

THUCYDIDIS HISTORIA BELLI
PELOPONNESIACI.

LGr
T53256

THUCYDIDIS
HISTORIA
BELLI PELOPONNESIACI

EDIDIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

—

VOL. I. LIB. I—IV.

EDITIO STEREOTYPA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ
LIPSIAE MDCCCLXXIII.

DE THUCYDIDIS VITA ET SCRIPTIS.

Praeter ea, quae de se ipse Thucydides narravit, perpauca eorum, quae de eius vita memoriae tradita sunt, eam auctoritatem habent, cui certam fidem adiungere necesse sit. tantum enim abest, ut ab incorruptis atque integris rerum testibus ea profecta esse appareat, ut vanarum opinionum speciem prae se ferant, quae ad explicanda ipsius scriptoris verba, quibus aut mentionem sui aut de aliis iudicium fecerit, inventae esse videantur. adeo aut certis indiciis carent aut inter se discrepant.

Patre se natum esse Oloro ipse Thucydides perhibet (IV 104, 4). quo anno natus sit, certis testimoniis affirmari nequit. nam neque incerta Pamphilae opinione, cui 'Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque et sexaginta annos natus videtur, Herodotus tres et quinquaginta, Thucydides quadraginta' (Gell. XV 23), neque Marcellini testimonio parum definito, ex quo *παύσασθαι* dicebatur *τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη* (34), ita stare possumus, ut annum natalem inde liquido colligere nobis videamur. illa enim femina docta, quae Neronis aetate in Aegypto vitam degebat, non rem exploratam et idoneis testimoniis firmatam, sed suam coniecturam profert, quae quibus argumentis nitatur, nescimus; Marcellinus autem nihil praebet, quod non ex ipsius Thucydidis verbis cognoscere possimus. nam quod hic ipse toti quod scripsit bello superstes fuit *αἰσθανόμενος τε τῆ ἡλικία καὶ προσέχων τὴν γνώμην ὅπως ἀκριβῆς τι εἴσεται* (V 26, 5), ex eo procul dubio apparet neque cum bellum

finiretur senectute eum confectum et cum exoriretur ita aetate progressum fuisse, ut ad tantas res et cognoscendas et diiudicandas non solum adultis mentis viribus, sed aliquo etiam rerum publicarum usu praeditus esset. talem ante vicesimum quintum aetatis annum eum fuisse cum cogitari nequeat, bellum autem viginti septem annorum fuerit, illum, cum aliquot annis post bellum finitum mortuus sit, supra quinquaginta annos vixisse facile efficitur. ita auctor videtur ratiocinatus esse, cui Marcellinus hanc notitiam debuit. qui vero tam gravi operi suscipiendo constantis magis aetatis gravitatem convenire censebant, eis quadraginta eum annos natum fuisse, cum illud subiret, magis poterat placere. quare nihil obstat, quominus Pamphilae quoque opinionem ex ipsius Thucydidis indicio tamquam fonte manasse statuamus. quae ideo nobis displicet, quod ita Thucydidem bello exeunte senem sexaginta septem annorum fuisse sequitur, qua aetate homines et corporis et animi vires deficere solent. ex altera autem parte non facile licet infra tricesimum annum, florem aetatis, descendere; nam si Thucydidis maximi belli causas atque eventus cognoscere inde ab eius initio licuit, illum ad haud exiguam ingenii maturitatem et rerum civilium ac militarium peritiam tum pervenisse negari non debet. quibus rationibus adducti Thucydidem, cum bellum exoriretur, intra tricesimum et tricesimum quintum fere aetatis annum fuisse iudicamus. natus igitur videtur esse circa Ol. LXXIX 1

(464 a. Ch.) oriundus erat e pago Halimusio tribus Leontidis gente tam nobili, ut stirpem paternam a Miltiade, clarissimo Atheniensium duce, repeteret (Plut. Cim. 4. Marc. 14. Anon. 1. schol. ad Pind. Nem. 119). quod praeterea cognatus fuisse Pisistratidis traditur eaque de causa Harmodium et Aristogitonem tyrannicidas fuisse invidia ductus negasse (Marc. 18. schol. 1 20, 2), hanc fabulam esse apparet ad illustrandam scriptoris narrationem, quam invidiosam esse suspicarentur, effictam. cum Cimonis autem familia Thucydidem consanguinitate coniunctum fuisse primum nomen patris inde ductum indicat. nam Miltiades Olori Thraciae regis filiam Hegesipylam in matrimonium duxerat (Herod. VI 39), atque inde procul dubio inter eorum posteros Olori nomen mansit (Plut. Cim. 4). eadem causa fictum esse probatur quod Hegesipyla Thucydidis mater fuisse a Marcellino (2) traditur; nam solum genus paternum ad Miltiadem ille referebat (contra Plut. Cim. 4 nihil valet dubia Suidae auctoritas). deinde originem praeter nomen patris ostendit sepulcrum, quod inter monumenta familiae Cimonis Pausanias (I 23, 11. Marc. 17) et Plutarchus (Cim. 4) conspexere. opibus ac divitiis Thucydidis familiam admodum floruisse ex eo intellegimus quod auri metalla adversus Thasum prope Scaptensulam eum possedisse atque hinc opibus plurimum potuisse inter primores eorum, qui cum Thraciae partem incolebant, ab ipso comperimus (IV 105, 1). cum ea autem regio subacta demum Thaso insula Ol. LXXIX 1 (464) Atheniensium facta sit (I 101, 3), non possunt ea bona a Miltiade ad Thucydidis familiam transiisse (Plut. Cim. 4. Marc. 14). neque magis credibile est eam dotem fuisse coniugis, quam ex nobili et divite eiusdem regionis familia ortam in matrimonium ille duxerit (Marc. 19). quis enim ullius ponderis esse putaverit tales

opinionones ab eis procul dubio profectas, qui quomodo opes illae ad Thucydidem pervenissent explicare studerent? veri profecto multo similis est metalla, quae Thasii Atheniensibus permittere coacti sunt, publici quidem domini facta esse, sed possessionem eorum et perpetuum usum (*κατῆσιν τῶν χονσείων μετᾶλλων ἐργασίας* IV 105, 1) ita privatis concessum, ut pro eis exercendis vectigalia reipublicae solverent (cf. Schoemann Gr. Alth. I pg. 450). qua in re cum consentaneum sit plurimum valuisse Cimonis auctoritatem, qui illa bello cepisset (Plut. Cim. 14), eius gratia amplissimam possessionem accepisse Thucydidis patrem ei cognatum a fide haud alienum est. puerum in nobilissima familia natum summa cura educatum esse atque eis artibus institutum, quibus tum puerilis aetas ad humanitatem informari solebat, per se satis intellegitur. quam diu multumque versatus sit in Homeri carminibus, quae tum pro fundamento omnis doctrinae erant, ex eis videtur cerni posse, quae de antiquissimo Graeciae statu ad Homerum respiciens in operis principio exposuit. neque minus adulescenti in patria, quam ipse *τῆς Ἑλλάδος παιδεύων* (II 41, 1) praedicavit, larga eruditionis copia magnaue discendi facultas suppeditabat. qua quomodo usus sit, certis testimoniis non constat. nam quod Antiphontem magistrum habuisse dicitur, id postquam Caecilius Calactinus, qui rhetor Dionysii Halicarnassensis tempore vigeat, inde suspicatus est, quod ille a Thucyde laudatus esset (vit. Antiph. 7), multi tanquam rem certam et exploratam pronuntiantes memoriae prodiderunt (Marc. 22. Anon. 2. Suid. schol. VIII 68, 1). nec minus in vanis opinionibus habendum est, quod Gorgiae disciplina institutus esse traditur (Philostr. ep. XIII 919), quam suspicionem inde natam esse putes, quod eum artis illius aliquam partem in suum usum convertisse

animadverterunt (Marc. 36). iam nemo negabit similem causam subesse Antylli grammatici opinioni, qui illum ἀθεον putatum esse memoravit, quod Anaxagorae philosophia imbutus fuisset, quem doctentem audivisset (Marc. 22). ab eius enim doctrina Thucydidis rationem repetebant ad naturales causas, non ad deorum voluntatem omnia revocantis. hoc tamen pro certo affirmabimus, cum ea tempestate Athenae litterarum atque artium sedes ac domicilium extitissent, ad excolendum Thucydidis ingenium plurimum haec studia valuisse, et etiamsi viris, quorum doctrina tum Athenis insigni laude florebat, Anaxagoram physicum dico et sophistarum principes Gorgiam Protagoram Prodicum, magistris usus non sit, fieri tamen non potuisse quin etiam per ambages eorum praecepta ad rerum naturam, dicendi artem, distinguendi ac demonstrandi rationem pertinentia cognosceret. ac profecto quamvis nullius disciplinae eum addictum fuisse appareat suis plerumque rationibus utentem, aluisse tamen eum mentem et auxisse dicendi facultatem earum rerum cognitione multis in ipsius opere vestigiis cernitur. praecipuam autem operam eorum libris videtur dedisse, qui ante ipsum res vel ante bellum Persicum a Graecis gestas vel ipsum bellum Persicum litteris mandaverant (I 97, 2). quorum exemplo suspicari licet eum incitatum esse, ut et ipse ad historiam conscribendam se conferret eo animum intendens, ut eorum laudem non solum aequaret, sed etiam superaret (I 21, 1). Hellenici tamen Atthis, in qua pugnae apud Arginusas commissae mentio facta erat, post Ol. XCIII 3 (406) demum ei innotescere potuit (I 97, 2). Herodoti quoque historias eum cognovisse vix recte negaveris. certe ubi eos rerum scriptores vituperat, qui magis aurium blandimenta quam incorruptam rerum veritatem quaerant (I 21, 1), illum

designare et alio loco (I 20, 3) quosdam eius errores (cf. Herod. VI 57. IX 53) redarguere videtur. atque huius scripta haud scio an adulescentulo iam innotuerint. quamquam enim totum opus non ante Ol. LXXXVII 4 (429) Herodotum absolvisse ex rebus ab ipso memoratis satis constat, singulas tamen historiarum partes iam antea litteris consignatas Olympiae in sollemni Graecorum conventu et postea Athenis recitavit. nam de recitatione Olympiae facta non est quod dubitemus, modo Luciano (Herod. 1) ne credamus totum opus ab Herodoto ibi lectum esse. alterius autem recitationis Athenis factae etiam tempus Eusebius (chron. 169) tradidit, quam habitam esse scribit Ol. LXXXIII 3 (446). huc narratiunculam referre licet, qua Herodoti recitationi interfuisse Thucydidem puerum ferebant et ita animo commotum esse, ut lacrimas funderet; Herodotum autem cum id vidisset, patri his verbis gratulatum esse: ὦ Ὅλορος ὀργῆ ἢ φθῆσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα (Marc. 54. Suid. Phot. bibl. cod. 60). cui rei fidem denegare non opus est, dummodo id non Olympiae in ingenti hominum frequentia (ita solus Suid.), sed Athenis in coetu quodam domestico (παρὰ τῷ πατρὶ Phot.) accidisse statuamus et Thucydidem non puerum (ἐτι παῖς Suid. κοιμηθῆναι ὄντα Phot.), sed adulescentulum duodeviginti fere annorum fuisse. tales factas esse recitationes ipse Thucydidēs indicavit (I 21, 1 πρόσσγωγότερον τῇ ἀκούσει, 22, 4 ἐς μὲν ἀκούσιν), quamquam a quibus factae essent non prodidit. sed utcunque res se habet, hoc veri subesse potest, Thucydidem aliqua Herodoti historiarum cognitione stimulatam esse, ut eadem arte laudem sibi quaereret. quando Thucydidēs primum ad rempublicam accesserit, non liquet. hoc tantum affirmare licet, antequam dux belli ab Atheniensibus crearetur, aliquamdiu illum in negotiis

publicis versatum et probatum esse (Dionys. 770) neque fidem habendam esse eis qui contraria tradunt (Marc. 23. schol. Arist. vesp. 941). neque enim populo ad summam dignitatem se commendare poterat nisi hoc modo, eiusque de rebus publicis iudicium tale est, ut eas non solum ratione, sed etiam usu cognitatas habuisse putandus sit. imperio autem non diu functus est et postea exul factus munera publica capessere prohibebatur. octavo enim belli Peloponnesiaci anno Thraciae orae praefectus est, ut copias navesque ibi colligeret, quibus Brasidam progressu arceret. cum autem is ad oppugnandam Amphipolim profectus traiecto Strymone flumine prope urbem castra posuisset et in ipsa urbe essent qui eam Lacedaemoniis tradere cuperent, Eucles, qui in ea imperium tenebat, et qui ex incolis ab Atheniensibus stabant nuntium Thucydidi, qui tum circa Thasum insulam erat, miserunt, ut quam primum urbi subsidio veniret. eum enim coactis inde navalibus et terrestribus ex Thracia copiis (*ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα* IV 105, 1) urbem servaturum esse sperabant. quo nuntio accepto septem navibus, quae forte aderant, celeriter profectus est, ut Amphipolim potissimum, priusquam hostibus dederetur, perveniret, sin minus, Eionem oppidum ad Strymonis ostium situm praeoccuparet. Brasidas autem timens, ne Thucydides, quem plurimum etiam inter continentis incolas propter metallorum possessionem valere haud ignorabat, urbi auxilium ferret, omni studio id egit, ut ante illius adventum urbem in deditionem acciperet. itaque modicis condicionibus propositis id effecit, ut etiam ei, qui antea adversati erant, ad pacem cum eo faciendam inclinarent. quare Eucli urbis praefecto non iam obtemperantes statim Brasidae portas aperuerunt. Thucydides autem, cum Thasus iter dimidii diei

ab Amphipoli abesset, eodem die Eionem classe sero pervenit. ubi Amphipolim captam esse certior factus omnia providebat, ne illud quoque oppidum Brasidas subito impetu opprimeret eumque eo potiri conantem prohibuit. Amphipolis tamen amissa erat nec recipi poterat. qua in re qui scriptorem negligentiae accusant, quod ad Thasum commoratus sit, cum accedere Brasidam ignorare non deberet, dici vix potest quam temere atque inique de eo iudicent. hoc enim ex ipsius narratione (IV 104, 4—108) satis perspicitur, eum non paratum habuisse exercitum secum Athenis eductum, quo statim Amphipolim praesidium firmaret, sed in illis regionibus demum parasse, et cum auxilio vocatus esset, maiores copias non oppertum septem quae forte aderant navibus haud cunctanter Amphipolim profectum esse. itaque quod sero advenit Brasidae potius calliditati et eorum, qui in urbe Atheniensium imperio favebant, inconstantiae tribuendum est. nihilominus tamen propter rem non ab omni parte bene gestam accusatus et in exilium proficisci coactus est. sunt qui illum, ut capitis damnationem subterfugeret, in voluntarium exilium abiisse putent, sed pulsum esse patria non solum Marcellinus (23. 46. 55), sed etiam Cicero (de orat. II 13, 56) disertè affirmat. ipse fugae quidem suae mentionem iniecit (V 26, 5), causam tamen eius non declaravit, sed tempore commemorato (*μετὰ τὴν ἐς Αὐγίπολιν στρατηγίαν*) leviter tantum significavit. accusationem eius comparatam esse a Cleone (Marc. 46) ideo fide caret, quod ea re Thucydides odium eius concepisse eumque ubique vesanum describere simul traditur. nam inde quod Cleonis furorem Thucydides vituperat, eam suspicionem natam esse facile patet. aliquantum temporis quod exulabatur Thucydidem Scaptensulae, ubi metalla possidebat, vitam degisse et otium in scribenda belli

historia consumpsisse (Marc. 25. 47) quamquam non est cur negetur, tamen non potest per totum id tempus ibi commoratus esse. ad historiam enim belli vere conscribendam non solum accurata rerum investigatione, sed etiam locorum ubi quaeque gestae erant cognitione opus erat. ea enim tempestate neque per nuntios neque per litteras, quid quoque loco gereretur, aut quae hominum ingenia et consilia essent, ita explorabant, ut quae hoc modo cognoscerentur omni dubitatione carerent, neque locorum naturam per tabulas aut litteras geographicas sine oculorum conspectu adeo percipiebant, ut facile expressam eorum imaginem adumbrarent. quare loca quidem quae ipsi viderant plerumque describebant. itaque dubitari nequit, quin Thucydides perficiendi consilii causa, ut res atque loca spectaret, multa et longinqua itinera fecerit, praesertim cum ipse dixerit sibi *γενομένην παρ' αμφοτέροις τοῖς πράγμασι καὶ οὐχ ἥσσον τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν γῆν* (V 26, 5) contigisse, ut ea aliquantio accuratius per otium cognosceret. ac profecto Syracusanorum agri et urbis tam explicatam ac perspicuam descriptionem exhibet, ut haec ipse oculis perlustrasse censendus sit. et quomodo fieri poterat, ut opera, quae ad oppugnandam et defendendam urbem ab utraque parte exstructa erant, et post solutam obsidionem Atheniensium fugam et caedem tam clara in luce posita oculis nostris subiceret, nisi eis rebus ipse adfuisset? quod si Siciliam adiit, in Italia quoque eum fuisse Timaei testimonio (Marc. 25) credendum est, atque hinc etiam mortuum eum ibi esse fama facile extitit (Marc. 33). pari modo earum rerum, quae post expeditionem in Siciliam factam in Asiae oris gestae sunt, notitiam sibi parare poterat. in toto autem hoc res inquirendi genere ea opportunitate utebatur, ut non ab una, sed ab utraque parte quidquid vellet percontare-

tur. quamquam enim patria pulsus erat, extra patriae fines civium commercio frui non erat vetitus; cum Peloponnesiis vero, qui exulis eius et a suis civibus iniuria affecti praesentiam haud aegre ferrent, facilius etiam versabatur (V 26, 5). viginti annos exulem se fuisse ipse tradidit (V 26, 5 *ἔννεβη μοι γένειν τὴν ἐμῆν τοῦ ἔτη εἶκοσι μετὰ τὴν ἐς Αμφίπολιν στρατηγίαν*). cum igitur Amphipolis extremo fere mense Novembri Ol. LXXXIX 1 (424) capta sit, Thucydidis reditus in Ol. XCIV 1 (404) incidit. eiusdem anni autem vere cum ex foedere, quod cum Lysandro Athenienses fecerunt, exulibus reditus datus sit, una cum eis Thucydidem quoque in patriam restitutum esse et temporis et foederis conditioni consentaneum est. cui sententiae ea tantum difficultas oboritur, quod Pausanias I 23, 11 Thucydidem Oenobii cuiusdam rogatione revocatum esse memoravit. nam si una cum ceteris exulibus illi quoque reditus in patriam concessus est, peculiari rogatione qua id fieret opus non erat. qua re quidam commoti sunt, ut Thucydidem capitale indicium voluntario exilio subterfugisse dicerent ideoque conditionem foederis, quae ad cives exilio multatos spectaret, ad illum non pertinuisse; postea igitur populum rogante Oenobio scivisse, ut impune ei in patriam redire liceret. sed haud scio an qui ita Charybdim vitare volunt in Scyllam incidant. nam ex foedere, cuius ipsa verba Plutarchus servavit, exulibus nulla facta exceptione in patriam redire permissum erat (Plut. Lys. 14 *τοὺς γυγάδας ἀέρτες*. cf. Xen. Hell. II 2, 20. Andoc. I 80). nisi igitur gravior hic Pausaniae error latet, existimandum erit praeter foederis conditionem *εὐχριστία* ad revocandos exules opus fuisse (cf. Andoc. I 80) eamque rogationem ab Oenobio latam esse, Pausaniam vero, cum ad omnes exules pertineret, ad hunc unum rettulisse. violenta Thucydidem morte periisse omnes

fere consentiunt (solus Anon. 9 ἀπεθάρσε νόσῳ), de loco ubi interfectus sit dissident. praeter Pausaniam, qui illum ex exilio redeuntem dolo interemptum esse narrat locum non designans (I 23, 11), et eam famam, qua in Italia mortuus et sepultus esse ferebatur (Marc. 33), alii eum Athenis (Marc. 32. 1 Anon. 10), alii in Thracia (Plut. Cim. 4. Marc. 31. Anon. 10. Steph. Byz. s. v. Παρπάρων 2) necatum esse auctores sunt. hoc postremum si verum est, suspicari licet Thucydidem ad inspicienda praedia in Thraciam profectum ibique occisum, corpus autem eius Athenas reportatum et inter sepulcra Cimonis familiae conditum esse (cf. Anon. 10). quod quo anno factum sit, non satis liquet. ex eo tamen, quod Aetnae eruptionem vere Ol. LXXXVIII 3 (425) factam tertiam omnium quae extiterint dicit (III 116), ante eam quae triginta annis post secuta est (Diod. XIV 59, 3) illum vita decessisse intellegitur. mortuus igitur est ante Ol. XCVI 4 (395).

Belli Peloponnesiorum et Atheniensium historiam conscribendam se ab eius initio (ἀρχαίου ἐπιπέρας καθισταμένου) suscepisse ipse Thucydides in operis principio professus est. cum autem in prioribus etiam libris inveniantur quae propter tempus quo respicitur finito demum bello scripta esse possint (I 1. 93, 5. 97, 2. II 65. 100, 2), eodem tempore in eam quam nunc habet formam hoc opus redactum esse perspicuum fit. operam igitur, quam per totum bellum rei propositae impendit, eo videtur contulisse, ut materiam scribendi undique colligeret, rerum *πλουρήματα* notaret, nonnullas etiam partes,

praesertim cum exilio otium nactus esset, componeret. ita enim optime interpretabimur, quod 'hos libros tantum scripsisse dicitur, cum a re publica remotus atque in exilium pulsus esset' (Cic. de orat. II 13, 56. cf. Dionys. 867. Plut. de exil. 14. Marc. 47). deinde bello confecto omnia, quae aut litteris breviter consignaverat aut fusius perscripserat, ita retractavit, ut addito prooemio quidquid narrationi atque argumento proposito deesset supplere totumque opus unum atque ab omni parte absolutum perficere studeret. qua in re ita versatus est, ut eius temporis, quo quidque primum scriptum erat, vestigia omnia deleteret aut ad eam quam tunc habebat rerum cognitionem ac peritiam ea conformaret. nam quae etiam nunc quasi priori temporis tribuenda sint proferuntur, ea aliter atque sunt accipi solent neque eam vim habent, ut duas esse Thucydideae historiae partes diverso fere tempore et consilio conscriptas efficiatur. quarum priorem bellum decennale usque ad pacem per Niciam factam continuisse eamque statim post pacem, qua bello finis impositus esse videretur, scribi coeptam ante bellum Deceleicum tantum non absolutam esse voluit; deinde vero bello maiore vi rursus coorto opus susceptum scriptorem intermisisse, ut illius eventum exspectaret; bello autem finito ita opus intermissum ad finem perduxisse, ut ea, quae posterioris temporis cognitionem prodant, addiderit; tum demum ad reliqua conscribenda accessisse eamque partem cum priore, quam scribendi initium faciens solam persecuturus fuerit, altero prooemio interposito coniunxisse.³ ac primum quidem altero prooemio (V

1 Marc. 33 οὗκ ἐν Θράκη legendum est, quo non solum inter se consentiant Didymus Zopyrus Cratippus, sed etiam contraria sententia indicetur.

2 hunc inter se commutasse *Πελοποννησίαν* (nam sic quoque *Παρπάρων* appellabatur) et *Περνή* Thraciae oppidum probabilis Seidlerii coniectura est.

3 In refutanda hac Ullrichii sententia eorum tantum rationem habui, quae Iulius Steup in quaest. Thuc. (Bonnae 1868) ad eam si paulum immutaretur defendendam vim habere censuit. nam in reliquis Classeni, qui primus illam refellere conatus est, hic ipse argumentis cessit.

25. 26) idcirco Thucydidi opus esse videbatur quod, cum essent qui duo bella statuerent, decennale (V 25, 1. 26, 3) sive Archidamium (Harpocr. s. v. *Αρχιδάμιος*) et Deceleicum (Isocr. VIII 37. XIV 31. Harpocr. s. v. *Δεκελεικός* Bekk. anecd. 234), quibus intercederet tempus fallacis et suspectae pacis (V 25, 3. 26, 2. 6), unum revera esse πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. qualem in principio totius operis pronuntiaverat, comprobandum erat (V 26, 2). id in hac parte operis praefari non solum licebat, sed etiam ad rem aptius erat, cum non solum ea respicere posset, quae deinde narraturus erat, sed ea etiam, quae narrata iam erant et legentibus nota. cum igitur huius belli posteriores quoque duas partes ab eodem atque decennale auctore eadem deinceps ratione scriptas esse diceret (V 26, 1 γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θεῶν καὶ χειμῶνας), nihil aliud declarare voluit quam opus quo haec omnia comprehenderentur unum et simplex esse. itaque hac re nihil efficitur ad probandam eorum sententiam, qui ita id esse infitiantur. idem in reliquis locis valet. nam quod I 10 confecto toto bello scriptum esse negatur, quia Thucydides dicere non debuerit καίτοι Πελοποννησίων τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται καὶ τῶν ἔξω συμμαχῶν πολλῶν, sed dicendum fuerit τῆς τε ξυμπάσης Ἑλλάδος ἡγοῦνται, hoc Thucydides, si accurate rem expressurus erat, ne poterat quidem dicere. nam quod Lacedaemonii πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται vocantur (Xen. Hell. III 1, 3. anab. VI 6, 12. VII 1, 30), id non ita accipiendum est, quasi Graeciae totius summam imperium Lacedaemonii habuerint. quorum enim habuerint, dictum est a Xen. anab. VII 1, 28 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἄρχαίων συμμαχῶν ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων

προσγεγενημένων; fuerunt autem velut Aetoli et Thessali qui neque Lacedaemoniorum neque Atheniensium ex societate imperio parerent. et quod eodem loco Thucydides dixit, si Athenae dirutae essent, posteros coniectura ex urbis ruinis facta Atheniensibus altero tanto maiorem potestatem tributuros esse, hoc nullo modo referri potest ad eorum apud posteros famam fractas opes superantem, sed ad verum illius temporis statum spectat. neque enim eam potestatem διπλασίονα dicit πρὸς τὸ κλίος αὐτῶν, sed ἢ ἔστιν. ac profecto in fractas opes magis etiam quam in integras hoc valebat. neque maioris momenti est alter locus I 23, 3. cur enim praeter ἡλίον ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ ποῖν χοῖνον ἠημιονεόμενα ἔνδεδρασαν, non item lunae defectus Thucydides inter belli terrores commemoraverit, cum Atheniensibus a Syracusis abire parantibus mora maxime fatalis ipsa luna deficiente interposita esset, satis facilem cognitionem habet. nam cum propter insolitam frequentiam potissimum solis defectuum mentionem fecerit, lunae quidem defectus per belli tempus non fuisse frequentiores pro numero eorum, qui antea extitisse memorabantur, hoc silentio ostenditur. fuerunt autem etiam bello decennali quattuor, quorum non minus meminisse debebat, si omnino hic eos afferendi causa fuisset. nam quod unus tantum eorum observatus esse putatur, idoneis argumentis non probatur. 4 tertio loco II 1 ἀρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐν θέρει ἡδὴ . . . ἐν ᾧ οὔτε ἐπειρήγυντο ἔτι ἀκρονετὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν praeter necessitatem ἐν ᾧ . . . ἐπολέμουν ad ὁ πόλεμος spectare volunt; causa potius affertur, cur ἐν θέρει verum bellum, cui opposita est σποιδῶν ἕγχευσις καὶ προφασίς τοῦ πολεμεῖν,

4 Cf. Ullrich: Beiträge zur Erklärung des Th. (Hamburg 1846) pg. 181.

(I 146), exordium habuerit, quo nisi verba revocantur, pondus eorum maximam partem tollitur. denique negandum est Thucydidem III 87, 2 dicere non potuisse pestilentiam Athenis exortam tam funestam fuisse ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅτι μᾶλλον ἐζύκωσε τὴν δύναμιν, si cladem Siciliensem cum haec scriberet cognitam habuisset. cum enim haec ita explicantur, ut quot milites hominesque eo morbo perierint adiungatur, Atheniensium quidem exceptis sociis copias (Ἀθηναίων γε τὴν δύναμιν) maxime ea clade attenuatas esse significari apertum est. interfuerunt autem expeditioni in Siciliam factae ipsorum Atheniensium ducenti milites gravis armaturae et quinque milia, equites trecenti (VI 31, 2. VII 20, 2), quorum pauci domum redierunt (VII 87, 6); morbo interierunt militum gravis armaturae quattuor milia et quadringenti, equites trecenti, reliquae multitudinis, ex qua delectus fiebat, inexploratus numerus. patet igitur ab hoc hominum interitu cladem in Sicilia acceptam aliquanto pestilentia inferiorem fuisse. quae si recte disputata sunt, nihil obstat quin Thucydides, cum seditionem Corcyraeorum ad huius belli tempus finitam esse dicat (IV 48, 5), totum bellum nobis respicere videatur; nam ut parvi aestimandum esse censeamus Diodori testimonium Ol. XCII 3 (410) bellum intestinum inter eos ortum esse narrantis (XIII 48), summa eius in rebus chronologicis negligentia commovemur. 5

5 Nihil efficitur locis ab ipso Steupio in eandem rem prolatis. nam I 23, 3 de rebus singularibus et quae rarissime acciderint sermo est. eius adeo generis in Graecia non erant terrae motus exiguis finibus contenti (cf. I 101, 2), qualis is est qui in Coe insula exitit (VIII 41, 2), quamquam vehementissimus fuit eorum qui ibi acciderant. quare Thucydides I 23, 3 de eis potissimum cogitavit, quos III 87, 4. 89 commemoravit, non solum vehementissimis, sed etiam latius effusis. II 24. 1 ὥσπερ δὴ ξυλλογὴν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φηλάζειν, quem locum St. postea (Rh. Mus.

Consilium totius belli conscribendi μέγροι οὗ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τὰ μαχρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον (V 26, 1) quominus perficeret morte Thucydides praepeditus est, itaque narratio eius in medio vicesimo primo belli anno abrumpitur. fuerunt tamen apud veteres qui librum octavum Thucydidi abiudicarent (Marc. 43. Anon. 9), quem alii ab eius filia, alii a Xenophonte, alii a Theopompo scriptum esse opinarentur. in ipso tamen Thucydides auctor eius nominatur (VIII, 6, 5. 60, 3), et causa satis perspicua est, cur ei, qui librum genuinum non esse putarent, aut filiae aut eis tribuerent, qui belli historiam post Thucydidem persecuti sunt. at genuinum esse librum nunc nemo est qui negare audeat. nam qui diligenter consideraverit auctoris in describendis hominum ingeniis et consiliis sollertiam, sagacitatem in aperiendis rerum causis et eventibus, acre ac subtile de rebus humanis iudicium, orationis conformationem dicendique gravitatem, rerum ordinem ac seriem, verborum denique usum et delectum, haec omnia eiusdem ingenii atque artis esse, quae in ceteris libris eluceant, facile perspiciet. contraria autem suspicio inde videtur nata esse, quod huic libro orationes et finem deesse animadvertabant, quae observatio alias quoque peperit haud minus vanas opiniones. eodem enim revocandum est quod Thucydides quidem hunc librum esse dicebant, sed minus reliquis perpolitum, res summam comprehendentem quae fusius narrari possent, languidius scriptum neque eadem dicendi vi conspicuum (Marc. 44. Dionys. 847). quin etiam hoc excogitatum est, scriptorem postremae operis parti orationes addere noluisse, quod eas rebus ipsis impedimento et lectoribus

XXIV 352) attulit, ξυλλογὴν consilium, non factum significat.

molestas esse cognovisset (Dionys. 847).⁶ quod quam absurdum sit, nemo non videt. sed non minus hariolati sunt qui hunc librum minus diligenter elaboratum esse iudicabant. cum enim eo tempore ad quod hic liber pertinet in Asiae potissimum oris, ubi socii Atheniensium deficiebant, bellum esset, utrique autem vires ibi magis temptarent quam in magna rerum vicissitudine dimicando ullam rem summi discriminis gererent, in talibus enarrandis scriptori haud ita commorandum erat; reliqua velut pactiones cum Tissapherne factas et Atheniensium reipublicae commutationem ea qua conveniebat ubertate exposuit. rebus deinde verba accommodavit, quorum gravitas ubi desideratur, ne ea quidem de quibus loquitur gravitatem habent. non perpolitum esse octavum librum summa manu nondum imposita etiam nunc interpretes plerique iudicant rationibus parum firmis confisi. ubi scriptor enim brevitati studet res levioris momenti perstringens, quae plenae narrationi desint requirunt; deinde aliquot locos neglegenter scriptos esse volunt, qui adeo perturbati sunt, ut potius scribarum, qui in fine librorum frequentius errare solent, vitia quam auctoris incuriam ibi agnoscas.⁷ denique haec sententia ita pronuntiatur, quasi ipse Thucydides opus suum in libros diviserit, id quod nullus eius temporis Graecorum scriptor fecit. divisionem nunc vulgatam, quam Dionysius Halicarnassensis cogno-

vit, a grammaticis Alexandrinis institutum esse veri simile est; non a Thucyde profectam esse vel eo apparet, quod etiam alias librorum divisiones extitisse traditum est. *ιστόιον δέ*, scribit Marcellinus 58, *ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρισκαίδεκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως*, et schol. IV 135, 2 *Θουκυδίδης οὐ διεῖλεν εἰς ἱστορίας, ἀλλὰ μίαν συνεγράψατο· καὶ δῆλον ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν κριτικῶν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν διεῖλον εἰς ὀκτώ, οἱ δὲ εἰς γ', τὴν πρώτην εἰς β' καὶ τὰς ἄλλας ἑπτὰ εἰς ἰά*, et Diod. XIII 42, 5 *τινὲς δὲ διαίρουσιν εἰς ἑννέα* (cf. XII 37, 2). nisi vero facta esset distributio neque liber octavus a reliquis ea discretus, perdifficile dictu esset, unde ea inciperent, quae minus perpolita esse viderentur. orationes autem cur hic liber non habeat, mox videbimus. quis post Thucydides mortem opus eius in lucem ediderit, ignoramus. nam quod de Xenophonte memoravit Diog. Laert. II 59 *λέγεται ὅτι καὶ τὰ Θουκυδίδου βιβλία λαμβάνοντα ὑφελέσθαι δυνάμενος αὐτὸς εἰς δόξαν ἤγαγεν* tam incertum est, ut inde nihil colligi possit.

6 Locus hic Dionysii valde confusus est. num vera Cratippi, qui Thucydidem aequalis fuit, sententia haec fuerit, iure dubitat Krueger ad Dionys. pg. 261 sqq.

7 Pleraque eorum, quae ad hanc sententiam probandam afferri possunt, diligenter collegit Guil. Mewes Untersuchungen über das 8. Buch der Th. Geschichte (Brandenburg 1868). sed neque recte de omnibus disputavit neque argumenta quibus usus est ad rem omnia pertinent. nihil certe efficitur ex navium numeris, quos scriptor notatos habebat, antequam ad scribendum accederet, quibusque postea nihil addere poterat. praeterea demonstrandum erat qualia hic desiderantur in reliquis libris non desiderari.

Iam eo transeamus, ut quo consilio Thucydides in scribendo usus sit explicemus. logographi, quos primos solutam orationem narrationi adhibuisse constat, urbium origines, gentium a primordio res atque instituta, familiarum nobilium a stirpe propaginem ita perscripserant, ut neque uno scribendi neque animos a fabularum commentis et vanis opinionibus vindicare studerent. verum etiam cum rerum narratione magis delectare quam veritatem earum aperire cointenderent, mira atque inaudita prae ceteris placebant. priores aliquantum superavit Hecataeus, qui non solum rerum quendam ordinem instituit, sed etiam reiectis ridiculis rumoribus ea se narrare professus est, quae ipsi vera esse viderentur. in utroque genere multo perfectior

est Herodotus, qui, cum artem historicam quasi condidisset, patris historiae cognomen meruit. amplissimam enim scribendi materiam, bella Graecorum cum barbaris gesta, ita composuit, ut non solum modum quandam et aptum ordinem rebus adhiberet, sed etiam divini numinis, quod in rebus humanis praesens esse cogitaret, contemplatione omnia complecteretur. sed non solum eo modo opus vere unum ac simplex reddidit, sed etiam ita veritatis studiosus erat, ut quae ipse vidisset vel explorasset consulto ab eis distingueret, quae ab aliis percepisset, ubi autem variata esset rerum memoria, quid fide dignius esset significaret, ficta et inania reiceret, de incertis dubitationem interponeret, aliquotiens etiam ambigua diiudicanda legentium iudicio permetteret. sed nihilominus multa pro veris atque exploratis rettulit, quorum una auctoritas in fama fallacique hominum recordatione posita esset. neque enim id agebat, ut in rerum memoriae tamquam fontes altius ubique inquireret, sed nulla data dubitandi occasione quae acceperat tradidisse fere satis habebat. itaque apud illum quoque inveniuntur quae poeticis magis decora fabulis quam incorruptis rerum monumentis tradantur. Herodotum excepit Thucydides, qui tam veram et perfectam artis suae imaginem sibi informavit, ut ab acumine iudicii et veritatis studio nihil ei desse omnes fere consentiant. neque minus simplici compositionis genere excellerebat. cum ipse Herodotus, quamvis singulas operis partes insigni arte dispositas inter se coniungeret, rerum varietate admodum delectatus longius plerumque a re proposita digredi soleret, quam ut suapte natura omnia cohaerent, et ea argumento primario insereret, quibus nulla ratio interior cum eo intercederet, tam severus in hoc genere Thucydides fuit, ut ab uno argumento profectus spreta rerum

varietate omnia excluderet, quae non aptissime cum illo conecterentur neque ad res quae eo continerentur illustrandas aut explicandas vim haberent. licet igitur doleamus, quod res civiles, motus intestinos, vitae publicae et privatae instituta nisi perspicuitatis studio et cohaerentiae necessitate coactus non attigit, non reprehendendus tamen est in eo, quod constitutos operis fines transcendere noluit. ea autem ipsa, quorum praeter institutum mentionem facit, ita tractare solet, ut id quod opus est brevissime significet, nisi forte rem quae ad belli eventus maximi momenti erat, qualis fuit pestilentia Athenis coorta, debet explicare vel in uno luculento exemplo, quale Corcyraeorum seditio praebuit, quid omnino fieri soleat ostendere vult (cf. Marc. 49). uno loco (VI 54—59) solito longius digressus est veritatis studio, cui omnia posthabebat, inductus ut popularium suorum quandam de Pisistratidis errorem castigaret. summa enim Thucydidis virtus in rerum fide et perspicuitate posita est. cum ad veritatem assequendam poetarum fabulas et vulgi famam, quod res in maius exornare solerent, parvi faceret (I 9, 3. 10, 3. 11, 3. 20. 21, I. VI 54, 1) et logographorum more aurium oblectamenta captare nollet (I 21, I. 22, 4), utilitatem potius eorum, qui futura ex praeteritis cognoscere vellent, quam narrationis dulcedinem secutus est (I 22, 4), et ad accuratam rerum investigationem neque vulgatae memoriae neque cuilibet testimonio fidem habendam esse ratus suo ubique iudicio ita usus est, ut antiqua Graeciae tempora magis ex ipsorum natura quam ex fama et rumoribus scriberet (I 1, 2—20), posteriora autem et suae aetatis res, quibus ipse non interfuisset, nisi examinato unoquoque testimonio pro veris non acciperet (I 22, 2). quae autem de antiquo Siciliae statu rebusque ante Atheniensium expeditionem ibi gestis memoriae

tradidit, ex Antiochi Syracusani, scriptoris propter sanum iudicium fide dignissimi, historia Siciliae (Diod. XII 71) maximam partem eum hausisse probabile est.⁸ hoc igitur maxime inter Herodoti et Thucydidis rationem intererat, ut ille causa dubitandi oblata, quid sibi veri similis videretur, significaret, hic uniuscuiusque rei ipsam veritatem ita exploraret, ut nulli testimonio auctoritatem tribueret, nisi id exactissimo iudicio examinasset. plurima autem scripsit quae ipse viderat, quorum profecto non minor est auctoritas. ita insigne tamquam monumentum veritatis condidit, *κτῆμα ἐς αἰὶ μᾶλλον ἢ ἀγωνισμὰ ἐς τὸ παραχρῆμα* (I 22, 4). sed ad illustrandum bellum omnium quotquot fuerant gravissimum, cur reliqua magnitudine superasset quibusque causis ortum esset, primum exponendum erat. quod ita perfecit, ut et antiquitatis temporum brevem conspectum daret et nascentis crescentisque Atheniensium potestatis et Lacedaemoniorum invidiae causas aperiret et quomodo ex potentissimarum Graeciae civitatum discordia atrocissimum bellum exarsisset explicaret (lib. I.). quibus enarratis iam ad hoc ipsum conscribendum se convertit. cum vero ad accuratam rerum notitiam summi momenti esset scire quo quidque tempore gestum esset, totam materiam ita composuit, ut per singulorum annorum aestates et hiemes res describeret (V 26, 1). nam neque una temporis computandi ratione tum utebantur neque ad magistratuum, qui in singulis civitatibus fuerant, indices rerum series recte ac distincte constitui posse videbatur (V 20, 2). sane ea qua Thucydides usus est ratione hoc incommodum extitit, ut multis locis rerum progressum intercedente temporis discrimine continue persequi non liceret et tamquam divellerentur

quae suapte natura coniuncta essent, et fatendum est hoc, cum eadem res ex diversis locis mente comprehendenda sit, legentibus molestiam facere; sed quoniam certus omnibusque notus temporis definiendi et annos numerandi modus praesto non erat, multi negotii erat nec facile ad perpetrandum res, ubi opus esset, ita inter se conferre, ut quae temporis ratio intercederet plane distingueretur. is autem quo usus est modus rebus ipsis quodammodo accommodatus erat, cum aestate ferme pugnarent, hieme bellum quiesceret. itaque iucunditatem quae ex continua rerum inter se coniunctarum narratione percipitur accuratae earum per tempora descriptioni postposuit. in quo genere cum superiores neglegentiores fuissent (I 97, 2), satis causae erat, cur ipse diligentissimum se praeberet. quod nisi voluisset, eadem arte ei uti licebat, quam in dilucida rerum ante bellum gestarum compositione admiramur. ad veram deinde et perspicuam temporum quae describebat imaginem exprimendam ea etiam, quae a summis viris in publicis actionibus vel gravissimis rerum discriminibus dicta essent, posteritati tradere necessarium videbatur. cum enim eo tempore res publicae et communes in contionibus fere agerentur et dicendo rei gerendae deliberationes fierent indeque consilia caperentur vel quid faciendum esset communicaretur, scire quid quoque loco a summis viris dictum esset, non solum ad intellegendas rerum causas et exitus plurimum faciebat, sed orationes illorum etiam ipsarum rerum tamquam partes erant. itaque Thucydides, cum rebus orationes adiungeret, non id egit, ut oratorium genus cum historico confunderet, id quod quidam post eum scriptores fecerunt, qui historiam eloquentiae artificii exornare studuerunt, sed illas temporum et rerum gestarum monumenta esse voluit. quod ut fieret, non ex arbitrio eas fingere

⁸ Cf. E. Woelfflin: Antiochos von Syrakus und Coelius Antipater p. 1—21.

licebat, sed vera earum argumenta, quantum fieri poterat, servanda erant. cum tamen et in eis, quae ipse audiverat, et quae alii ei retulerant, ipsa verba memoria retinere difficile esset, quam proxime ad universam habitatum orationum sententiam accedens ita oratores dicentes fecit, ut consentanea quemque de rebus sibi propositis dicturum fuisse existimabat (I 22, 1), atque hoc modo, cum summam eorum, quae quisque revera dixerat, in perfectiorem quandam speciem formamque redigere conaretur in eamque rem suis non solum verbis sed etiam cogitationibus uteretur, artem cum veritate coniunxit. in quo ita versatus est, ut hominum ingenia et sententias, civitatum instituta mores rationes, partium diversa studia ante oculos nostros in summorum virorum personis expressa proponeret. temporum enim sunt orationes et oratorum mores mentesque effingunt. maluit nempe viros maximos tamquam ipsos coram producere quam quales essent exponere. nam huius quidem generis apud eum pauca sunt et paucis fere verbis comprehensa (I 138, 2. II 65, 5—10. III 36, 6. IV 21, 3. 81, 1—3. 108, 2. V 16, 1. VI 15, 2. 72, 2. VII 86, 5. VIII 27, 5. 68, 1). non autem poterat fieri quin orationes, quae personis earumque conditionibus accommodarentur, pro hac diversitate et ipsae sententiis dicendique colore diversae evaderent (Marc. 51. 56). primus Thucydides hoc orationum genere rerum gestarum memoriam illustravit. nam Herodotus sermones potius quam orationes composuit, superiores autem rerum scriptores nuda narratione usi erant (Marc. 38). considerantibus autem nobis, quibus locis Thucydides orationes in opus suum intulerit, ad illustranda gravissima rerum momenta id eum fecisse primum apparet, ut non suum, sed eorum, qui illis interfuissent, iudicium declararet. atque in eo non solum summorum viro-

rum, sed etiam civitatum sententias et consilia ab ipsis viris aut civitatum legatis prolata ostendebat. cum enim res ita scribere vellet, ut factae essent, non ut sibi viderentur, in suo iudicio interponendo parvus plerumque ac modestus erat; totus enim in rebus earumque causis enarrandis versabatur. ita autem de gravissimis rebus gravissimos earumque ipsarum participes auctores iudicantes facit, ut qualis earum fuerit condicio facile dispiciamus. quod quo plenius fieret, exprimendis contrariis sententiis *ἀντιόψεις* adhibuit. deinde civitatum instituta ac disciplinas excellentiumque virorum ingenia et mores orationibus depingere volebat. ubi viros minus conspicuos introducit, hoc eo consilio fieri solet, ut gravissimi adversarii sententia in controversiam vocetur. quibus exceptis et virorum et civitatum amplitudo gravitasque spectatur. omnes autem quotquot sunt orationes in publicis contionibus, non in secretis conciliis habitas esse voluit. nam orationem vix dixeris brevissimam Teutiapli admonitionem (III 30). argumento et brevitate a ceteris, quae omnes *δευρυοοίαι* sunt, militum cohortationes multum distant. in utroque genere eam aequabilitatem Thucydides servavit, ut neutrius plures quam tres uni viro tribueret. his igitur rationibus ubi ipsos oratores dicentes inducere prohibitus erat, argumenta eorum, quae dicta erant, oratione obliqua tradidisse satis habebat. iam vero iudicari potest, cur octavus liber orationes nullas, sed argumenta tantum habeat. sunt enim qui extremam huic libro manum non accessisse rati argumenta Thucydidem eo consilio inseruisse putent, ut quando illum retractaret orationes ex eis conficeret. quae opinio vel ideo displicet, quod etiam in prioribus libris saepius eiusmodi argumenta inveniuntur (II 13. IV 98. 114. 120. V 30. 46. 69. VI 6. 72. VII 21) et in medio opere (V 10 84) spatium plus quinque

annorum orationes non habet. et quidquid agebatur tempore suspectae et fallacis pacis inter Lacedaemonios et Athenienses et utrorumque socios (huc non spectat Meliorum colloquium, qui neutrorum socii erant), nihil eorum orationibus explanatum est. quod si longiori medii operis parti orationes absunt atque cur scriptor eas omiserit facile perspicitur, extremae quoque parti (nam de octavo libro in hac re non satis recte loqui solent, quod librorum distributio non Thucydides est) simili de causa eas abesse omnes probabilitatis numeros habet. atqui eius rei causam in media parte ipsam rerum naturam esse, quippe quae pro reliqua belli magnitudine minus graves fuerint, satis in aperto est. suspicari igitur licet similiter ex rationibus supra expositis de extrema parte statuendum esse. ac primum quidem inter argumenta hic prolata quattuor sunt quae non ad contiones spectant; nam VIII 27 quid Phrynichus imperatorum concilio (cf. VI 47—50. VII 47. 48), 43 quid Lichas undecim viris cum Tissapherne agentibus, 45. 46 quid Alcibiades Tissapherni, 48 quid Phrynichus coniuratorum conventui suaserit, narratur. deinde qui cum Pisandro Athenas legati missi erant et ante eum in contione dixerunt Alcibiadis reditum et reipublicae commutationem suadentes, summam sententias suas proposuerunt; tum magno tumultu coortone ipse quidem Pisander iustam orationem habuit, sed unumquemque eorum, qui adversati erant, rogavit, num aliam spem salutis haberent; quod ubi negaverant, verbis quae recta oratione Thucydides attulit declarabat unam igitur esse quam ipsi ostendissent (53). argumentum c. 76 prolatum, quo deliberatio totius exercitus multorumque sententiae continentur, uni orationi non convenit. verba quae c. 81 Alcibiades ad exercitum Samium facit, non tam gravitate quam ostentatione conspicua sunt,

eiusque inania iactantis Thucydides non magis orationem exhibere voluit quam Chaereae mendaciae dicentis (74), praesertim cum duae illius orationes praecessissent, quibus qualis esset satis explicatum erat. ea denique, quae c. 86 legati quadringentorum apud eundem exercitum contionati sunt, adeo omni effectu caruerunt, ut milites plurima ne audirent quidem, quare fusius ea persequi nihil attinebat. ita facillime ex ipsa rerum natura explicatur cur in extrema Thucydides operis parte argumenta tantum eorum, quae dicta sunt, extent. orationibus accedunt eadem ratione conscripti dialogi Archidami cum Plataeensium (II 71—74) et Meliorum cum Atheniensium legatis (V 85—114), praeterea Niciae litterae ad Atheniensium civitatem datae (VII 11—15). postremo ad accuratam rerum gestarum memoriam hoc quoque pertinet, quod Thucydidi non satis erat sententiam eorum reddidisse, quae foederibus constituta erant, sed ipsa verba tabularum publicarum, quae summae auctoritatis monumenta esse cognovisset, afferebat (IV 118. V 18. 23. 47. 77. 79. VIII 18. 37. 58). neque minus inscriptionum certissima esse testimonia intellexit (I 134, 4. VI 54, 7. 55, 1. 59, 3).

Ad historiam conscribendam summo Thucydides praeditus erat ingenio, cuius facultates ita excoluit, ut iudicii acumine et subtilitate nemo fere inter antiquos rerum scriptores cum eo comparandus sit. rerum civilium et militarium peritissimum illum fuisse maxime apparet. de illis rarius quidem loquitur, sed ita ut paucis multa complectatur, belli autem gerendi rationes tam plane perspexit et illustravit, ut quo consilio instituto expeditiones pugnaeque susceptae et quomodo factae sint, non modo intellegamus, sed videre videamur. omnino tanta mentis acie erat, ut non solum externas rerum causas progressus eventus conciperet, sed eas etiam rationes investigaret,

quae in hominum animis ac mentibus sitae sunt. atque hoc quidem genere talem se praestitit, ut a nullo umquam scriptore superatus, a paucis aequatus esse videatur. etenim veram rerum cognitionem et historiae utilitatem percipi non posse cogitabat nisi res non modo narrarentur, sed etiam e causis principiisque suis repeterentur; ducem autem atque imperatorem hominum vitae, cuius virtuti omnia parerent, animum esse. quid de rebus divinis et humanis senserit satis in aperto est. quamquam numen divinum extare (II 53, 4. VII 77, 4), quod vereri fas esset (II 52, 3. III 82, 6. V 70), haud negabat et deos patrios pie riteque colendos esse credebat (II 53, 4), remotissimus tamen erat a superstitione vulgi religione deorumque fabulis, quibus prorsus se abstinuit. neque deorum mente atque ratione omnia administrari et moveri censebat, sed res humanas hominum ferme prudentia regi (I 144, 4. II 62, 5) et ex humanis tantum rationibus iudicari posse existimabat. rerum quidem esse mutationes divinitus ortas (V 104, 105, 1. 112, 2. II 64, 2) et praeter humanam rationem incidentes (IV 55, 3), quos fortunae casus appellare consuevissemus (I 140, 1), sed eas non in humanam cadere scientiam (I 84, 3. IV 18, 4). inconstantia autem fortunae (III 59, 1. IV 18, 3), cuius casus neque provideri possent (II 87, 3) neque hominum voluntati parerent (IV 64, 1. VI 78, 2), cum sapientissima etiam hominum consilia eventu saepius frustrarentur (I 120, 5), modestiam in omnibus rebus hominibus servandam (I 122, 1. IV 18, 4) neque nimis fortunae confidendum esse (I 120, 4. IV 17, 5), sed prudenter cavendum ne, quo insolentius se efferrent, eo gravius affligerentur (IV 62, 3. 4). quod igitur numen divinum fortunamque magis in opinione quam in scientia hominum versari putabat (V 105, 1. 2), hinc facta explicare volebat, itaque non ut Herodotus a divina quadam

origine rerum causas repetendas esse putabat, sed ad ipsarum naturam hominumque ingenia et mentes revocare malebat. oracula vaticinia prodigia non ita quidem contempsit, ut nullam omnino vim eis tribueret (II 17, 2. V 26, 4. VI 27, 3), sed incerta esse arbitrabatur neque quidquam facere ad veritatem cognoscendam (II 54. V 103, 2. cf. VII 50, 4). itaque certum iudicium fieri non posse nisi de eis, quae hominum sensibus subiecta essent, persuasum habebat, mittenda esse quae hanc intellegentiam superarent. de reipublicae forma ac disciplina quid senserit, ambigitur. sunt qui illum nobilium imperio favisse putent ideoque severius de Cleone, lenius de Antiphonte Phrynicho Theramene iudicasse. cum rarissime iudicium suum Thucydides interponat, paucis tantum ac levibus iudiciis haec sententia nititur. primum de iniquo Cleonis iudicio dicam. cuius summa in eo vertitur, quod Thucydides eum magis sua cupiditate quam utilitate communi impulsus, ut ipse civitatis principatum teneat, in adversarios violentum et maledicum, multitudinis licentiae obsequiosum se praebuisse dicit (III 36, 6. IV 27, 3—28. V 16, 1. cf. II 65, 7). at illum popularis tantummodo factionis studiis addictum fuisse volunt eoque Thucydides iudicium revocandum esse. sed aut falsa sunt quae de Cleone Thucydides tradidit, aut haec sententia stare nequit. nam quod atrocissimi in Mytilenaeos decreti illum ea de causa auctorem extitisse opinantur, quod periculum Atheniensium imperio a sociorum defectione imminens prohiberi non potuerit nisi extrema adhibita severitate, ad conservandum imperium severitate saepe opus est, iniuria numquam. an severitatis erat pari crudelitate auctores seditionis et deceptam multitudinem (III 39, 6. 47, 3), cuius opera Athenienses urbem recuperaverant (III 27, 3), punire? patet Cleonem, cum hoc primum suade-

ret, iratae multitudinis furori gratificatum esse; postea autem, cum eam decreti paenitere vidisset, omnibus viribus contendebat, ne alium quam se duces sequerentur. atque in oratione quam tum habuit (III 37—41) ea usus est calliditate, ut simulando veram mentem absconderet; inconstantiam enim multitudinis, quae sophistarum blandimentis decepta esset, acriter castigans ipse simul eisdem artificiis adhibitis eius libidines adulatus est. quod deinde Spartiatis in Sphacteria insula inclusis pacis actionibus turpi fraude intervenit (IV 21, 3. 22), non ideo fecit, quod firmam pacem iniri non posse intellexeret, sed belli tumultum magis quam pacatas res artibus suis conducere videbat (V 16, 1). tales enim erant condiciones ab ipso propositae (IV 21, 3), de quibus agere Lacedaemonii parati erant, ut Athenienses, nisi eorum perniciem vellent, meliores vix sperare possent. cum autem insulae expugnationi mora intercederet, imperatores apud populum vehementissime incusavit, cumque Nicias imperio se abdicaret, ut ille quod facillimum esse clamaret ipse perficeret, imperium primo detrectavit. hoc Thucydides haud immerito eius ignaviae tribuit (IV 28, 2. cf. V 10, 9); nam idem fuit populi iudicium, qui eam illudens imperium illi obtrusit. imperatorum autem incusationem qui rei eventu comprobata esse volunt, non satis cogitaverunt eum fortunae (IV 30) et Demosthenis unius ex imperatoribus sollertiae (IV 29, 1. 32, 3) Athenienses debuisse, cui totam rem gerendam Cleo permiserat (cf. IV 39, 3). itaque non est causa, cur Thucydidem, quod optimatum imperium praetulerit, Cleoni infensum fuisse credamus. quid quod Periclis reipublicae administrationem summis laudibus extulit (II 65, 5—10)? at hoc ea de causa illum fecisse opinantur, quod unius potius viri imperium fuerit. fuit certe; sed non hac de causa

Thucydides eum laudavit, sed quod cum libertate imperans (II 65, 8) reipublicae optime consuluit (II 65, 5). aliter enim tyranni potius dominatui quam optimatum imperio favisset. neque omnis auctoritas in hac re comoediarum scriptoribus abneganda est. quamvis in maius illi vitia auferent, tamen, ne vis comica periret, aliquantum veri etiam depravatae imagini videri opus erat. eius autem lineamenta Thucydidis iudicio haud dissimilia sunt.⁹ hic cum exul a partium contentione diu remotus fuisset, in utramque partem moderatus erat, ita ut neque penes paucos neque penes imperitam multitudinem summam potestatem esse vellet. totius civitatis salus, non partis commodum ei suprema lex erat. quare Periclem admiratus est, qui praepollentem optimatum potentiam ita coercuit, ut omnes cives ad reipublicae administrationem vocaret, et quamquam multitudinis ope id effecerat, tamen populi, non factionis princeps extitit, et cum communem utilitatem patriaeque magnitudinem sequeretur, multitudinis licentiam cohibuit, optimates, postquam potentiam eorum fregit, suis consiliis reconciliare studuit. post eius mortem nemo extitit tanti ingenii et virtutis, ut in eius locum succedere posset; plures, quorum nemo praeter ceteros valde eminebat (II 65, 10), de principatu inter se certabant, qui magis sibi quam civitati consulebant (II 65, 7). eorum unusquisque cum ipse princeps fieri vellet, nihil antiquius habebat quam ut multitudinis libidini omnia substerneret itaque ei gratissimus evaderet (II 65, 10). his cum optimates resistere studerent, factiosae contentiones denuo exortae sunt. patet quantum haec *δημοκρατία* ab ea distet, quae sub Pericle fuerat. altera placere, altera displicere Thucydidi poterat.

⁹ Cf. Rankeum in Aristoph. ed. Meineke pg. XXXIV.

ipsi enim moderatum populi imperium communi saluti maxime convenire videbatur. etenim si extremis factionibus respublica committeretur, omnia posthaberi partium studiis intellegebat (III 82, 8). quare animus eius a paucorum dominatu (VIII 89, 3) et multitudinis potentia (II 65, 10. III 82, 8) pariter alienus erat. mixtum quendam reipublicae statum, *μετρίαν ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ἕνυχρασον* (VIII 97, 2), esse volebat¹⁰, qui libertatem cum stabilitate et modestia coniungeret (cf. VII 69, 2 et VIII 24, 4), neque quidquam civitati perniciosius esse credebat quam principatus contentiones et quae inde orirentur seditiones (II 65, 11. 12. III 82, 8), quarum causam vitiosam imperandi cupiditatem et aemulationem esse compertum habebat. quare quamquam non optimum esse iudicabat omnes cives nullo ordinis et fortunae discrimine reipublicae partem habere (VIII 97), Periclis tamen reipublicae administrationem magni fecit, quod libero unius viri imperio inconstans multitudinis licentia coerceretur. accedebat quod viri magnitudinem admirabatur, qui a sui studio prorsus abhorreret et insigni prudentia ac virtute patriam ad summum potestatis fastigium provexisset. qui Pericli succedebant, inter quos plurimum valebat Cleo et postea Alcibiades (VI 15), privatae ambitioni, non publicae utilitati studebant et rationibus quibus bellum geri ille voluerat relictis rempublicam summa calamitate affecerunt (II 65, 7. 11). eadem igitur ratione hos Thucydides vituperare debebat qua

¹⁰ Diserto testimonio VIII 97, 2 non obstat III 62, 3. neque enim ibi Thucydides, sed Thebani *ισόνομον ὀλιγαρχίαν* commendant, qui eam qua tum utebantur reipublicae formam non poterant non laudare. nam in orationibus necesse erat ipsorum oratorum de rebus publicis sententiae rationem habere. Cf. I 84. II 37. VI 39. I 71, 3. III 37, 3. VI 14, 18, 7. in ceteris rebus suo magis iudicio uti poterat; quare quid de rebus divinis senserit, etiam ex orationibus cognosci posse putavimus. neque hic inveniuntur quae inter se pugnent.

Periclem laudaverat. non magis quam invidiae in Cleonem, favoris in Antiphontem Phrynichum Theramenem Thucydides accusandus est. laudavit enim eorum mentis virtutem (VIII 68, 1. 27, 5. 68, 4), qua exercebant, de probitate tacuit. quin etiam Theramenis ambitionem et simulationem (VIII 89, 3. 4), Antiphontis et Phrynichi proditionis consilia (VIII 91, 3) notavit. neque minus quadringentorum imperium improbavit, quo per fraudem et vim instituto (VIII 66, 1. 2) civitas imperiose regeretur (VIII 70, 1), libertas periret (VIII 68, 4). sublato quadringentorum imperio respublica abrogata munus publicorum mercede quinque milibus civium, qui arma ferrent, tradita est. atque hanc Thucydides idoneam paucorum et multitudinis imperii temperationem fuisse et primam rebus afflictis opem tulisse dicit (VIII 97, 2). quod autem tum primum¹¹ se quidem vivo rempublicam bene temperatam esse memorat, ad Solonis disciplinam triginta tyrannis eiectionis restitutam eum respicere puto. cum enim ab extremis partibus pari modo abhorreret, ex eis fuit, qui mediam de republica sententiam sequebantur (*τα μέσα τῶν πολιτῶν* III 82, 8), per quos postea Solonis instituta revocata sunt. nam haec quoque erat *δημοκρατία ἀριστοκρατία μεικρμένη* (Isocr. XII 153). itaque ut satis apparet modestum et temperatum ab omni libidine fuisse Thucydides de rebus publicis iudicium, ita, cum procul haberet irae et studii causas, sine amore et odio de summis viris dixisse censendus est.

De Thucydides dicendi genere summam exponendum est. cum primus Atticum sermonem rebus scribendis adhiberet et amplam gravemque materiam ita tractaret, ut abditas rerum causas earumque

¹¹ *τὸν πρῶτον χρόνον* cum *ἐπὶ γ' ἑποῦ* coniunctum vix aliud significare potest quam *τὸ πρῶτον*,

inter se conexum aperiret, non poterat eam in dicendo perfectionem attingere, quam ex culto Attico sermone Plato et Demosthenes assecuti sunt, neque sententiarum gravitati dicendi facultas omnibus locis suppeditabat. quod adeo in rerum natura positum est, ut ne potuerit quidem aliter fieri neque quidquam de iusta scriptoris admiratione detrahat. cum enim multae exercitationis sit dicendi artem ad summum perfectionis gradum promovere, maxime ei laudandi sunt, qui pro suo quisque tempore in eo genere plurimum praestiterint, atque in his procul dubio Thucydides habendus est. in eo autem maxime excellit, quod rerum sententiarumque gravitati orationem accommodavit. severo enim ac sublimi dicendi genere utitur ad commovendos atque percellendos legentium animos maxime apto. optime Cicero eum incitatioem ferri et de rebus bellicis canere quodammodo bellicum dixit (or. 12, 39). et quamquam non omnes virtutes eius elocutio habet, quae in praestantissimis post eum Atticis scriptoribus enitent, longe tamen superiores rerum scriptores vel eo superavit, quod non solum simplici narrationi et descriptioni, sed etiam subtiliori mentis contemplationi ac considerationi orationis vires applicare et aequare conatus est. quod quamquam non ubique ita ei cessit, ut sententiam verbis plane assequeretur, tamen, si superiores spectamus, quam maxime mirandum est, quantum haec elocutionis potestas per eum aucta et amplificata sit. illorum sermo ad exprimendas varias cogitandi rationes vel ideo non sufficiebat, quod enuntiatorum membra alia aliis adiungebant neque secundaria primariis subiungendo interiorum cogitationum conexum significare didicerant. cum igitur etiam Herodotus λέξει είρομένη, quae ad nativam dulcemque narrandi simplicitatem maxime apta esset, potissimum uteretur κατεστραμμένην vix attin-

gens, Thucydides longius progressus pro rerum natura mixtum ex utraque genus usurpavit. neque omnem antiquioris sermonis magis ad loquendi licentiam quam ad diligentiam scribendi conformati libertatem repudiavit. saepius enim post interpositam sententiam verborum ordinem ab initio institutum relinquit aliumque sequitur magis commodum vel perspicuum, quam orationis formam ἀνακόλουθον appellare consuevimus (I 9, 2. 18, 1. 25, 4. IV 73, 4). deinde in sententiarum membris secundariis non ubique cogitandi rationem accurate scribendo observat, sed alteri sententiae participio enuntiatae alteram cogitatione iuxta positam non eodem modo, sed verbo finito quod dicimus expressam adiungit, quo hoc effici solet, ut posteriori maius quoddam pondus addatur (I 37, 2. 3. 57, 4. III 87, 1. IV 100, 1. VII 47, 1). utriusque generis multa apud Herodotum exempla inveniuntur. contra etiam more antiquo sententiarum membra iuxta ponit, quorum ex logica ratione alterum alteri subditum esse oporteat (I 33, 2. 50, 5. 61, 1. 80, 4. 91, 3. 109, 1. II 36, 3. IV 52, 3. 87, 4. VI 99, 2). ad significandas rationes quae inter singulas sententiarum partes intercedunt eo artificio Thucydides saepissime usus est, ut aequabilitatem quandam membrorum institueret, ex qua similia similibus, contraria contrariis responderent, cuius diligens observatio ad perspicendas eius cogitationes plurimum facit (I 35, 3. 37, 2—38. 121, 4. II 42, 4. III 37, 2. 38, 2—39. 58, 5. 82, 4. IV 73, 2). haec *ισοζωλία* ad sententiam tota spectat. in verborum structura Thucydides plus varietatis quam aequabilitatis habet et sermonis inconcinnitatem magis quaerere quam fugere videtur (I 3, 2. 32, 5. 75, 2. 82, 1. 84, 2. 4. 141, 1. II 44, 3. 51, 1. 60, 6. III 24, 3. 25, 1. 55, 1. IV 12, 2. 88, 1. V 52, 2. VI 72, 4. VII 40, 3. 84, 2). summam in verborum collocatione licentiam admittit hoc potissimum

consilio, ut ea in quibus pondus sententiae positum sit ipso loco insignita intendat vel oppositis per dircmptionem vim augeat (I 6, 3. 19, 1. 33, 3. 42, 4. 84, 2. 129, 1. 134, 1. II 52, 4. III 15, 1. 39, 1. 82, 1. 4. IV 10, 5. 20, 4. 87, 3. V 7, 5. 89. VI 76, 3. VII 55, 2). gravitatem orationis brevitatis decet. ac Thucydides 'ita creber est rerum frequentia, ut verborum prope numerum sententiarum numero consequatur; ita porro verbis est aptus et pressus, ut nescias, utrum res oratione, an verba sententiis illustrentur' (Cic. de or. II 13, 56). neque tamen ita brevitatis studiosus est, ut omnem explicandi ubertatem fugiat, sed multis locis eandem sententiam vel ex diversis tamquam partibus proponit vel longius et singillatim persequitur. eodem pertinet quod eandem notionem et ipsam affirmans et negans contrariam dupliciter nonnumquam effert (III 40, 3. IV 108, 5. V 60, 1. 86. VII 44, 6. 49, 2). verborum delectum si spectamus, Thucydides antiquiore Attica dialecto usus est (Dionys. 454. Phot. bibl. cod. 158. Marc. 52), cuius sunt *πρόσω θάλασσα κρείσσειν* cum duplici σ, *θαράω, Μεγαροῆς ἰππῆς* quaeque eiusdem terminationis sunt, *ἐφ'θάραται τετάραται* similiaque, deinde *ές* et *ξύν*, denique *προπερισπώμενα έτοίμους όμοίους έρῆμος τροπαίον*. vocabula poetica (*ἀκραϊσνῆς, ἀθηδών, έοθημα, γεγωνίσκειν, πλώζειν, περικτίονες*, desiderativa in *σειώ*) et obsoleta (*ἀμφιδήριτος, ἀγχώμαλος, αὐτοβοεί, φάκελος, έσσάμενοι*), quippe quae sublimitatis aliquid haberent, non vitavit. translationes, quamquam eis non abstinuit, rarius tamen usurpavit (I 19. II 38, 1. 43, 3. IV 87, 6. 133, 1. VI 14. 19, 2). ubicunque notioni verbum deest, nova vocabula fingere non veretur (*ἀποδημητής, κατοξύνετος, ξύν κακώς ποιείν, περίνοια, περιέχρησις*, multa cum *ἀντί* composita). ad agendi statum vel consuetudinem et actionis effectum indicandum proprius ei est frequens

substantivorum verbalium in *τῆς* et *αις* usus (I 70, 3. 138, 3. III 59, 2. 82, 5. V 9, 9. I 141, 1. III 10, 3. 82, 8. VII 48, 3); neutris adiectivorum et participiorum ad ea indicanda utitur, in quibus qualitas vel actio quaedam compareat (I 68, 1. 84, 1. 120, 3. II 63, 1. 87, 3). ex his omnibus videre licet quam accurate notionum subtilitates distinxerit.¹² cum gravitatem magis quam suavitatem sermonis sectaretur, neque vocalium concursum fugit (Cic. or. 44, 151. Dionys. 169) neque ulla aperta industria verborum numerum quaesivit eorum compositionem sententiae aptasse satis habens (Cic. or. 65, 219). orationis ornamenta contemnere nec voluit nec facile poterat. late enim eo tempore propagata erat sophistarum doctrina, quae quantum valuerit ad excolendam dicendi artem, satis constat. eorum artificia cum Thucydides aequalibus placerent, ipsi aliter prorsus sentire haud facile erat. accedebat quod ipsorum temporum et hominum effigiem adumbrare volebat, quare in hoc quoque genere eorum mores exprimere debebat. itaque Protagorae de eadem re contraria probantis disserendi rationis vestigia in Meliorum colloquio et alibi cernere licet; Prodicum autem subtiles notionum distinctiones ita Thucydides non aspernatus est (Marc. 36), ut nonnumquam in his argutiis magis ludere videatur quam reliquam eius severitatem deceat (I 69, 6. 77, 4. II 62, 4. III 39, 2. VII 77, 1). quae cum ita sint, mirandum non est, quod ne Gorgiae quidem verborum figuris orationem exornantibus se abstinuit (Marc. 36). frequentissimus usus apud eum est contrariorum usus ad brevem densamque orationem et acutas sententias maxime aptus (I 33, 4. 41, 3. 70, 2. 3. 6. 121, 4. III 37, 4. 38, 1. 56, 3. 82, 4—8. IV 108, 4). praeterea ad res dissimiles similia verba accommodantur (I 33,

¹² De his rebus cf. E. R. Gastii de Thucydides oratione dissertatio (progr. Grimae 1870).

4. 37, 3. 70, 4. 138, 3. II 62, 3. IV 62, 2. VI 76, 2. 3. VII 15, 1), verba similiter desinunt aut cadunt similiter (I 70, 1. 144, 4. II 42, 2. 43, 4. III 38, 4. IV 20, 3. V 91, 2), paria paribus referuntur aut quae sunt inter se similia (I 120, 3. 142, 5. 143, 5. II 11, 5. 39, 4. 42, 4. III 42, 2. 45, 5. VI 85, 1. 87, 2). neque negari potest huius quoque generis inveniri quae nostro quidem sensui frigida et quaesita esse videantur. rarius Thucydides eis verborum figuris usus est, quae orationi vivos tanquam colores addunt, quales sunt repetitio (I 85, 2. II 41, 3. III 38, 1), duplicatio (II 35, 1. III 46, 6. VII 67, 1), interrogatio (I 75, 1. 142, 7. 143, 5. III 39, 7. 58, 5. 66, 2. IV 92, 4. V 98, 1), subiectio (I 80, 3. 4. IV 62, 2. VI 38, 5). ne sententiarum quidem lumina, quae Demosthenes amat, plane apud eum desiderantur. certe illusionis (I 86, 1. III 38, 1. 5. VI 9, 3. 10, 5. 16, 3. 80, 2) et obiurgationis (I 74, 4. III 38, 1. 2. 67, 7. VI 12, 2. 36, 1. 2. 38, 2) exempla apud eum haud pauca extant.¹³ neque tamen pariter omnibus locis Thucydides orationem his ornamentis distinxit, sed ubique rebus verba congruere voluit. raro illa narrationi adhibuit, frequentiora in orationibus sunt et eis partibus, quae rerum contemplationes continent. sed hic quoque ita discrimina fecit, ut personarum indoli rerumque naturae orationis color conveniret. quamquam igitur in his rebus Thucydides a sensu temporis sui prorsus recedere noluit, sua tamen arte et consilio ubique usus est. idem in orationum dispositione apparet. quamquam enim artificum de ea re praecepta non ignorabat, qui exordium, narrationem, argumenta, perorationem orationis partes esse volebant, minus tamen illorum res distribuendi morem secutus est quam suo iudicio ex ipsarum rerum

natura ordinem instituit. normam a dicendi doctoribus constitutam servavit, quantum argumento proposito conducere videretur; ceteroqui propriam viam ingressus est. maximi omnino momenti ei sententia erat, verborum elegantiam et venustatem minus sectabatur eo maxime intentus, ut illam qualis esset exprimeret. sed in hac ipsa ratione insignis quaedam ars conspicitur. nam dicendi genus non solum ad rerum naturam et personarum quas dicentes inducit indolem aptissime convenit, sed etiam ipsius scriptoris ingenium et mentem accuratissime effingit. negari quidem nequit eum graves sententias inconditis nonnumquam verbis efferre et orbem orationis apud eum fere desiderari, sed mirum quantum haec dictionis asperitas cum mentis gravitate et severitate conspirat. sententiae eius magis concisae quam apertae sunt. obscuritas posita est in verborum ancipiti nonnumquam notione, collocatione maxime discreta ac separata, implicata et contorta structura, in sermonis inconcinnitate, in eo denique, quod sententiarum membra non ita inter se iunguntur, ut cogitandi rationibus apte respondeant. ac profecto concedendum est a perspicuitate et concinnitate posteriores Atticos scriptores Thucydide multo superiores fuisse. sed eo tempore Atticus sermo longe politior erat, et 'ipse Thucydides, si posterius fuisset, multo maturior fuisset et mitior' (Cic. Brut. 83, 288).

Thucydides opus brevi ad magnam famam pervenisse cum Praxiphani, Theophrasti discipuli, testimonio constat (Marc. 30) tum ex eo intellegitur, quod Xenophon¹⁴ Theopompus (Diod. XIII 42, 5. Marc. 45) Cratippus (Dionys. 847),

¹⁴ Veram Xenophontis historiam Graecam secundum quandam Thucydidei operis epitomen in brevius contractam indeque factam esse eam quam nunc habemus suspicatus est R. Grosser Jahrb. für Phil. 1872, pg. 25 sq. cf. ibidem pg. 723 sqq. Xenophonem Th. historiam continuasse negat I. Ch. F. Campe ibidem pg. 709 sqq.

¹³ De his rebus docte et explicate disputavit H. Steinberg: Beiträge zur Würdigung der Thucydideischen Reden (progr. gymn. Gullelm. Berlin. 1870).

qui eius aetati suppres fuerunt, historiam eius continuaverunt. neque mirandum est tantae praestantiae scriptorem multos nactum esse imitatores. inter rerum scriptores maxime nominandi sunt Philistus (Cic. de or. II 13, 57. Dionys. 426. 779) Dionysius Halicarnassensis Cassius Dio (Phot. bibl. cod. 71) Dexippus¹⁵; singulas potissimum locutiones ab eo mutuati sunt Arrianus et Appianus et ex Byzantinis praeter ceteros Procopius. ex oratoribus plurimi Thucydidem fecisse Demosthenes videtur (Dionys. 944), neque tamen ita ut illius dicendi genus a forensi et publico usu maxime alienum imitaretur, sed parem sententiarum gravitatem sublimitatemque assequi studeret. cum imitatorum vulgus non tam acri iudicio praeditum esse soleat, ut scriptorum vitia et virtutes probe dignoscant, iam Ciceronis et Dionysii Halicarnassensis temporibus fuerunt qui magis ea imitati, in quibus Thucydidem non ab omni parte perfectum et absolutum esse fatendum est, 'cum mutila quaedam et hiantia locuti essent, germanos se putarent esse Thucydidam' (Cic. or. 9, 32. Dionys. 645. 812 sqq. 897 sq. 942 sqq.). quorum nimiam admirationem ut coerceret, Dionysius epistulas ad Cn. Pompeium et Ammaeum et de Thucydidem iudicium scripsit. qui cum de Thucydidis historica arte imprudenter et inique iudicaret¹⁶, quid stilo eius ac dicendi generi decisset, melius sensit. hoc autem, cum quaesita orationis ornamenta duritiam obscuritatemque reprehenderet, non satis respexit, magis haec temporis quam scriptoris vitia esse eumque magis rotundum et apertum futurum fuisse, si sententiis minus gravis fuisset vel sermonem magis excultum accepisset.

Cum praeter ceteros rerum scriptores Thucydidem interpretatione

¹⁵ Cf. histor. graec. min. ed. L. Dindorf I pg. XXXVIII sqq.

¹⁶ Cf. Kruegeri praef. ad Dion. Hal. historograph. pg. XI sqq.

egeat, iam Alexandrinos grammaticos, quos opus illius in libros divisisse supra diximus, studia sua in illum contulisse facile colligere licet. Asclepiades certe Myrleanus, grammaticus Pergamenus ex Alexandrinorum disciplina profectus, in scholiis (I 56, 2) et a Marcellino (58)¹⁷ ita laudatur, ut illum operam peculiarem Thucydidis historiae impendisse pateat.¹⁸ Didymus Chalcenterus *βίον Θουκυδίδου* videtur conscripsisse eoque respexisse in comment. ad Pind. Nem. II 19. inde enim hausta esse probabile est quae tribus locis (3. 16. 32) Marcellinus Didymum auctorem laudans affert. num idem commentarios in Thucydidem composuerit, dubium est.¹⁹ qui post Alexandrinorum aetatem in studiis grammaticis versati sunt, sua ex illorum fere doctrina haurire solebant. quod idem de eis statuere licet, qui in Thucydidem posteriore tempore commentarios scripserunt. incertae aetatis sunt Antyllus, cuius in scholiis (III 95, 1. IV 19, 1. 28, 1) et apud Marcellinum (22. 36. 55) mentio fit, Phoebammon, qui uno loco in scholiis (I 53, 3) appellatur, Hero rhetor Atticus, qui *ὑπόμνημα* in Thucydidem edidit (Suid. s. v.), Euagoras Lindius historicus, qui *Θουκυδίδου τέχνην ῥητορικὴν ἐπερὶ τῶν παρὰ Θουκυδίδην ζητουμένων κατὰ λέξιν* scripsit (Suid.). Neroni imperatori aequalis videtur fuisse Claudius Didymus²⁰, qui *περὶ τῶν ἠμαρτημένων παρὰ τὴν ἀναλογίαν Θουκυδίδου* disseruit (Suid.). Hadriani temporibus Sabinus commentarium in Thucydidem composuit (Suid.), Numenius rhetor *τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Δημοσθένους χορειῶν συναγωγῆν* (Suid.), Iulius Vestinus idem, cuius epitomen lexici a Pamphilo conditi Diogenianum in bre-

¹⁷ Apud Marc. 58 scriptum est *Ἀσκληπιός*, pro quo *Ἀσκληπιάδης* legendum esse dudum perspectum est.

¹⁸ Cf. Kruegeri Analect. I pg. 79 sq.

¹⁹ Cf. Didymi Chalcenteri fragm. coll. et disp. M. Schmidt pg. 322 sqq.

²⁰ haec probabilis M. Schmidtii coniectura est l. l. pg. 3.

vius contraxisse scimus ²¹, ἐκλογὴν ὀνομάτων ἐκ τῶν Θουκυδίδου Ἰσαιοῦ Ἰσοκράτους καὶ Θρασυμάχου τοῦ δῆτορος (Suid.). eodem tempore Aelius Dionysius Halicarnassensis Ἀτικῶν ὀνομάτων λόγοις πέντε conscripsit, quorum aliqua pars superest in Photii lexico et Eustathii commentariis Homericis, quo in libro ille praeter Homerum tragicosque poetas Platonis praecipue et Thucydidis rationem habuit. Ex eius doctrina, cuius magna pars ad Aristophanis Byzantii Ἀτικῆς λέξεις revocanda est, multa Atticistarum praecepta fluxerunt. ²² doctae autem haec antiquitatis studia in Thucydidis historia collocata ipsa interierunt omnia, dispersae tantum reliquiae servatae sunt, quarum pars bona in scholiis latet, sed aucta et interpolata futilibus et absurdis magistellorum Byzantinorum commentis. Asclepiades Antyllus Phoebammon ipsi in scholiis nominantur, Aelium Dionysium ibi facile agnoscas, ubi cum Photio illa laudant. qui praeter illos tres laudantur Herodianus Orus Choeroboscus peculiarem Thucydidis operam non dederunt. praeterea ex veterum grammaticorum libris magnam partem Thucydidis vitae haustae sunt. quarum ea quae Marcellini dicitur, cuius praeter nomen nihil notum est, ex diversis et a compluribus viris conscriptis partibus constat, altera auctoris non nominati, tertia eaque brevissima Suidae est.

Codicum Thucydidiorum ea est ratio, ut omnes ex uno eodemque tanquam fonte manasse vitiorum et additamentorum communio ostendat. de eorum qui adhuc innotuerunt pretio meum facio Bekkeri iudicium in ed. Oxon. a. 1824 scriptum: 'qui optimi sunt et antiquissimi Cisalpinus Vaticanus Laurentianus Palatinus Augustanus longe absunt ab ea praestantia, qua excellunt inter Isocrateos Urbinas,

inter Platonicos et Demosthenicos A et S et si qui alii singulorum scriptorum ad salutem fati esse destinati videntur.' dolendum autem est quod libri Laurentiani partes tantum (I 15—II 103. VIII 1,—31) a Bekkero collatae sunt. nam quae Arnoldus ex hoc libro enotavit, ea ita comparata sunt, ut ex eius silentio nihil concludi possit. tamen hoc damnum aliqua ex parte resarciunt scripturae codicis Monacensis 228, qui cum Laurentiano plerumque consentit, sed recentior est. nova nunc subsidia accedunt ex codice musei Britannici nss. 11, 727., cuius collationem in F. Haasei usum a Julio Eggelingio eius discipulo a. 1867 confectam mihi bibliopola honestissimus idemque de humanitatis studiis optime meritus commodavit. inscriptus est hic liber: 'Thucidides historicus cum Marcellini commento', quibus verbis additum est: 'iste liber est abbatie florentine A. C.' eundem esse praeterea significatum est, cuius mentionem Montefalconius in bibl. manuscr. nova tom. I pg. 414 et diario Italico pg. 365 iniecerit, itemque quando musei Britannici factus sit, his verbis indicatum: 'purchased of Payne and Foss, 23. May 1840.' decimo saeculo hunc librum tribuit Montefalconius, eiusdem fini vel initio undecimi Herwerdenus, qui ipsum inspexit et librum octavum contulit (stud. Thuc. pg. V). quod saepius accidit, ut in formis vocabulorum libri meliores et in aliis rebus fide digniores deterioribus vitiosiores sint, idem in hoc observare licet. plurimis locis *νέροις εἰς οὖν κλειῶν* habet, constanter *ἴππεις* pro *ἴππῃς* pariterque formatos omnes nom. plur. substantivorum in *εὖς*, eadem constantia solutas formas in *Πλαταιέων Ερετριέων* reliquisque gen. plur. substantivorum in *εὖς* postvocalem desinentium exhibet. plurima deinde itacismi vitia sunt: *ι* et *η*, *ει* et *ι*, *αι* et *ε* saepissime inter se confunduntur. quod nos subscribere solemus *ι* plerumque omittitur, rarius ad-

²¹ Cf. Naberii proleg. ad Phot. pg. 18 sq.

²² Cf. Naberii proleg. ad Phot. pg. 24 sqq. 71 sqq. 84 sqq.

scribitur. multis locis ubi idem vocabulum bis recurrit praetermissis eis, quae interposita sunt, semel id scriba exaravit. hos igitur libros bonitatem multitudini praeferendam esse ratus ut constituerentur Thucydidis verba adhibendos esse duxi. codicum brevis descriptio (Bekkeri fere verbis in suis utar) haec est:

Cisalpinus sive *Italus* (A) membranaceus, forma maxima, foliis 291. scholia ad medium paene librum ab antiqua manu scripta, inde a recentiore; sed multorum foliorum recens et vacua margo. hic ex Italia superiore Parisiensi bibliothecae suppl. gr. 255 illatus est.²³

Vaticanus 126 (B) membranaceus, forma paulo quam *Cisalpinus* minore, foliis 188 versuum 30—32, qui singuli litteras habent 60—67, scriptura compendiis referta, scholia ab eadem manu additis.

Laurentianus (C) plut. 69 cod. 2, membranaceus, forma maxima, litteris grandibus et rotundis. versus habet vicosos septenos litterarum 28—28. folia ab initio sex usque ad I 15 *νατεοτοίφορτο* recentia. scholia et lemmata a recentiore manu satis multa, ab antiqua rara neque ante librum secundum.

Palatinus (E) Heidelbergensis 252, membranaceus, forma maxima, foliis 326 versuum 32. scholia habet nec multa neque antiqua.

Augustanus olim, nunc Monacensis 430 (F, f=man. rec.), membranaceus, forma maxima, foliis 267, quorum quae antiqua sunt versus habent 32 praeter I II III VI VII VIII, quae 37 et CCXLIV, quod 34½ habet, recentia 23—31.

Monacensis 228 (G), bombycinus, quadratus, foliis 223, margine superiore ita exesa, ut singularum paginarum versus quini aut septeni maximam partem perierint.

Codex musei Britannici 11, 727 (M, m=man. rec.), membranaceus,

quadratus, foliis 249 versuum 27. folia 12 a duabus manibus recentioribus, ab altera I VIII, ab altera XXV—XXXIII et XL suppleta sunt. in postremis praeterea foliis humore exesis litterarum ductus qui evanuerunt recentiore manu iterati sunt. reliqua antiqua sunt accurate et eleganter exarata. scholia, quae ab eadem manu antiqua in margine minutioribus litteris scripta sunt, partimvolvendo aut circumcidendo deleta legi nequeunt; saepe desunt, saepe totam foliorum marginem implent.

Codicum affinitates si spectamus, omnium praestantissimum Vaticanum esse facile apparet. cum autem in ceteris libris egregius sit, tum in duobus postremis ex antiquiore etiam fonte manasse merito videtur. longius enim ibi a reliquorum memoria recedit multis locis solus veram scripturam exhibens. inter reliquos Laurentianus et Monacensis saepissime ita inter se consentiunt, ut a reliquis omnibus discrepent. deinde inter se propinqui sunt *Cisalpinus Palatinus Augustanus*, sed ita ut paulo propiores sint *Cisalpinus* et *Augustanus*. cum his tribus musei Britannici liber locis haud paucis convenit; aliquotiens cum Laurentiano et Monacensi, raro cum solo Vaticano consentit. in eis quae praeter hos libros ipse praebet, nisi vulgatam vel cod. Monacensis 126 scripturam tuetur, sua plerumque solus stat memoria. in enotanda scripturarum discrepantia hanc viam mihi ineundam esse putavi, ut et eas indicarem, de quibus disceptari posset, et praetermissis manifestis vitiiis orthographicis et itacismi erroribus, quid in codice musei Britannici legeretur, praecipue significarem. praeter codicis Laurentiani partes a Bekkero collatas ex Arnoldi editione eiusdem libri scripturas adieci, ubi cavendum est, ne quid ex silentio concludatur. neque, quantum ex finibus huic editioni constitutis fieri poterat, Vallae interpretationem,

²³ Cum diu latuisset, Parisiis inventus est a Rudolfo Prinzio. Cf. Jahrb. für Phil. 1869 pg. 759.

quae boni libri instar est, et grammaticorum aliorumque scriptorum testimonia neglexi. sed hic curandum erat, ne ipsorum vel scribarum errores pro veris Thucydidei operis scripturis venditarentur.

Ex editionibus eas tantum commemorabo, quae praeter ceteras ad purganda aut explicanda scriptoris verba profuerunt. princeps est Aldina a. 1502. prior Henrici Stephani editio, cui addita est interpretatio latina Laurentii Vallae a. 1452 facta, a. 1564 prodiit, altera emendatio a. 1588. hinc orta vulgata lectio, quam usque ad Bekkerum editores secuti sunt. ad Stephani exemplum Thucydidem a. 1504 Aemilius Portus edidit cum Vallae interpretatione a se plane immutata et patris Francisci Porti commentariis. Wassei notis exornata codicumque subsidiis valde aucta est Dukeri editio a. 1731, quam suis aliorumque notis additis Bauerus iteravit, cuius exempli vol. prius a. 1790, alterum a Beckio curatum a. 1804 prodiit. nova recensio, postquam Haackeus a. 1820 relinquendae vulgatae initium fecit, sed ita ut sibi parum constaret, parata est ab Immanuele Bekkero, qui primus rationibus vere criticis constanter usus est. prima eius editio Berolini a. 1821 prodiit cum scholiis et Dukeri Wassei adnotationibus. scripturarum discrepantia ex prioribus editionibus collecta auctaque est codicum Italorum collatione. eodem fere tempore E. F. Poppo iam antea observationibus criticis a. 1815 editis de emendando Thucydide bene meritus hanc magnae molis operam suscepit, ut totum apparatus criticum cum scholiis priorumque editorum atque interpretum commentarios suis locupletissimis auctos in unum tamquam corpus colligeret. in constituendis verbis praeter Bekkeri rationes etiam suum iudicium secutus est. XI voll. a. 1821—1840 hoc opus absolutum est. denuo Thucydidem emendatorem Bekkerus Berolini a. 1832 edidit scriptoris verbis nihil nisi

codicum a se collatorum scripturas addens (ed. II a. 1846. 1868). altera eaque multo brevior Popponis editio bibliothecae scriptorum Graecorum Gothanae inserta a. 1843—51 emissa est (vol. I ed. II a. 1866). qui post Bekkerum et Popponem Thucydidi recensendo operam navarunt, verba scriptoris ita ediderunt, ut aut alterutrum potissimum aut utrumque sequerentur. Anglos nomino Bloomfieldium (ed. I. a. 1830. II a. 1842) et Arnoldum (ed. I. a. 1830—35. VII a. 1868), nostrates Goellerum (ed. I a. 1826. II a. 1836), Haackeum (ed. II a. 1831), Haaseum (a. 1840 in collect. Didot.), Kruegerum, rerum grammaticarum gravissimum auctorem (ed. I a. 1846. II a. 1855—61. vol. I ed. III a. 1860), Boehmceum (ed. stereot. a. 1851, cum notis in usum scholarum a. 1856. ed. II a. 1862—64. vol. I ed. III a. 1871), Classenum, doctum et subtilem verborum interpretem (IV voll. priores IV libros contin. a. 1862—69. vol. II ed. II a. 1871).

Praeter latinas Vallae et Porti versiones nominandae sunt germanicae Heilmanni (a. 1760. ed. II a. 1808. III a. 1824) cum notis ipsius, quibus in ed. II Bredovianae accedunt, et Reiskei orationum versio cum ipsius adnotationibus criticis (a. 1761).

Thucydidis opus iam antiquitatis temporibus librariorum incuriam et temeritatem expertum esse non solum Alexandri Cotyænsis, grammatici eruditissimi et M. Antonini imperatoris philosophi praeceptoris 24, testimonio constat, qui usque ad suum tempus *πολλὰ γέρονται αναρτήματα κατὰ τὴν Προδότου συγγραφήν καὶ ἐν τῇ Θουκυδίδου καὶ Φιλίστου καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων συγγραφέων* memoravit (Porphy. quaest. Homer. 8), sed magis etiam inde perspicitur, quod ne Dionysium quidem Halicarnassensem omnia integra in suo libro habuisse corrupta iam apud illum aliquot locorum scriptura satis

ostendit (II 42, 4. IV 10, 3. 78, 2. VII 71, 2. VIII 64, 5). ac profecto qui sano iudicio librorum memoriam examinaverit, vitia haud pauca esse fatebitur quae codicibus nostris omnibus multo sint antiquiora. quae cum ita sint, ut emendate Thucydides legatur, non solum librorum manu scriptorum subsidiis, sed etiam ingenii inventis opus est. at sunt qui tam superstitiosa illorum veneratione imbuti sint, ut praeter levissimas quasdam correcturas iam dudum factas quidquam mutare nefas esse ducant. hi toti in interpretandi artificii versantur arbitrariis magis opinionibus quam certa ratione usu comprobata rem suam agentes, neque quidquam eis in hoc genere arduum est. alii contra reiecta librorum fide, quidquid primo quoque aspectu ipsorum sensui displicuit, nefaria coniectandi libidine temptant sententiarum conexum ipsiusque scriptoris indolem mentemque et dicendi consuetudinem parum curantes. equidem cum interpretandi et coniectandi licentiam a vero pari intervallo distare persuasum haberem, medium quandam inter utrosque cursum tenere volui neutris placuisse ratus laudem fore. eis igitur locis, quos corruptos esse certis causis sive logicis sive grammaticis cognovissem, emendationes et aliorum et meas a litterarum similitudine facillimas inferre non veritus sum. quis enim sanae rationis esse negaverit scriptoribus ea potius tribuere, quae scribere potuerint, quam quae non potuerint? aliquotiens tamen ubi non satis certa esse emendatio visa est, quid mihi placeret, in adnotatione critica significasse satis credidi. ibidem indicavi eas virorum doctorum coniecturas, quae quamquam mihi in verborum ordinem non recipiendae esse videbantur, tamen alicuius pretii essent vel aliquam saltem speciem prae se ferrent; temeraria et propterea inutilia commenta tacere malui. cum minima fere in rebus

orthographicis librorum sit auctoritas, satius esse duco in universum hic exponere, quae in eo genere novare voluerim, quam singulis locis librorum scripturas earumque emendationes indicare. cum in subscripto exarari volui *οὐζῶ θρησκῶ μιμηθῶ* ²⁵ *λήζομαι πλώζω πρόφα ἀντίπροφρος καλώδιον Μινῶα προφῶν λάθρα*. accusativis nominum priorum tertiae declin. in *ης* terminationem *η* ubique restitui; corruptas habui formas *φιλοεικία φιλοεικεῖν, ἀνακωχή διακωχή*, pro quibus veras *φιλονικία φιλονικεῖν, ἀνοκωχή διοκωχή* omnibus locis intuli; ex analogia scribendum esse videbatur *πλοῖμος δεκέτης πεντέτης τριαζοντούτης πεντηκοντούτιδες; Ἀθηναία et Ποτειδαία* Thucydidae aetatis esse inscriptiones ostendebant ²⁶; ex nominum origine apparebat *Λογινούσσα Μαραθοῦσα Οἰνούσα Σιδούσα Τεντιλούσα Τειχιούσα Δρομοῦσα* scribendum esse; *Λευκιμνη*, quod apud Strab. 324 est, alteri formae *Λευκιμνη* practuli; in *Λοτακος Ατρανῆτιον Εφορος Κυρονοία* (*Κυροσουνοία* recepit Bekk.) *Λάβισα Σόλλιον* Stephani Byz. auctoritatem secutus sum; *Λαβηνακός* et *Λαύθειον* scribi iussit Herodianus (ed. Lentz) I pg. 153. II pg. 542; pro *Αλκμαίων Αλκμαίωνίδης* Thucydidī Atticas formas reddidi. in comparativo *πλείων* ε vocalem praeter *πλέον* in gen. *πλείονος* et dat. *πλείονι*, quibus tragici usi sunt, toleravi, reliquis formis ex poetarum scaenicorum usu *ει* vocalem tribui. augmentum *η* ὀ, quod raro in verbis ab *εὐ* incipientibus libri servarunt, omnibus reddidi, neque magis augmento carere volui tempora praeterita verbi *ἀναλιόκειν*; ubique *εἰότηκειν* scripsi, pro quo interdum *εἰότηκειν* libri habent, itemque augmentum syllabicum in plusquamperfectis raro omissum restitui; verbo *δύναμα* omnibus locis ε augmentum addidi, pro quo paucissimis libri ἦ

²⁵ Cf. Weckleinii cur. epigr. pg. 45 899.

²⁶ Cf. l. l. pg. 10. 52.

praebent. praeterea non ferenda esse duxi *δοκοῖ* pro *δοκοίη* II 100, 6. III 16, 1 et solutas pluralis optativorum in *ηη* formas velut *εἴησαν* pro *εἴεν*, *σοθείητε* pro *σοθείτε*, *ξυμβαίημεν* pro *ξυμβαίμεν* et imperativos in *ουσαν*, qui Macedonicae sunt aetatis. I 129, 3. VI 14, 1 in sec. pers. indicat. *ὑπισχρεῖ* et *ηγεῖ* pro *ὑπισχρῆ* et *ηγῆ* correxi, deinde III 49, 3. V 111, 3 *φθάσαι* et *ρομίσαι* pro *φθάσαιεν* et *ρομίσαιεν* et II 49, 3. 84, 2 *στηρίζειεν* et *ἐκπνεύσειεν* pro *στηρίζοι* et *ἐκπνεύσαι*. pro *ῆσαν*, quod omnibus fere locis libri habent, *ῆσαν* itemque *ἐδέδισαν* pro *ἐδέδισαν* substitui, et constanter

ἐπιθῶνται προσθήσθε προσῶντο similiaque scripsi; *ἐπιπέλασθαι* formam VI 54, 6. VII 39, 2 servatam ubique rescripsi itemque *καειν* pro *καίειν* et *παιανίζειν* *παιανισμός*, quod omnibus fere locis in F correctum legitur pro *παιωνίζειν* *παιωνισμός*. denique ut in *ἐς* sic in *ἔσω* Thucydidem constantem fuisse statui. haec igitur omnia singulis locis codicum scriptura non memorata tacitus correctae edidi.²⁷

²⁷ Fusius de his rebus a me disputatum est in quaestionibus grammaticis ad Thucydidem pertinentibus (progr. gymn. Marcelliani Coloniensis a. 1872) pg. 12 sqq. (corrigas ibi pg. 9 'sequi videtur' pro 'sequi' et pg. 18 'neque minus' pro 'neque magis').

ADNOTATIO CRITICA.

Praeter codicum sigla his litterarum compendii usus sum: Bk. = Bekker, Pp. = Poppo, Kg. = Krueger, Bh. = Boehme, Cl. = Classen, Herw. = studia Thucydidea scr. Henricus van Herwerden, Meineke = Meinekei adnotat. criticae Huebneri Hermae III 3 insertae, Madvig = Madvigii adversaria critica vol. I, Ullrich I = Beiträge zur Kritik des Th. von F. W. Ullrich. 1. Abthl. Hamburg 1850, II = 2. Abthl. Hamburg 1851, III = 3. Abthl. Hamburg 1852, IV = 4. Abthl. Hamburg 1862, Phil. = Philologus, Jahrb. = Jahrbücher f. r. Philologie, Rh. Mus. = Rheinisches Museum, ZGW. = Zeitschrift für Gymnasialwesen, quaest. gram. = quaestiones grammaticae ad Th. pertinentes a me conscriptae. in virorum doctorum libris vel commentationibus numerus postremo additus paginam indicat. in textu quem dicunt uncis quadratis (□) ea inclusi, quae Thucydidi abiudicanda esse existimabam, acuminatis (◊) ea saepsi, quae praeter librorum memoriam addenda esse videbantur.

I 1, 1 *ῆσαν* F, *ῆσαν* corr. G, reliqui *ῆσαν*. — 2, 2 ita distinxī, ut *ἀδελῶν ὄν* pariter atque *ηγούμενοι* ad *ἀπανότατο* pertineat. 6 *μετοικίας ἐς* codd. emend. Ullrich Beitr. zur Erklärung des Th. 174. — 3, 2 *ἐδύνατο* om. M pr. G. 5 *τὰ πλείω* G et suprascr. *τα* M. *ξυλλήθον* codd. emend. Cl. et Cobet Mnemos. XI 338. — 4 *καταστήσας* M. — 6, 1 *προς ἀλλήλους* M. 5 *διεζωσμένοι* codd. cf. Weckleinii cur. epigr. 60 sqq. — 8, 1 *ᾠκίαν* B corr. F. cum in aoristis *οἰκίαι* et *οἰκῆσαι* propter itacismum nulla fere codicum sit auctoritas, quid quoque loco scribendum sit, totum ex sententia pendet. *οἰκῆσαι* praeterquam quod 'colonos deducere' significat (I 12, 4. VI 76, 2), de regionum vel urbium aut primis (I 7. VI 3, 3. 2, 1. II 17, 2) aut novis (VI 4, 6. I 12, 1. VI 5, 3)

incolis dicitur. urbium primi incolae earum conditores sunt, novi incolae urbes vel regiones occupant, postquam priores expulsi sunt vel emigraverunt. *οἰκῆσαι*, quod in universum 'sedes collocare' significat, de condendis urbibus dici nequit; ceteroqui multo latius patet quam *οἰκῆσαι*. num Cares et Phoenices primi insularum incolae fuerint, Th. hic in suspensio videtur reliquisse. *ἀγαυοί* *Φεισίων* M. 3 *ὡς . . γηγόμενοι* om. M pr. G. — 9, 1 *δυναύει* om. M. 2 *ἐπηλήνη* codd. cf. quaest. gram. 13, ita distinxī, ut appareret interposito *τυχάνειν* . . *θναύον* factum esse, ut enuntiatum non iam ex instituto ordine sic procederet: *Ατρώως δὲ . . ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Ἐβός, τὴν βασιλείαν παραλαμβάνοντος*. cf. 18, 1. 25, 4. IV 73, 4. 3 *ραντικῶ τε* codd. cf. L.

Herbst Phil. XXIV 719 sq. 4 *αὐτὸν* om. M. — 10, 3 *στρατιῶν* plerique de toto loco cf. Jahrb. 1863, 401. 452 sq. 5 *οὐν* pro δ' *οὐν* M, reliqui *γοῦν* emend. Bk. cf. 3, 4. *οὐν* praefert Ullrich II 19. — 11, 1 *ἐπειδὴ τε* Bk. sed de *τε* — *δέ* cf. III 52, 2. V 9, 9. VIII 16, 3. 2 prius *εἶλον* delevi, ut a *πολιορκία* δ' *ἂν προσκαθεζόμενοι* i. e. 'obsidioni assidue incumbentes' (cf. Diod. XII 72, 9 *προσκαθεήμενοι τῇ πολιορκίᾳ*) apodosis inciperet. cf. Jahrb. 1863, 408. 1868, 175. — 12, 1 *ἠονγάσσα* C. cf. VII 34, 6. 2 *ἐγένοντο* M. *ρέας πόλεις* Madvig 307. 3 *μὲν* om. f. *ἄρισαν* Bk. Pp. sed quia pars Boeotorum iam ibi considerat, ex eis quae ad 8, 1 adnotavimus patet *ᾤκησαν* recte se habere. 4 *τὸ πλεόντ*. — 13, 1 *γενομένης* GM. 4 *καὶ ταύτῃ* om. ABEM pr. G. — 15, 1 *προσέχοντες* E, *προσχόντες* BCfG. 2 *αὐ* om. ABEGM. — 16 *ἄλλοθεν* Cl. sed *ἄλλοθι* 'aliis rerum condicionibus' significat. — 17 *εἰ μὴ τι* BEGM, reliqui *εἰ μὴ εἴ τι*, quod apud Th. quidem praeter hunc locum non legitur, seclusa del. Kg. — 18, 1 *ὁ αὐτὸς* A, ἄ M. 2 *ἐσθιατες* Cf, reliqui *εὐστιατες*. *μέγιστα δὴ ἐβάνη* Badham adhortatio ad discipulos academiae Sydneien is (Sydneiae 1869) 9. 3 *δὲ* post *ἔπειτα* om. f. — 19 *πολιτεύσονται* CF. cf. quaest. gram. 11. — 20, 1 *ἴσως* Cobet Mnemos. XI 341. sed subaudiendam esse cum qua comparatio fiat sententiam praegresso *ἦν ἐπιχώριον σκῆμα* ἢ contrariam recte monet Cl. cf. VII 68, 3. 2 *τῶν Πρω. . . αὐτοῦ* del. idem 344. sed Hippias non tyrannus factus est, quod natu maximus, sed quod Pisistrati filius natu maximus erat; Hipparchum autem non alia fuisse condicione atque Thessalum fratrem Th. significare voluit. invidi etiam caremus *πρὶν ἐλλεγεθῆναι* a Cobeto expuncto, quo H. et Ar. fore ut comprehenderentur pro certo habuisse fugamque desperasse indicatur. — 22, 1 *αὐτῶν τῶν λεχθέντων* M. 2 *δοκεῖ* ABEFM. *τα παρὰ τῶν ἄλλων* Ullrich Beitr. zur Erkl. 127, quem refutavit Cl. —

23, 3 *πυκνότερα* F, quod praefert Meineke 347. ἢ ante *οὐχ* om. ABEF. cf. Kg. Sprachl. § 50, 9, 7. — 24, 1 *ἐς τὸν ἰ. κόλπον* Kg. 3 *δύναμις πόλις* EM, *δύναμις* C. duo interpretamenta fuerunt: ἢ *τῶν* E. *πόλις* et ἢ *τῶν* E. *δύναμις*. 5 *ἀπελθόντες* codd., quod frustra tuetur L. Herbst Phil. XXIV 642. emend. Haase lucubr. Thuc. 60 sqq. 6 *ἐν τῇ* . . *Ἐπιδ.* del. Cobet l. l. 348. — 25, 1 *ἀπ' αὐτῶν πορίζεσθαι* Cobet l. l. 349. 2 *διαφθειρομένους* AEF. sed cf. 24, 6. *AI* ex praegresso *N* repetitum est. 4 *ὁμοία* A, reliqui *ὁμοῖα*. illud, quod pro *ὁμοία* accipiendum est (nam librarii i quod nos subscribimus adscribunt aut omittunt) restitui Jahrb. 1863, 465. 1868, 176. de brachylogia cf. 82, 2. VII 57, 2. *ομοῖοι* Kratz Eos II 134. de interpunctione cf. Jahrb. 1863, 466 et adn. 9, 2. — 26, 3 *οἱ ἐπὶ τῶν* E. *φυγάδες* M. *ἐπιδεικνύτες* B, quod Cl. secutus recepi; reliqui *ἀποδ.* *ἰδέονται τε* BEFM. 4 *ἴσως στρατεύονται* Meineke Jahrb. 1863, 385 sq. ad sententiam minus aptum, neque usquam sic simplici *ἴσως* Th. usus est. idem proponit Steup quaest. Thuc. 40 sqq. deletam praeterea post *προσκαθεζόμενοι* particulam *δέ* ante *Κερκροαῖοι* inserens, ut *στρατεύονται* pro part. praes. accipi possit; quasi omissa expeditione Epidamnii Corcyraeis obsecuturi fuerint. nihil mutandum esse duco. post *ἄλλα* enim cogitandum est *οὐ πείσονται* (nam *οὐδὲν* *επήκουσαν* idem est atque *οὐκ ἐπέσθησαν*) ut 111, 3 *οὐκ ἔλοντες*. 5 *χορήσασθαι* C, reliqui *χορήσασθαι*. — 27, 1 *ὡς αὐτῆς* M. *κινούσονται* Cobet l. l. 349 *ἀποικίαν* ad *παρεσκευάζοντο* referens. 2 *ἐνυπρόπινυεν* ABEFM. cf. quaest. gram. 8. — 28, 4 *απαγάσῃ* et 5 *απάγῃ* CG, reliqui *απάγῃ* . . *ἀπαγάσῃ*. 5 *ἀποικίας ποιήσασθαι* Pp. sed *ὥστε* ad *ἐτοίμη* videtur referri posse ex similitudine *ἰσανός* et *δεναιός* adiectivorum cum eadem particula a Platone coniunctorum. cf. Sauppe ad Prot. 338 c. — 29, 4 *ἀνταναγκασμένοι* codd. emend. Cl. — 30, 3 *το πλείστον* BCM. *ἐπεκράτουν* C. *περιόντι* F, reliqui *περιόντι*. cf.

Xen. Hell. III 2, 25. — 32, 4 γενόμενοι καὶ νῦν M. — 33, 1 κατὰθῆσθε aut κατὰθῆσθε codd. emend. Kg. cf. Iahrb. 1863, 409. 3 delevi καί; nam sententiarum cohaerentia docet solum προκαταλαμβάνοντας ἀὐτὸν αἰσθάνεται pendere. κατ' αὐτῶν G. — 35, 3 ἔστι Cobet l. l. 360. εἶτα ἐν ἀδικίᾳ codd. emend. Kg. cf. Iahrb. 1863, 467. 5 δῖνασθε Em. — 36, 3 τοῖς τε ξυμπασὶ καὶ καθ' ἑαυτὸν ante ξυμφορώτατον ponit Ribbeck Rh. Mus. XXIII 212. καὶ τῶν Κορινθίων ABEFm. οὐτετέροις C. — 37, 2 seclusa delevi Iahrb. 1863, 468 sq. 1868, 171. 3 παρέχειν M. 4 alterum ὅπως recte del. Cobet l. l. 361. 'non enim duplex consilium exponitur, sed quid sit τὸ κατὰ μόνας ἀδικεῖν explicatur'. βιάζονται . . ἔχουσιν BEF. προλάβουσιν Madvig 307. ἀναίσχυντοῦσιν BCEFM. 5 τοσῶδε codd. sed nusquam apud Th. ὄσω — τοσῶδε, ubique ὄσω — τόσω vel ὄσω — τοσοῦτω; neque alius quisquam scriptor ita videtur locutus esse. emend. Hertlein Zeitschr. für Altthw. 1841, 325. oppositum est τόσω δὲ κ. τ. λ. praegressis ὅπως κατὰ μόνας . . ἀναίσχυντοῦσι. cf. II, 1. 2. — 38, 4 ἐπιστρατεύομεν codd. emend. Ullrich I 1 sqq. — 39, 1 ὁμοίως del. Cobet l. l. 262. sed cf. III 47, 3. 3 κοινωνήσαντας ABEF, quod recepit Cl. sed κοινωνήσαντας defendit Ribbeck Rh. Mus. XXIII 212. quae G post ἔχειν adiungit ἐγκλημάτων δὲ μόνων ἀμετόχους οὕτως τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοινωνεῖν spuria esse demonstravit L. Herbst Phil. XVI 274 sq. ἐγκλημάτων τε μόνον ἢ ἀμετόχους . . τούτων κοινωνεῖν Ribbeck l. l. 213. — 40, 1 ἐγκλημάτων τοῦ δικαίου

om. C, pro quo κεφαλαίων G, τοῦ δικαίου κεφαλαίων in rasura M. 2 πάθῃτε AEFM. — 41, 2 περὶ τὰ Μηδ. Meineke 347, ὅπερ τὰ Μηδ. del. Kg. τε καὶ ἐς M. — 43, 1 τοῖς . . κολάζειν del. Cobet l. l. 363 male offendens in σφετέρους. cf. Kg. Sprachl. § 59, 4, 3. quomodo verba iungenda essent, exposui Iahrb. 1863, 471. — 44, 2 τοῖς ἄλλοις τοῖς

auctore Bk. recepit Kg. — 45, 3 μέλουσιν ABEM. χωρίον F. — 46, 4 ἐξείσι omnes praeter CG. cf. II 102, 2. IV 103, 1. — 47, 1 μεικιάδης ABCE. cf. Μίκα (Wecklein cur. epigr. 56) Μίκων Μικύλος. — 49, 3 προσβάλλοιεν codd. emend. Bk. 6 seclusa manifesto repugnant et eis quae secuntur et 48, 4. ἠσοῦντιό τε codd. quod rescripsi τότε aptissime ad id tempus respicit, quo Athenienses μάχης οὐκ ἤρχον (49, 4), cui posthac opponitur τότε δη ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη. τε del. Kg. 7 ἐγένετο C, reliqui ἐγένετο. Cl. secutus ἐγένετο scripsi. ἐπέκειντο M. — 50, 2 ὅποιοι . . ἐκρατοῦντο del. Cobet l. l. 367, quod ὅπότεροι dicendum esset. sed hoc Th. ne poterat quidem dicere. nam hoc significari oportet, habitu ac facie victores a victis dignosci non potuisse. 4 ἀντιπέλοισι omnes praeter C. cf. Ullrich I 9. — 51, 2 ἀποιοετόμενοι AF. 4 τοῖς Κερκ. δὲ ACEGM. αἱ ἀπο τῶν Ἀθ. G, αἱ ἐκ τῶν Ἀθ. C, ἀπὸ τῶν Ἀθ. del. Cobet l. l. 367. — 52, 1 ἀναγόμενοι omnes praeter CG. βουλόμενοι codd. emend. Bh. 2 τὰ πολλὰ τὰ M. — 53, 1 ἐμβιάσαντες B, ἐμβιάσαντας ACG. — 54, 1 τὸν ante ἐπ' om. M. ὑπὸ τε τοῦ ῥοῦ omnes praeter BF. 2 οἱ Ἀθηναῖοι ante οὐκ ἀντιπέλοισι del. Pp. sed cf. Iahrb. 1868, 169 sq. οὐκ ἀντιπέλοισι EM, οὐ κατέπελοισι ABF. cf. Ullrich l. l. violenter hunc locum tractavit Cobet l. l. 218 ὡς duobus locis ante κρατήσαντες et ante τριάκοντα inserens et delens ἔστησαν τροπαῖον . . ἐπειδὴ Ἀθ. ἤλθον . . ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς γαῖας . . διὰ τὰτα τροπαῖον ἔστησαν. — 55, 1 δῆσαντες περὶ ἐβδουμήκοντα ἐφύλακτον M ortum ex — δύσαντες περὶ ἐβδουμήκοντα 54, 2 eo facilius, quod ἀελλόμενοι . . οἱ Ἀθηναῖοι et Ἀνακτιόριον . . ἐπ' οἶκον in M ommissa sunt. 2 Ἀθηναῖοις ἐς τοὺς κορινθίους M. — 56, 2 τιμωρήσονται AEFGM. τοὺς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θ. CG. ξυναποστήσομαι reliqui — 57, 1 περὶ τοὺς Ποτ. CF, παρὰ τοὺς M. 4 γενήσεται Herw. 12. sed cf. Plat. Gorg. 480^e 481^a quaest. gram. II. 5 ὅτι τὰ χωρία CG. 6 δέκα στρατ. codd. emend. Kg.

δύο G. Hermann Phil. I 369 et Cl. sed cf. Jahrb. 1863, 409. ἀπουτροωνται ABCEFGM. — 58, 1 ἐπρασσον del. Pp. αἰ νῆες αἰ ἐπὶ M. CEFGM. cf. Jahrb. 1863, 403. κατὰ τον καιρόν τοῦτον del. Cobet l. l. 368. sed cf. II 84, 3. — 59, 1 τῆν τε Ποτ. CG. — 60, 3 η G, ἦ corr. F. — 61, 1 ἐπιπαρόντας codd. emend. Ullrich III 1 sqq. πρῶτον om. B. cf. Jahrb. 1863, 409 sq. 4 Βέροισιν codd. emend. Bergk Phil. XXII 536 sqq. κακείθεν ἐπιωριεύαντες codd. emend. Pluygers (Cobet nov. lect. 382) — 62, 1 πρὸς ὀλίγθου CM, πρὸ ὀλ. G corr. F; reliqui πρὸς ὀλίγθω, quod receperunt Bk. et Cl. sed cf. Jahrb. 1863, 440. 2 μὲν οὖν τοῦ G. 3 ἐχορτι del. Madvig 307. sed cf. II 11, 7. 6 τῶν Ποτ. καὶ τῶν Πελ. M, Ποτ. καὶ Πελ. CG, reliqui τῶν τε Ποτ. καὶ τῶν Πελ. cf. 62, 1. 63, 3. — 63, 1 διακινδυνεύουσι B, —σει F. ἔδοξε γούρ codd. emend. Pp. διὰ τὴν χλῆρην M. 2 ἀπέχει CG. — 64, 1 τεύχος del. Cl. — 65, 1 ἀντισηῆ CE. 2 σερηνλίωρ CEGM, reliqui ἐρηνλίωρ. emendavi Jahrb. 1863, 400. ὅπως M. — 66 προεγεγένητο E, reliqui προσγεγένητο. cf. Ullrich I 27. — 67, 3 ξυνυύχον τε καὶ ACG. εἴ τίς τι ἄλλος Ullrich I 26 sqq., quem refutavit Cl. — 68, 1 antehac Cl. ad stipulatus nunc cum Pp. facio ἐς τους ἄλλους cum ἦν τι λέγομεν iungente. eadem sententia λέγειν ἐς τινα dictum est ab Herod. I 86, quocum cf. Thuc. VI 41, 2. 2 ἔνεκα Bk. contra optimos libros. sed cf. Wecklein cur. epigr. 36. neque Thom. Mag. 151, 4 Th. ἔνεκεν, sed εἵνεκα abiudicavit. cf. VI 2, 6. 3 εἴ ποτε ἄρα M, quod agnoscit schol. ἐν ἄλλῳ οὐ κείται τὸ ἄρα. 4 ὑπολαύβανοντες M. — 69, 2 νῦν τε codd. emend. Stephanus. 3 ἐγκεινται M. 4 μὲν γὰρ F. — 70, 3 ἐν τοῖς δεινοῖς CEM. 4 ἐπελθεῖν codd. emend. Ullrich I 11. cf. Jahrb. 1863, 473. 7 ἐπεξέλθωσιν CEGM. οἰκείων CGM. καὶ τον AB. de interpolatione cf. Jahrb. l. l. — 71, 1 ἐπὶ τοις μη λυπεῖν FM. 3 τῆς ἐπιτεργήσεως CG. — 72, 1 ποιηθεῖσθαι ABCEFGM. 2 ἀποκωλύει ABEM, ἀποκωλύει CG. — 73, 2 ὄψις BCEFM. προβαλλόμενα Cl. sed cf. Jahrb. 1863, 410 sq. — 74, 1 τετρακοσίας codd. nostri, sed in deterioribus aliquot τριακοσίας, quod verum puto. nam Atheniensium ducentae naves erant (centum octoginta ipsi, viginti Chalcidenses ab eis mutuati habebant. cf. Herod. VIII 1. 44. 46), quibus duabus partibus si tertia accedit, trecentae efficiuntur. hoc quam maxime confirmant Aeschyl. Pers. 339. Dem. XVIII 238. maiorem navium summam Herod. VIII 48 affert et cuius duae partes plus ducentae quinquaginta naves sint. τῶν ante δύο om. omnes praeter G. αὐτὸν διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ὑμεῖς ἐτιμήσατε B, αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐτιμήσατε μάλιστα δὴ C. — 75, 1 τῆς τότε γράμης M. ἀρχῆς τε codd. 3 ἔπειτα καὶ CG. — 77, 1 ξυμβολυμαίαις ex Hesych. s. v. Cobet nov. lect. 168. 6 ἀπεδείξατε M. — 78, 3 ὁ χορῆν Cl. καὶ κακοπαθοῦντες δὲ M. 4 πω om. M. ἦ pro εἰ δὲ ἢ CG. — 80, 1 πολλοὶ B, quod Cl. secutus recepi; reliqui οἱ πολλοὶ. 3 καὶ ἀστυγείτονας A. — 81, 6 τῶν μωμεν codd. emend. Cobet Mnemos. XI 369. — 82, 1 τὰ αὐτῶν EGM, reliqui τὰ αὐτῶν. 2 εὐκαλοῦσιν ABCE, ἐπακονῶσι G. cf. 126, 1. ἐτῶν δύο CFG. 5 πράξιωμεν omnes praeter C. 6 ἐγγλήματα γὰρ M. — 84, 2 ἐποτρυνόντων M. ἀρεπιχθήμεν M. 4 παρασκευαζόμεθα C. — 85, 2 γὰρ καὶ κράτιστα ACG. — 86, 2 ἀδικονμένοις FM. — 87, 1 seclusa del. Kg. 2 prius το χωρίον del. Meineke 347. — 89, 2 βασιλεὺς ἐκ τῶν M. 3 ἐοκίρονν GM. — 90, 2 ξυνεισότηκει ABCEGM. 3 αἴρωσιν codd. emend. Bk. 4 ἄμα οὐτι Cobet l. l. 372. sed cf. II 100, 2. VIII 55, 3. — 91, 4 προδιαγνήσασκοντας BM, reliqui πρὸς διαγνήσασκοντας. illud primus recepit delete λέγειν Cl. de verborum collocatione cf. Plat. Phaedo 115 e. 6 ἰδία τε Kg. αἰεῖνον εἶναι del. Steup Rh. Mus. XXVIII 179 sq. — 92 ἀρεπιλήπτως Ullrich II 20, quod pro rerum statu gravius esse monet Cl. — 93, 2 ὄν ἐξειργασμένων Meineke 362, melius collato Xen. Cyr. II 1, 27 οὐ ξυνηρμοσμένων Herw. 16. — 94, 1 καὶ οἱ

Αθ. Μ. 2 ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ Kg. cum proximis iungit δὲ post ἡδὴ delete. sed displicet asyndeton. — 95, 1 ἡδὴ δὲ καὶ Μ. 3 ἡστρατηγία Ε. — 96, 2 οὕτω . . φορὰ in suspicionem Cl. vocavit. sed significatur eo tempore φόρον dictum esse non tributum, quare postea socii imperio Atheniensium coacti conferebant, sed stipem, quam sua sponte (96, 1 ἐζόντων τῶν ξυμμαχῶν) dabant. cf. Dem. XXI 101. 185. καὶ ξύνοδοι CGM. — 98, 2 ὤκησαν F. cf. adn. 8, 1. — 99, 1 λειποστράτιον ABCEFG. προουγαγόντες ABFG. — 100, 1 ἐν Παμφυλίᾳ om. Μ. ἐς τὰς διακοσίας ABC. 2 χρόνον τε ABEFM. 3 ξύμπαντες Pp. ex Diod. XI 70, 5. sed num negligentissimus scriptor accurate Th. sententiam expresse- rit, dubitari potest. inter gentes Thraciae, quae Atheniensibus cladem intulerunt, praecipui fuisse Edoni videntur, quare hos solos nominaverunt Herod. IX 75. Pausan. I 29, 4. seclusa del. Cobet l. l. 372. — 101, 2 Αἰθρεῖς, Αἰθρεῖς codd. Steph. Byz. τὸ ἐθρικὸν Αἰθαιεῖς. Θ. ποιητῆ. 3 πρὸς μὲν οὖν τοὺς C rec. G. — 103, 1 τετάρτῳ Kg. Stud. I 156 sqq. codd. scripturam defendere studet A. Schaefer dissert. de rerum post bellum Pers. usque ad tricennale foedus in Graecia gestarum temporibus 19. sed cf. Kg. Analect. II 3 sqq. — 105, 5 σχεῖν Cobet l. l. 217. sed cf. adn. VIII 61, 3. 6 ημερας codd. emend. Madvig 308. — 107, 3 ἐυέλκον κολύειν AEFM. 4 ἐιῆγον Valckenaer teste Cobeto nov. lect. 370. sed cf. II 85, 5. — 108, 2 δεινδροκοπιθαρτες Herw. 119. 3 τεῖχῃ ἐαντῶν CGM. — 109, 4 τοὺς Αἰγ. BEFM. — 110, 1 πολευθάρτων Cobet ad Hyper. 47. sed cf. Herod. VII 9, 3. 4 ἐκ δὲ τῶν ἀθηναίων EGM. — 112, 4 αἰ del. Cl. — 113, 1 ἐλόντες καὶ ἀνδραποδίσαντες CG. ἐγκαταστήσαντες Meineke 362 collato 115, 3. — 115, 2 νεοχυῶσαι vel περὶ τὴν πολιτείαν Meineke 348. sed τὴν πολ. est acc. qui dicitur Graecus. — 116, 3 ἐπαγγελθέντων Μ. — 118, 1 κατέστη om. Μ. 2 ἐν οἷς οἱ *Αθ. CG Dionys. 835, reliqui οἱ om.* — 119 παριόντες Ullrich III 5, quod refutavit Cl. — 120, 1 post εἰοὶ distinxit Cl. sed cf. Iahrb. 1863, 477 sq. 2 ξυνηλλάγησαν Herw. 19, ἐν ἀλλαγῇ ἦσαν Madvig 308. sed cf. Thom. Mag. 80, 7. 5 τυχόντα CG et Cl. sed cf. Iahrb. 1863, 411 sq. ἂ post πλείω om. CG. ὄμοια vel ὁμοῖα codd. emend. Reiske. — 121, 3 παντικὸν δὲ B; sed iungendum πρῶτον μὲν . . ἔπειτα . . τε. ἐξαοσιωώμεθα ABEFM. ἐσμέν om. ABFM. 4 ἴσοον Ε, ἥσοον ABF. καθαιρετὸν L. Dindorf praef. ad Cass. Dion. I, XV collato eius fragm. 43, 11. vide quae de toto loco exposui Iahrb. 1863, 412 sq. — 122, 1 τοῦ πολέμου CEGM. ὑλιστα om. CM. περὶ αὐτὸν Pp. sed cf. Iahrb. 1868, 171. — 123, 1 ἡμῖν CG. — 124, 1 ταῦτα γὰρ. A, reliqui ταῦτα εἶναι, quod in codd. post ἰδιώταις legitur, transposui Iahrb. 1863, 462. 1868, 179. πολλῶν ὕστερον Μ. 2 ἐς ἀναγκην EFM, om. B, ἐπ' ἀνάγκην reliqui. 3 τε post αὐτοῖ om. ABEFM. — 125, 2 ὁμοίως δὲ Μ. — 126, 1 ἐσακουσάσαι GM. 5 ἐπῆλθεν ACEG corr. Μ. cf. V 75, 2. 6 πολλοὶ codd. emend. C. F. Hermann Phil. II, 3. cf. Schoemann Gr. Althh. II 447. ἀλλὰ codd. huc referendum esse quod Pollux I 26 apud Th. ἀγρὰ θύματα scribi testatur, Hemsterhusius vidit. 11 seclusa del. Dobree. cf. Arist. equ. 1312. neque sedebant neque necati sunt in aris, sed ad aras. cf. Plut. Sol. 12 τοῖς βουοῖς προσηγόντες. ἀπεχρήσατο C. Pollux IX 153 Θ. δὲ ἀνεχρήσατο. ἀλιτηριοὶ τοῖς ἐκ θεοῦ m. — 127, 1 de addito ἂν cf. quaest. gram. 6. — 128, 3 ἐπεχειρήσαν CEG. 5 οἱ del. Bk. ego Cl. secutus sum. 6 ᾧ ἐπέτροψε AEFm. 7 ἀποπέμνω Cobet nov. lect. 198. — 131, 1 ἀνεκαλέσαντο F. οὐκέτι ἔπαυον Em. — 132, 1 οὔτε οἱ ἐλθροὶ om. ABm. 2 καὶ addit Ullrich IV 34. 3 τοῦτ' ἐδόκει codd. emend. Struve (Seebode Krit. Bibl. II 9, 772) et Cl. 5 δείσας Cl. secutus ad μηνυτῆς γίγνεται rettuli. cf. Iahrb. 1863, 464. παρασημηάμενος Pollux VIII 27. — 133 τότε δὲ AEF. sed respicitur

ad 132, 5 *πρίν γε δῆ. σκηνοσασμένου* Kg., *σκευασασμένου* Madvig 309. *τε* del. Pp. contra Cl. id defendentem cf. Jahrb. 1863, 479. *κάκεινον αὐ ταῦτά τε* mavult Bk. — 134, 3 *αἰσθόμενοι ἐξάγουσιν* G et Kg. sed cf. L. Herbst Phil. XVI 307. 4 complures codd. ante vel post *ἐμβάλλειν* addunt *εἰώθεσαν* vel *εἰώθασιν*. — 136, 3 *καθίζεσθαι* codd., qua forma alibi Th. usus non est, emend. Kg. Pp. contra dicenti *καθίζεσθαι* aor. esse verbi *καθίζεσθαι*, respondendum est praes. tempus apud Th. esse *καθίζεσθαι*. 4 *ἀσθενέστερος* Pp. Kg. Bh. sed multo graviolem esse codd. scripturam docet Cl. — 137, 2 *μέγροι ἄν* Schneider ad Aristot. hist. an. IV 169. sed cf. quaest. gram. 11. *ἀπουρήσασθαι* codd. emend. L. Dindorf Jahrb. 1869, 465. 3 *εἰς βασιλέα* ABEFm, *προς β.* CG. emend. Bk. 4 *ἦν νεκρῶς προσεποιησάτο*, cui repugnat Herod. VIII 109, del. Cobet Mnemos. XI 375. sed aliter atque H. de ea re Th. iudicasse potest. — 138, 1 *ἐκέλευσε* Gm. 3 *καί* ante *ἄ* del. Kg., quem refutavit Cl. — 139, 3 *αἴητε* ABFm. — 140, 1 *βοηθεῖν* om. m. 2 *διαφορῶν* Fm. sed cf. 78, 4. 4 *εἰ καθαιρεθῆναι* . . *πόλεμον* del. Cobet l. I. 378. 5 *ἦς εἰ ἐνγχωρήσετε* Dobree, ὃ ἴσπε εἰ ἔ. Steup quaest. Thuc. 47 sqq. *οἱ γ' εἰ ἔ.* scriberem, nisi simillimum esse videretur IV 26, 4. *οὐκ ἐς ἔγκαταστήσετε* Madvig 309. — 141, 1 *ὡς ad μη εἰζότες* desiderat Arnold. sed cf. VII 68, 1. 4 *πληροῦντες* codd. emend. Herw. 23. — 142, 3 *πόλει* Rauchenstein Phil. XXII 179 sqq., quo diluitur oppositio duorum *ἐπιτειχίσεως* generum (*πόλιν* . . *σφοδρόισιν*). — 142, 4 *τε* post *ἐπιτειχίζειν* om. Bm. 7 *πω* om. ABEFm. — 143, 3 *καὶ παραπλήσια τοιαῦτα* ABEFm. 5 *εἰ γὰρ* ABCEGm. — 144, 2 *τούτους* Cobet l. I. 382. facile est conicere *κολύειν τὰς σπονδὰς* (cf. IV 114, 3), sed *κολύει* et dat. tuctur Dionys. 797, qui *ἐν* non legit. cf. Kock ad Arist. av. 463. seclusa *ἀμάσημα τοῦ γραφέως* esse *ἐνθέντος τῶν κειμένων ὅπερ ἦν ἐπιμερία τοῦ σφίσι* rectissime schol. iudicat. *ἀρχομένου* Meineke 348. sed

consulto hic discernitur inter *πολέμον ἀρχεῖν* i. e. 'bellum movere' et *πολέμου ἀρχεσθαι* i. e. 'bellum incipere'. cf. 23, 4. IV 85 1.

II 2, 1 *δύο μῆρας* codd. emend. Kg. Stud. I 221 sqq. 4 *ἐπαγαγομένοις* Badham Rh. Mus. XXVIII 173. — 3, 2 *κρατήσαι* codd., *κρατήσων* Aen. Tact. 2, 3. cf. quaest. gram. 7. 4 *καὶ αὐτὸ* codd. emend. Badham l. I. — 4, 2 *προσβαλλόντων* Bk. *τοῦ μὴ ἐκφρεύειν* codd., quod explicari nequit. cf. A. Schoene Rh. Mus. XXII 137 sqq. novissima Cl. interpretatione 'haud ignaros, quomodo effugere non possent', quis effugiat, prorsus in incerto relinquitur. quod restitui ad litteras simillimum et ad sententiam aptissimum est. *διαφρεῖν* verbo Th. VII 32, 1 similiter usus est. verba del. Herw. 23. *οἱ πολλοὶ BCEFGM*. sed cf. 2, 1 *ὀλίγω πλετονος τριακοσίων* . . *ἐσθλόν* et 5, 7, deinde 4, 5 *τὸ δὲ πλεστον* et 4, 7. 3 *τῶν τε Πλατ.* EFM. *ὥστε μὴ* Bm. *ἔτι* om. m. 5 *πλησιον* ante *τοῦ τείχους* collocat Badham l. I. — 5, 4 *τοῦ* addi iussit Baumeister spicil. crit. I 4. 5 *ἐπεμψαν* m. 6 *ἦν τινα* Bm. — 7, 2 *λακεδαίμονιοι* B. *ναῦς* codd. emend. Cl. *ἐπετάχθη* praefert Pp.; *λακεδαίμονιοι* . . *ναῦς ἐπέταξιν* audacious Bh., *ἐπετετάχασαν* Cobet nov. lect. 599. — 8, 1 *τότε δῆ* codd. emend. Haacke. 2 *ἐλέγετο* CG. cf. I 126, 5. 4 *κεκωλύσεσθαι* Badham l. I. sed cf. IV 46, 3. 5 *ἐν* addidit Reiske. — 9, 3 *παρεῖχον* del. L. Herbst Phil. XXIV 657, 4 seclusa del. Dobree, solum *Κυκλάδες* Pp. — 10, 2 *ἐς τὴν Αἰτικήν* *ἐπειδὴ ἐκάστοις ἐτοιμαγίνοιτο*. *κατὰ δὲ τὸν* Badham l. I. 174. 3 *παρεῖναι* *τοιαδε ἐλέξεν* codd. emend. Sintenis Phil. I 569. *παραιῶν* *τοιαδε ἐλέξεν* Kg. Meineke, qui 348 ad tuendum *ἐνγυλιέσας* *παρεῖναι* VIII 86, 8 affert, valde falsus est; nam hic *παρεῖναι* ab *εἰπών*, non a *καλῆ* pendet. — 11, 4 *ἀμεινον* del. Kg., defendit Cl. 5 *παροξενάσθαι* C. cf. I 84, 4. 6 *οὕτω* del. Madvig 309. 7 *ἐν τοῖς ὄμμασι* del. Usener Rh. Mus. XXV. 586. sed neque vulgaris neque abundans ea est locutio. significantur quae in proximum et pri-

mum conspectum cadunt. οί del. idem. ὄργη E. — 12, 1 Λακρίτου Cobet nov. lect. 339. sed cf. Andoc. I 52. 67. 3 διαλύσθαι BC, διαλύσασθαι m. 4 ἐνδωσειονοι corr. E, quod probat L. Dindorf thes. s. v. ἀπαλλάξαι. — 13, 1 ἴν ἦ pro priore ἦ Badham l. l. 4 ἴν del. Abresch. 7 ὄν, pro quo ἦν B, del. Pp. 8 ἀπέφηνε M. — 15, 1 ἔχουσα codd. emend. Bloomfield. 2 διεκόουησε τὴν πόλιν GM. scripturarum discrepantia utramque interpretandi causa adscriptam esse ostendit. praeterea ζωῶν apud Th. numquam reipublicae vim habet, quae hic desideratur. 4 post Θεῶν excidisse καὶ τὰ τῆς Ἀθηνᾶς suspicatus est Cl. sed ne sic quidem omnia iusto ordine procedere arbitror. nam arcem olim urbem fuisse non eo intellegitur quod templa, sed quod antiqua ibi templa sita erant. quare post ἀκροπόλει vocem τα ἀρχαῖα τῆς τε Πολιάδος vel similia videntur ommissa esse. seclusa del. Torstrik Phil. XXXI 86. 5 ἐκείνη τε codd. emend. Bk. πλείστα B, quod praefert Torstrik l. l. non satis intellegens gravissimas caerimonias eas esse, in quibus omnino fonte vivo uti fas erat. — 16, 1 Cl. secutus non solum μετεῖχον uncis inclusi, sed etiam δ' οὖν scripsi. codd. τε οὖν. ἀρτεῖχον Badham l. l. 2 καταλιπόντες codd. emend. Bh. cf. infra ἀπολείπων. — 19, 1 seclusa del. Cl., ἐσελθόντων τῶν Θ. Kg. 2 χωρίον AC. sed cf. VII 78, 4. αὐτο B. ἐμμένοντες G. sed aor. significat 'cum consedisent'. cf. IV 109, 5. — 20, 5 τῇ γνώμῃ τοιαύτῃ μὲν ὁ Ἄρχ. Badham l. l. — 21, 1 μέγχι μὲν οὖν BFM. 2 ἑωράκεσαν codd. cf. quaest. gram. 20. 3 ὡς ἕκαστος CG, reliqui ὡς om. cum ὡς vix a scriba addi potuerit neque de singulis deinceps vel separatim audientibus cogitare liceat, eis emendavi. cf. VIII 89, 4. ὡς ἀκροῦσθαι ἕκαστος Badham l. l. — 22, 2 ἰππέας μέρτοιτινᾶς Dionys. 850. τὶς ἐνεγένετο ABCFM. 3 pro Παγασίοι codd. παρῖοι, quod del. Pp. Kg. Bh. Cl. mihi potius emendandum videtur. cf. Strab. 436 ἐπίγειον

δὲ τῶν Φερῶν Παγασαί. seclusa suspecta reddidit Cl. — 23, 3 πειραϊκὴν codd. Γραϊκὴν Steph. Byz. s. v. Ῥωρός. cf. Strab. 404. — 25, 1 ἀνδρῶν οὐκ ἐνόητων Herw. 27, ut οί ἐν τῷ χωρίῳ (2) sint pueri mulieresque. sed cur viri abfuerint, non liquet. recte schol. λέειπει πολλῶν. cf. I 141, 3 οὔτε ἰδία οὔτε ἐν κοινῷ χορήματα ἔστιν αὐτοῖς et 4 ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες. 2 πρῶτος codd. emend. Herw. l. l. dicendum est 'hoc primum fuisse facinus eorum, quae in hoc bello B. patravit, ob quod Spartaē publice sit laudatus'. cf. III 113, 6. — 26, 1 καὶ Εὐβοίας Madvig 309. — 29, 3 Τηρεὶ δὲ αὐτῶν ἐ γῆ παντη M. Τήρης δὲ οὐδὲ B, reliqui οὔτε. illo recepto τε del. Cl. 4 ἐντεξελεῖν G. ἐντελεῖν num ad Perdiccam referri possit, dubitatur. sed cf. I 110, 2 τοῦτον . . οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν i. e. οὐχ ὑπὸ βασιλεία ἐγένετο et Plut. Pomp. 12. 5 πέμπειν CG, reliqui πέμψειν. cf. quaest. gram. 8. — 30, 2 προσπλείσαντες CEFGM. sed προσπλείν apud Th. nusquam significat 'navibus impetum facere'. προσήγοντο M. — 31, 1 ἤδη om. BEFM. — 34, 1 πρῶτον codd. emend. Cobet nov. lect. 616. cf. 34, 8. 8 καιρὸν AB. sed cf. Cass. Dio XLIV 19. — 35, 1 ἀγορεύεσθαι αὐτὸν del. Badham l. l. ἐνοὶ δ' ἂν ἄκοῦν BM. 2 αὐτῶν EF, reliqui αὐτῶν. — 36, 3 αὐτὴν pro αὐτῆς coni. Pp. sed τα πλείω eandem vim quam τοῦ πλέονος IV 30, 4 habet. cf. Rh. Mus. XXI 310sq. 4 πόλειον codd. et Thom. Mag. 62, 11. emend. Haase lucubr. 65 sqq. cf. II 41, 3. III 56, 2 et Jahrb. 1868, 180. ἤλθομεν ACEG. sed spectat ad κτησάμενοι . . προσκατέλιπον (2), quod sequitur μεγάλη ἐγένετο ad ἐπὶν ἔξοικεν (3). — 37, 2 προτιθέμενοι Badham l. l. — 39, 1 ἐπὶ τοῖς κινδύνοις ἰσοπαλεῖς Usener Rh. Mus. XXV 386. sed quid impedit, quominus intellegamus 'pericula paris momenti atque ea quae alii (Lacedaemonii) subeunt'? cf. IV 73, 4. 2 καθ' ἑκάστους codd. καθ' ἑαυτοῦς Valla legit vertens 'per se tantum', quod iure defendunt Pp. et Kg. prae-

terea 3 ἀθροία δὲ (ἀθροία τε codd.) scripsi atque lenius ante id distincti, ut sibi responderent καὶ ἑαυτοῦς: αὐτοῖ, μετα πάντων δὲ: ἀθροία δὲ τῆ δυνάμει. 4 ἐθέλωμεν ABFGM. — 40, 1 τινι om. Bm. 2 ἐν τε ABEFm. ἐτέροις codd., quod, quia τοῖς αὐτοῖς de omnibus Atheniensibus intelligendum est, non habet cui oppositum sit; quare recepi Cl. coniecturam. σφέτερον Badham l. l. — 41, 3 ἐπελθόντι del. Badham l. l. — 42, 4 πλούτων ACEG. περιὰ omisso ἐλπίδι Badham l. l. ἐγίεσθαι codd. et Dionys. 806, qui μετ' αὐτοῦ om. quomodo autem ei, qui periculum cum hostibus pugnandi divitiis, quas habent vel sperant, praetulerunt, cum eodem periculo, ut ipsi divitiis fruantur, simul contendere possint, equidem non video. quare restitui Pp. emendationem, quam in observ. crit. 225 prolatam Kruegero nimium obsecutus postea missam fecit. cf. Rh. Mus. XXI 477. ἐν αὐτῷ το αὐ. ABEF sec. G, ἐν αὐτῷ τῷ αὐ. C pr. G, ἐν τῷ αὐ. . . ἢ ἐνδύοντες Dionys. 807. emend. H. S. (Sauppe ni fallor) Phil. Anz. I 111, postquam Dryander quaest. Lysiac. (Halle 1868) 23 ἑαυτῶν post ἐν αὐτῷ inserendum esse dixit. quae Krahnner Phil. X 468 et ego Rh. Mus. XXI 476 de h. l. proposuimus, ideo improbanda sunt, quod περιήσθαι nusquam animum inducendi vim habet. — 43, 4 παροῦσθε Badham l. l. 5 οὐκ del. Badham l. l. 6 ἐν τῷ del. Bk. ἐν τῷ Pp. Kg. similiter schol. I 6, 5 μετὶ τοῦ γυνάξουθαι interpretatur ἀντι τοῦ ἐν τῷ γυνάξουθαι. — 44, 1 ὀλοφροῦμαι Cobet Mnemos. XI 258. καὶ ἐντελεντῆσαι codd. emend. Pp. cf. Jahrb. 1866, 211 sq. ἐραθημοῦσαι . . καὶ ἐεντυγῆσαι Maur. Schmidt Rh. Mus. XXVII 482. 2 οἶδα ἀπαθεῖν Madvig 310. si quidquam mutandum sit (cf. V 20, 2), ἐν ᾧ pro ὄν potius scripserim. cf. 35, 2. πειρασάμενος sec. G, reliqui πειρασόμενος. cf. V 69, 1. αφαιρεθεῖ, ABEM. 3 ἰδία γὰρ τε codd. particularum sedes mutarunt Kg. Bh. Cl. — 45, 1 τοι γὰρ . . ἐπαινεῖν et τοῖς ζῶσι del. Steup Rh. Mus. XXVIII

181 sqq. — 46, 2 ἄπιτε BCG. — 47, 4 μαντείας omnes praeter EM et corr. FG, quod vocabulum alibi apud Th. non legitur. — 48, 3 seclusa quam vim haberent praeter sententiam proximis verbis expressam, nemodum satis explicavit. plane alienum est quod Pp. ad illa defendenda affert VI 20, 2, ubi ἐς ῥῆμα μεταστῆσαι propter oppositum ἐκ βιαίων δουλείας necessarium est. interpretamentum illud esse primum I. M. Gesner Chrest. gr. 48 cognovit. ἔχειν pro σχεῖν M. — 49, 1 ἐκ πάντων ad ὁμολογῆτο referendum esse vidit Madvig 310. 2 in τοὺς δ' ἄλλους offendit Steup Rh. Mus. XXVI 480 eo deceptus, quod προέκαυρε ad id tempus retulit, quo pestilentia in urbe exitit, non ad id quo quisque ea correptus est. 4 τοῖς πλείοισιν ἐπέπιπτε CG. cf. 5 πολλοὶ. ἔδρασαν. 5 οὐκ ἄγαν ABFM. σῶμα sine idonea causa del. Cl. iungendum est το ἐξώθεν σῶμα, cui interpositum est ἀπομύνην, ut το ἐξώθεν gravius efferratur propter oppositum τὸ δὲ ἐντός. σὴν ἄλλο τι ἢ γυνόν ABEFM. cf. Jahrb. 1868, 172. post ἐς φρένα intercidisse ἐσιγέροντες vel ἐσσηδῶντες Steup quaest. Thuc. 50 suspicatus est, ante illud ἀνύσαντες inserit Maur. Schmidt Rh. Mus. XXVII 482. sed cf. II 4, 3. VI 54, 5. — 51, 2 οὐδὲν κατέστη C, οὐδὲ ἐγκατέστη AB. 4 θεραπείας codd. emend. Madvig 67. 5 sententiarum cohaerentiam, quam inter ἐπεὶ κ. ι. λ. et superiora nullam intercedere Torstrik Phil. XXXI 89 sqq. et Steup Rh. Mus. XXVII 473 sqq. opinantur, ego non desidero. nam quod domestici calamitatis gravitate tantopere oppressi erant, eo magis amici aegrotantibus amicis curam non adhibere religiose verebantur. amicos pro propinquis, qui morientium lamentationem omitterent, lamentandi officium subiisse putat Th. Fritzsche Phil. XXXII 147 sqq. — 52, 4 ἄλλον ἀνώθεν Meineke 349, qua coniectura facile caremus. — 53, 3 προστολαίπωρεῖν ABFGM. τὸ ἐν αὐτῷ ABEFM, τε τὸ ἐν αὐτῷ C,

ἐς αὐτὸ G. cf. Rh. Mus. XXVI 344, ubi τὸ τ' legendum esse docui. — 54, 5 εἰκαζον ABCEFGM. cf. VI 92, 5. ὅτι ἄξιον καὶ εἰπεῖν ABCEFM. sed καὶ ad ἄξιον pertinet. cf. Cass. Dion. fragm. 78. — 55, 1 ἢ πρὸς Πελ. AEF. — 57, 1 ὄσον δὲ χροῖον οἷ τε Πελ. CG, τε om. E; reliquorum scripturam recte defendit Cl. 2 ἐνέμειναν CEFM, reliqui ἔμειναν. subaudiendum est τῆ γῆ ut III 1, 2. — 59, 2 προεβείας M, quod confirmat Diod. XII 45, 5 προεβείας ἀποστελλαντες; reliqui et Dionys. 843 (ubi πρόβεις et quod sequitur προεβείας inter se videntur mutata esse) πρόβεις. — 60, 1 μέμψομαι F, reliqui μέμψομαι. 6 νιζώμενος . . ἂν ἀπόδοιτο Cobet nov. lect. 701. — 61, 3 ἡμῖν ABCFG. cf. Jahrb. 1866, 212. 4 ὅστις ἂν μαλακίᾳ ἐλλείπει Dionys. 931. — 62, 3 αὐτῶν ad ὀλιγοῦσαι adscriptum esse coni. Dobree. sed si ad τῶν οἰκῶν καὶ τῆς γῆς refertur, facile patet, cur Th. gen. scripserit. neque enim ipsam causam indicat, qua oriatur animi aegritudo, sed res, unde profecta ad quasque revocanda sit. cf. 65, 4 ὧν . . ἦλγει. αὐτῶ Madvig 310. προσεκτιμένα ABCEF, προσεκτιμένα M, sed ο rasura propemodum deleta. — 63, 1 ὡν ὑπὲρ ἅπαντες BEF, ὧν ὑπὲρ ἅπαντες CGM. — 64, 2 φέρειν δὲ male Cl. nam altera, cur iniuste agant, causa additur. 'an καλυθῆ?' Bk., ἀκρωθῆ Maur. Schmidt Rh. Mus. XXVII 481. sed cf. II 8, 4. 5 τε post παραντίξω delere nonnulli volunt. sed intellegendum est ἡ δὲ (τὸ ἐτέρων ἄρχειν) παραντίξω τε λαμπρότης ἐστὶ κ. τ. λ. — 65, 1 ἐς αὐτὸν CG, quod recepit Kg. sed cf. Dem. XXI 70. 2 ἐν οἰκοδομίαις τε Madvig 311. 4 οἰόνπερ φιλεῖ Herw. 31. sed cogitandum est πάντα τα πράγματα ἐπιτρέπειν ὄψω πρότερον ἐν ὄργῃ εἶχον. ξίμασσα ἢ πόλις ABCEFM. at non parti, sed singulis oppositum est. cf. III 62, 4. VI 23, 4. 41, 2. 10 τοῦ αὐτὸς πρώτος ἕκαστος γίγνεσθαι Herw. 32. sed nudum ἕκαστος dicitur ubi aliis non opponitur. cf. IV 80, 3. 11 ὅς ante οἰ τοσοῦτον temere delendum esse

censet Bk. ἰδίας διαφορὰς GM. sed aliud hic significari necesse est atque infra ante ἐσφάλῃσαν. 12 τοῖα μὲν ἔτη codd. emend. Haacke. cf. Isocr. XII 57. Xen. Hell. II 4, 21. μὲν frustra impugnat Madvig 311; nam oppositum est καὶ . . ἐσφάλῃσαν i. e. ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ ἐσφάλῃσαν, ἐνέδοσαν. κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς ABCEFG, κα κατὰ τ. ἰδ. δ. M. nusquam apud Th. περιπίπτειν dat. caret et in tradita scriptura molestissimum est περιπεσοῦτες neque quidquam ad sententiam valet. quare emendandum esse censui. cf. Rh. Mus. XXI 478. 13 αὐτὸς προέγρω codd. emend. Cl. — 67, 1 πρῶτοδῆμος CEF, πρῶτοδάμος M. — 68, 5 ἐλλήγισθησαν codd. emend. Lobeck ad Phryn. 380. 7 ἡγεζομένον δὲ codd. quare Cl. προσπαρεκάλεσαν scripsit. δι legendum esse docui Jahrb. 1866, 212. ὦκησαν ABCEFGM. cf. adn. I 8, 1. — 70, 2 ἐς τὴν πολιορκίαν CG. 4 κατόκησαν restitui ex Diod. XII 46, 7 οἱ μὲν Ποτιδαῖται . . ἐξέλιπον τὴν πατρίδα κατὰ τὰς συνθήκας, καὶ παρελθόντες εἰς τοὺς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς παρ' αὐτοῖς κατόκησαν. sic etiam intellegi potest schol. ad καὶ . . ἐδύνατο adscriptum τὰς τοιάκοντα δύο πόλεις (cf. Dem. IX 26). in proximis fortasse scriptum erat ἐποίκους ἐς α ἐαντῶν; nam apud Diod. l. l., qui vel ipse vel eius auctor Ephorus hic accurate Th. sequitur, ἐς χιλίους οἰκήτορας ἐξέπειναν legitur. εἰ ἐβούλοιο Madvig 312, quasi urbe imperatores non potiti sint. — 71, 4 ἡμῖν ἐγχωρίους M, ἡμετέρους ἐγγ. reliqui et Dionys. 902. τὴν ante γῆν om. Dionys. l. l. cf. II 57, 2. — 72, 2 πῶση τῆ A Dionys. 903. πειρασσοῖ CG, reliqui πειρασσοῖ. 3 ὅπη GM. — 73, 3 ἡμᾶς E. — 74, 1 εἰ δέοι Dionys. 905. 2 ο βυσιλέης CG. cf. I 107, 2. 3 τῶνδε om. B, δὲ om. AG, δὲ τῶν C, δὲ τῶν δευτέρων M. — 75, 1 τὴν addidit Cl. ἐργασαμένον M. 5 ἐν ἀσφαλίᾳ τε Cobet nov. lect. 554. — 76, 1 ἐσέβαλλον C. — 77, 3 φρακέλλους codd. cf. Eur. Cycl. 242. παρῆβαλλον M, reliqui παρῆβαλλον. illud verum esse ostendunt ἐπιπαρ-

έησαν et ἦσαν. 4 οὐρανομήκη post αὐτοῦ ἀνῆκε excidisse conii. Maur. Schmidt Rh. Mus. XXVII 483. 5 διαφθαρεῖν M. — 78, 1 τὸ δὲ πλέον ἀφέντες om. ABF. seclusa del. Cl. cf. Jahrb. 1868, 173. 3 τριακόσιοι M. sed cf. III 20, 2. — 79, 6 ἀποχωροῦσι omnes praeter B. — 80, 1 ὁμοίως F, reliqui ὁμοίως. 5 ἐπειταῖον pr. M, quod confirmat Cass. Dio LII 9, 3; reliqui ἐπ' ἐπαιῖον. 8 προσχωρήσειν codd. cf. quaest. gram. 9 sq. — 81, 4 προήεσαν Cl. sed cf. Jahrb. 1866, 212. ῥύμη B γρ. G, reliqui ῥώμη. — 83, 1 αὐτὰς τὰς ἡμέρας Steup quaest. Thuc. 31 sqq., quod gen. a τὰς αὐτὰς pendere nequit. τῆ . . μάχη Madvig 312. ipse verba seclusa interpretamentum esse statuo. 5 εἰ πη προσπλέωιν ABEFM γρ. G. — 84, 2 παρέχειν ABEFM. cf. quaest. gram. 7. ὑπὸ τὴν ἔω Kg. sed intellegi potest 'per tempus matutinum'. cf. Hom. Od. VII 288. 3 διωθόντο codd. — 85, 6 seclusa del. Cl. — 86, 3 διείχοντο codd. emend. Benedict. 6 ἀπὸ τῶν Ἀθηῶν Bk. sed similiter ἔρχεσθαι, ἦκειν, ἀφικνεῖσθαι ἀπὸ τινος dicuntur qui a personis proficiscuntur. — 87, 1 τὸ ἐκφοβῆσαι codd. cum articulus obstat, quominus interpretemur 'ita ut vos terreat' (aliter comparata sunt exempla a Cl. allata, restitui quod iam Stephanus proposuit τοῦ ἐκφοβῆσαι. 3 προσεγένετο codd. emend. Ullrich III 11 sqq. τὸ κατὰ κράτος νικηθῆν Cl. sed cf. Jahrb. 1866, 212 sq. — 89, 2 τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ del. Herw. 35. sed τὸ πλῆθος τῶν νεῶν respondet praegresso διὰ τὸ προνικηθῆναι, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου verbis μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοίω ἦν εἶναι. οἴοντες pro οἴοντα AB. cf. l. I. 213. 3 ἐκότεροι τι CEG. 4 προάγονται mavult Kg. sed cf. VIII 3, 1. 5 seclusa delevi Jahrb. 1866, 219. non legisse ea videtur schol. ἡγοῦνται οἱ ἐχθροὶ μὴ ἀνδίστασθαι ἡμᾶς ἄλλως ἢ μέλλοντάς τι γενναῖον προῦσαι. 6 ἢ πλείους Madvig 313. sed articulo aegre caremus. οἱ δ' ἐκ πολλῶ ὑποδεσποῦσαν (ἐπέρχονται) Kg. 8 πρόοσι Bk., quem refutavit Cl.

9 παρὰ ταῖς τε ναυσὶ ABEFM, quod del. Cl. sed cf. Jahrb. 1866, 213 sq. ὡστε τὰ πολλὰ codd. ὃ ἔς τε emend. Reiske idemque videtur legisse schol. ἦτοι ἐν τῷ πολέμῳ κόσμον ἔχετε καὶ αἰγὴν, καὶ συμφέρον ὄν τοῖς μετιοῦσιν ἐπιτοποῦν τὰ πολεμικὰ καὶ μάλιστα τοῖς ναυμαχοῦσιν. καὶ ante ξυμφέροι habent ABEFM. — 90, 1 ἀναγαγόμενοι Cl. sed cf. Jahrb. 1866, 214. παρὰ τὴν ἑαυτῶν γῆν CG. 2 πλείοντες Dobree et Kg., πλέω ὄντα Bh. sed cf. l. I. 217. 6 ἤδη post εἶλον om. ABCF. — 91, 1 ἐφθειρον AEFM, ἐφθειρον B. de navibus ubique διαφθείρειν Th. dicit. κατὰ τὸ Ἀπ. CG, reliqui om. articulum, quo ubique τὰ θεμενικά instructa sunt. ἐπιπλέωσιν M. 3 φθάσασα καὶ περιπλεύσασα CEFGM. Λευκαδία del. Cobet nov. lect. 786. — 92, 4 ἀναγόμενοι omnes praeter C. 6 ἀπὸ τῶν Ἀθηῶν mavult Bk. cf. adn. 86, 6. ἐς τὸν Κρισαῖον κόλπον Cl. — 93, 1 τὸ ναυτικόν M. 3 ἐπεὶ οὐδ' . . οὐδ' codd. emend. Bk. οὐτ' . . οὐδ' Pr. sed cf. L. Herbst Phil. XVI 330. προαΐσθαι ABEFM, προῦσθαι pr. E. cf. Jahrb. 1866, 220. καθ' ἡσυχίαν δ' εἰ διεροῦντο Madvig 313. sed apud Th. neque οὔτε . . δὲ extat neque καθ' ἡσυχίαν 'occulte' significat. — 94, 3 ἔστι γὰρ ὅτε codd. emend. Abresch. περὶ CG. cf. VII 75, 7. 4 φυλακὴν ἤδη τοῦ CG. — 95, 3 πρὸς βρις om. corr. F. ἔτυχον παρατυχόντες M. πλείστον M. — 96, 1 seclusa non legit schol., qui ad μέχοι θαλάσσης adscripsit ἕως τοῦ Ἐνξείνου πόρτου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. frustra etiam μέχοι θαλάσσης delere vult Herw. 37, quod iungendum est cum ἀριστηρίον ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὁμοίμερος. 3 μέχοι γὰρ λαλαίων παιδιῶν C γρ. AF, μέχοι γρααίων Π. A, μέχοι γρααίων καὶ λαλαίων F, μέχοι γρααίων καὶ λαλαίων πυλιῶν BEGM. διὰ γρααίων codd. emend. Cl. οὐ del. Arnold. τοῦ σκόμβου hic et infra corr. F γρ. G confirmatum ab Aristot. meteorol. I 13, κοσμίον M, reliqui σκομίον. 4 Ὀβριλάω post ἐκ τοῦ ὄρους addere vult Meineke 350. — 97, 1 τὸν om. C. 3 ὄσαν προσῆξαν ABCFGM, ὄσαν

προοῆξαν E. ὅσονπερ ἦρξαν (aor. inchoat. = quas sub suum imperium redegerant. cf. I 4, 1. V 91, 2. VI 85, 3) restituit Dobree probavitque L. Dindorf praef. ad Polyb. I, XXIX. reliquorum coniecturas tacere praestat. ἀργυρος ἦει CEF, quod dativo carere nequit. 4 τὸ δυνάμενον legisse Dionys. 799 monet Usener Rh. Mus. XXV 610. 5 τῶν Σκυθῶν ABFM. — 98, 1 οὐρτων et infra αἰντων ABE, cui obstat auctore Steph. Byz. 2 μαιδὸν codd. Μαῖδοι Steph. Byz. — 99, 2 ἐλιμῶται F et Steph. Byz., reliqui ἐλειμῶται. 3 παραθάλασσαν CEFGM. περὶ recepi auctore Cl. cf. IV 54, 4. Plat. Phaedo 109^b. 4 τῆς δὲ Βοττίας vel Βοττιαίας collato Herod. VII 123 conii. Cl. sed cf. Jahrb. 1866, 214 sq. 5 ἀλυῶτες codd. Ἄλυωτες vocantur a Steph. Byz. — 100, 2 τε del. Kg. quod Cl. statuit inter se opponi τὰ τε κατὰ τὸν πόλεμον et καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ non solum molestissimum est, sed etiam similimo loco VI 41, 3 refutatur. οἱ ante αἰλοι om. ABEFM. οἱ . . ὅτιω del. Dobree. εἰδουμένην codd. cf. Herodian. I 330. 5 ἐσέβαλον AEF. — 101, 1 δῶρά τε codd. emend. Pp. — 102, 1 καὶ ante ἐξ τε om. G. 2 ἀγρόων E, reliqui ἀγροῶν. emend. Pp. cf. Strab. 449. διεξίεις codd. emend. Pp. 4 τῶ (τὸ E) μὴ σκεδάνυσθαι huc irrepsisse videtur ex schol. τῆς προσηώσεως ἕνεκα, διὰ τῆς προσηώσεως, διὰ τὸ μὴ σκεδάνυσθαι αὐτήν. 6 λέγομεν ἂ ABM corr. F.

III 1, 1 εἶργον codd. προσεξιώντας ABEF. — 2, 2 μεταπεπευμένοι Cobet var. lect. 253. cf. L. Herbst über Cobets Emend. 37. — 3, 1 ξυνοίκησαν ABFGM. 6 τῶν λιμένων B. περὶ codd. emend. Haase lucubr. 48. περὶ . . ἐγγλάσσοντο Steup quaest. Thuc. 35 sqq. περὶξ Meineke 351, quod duobus genitivis πέρι ubique interpretatur. sed omnibus eis locis dis-iunctio est, non coniunctio (II 45, 2. 51, 3. V 111, 4. VII 72, 2). cf. Plat. Pol. 298 d. ego nunc sic interpretor: 'et praeterea (cf. IV 55, 1. VI 31, 3. VIII 86, 7) quod ad muros et portus

attinebat custodias agebant'. — 4, 5 ἐν τῇ Μαλέᾳ del. Cl., quo cum non satis constet promontorium significari versus meridiem situm, in re tam dubia quiddam mutare nolui. ἀπὸ τῶν Ἀθηρῶν mavult Bk. sed cf. I 127, 1. — 10, 1 γίγνοιτο conii. Bh., sed ἰδιῶται καὶ πόλεις subiectum esse docuit Cl. 4 ἐπαγομένους codd. emend. Bk. cf. Jahrb. 1868, 112. 5 αὐνρασθαι A pr. G. 6 δυνήθεισαν Kg. — 11, 3 τα del. Kg. ad articulum defendendum frustra afferunt III 23, 3, ubi οἱ καταβαίνοντες iungendum est, et III 85, 1, ubi ταῖς πρώταις non praedictive ut dicitur positum est. — 12, 1 ησικία codd. emend. L. Dindorf. πίστιν del. Cl. 3 ἀντιμελλῆσαι τί codd., ἀντιμελλῆσαι schol. βραδυνόντων αὐτῶν καὶ μελλόντων ἀντιμελλῆσαι καὶ ἀντιβραδύναι. ἐπ' ἐκείνοις εἶναι codd. Cl. secutus ante καὶ ἀντιμελλῆσαι distinxi et Kg. emendationem ἐπ' ἐκείνους εἶναι recepi. — 16, 2 τριάκοντα bis M. del. Steup Rh. Mus. XXIV 355 sqq. — 17, 1 ἐνεργοὶ καλλεῖ codd. ex mea et Badhamii (adhort. 13) coniectura καὶ ἄλλῃ scripsi. praeterea δὲ delevi et ἡ ex Campeii (coniectan. 19) coniectura addidi. seclusa a Th. scripta esse nequeunt, quod circum solam Potidaeam septuaginta naves fuerunt (I 61, 4. cf. I 57, 6. 61, 1). vide quae de toto capite exposui Rh. Mus. XXVII 278 sqq. — 18, 4 ἐγκατωκοδομήθη Bk., ἐγκατωκοδοουεῖτο Pp., ἐγκατωκοδομήσαι Kg. perf. positum esse propter praegressum praes. historicum monet Cl. — 19, 2 Σανδιδος Meineke 363. ἄλλης om. F. — 20, 1 εὐπολπίδων ABFGM. 3 ἐς ὃ ἐβούλοντο codd. emendavi Jahrb. 1868, 112. cf. II 77, 3. III 104, 1. — 21, 2 οἱ ἐκκαίδεκα πόδες iam Cl. suspecta del. Herw. 39. 3 καὶ del. L. Herbst Phil. XXIV 681. καὶ ἐς τὸ ἔξω M. παρὰ πύργον del. Naber (Herw. l. l.). — 22, 3 fortasse delendum est alterum ἀρέβαινον. hoc et ἐχώρουν sedes inter se mutare iussit Cl. 4 ψόρον ἐποίησε BEGMf. 5 βόην f. prius ἦν om. Gf. ἦι οἱ ἀνδρες BEM. 6 αὐτῶν M, ἐαυτῶν Gf.

7 ἔξωθεν f. 8 καὶ ὅπως M. — 23, 1 ὄσοι pro ὡς οἱ ABEM. 3 οἱ om. M. cf. schol. οἱ τελευταῖοι τῶν καταιβανόντων ἀπὸ τῶν τῆς ὀρογῆς πύργων χαλεπῶς ἀπεχώρουν. 5 ἡ βορέον del. Dobree. ὑπονειφουμένη ABCEf. — 24, 1 ἠμισια οἰῶς codd. cf. quaest. gram. 7. — 26, 1 ἔχοντα Ἀλκ. codd. emend. Stephanus. 2 πατρὸς δὲ codd. emendavi Rh. Mus. XXVI 346. δὲ del. Kg., ἡν pro ὦν proposuit Cl. 3 καὶ del. L. Dindorf. ἐπεβλαστῆκει Dobree. — 27, 2 ὄντα om. f. — 28, 1 ἀποζωλῶσει codd. cf. quaest. gram. 8. κινδυνεύοντες AEM. — 29, 1 προσέοχον fM. ἐάλωκα εἶν M. — 30, 2 μάλιστ' ἀποῦσα Kg., alii alia. quomodo interpretandus sit locus sanissimus, vide Iahrb. 1868, 113 sq. 4 τὸ κενόν CM. καινὸν Th. tribuendum esse optime docuit Cl. — 31, 1 οἱ addidit Madvig 315. ἀκουσίῳ Lindau et Herw. 41. sed ἀκουσίως non solum de eo dici potest quod quis praeter voluntatem facit (II 8, 1), sed etiam de eo quod praeter alicuius voluntatem fit, ut apparet ex passiva adiectivi significatione III 40, 1. 82, 2. IV 98, 6. υφέλωι EGMf. αἰτὸν δαπάνη σφίσι Ef, αἰτοῖς σφίσι δαπάνη G, σφίσιν αἰτοῖς δαπάνη M. locus multorum coniecturis temptatus quomodo interpretandus esset servata optimorum librorum scriptura, exposui Iahrb. 1868, 107 sq. — 32, 1 προσοχῆ EGF. 2 διασφείρει Herw. 41. sed hoc cum revera factum sit, εἶ prope ὅτι particulam accedit. cf. 43, 5. — 33, 3 λάτμον codd., schol. μη ποτε Πατιμον λέγει; στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι EMf. — 34, 1 ἰδίαν codd. emend. Kg. 3 τὸν ἐν τῷ codd. emend. Cl. ἀδέουφ φρονοῦ Pollux VIII 72. 4 κατώκησαν BEFM. — 36, 2 καὶ ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι perperam Cl. cf. Iahrb. 1868, 108. προσῆνελάσαντο γο. B, quod recepit Kg.; προσῆνεβύλλοντο Pp. sed cf. IV 26, 5. VIII 9, 3. προσφείναι codd. — 37, 2 καὶ ἀχοντας ἀρχομένους οὐκ codd. emendavi Rh. Mus. XXVI 150 sqq. 4 τῆ ἐξ αὐτῶν GM. 5 το addidit Ullrich IV 48. — 38, 1 ὄν del. Haase lucubr. 115. ἀνα repetitum esse ex τιμω-

ρίαν cognovit Cl. usitatum est τιμωρίαν, δίκην λαμβάνειν: 'poenam sumere'. aliter accipiendum est II 42, 4, ubi λαμβάνειν 'iudicare' significat. τὰ δ' ἡμέτερα ξίμφορα Kg., βλαβας del. Madvig 112 et ante eum ego Rh. Mus. XV 474. sed hoc dicit Cleo, ad minuendam Mytilenaeorum culpam poenamque veritati contraria probanda esse. verum autem est eorum iniurias Atheniensibus damnum afferre, horum autem calamitates illis commodo esse. 6 εἶναι del. Pp. ante ζητοῦντες lenius distinxi eam secutus sententiarum inter se iuncturam explicationem, quam protuli Iahrb. 1868, 114 sq. — 39, 3 ἡροτο C, ἡρατο M. 5 χοῆ ABCFM. διαγερόντως EGM. cf. schol. εἶμι . . οὕτω τεταῖσθαι ἰφ' ἡμῶν ὡς οὐδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων. 6 γὰρ ἡμῖν ACEFM. τραπομένοις M corr. F, reliqui ταπεινομένοις. ἔν ἅπαντα τῆ πόλει εἶναι Herw. 143. sed ἐν τῆ πόλει εἶναι eandem fere sententiam habet atque IV 106, 1 πόλεως . . οὐ στερησόμενοι, quod idem valet atque IV 105, 2 τῆς τοῖς καὶ οἰκίας μετέχοντι. significat igitur 'in civitate esse, pleno civium iure uti'. 7 ὑπὸ τε τῶν ABEFM. 8 τῆς ἐκεῖθεν προσόδου Ullrich IV 1, quem refutavit Cl. — 40, 1 προσφείναι AB. λόγῳ κτητῆρ Badham adhort. 13. verissima est codd. scriptura, quae significat 'spem neque oratione fretam (cf. Soph. O. C. 1031. Plat. legg. 824 b) neque pecunia venalem' respiciens ad 38, 2 ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας. ἡ κέρδει ἐπαιρούμενος. 3 ομοίους pro ομοίως codd. emend. F. Thiersch act. phil. Monac. III 458 et Cl. symb. crit. 20. 4 τοῖνον pro τοι EM. 6 διόλλυνται codd. emendavi Rh. Mus. XV 475. cf. Iahrb. 1868, 108 sq. μὴ ἔξιν δίκην τι M corr. F. 7 ἐγγυατῆ γνῶμη ABEF, ἐγγυατῆ γνῶμη M. 8 ὡς ὅς ἂν ἀγιοτήται Cl. sed cf. Iahrb. 1868, 109 sq. ζήμιωσόμενοι Meineke 363, qui eius futuri vim activam exemplis non comprobavit. — 42, 1 νομιζῶ δὲ EM. 3 προσκατηγοροῦντες C, reliqui προσ-. sed non super

calumniam (*διαβαλῶν*) ea accusatio fit, sed ipsa gravissima calumnia est. in adversarium antequam dixit crimen a Cleone intenditur. *καὶ* quod praecedit aut abesse aut post se collocari vult Pp. sed 'demum' hic videtur significare ut apud Herod. I 71 *ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάριον οὐνοῦα ἐν Ἰουδαίοις ἔχων. ἀντίδειξιν* GM corr. F. *ἐπιδείξειν* praeter necessitatem coni. Cl., *ἀντιλέξειν* Badham adhort. 13. 4 *πειθείαν* (*πεισθεισαν* codd.) mavult Cl. sed cf. 72, 3. VIII 72, 2. 6 *ἐπὶ τὸ ἐτι* ABEFM. sed *ἐπι* consilium indicans apud Th. nusquam cum infinitivi accusativo ponitur. — 43, 4 *ἀξιοῦντι* codd. emend. Haase lucubr. 36 sqq. 5 *ἢν τινα τύχητε* Madvig 316. *ἢντιν' ἂν τύχητε* (*ἢντινα τύχ.* codd.) scripsi ex constanti huius locutionis usu, quae et origine et sententia simillima est pronomini 'quilibet'. cf. Dem. IX 54. XXIII 72. Thuc. VIII 48, 5. — 44, 2 *ἐχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν* codd. emend. Lindau. cf. Iahrb. 1868, 116 et 67, 4. VIII 95, 6. 3 *προσθεῖαι* C. cf. 40, 8. — 45, 2 *ξυμμαχίαν* G, *ξυμμαχία* C. an *ξυμμαχίδα?* τοῦτο ABEFM γο. G. 4 *ἢ τὸ γε* ABEFM. *ὀργῆ* codd. emendavi et τῶν ἀνθρώπων delevi Iahrb. 1868, 106. 5 *ἐπιβουλήν* M. 6 *ἐπὶ πλέοντι αὐτῶν* ABEFM. cf. I. I. 110. 7 *ἀπλῶς τε ἀσύνητος* Oncken Eos I 315. sed *ἀδύνατον τὸ ἀποτροπήν τινα ἔχειν.* — 46, 2 *προσκενάσασθαι* codd. cf. quaest. gram. 7. *ἢ τὸ ἀντὶ* AEFM γο. G. 5 *τοῦναντίον* EGM. — 47, 3 *τὸν Μυτ.* G. 4 *ἔδει* Kg. *δεῖ* recte interpretatus est Cl. 5 *ἐν τῷ αὐτῷ* Dobree. sed *ἐν τῷ διαφθεῖραι* intellegendum est. — 49, 2 *δευτέρας* codd., *προτέρας* Valla vertens 'non assecuta haec priorem'. — 51, 2 *σκοπῶν* excidisse credo. cf. Rh. Mus. XXIV 629 sq., ubi *ὅπως* in *σκοπῶν* mutandum esse conieci. 3 *seclusa* del. Cl. idque probavit Meineke 364. pro *ἐλευθερώσας κλειθρώσας* coni. Cl.; sed illud imitatorum exemplis (Cass. Dio XLII 12, 2. Procop. de aedif. V 2) Herw. 43 et Meineke I. I. defendunt. 4 *seclusa*

del. Meineke I. I. — 52, 2, *προσέβαλλον* CG. *εἰρημένον γὰρ αὐτῷ* legit schol. *ἀντίπρωσις, ἦτοι αἰτιατικῆ ἀντι γενικῆς. ἀντι τοῦ εἰρημένον γὰρ αὐτῷ εἶπεν,* quare γὰρ ἦν del. Cobet apud Hyper. or. fun. 68 et Herw. 44. *λέξοντα* Meineke 352. sed cf. VI 88, 10. VII 3, 1. 25, 9. Woelfflin praef. ad Polyaen. XVI. XXXIV. de similibus part. praes. apud Livium cf. Weissenborn ad XXI 6, 2. *κολάζειν* codd. emend. Kg. cf. Iahrb. 1868, 116 et quaest. gram. 8. 4 *τι* del. Bh. 5 prius *ἔλεγον* et *καὶ* ante *ἐπελθόντες* del. Kg., *οἱ δὲ λόγον αἰτηράνεροι μακρότερον εἰπεῖν* idem *καὶ* delens Herw. 44. sed sic *ἐπελθόντες* de ipsis Plataeensibus, non de oratoribus eorum dictum est. — 53, 1 *οὐκ ἂν ἄλλοις* Kg. sed *ἐν δικασταῖς δεξιάνεροι γενέσθαι* significat 'ut iudices habeamus, adducti'. cf. I 143, 2. de iterata praepos. cf. L. Herbst über Cobets Emend. 31. 2 *ἐναντία* codd. emend. Cl. — 54, 1 *δεδορασμένων* codd. emend. Herw. 124. 4 *ἠπειρώται γε* mavult Cl. sed cf. Iahrb. 1868, 117. — 55, 4 *ἐδράτε* codd., *ἐδράτο* Bekk. anecd. 143. — 56, 3 *πολεμῶς* Kg. sed cf. Iahrb. 1868, 117. 7 *ἔχουσι* codd. emend. Heilmann. cf. I. I. 117sq. *ἦμῶν* FGM. — 57, 1 *προσκέψασθε* codd. emend. Meineke 364 et Herw. 44. *ἀποδέξονται* C. 3 *ἀπολλύμεθα* corr. F, reliqui *ἀπολλύμεθα. θανάτον δίκη* ACEFGM. — 58, 2 *ἡμᾶς* om. M. 4 *εὐσεβήμασι* Meineke 352. sed cf. Iahrb. 1868, 119. 5 *ἐρημοῦτε* codd. emendavi I. I. 119 sq. *εἰσαμένων* E. — 59, 1 *καταροούντες* AEF corr. C. delendum esse intellexerunt Koenighoff critic. et exegetic. (progr. gymn. Monasteriensis ad Eifliam 1850) 24 et Herw. 45, qui tamen perperam *τῇ γνώμῃ λαβόντας* iungit. cf. Iahrb. 1868, 117. 2 *πέισαι* τὰδε del. Kg., *πεισθῆναι τὰδε* Herw. 145. sed recte Cl. iungit *αἰτούμεθα ὑμᾶς πέισαι τὰδε.* cf. 61, 1. *τε* addendum esse docui Iahrb. 1868, 121. cf. Rh. Mus. XXVI 151 sq. *υμῶν πρὸς τῶν* Cobet nov. lect. 346. *κεκηγότας* EM. *ἐπιθηβ.* Herw. 144. sed cf. L. Herbst über Cobets

Emend. 27. 3 *λιυῶ* del. Meineke 364. sed cf. Liv. XXI 44, 11. *καταστήσαντες* ABCEFG, *καταστήσαντες* M. 4 *οἱ* om. ABEFM. cf. 57, 4. — 60 *παρελθόντες* om. M. — 61, 1 *ἠτιασιπύων* M. corr. G. 2 *ἡμεῖς δὴ* Kg. cf. 10, 2. — 62, 3 num recte se habeat superlat. *σοφρονεστάτω*, dubitat Kg. sed cf. Xen. memor. I 2, 53. — 63, 2 *ὀπάγεσθαι* ABEFM. ἢ *ἱκανῆ γε* Reiske. sed *γε* sententias iungit. cf. I 40, 4. 70, 2. VI 86, 3. Hartung Partikell. I 388 sq. 4 *ἀνταποδίδοναι* Herw. 45. sed cf. I 41, 1. — 64, 1 *υἱεῖς δὲ* AG, quod ad *βουλόμενοι* referunt. sed neque invenitur cui *υἱεῖς* oppositum sit neque dici potest Plataeenses aut semper aut bello Persico eadem Atheniensibus, contraria Graecis facere voluisse, quoniam una cum his armorum vi Persis restiterunt. ex ea quam restitui scriptura *τοῖς δὲ* ad Thebanos spectat. de *ἡμεῖς δὲ* scil. *ἐμῆδισαμεν* cf. I 67, 2. 3 *ἀπελείπετε* EFM. *ἠσχίαν ὑμῶν* AE. 4 *οὐν* om. ABFM. — 65, 1 *ἱεροσηρίτας* codd. emend. Meineke 364 et Herw. 46. cf. 56, 2. 3 *φιλοῦς, οὐ πολεμίους* Steup quaest. Thuc. 34. sed *φιλοῦς* Th. nusquam de personis dixit. significatur ‘amico, non hostili (in civitatem) animo’. — 66, 1 seclusa del. Meineke 365. praecessit quod demonstraturi sunt Thebani: *ἐχθροῦς οὐδενὶ καθίσταντες, ἅπασιν δ’ ομοίως ἐνοπύονδους. 2 τοῦ πλήθους ἡμῶν* BEFM. *πειθεῖν* codd. emend. Cl. 3 *μη κτείνειν* codd. emend. Herw. 46. cf. quaest. gram. 8. *ὑπόθεσιν* ABF. — 67, 2 *αἰτίας* post *διπλασίως* excidisse suspicatur Madvig 316. ego brevitatem dicendi excuso. 5 *παρηγόρησαν* codd. emend. Herw. 124. cf. L. Dindorf praef. ad Diod. I, XIII. *ἀνταποδόντες* codd. *ἂν ἀνταποδόντες* Dobree, *ἀνταποδιδόντες* vel *ἂν ἀποδόντες* Bk. mihi proximum *ἐννομα γὰρ πείθονται* futurum requirere videtur. — 68, 1 *ἢ* del. Heilmann et Cl., δ’ ipse addidi lahrib. 1868, III. *τῆ ἐαντῶν δικαίᾳ βουλήσει* del. Arnold, quod curminus offensionis haberet, ibidem dixi. 3 *ξυμπεπολιώρητο*

Meineke 365. sed nullus hic plusquamperf. locus, quod statum significat qui actionem perfectam secutus est. de imperf. cf. IV 2, 2. idem *ἐναντῶν μὲν ἕνα τιπῶ* vel *μὲν ἕνα coni. Θηβαῖοι* del. Cl. 5 *τρίτῳ καὶ ὀγδοικοστῷ* legendum est, si Groteum audimus de tempore huius foederis disputantem (hist. of Gr. IV c. 31, vers. germ. II 456) et Dunckerum, qui ei assentitur (Gesch. des Altth. IV 448). contra recte se habere quem hic legimus numerum censent Curtius (Griech. Gesch. I 318) et Schoemann (Gr. Altth. II 72). — 69, 1 *καὶ* del. Cl. — 70, 4 *τοῦ ἀντε τευέου* om. BG. 5 *ὄφελόντων* ABEF. — 74, 2 *τὸ δειλιῶν προπερὶ δειλήν ὄψιαν* M. — 75, 1. IV 119, 2. 129, 2 pro *διωτρέφους* restitui *Δειωτρέφους*, quae nominis forma in antiquis inscript. occurrit (cf. Wecklein cur. epigr. 39). neque in eiusdem viri nomine IV 53, 1 *διωτρέφους* forma tolerari potest. eadem recurrit VIII 64, 1, ubi cum idem appelletur qui VII 29, 1 *διωτρέφης* vocatur, utrobique *Δειωτρέφης* rescripsi. accedit quod hunc eundem esse veri simile est, cuius Aristoph. av. 798. 1442 mentionem inicit, ubi eandem formam Elmsleius restituit. 3 *δισσοκόρων* C. — 76 *ἔφοροι οἶσαι* codd. schol. *ἐν ὄρω διατριβουσαι*. cum adiect. *ἔφορος* alibi non extet, scholii vestigia secutus ἐφ’ ὄρω correxi, cui optime congruit ἐπὶ ταῖς εὐραῖς VI 67, 2, ἐφ’ ὄπλοις VII 28, 2. cf. Rh. Mus. XXVI 345. ὥσπερ AE. — 78, 1 *τὸ* addidit Haaselucubr. 42 sqq. — 79, 2 *κρατοῦντες τῆ ναυμαχία* del. Kg. malim *καὶ κρ.* — 80, 1 post *τριάκοιτα* addunt *προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλων* EGM, in margine ponunt BF. ‘scholio ex verbis 79, 1 *δεισαντες ἢ σφίσι ἐπιπλεύσαντες* ducto originem videntur debere’ Pp. — 81, 2 *λαβόντες* male del. Cl. cf. lahrib. 1868, III. *ἀπεχῶντο γρ.* F, reliqui *ἀπεχώρησαν. ἀνεχώρησαν* Dionys. 884; Bekk. anecd. 423 Θ. δὲ *ἀπεχῶντο ἀντὶ τοῦ ἀγγῶν*, quae eius verbi forma alio loco apud Th. non legitur, itemque Suid.

et Zonar. 3 *διέσθαι* omnes prae-
 ter M. 4 *ὡς τὸν δῆμον καταλίουσιν*
 male coni. Herw. 47. id enim si
 voluisset Th., propter oppositum
ἀπέθανον δὲ τινες potius *πᾶσι μὲν*
τὴν αἰτίαν ἐπιφέροντες ὡς τὸν δ.
καταλ. scribere debbat. at hoc
 dicit, crimen quidem, quod pro
 necis causa habuerint, eis solis
 illatum esse, qui populi potestatem
 solvere voluerint (72, 2), sed revera
 necatos esse etiam alios aliis de
 causis. — 82, 1 *ἐποῦν ἦν* coni. Cl.
 sed cf. Jahrb. 1868, 121. de *μὲν* . .
δὲ cf. 43, 1. VI 69, 1. 2 *τῶν* ante
ἀνθρώπων om. omnes praeter B.
τῆ εἰρήνῃ M. num *καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ*
 . . *ὁμοιοῖ* Dionys. 885 in suo libro
 habuerit, dubitat Cl. sed pari silen-
 tio idem 891 *καὶ τὰς ἐς σφᾶς* . . *προ-*
παθεῖν transit. 3 *ἀποπύσσει* M, re-
 liqui *πύσσει*. *προγενομένων* πολὺ et
τοῦ pro *ἐς τὸ* codd. *κενοῦσθαι* AB EF.
 quae edidi leguntur apud Dionys.
 886, 10. paulo ante ubi eadem
 verba qualia nunc ex codd. fide
 legi solent afferuntur, procul dubio
 correctae sunt ex libris Thucydideis.
 nam illum et *ἐπιπύσσει τῶν προ-*
γεγενημένων πολλῆν et *ἐς τὸ* in suo
 libro habuisse docent eius inter-
 pretationes *οἱ δὲ νοτιζόντες ἐπι-*
πυρρανοῦνοι τὰ γεγενημένα παρ'
ἐτέρου ἐλάμβανον ὑπερβολὴν ἐπὶ
τὸ διανοεῖσθαι τι καινότερον et 887
πολλὴν τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανον ἐς
τὸ διανοεῖσθαι τι καινότερον. prae-
 terea *ἐπιπύσσει* scripturae vesti-
 gium in *ἀποπύσσει* M videtur latere
 et *ἐς τὸ* etiam Dionys. 953 legitur.
 quomodo vero vertenda esset codd.
 scriptura *πολὺ ἐπέφερε τὴν ὑπερβο-*
λὴν nemo dum satis explicavit. nam
 qui interpretantur 'magnam affe-
 rebant exsuperantiam', eos *πολλὴν*
 legere oportet. *ἐς τὸ καινοῦσθαι*
 autem optime congruit cum V 75,
 3 *τὴν* . . *ἐπιφερομένην αἰτίαν ἐς τε*
ναλακίαν . . *καὶ ἐς τὴν ἄλλην ἀβου-*
λίαν. 4 *ἀσφαλεία* G, *ἀσφαλεία* M,
 reliqui *ἀσφάλεια*. praeter GM, quo-
 rum alter *i* subscr. omittit, alter
 adscribit, *ἀσφαλεία* tuetur schol.
τὸ ἐπὶ πολὺ βουλευέσθαι δι' ἀσά-
λειαν πρόφασιν ἀποτροπῆς ἐνομι-
ζετο. *ἀσφαλεία ἀσφάλεια* iuxta po-
 sita Dionys. 888. male Meineke 352
ἀσθένεια. cf. Jahrb. 1868, 121 sq. et
 de collocatione verborum cf. I 42, 4
διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν et IV
 20, 4 *ἐν τούτῳ τὰ ἐνόητα ἀγαθὰ*.
 5 *τιχόν* M. *τε* accessit ex Dionys.
 889. 954. cf. IV 22, 3. *απλῶς δὲ* codd.
 in talibus Th. *τε* vel *καὶ* particula
 uti recte observavit Haase lucubr.
 75. 6 *ὠφελία* Pp. *τῷ θεῷ καὶ νο-*
μίῳ Dionys. 955. *τῷ ὄσιῳ καὶ νο-*
μίῳ Dobree. sed cf. L. Herbst über
 Cobets Emendat. 62 sq. 8 *οἴτιον*
 del. Madvig 317. legitur tamen apud
 Dionys. 894. *προτιθέτες* codd.,
προστ. Dionys. 894. — 84 schol. *τα*
ὠβελισμένα οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν
ἔδοξε Θουκυδίδου εἶναι ἀσαφῆ γὰρ
καὶ τῷ τύπῳ τῆς ἐρημείας καὶ τοῖς
διανοήμασι πολὺν ἐμφαίνοντα τὸν
νεωτερισμὸν. 1 *τινας* codd., schol.
ἐπιθυνοῦντες τινες ἀπαλλάξαι. —
 85, 2 *ἐλήϊζον* EF. — 87, 2 *μᾶλλον*
τούτου G. 4 *ἐν Εὐβ.* BG. — 89, 2
ἐπελθοῦσα codd., schol. *ἐπανελ-*
θοῦσα ἢ θάλασσα μέρος ἀπὸ τῆς
τότε οὔσης γῆς ἐπῆλθε καὶ κατέλαβεν
 . . . *ἄλλῃ δὲ οὕτως ἢ θάλασσα εἰς*
ἑαυτὴν ἀναχωρήσασα . . *αὐτὴς δ' ἐλ-*
θοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν κατέλαβεν κ. τ. λ.
 cf. 4 *ἐπαραχώρησις*. 5 *ἐπιποσιμένην*
 codd. emend. Herw. 146 recte
 monens *θάλασσαν τὴν ἐπίκλιον*
ποιεῖσθαι, non *ποιεῖν*. accus. cum
 inf. suspectum habet Meineke 354.
 sed *αἰτίων* non neutrum, sed mascul.
 est spectans ad cogitandum τὸν
σεισμον. — 90, 1 *ἄλλοι* codd. emend.
 Pp. *ἀντιπολέμοι* codd. verum prae-
 bet Pollux I 150. — 91, 3 *ἐς Ἐβ.* *τῆς*
πέρας γῆς codd. cf. adn. II 23, 3.
 5 *ἐν τῇ Ταγαράῃ* Cl. sed cf. IV 5,
 1. 118, 4. — 92, 5 *πλήν γ' Ἀ.* 6 *τῆς*
θαλάσσης AB EFM γο. G. *εἰρῆσαν τὸ*
Ε, quod Cl. auctore recepi, reli-
 qui *ἠρῶσαντο*. — 94, 1 *τῆς ἀρκαδίας*
 ABFGM. 5 *ἔπειτα* Oth. Steph. Byz.
 s. v. *Ἀποδοτοί*, quem secutus *Ἀπο-*
δοτοῖς (codd. *ἀποδοῖτοις* vel *ἀποδό-*
τοις) antea scripta. — 95, 1 seclusa
 a librariis addita sunt, quoniam
 Aetoli *τοῖς ἡπειρωτοῖς* continentur.
 cf. 94, 3. *ἐνοστρατεύουσι* M, reliqui
ἐνοστρατεύειν. cf. quaest. gram. 8.

ἐὼν παντὶ BEF. — 96, 2 *τιχίον* E, *τεχίον* M. 3 *Καλλιῆς ἐπεβοήθησαν* Steph. Byz. s. v. *Βωμοί*. — 98, 1 [καί] *ἐπὶ πολὺ* Bk. cf. *καὶ μάλα, καὶ πάντ.* 2 *ἐκγερομένους* mavult Bk. *ἔξοδοι* Herw. 48. 147. 3 *τῶν στρατοπέδων* codd. emend. Reiske. — 100, 2 *μερέδαιος* B, reliqui *μερέδατος*. — 101, 2 *πρῶτον δόντες* codd. emend. Kg. *πρῶτον* audacius del. Cl. *οὐν* om. G. — 102, 2 *αὐτοὶ καὶ οἱ Αἴτ.* Steup quaest. Thuc. 50 sq. sed *γενόμενοι* ad *προσβεβοηθέντες* quoque pertinet. cf. 68, 4. 3 ‘*ἀν αὐτῇ?*’ Bk. sed cf. VIII 93, 3. — 103, 1 *προοέβαλον* corr. G. — 104, 2 seclusa interpreti auctore Herw. 48 tribuo. 4 *ἀλλ’ ὅτε* codd. emend. Pp. *πυγμαλίη καὶ EFM.* 5 *υποκοινάσθαι* BEFM. *ἀγῆμος* M. 6 *καὶ* ante τὰ *πλεῖστα* del. Kg. sed cf. 108, 1. IV 10, 2. — 106, 3 *αγροίζον* vel *ἀγροικον* codd. emend. O. Mueller Dor. II 529. — 107, 1 *κόλπον* om. BEFM. 3 *κατὰ τῶτον* ABEFM. 4 *ἐπειδὴ δέ* M. — 108, 1 *ἐπεξήλθον* EG, *διεξήλθον* M. cf. I 70, 7. 3 *ἀγνότητος* pro *ατίκτως* AB. *ἔς* ante *οὐέ* C, *ἔως* ABEGM, *ἔως ἔς* F corr. G. cf. VIII 23, 2. — 109, 2 seclusa del. Herw. 49. *μισθοφόρον* del. Meineke 366. — 111, 2 *ὅσοι μὲν ἐτιγγάνον* codd. emendavi lahrb. 1868, 111. cf. 109, 2. *ὅσοι ἐτιγγάνον αὐτοῖς* Madvig 318. sed quomodo eis, qui ex urbe egressi erant, obviam fieri poterat qui in eadem remanserant? *ἐνεξελθόντες* C. — 112, 1 *ἠΐθωμένη* del. Herw. 49. — 114, 2 *οἴπερ . . σαλύνθιον* codd. emend. G. Hermann. *σαλύνθιον καὶ ἀγροαίους* M. — 115, 1 *Σικελῶν* Bloomfield. codd. scripturam defendit Cl. — 116, 1 *ὑπὸ τῶ ὄντι τῇ αἴτῃ* G. *υπὸ* praefert Meineke 354 sq.

IV 1, 3 *ἢ ἄλλοι* M. 4 *αὶ* del. Cl. symb. crit. 14. cf. lahrb. 1870, 324. — 2, 3 *παρεπεπλέκισαν* codd. recepi Cl. coniecturam. cf. l. l. 321. — 3, 2 *ξυνέκλεσε* M, *ξυνέπλευσαν* E. *αὐτὸ τότε* pro *αὐτότε* codd. *τότε* non vertit Valla. — 4, 1 *προύραζον* Dobree iungens cum *ὑπὸ ἀπλοίας*. sed cf. l. l. 322. *ἐπέπεσε* C, reliqui *ἐπέπει*, quorum neutrum cum in animi motu valeat, recepi Pp. con-

iecturam. — 5, 1 *ἐν τῇ Ἀθηναίων* Herw. 94, *ἐν τῇ Ἀττικῇ* Badham adhort. 14. sed cf. adn. III 91, 5. — 6, 1 *ἄμα δὲ ἦρι* Meineke 355. sed cf. VII 19, 1. — 8, 7 *συγκλήσειν* AB. 8 *κατασκευῆς* M. *προκατελιμμένον* M, reliqui *κατελιμμένον*. emend. Bk. 9 *ἐγκαταλειψθέντες* ABM. — 9, 1 *ἀπὸ ἧσαν* codd. emend. Cl. idem post *πολλὰς* aliquid excidisse recte suspicatus est. fortasse *καὶ ακορτίοις*. cf. lahrb. 1870, 321. 2 *προσβάλλῃ* BF. *ἐπιπλάσασθαι* codd. emend. Dobree delens *προθευμῶσεσθαι*. cf. l. l. 324. *ἐπιβήσεσθαι αὐτοῖς* Madvig 318. — 10, 1 *ἦ* om. ABCGM corr. F. *χωρήσας* CG. *ως* addendum esse docui lahrb. 1870, 325. cf. Cass. Dio fragm. 55, 7. 3 *ὁ μερόντων* cum Dionys. 801 G, reliqui *ὁ* om. *μερόντων μὲν* cum Dionys. E, reliqui *μὲν* om. *ῥαδίας* AG Dionys. locus iam apud Dionys. tam graviter corruptus, ut certa eius medela desperanda sit. cf. lahrb. l. l. fortasse sunt quibus placeat quod Rh. Mus. XXII 143 temptavi: *τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δινοῦμζατον [ἡμέτερον τομίζω] μερόντων ἡσῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωροῦσιν δὲ χαλεπόν (καὶ γὰρ εὐπορον ἔσται . . ἦδι), τὸ τε πλῆθος κ. τ. λ.* — 11, 4 *τῶν νεῶν ξύντριψιν* Madvig 318. sed cf. adn. II 62, 3. *λέγων* del. Kg. — 12, 1 *ἐλειποπύχησε* AB, *ἐλειποθύμησε* G. *ἐπὶ τὴν θάλασσαν* M. 3 *τε* del. Cl. schol., qui *κατὰ τοῦν γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἔροεπε τὰ τῆς δόξης* adnotavit, *τὰ τῆς δόξης* legisse putat Herw. 51. — 13, 1 *ἔχειν* codd. emend. Ullrich I 25. de addito *ἄν* cf. quaest. gram. 7. 2 *τεσσαρακοντα* codd. emend. Porthus. cf. 23, 2. 3 *πρωτῆρ* FM Steph. Byz., reliqui *πρωτῆρ*. 4 *ὁ* pro *ἄ* Cl. — 14, 1 *ἐνέβαλον* E. 2 *ᾧ μὴ τις* Pp. conferens II 8, 4. sed *τωι* ad *ἴσχω* videtur spectare, et cavendum est, ne nimium tribuatur locorum similitudini. 3 *ἀντιπλαγμένους* codd. emend. Cl. — 15, 2 *ἦ* om. C. — 16, 1 *ἐπαύειπεν* Dobree. *τῶ πελοποννησίῳ* ABFM. — 18, 1 prius *νῦν* om. AEFM. *ἐπάθουεν τὸ αὐτό* M. 4 *τοῦ τῶ ξυνεῖναι* om. A, quod quomodo

explicandum sit, vide Iahrb. 1870, 326. *ἀλλ' ὅσον ἂν* M. *ἀπὸ τοὺς πιστευόντες* ABEM marg. F. — 19, 2 *τοῦ πολέμου* . . *αὐτὸ νικῆσας* codd. emendavi ZGW 1866, 633. 3 *ἀνταυτίνασθαι* B. *ἐκοῦσιν ἐνδοῦσιν* Bekk. anecd. 126. cf. L. Herbst über Cobets Emend. 25. — 20, 1 *ὑμᾶς* codd., cui quod oppositum sit deest. praeterea non satis apparet, quomodo Athenienses eis privari possint, quae Lacedaemonii petunt. aptissime vero *στερηθῆναι* is dicitur, qui id assequi prohibitus est, quod impetrare studet. cf. I 70, 7. IV 73, 3. *ἐχθρὰν ἔχειν* est 'inimicitiam pati'. cf. I 2, 3. VIII 86, 3. *ἡμῖν προναῖν* Haase lucubr. 76 et Cl. 2 articulum ante *ξυμφορᾶς*, quem omiserunt librarii *τινος* cum eo iungentes, sententiae maxime convenientem praebet schol. *ἡμῖν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ποῖν αἰσχροῦ τινος κειραθῆναι* (*ἀντὶ τοῦ ποῖν ἀλῶναι τοὺς ἄνδρας*) *τῆς ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης*. — 21, 1 *ἀσμένως* A. cf. L. Herbst l. l. 22. *δέχεσθαι* AB. 3 *ἀγῆρ* . . *πίθανωτατος* del. Steup Rh. Mus. XXV 291 sq. — 22, 1 *ἐκέλευον* om. A. 2 *καὶ* ante *νῦν* del. Cobet ad Hyper. 69. sed cf. Iahrb. 1870, 322. 3 *εἴτε* pro *εἴ* ti codd. emend. Pp. *ποιήσαντας* ABF. — 23, 2 *νεοῖν* om. ABEFM. *τε* om. ABEM. *ἐστρατοπεδευμένοι* Herw. 53. sed *στρατοπεδένεσθαι* non solum significat 'castra ponere', sed etiam 'in castris esse'. — 24, 1 *οἱ ἐν τῇ Σικ. Συρ.* codd. sed extra Siciliam Syracusani non erant. *ἐξ* om. ABF. 4 *τε* del. Cl. 5 *ἡ θάλασσα* om. M. — 25, 1 *ἀντιπαρόμενοι* ABFM. 2 *διὰ τάχους* om. M. seclusa delenda esse docui Iahrb. 1870, 327. 4 *αὐτοῖ* C, reliqui *αὐτοῖς*. Syracusanorum naves *κεναὶ* erant et *ναῦς ἀπολλύναι* apud Th. ubique est 'naves amittere'. 5 *ἐυβάντων* M. 6 *τοιούτων τρόπων* EM marg. F. 8 *ἐπέβαλον* G, reliqui *ἐσέβηλλον*. emend. Pp. et Cobet nov. lect. 347. cf. Iahrb. 1870, 327. 9 *οἱ ὑπὲρ τῶν ἄκρων* Kg. schol. *οἱ ἐπὶ τῶν ἄκρων ὄντες. καὶ οἱ ἄλλοι* EG. 10 *προσβυλόντες* M. — 26, 3 *ἐστρατοπεδευμέ-*

νοῖς Herw. 53. cf. adn. 23, 2. 4 *ἐπιτεινόμενος* Cobet ad Hyper. 69. sed cf. I 126, 8. 5 *ἀληθευόμενον* BEGM. cf. quaest. grain. 20. *ξυμφέρει* CEM, *ξυμφέροι* BG. 8 *ἐσείονεν καὶ* ABFM. *κολυμβητοὶ* omnes praeter M. 9 *παρτί γε* AE, *παρτί δὲ* F. — 27, 3 *θεογένους* omnes praeter G. cf. Wecklein cur. epigr. 40. 4 *φενδῆς γενήσεσθαι* B. de interpunctione cf. Iahrb. 1870, 328. *τι* om. A. — 28, 3 *οἴόμενος αὐτὸν* M. *καὶ οὐκ ἂν* . . *ὑποχωροῦσαι* si ad Cleonem refertur, repugnat superiori *γνοῖς δὲ τῶ ὄντι παραδωθειοῦται*, quare δὲ delevi et ante *καὶ* distinxi Rh. Mus. XXVII 484 sq. *πύλον* B. *ἐπεκέλευον* M. 4 *ἐφη* om. M. 5 *μάλιστα* B. *χειρώσοσθαι* ABFM. cf. quaest. gram. 7. — 29, 1 *ἀγωγῆν* ABFGM. cf. VI 29, 3. 30, 1. 32, 1. 2 *τὴν ἀπόβασιν* . . *διανοεῖσθαι ποιεῖσθαι* Cobet ad Hyper. 70. sed cf. 32, 4 *τὴν ἀπόβασιν ἐπεισεί*, VI 82, 4 *δουλείαν* . . *ἐβούλοντο. παρεῖχε* GM. 4 *προσώψεις* Pp. cf. II 89, 8. — 30, 2 *προϊστορίας* ABEFM γρ. G. *καὶ ἀπὸ τούτου* codd. cum *ἀπὸ τούτου* temporis notione praeditum nihil significet nisi 'ex eo tempore', perperam agunt qui 'deinde' interpretantes *καὶ* . . *ἐπιγενομένου* iungunt, cum igitur causam *ἀπὸ τούτου* indicare oporteat, ut simul *οὕτω* δη ex scriptoris more suum in apodosi locum recipiat, ex Pp. coniectura *ἐπεὶ* scribere malo quam Cl. auctore *καὶ* delere. 3 *αὐτοῦ ἐσπέμπειν* codd. emend. Bauer. *τὴν τε* . . *ὅσον* in codd. non suo loco post *ποιεῖσθαι* scriptum transposui auctoribus Kg. et Cl. 4 *περὶ πλείους* B. cf. adn. II 36, 3. — 31, 2 *αὐτοῦ τὸ ἔσχητον* codd. emend. Bauer. — 32, 1 *καὶ ἐτι* Haase lucubr. 113. 2 *ἐπέβαινον* codd. *τοξόται τε* codd. δὲ scripsi auctoribus Kg. et Cl. 3 *κεκωλυμένοις* CEF et suprascr. *κωλύω* AB. *ἔχονσι* ABCEGM. 4 *νιλοῖ* delendum esse dixi Iahrb. 1870, 323. — 33, 2 *ἐπιθέοντες* GM, quod potius amplecti debebant ei, quibus duplex *προσ-* suspicionem movit, quam ad coniecturas confugere. sed cf. II 79, 6. — 34, 1 *τὸ πρῶτον* M. *κατα-*

φρονήσαντες οὖν αὐτῶν Dionys. 873. — 35, 1 ἀναστρέφοντες B. 2 ἀμνηστικοί ABEFM. 4 δῖνης E pr. M, reliqui δῖνος. — 36, 1 βιάσασθαι codd. cf. quaest. gram. 7. 2 προβαίνων AEFGM. 3 τῶν Περασῶν manifesta de causa interpretamentum esse iudico. — 37, 1 seclusa del. Kg. — 38, 1 παρήκον BE, παρείκον corr. AF, reliqui παρήκων. cf. quaest. gram. 18 sq. 5 περὶ om. Dionys. 841. — 39, 2 ἀπῆσαν codd. emend. Cobet var. lect. 346. ἐγκατελείψθη AB, ἃ ἐγκατελήθη Kg. — 40, 2 ἀπιωτοῦντες μὴ M. ηπίστον τε Madvig 319, quod reciperem, nisi sententia interposita το ἀνακόλουθον excusare videretur. cf. adn. I 9, 2. pergit, quasi dixerit παραγνώμην . . ἤκουσαν. τεθνηκότες M. — 41, 1 ἐσβάλωσιν GM. 2 γῆς om. E. ἐλήξον τε codd. sed neque activo ἤξειν Th. usus est neque τε . . καὶ huic l. convenit. — 42, 2 σολύγιος codd. verum praebet Herodian. I 136 et Steph. Byz. 3 ἀπῆσαν codd. emend. Bauer. cf. 39, 2. — 43, 2 πρῶτα EGM. — 44, 2 τοῦτω τῶ τρόπῳ codd. emendavi Jahrb. 1870, 328 sq. 4 καὶ ἐγνώσαν GM. fortasse Th. scripsit κοινοῦτον δὲ ὡς εἶδος, καὶ ὡς ἐγνώσαν ἐβόηθουν τε εὐθύς. — 45, 2 ἐς μεθώτην codd. Μεθανα Strab. 374 adiungens παρὰ θ. δὲ ἐν τῷ ἀντιγράφοις Μεθάνη γέρεται. patet eum Μεθανα pro vera forma habuisse. cf. Pausan. II 34, 1—6. seclusa deleui, quod, ut recte observavit Herw. 55, Methana in paeninsula quidem, sed non in isthmo sita erant. — 46, 1 τῆς ἰσθμῆς codd. cf. III 116, 1. IV 70, 1. 96, 7. 3 ὥστε ἄν codd. εἰς addidit Meineke 355. ὥστε . . σπονδας om. AB pr. F. 4 τοῦς ἐλθόντας codd. emend. Pp. cf. Jahrb. 1870, 329 sq. 5 ἀποδιδρῦναι M. — 47, 1 παρεδιδόντο GM. cf. l. l. 330. 3 καθεῖοντο codd. emend. Cl. προσιόντας codd. emend. Duker. — 48, 1 διασθῆκοντες AEFM. μετασθῆκοντες codd. emend. Schäfer. 3 ἐκ, quod iam Pollux X 37 legit, auctore Kg. delevi Jahrb. 1870, 330. τε addidit Ullrich IV 49. ἀναδοῦντες codd. huc referendum est Suid.

Zonar. ἀναδοῦντες ἀντὶ τοῦ ἀναροῦντες θ. nam haec verbi forma alio Th. loco non extat. 4 ἤνδρα-ποδίσαντο codd. emend. Meineke 366. — 50, 2 πρὸς del. Campe coniect. 22. ego πρὸς A. ad γεγραμμένων adscriptum esse iudico. — 52, 3 ante καὶ κρατητάμενοι distinctionem maiorem posui; nam ex ἔν αὐτῶν ἡ διάνοια subaudiendum esse ἐνόμιζον. ἐπεὶ pro καὶ emendandum esse conieci Jahrb. 1870, 330 sq. sed cf. VI 99, 2. καὶ τῆς Ἰδῆς codd. emendavi l. l. τῆ ἄλλῃ παρασκευῇ G, reliqui τ. ἀ. σκευῇ. emend. Pp. — 53, 2 ἀρχῇ del. Cobet nov. lect. 769. 3 αὐτῆς ABEFM. οἷα τ' ἦν Herw. 56. sed cf. VI 78, 2. — 54, 1 διαχλίσις nimium numerum esse animadverterunt Pp. et Cl. πενταχοσίοις Th. scripsisse conieci l. l. 332 sq. ibidem ἀπὸ θαλάσσης pro altero ἐπὶ θαλάσσει restituendum esse docui. cf. I 7. 46, 4. II 86, 1. 3 ἄν addidit Heilmann. — 55, 3 ante καὶ ἡμα lenius distinxī, quod praeter ἐννεοστώτες . . ἀγῶνι altera causa affertur, cur ad res bellicas segiores facti sint. 4 ἀτολιούτεροι δὲ . . ἦσαν codd. sed δὲ nullo modo ferri potest, quia verba non diversum aliquid continent, sed repetunt superioris ὀκνηροτέροι ἐγίνοντο. — 56, 1 ἀφροδιτίαν codd. Ἀφροδιτίαν Th. scripsisse Herodian. I 287 testatur. — 57, 4 τοὺς ἐκ τῆς νήσου Lindau. sed simile videtur II 34, 5, quod Kg. confert. — 59, 3 ἐν καιρῷ M, reliqui ἐν om. 4 ἐν βουλόμενοι Ullrich I 24. — 60, 2 τοῖς μὴ ἐπιζαλούμενοις G. cf. 92, 5. πειράσασθαι EG. cf. quaest. gram. 5. — 61, 8 ἐπίσσι M. — 62, 2 ἰονχία . . πόλεμος codd. emend. Herw. 58. παύσαι . . ξενδυσιώσαι omnes praeter EM. cf. quaest. gram. 18. seclusa del. Kg. — 63, 1 de distinctione post ἡδη facta cf. Jahrb. 1870, 333 sq. ἐκαστός τι BCEFM. 2 ἔν δὲ ἀπαιτήσαντες ἄλλοις ἰπποπόουσεν codd., praeterquam quod in E ἔν διαπαιτήσαντες extat. sed sic non solum turbatur membrorum inter se oppositorum aequabilitas, ex qua praegresso παιδόμενοι respondere oportet

ἀπιστοῦντες, non ἦν ὑπακούωμεν (nam ὑπακούειν contrarium est atque πόλιν ἔλευθεροῦν ἔχειν), sed deest etiam verbum finitum. quod qui supplere volunt cum schol. ad οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα subaudientes ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται, Th. ἔλλειψιν prorsus inauditam obtrudunt; neque enim quidquam prod est ad VIII 56, 5 ut similem locum confugere, ubi οὐκέτι τι ἀλλ' 'nihil iam nisi' significat. cf. adn. VIII 56, 5. de ἡδη, ad quod proxime accedit E (ἦν δι = ἦν δη) cf. III 2, 3. VIII 92, 6. γυγνόμεθα codd., quod artificiosius defendit G. Hermann de ἄν part. 42. — 64, 1 προειδομένους . . ὥστε αὐτοὺς codd. emend. Reiske, nisi quod augmentum part. aor. ipse sustuli. 3 ὄν addidi et οἱ delevi lahrb. 1870, 335. τὸ δὲ ξύμπαν codd. emend. Cl. cf. adn. III 82, 5. — 65, 4 τῆ τε παρούσῃ codd. τῆ τότε Bk., τῆ γε Benedict. γε pertinet ad χρώμενοι post artic. traiectionem est. verte 'quippe qui uterentur'. cf. 86, 2. χρώμενοι del. Kg., ἐρρωμένοι Madvig 319. sed cf. Plat. Men. 72 a. Lys. X 25. — 67, 1 ἐπληθεύοντο M corr. F. ἐπληθεύσαν Cl. mirum est τείχη πληθεύειν. ἐς τα τείχη Meineke 355. mihi nunc τὰ τείχη interpretandi causa ad ἀπείχεν videtur adscriptum esse, ad quod ex ὄθεν supplendum est ὁ. 2 ἐς τὸν E. codd. emend. Reiske. ἐς τὸ Ἐρριυλιεῖον Lobeck ad Phryn. 370, quod probat Cobet nov. lect. 332. sed cf. τὸ Δῆλιον. εἰδέναι om. M. 3 ἐπὶ αὐάξῃς Kg. ἀουαῖς Pp. sed Cl. interpretatur 'ut incerta custodia esset' conferens II 42, 4. VIII 92, 11. 4 κατὰ τὰς πύλας GM. — 68, 1 ἔχωρει M. 2 ἕμιναντο ABEFM. 4 ἄλλοι codd. emend. Abresch. 5 posterius οἱ male ex ἔξακόσιοι repetitum esse manifestum est; sed prius quoque stare nequit, quod exercitus Eleusine profecti antea nulla facta est mentio. quare aut delendum est aut in ἄλλοι mutandum. ἀσγάλεια . . πωρησῶν ante ἐννέκετο a Th. scriptum esse Cl. putat. sed cf. lahrb. 1870, 324. πορηνόμενοι ἴσαν M. — 69, 2

τῆς Νισοίας delendum esse dixi l. l. 336. post τείχη verbum fin. requiritur, cum superius περιετείχιζον h. l. subaudire vix liceat. ἦγε sive ἦγον excidisse credo. similiter Madvig 319 sq., cuius altera est emendatio διηλάνθεν ἡ στρατιά. εἴ που M. 3 τοῖς τε Λακ. EGM. — 70, 1 στρατιάν codd. emend. Portus. cf. 74, 1. γερανείω M, γερανεία G, reliqui γερανία. 2 ὡς δὲ ἐπύθετο τὸ ὄν Herw. 59. verte 'cum nuntium accepisset'. cf. 123, 3. VIII 62, 2. — 71, 1 ἀπολείται ABEFM. 2 οἷς τις C, reliqui ὅς τις. — 72, 2 περὶ τε τὴν EGM. 4 προσελάσαντα F, reliqui προσελάσαντες. emend. Portus. καὶ, quod προσελάσαντες corruptelae originem debet, del. Schütz ZGW XXIV 765. προσελάσαντα defendit Ullrich I 14 sq. οὐδὲν addendum esse docui lahrb. 1870, 336. — 73, 2 ἀρξασθαι M. δικαιῶς ἄν τίθεσθαι vel ἀντιθέσθαι codd. emendavi l. l. 4 τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν codd. emendavi l. l. 337 sq. καὶ ante ὡς del. Heilmann. οὐκ ἐθελούοντων A. — 74, 4 γεμονίην BC marg. M. — 75, 2 ὀρούσας G. sed intransit. apud Th. ubique ορούζεσθαι. Κάλητα Dioid. XII 72, 4. χαλκηδόνα codd. emend. Duker. cf. L. Dindorf praef. ad Dioid. I, XXIV. — 76, 3 ἐπιθαλάσσιοι M. 5 νεωτερίζοιτο F, reliqui νεωτερίζοι. υἱεῖν AEFM. — 78, 3 τῷ ἐπιχωρίῳ corrupte Dionys. 799. 4 νῦν τε omnes praeter B. 6 οἱ μὲν Θεο. EGM. περραιβοὶ omnes praeter E. sed Περραιβοὶ verum esse apparet ex Aesch. suppl. 253. quare antea Περραιβίαν contra libros omnes scribendum est. αὐτῶν ABE. διόν AEFM. — 79, 1 τοιοῦτω τρόπῳ M. ἐς om. M. 3 ἐν τῷ πρῶντιζα M. — 80, 1 ἀποτρέψαι CGM, reliqui ἀποστρέψαι. cf. quaest. gram. 6. τρέψειν καὶ EM. τῆ ἀποστάσει M.

οσαιο

3 οσαιότητα B, γεοτήτα A, reliqui γεότητα. τοῖς τολευκοῖς Herw. 60. cf. I 18, 3. IV 126, 2. VI 80, 1. — 81, 1 αὐτὸν τε codd. emend. Cl. 2 ὅπερ ἐπόθησαν Kg. recte codd.

scripturam defendit Cl. ποθεῖν verbo Th. nusquam usus est. — 83, 4 περὶ αὐτὸν Bk. Kg. — 85, 4 τε del. Pp. 6 οὐ μόνον ὅτι codd. μόνον ex interpretamento irrepsit.

μόνον
scriptum olim fuit οὐχ ὅτι. idem vitium in Plat. symp. (ed. O. Jahn) 179^b Usener sanavit. 7 τῷ ἐκεῖ pro τῷ ἐν Νισαία F, quae discrepantia manifesto utrumque interpretandi causa adscriptum esse indicat. cf. lahrb. 1870, 338. deletio additamento verborum ὥστε . . ἀποστῆλαι hunc esse credo cum superioribus conexum: 'cum Athenienses ad Nisaeam, quamquam plures erant, necum pugnam committere noluerint, non veri simile est eos navali quidem exercitui (nam de terrestri eorum expeditione non est quod cogitetis) pares copias (quippe quas nimis exiguas putaturi sint. cf. VI 37, 1) contra vos missuros esse'. huic sententiae convenit ἐπίστευον μηδένα ἄν ἐπι σαῶς βοηθῆσαι 108, 5. itaque non iam probō ἴσως τε coniecturam, quam l. l. protuli. — 86, 2 αὐτὸς male in suspicionem Pp. vocavit; nam respicit ad αὐτὸς 86, 1. πίστις τε codd. emend. Reiske. προσχωρεῖν δὲ Bk. 4 οὐδὲ ἀσαφῆ codd. praeter ἀσφαλή γρ. F. emend. Bauer. cf. schol. οὐδὲ γὰρ φανεράν (ἄν) ἐπιφέρειν νομίζω τὴν ἐλευθερίαν et lahrb. 1870, 339 et quaest. gram. 6. 5 φαινώμεθα codd. 6 τοῖς τε ABCEf. ἡμῖν codd. emendavi lahrb. l. l. διαφορῶν plerique. — 87, 2 τὴν δὲ pro γῆν δὲ τὴν M. 4 τὰδε πράσσοιεν codd. emend. Dobree. τὰδε 'hanc quam agimus rem' significat, quod contra Madvigium 321 moneo, qui οὐ γὰρ δὴ εἰκῆ οὐτως γ' ἄν τὰδε πράσσοιεν coniecit vel ideo spernendum, quod Th. εἰκῆ vocabulo nusquam usus est. — 88, 1 ψηφισάμενοι M. — 89, 1 ἐς ante ἄς om. M. — 90, 1 Δῆλιον ante ἐτείζε om. M. seclusa del. Cl. cf. lahrb. 1870, 321. 2 καταπηγνύτες BFM. ἐπέβαλλον mavult Cl. — 91 ἐτι om. BM. — 92, 1 ἐν ὅτι ἄν Kg. 4 τοῦτοις γε codd. emend. Duker. μη ὅτι τοῖς Reiske. sed cf. l. l. 339.

παράδειγμα ἔχομεν ABF. 5 ἀμννούμενον Cobet nov. lect. 366. — 93, 1 καὶ ἐπεὶ δὲ ABFGM, καὶ om. CE. προσέμιξαν BM. αὐτῷ del. Herw. 63. schol. τῷ Δηλίῳ. 3 πρὸς τοῦτοις M. ἀμννομένους codd. emend. Dukas. ἵππεῖς τε M. 4 ἐτιγον del. Kg. — 94, 1 ἐν τῇ πόλει M. — 95, 1 πρὸς τε codd. emend. Reiske. 3 ἐπ' αὐτοῖς Herw. 63. sed cf. Xen. anab. III 2, 16. — 96, 3 ἐπήρουν τοῖς τε ἄλλοις BM pr. C. κνκλωθέντες Kg. — 98, 2 πρὸς τοῖς εἰωθόσι codd. emendavi lahrb. 1870, 339 sq. et post me Badham adhortat. 18. 4 δυνηθεῖεν Kg. sed cf. II 102, 5. 6 τὸ πολέμῳ corr. F. κατεωγόμενοι codd. emend. Reiske. ἐκονοίον ABFM. τι ante τολμήσαι om. ABM. 7 τὰ μὴ πρόποιτα G, reliqui μὴ om. schol. μὴ θέλοντας κομίσασθαι τὰ μὴ πρόποιτα τοῖς ἱεροῖς. 8 σφίον εἰπεῖν . . σπένδουσιν codd. σπένδουσι Pp., εἴκειν ipse restitui lahrb. 1870, 340. — 100, 1 προσεβύλλον Cl. 5 ἐμβῖαν ἀπεκομίσθησαν M. — 102, 2 μεταπέμψαντες M. 4 seclusa del. Dobree. — 103, 2 ὑπέπειθεν ABCFGM. 3 οἱ ἄλλοι M. 4 πρόσοικοι M. ἦλθε, πράξαντες Kg. προσεωι E, πρόσσω GM. — 104, 4 ἀθηναίων codd. emend. Bk. ημιωσίας AB. — 105, 1 πρῶτον Bk., quod vetat gen. a πρῶτοις pendens. προχωροῖ ABCF, προχωροῖ E, προσχωροῖ GM. — 106, 1 συχοῖς E. ὑπελάμβανον M. — 108, 1 ῥοδία plerique. ἐνομίζετο (ἐνομίζειν BCFGM) del. Kistemaker. 5 βοηθήσαντι excidisse apparet ex 85, 7, quo hic respicitur. quod cum ipse videram, tum cognovit Herw. 64. 6 αἰσθάνομενοι AFM. — 109, 1 τὰ τε codd. transposuit Haacke. 3 πρὸς Σιδονίαν Herw. 64. θύσων codd. cf. Herodian. I 208. — 110, 2 προσελθόντες AGM. ἦρχε . . Ὀλ. om. ABM pr. EF. ἀνώτατα omnes praeter M. πρὸς τὸν λόγον M. — 111, 2 ἐξεκόμισαν ABCFM, ἐσεκομίσαντο E. ἀνέσχον codd. emend. Cl. — 112, 2 καὶ οἰκοδομ. codd., κἀνοικοδομ. ἄν Herw. 65. cf. I 89, 3, ubi οἰκοδομεῖν M^{an} sec. man. suprascr. — 113, 1 ταῦτι codd. emend. Cl. 2 καθένδοιτες

codd. emend. CL — 114, 1 προπέμ-
 ψας ABFM. ἐκέλευεν EGM. 4 seclusa
 dei. Cobet Mnemos. XI 381. cf. adn.
 I 144, 2. 5 ἐκέλευεν EGM. ὅτι ἦναν-
 τιούνητο FM. — 115, 1 iungendum est
 ἦνναντό τε . . καὶ . . ἀπεκρούσαντο.
 quare post ἐχοσῶν lenius distincti. —
 116, 2 προσβαλεῖν E, βάλλειν ABFM.
 — 117, 1 τε pro δὲ ante ταῦτα ABCF.
 ἐδεδίεσαν M corr. F, reliqui ἔδεισαν.
 2 ἔως ὅ τε Bq. schol. Aristoph. pac.
 478. κινδυνεύσειν GM. locus cor-
 ruptus, quem certa medela in in-
 tegrum restitui posse desperan-
 dum est. ipse legendum propositi
 εἰ καὶ ἐμέλλον . . κατακρατῆσειν ZGW
 1866, 634 sqq. cf. Jahrb. 1870,
 340 sqq. τοὺς δὲ (τοὺς Ἀθηναίους)
 . . κινδυνεύειν, εἰ καὶ κρατῆσειν (κρα-
 τῆσειαν?) Madvig 322. — 118, 1 καὶ
 ἀδεῶς om. ABCEF. 3 χρημάτων
 τῶν τοῦ G. 4 prius ἄλλοις praebeant
 GM, reliqui om. κατὰ ταῦτα . . ξυ-
 μάχοις praebeant M suppl. F, reliqui
 om. cf. Ullrich IV 49. τάδε ἔδοξε
 M, τάτε δὲ ἔδ. suppl. F. ἀπὸ τοῦ
 νοσίου M corr. F. τῷ Νίσου Haacke,
 τὸ Νίσου vel τὸ τοῦ Νίσου Dobree.
 μήτε ἐπιμισγομένους codd. emend.
 Pp. πρὸς Ἀργεῖους Bloomfield. sed
 Argivi eo tempore nondum bello
 interfuerant. vitium certe hic vide-
 tur latere, quod pacti, ad quod
 respici possit, antea nulla facta est
 mentio. 5 ἂν post ὅσα del. Kg., ὅσα
 δη . . ἀλλὰ κωπῆρει Meineke 366.
 9 καλλιότερον . . ἰόντας . . διδάσκατε
 καὶ διδάσκατε M. 14 καθ' ὅτι ἂν εἴη
 Herw. 65. — 119, 1 ὁμολόγησαν AE.
 alterum Λακεδαιμόνιοι om. ABCE,
 καὶ ὤμωσαν Λακ. om. F. deleto
 priore Λακεδαιμόνιοι verum prae-
 bere censeo GM. transposito Λακ.
 turbatus est verborum ordo et
 hinc ortae corruptelae. 2 ἐρυνξιδάϊδα
 codd. emend. Valckenaeridque pro-
 bat Cobet nov. lect. 339. εὐπλῆαιδα
 E. — 120, 1 αἷς ἐπῆσαν Cobet var.
 lect. 34, αἷς ἐπῆρχοντο del. idem
 nov. lect. 425, αἷς ἐτι ἠρίζοντο C. F.
 Hermann Phil. X 243. sed cf. L.
 Herbst über Cobets Emend. 10.
 2 ἀμύνοι G. de coniunctivo cf. VII
 4, 1. ἀντῆ ABCEFM. 3 ὑπὸ Ἀθ.
 EGM. τε addidit Kg. — 121, 1

ἔταινιουν τε καὶ προσήεσαν ὡσπερ
 ἀθλητῆ quasi Xenophontium affert
 Pollux III 152. unde προσήεσαν Co-
 bet var. lect. 32, quod probavit C.
 F. Hermann l. l. ita, ut a προσάδειν
 derivandum esse diceret. sed cf.
 L. Herbst l. l. 6 sqq. 2 καὶ τι καὶ
 αὐτῷ ἐπράσσειτο M. — 122, 2 τῷ
 Bq., cum iam antea ad Brasidam
 legati venerint inducias nuntiantes
 (122, 1), repugnat rerum quae tunc
 erat conditioni. quod cum per-
 spexisset Madvig 322, οἱ δὲ ξὺν τῷ
 Bq. coniecit. mihi potius τῷ Bq.
 imperiti librarii videtur interpreta-
 mentum esse. 3 ἀγίει codd. emend.
 Herw. 127. cf. quaest. gram. 17.
 5 ὄντες delevi Kg. auctore, quod
 ἤδη ad ἀξιοῦσι pertinet. — 123, 2
 τῆν τε Bq. A. de interpunctione
 verborum καὶ ἅμα . . ἀνέντων cf.
 Jahrb. 1870, 341. ὀργίλων Madvig
 322. — 124, 1 ὀλίγων codd., ὀλίγων
 Priscian. XVIII 1192. 3 διαφεύγον-
 τες codd. emend. Meineke 367. cf.
 35, 2. 131, 3. 4 προσορώμενος Mei-
 neke l. l. sed cf. Thom. Mag. 316,
 12. — 125, 1 ὅτι οἱ Ἰλλ. B. ἀσαφῶς
 M corr. F, reliqui σαφῶς. οὐδέπω
 M. 2 προκεχωρηκότας codd. emend.
 Herw. 66. cf. 128, 4. idem τετραγών-
 τον τάξιν interpretamentum πλαι-
 σιον vocabuli esse putat. — 126, 2
 τὰ πολεμικά Herw. 66. cf. adn. 80,
 3. 3 εἰκάζων ABIEFG. ἄλλως ἀκοῆ
 Meineke 367. 4 αυνονομένους Kg.
 5 ἀηθεῖα ὄψεως idem l. l. et Herw.
 66. — 127, 1 διαφθεῖρουν codd. cf.
 quaest. gram. 8. 2 ἦσυχάζοντων δὲ
 αὐτῶν M. — 128, 1 τοῖς μετ' αὐτοῦ
 ABIEFM. ἐπιόντας codd. emend.
 Pp. 2 ἠδίστη στρατιά M. 3 ἀρμισσαν
 codd. cf. Herodian. II 449. 4 ὅλα ἐν
 νικτὶ M. 5 δυοστας Herw. 66. for-
 tasse in schol. ἀποστὰς διεπράτ-
 τετο, πῶς Ἀθηναίους μὲν φίλος
 ἔσται, Λακεδαιμόνιων δὲ ἀπαλλάξε-
 ται vera scriptura ἀποστὰς latet.
 nam ΔΙ ex proximo Ν ortum esse
 potest. cf. adn. I 25, 2. τῷ δὲ ἀ-
 γκαίω ξυμφορῶν Madvig 323. sed
 commodis Perdicas ad Pelopon-
 nesios (79, 2), non ad Athenienses
 trahebatur; superabat autem ea
 illorum odium. — 129, 3 ἐπὶ τοὺς

Μενδ. Herw. 66. sed cf. 95, 3. 4 παρ' ὀλίγον Herw. 67. — 130, 1 τὸ τε χωρίον εἶλον Μ. 4 ἐπισπασθέντος τε τῆ Μ. Θουρβήσαντος Herw. 67. περὶ ὀργῆς ABEM. 6 ἐς del. Ullrich IV 50 τὴν μὲν δὴ πόλιν corrigens. interpretamentum sustuli. διηροπιάθησαν Μ. 7 ἐπεκαθίσαντο codd. praeter ἐπεκαθίσαντο corr. E. emend. Pp. — 131, 2 ἐπιόντας codd. emend. Pp. — 132, 2, 3 ἰσαγώρας Μ. 2 sustuli interponctionem ante ὥστε, quod παρασκευὴν Θεσσαλῶν iungendum est eadem sententia qua paulo ante παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους. P. impedit sollicitationem Thessalorum, ut ne temptaretur quidem. 3 ἡβώντων αὐτῶν codd. neque intellegi potest 'ipsorum puberum', quoniam oppositum deest, neque αὐτῶν ad Λακεδαιμονίων referri, quia idem atque proximum ἐν Σπάρτης vale- ret. praeterea in proximis intellegi nequit unum aliquem triumvirorum non nominatum ἀρχοντας καθιστά- ναι, sed hoc penes Brasidam fuisse ipsis verbis quamquam non exprimitur, ex singul. καθίστησιν colligi tamen potest. maxime vero apparet restituta vera scriptura αὐτῶ. cf. V 13, 1. καθιστῶσιν corr. G. ἐπιτε- λίδαν codd. emend. Dobree. cf. V 3, 1. 2. — 133, 1 ἀνδρος διεφθάρη Μ. 3 τοῦ νόμου del. Madvig 323. post ἔτη δὲ omnes praeter B η om. — 135, 1 παρενεχθέντος ἐν τοσοῦτω Cobet nov. lect. 231. refutatur Cl. interpretatione.

Sero in manus meas pervenerunt Herwerdeni adnotationes, quae in Mnemos. nov. ser. I 1 pg. 72—90 leguntur. Cuius ex coniecturis eas quae memorandae esse videbantur

infra subscripti: I 7 τείχεσιν trans- ponit ante τοὺς ἰσθμούς. sed ante ἐκτίζοντο abesse nequit, quod περιουσίαν . . ἐκτίζοντο opposita sunt verbis 2, 2 περιουσίαν χρημά- των οὐκ ἔχοντες . . καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων. eadem res atque hic 8, 3 significatur. 10, 2 del. πόλεως. 56, 2 del. τῶ πολέμῳ τῶν Κορ. 90, 2 del. τοὺς περιβόλους. 100, 3 τῆς Ἡδωνικῆς. 114, 2 καὶ τὸ πλέον. 132, 2 καὶ ante τοῖς παροῦσι inserit. 132, 5 del. ἦ. 142, 4 ἀντεπιτείχισεν. — II 40, 4 del. utrumque ἐς. sed fre- quens est locutio ἐς χάριν τι ποιεῖν. 41, 4 μνημεῖα καλῶν. 49, 3 οὐκ ἐν πολλῶ. 61, 4 ξυμφορὰς τὰς μεγίστας, quod verum videtur. 65, 12 ἢ αὐ- τοῖ σφίσι αὐτοῖς, quo fit, ut περιτε- σόντες male idem valeat atque ἐσφάλθησαν (cf. Herod. I 108). de αὐ- τοῖ ἐν σφίσι cf. VI 64, 3 αὐτοῖ . . παρὰ σφίσι. 68, 1 del. τοῦ θέρους τελευ- τῶντος. 92, 5 del. ὡς . . διέφθειραν. — III 39, 1 ἀποφανῶ. 39, 8 ἐστερηθε- σθε. 40, 1 προτείνει. 40, 4 δικαι- ὠσατε. 97, 2 ὑπέφυγον. 98, 1 del. ἀνδρωποι ψιλοί. 115, 2 ἦγοντα post στρατηγὸν inserit. — IV 8, 4 ἀνδρῶν ὀλίγων. 19, 1 del. ἄν. 32, 2 del. γιγνομένη. 56, 1 πλήθει ἐλασ- σους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι ὡς ἐν τῶ τοιοῦτω. sed ad καὶ ἐν τῶ τοιοῦτω cogita εἶναι. in ea enim esse putabant condicione, qualis antea significata est, ut prosperum eventum vix sperare possent. 68, 6 ἀγαγεῖν. 85, 6 πρῶτους ἤλθον ὑμᾶς ὡς καί. 86, 2 οὐδὲ τιμωρὸς propter opposita αὐτὸς et ὑμᾶς satis proba- bile. 87, 1 λάβοι τις ἢ οἷς. 106, 1 del. ἐν τῶ ἴσω. 106, 3 τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. 108, 6 del. τε et ἐκέλευε.

ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ

ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίην σχολίων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου καὶ τῆς
τοῦ λόγου ἰδέας.

Τῶν Δημοσθένους μύστας γεγενημένους θεῶν λόγων τε καὶ 1
ἀγώνων, συμβουλευτικῶν τε καὶ δικανικῶν νοημάτων μεστοὺς γενο-
μένους καὶ ἱκανῶς ἐμφορηθέντας, ὥρα λοιπὸν καὶ τῶν Θουκυδίδου
τελετῶν ἐντὸς καταστῆναι· πολὺς γὰρ ὁ ἀνὴρ τέχναις καὶ κάλλει
λόγων καὶ ἀκριβεῖς πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς συμβουλαῖς καὶ
πανηγυρिकाῖς ὑποθέσειν. ἀναγκαῖον δὲ προῶτον εἰπεῖν τοῦ ἀνδρὸς
καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον· πρὸ γὰρ τῶν λόγων ταῦτα ἐξεταστέον
τοῖς φρονοῦσι καλῶς.

Θουκυδίδης τοίνυν ὁ συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προῦλθε πατρός, 2
τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντας ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως, καὶ
μητρὸς Ἥγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκιμωτάτων στρατηγῶν,
λέγω δὴ τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. ὥκειωτο γὰρ ἐκ παλαιῶν
τῶ γενεῖ πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῶ δὲ Μιλτιάδῃ πρὸς Αἰακὸν
τὸν Διός. οὕτως αὖχεϊ τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς ἄνωθεν. καὶ τούτοις 3
Δίδυμος μαρτυρεῖ, Φερεικὴν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φάσκων
οὕτως λέγειν· “Φιλαίας δὲ ὁ Αἰαντος οἰκεῖ ἐν ταῖς Ἀθήναις. ἐκ
τούτου δὲ γίγνεται Δάικλος, τοῦ δὲ Ἐπίδουκος, τοῦ δὲ Ἀκίστωρ, τοῦ
δὲ Ἀγήνωρ, τοῦ δὲ Ὀλιος, τοῦ δὲ Λύκης, τοῦ δὲ Τύφων, τοῦ δὲ Αἰῖος,
τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ δὲ Τίσανδρος, [ἐφ’ οὗ ἄρχοντας ἐν Ἀθήναις*]
τοῦ δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Ἰπποκλειδης, ἐφ’ οὗ ἄρχοντας Παραθήναια
ἐτέθη* τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς ὤκισε Χερρόνησον.” μαρτυρεῖ τούτοις 4
καὶ Ἑλλάνικος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἀσώπιδι. ἀλλ’ οὐκ ἂν εἶποι τις,
τί αὐτῶ πρὸς Θουκυδίδην; ἔστι γὰρ οὕτως τούτου συγγενής. Θραῖκες 5
καὶ Δόλογοι ἐπολέμουν πρὸς Ἀψινθίους, ὄντας γείτονας· ταλαιπω-
ρούμενοι δὲ τῶ πολέμῳ καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες ἐκ τοῦ μείον
ἔχειν αἰεὶ τῶν πολεμιῶν καταφεύγουσιν ἐπὶ τὰ τοῦ θεοῦ χορηγήρια,
εἰδότες ὅτι μόνος θεὸς ἐξ ἀμηγάνων εὐρίσκει πόρους. θεοῦ γὰρ
ισχὺς καὶ κατ’ Αἰσχύλον ὑπερτέρα, πολλὰκις δ’ ἐν κατοῖσι τὰν ἀμηγα-
νον ἐκ χαλεπᾶς δύας ὑπὲρ τε ὀμμάτων κρηναμέναν νεφέλαν ὄρσοι.
καὶ οὐκ ἐπεύσθησαν τῶν ἐλπίδων· ἐχρήσθησαν γὰρ κράτιστον ἔξεν 6
ἡγεμόνα τούτου ὃς ἂν αὐτοὺς ἀλωμένους ἐπὶ ξενίαν καλέσῃ. τότε
καὶ Κροῖσος εἶχε Λυδίαν καὶ τὰς Ἀθήνας ἢ Πεισιστρατιδῶν τυραν-
νίς. ἐπανιόντες οὖν ἀπὸ τοῦ χορηγηρίου περιέτυχον τῶ Μιλτιάδῃ
πρὸ τῶν θυρῶν καθεζομένῳ τῆς αὐτοῦ οἰκίας, ἀχθομένῳ μὲν τῇ
τυραννίδι, ζητοῦντι δὲ δικαίαν τῆς Ἀττικῆς ἔξοδον· ταῦτα γὰρ
ἀκονόμησεν ὁ χρησμὸς αὐτοῖς. ὄρων οὖν αὐτοὺς πλανητῶν ἔχοντας 7

στολήν, συνεῖς τί δύναται πλάνη, καλεῖ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ξενίαν, ὑπηρετιῶν τῷ χορημίῳ λανθάνων. οἱ δ' ἤσθησαν τὸν ἡγεμόνα τὸν ἀπὸ τῶν ξενίων εἰληφότες, καὶ πάντα αὐτῷ διηγησάμενοι στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν αὐτῶν. οἱ μὲν οὖν τὸν θεὸν φασὶν ἐρωτήσαντα ἐξελεθεῖν, οἱ δὲ οὐκ ἔβην γνώμης τοῦ τυράννου τὴν ἔξοδον πεποικημένοι, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι τὴν πρόσκλησιν τῶν Θρακῶν διηγησάμενον ἀπελεθεῖν· οὗς καὶ προσδοῦς δύναμιν ἀπέπεμψεν, ἠσθεῖς ὅτι μέγα δυνάμε-

8 νος ἀτὴρ ἔξεισι τῶν Ἀθηναίων. οὗτος οὖν ηἰρούμενος ἐπλήρωσε τὰ μεμιαστέμενα καὶ μετὰ τὴν νίκην γίγνεται καὶ Χερρονήσου οἰκιστής.

9 ἀποθανόντος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διαδέχεται τὴν ἐν Χερρονήσῳ

10 ἀρχὴν Σιθησαγόρας ὁ . . . . . ἀδελφὸς ὁμομήτριος. ἀποθανόντος δὲ καὶ τούτου διαδέχεται τὴν ἀρχὴν Μιλτιάδης, ὁμώνυμος μὲν τῷ πρώτῳ

11 οἰκιστῇ, ἀδελφὸς δὲ Σιθησαγόρου ὁμομήτριος καὶ ὁμοπάτριος. οὗτος οὖν, ὄντων αὐτῷ παιδῶν ἐξ Ἀττικῆς γυναικός, ὅμως ἐπιθυμῶν δυναστείας λαμβάνει Θρακῶν βασιλέως Ὀλόρου θυγατέρα Ἠγχισιπύ-

12 λην πρὸς γάμον· ἐξ οὗ καὶ αὐτῆς γίνεται παιδίον. κατελθόντων δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα Περσῶν συσκευασάμενος τὰ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας πέμπει καὶ τὰ πολλὰ τοῦ γένους ἀποστέλλει. ἡ δὲ ταῦς ἀλίσκεται, ἐν ἧ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ οἱ ἐκ τῆς γυναικὸς τῆς Θρακικῆς· ἀφίενται δ' ὑπὸ βασιλέως, εἴ γε μὴ Ἡρόδοτος ψεύδεται. Μιλτιάδης

13 δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐκ Θράκης διαφυγὼν σώζεται. οὐκ ἀπέδρα δὲ καὶ τὴν τῶν (ἐχθρῶν) συκοφαντίαν· ἐγκλήματα γὰρ αὐτῷ (ἐπέφερον), διεξιόντες τὴν τυραννίδα· ἀποσενύγει δὲ (καὶ τούτους, καὶ) στρατηγὸς

14 τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου γίγνεται. ἀπὸ τούτου οὖν . . . . . κατὰγεσθαι φασὶ τὸ Θουκυδίδου γένος. καὶ μέγιστον τεκμήριον νομίζουσι τὴν πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἐπὶ Θράκης κτήματα καὶ (τὰ

15 ἐν Σκαπιτηούλῃ) μέταλλα χρυσοῦ. δοκεῖ οὖν τισιν . . . . εἶναι τοῦ Μιλτιάδου ἢ Θυγατρίδου. παρέσχε δ' ἡμῖν τὴν ἄλλως αὐτὸς ζήτησιν,

16 μηδεμίαν μνήμην περὶ τοῦ γένους πεποικημένους. μὴ ἀγνωσῶμεν δὲ τοῦτο ὅτι Ὀρόλος ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐστὶ, τῆς μὲν πρώτης συλλαβῆς τὸ ρ ἐχούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ λ. αὕτη γὰρ ἡ γραφή, ὡς καὶ Διδύμω δοκεῖ, ἠμάρτητα. ὅτι γὰρ Ὀρόλος ἐστίν, ἢ στήλη διηλοῖ ἢ ἐπὶ τοῦ τύφου αὐτοῦ κειμένη, ἐνθα κευθρακταί· „Θουκυδίδης Ὀρόλου Ἀλι-

17 μούσιος“. πρὸς γὰρ ταῖς Μελίτισι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμόρια μνήματα, ἐνθα δεικνύνται Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδου τάφος. εὐρίσκεται διηλοτότι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντως· ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται. καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀκροπόλεως μαρτυροεῖ· ἐνθα καὶ Τιμόθεον γίον αὐτῷ γεγενησθαι προσ-

18 ιστοροεῖ. ὁ δὲ Ἐρμιππος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν λέγει τῶν τυράννων ἔλκειν τὸ γένος, διὸ καὶ διασφραγεῖν αὐτὸν φησὶ ἐν τῇ συγγραφῇ τοῖς περὶ Ἀριστογείτονα καὶ Ἀριστογείτονα, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο τυραννοσάμοι· οὐ γὰρ ἐφόρεσαν τὸν τύραννον, ἀλλὰ

19 τὸν ἀδελφὸν τοῦ τυράννου Ἰππαρχον. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ἀπὸ Σκαπιτηούλης τῆς Θράκης πλουσίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κεκτημένην

20 ἐν τῇ Θράκῃ. τούτου δὲ τὸν πλοῦτον λαμβάνων οὐκ εἰς τρυφὴν ἀνήλικεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὸν πόλεμον αἰσθηθεὶς κινεῖσθαι μέλλοντα, προελόμενος συγγράψαι αὐτὸν πικρεῖζε πολλὰ τοῖς Ἀθηναίων στρατιώταις καὶ τοῖς Λακεδαιμοῖσι

καὶ πολλοῖς ἄλλοις, ἵνα ἀπαγγέλλοιεν αὐτῷ βουλευμένῳ συγγράφειν τὰ γινόμενα κατὰ καιρὸν καὶ λεγόμενα ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ. ζήτητέον 21
 δὲ διὰ τί καὶ Λακεδαιμονίοις παρείχε καὶ ἄλλοις, ἔξῃν Ἀθηναίοις μόνοις δίδοιαι καὶ παρ' ἐκείνων μαρθάνειν. καὶ λέγομεν ὅτι οὐκ ἀσκόπως καὶ τοῖς ἄλλοις παρείχε· σκοπὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων συγγράφαι, εἰκὸς δὲ ἦν Ἀθηναίους πρὸς τὸ χρήσιμον ἀπαγγέλλοντας τὸ ἑαυτῶν ψεύδεσθαι καὶ λέγειν πολλὰκίς ὡς ἡμεῖς ἐνικήσαμεν, οὐ νικήσαυτες. διὸ πᾶσι παρείχεν, ἐκ τῆς τῶν πολλῶν συμφωνίας, θηρώμενος τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν· τὸ γὰρ ἀσάφες ἐξελέγχεται τῇ τῶν πολλῶν συναδούσῃ συμφωνίᾳ. ἤκουσε δὲ 22
 διδασκάλῳ Ἀναξυγόρῳ μὲν ἐν φιλοσόφῳ, ὅθεν, φησὶν ὁ Ἄντυλλος, καὶ ἄθεος ἤρεμα ἐνομίσθη, τῆς ἐκείθεν θεωρίας ἐμφορηθεῖς, Ἄντιφῶντος δὲ ῥήτορος, δεινοῦ τὴν ῥητορικὴν ἀνδρόσ, οὐ καὶ μείμηται ἐν τῇ ὀγδόῃ ὡς αἰτίου τῆς καταλίσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων καταστάσεως. ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωρούμενοι τὸν Ἄντιφῶντα οἱ Ἀθηναῖοι ἔροισαν ἔξω τῆς πόλεως τὸ σῶμα σεοιώπῃκει, ὡς διδασκάλῳ χαρίζομενος· λέγεται γὰρ ὡς ἔροισαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῆς δημοκρατίας. οὐκ ἐπολιτεύσατο δὲ ὁ συγγραφεὺς γενόμενος ἐν ἡλικίᾳ οὐδὲ προο- 23
 ἦλθε τῷ βήματι, ἐστρατήγησε δὲ ἀρχέκακον ἀρχὴν παραλαβὼν· ἀπὸ γὰρ ταύτης φρυαδεῖται. πεμψθεῖς γὰρ ἐπ' Ἀμφίπολιν Βρασιδίου φθάσαντος καὶ προλαβόντος αὐτὴν ἔσχεν αἰτίαν, καίτοι μὴ πάντα καταστὰς ἀνόνητος Ἀθηναῖος· τῆς μὲν γὰρ ἀμφοτέρων, Ἡῖονα δὲ τὴν ἐπὶ Στρομόνι λαμβάνει. ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ πρῶτον ἀτίχημα εἰς ἀμάρτημα μεταλαβόντες φρυαδεύουσαν αὐτόν. γενόμενος δ' ἐν 24
 Αἰγίῃ μετὰ τὴν φρυγὴν, ὡς ἂν πλουτῶν, ἐδάεισε τὰ πλείστα τῶν χρημάτων. ἀλλὰ κάκειθεν μετέλθε καὶ διατρίβων ἐν Σκαπιῇ ὕλη 25
 ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραψε· μὴ γὰρ δὴ πειθώμεθα Τιμαίῳ λέγοντι ὡς φρυγῶν ᾤκησεν ἐν Ἰταλίᾳ. ἔγραψε δ' οὐδ' οὕτως μνησικακῶν τοῖς 26
 Ἀθηναίοις, ἀλλὰ φιλαλήθης ὢν καὶ τὰ ἤθη μέτριος, εἴ γε οὔτε Κλέων παρ' αὐτῷ οὔτε Βρασιδῆς ὁ τῆς συμφορᾶς αἰτίος ἀπέλαυσε λαιδορίας, ὡς ἂν τοῦ συγγραφέως ὀργιζομένου. καίτοι οἱ πολλοὶ τοῖς ἰδίοις 27
 πάθει συνέθεσαν τὰς ἱστορίας, ἤκιστα μελήσαν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας. Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ὑπεροφθεῖς ὑπὸ Κορινθίων ἀποδράναι φησὶν αὐτοὺς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν· Τιμαῖος δ' ὁ Ταυρομενίτης Τιμολέοντα ὑπερεπήνεσε τοῦ μετρίου, καθότι Ἀνδρόμαχον τὸν αὐτοῦ πατέρα οὐ κατέλυσε τῆς μοναρχίας· Φίλιππος δὲ τῷ γέῳ Διοινοῖω τοῖς λόγοις πολεμεῖ· Ξενοφῶν δὲ Μένωνι λαιδορεῖται τῷ Πλάτωνος ἑταίρω διὰ τὸν πρὸς Πλάτωνα ζῆλον. ὁ δὲ μέτριος καὶ ἐπεικῆς, τῆς ἀληθείας ἤτιτων.

Μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί, οὗτός τε ὁ 28
 Ὀλόρου παῖς, καὶ δεύτερος δημαγωγός, Μιλησίον, ὃς καὶ Περικλεῖ διεπολιτεύσατο· τρίτος δὲ γένει Φαρσάλιος, οὗ μείμηται Πολέμων ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως, γάσκων αὐτὸν εἶναι πατρὸς Μένωνος· τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητής, τὸν δῆμον Ἀχεροδούσιος, οὗ μείμηται Ἀνδροτίων ἐν τῇ Αἰθίδι, λέγων εἶναι πατρὸς Ἀρίστωνος· συνεχρόνισ δ', ὡς φησὶ Πραξιφάνης ἐν τῷ περὶ ἱστορίας, Πλάτωνι 29
 τῷ κωμικῷ, Ἀγάθωνι τραγικῷ, Νικηράτῳ ἐποποιῷ καὶ Χοιροίῳ καὶ

- 30 *Μελανπιπίδη. καὶ ἐπεὶ μὲν ἔζη Ἀρχέλαος, ἄδοξος ἦν ὡς ἐπὶ πλεῖστον,*
 31 *ὡς αὐτὸς Πραξιφάνης φησὶν, ὕστερον δὲ δαιμονίως ἐθανυμάσθη. οἱ*
μὲν οὖν ἐκεῖ λέγουσιν αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐνθά καὶ διέτριβε φρυγᾶς
ὦν, καὶ φέρονσι μαρτύριον τοῦ μὴ κείσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς·
ἴκριον γὰρ ἐπὶ τοῦ τάφου κείσθαι, τοῦ κενοταφίου δὲ τοῦτο
 32 *γνωρίσμα εἶναι ἐπιχώριον καὶ νόμιμον Ἀττικὸν τῶν ἐπὶ τοιαύτη*
δυστηγία τετελευτηκότων καὶ μὴ ἐν Ἀθήναις ταφέντων. Δίδυμος
δ' ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τῆς φρυγῆς ἐλθόντα βιαίω θανάτῳ φησὶν ἀποθα-
νεῖν· τοῦτο δὲ φησι Ζώπυρον ἰστορεῖν. τοῖς γὰρ Ἀθηναίους κάθ-
οδον δεδωκέναι τοῖς φρυγᾶσι πλὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν μετὰ τὴν
ἤτταν τὴν ἐν Σικελίᾳ ἤκοιντα οὖν αὐτὸν ἀποθανεῖν βία, καὶ τεθῆναι
ἐν τοῖς Κιμωνίοις μνήμασι. καὶ καταγινώσκειν εὐήθειαν ἔφη τῶν
νομιζόντων αὐτὸν ἐκτὸς μὲν τετελευτηκέναι, ἐπὶ γῆς δὲ τῆς Ἀττικῆς
τεθάψθαι· ἢ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθῃ ἐν τοῖς πατρώοις μνήμασι ἢ κλέβδην
τεθεῖς οὐκ ἂν ἔτυχεν οὔτε στήλης οὔτε ἐπιγράμματος, ἢ τῷ τάφῳ
προσκειμένη τοῦ συγγραφέως μνηνεῖ τοῦτομα. ἀλλὰ δῆλον ὅτι κάθ-
 33 *οδος ἐδόθη τοῖς φεύγουσιν, ὡς καὶ Φιλόχορος λέγει καὶ Δημήτριος*
ἐν τοῖς ἄρχουσι. ἐγὼ δὲ Ζώπυρον ληρεῖν νομίζω λέγοντα τοῦτον
(οὐκ) ἐν Θράκῃ τετελευτηκέναι, κἂν ἀληθεύειν νομίξῃ Κράτιππος
 34 *αὐτόν. τὸ δ' ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον αὐτὸν καὶ ἄλλους λέγειν κείσθαι μὴ*
καὶ σφόδρα καταγέλαστον ἦ. λέγεται δ' αὐτὸν τὸ εἶδος γεγονέναι
σύντηρον μὲν τὸ πρόσωπον, τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας εἰς ὄξυ
πεφυκνίας, τὴν δὲ λοιπὴν ἔξιν προσπεφυκέναι τῇ συγγραφῇ. παύσα-
σθαι δὲ τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη, μὴ πληρώσονται τῆς
 35 *συγγραφῆς τὴν προθεσίαν.*
Ζηλωτῆς δὲ γέγονεν ὁ Θουκυδίδης εἰς μὲν τὴν οἰκορομίαν
Ἰσμήρον, Πινδάρου δὲ εἰς τὸ μεγαλοφνὲς καὶ ὑψηλὸν τοῦ χαρακτήρος,
ἀσασῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπίτηδες, ἵνα μὴ πᾶσιν εἴη βατὸς μηδὲ
εὐτελής φαίνεται παντὶ τῷ βουλομένῳ νοοῦμενος εὐχερῶς, ἀλλὰ τοῖς
λίαν σοφοῖς δοκιμαζόμενος παρὰ τούτοις θανατάζεται· ὁ γὰρ τοῖς
ἀρίστοις ἐπαινούμενος καὶ κεκριμένῃν δόξαν λαβῶν ἀνάγραφτος εἰς
 36 *τὸν ἔπειτα χρόνον κέκτηται τὴν τιμὴν, οὐ κινδυνεύουσαν ἐξάλειφθῆ-*
ναι τοῖς ἐπικρίνουσιν. ἐξήλωσε δὲ ἐπ' ὀλίγον, ὡς φησὶν Ἀντυλλοῦ,
καὶ τὰς Γοργίου τοῦ Λεοντίου παρισώσεις καὶ τὰς ἀντιθέσεις τῶν
ὀνομάτων, εἰδοκιμούσας κατ' ἐκείνο καιροῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ
μέντοι καὶ Προδίκου τοῦ Κείου τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι ἀκριβολογίαν.
 37 *μάλιστα δὲ πάντων, ὅπερ εἵπομεν, ἐξήλωσεν Ἰσμήρον καὶ τῆς περὶ*
τὰ ὀνόματα ἐκλογῆς καὶ τῆς περὶ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας, τῆς τε
 38 *ἰσχύος τῆς κατὰ τὴν ἐρηγείαν καὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τάχους. τῶν*
δὲ προ αὐτοῦ συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὡσπερ εἰσαγόν-
των τὰς συγγραφὰς καὶ ψιλῇ μόνη χρησαμένων διὰ παντὸς διηγῆσει,
προσώποις δὲ οὐ περιθέντων λόγους τινὰς οἷδὲ ποιησάντων δη-
μηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξιχύσαντος
(δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢπερ δη-
 39 *μηγορίας), μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῖρέ τε δημηγορίας καὶ τελείως*
ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαρρέσεως, ὥστε καὶ σιάσει ὑποπίπτειν
τὰς δημηγορίας· ὅπερ ἐστὶ λόγων τελείων εἰκῶν. τριῶν δὲ ὄντων
χαρακτήρων φρεστικῶν, ὑψηλοῦ, ἰσχυροῦ, μέσου, παρὲς τοὺς ἄλλους

ἐξήλωσε τὸν ὑψηλὸν, ὡς ὄντα τῇ φύσει πρόσφορον τῇ οἰκείᾳ καὶ τῷ
 μεγέθει πρόποντα τοῦ τοσοῦτου πολέμου· ὧν γὰρ αἱ πράξεις μεγά- 40
 λαι, καὶ τὸν περὶ αὐτῶν ἔπρεπε λόγον εἰοικέναι ταῖς πράξεσιν. ἵνα
 δὲ μηδὲ τοὺς ἄλλους ἀγροῆς χαρακτηῖρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος
 ἐχρήσατο, ὃς οὔτε ὑψηλὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχνός, ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν.
 διὰ γε οὖν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλὰκις ἐχρήσατο 41
 λέξεσι καὶ μεταφοραῖς τισι. περὶ δὲ πάσης τῆς συγγραφῆς ἐτόλμησάν
 τινες ἀποφῆναι ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς συγγραφῆς οὐκ ἐστὶ ῥητορι-
 κῆς ἀλλὰ ποιητικῆς. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶ ποιητικῆς, δῆλον ἐξ ὧν
 οὐχ ὑποπίπτει μέτρον τινί. εἰ δὲ τις ἡμῖν ἀντείποι ὅτι οὐ πάντως
 ὁ πεζὸς λόγος ῥητορικῆς ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ Πλάτωνος συγγράμ-
 ματα οὐδὲ τὰ ἱατρικὰ, λέγομεν ὅτι ἀλλ' ἡ συγγραφὴ κεφαλαίως 42
 διαιρεῖται καὶ ἐπὶ εἶδος ἀνάγεται ῥητορικῆς, κοινῶς μὲν πᾶσα
 συγγραφὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικόν (ἄλλοι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πανηγγορικόν
 ἀνάγουσι, φάσκοντες ὅτι ἐγκωμιάζει τοὺς ἀρίστους ἐν τοῖς πολέμοις
 γενομένους), ἐξαιρέτως δὲ ἡ Θουκυδίδου [ἐν] τοῖς τριῶν εἶδεσιν
 ὑποπίπτει, τῷ μὲν συμβουλευτικῷ διὰ τῶν ὄλων δημηγοριῶν, πλὴν
 τῆς Πλαταιέων καὶ Θηβαίων ἐν τῇ τρίτῃ, τῷ δὲ πανηγγοικῷ διὰ τοῦ
 ἐπιταφίου, τῷ δὲ δικανικῷ διὰ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιέων καὶ
 τῶν Θηβαίων, ἃς ἀνωτέρω τῶν ἄλλων ὑπεξειλόμεθα. ὅπου γὰρ
 δικασταὶ κρίνουσι Λακεδαιμονίων οἱ παραγεγόμενοι καὶ κρίνεται
 πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ Πλαταιεὺς καὶ ἀπολογεῖται περὶ ὧν ἐρωτᾶται
 διὰ πλειόνων τοὺς λόγους ποιούμενος, καὶ ἀντιλέγει τοῦτοις ὁ
 Θηβαῖος εἰς ὄργην τὸν Λακεδαιμόνιον προκαλούμενος, ἢ τοῦ λόγου
 τάξις καὶ μέθοδος καὶ τὸ σχῆμα δικανικὸν καθαρῶς ἀποφαίνει
 τὸ εἶδος.

Λέγουσι δὲ τινες τὴν ὀγδόην ἱστορίαν νοθεύεσθαι καὶ μὴ εἶναι 43
 Θουκυδίδου, ἀλλ' οἱ μὲν φασὶν εἶναι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ
 Ξενοφῶντος. πρὸς οὓς λέγομεν ὅτι τῆς μὲν θυγατρὸς ὡς οὐκ ἐστὶ,
 δῆλον· οὐ γὰρ γυναικείας ἦν φύσεως τοιαύτην ἀρετὴν τε καὶ τέχνην
 μιμήσασθαι· ἔπειτα, εἰ τοιαύτη τις ἦν, οὐκ ἂν ἐσπούδασε λαθεῖν,
 οὐδ' ἂν τὴν ὀγδόην ἔγραψε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ κατέλιπεν
 ἂν, τὴν οἰκείαν ἐκφαίνουσα φύσιν. ὅτι δὲ οὐδὲ Ξενοφῶντός ἐστιν,
 ὁ χαρακτηρὸς μόνον οὐχὶ βοᾷ· πολὺ γὰρ τὸ μέσον ἰσχνοῦ χαρακτηῖρος
 καὶ ὑψηλοῦ. οὐ μὴν οὐδὲ Θεοπόμπου, καθά τινας ἤξιωσαν. τισὶ δέ, 44
 καὶ μᾶλλον τοῖς χαριεστέροις, Θουκυδίδου μὲν εἶναι δοκεῖ, ἄλλως
 δ' ἀκαλλώπιστος, δι' ἐκτύπων γεγραμμένη, καὶ πολλῶν πλήρης ἐν
 κεφαλαίῳ πραγμάτων καλλωπισθῆναι καὶ λαβεῖν ἔκτασιν δυναμένων.
 ἐνθεν καὶ λέγομεν ὡς ἀσθενέστερον πέφρασται, καὶ ὀλίγον καθότι
 ἀρρωστών αὐτὴν φαίνεται συντεθεικῶς. ἀσθενούντος δὲ σώματος
 βραχὺ τι καὶ ὁ λογισμὸς ἀτονώτερος εἶναι φιλεῖ· μικροῦ γὰρ συμ-
 πάσχουσιν ἀλλήλοις ὅ τε λογισμὸς καὶ τὸ σῶμα.

Ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πελοποννησιακὸν ἐν τῇ 45
 Θοράκῃ, συγγράψων τὰ πράγματα τοῦ εἰκοστοῦ καὶ πρώτου ἐνιαυτοῦ.
 εἴκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ κατέυχεν ὁ πόλεμος. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐξ ἑτῶν

- πράγματα ἀναπληροῖ ὃ τε Θεόπομπος καὶ ὁ Ξενοφῶν, οἷς συνάπτει
 46 τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. ἰστέον δὲ ὅτι στρατηγήσας ὁ Θουκυδίδης
 ἐν Ἀμφιπόλει καὶ δόξας ἐκεῖ βραδέως ἀγικέσθαι καὶ προλαβόντος
 αὐτὸν τοῦ Βρασιίδου ἐφρυαδείθη ὑπ' Ἀθηναίων, διαβάλλοντος αὐ-
 τὸν τοῦ Κλέωνος· διὸ καὶ ἀπεχθάνεται τῷ Κλέωνι καὶ ὡς μεμηρότα
 αὐτὸν εἰσάγει παρταχοῦ. καὶ ἀπελθὼν, ὡς φασιν, ἐν τῇ Θράκῃ, τὸ
 47 κάλλος ἐκεῖ τῆς συγγραφῆς συνέδηκεν. ἀφ' οὗ μὲν γὰρ ὁ πόλεμος
 ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαντα καὶ τὰ πραττόμενα, οὐ μὴν
 κάλλους ἐφρόντισε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἢ τοῦ μόνον σῶσαι τῇ σημειώσει
 τὰ πράγματα· ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἔξορίαν ἐν Σκαπιτῇ ὕλη τῆς
 Θράκῃς χωρὶν διαιωόμενος συνέταξε μετὰ κάλλους ἅ ἐξ ἀρχῆς μόνον
 48 ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην. ἔστι δὲ τοῖς μύθοις ἐναντίος διὰ τὸ
 χαίρειν ταῖς ἀληθείαις. οὐ γὰρ ἐπετηδενος τοῖς ἄλλοις ταῦτον
 συγγραφεῖν οὐδὲ ἱστορικοῖς, οἱ μύθους ἐγκατέμιξαν ταῖς ἑαυτῶν
 ἱστορίαις, τοῦ τερπτοῦ πλέον τῆς ἀληθείας ἀντιποιοῦμενοι. ἀλλ'
 ἐκείνοι μὲν οὕτω τῷ συγγραφεῖ δ' οὐκ ἐμέλησε πρὸς τέρψιν τῶν
 ἀκούοντων, ἀλλὰ πρὸς ἀκριβείαν τῶν μαρτυρόντων γράφειν. καὶ
 γὰρ ὠνόμασεν ἀγώνισμα τὴν ἑαυτοῦ συγγραφὴν. πολλὰ γὰρ τῶν
 πρὸς ἡδονὴν ἀπέφυγε, τὰς παρενθήκας, ἅς εἰώθασιν ποιεῖν οἱ
 49 πλείονες, ἀποκλίνας, ὅπου γε καὶ παρ' Ἡροδότῳ καὶ ὁ δελγίς ἐστίν
 ὁ φλήκοος καὶ Ἀρίων ὁ κυβερνώμενος μονοικῆ, καὶ ὅλως ἡ δευτέρα
 τῶν ἱστοριῶν τὴν ὑπόθεσιν ψεύδεται. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος ἂν
 ἀναμνησθῆ τινας περιτοῦ, διὰ μὲν τὴν ἀνάγκην λέγει, διηγῆται
 δὲ μόνον εἰς γνῶσιν τῶν ἀκούοντων ἀγικνούμενος. ὃ τε γὰρ περὶ
 Τηρέως αὐτῷ λόγος πέφρασται μόνον περὶ παθῶν τῶν γυναικῶν,
 ἢ τε Κυκλώπιον ἱστορία τῶν τόπων ἐνημοσεύθη χάριν, καὶ ὁ
 Ἀλκιμαίων ὅτε σωφρονεῖν μνημονεύεται, ἔρθα τὰ τῆς σωφροσύνης
 50 αὐτοῦ νήσοις ποιῆ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἀκριβοῖ. περὶ μὲν οὖν τοὺς
 μύθους τοιοῦτος, δευτὸς δὲ ἡθογραφῆσαι, καὶ ἐν μὲν τοῖς μέρεσι
 σαφῆς, ὑπὸ δὲ τὴν σύνταξιν ἐρίοιτε διὰ τὸ ἐπιτεῖνον τῆς ἐρημείας
 ἄδηλος εἶναι δοκῶν. ἔχει δὲ χαρακτῆρα ὑπέροσμνον καὶ μέγαν. τὸ δὲ
 τῆς συνθέσεως τραχύτητος ὄν μεσιτὸν καὶ ἐμβροτῆδες καὶ ὑπερβατικόν,
 ἐρίοιτε δὲ καὶ ἀσαφές. αἱ δὲ βραχύτητες θανασταὶ καὶ τῶν λέξεων
 51 οἱ ῥόες πλείονες. τὸ δὲ γνωμολογικὸν αὐτοῦ πάνν ἐπαινετόν. ἐν δὲ
 ταῖς ἀφηγήσεσι σφόδρα δυνατός, ταυμασίας ἡμῖν καὶ πολιορκίας
 νόσους τε καὶ στάσεις διηγούμενος. πολυειδῆς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ
 πολλὰ καὶ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου μιμούμενος, ταχὺς ἐν ταῖς
 σημασίαις, πικρὸς ἐν ταῖς ἀνστηρότησιν, ἡθῶν μιμητῆς καὶ ἀριστος
 διαγραφεὺς· ὄψει γοῦν παρ' αὐτῷ φρόνημα Περικλέους καὶ Κλέωνος
 οὐκ οἶδ' ὃ τι ἂν εἴποι τις, Ἀλκιβιάδου νεότητα, Θεμιστοκλέους
 πάντα, Νικίου χρησιότητα, δεσποδαμορίαν, εὐτυχίαν μέχρι Σικελίας,
 52 καὶ ἄλλα μυρία, ἃ κατὰ μέρος ἐπιθεῖν πειρασόμεθα. ὡς ἐπὶ πλείστον
 δὲ χρῆται τῇ ἀρχαίᾳ ἀτθίδι [τῇ παλαιᾷ], ἢ τὸ ξ' ἀντι τοῦ ο παρείλη-
 φει, ὅταν ξυγγράφει καὶ ξυμμαχίαν λέγει, καὶ τὴν δίφθογγον τὴν αἰ
 ἀντι τοῦ α γράφει, αἰεὶ λέγων. καὶ ὅλως ἐνρετῆς ἐστὶ καιρῶν ὀνομά-
 των. τὰ μὲν γὰρ εἰσιν ἀρχαιότερα τῶν κατ' αὐτὸν χρόνων, τὸ αὐτο-
 βροεῖ καὶ τὸ πολεμησιόρτες καὶ παγχάλεπον καὶ ἀμαρτάδα καὶ ὕλης
 φακέλους· τὰ δὲ ποιηταῖς μέλει, οἷον τὸ ἐπιλύγξαι καὶ τὸ ἐπηλύται

καὶ τὸ ἀνακῶς καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δ' ἴδια, ὅλον ἀποσίμωσις καὶ
 κοιλύμη καὶ ἀποτείχισις, καὶ ὅσα ἄλλα παρ' ἄλλοις μὲν οὐ λέλεκται,
 παρὰ τούτῳ δὲ κείται. μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων καὶ 53
 δεινότητος τῶν ἐνθνημάτων καὶ ὡς περ φθάσαντες εἶπομεν, βρα-
 χύτης οὐντάξεως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δείκνυ-
 ται. τέθεικε δὲ πολλάκις καὶ πάθη καὶ πράγματα ἀντ' ἀνδρῶν, ὡς
 τὸ ἀντίπαλον δέος. ἔχει δὲ τι καὶ τοῦ πατηνηρικοῦ, ἐν οἷς ἐπιτα-
 φίους λέγει, καὶ ποικίλας εἰρωνείας εἰσφέρων καὶ ἐρωτήσεις ποιοῦμε-
 νος καὶ φιλοσόφοις εἶδει δημηγορῶν· ἐν οἷς γὰρ ἁμοιβαῖός ἐστι,
 φιλοσοφεῖ. τὴν μέντοι ιδίαν αὐτοῦ τῶν λέξεων καὶ τῶν οὐνθέσεων
 αἰτιῶνται οἱ πλείους, ὧν ἐστι Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς· μέμφεται
 γὰρ αὐτῷ ὡς πεζῇ καὶ πολιτικῇ λέξει χρῆσθαι μὴ δυναμένῳ, οὐκ
 εἰδῶς ὅτι ταῦτα πάντα δυναμένως ἐστι περιττῆς καὶ ἐξέως πλεονεξία.

Φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν Ἡροδότου χρόνων γερόμενος, εἴ γε ὁ μὲν 54
 Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς
 ἰστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δὲ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς
 ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἰστορίας ἐπιδεικνυμένου παρῶν τῇ
 ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἔπειτά φησι τὸν
 Ἡρόδοτον τοῦτο φεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν
 Ὀλορον· „ὦ Ὀλορε, ὀργῆ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.“
 ἐτελεύτησε δὲ ἐν τῇ Θούρῃ· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐκεῖ ἐτάφη, ἄλλοι 55
 δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἠτέχθη τὰ ὁσιᾶ αὐτοῦ κρύφα παρὰ
 τῶν συγγενῶν καὶ οὕτως ἐτάφη· οὐ γὰρ ἐξῆν φανερῶς θάπτειν ἐν
 Ἀθήναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. ἐστὶ δὲ αὐτοῦ τάφος πλησίον
 τῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ Κοίλη καλεῖται, καθὰ φησὶν
 Ἀντυλλος, ἀξιοπίστος ἀνὴρ μαρτυροῦσαι καὶ ἰστορίαν γινῶναι καὶ
 διδάξαι δεινός. καὶ στήλη δὲ, φησὶν, ἐστῆκεν ἐν τῇ Κοίλῃ, „Θουκυ-
 δίδης Ὀλόρου Ἀλιμονόσιος“ ἔχουσα ἐπίγραμμα· τινὲς δὲ προσεθήκαν
 καὶ τὸ „ἐνθάδε κείται.“ ἀλλὰ λέγομεν ὅτι ρουόμενόν ἐστι τοῦτο καὶ
 προσουπακουόμενον· οὐδὲ γὰρ ἔκειτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι.

Ἔστι δὲ τὴν ιδίαν καὶ τὸν χαρακτήρα μεγαλοπρεπῆς, ὡς μηδὲ 56
 ἐν τοῖς οἴκτοις ἀφίστασθαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐμβροθῆς τὴν φρά-
 σιν, ἀσαφῆς τὴν διάνοιαν διὰ τὸ ὑπερβατοῖς χαίρειν, ὀλίγοις ὀνόμασι
 πολλὰ πράγματα δηλῶν, καὶ ποικιλώτατος μὲν ἐν τοῖς τῆς λέξεως
 σχήμασι, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν τούναντίον ἀσχημάτιστος· οὔτε γὰρ
 εἰρωνείαις οὔτε ἐπιτιμήσεσιν οὔτε ταῖς ἐκ πλαγίου ῥήσεσιν οὔτε ἄλ-
 λαις τισὶ παυρογίαις πρὸς τὸν ἀκροατὴν κέχρηται, τοῦ Δημοσθένους
 μάλιστα ἐν τούτοις ἐπιδεικνυμένου τὴν δεινότητα. οἶμαι δὲ οὐκ 57
 ἀγνοίᾳ σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ διάνοιαν παρῆναι τὸν Θουκυδίδην τὸ
 τοιοῦτον, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις πρέποντας καὶ ἀρμό-
 ζοντας οὐντιθέοντα τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἔπρεπε Περικλεῖ καὶ Ἀρχι-
 δάμῳ καὶ Νικίᾳ καὶ Βρασιδίᾳ, ἀνθρώποις μεγαλόφροσι καὶ γενναίοις
 καὶ ἥρωικῆν ἔχουσι δόξαν, λόγους εἰρωνείας καὶ παυρογίας περιτι-
 θέναι, ὡς μὴ παρηγοίαν ἔχουσι φανερῶς ἐλέγχειν καὶ ἀντικρὺς
 μέμφεσθαι καὶ ὀτιοῦν βούλονται λέγειν. διὰ τοῦτο τὸ ἄπλαστον

καὶ ἀρηθοποιήτων ἐπειήδευσε, σώζων κὰν τούτοις τὸ προσήκον καὶ τῇ τέχνῃ δοκοῦν· τεχνίτου γὰρ ἀνδρὸς φυλάξαι τοῖς προσώποις τὴν ἐπιβάλλουσαν δόξαν καὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀκόλουθον κόσμον.

- 58 Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεῖς καὶ δέκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως. ὁμοῦ δὲ ἡ πλείοτη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτώ διηροῆσθαι τὴν πραγματείαν, ὡς καὶ ἐπέκρινεν ὁ Ἀσκληπιάδης.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΒΙΟΣ.

- 1 Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ὀλόρου ἦν παῖς, Θράκιον δὲ αὐτῷ τὸ γένος· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτῷ Ὀλόρος ἐκ Θράκης εἶχε τοῦνομα. γέγονε δὲ τῶν Μιλτιάδου συγγενῆς· αὐτίκα γούν ἐνθα Μιλτιάδης περὶ Κοίλην τέθραπται, ἐνταῦθα καὶ Θουκυδίδης τέθραπται. ὁ δὲ Μιλ-
- 2 τιάδης ἔγημις τοῦ Θρακῶν βασιλέως Φρυγατέου Ἡγησιπύλην. γέγονε δὲ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουοῦ μαθητῆς, δεινοῦ λέγειν καὶ ὑπόπτου γενομένου τοῖς δικαστηρίοις. καὶ διὰ ταῦτα λέγοντος μὲν οὐκ ἠείχοντο αὐτοῦ, γράφειν δὲ ἐπεχείρησε τοὺς λόγους καὶ ἐξέδωκε τοῖς δεομένοις. ἐμαρτύρησε δὲ αὐτῷ καὶ Θουκυδίδης ὁ μαθητῆς ὅτι ἂν ᾧ σύμβουλος γένοιτο, ἄριστα ἐκείνος ἀπήλλαττεν εἰς τὰς δίνας. ἀλλ' ὁ μὲν ἔδοξε πονηρὸς Ἀντιφῶν εἶναι, καὶ περὶ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κριθεὶς προδοσίας, ὡς Λακεδαιμονίοις μὲν τὰ ἄριστα κατὰ προεβείαν παραινέσας, Ἀθηναίοις δὲ ἀλυσιτελευτατα, ἔάλω. καὶ σὺν αὐτῷ διεφθάρησαν Ἀρχεπτόλεμος καὶ Ὀνομακλῆς, ὧν καὶ κατεσκάφησαν καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ τὸ γένος τὸ μὲν διεφθάρη
- 3 τὸ δὲ ἄτιμον ἐγένετο· στρατηγικὸς δὲ ἀνὴρ ὁ Θουκυδίδης γενομένος καὶ τὰ περὶ Θάσον πιστενθεὶς μετάλλα πλούσιος μὲν ἦν καὶ μέγα ἐδύνατο, ἐν δὲ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ αἰτίαν εἶχε προδοσίας ἐκ βραδυτήτος τε καὶ ὀλιγωρίας. ἔτυχε μὲν γὰρ Βρασιδίδης τὰς ἐπὶ Θράκης καταλαβῶν πόλεις Ἀθηναίων, ἀφιστὰς μὲν Ἀθηναίων, Λακεδαιμονίοις δὲ προστιθεὶς· κἀνταῦθα δέον ταχέως ἀναπλεῦσαι καὶ σῶσαι μὲν τὴν Ἥϊονα ἐγγὺς κειμένην, περιποιοῦσαι δὲ τὴν Ἀμφίπολιν, μέγα κτῆμα τοῖς Ἀθηναίοις, τὴν μὲν Ἥϊονα ἐδυνήθη φθάσας σῶσαι, τὴν δὲ Ἀμφίπολιν ἀπώλεσε. καίτοι Κλέων βοηθῶν ταῖς ἐπὶ Θράκης πόλεσι κατέπλευσε μὲν εἰς Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ὁμοῦ μύχης γενομένης Βρασιδίδης μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἐτίμησεν αὐτόν, Κλέων δὲ ἀπέθανεν ὑπὸ Μνηκνίου πελταστοῦ βληθεὶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Βρασιδίδης τῆς τύχης αἰσθόμενος ἀπέθανε, καὶ Ἀμφίπολις Ἀθηναίων ἀπέστη, Λακεδαιμονίων δὲ ἐγένετο· ἐνθα καὶ τὰ Ἀγνῶνεια οἰκοδομήματα καθελόντες οἱ Ἀμφιπολίται Βρασιδεῖα ἐκάλεσαν, μισήσαντες μὲν τὴν Ἀττικὴν ἀποικίαν, λακωνίσαντες δὲ κὰν τούτῳ καὶ τὴν
- 4 τιμὴν μεταθέντες εἰς Λακεδαίμονα. γενομένος δὲ φυχὰς ὁ Θουκυδίδης ἐσχόλαζε τῇ συγγραφῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ πολλὰ χαρίζεσθαι μὲν Λακεδαιμονίοις, κατηγορεῖν δὲ Ἀθηναίων τὴν τυραννίδα καὶ πλεονεξίαν. οὗ γὰρ καιρὸς αὐτῷ

κατεπειν Ἀθηναίων ἐγένετο, Κορινθίων κατηγορούντων ἢ Λακε-
 δαιμονίων μωφομένων ἢ Μυτιληναίων αἰτιωμένων, πολὺς ἐν τοῖς
 ἐγκλήμασι τοῖς Ἀττικοῖς ἐρῶν, καὶ τὰς μὲν νίκας τὰς Λακωνικὰς
 ἐξῆρε τῷ λόγῳ, τὰς δὲ συμφορὰς ἠΰξησε τὰς Ἀττικὰς, ὅπου καὶ τὰς
 ἐν Σικελίᾳ. πέπανται δὲ τὸ τῆς συγγραφῆς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ 5
 Κυρὸς σῆμα, τουτέστι περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθα δοκοῦσι καὶ γενι-
 κηκέναι Ἀθηναῖοι. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐτέροις γράφειν κατέλιπε,
 Ξενοφῶντι καὶ Θεόπομπῳ. εἰοὶ δὲ καὶ αἱ ἐφεξῆς μάχαι. οὔτε γὰρ
 τὴν δευτέραν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κυρὸς σῆμα, ἣν Θεόπομπος εἶπεν,
 οὔτε τὴν περὶ Κύζικον, ἣν ἐνίκη Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης καὶ
 Ἀλκιβιάδης, οὔτε τὴν ἐν Ἀογεννούσαις ναυμαχίαν, ἐνθα νικῶσιν Ἀθη-
 ναῖοι Λακεδαιμονίους, οὔτε τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν τῶν Ἀττικῶν,
 τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, ὅπου καὶ τὰς ναῦς ἀπώλεσαν Ἀθη-
 ναῖοι καὶ τὰς ἐξῆς ἐλπίδας· καὶ γὰρ τὸ τεῖχος αὐτῶν καθρέθη καὶ ἡ
 τῶν τριάκοντα τρωαννὶς κατέστη καὶ πολλὰς συμφοραῖς περιέπεσεν
 ἡ πόλις, ἃς ἠχρίβωσε Θεόπομπος. ἦν δὲ τῶν πάντων κατὰ γένος Ἀθή-
 νησι δοξαζομένων ὁ Θουκυδίδης. δεινὸς δὲ δόξας εἶναι ἐν τῷ λέγειν 6
 πρὸ τῆς συγγραφῆς προέστη τῶν πραγμάτων. πρώτην δὲ τῆς ἐν τῷ
 λέγειν δεινότητος τήνδε ἐποίησατο τὴν ἐπίδειξιν· Πυριλάμπης γάρ
 τις τῶν πολιτῶν ἄνδρα φίλον καὶ ἐρώμενον ἴδιον διὰ τινα ζηλοτυπή-
 σας ἐφόνευσε· ταύτης δὲ τῆς δίκης ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρινομένης πολλὰ
 τῆς ἰδίας σοφίας ἐπεδείξατο, ἀπολογίαν ποιούμενος ὑπὲρ τοῦ Πυρι-
 λάμπους, καὶ Περικλέους κατηγοροῦντος ἐνίκη. ὅθεν καὶ στρατηγὸν
 αὐτὸν ἐλομένων Ἀθηναίων ἄρχων προέστη τοῦ δήμου. μεγαλόφρων 7
 δὲ ἐν τοῖς πράγμασι γενόμενος, ἅτε φιλοχρηματῶν, οὐκ εἶατο πλείονα
 χρόνον προσιταεῖν τοῦ δήμου. πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ξενοκρίτου,
 ὡς Σύβαριν ἀποδημήσας, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, συγχύσεως
 δικαιοτηρίου φεύγων ἐάλω· ὕστερον δὲ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα. φεύ-
 γων δὲ ἐν Αἰγίνῃ διέτριβε, κακεῖ λέγεται τὰς ἱστορίας αὐτὸν συντάξα-
 σθαι. τότε δὲ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ μάλιστα φανερὰν γενέσθαι·
 ἅπαντας γὰρ Αἰγινήτας κατατοκίζων ἀναστάτους ἐποίησε. μετὰ δὲ 8
 τὴν ἱστορίαν φασὶ συντετάχθαι τῷ συγγραφεὶ τὸ προοίμιον, ἐπεὶ τῶν
 ἐν τῷ πολέμῳ μέμνηται γεγονότων, ὥσπερ τῆς Ἀθήλων καθάρσεως,
 ἣν περὶ τὸ ἑβδομὸν ἔτος ἐπὶ Εὐθύνον ἄρχοντος γεγενῆσθαι φασὶ.
 μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς λέγων· „ἐς τὴν
 τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου.“ ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ φησὶ· „κίνησις γὰρ
 αὕτη μεγίστη τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς
 δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων.“ πληρώσας δὲ τὴν ὁγδόην 9
 ἱστορίαν ἀπέθανε νόσῳ. σφάλλονται γὰρ οἱ λέγοντες μὴ Θουκυδίδου
 εἶναι τὴν ὁγδόην, ἀλλ’ ἐτέρου συγγραφέως. τελευτήσας δὲ Ἀθήνησιν 10
 ἐτάφη πλησίον τῶν Μελιτίδων πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ προσα-
 γορεύεται Κοίλῃ, εἴτε αὐτὸς ἐπανελθὼν Ἀθήνας ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ
 ὀριουθέντος χρόνου πληρωθέντος καὶ τελευτήσας ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι,
 εἴτε μετακομισθέντων αὐτοῦ τῶν ὀσιῶν ἀπὸ Θράκης, ἐκεῖ κατα-
 στρέψαντος τὸν βίον· λέγεται γὰρ ἐπ’ ἀμφοτέρω. καὶ στήλη τις
 ἀνείστηκε ἐν τῇ Κοίλῃ τοῦτο ἔχουσα τὸ ἐπίγραμμα· „Θουκυδίδης
 Ὀλόρου Ἀλμοῦσιος ἐνθάδε κεῖται.“

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΟΥΙΔΑ.

Θουκνιδίδης Ὀλόρου, Ἀθηναῖος. παῖδα δὲ ἔσχε Τιμόθεον. ἦν δὲ ἀπὸ μὲν μητρὸς Μιλτιάδου τοῦ στρατηγοῦ τὸ γένος Ἑλλων, ἀπὸ δὲ πατρὸς, Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως. μαθητὴς Ἀντιφῶντος. ἤκμαζε κατὰ τὴν πρῶτην Ὀλυμπιάδα. ἔγραψε δὲ τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. οὗτος ἤκουσεν ἔτι παῖς τυγχάνων Ἡροδότου ἐπὶ τῆς Ὀλυμπίας τὰς ἱστορίας αὐτοῦ διερχομένου ἅς συνεγράψατο, καὶ κινήθεις ὑπὸ τινος ἐνθουσιασμοῦ πλήρης δακρύων ἐγένετο. καὶ ὁ Ἡρόδοτος κατανοήσας τὴν αὐτοῦ φύσιν πρὸς τὸν πατέρα Θουκνιδίδου Ὀλορον ἔφη „μακαρίζω σε τῆς εὐτεκνίας, Ὀλορε· ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσαν ἔχει τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ μαθήματα“. καὶ οὐκ ἐψεύσθη γε τῆς ἀποφάνσεως. οὗτος ὁ Θουκνιδίδης ἀνὴρ ἦν πολλὸς ταῖς τέχναις, κάλλει λόγων καὶ ἀκριβείᾳ πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς συμβουλίαις καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν. οὗτος ὁ συγγραφεὺς μεταβαίνειν εἴωθεν ἀπὸ τῶν θηλικῶν εἰς οὐδέτερα, οἷον „τρέπονται εἰς Μακεδοῖαν, ἐφ' ὅπερ καὶ πρότερον“. καὶ Θουκνιδίδειος γραφή.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέρω παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὄρωσιν ξυνιστάμενον πρὸς ἐκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλήσιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὐρεῖν διὰ χρόνον πληθὺς ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει, οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπὸ τινων ἀεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ' ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἀδηλον ὃν ὀπότε τις ἐπελθῶν, καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων, ἄλλος ἀφαιρήσεται τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἵγούμενοι ἐπικρατεῖν οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἣ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἶ' τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιῶν ἐξ ὧν ἐφθειρόντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον διὰ τὸ λεπτόγεων ἀστα-

6 *σίαστον οὔσαι ἄνθρωποι ἴκουν οἱ αὐτοὶ αἰί. καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι διὰ τὰς μετακλήσεις τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως ἀνξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ πολέμῳ ἢ σιάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι ὡς βέβαιον ὄν ἀνεχώρουν, καὶ πολιταὶ γιγνόμενοι εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον ὡς οὐκ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέπειμυαν.*

3 *Δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιοῦν ἀσθένειαν οὐκ ἦμιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον*
 2 *κοινῇ ἐργασαμένη ἢ Ἑλλάς· δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοῦνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἑλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἢ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλείστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχουσθαι, Ἑλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελίᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, κατ' ἐκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἑλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἐδύνατο καὶ ἅπασιν ἐνικῆσαι. τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος. πολλῶν γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωικῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἑλληνες ἦσαν, Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. οὐ μὲν οὐδὲ βαρβάρους εἶρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἑλληνάς πω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίπαλον ἐς ἐν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι.*
 3 *οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἑλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι ἀλλήλων ξυνέεισαν καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι*
 5 *ἔπραξαν. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν θαλάσση ἤδη πλείω χρόμιοι ξυνεξήλθον.*

4 *Μίνως γὰρ παλαιότατος ὢν ἀκοῇ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτίσαστο καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλείστον ἐκράτησε καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἠρξέ τε καὶ οἰκιστῆς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἠγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό τε ληστικόν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφ' ὅσον ἐδύνατο,*
 5 *τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῶν. οἱ γὰρ Ἑλληνες τὸ πάλαι καὶ τῶν βαρβάρων οἱ τε ἐν τῇ ἠπειρῷ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον*

περαιουῖσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λη-
 στείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων κέρδους
 τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ
 προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις καὶ κατὰ κόμας οἰκου-
 μέναις ἤρπαζον καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν
 ἐποιοῦντο, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνῃν τούτου τοῦ ἔργου,
 φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον· δηλοῦσι δὲ τῶν τε ²
 ἡπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο
 δοᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, τὰς πύστις τῶν
 καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λησταὶ
 εἰσιν, ὡς οὔτε ὧν πυρθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον,
 οἷς τ' ἐπιμελὲς εἶη εἰδέναι οὐκ ὄνειδιζόντων. ἐλήζοντο ³
 δὲ καὶ κατ' ἡπειρον ἀλλήλους. καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ
 τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται περὶ τε Λοκροῦς
 τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοῦς καὶ Ἀκαρνανας καὶ τὴν ταύτη
 ἡπειρον· τό τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἡπειρώταις
 ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστείας ἐμμεμένηκε.

Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους ⁶
 τε οἰκήσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ
 ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὄπλων ἐποιήσαντο ὥσπερ οἱ
 βάρβαροι. σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω ²
 νεμόμενα τῶν ποτε καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων.
 ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο ³
 καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν.
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἀβρο-
 δίαιτον οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύ-
 σαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβίλον
 ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων
 τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπὶ πολὺ αὕτη ἡ
 σκευὴ κατέσχε. μετρία δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρό- ⁴
 πον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο καὶ ἐς τὰ ἄλλα
 πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίατοι
 μάλιστα κατέστησαν. ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι καὶ ἐς ⁵
 τὸ φανερόν ἀποδύντες λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι
 ἠλείψαντο. τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι
 διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἡγωνί-
 ζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπανται· ἔτι δὲ καὶ
 ἐν τοῖς βαρβέροις ἔστιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς
 Ἀσιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται, καὶ διεζω-
 μένοι τοῦτο δοῶσι. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδειξείε ⁶

τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοίωτροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ
 διαιτῶμενον.

- 7 Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾤκίσθησαν καὶ ἤδη
 πλοῖμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημά-
 των ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τεύχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς
 ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς
 τοὺς προσοίκους ἕαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὴν
 ληστειάν ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον
 ᾤκίσθησαν, αἱ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις
 (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ
 θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν), καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνωκισμένοι
 8 εἰσί. καὶ οὐχ ἦσσαν λησταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρες τε
 ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν
 νήσων ᾤκησαν. μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης
 ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν Θηκῶν ἀναι-
 ρεθειῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ
 ἡμῖς Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν
 ὀπλῶν ξυντεθαμμένη καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι.
 2 κατασιάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλοῖμωτέρα ἐγένετο
 παρ' ἀλλήλους (οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστη-
 σαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτεπερ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε),
 3 καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν
 τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιοτέρον ᾤκουν, καὶ τινες
 καὶ τεῖχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνό-
 μενοι· ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἱ τε ἦσσοις ὑπέμε-
 νον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἱ τε δυνατώτεροι
 περιουσίας ἔχοντες προσεποιούντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους
 4 πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὕστε-
 ρον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν.
- 9 Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων
 καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρειοις ὄρεοις κατελιημένους
 2 τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων τὸν στόλον ἀγείραι. λέγουσι
 δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμη παρὰ τῶν
 πρότερον δεδεγμένοι Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημά-
 των, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους,
 δύναμιν περιποιησάμενον τὴν ἐπιωνμίαν τῆς χώρας ἔπη-
 λυν ὄντα ὁμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐχθρόις ἔτι μείζω
 ξυνεχθῆναι, Εὐρουσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρα-
 κλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος
 αὐτῷ καὶ ἱμιρέφαντος Εὐρουσθέως, ὅτ' ἐστράτεψε,

Μυκίνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἄργεϊ (συγχά-
 ρειν δὲ αὐτὸν φερόγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου
 Θάνατον), καὶ ὡς οὐδέτι ἀνεχώρησεν Εὐρουσθεὺς, βουλο-
 μένων καὶ τῶν Μυκηναίων φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ
 ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευ-
 ζότα τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρουσθεὺς ἤρχε τὴν
 βασιλείαν Ἄργεα παραλαβεῖν καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς
 Πελοπίδας μείζους κατασιῆναι. ἅ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων ³
 παραλαβῶν καὶ ναυτικῶ δὲ ἅμα ἐπὶ πλέον τῶν ἄλλων
 ἰσχύσας τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ πλεῖον ἢ φόβῳ ξυν-
 αγαγῶν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσὶ τε πλείσταις
 αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀργάσι προσπαρασχών, ὡς Ὀμηρος
 τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεμηριῶσαι. καὶ ἐν τοῦ ⁴
 στήπτερου ἅμα τῇ παραδόσει εἶρηγεν αὐτὸν „πολλῆσι
 νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν“· οὐκ ἂν οὖν νήσων
 ἔξω τῶν περιουζιδῶν (αὐταὶ δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἴεν)
 ἠπειρώτης ὧν ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν.
 εἰζάζειν δὲ χορὴ καὶ τυύτη τῇ στρατείᾳ οἷα ἦν τὰ πρὸ ⁵
 αὐτῆς. καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε ¹⁰
 πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχορον δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἂν
 τις σημείῳ χρώμενος ἀπιστοίῃ μὴ γενέσθαι τὸν στόλον
 τοσοῦτον ὅσον οἱ τε ποιηταὶ εἰρήασι καὶ ὁ λόγος κατέχει.
 Μακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἢ πόλις ἐρημωθεῖη, λειρωθεῖη δὲ ²
 τὰ τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν
 οἴμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρό-
 νου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πελο-
 πονήσου τῶν λίγιε τὰς δύο μοίρας νέμονται τῆς τε ξυμ-
 πάσης ἰσοδυναμίας καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν· ὅμως
 δέ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἱεροῖς καὶ κατα-
 σκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κόμας δὲ τῆ
 παλαιῶ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν
 ὑποδεεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων
 διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰζάζεσθαι ὑπὸ τῆς φανεροῦς
 ὕψεως τῆς πόλεως ἢ ἔστιν. οὐκ οὖν ἀπιστεῖν εἰς οὐδὲ ³
 τὰς ὕψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις,
 νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι
 τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ Ὀμήρου αὖ
 ποιήσει εἴ τι χορὴ γὰντιῶθα πιστεύειν. ἦν εἰς οὐκ ἐπὶ τὸ
 μείζον μὲν ποιητῶν ὄντα κοσιῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ
 οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποιθε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων ⁴

νεῶν τὰς μὲν Βοιωτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ
 Φιλοκλήτου πεντήκοντα, δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς με-
 γίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν
 καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχι-
 μοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλοκλήτου ναυσὶ δεδήλωκε· τοξότας
 γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους. περιίνεως δὲ
 οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν ἔξω τῶν βασιλέων καὶ τῶν
 μάλιστα ἐν τέλει, ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περαι-
 ώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατά-
 φρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λησιτικώτερον
 6 παρεσκευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας δ' οὖν καὶ ἐλαχίστας
 ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες,
 11 ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι. αἴτιον
 δ' ἦν οὐχ ἢ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον ὅσον ἢ ἀχρηματία.
 τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον
 καὶ ὅσον ἠλπίζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν, ἐπειδὴ
 δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρμα
 τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο), φαίνονται δ' οὐδ'
 ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωρ-
 γίαν τῆς Χερσονήσου τραπόμενοι καὶ ληστειάν τῆς τροφῆς
 ἀπορία. ἢ καὶ μᾶλλον οἱ Τρωῆς αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ
 δέκα ἔτη ἀντεῖχον βία, τοῖς ἀεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπα-
 2 λοι ὄντες. περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς καὶ
 ὄντες ἀθρόοι ἀνευ ληστειᾶς καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν
 πόλεμον διέφερον, ῥαδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες [εἶλον],
 οἳ γε καὶ οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ ἀεὶ παρόντι ἀντεῖ-
 χον, πολιορκία δ' ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονί τε
 3 χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἶλον. ἀλλὰ δι' ἀχρη-
 ματίαν τὰ τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν καὶ αὐτὰ γε δὴ
 ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα δηλοῦται τοῖς
 ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ
 12 αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος. ἐπεὶ καὶ
 μετὰ τὰ Τρωικὰ ἢ Ἑλλὰς ἔτι μετανίστατό τε καὶ κατ-
 2 ωκίζετο, ὥστε μὴ ἠσυχάσασαν ἀΐξῃθῆναι. ἢ τε γὰρ ἀνα-
 χώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ
 ἐνεόχμωσε, καὶ σιάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
 3 ἐγίγνοντο, ἀρ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Βοιωτοὶ
 τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν ἐξ Ἄργης
 ἀνασιάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότε-
 ρον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ἴκνησαν (ἦν δὲ αὐτῶν

καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν), Δωριῆς τε ὀδοηχοστώ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον. μόλις τε ἐν πολλῷ 4 χρόνῳ ἠσυχάσασα ἢ Ἑλλὰς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη ἀποικίας ἐξέπεμψε, καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ὤκισαν, Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ χωρία. πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωικῶν ἐκτίσθη.

Δυνατωτέρας δὲ γιγνομένης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν 13 χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσόδων μειζόντων γιγνομένων (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ᾄρητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι), ναυτικά τε ἐξηριτύετο ἢ Ἑλλὰς καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχοντο. πρῶτοι 2 δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσασθαι τὰ περὶ τὰς ναῦς καὶ τριήρεις πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ἐνναυπηγηθῆναι. φαίνεται δὲ καὶ Σαμίσις 3 Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας· ἔτη δ' ἔστι μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευταίαν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίσις ἤλθε. ναυμαχία 4 τε παλαιτάτη ὧν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκραιούς· ἔτη δὲ μάλιστα καὶ ταύτῃ ἐξήκοντα καὶ διακόσια ἔστι μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν 5 πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ ἀεὶ δὴ ποτε ἐμπόριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλεῖω ἢ κατὰ θαλάσσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων, χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται· ἀφρειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδὴ τε οἱ Ἕλλη- 6 νες μᾶλλον ἐπλωζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ ληστικὸν καθήρουν, καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφοτέρωθεν δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν. καὶ Ἴωσιν ὕστερον 6 πολὺ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ, τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ Πολυκράτης, Σάμιον τυραννῶν ἐπὶ Καμβύ- 7 σου, ναυτικῇ ἰσχύων ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποιήσατο καὶ Ῥήρειαν ἐλὼν ἀνέθρεξε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες. δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυ- 14

- τικῶν ἦν. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωικῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρητυμένα ὡσπερ ἐκεῖνα. ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περὶ τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλήθος ἐγένοντο καὶ Κερκυραίοις· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικά ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη.
- 2 Αἰγινήται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὁψέ τε ἀφ' οὗ Ἀθηναῖους Θεμιστοκλῆς ἔπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ καὶ ἐνανμάχησαν· καὶ αὐταὶ οὐπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.
- 15 Τὰ μὲν οὖν ναυτικά τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν, τὰ τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γενόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ
- 2 εἶχον χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφειτέρους ἐκάστοις, καὶ ἐκδήμιος στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες. οὐ γὰρ ξυνειστήχεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπάρχουσι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ
- 3 μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάσαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἐκατέρω
- 16 διέστη. ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ ἀδξηθῆναι, καὶ Ἴωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ ἐξουσία Κροῖσον καθελούσα καὶ ὕσα ἐντὸς Ἄλκωσ ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν ἐπεστρώτευσσε καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπειρῷ πόλεις ἐδούλωσε, Δαρειὸς τε ὕστερον τῇ Φοινίκων ναυτικῇ κρατῶν καὶ
- 17 τὰς νήσους. τύραννοί τε ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προσκωλύμενοι ἐς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον ἀΐξειν δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ὥζον, ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ τι πρὸς περιοίους τοὺς

αὐτῶν ἐκάστοις [οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμειος]. οὕτω πανταχόθεν ἢ Ἑλλάς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο μήτε κοινῇ φανερόν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς 18 ἄλλης Ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἢ γὰρ Λακεδαιμίων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάζασα ὁμῶς ἐκ παλαιοτάτου καὶ ἠὺνομήθη καὶ αἰεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γὰρ ἔστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγω πλείω ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται· καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν), μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράνων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἢ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτις δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὐθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ 2 στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε. καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἱ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἠγήσαντο δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκενασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐσβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρὸς τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἱ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἑλλήνης καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες· δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυρον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ νασί. καὶ 3 ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἢ ὀμαιοχμία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴ τινές που διασταίεν, πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν. ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε αἰεὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑπο- 19 τελεῖς ἔχοντες φόρον τοὺς ξυμμάχους ἠγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσις αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὥπως πολιτεύσωσι θεραπεύοντες, Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων

- τῷ χρόνῳ παραλαβόντες, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἢ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἦνθησαν.
- 20 Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ἤϋρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἦν ἐπιχώρια σφίσιν ἢ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἴππαρχον οἴονται ὑφ' Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἰππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἴππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτόπησαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρημα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἰππία μεμνηῦσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότες, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν.
- 3 πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται, ὥσπερ τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἐκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἢ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἔτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.
- 21 ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὁμως τοιαῦτα ἂν τις νομίζων μάλιστα ἂ διηλθόν οὐχ ἁμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνευκῆκότα, ἠϋρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως.
- 2 καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσάμενων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὁμως μείζων γεγενημένος
- 22 αὐτῶν. καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἴδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὢν αὐτὸς

ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν·
 ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων
 τὰ δέοντα μάλιστα εἶπειν, ἐχομένην ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμ-
 πασης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται·
 τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ²
 παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν οὐδ' ὡς
 ἐμοὶ ἐδόξει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλ-
 λων ὅσον δυνατὸν ἀκριβεῖα περὶ ἐκάστου ἐπεξελεθῶν.
 ἐπιπόνως δὲ ἠυρίσκειτο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις³
 ἐκάστοις οὐ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέ-
 ρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως⁴
 τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανεῖται· ὅσοι δὲ
 βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφές σκοπεῖν καὶ τῶν
 μελλόντων ποτὲ αὐθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ
 παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρζούντως
 ἔξει. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παρα-
 χρῆμα ἀκούειν ζύγεται.

Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν,²³
 καὶ τοῦτο ὅμως δυοῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι ταχεῖαν
 τὴν κρίσιν ἔσχε. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκος τε μέγα
 προύβη, παθήματά τε ξυνηρέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ
 Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις²
 τοσαῖδε ληφθεῖσαι ἠρημιώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων,
 αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἱ καὶ
 οἰκίτορας μετέβαλον ἀλισκόμεναι), οὔτε φυγαὶ τοσαῖδε
 ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ
 δὲ διὰ τὸ στασιάζειν. τὰ τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα,³
 ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἄπιστα κατέστη,
 σεισμῶν τε πέρι, οἳ ἐπὶ πλείστον ἅμα μέρος γῆς καὶ
 ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἱ
 πυνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα
 ξυεβήσαν, ἀγχοὶ τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ'
 αὐτῶν καὶ λιμοὶ καὶ ἡ οὐχ ἥμισυ βλίψασα καὶ μέρος
 τι φθειράσα ἡ λοιμώδης νόσος· ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ
 τοῦδε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ⁴
 Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι λύσαντες τὰς τριακοντούτεις
 σπονδὰς αἱ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἄλωσιν. διότι⁵
 δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφο-
 ράς, τοῦ μὴ τινα ζητῆσαι ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος
 τοῖς Ἑλλησι κατέστη. τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφα-⁶

σιν, ἀφανεσιάτην δὲ λόγῳ τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερόν λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

- 24 Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι,
 2 Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπόφικσαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστῆς δ' ἐγένετο Φαλῖος Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γένος, τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθεῖς. Ξυνώφικσαν δὲ καὶ Κορινθίων
 3 τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Ἰωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο [ἢ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλις] μεγάλη
 4 καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλά, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς
 5 ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατούς, οἱ δὲ ἐπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλήζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατὰ τε
 6 γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι
 7 καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἰκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἡραϊον ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.
 25 γρόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο θέσθαι τὸ παρόν, καὶ πέμπσαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐλήροντο εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῶντο ἀπ' αὐτῶν ποιῆσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε παρα-
 2 δοῦναι καὶ ἡγεμόνας ποιῆσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαρτεῖον πυρέδωσαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρησιμώτερον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ
 3 σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλ' ἐλαμῆναι. Κορίνθιοι δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ἐπέδεξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἦσσαν ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, αἶμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέ-
 4 λουν ὄντες ἀποικοί· οὔτε γὰρ ἐν παρηγύρεσι ταῖς κοιναῖς

διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προ-
 καταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περι-
 φρονοῦντες δὲ αὐτοὺς καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ'
 ἐκείνον τὸν χρόνον ὁμοίᾳ τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις
 καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῷ δὲ
 καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι καὶ κατὰ τὴν
 τῶν Φαιάκων προενοίησιν τῆς Κερκύρας κλέος ἔχόντων
 τὰ περὶ τὰς ναῦς (ἧ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν
 καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
 ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμείν), πάντων οὖν τού- 26
 των ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορινθιοὶ ἔπεμπον ἐς τὴν
 Ἐπίδαμον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν, οἰκίητόρα τε τὸν βουλό-
 μενον ἵνα κελύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων
 καὶ ἑαυτῶν φρουροὺς. ἐπορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολ- 2
 λωνίαν Κορινθίων οὔσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων
 μὴ κωλύωνται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιοῦμενοι.
 Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ἦσθοντο τοὺς τε οἰκίητορας καὶ 3
 φρουροὺς ἦκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμον τὴν τε ἀποικίαν
 Κορινθίοις δεδομένην, ἐχάλεπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς
 πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τοὺς τε
 φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον
 γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαινίων φρυγάδες τάφους
 τε ἐπιδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προῖσχομενοὶ ἐδέοντο
 σφᾶς κατάγειν) τοὺς τε φρουροὺς οὓς Κορινθιοὶ ἐπεμψαν
 καὶ τοὺς οἰκίητορας ἀποπέμπειν. οἱ δὲ Ἐπιδαινιοὶ οὐδὲν 4
 αὐτῶν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερ-
 κυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φρυγάδων ὡς κατ-
 άξοντες, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. προσκαθ- 5
 εζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαινίων τε τὸν βου-
 λόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μή, ὡς
 πολεμίοις χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπέσθοντο, οἱ μὲν Κερ-
 κυραῖοι (ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρχουν τὴν πόλιν.
 Κορινθιοὶ δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμου ἦλθον ἄγγε- 27
 λοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν, καὶ ἕνα
 ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ
 ὁμοίᾳ τὸν βουλούμενον ἵνα· εἰ δὲ τις τὸ παραντίχα μὲν
 μὴ ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας,
 πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν
 δὲ καὶ οἱ πλείοντες πολλοὶ καὶ οἱ τὰ γούριον καταβάλ-
 λοντες. ἐδείθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς 2

ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὄκτω ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεραλλήνων τέσσαρσι. καὶ Ἐπιδανρίων ἑδεήθησαν, οἱ παρέσχον πέντε, Ἐρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροϊζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρακιῶται ὄκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους, Ἡλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες

28 παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι ὄπλιται. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευήν, ἔλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικωνίων πρέσβειων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς

3 Ἐπιδάμνου. εἰ δὲ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφοτέρω ξυμβῶσιν· ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῆ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν· ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖῳ

3 ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἶον ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθῆσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται, ἑτέροις τῶν νῦν

4 ὄντων μᾶλλον, ὠφελίας ἕνεκα. οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπάγωσι, βουλευσέσθαι· πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν πολιορχεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ δικάζε-

5 σθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἦν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ

29 ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ξύμμαχοι παρήσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προερούντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίους τε ὄπλιταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπιδάμνον, Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες·

2 ἑστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεὺς ὁ Πελλίχου καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμος τε ὁ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ

3 Ἰσάροχου. ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἁκατίῳ ἀπερούντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς

ὥστε πλοῖμους εἶναι καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὡς 4
 δὲ ὁ κῆρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν
 Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὐσαὶ ὀγδοή-
 κοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρχουν), ἀνταν-
 αγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναντιώθησαν· καὶ ἐνίκη- 5
 σαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα
 διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς
 ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστή-
 σασθαι ὁμολογία ὥστε τοὺς μὲν ἐπὶ γλύδας ἀποδόσθαι,
 Κορινθίους δὲ δῆσαντας ἔχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ. μετὰ 30
 δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ
 τῇ Λευκίμμῃ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους
 οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέτειναν, Κορινθίους δὲ δῆ-
 σαντες εἶχον. ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ 2
 Ξυμμάχοι ἤσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου,
 τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς καὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία
 οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες εἰς Λευκάδα τὴν Κορινθίων
 ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον
 ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις.
 τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτουν 3
 τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων Ξυμμάχους ἐπι-
 πλέοντες ἐφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιμόντι τῷ
 θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ἐπεὶ σφῶν οἱ Ξυμ-
 μάχοι ἐπόνουν, ἑστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ καὶ περὶ
 τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε
 Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φίλαι ἦσαν.
 ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευ- 4
 κίμμῃ ναυσὶ τε καὶ πεζῶ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλή-
 λους. ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη
 ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἐκάτεροι.

Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ 31
 τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερ-
 κυραίους πόλεμον ἐναντηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ
 κράτιστα νεῶν στόλον, ἐκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγεί-
 ροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας μισθῶ πείθοντες.
 πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν 2
 ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἐνσπονδοὶ
 οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε εἰς τὰς Ἀθηναίων σπον-
 δὰς οὔτε εἰς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν
 ὡς τοὺς Ἀθηναίους Ξυμμάχους γενέσθαι καὶ ὠφελίαν

- 3 τινὰ πειραῖσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. οἱ δὲ Κορινθιοὶ πυνθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ τὸ Ἰτιτικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον γένηται
- 4 θέσθαι τὸν πόλεμον ἢ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.
- 32 „Δίκαιον, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μῆτε εὐεργεσίας μεγάλης μῆτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἦκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μὴ, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν
- 2 χάριν βέβαιον ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὑργίζεσθαι ἦν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες
- 3 ἐχρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτηδέυμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον.
- 4 ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἐκούσιοι γεγόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἦκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρῆμοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν. καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρῴᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινο-
- 5 μένη. τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὤρμηται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρωῦμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλον παντὸς ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμῃ, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτία τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.
- 33 „Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθόμενοις καλὴ ἢ ξυτυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέροις βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθήσεσθε, ναυτικὸν τε κεκτῆμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν
- 2 πλεῖστον. καὶ σζέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς

τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ ἦν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν
 χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέ-
 σθαι, αὕτη πάρεστιν ἀντεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνων καὶ
 δαπάνης διδοῦσα ἑαυτὴν καὶ προσέτι φέρουσα ἔς μὲν τοὺς
 πολλοὺς ἀρετήν, οἷς δὲ ἐπαμνεῖτε χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς
 ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα
 ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται
 ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἴσσον διδόντες ἢ ληψόμενοι
 παραγίγνονται. τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὄνπερ χρήσιμοι ἂν ³
 εἴμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει
 καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμε-
 τέρῳ πολεμησείοντας καὶ τοὺς Κορινθίους, δυναμένους
 παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, [καὶ] προκαταλαμ-
 βάνοντας ἡμᾶς νῦν ἔς τὴν ὑμετέραν ἐπιχειρήσιν, ἵνα μὴ
 τῷ κοινῷ ἔχθρῳ κατ' αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων στῶμεν μηδὲ
 δυοῖν φθάσαι ἁμαρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς
 βεβαιώσασθαι. ἡμέτερον δ' αὖ ἔργον προτερῆσαι, τῶν ⁴
 μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ
 προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

„Ἦν δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποι- ³⁴
 κους ἡμᾶς δέχεσθαι, μαθόντων ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν
 πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἄλλο-
 τριοῦται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοῖοι τοῖς
 λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἠδίκουν σαφές ²
 ἐστὶ. προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἔς κορίσιν πο-
 λέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετ-
 ελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστι τι τεκμηρίον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ³
 ξυγγενεῖς δοῶσιν, ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγεσθαι ὑπ'
 αὐτῶν δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν. ὁ γὰρ
 ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναν-
 τίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖη. λύσετε δὲ ³⁵
 οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς μηδε-
 τέρων ὄντας ξυμμαχούς. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν ²
 Ἑλληνίδων πόλεων ἣτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ'
 ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν εἰ τοῖσδε μὲν ³
 ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσ-
 ἐτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥμιστα ἀπὸ τῶν
 ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε
 ξυμμαχίας εἴρξονσι καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθεν ποθεν ὠφελίας,
 εἴ τε ἐν ἀδικίῳ μὲν θήσονται πεισθέντων ὑμῶν ἢ δεόμεθα·

4 πολὺν δὲ ἐν πλείονι αἰτία ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἔξοιμεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπώσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε· ἦν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κακείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους ἢ καὶ ἡμῶν πέμπειν καθ' ὅ τι ἂν πεισθῆτε ὠφελίαν, μά-
5 λιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν. πολλὰ δέ, ὡσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπέλοιμεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδεικνύμεν, καὶ μέγιστον ὅτι οἳ τε αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῶν ἦσαν (ὅπερ σαφεστάτη πίστις), καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι. καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἡπειρωτίδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτρίωσις· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἔαν κεκτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μή, ὅστις ἐχρωώτατος, τοῦτον φρίλον ἔχειν.

36 „Καὶ ὅτι τὰδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύση, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὄν πρὸς ἰσχύοντα τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμα οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάξῃ χωρίον προσλαβεῖν ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦται τε καὶ πολεμοῦται.
2 τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἔασαι Πελοποννησίοις ἐπιελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τὰκεῖ παραπέμψαι, καὶ ἐς τὰλλα
3 ξυμφορώτατόν ἐστι. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασιν καὶ καθ' ἕκαστον, τῷ δ' ἂν μὴ προσέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἑλληνσι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῶν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων· τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταῦτόν ἐλθεῖν καὶ Κορινθιοὶ ἡμᾶς προσαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχίσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέροις ἀγωνίζεσθαι.“

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορινθιοὶ μετ' αὐτοῖς τοιαῦτα.

37 „Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ

δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλογίστως ἀπίωσθε.

„Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός πω δέ- 2
ξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργία καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπειθήδυσαν, ξυμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τὰδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν [οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι], καὶ ἡ 3
πόλις αὐτῶν ἅμα αὐτάρκη θέσιν κειμένη παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάβησι τίνας μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνθήκας γίνεσθαι, διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταίροντας δέχεσθαι. καὶ 4
τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἐτέροις προβέβληται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι καὶ [ὅπως] ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιάζονται, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλέον ἔχωσιν, ἣν δὲ πού τι προσλάβωσιν ἀναισχυντῶσι· καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσπερ φασίν, ἀγαθοί, 5
ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τόσῳ δὲ φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια δεικνύειν. ἀλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς 38
τοιοῖδε εἰσὶν, ἄποικοι δὲ ὄντες ἀφροσύνην τε διὰ παντὸς καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθεῖεν. ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φαιμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ 2
τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσειν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἠγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαναμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι 3
τιμῶσιν ἡμᾶς καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα· καὶ δῆλον ὅτι, εἰ τοῖς πλείοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' 4
ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ' ἐπεστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικοῦμενοι. καλὸν δ' 5
ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνοιμεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρῃ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα· ὕβρι δὲ καὶ ἐξουσία πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε 6
ἡμαρτήκασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὐσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βία ἔχουσι. καὶ φασὶ δὴ δίχην πρότερον ἐθελῆσαι 39
κρίνεσθαι, ἣν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι

- 2 καθιστάνα. οὔτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠγρίσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἤκουσιν, οὐ τὰ κεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἄξιουντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας
- 3 ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς· οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὔτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς ὠφελίας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔξετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίοντα ἔχειν.
- 4 „Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγγλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἶδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδήλωται·
- 2 ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε μαθεῖν χρῆ. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἔξεῖναι παρ' ὁποτέρου τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων ἰοῦσιν ἢ ξυνθήκῃ ἐστίν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερωῶν ἀσφαλείας δεῖται καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῖσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἂν.
- 3 οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμιοι. ἀνάγκη γὰρ, εἰ ἴτε μετ'
- 4 αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ἑμῶν τούτους. καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μὴ, τούναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἵεναι (Κορινθίοις μὲν γε ἐνσπονδοὶ ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνοκιοχῆς πώποτ' ἐγένεσθε), καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάνα
- 5 ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποσιάντων ψῆφρον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων εἰ χρῆ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντείπομεν τοὺς προσήκον-
- 6 τας ξυμμαχούς αὐτὸν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς κακῶν τι δρωῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἡμῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.
- 41 „Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν, ἵκανὰ καὶ τὸς Ἑλλήνων νόμους, παραινέσειν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν οὐδ' αὐτοῖς ὥστ' ἐπιχρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι

φραμὲν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντες ποτε πρὸς ²
τὸν Αἰγυπτῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων
εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς
Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆ-
σαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγυπτῶν μὲν ἐπιζωάτησιν, Σαμίων
δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο, οἷς μάλιστα
ἄνθρωποι ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάν-
των ἀπερίοπτοι εἶσι παρὰ τὸ νικᾶν· φίλον τε γὰρ ἡγοῦν- ³
ται τὸν ὑπουργοῦντα, ἦν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἢ, πολέ-
μιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἦν καὶ τύχη φίλος ὢν, ἐπεὶ καὶ
τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

„Ὡν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέ- ⁴²
ρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι,
καὶ μὴ νομίση δίκαία μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δέ, εἰ
πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον ἐν ᾧ ἂν τις ²
ἐλάχιστα ἁμαρτιάνῃ μάλιστα ἔπεται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ
πολέμου ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν
ἐν ἀφανεί ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ
φανεράν ἐχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους
κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας
ὑποψίας σῶστρον ὑφελεῖν μᾶλλον· ἡ γὰρ τελευταία χάρις ³
καιρὸν ἔχουσα, καὶ ἐλάσσων ἢ, δύναται μείζον ἐγγλημα
λῦσαι. μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι, ⁴
τούτω ἐρέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχρω-
τέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερωῖ ἐπαρθέντας διὰ κινδύ-
νων τὸ πλεόν ἔχειν. ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ ⁴³
Λακεδαιμόνι αὐτοὶ προείπομεν τοὺς σφετέρους ξυμμά-
χους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦ-
μεν κομιζέσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρα ψήφῳ ὠφεληθέντας
τῇ ὑμετέρα ἡμᾶς βλάβῃ. τὸ δ' ἴσον ἀταπόδοτε, γνόντες ²
τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρόν, ἐν ᾧ ὁ τε ὑπουργῶν φίλος
μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρὸς. καὶ Κερκυραίους τοῦσδε ³
μήτε ξυμμάχους δέχεσθε βία ἡμῶν μήτε ἀμύνετε αὐτοῖς
ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήγοντά τε δράσετε ⁴
καὶ τὰ ἄριστα βουλευέσεσθε ὑμῖν αὐτοῖς.“

Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εἶπον. Ἀθηναῖοι δὲ ⁴⁴
ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας, τῇ
μὲν προτέρα οὐχ ἤσσαν τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς
λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραία μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμ-
μαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς

καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς
 2 τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὡς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὔσιν, ἢν τι δέη, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς
 3 ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφραίνεται αὐτοῖς
 45 ἢ νῆσος ἐν παράπλῳ κείσθαι. τοιαύτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς
 2 ἀπέστειλαν βοηθούς· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιος τε ὁ Κίμωνος καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου καὶ Πρω-
 3 τίας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· οὕτω δὲ κωλύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἔνεκα
 4 τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρ-
 46 κυραν. οἱ δὲ Κορινθιοὶ, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἠλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ
 2 Ἀνακτορίων μία, αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνεήζοντα· στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός.
 3 ἐπειδὴ δὲ προσέμιζαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἡπείρω ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρω-
 4 τίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κείται ἀπὸ Θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἐφύρη. ἐξίησι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς Θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτήν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἑπωνυμίαν ἔχει· ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς
 5 ἢ ἄγρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορινθιοὶ τῆς ἡπείρου ἐνταῦθα ὁρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποιή-
 47 σαντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ἦσθοντο αὐτοὺς προσπλέοιαι, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατόν ναῦς, ὧν ἦρχε Μι-

κιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος, ἔστρατοπεδεύσαντο
 ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἱ καλοῦνται Σύβοτα, καὶ αἱ Ἀττικαὶ
 δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμμῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ²
 ὁ πεζὸς ἦν καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὀπλίται βεβοηθηκότες.
 ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἡπείρῳ πολλοὶ τῶν ³
 βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡπειρώται
 αἰεὶ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν. ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάσθη ⁴⁸
 τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγγοντο
 ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός, καὶ ἅμα ἔφυγον ²
 πλείοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους
 τε καὶ ἐπὶ σφῶς πλεούσας. ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ³
 ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων
 αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον τρία τέλη
 ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἐκάστου
 εἷς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορινθίοις δὲ τὸ ⁴
 μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμυρα-
 κιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκα-
 στοι, εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορινθιοὶ ταῖς ἄριστα
 τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν ⁴⁹
 τῶν Κερκυραίων εἶχον. ξυμμίξαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα
 ἑκατέρωθεν ἦρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὀπλίτας ἔχον-
 τες ἀμφοτέρωθεν ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ
 τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρό-
 τερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερά, ²
 τῇ μὲν τέχνῃ οὐκ ὁμοίως, πεζομαχία δὲ τὸ πλεόν προσ-
 φερὴς οὖσα. ἐπειδὴ γὰρ προσβάλοιεν ἀλλήλους, οὐ ³
 ῥαδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν
 καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος
 ὀπλίταις ἔς τὴν νίκην, οἱ καταστάντες ἐμάχοντο ἡσυχάζου-
 σῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ
 ῥώμῃ τὸ πλεόν ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. πανταχῇ μὲν ⁴
 οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία· ἐν ἣ
 αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ
 πιέζοντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ
 οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν τῶν
 Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ⁵
 ἐτόνει. οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψά-
 μενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἔς τὴν ἡπειρον μέχρι
 τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκβάντες ἐν-
 ἑπρησάν τε τὰς σπηγὰς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν.

6 ταύτη μὲν οὖν [οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι] ἤσσω³ντο
 τότε καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτου^ν. ἢ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ
 Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερ-
 κυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς
 7 διωξέως οὐ παρουσῶν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρώ^ντες τοὺς
 Κερκυραίους πιεζομένους μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπ-
 εκούρου^ν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν
 τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ
 Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο
 οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεισεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστε ἐπι-
 50 χειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορίνθιους καὶ Ἀθηναίους. τῆς
 δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ
 εἰλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἄς καταδύσειαν, πρὸς δὲ
 τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φρονεῦειν διεκπλέοντες μάλ-
 λον ἢ ζωγρεῖν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐχ αἰσθόμενοι
 ὅτι ἦσση^ντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα, ἀγροοῦντες ἔκτεινον.
 2 πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς
 θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιζαν ἀλλήλοις, οὐ
 ῥαδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο ὁποῖοι ἐκράτου^ν ἢ ἐκρα-
 τοῦ^ντο· ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἑλλησι πρὸς Ἕλληνας νεῶν
 3 πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ
 κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν,
 πρὸς τὰ νανάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτρά-
 πο^ντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσχομίσαι
 πρὸς τὰ Σύβοτα, οἳ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν
 βαρβάρων προσεβεβηθηθήκει· ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς
 Θεσπρωτίδος λιμῆν ἐρημὸς. τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐθις
 4 ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλοῖ-
 μοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ
 αὐτοὶ ἀντεπέπλεον, δεισαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν περὶ
 5 σιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν ὄψε^ς καὶ ἐλεπαιάνιστο αὐτοῖς
 ὡς ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρόμναν
 ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεού-
 σας, ἄς ὕστερον τῶν δέκα βοηθῶν ἐξέλειμψαν οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, δεισαντες, ὅπερ ἐγένετο. μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερ-
 κυραῖοι καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὧσι.
 51 ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποτοπήσαντες
 ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἐώρων ἀλλὰ πλείους, ὑπαν-
 2 εχώρου^ν. τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ
 τοῦ ὀφρανοῦς) οὐχ ἐωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κοριν-

θίους πρόμναν κρουομένους, πρίν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι
 νῆες ἐκείναι ἐπιπλέουσι. τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν
 (ξυνεσκόταζε γὰρ ἦδη), καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι
 τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἢ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ³
 ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. τοῖς δὲ Κερ- ⁴
 κυραίοις στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμμη αἱ εἴκοσι
 νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αὐται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ
 Δεάγρου καὶ Ἄνδοκίδης ὁ Δεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ
 ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον
 οὐ πολλῶν ὕστερον ἢ ὤρθησαν. οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ ⁵
 νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμια ὦσιν, ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν
 καὶ ὤρμισαντο. τῇ δ' ὕστεραία ἀναγαγόμεναι αἱ τε Ἀττι- ⁵²
 καὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλόμοι
 ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ
 οἱ Κορίνθιοι ὤρμουν, βουλόμεναι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσου-
 σιν. οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παρα- ²
 ταξάμενοι μετεώρους ἠσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοοῦμε-
 νοι ἄρχειν ἐχόντες, ὀρῶντες προσγεγεννημένας τε ναῦς ἐκ
 τῶν Ἀθηνῶν ἀκραιφνεῖς καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμ-
 βεβηκότα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς
 ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ
 ἐρήμῳ· τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν ὅτιη κοιμι- ³
 σθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι νομίσαντες λελύσθαι
 τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χειρας ἦλθον, οὐκ ἔωσι σφῶς
 ἀποπλεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐσβι- ⁵³
 βάσαντας ἀνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις
 καὶ πείραν ποιήσασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιαύδε·
 „Ἄδitzεῖτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ ²
 σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους
 τιμωρομένοις ἐμποδῶν ἴστασθε ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ
 δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ
 ἄλλοσε εἴ ποι βουλόμεθα πλεῖν καὶ τὰς σπονδὰς λύετε,
 ἡμᾶς τούσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς πολεμίους.“
 οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν ³
 στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν ἀνεβόησεν εὐθύς λαβεῖν τε
 αὐτοὺς καὶ ἀποκτείνειν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιαύδε ἀπεκρί-
 ραντο· „Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ⁴
 οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμ-
 μάχοις οὔσι βοηθοὶ ἦλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι
 βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευ-

- σεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περιοψόμεθα
 54 κατὰ τὸ δυνατόν.“ τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμέ-
 νων οἱ μὲν Κορίνθιοι τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ’ οἴκου παρ-
 εσκευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπειρῷ
 Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὰ τε ναύαγια καὶ νεκροὺς
 ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφῶς ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ
 ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ παν-
 ταχῆ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβό-
 2 τοις ὡς νενικηκότες. γνώμη δὲ ἑκάτεροι τοιαῦδε τὴν νίκην
 προσεποιήσαντο· Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμα-
 χίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναύαγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς
 προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ
 ἐλάσσους χιλίων ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα
 ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα
 διαρθεύσαντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι
 τὰ κατὰ σφῶς αὐτοὺς ναύαγια καὶ νεκροὺς, καὶ ὅτι αὐτοῖς
 τῇ τε προτεραία πρόμηναν κρονόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ
 Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον
 οἱ Ἀθηναῖοι, οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ
 ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾶν ἠξίου-
 55 οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ’ οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ
 ἔστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον
 ἀπάτη (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων), καὶ κατα-
 στήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οὐκίτηρας ἀνεχώρησαν ἐπ’
 οἴκον· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν οἱ ἦσαν
 δοῦλοι ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες
 ἐφύλασσον καὶ ἐν Θεραιεῖα εἶχον πολλῆ, ὥπως αὐτοῖς
 τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγγανον
 δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πό-
 2 λειως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ
 τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν
 ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου
 τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσις ἐν σπον-
 δαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐνανμάχον.
- 56 Μετὰ ταῦτα δ’ εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς
 Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν.
 2 τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων ὥπως τιμωρήσονται
 αὐτούς, ὑποιοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι
 Ποτειδαίαιας, οἱ οἴκουσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης,
 Κορινθίων ἀποίκους, ἐαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑπο-

τελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν καὶ
 ὀμήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ
 τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι
 ἔπεμπον, δεισαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου
 πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς τε ἄλλους ἐπὶ Θράκης
 ξυναποστήσωσι ξυμμάχους. ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτει- 57
 δαίτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρασκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν
 ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν· οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερώς ἤδη 2
 διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων
 βασιλεύς, ἐπεπολέμωτο ξύμμαχος πρότερον καὶ φίλος ὢν.
 ἐπολεμώθη δέ, ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρδα 3
 κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιομένοις οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν
 ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασεν ἐς τε τὴν Λακεδαίμονα 4
 πέμπων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννη-
 σίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς Ποτειδαίας
 ἕνεκα ἀποστάσεως· προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ 5
 Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστήναι, νομίζων,
 εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι, ὅμορα ὄντα χωρία, ῥᾶον ἂν τὸν
 πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὢν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθό- 6
 μνοι καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς
 ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες
 καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ Ἀρχεστράτου τοῦ
 Λυκομήδους μετ' ἄλλων τεσσάρων στρατηγούντος), ἐπι-
 στέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτειδαιατιῶν τε ὀμήρους
 λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων
 φυλακὴν ἔχειν ὅπως μὴ ἀποστήσονται. Ποτειδαιᾶται δὲ 58
 πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως
 πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν, ἐλθόντες δὲ
 καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων, [ἔπρασσον] ὅπως
 ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἣν δέη, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων
 ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν ἠὔροντο ἐπιτίθειον, ἀλλ' αἰ-
 νῆς ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον καὶ
 τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἣν ἐπὶ
 Ποτειδαίαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν,
 τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκι-
 δέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες. καὶ Περδίκκας 2
 πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ Θαλάσση πόλεις ἐκλιπόντας
 καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυμπόν μίαν τε πόλιν
 ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι τούτοις
 τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην

ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾗ.
 καὶ οἱ μὲν ἀνωγίζοντό τε καθαιρούντες τὰς πόλεις καὶ
 59 ἔς πόλεμον παρεσκευάζοντο. αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν
 Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης καὶ καταλαμ-
 2 βάνουσι τὴν Ποτειδαίαν καὶ τὰλλα ἀφροστηχότα. νομί-
 σαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε Περδίκχαν
 πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφροστώτα χωρία,
 τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον
 ἐξεπέμποντο, καὶ κατασιάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου
 καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.
 60 καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτειδαίας ἀφροστηχίας
 καὶ τῶν Ἀπτικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες
 περὶ τῷ χωρίῳ καὶ οἰκτεῖον τὸν κίνδυνον ἠγούμενοι πέμ-
 πουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννη-
 σίων μισθῷ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάν-
 2 τας ὀπλίτας καὶ ψιλούς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ
 αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδεμιάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ
 ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ
 ξυπέμποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτειδαίαιταις αἰεὶ ποτε ἐπιτή-
 3 δειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ
 61 Θράκης ἢ Ποτειδαία ἀπέστη. ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις
 εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφροσῆσι, καὶ πέμπου-
 σιν, ὡς ἦσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστεύως ἐπιπαριόντας,
 δισχιλίους ἑαυτῶν ὀπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς
 τὰ ἀφροστώτα, καὶ Καλλιᾶν τὸν Καλλιᾶδου πέμπτον αὐτὸν
 2 στρατηγόν· οἱ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον κατα-
 λαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ἠρηγό-
 3 τας καὶ Πύδραν πολιορκοῦντας, προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ
 αὐτοὶ τὴν Πύδραν ἐπολιόρκησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν
 ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περ-
 δίκχαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτειδαία καὶ ὁ Ἀριστεύς
 4 παρεληλυθώς, ἀπαρίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας, καὶ ἀφι-
 κόμενοι ἐς Βρέαν κάκειθεν ἐπὶ Στρέψαν καὶ πειράσαντες
 πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἐλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν
 πρὸς τὴν Ποτειδαίαν τρισχιλίους μὲν ὀπλίταις ἑαυτῶν,
 χωρὶς δὲ τῶν ξυμμαχῶν πολλοῖς. ἵππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις
 Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Πανσανίου· ἅμα δὲ
 5 νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. καὶ ὀλίγον δὲ προϊόντες
 τριγαῖοι ἀφίζοντο ἐς Γίγωνον καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.
 62 Ποτειδαίαιται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστεύως Πελοποννήσιοι

προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς
 Ὀλύνθου ἐν τῷ ἰσθμῷ καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπε-
 ποιήντο. στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ²
 ἤρηντο Ἀριστέα, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκαν· ἀπέστη γὰρ
 εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτει-
 δαίαιταις Ἰόλαον ἂνθ' αὐτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ ³
 ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον
 ἔχοντι ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἦν ἐπίωσι,
 Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους καὶ τὴν
 παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππων ἐν Ὀλύνθῳ μένειν, καὶ
 ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφίσι χωρῶσι, κατὰ νώτου βοηθοῦν-
 τας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Καλλίας δ' ⁴
 αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καὶ οἱ ξυνάρχοντες τοὺς
 μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ
 Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἰργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπι-
 βοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρουν
 ἐπὶ τὴν Ποτείδαίαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο ⁵
 καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην,
 ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον.
 καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως κέρας καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ⁶
 ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ
 καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπὶ πολὺ. τὸ δὲ
 ἄλλο στρατόπεδον τῶν Ποτειδαιατῶν καὶ τῶν Πελοπον-
 νησίων ἦσσαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατ-
 ἔφυγεν. ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως, ⁶³
 ὡς ὄρα τὸ ἄλλο στρατεύμα ἠσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὀπο-
 τέρωσε διακινδυνεύσει χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς
 τὴν Ποτείδαίαν· ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ'
 ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν
 Ποτείδαίαν, καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσ-
 σης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μὲν τινὰς ἀπο-
 βαλῶν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου ²
 τοῖς Ποτειδαιαίταις βοηθοὶ (ἀπέτρεχε δὲ ἐξίχοντα μάλιστα
 σταδίους καὶ ἔστι καταφανές), ὡς ἡ μίχη ἐγγίγειο καὶ
 τὰ σημεῖα ἦρθη, βραχὺ μὲν τι προῆλθον ὡς βοηθήσον-
 τες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππῆς ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύ-
 σοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγί-
 γνετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπιάσθη, πάλιν ἐπανεχώρουν
 ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους·
 ἱππῆς δ' οὐδετέρους παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην ³

- τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόν-
δους ἀπέδωσαν τοῖς Ποτειδαῖαις· ἀπέθανον δὲ Ποτει-
δαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγω ἐλάσσους τριακο-
σίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ
- 64 Καλλίας ὁ στρατηγός. τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ [τεῖχος]
εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν· τὸ δ' ἐς
τὴν Παλλήνην ἀτειχιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον
εἶναι ἐν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ ἐς τὴν Παλλήνην
διαβάντες τειχίζειν, δεδιότες μὴ σφίσιν οἱ Ποτειδαῖαι
2 καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπιθῶνται. καὶ πυν-
θανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτει-
χιστον οὔσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ
χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν καὶ φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρα-
τηγόν· ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἐξ Ἀρτύτιος
ὀρμώμενος προσήγαγε τῇ Ποτειδαίᾳ τὸν στρατόν, κατὰ
3 βραχὺ προῖὼν καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν· ὥς δ' οὐδεὶς
ἐπεξῆει ἐς μάχην, ἀποτειχίσε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος·
καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτείδαία ἀμφοτέρωθεν
ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκ θαλάσσης νανσὶν ἅμα ἐφρομούσαις.
- 65 Ἀριστεὺς δὲ ἀποτειχισθείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν
ἔχων σωτηρίας, ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παρὰ
λόγον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἄνε-
μον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλεόν ὁ
σίτος ἀντίσχη, καὶ αὐτὸς ἠθέλε τῶν μερόντων εἶναι· ὥς
δ' οὐκ ἔπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν
καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἔξει ὡς ἄριστα, ἐκπλον ποιεῖται
2 λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων· καὶ παραμένων ἐν
Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ Σερμυλιῶν λοχί-
σας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν, ἐς τε τὴν Πελο-
3 πόννησον ἔπρασσεν ὅπη ὠφελία τις γενήσεται. μετὰ δὲ
τῆς Ποτειδαίας τὴν ἀποτειχίσιν φορμίων μὲν ἔχων τοὺς
ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοιωτικὴν ἐδήγου
καὶ ἔστιν ἂ καὶ πολιῖσματα εἶλεν.
- 66 Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν
αὗται προσεγεγένητο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις
ὅτι τὴν Ποτείδαίαν ἑαυτῶν οὔσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας
Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπο-
λιόρχουν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι
ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρον ὑποτελῆ ἀπέστη-
σαν καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοτο

μετὰ Ποτειδαϊατῶν. οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυν-
 ερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνοκωχὴ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίν-
 θιοὶ ἔπραξαν. πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτειδαίας οὐχ 67
 ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσις ἐνότιων καὶ ἅμα περὶ τῷ
 χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθύς ἐς τὴν Λακεδαι-
 μονα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν Ἀθη-
 ναίων ὅτι σπονδὰς τε λευκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν
 Πελοπόννησον. Αἰγινήται τε φανερώς μὲν οὐ πρεσβενό- 2
 μνοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κούρα δέ, οὐχ ἥμιστα
 μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτό-
 νομοὶ κατὰ τὰς σπονδὰς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπα- 3
 ρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τις τι ἄλλο ἔφη ἡδίκη-
 σθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες
 τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες 4
 ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρήs, δηλοῦντες
 μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων
 τε εἶργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆs
 ἀγορᾶs παρὰ τὰς σπονδὰς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι 5
 οἱ Κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἑάσαντες πρῶτον παροξῦ-
 ναι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπέειπον τοιάδε.

„Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆs καθ' ὑμᾶς 68
 αὐτοῦs πολιτείας καὶ ὀμιλίας ἀπιστοτέροισ, ἐς τοὺς ἄλ-
 λους ἦν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύ-
 νην μὲν ἔχετε, ἀμαθία δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα
 χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλ- 2
 λομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκο-
 μεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων
 μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἔνεκεν τῶν αὐτοῖs ἰδίᾳ διαφόρων
 λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν
 τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τοῦsδε παρεκαλέσατε,
 ἐν οἷs προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥμιστα εἰπεῖν ὅσω καὶ μέγιστα
 ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ
 δὲ ὑμῶν ἀμελοῦμενοι.

„Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖs που ὄντες ἡδίκουν τὴν Ἑλλάδα, 3
 διδασκαλίας ἂν ὡs οὐκ εἰδόσι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ
 μακρηγορεῖν, ὧν τοὺs μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖs δ'
 ἐπιβουλεύοντας αὐτοῦs, καὶ οὐχ ἥμιστα τοῖs ἡμετέροιs
 ξυμμάχοιs, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε
 πολεμήσονται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυράν τε ὑπολαβόντες βία 4
 ἡμῶν εἶχον καὶ Ποτειδαίαν ἐπολιόρουν· ὧν τὸ μὲν ἐπι-

καιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποκρῆσθαι, ἢ δὲ
 69 ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίοις. καὶ τῶνδε
 ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἔασαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν
 μετὰ τὰ Μηδικὰ κραῦναι καὶ ὕστερον τὰ μαζρὰ σιῆσαι
 τείχη, ἕς τόδε τε αἰὲ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ'
 ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμε-
 τέρους ἤδη ξυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ
 δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ
 δοῦναι, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν
 2 τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ
 οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι
 σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὃ τι ἀμυνόμεθα· οἳ γὰρ δοῶντες
 βεβουλεμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες
 3 ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα οἷα ὁδοῦ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
 ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν
 μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἦσσαν θαρσοῦσι,
 4 γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. ἰσχυ-
 ράζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὧ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυ-
 νάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ
 ἀροχομένην τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ
 5 καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ
 λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τὸν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν
 ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα
 ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθη-
 ναίους οὐχ ἑκάς, ὡσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περι-
 ορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε
 μᾶλλον ἐπιόντας καὶ ἕς τύχας πρὸς πολλῶν δυνατωτέρους
 ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον
 αὐτὸν περὶ αὐτῷ τὰ πλείω σφραλέντα καὶ πρὸς αὐτοὺς
 τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἑμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν
 μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρία περιγεγενημένους· ἐπεὶ
 αἶ γε ὑμέτεροι ἐλπίδες ἤδη τινὲς πον καὶ ἀπαρασκεύους
 6 διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθειραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἐχθρᾶ
 τὸ πλέον ἢ αἰτία νομίση τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ
 φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἁμαρτιανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν
 ἀδικησάντων.

70 „Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομιζόμεν
 εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγά-
 λων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθά-
 νεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς

οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν
 διαφέροντας ὁ ἄγων ἔσται. οἱ μὲν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ²
 ἐπινοῆσαι ὄξεῖς καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς
 δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν καὶ
 ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. αὐθις δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ ³
 δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ
 τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως
 ἐνδεᾶ προᾶσαι τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦ-
 σαι τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἶεσθαι ἀπολυθῆσεσθαι.
 καὶ μὴν καὶ ἄσκητοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ ⁴
 πρὸς ἐνδημοτάτους· οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἂν τι
 κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐξελθεῖν καὶ τὰ ἐτοῖμα ἂν βλάψαι.
 κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται καὶ ⁵
 νικῶμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν ⁶
 σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρωῶνται, τῇ
 γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς· καὶ ⁷
 ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεία στέρεσθαι
 ἠγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσονται, ὀλίγα πρὸς τὰ
 μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες, ἣν δ' ἄρα του καὶ πείρα σφα-
 λῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν· μόνου
 γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι
 διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχειρήσιν ποιεῖσθαι ὣν ἂν γνῶσι.
 καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ ⁸
 αἰῶνος μοχθοῦσι, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρ-
 χόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἐορτὴν ἄλλο τι
 ἠγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα προᾶσαι ξυμφορὰν τε οὐχ ἧσσον
 ἠσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· ὥστε εἴ τις ⁹
 αὐτοὺς ξυνηλὼν φραῖη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς
 ἔχειν ἠσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν, ὀρθῶς
 ἂν εἴποι.

„Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ⁷¹
³ ὧ Λακεδαιμόνιοι, διαμιέλλετε καὶ οἶεσθε τὴν ἠσυχίαν οὐ
 τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρξεῖν, οἱ ἂν τῇ
 μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἣν ἀδι-
 κῶνται, δῆλοι ὧσι μὴ ἐπιτρέψοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ
 λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτε-
 σθαι τὸ ἴσον νέμετε. μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦν- ²
 τες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσα-
 μεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτοὺς
 ἔστιν. ἀνάγκη δὲ ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνώμενα ³

κρατεῖν· καὶ ἡσυχάζουση μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἵεναι πολλῆς καὶ ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλεόν ὑμῶν κεκαίνωται.

- 4 „Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτειδαίαιταις, ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῖσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμία πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμα-
- 5 χίαν τρέψητε. δρωμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσι.
- 6 βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὄσια ἂν ποιοῦμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν
- 7 ἄλλους εὕρομεν. πρὸς τάδε βουλευέσθε εὖ καὶ τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδωσαν.“

- 72 Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἤσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους, ὧν αἱ πόλεις ἐνεζάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφειτέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἴη δύναμις, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδесαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυ-
- 2 χάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφρασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύει. οἱ δ' ἐκλενόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

- 73 „Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμαχοῖς ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπειμην· αἰσθόμενοι δὲ καταβοῆν οὐκ ὀλίγην οὔσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίνονται), ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων

πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλευ-
σησθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντός λόγου τοῦ
ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι ὡς οὔτε ἀπεικόντως ἔχομεν
ἂ κεκτήμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν.

„Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ ²
μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ
Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον
ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε
ἐδρωμέν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου
μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ,
στερισκώμεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ³
ἐνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως πρὸς οἷαν ὑμῖν πόλιν
μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. φραμὲν γὰρ ⁴
Μαραθῶνι τε μόνοι προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ καὶ ὅτε
τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι,
ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ ἐν Σαλαμῖνι ξυνναμα-
χῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν
Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς
πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον ⁵
αὐτὸς ἐποίησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι
αὐτῷ ὁμοίας οὔσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλεονί-
του στρατοῦ ἀνεχώρησε. τοιούτου μέντοι ξυμβάντος τού- ⁷⁴
του καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλή-
νων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ
παρεσχόμεθα, ἀριθμὸν τε νεῶν πλεῖστον καὶ ἄνδρα στρα-
τηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μὲν
γε ἐς τὰς τριακοσίας ὀλίγω ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν,
Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυ-
μαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα
καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ἐτιμῆσατε ἄνδρα ξένον
τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων· προθυμίαν δὲ καὶ πολὺν τολ- ²
μηροτάτην ἐδειξάμεν, οἳ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς
ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλεόντων, ἤξιώ-
σαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεία διαφθείραντες
μηδ' ὡς τὸ τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν
μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσβάν-
τες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεύσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν
οὐ προετιμωρήσατε. ὥστε φραμὲν οὐχ ἴσσον αὐτοὶ ὠφελῆ- ³
σαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκου-
μένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ

- ἰδεῖσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεον, ἐβοηθήσατε
 (ὅτε γοῦν ἤμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε), ἡμεῖς δὲ ἀπό
 τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ
 ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος
 4 καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ
 Μήδῳ δεισαντες, ὡσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῆς χώρας, ἢ μὴ
 ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθα-
 ρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς
 ναυμαχεῖν, ἀλλὰ κατ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ
 πράγματα ἢ ἐβούλετο.
- 75 „Ἄρ' ἄξιοί ἐσμεν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας
 ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἧς ἔχομεν
 2 τοῖς Ἑλλήσι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιρθόνως διακεῖσθαι; καὶ
 γὰρ αὐτὴν τήνδ' ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν
 οὐκ ἐφελθάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ
 βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ
 3 αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστήναι. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ
 ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς
 τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστε-
 4 ρον καὶ ὠφελίας, καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς
 πολλοῖς ἀπληχθιμένους καὶ τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων
 κατεστραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων,
 ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν
 5 (καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίνοντο)· πᾶσι
 δὲ ἀνεπίρθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι κιν-
- 76 δύνων εὐ τίθεσθαι. ὑμεῖς γοῦν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τὰς
 ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον κατα-
 σιησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ
 παντὸς ἀπῆχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὡσπερ ἡμεῖς, εὖ
 ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμ-
 μάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἔορχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτούς
 2 κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θανμαστὸν οὐδὲν πεποιή-
 καμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχὴν τε
 διδομένην ἔδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνείμεν ὑπὸ τῶν
 μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ'
 αὐτῶν πρῶτοι τοῦ τοιοῦτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰ καθεστῶτος
 τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε
 ἅμα νομιζόντες εἶναι καὶ ἡμῖν δοζοῦντες, μέχρι οὐ τὰ
 ξυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ τῶν χρῆσθε, ὅν
 οὐδεὶς κω παρατυχὸν ἰσχύι τι κήσασθαι προθεῖς τοῦ

μὴ πλέον ἔχειν ἀπειράπετο. ἐπαινέσθαι τε ἄξιοι, οἵτινες ³
 χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ὥστε ἐτέρων ἄρχειν δι-
 καιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γεγένηνται.
 ἄλλους γ' ἂν οὖν οἴομεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν ⁴
 μάλιστα εἴ τι μετριάζομεν, ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς
 ἀδοξία τὸ πλέον ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη. καὶ ⁷⁷
 ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμ-
 μάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις
 ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοχοῦμεν. καὶ οὐδεὶς ²
 σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοθί που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ
 ἦσσαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίους οὐσί διότι
 τοῦτο οὐκ ὀνειδίξεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικά-
 ζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ³
 ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμιλεῖν, ἦν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χοῖναι
 ἢ γνώμη ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἐλασ-
 σωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχου-
 σιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ
 πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον φανερωῶς ἐπλεονεκτοῦμεν.
 ἐκείνως δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεῖων τὸν ἦσσω
 τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ⁴
 ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ
 ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσ-
 σονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μῆδου δεινότερα ⁵
 τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἣ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ
 δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰεὶ βαρὺ τοῖς ὑπη-
 κόοις. ἡμεῖς γ' ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ⁶
 ἂν τὴν εὐνοίαν ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε μετα-
 βάλοιτε, εἴπερ οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου
 ἠγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε. ἄμιχτα
 γὰρ τά τε καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε καὶ
 προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξιῶν οὔτε τούτοις χρῆται οὐθ' οἷς
 ἢ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

„Βουλευέσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων, καὶ ⁷⁸
 μὴ ἄλλοτριᾶις γνώμαις καὶ ἐγγλήμασι πεισθέντες οἰκεῖον
 πόνον προσθῆσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον ὅσος
 ἐστί, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηχανόμενος ²
 γὰρ ἐς τύχας φιλεῖ τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσον τε
 ἀπέχομεν καὶ ὀποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται.
 λόντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρό- ³
 τερον ἔχονται, ἢ χρῆν ὕστερον δεῖν, κακολαθοῦντες δὲ

- 4 ἤδη τῶν λόγων ἄπτονται. ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτη
 ἁμαρτία ὄντες οὐτ' αὐτοὶ οὐθ' ὑμᾶς ὀρώντες λέγομεν
 ὑμῖν, ἕως ἔτι ἀνθαίρετος ἀμφοτέροις ἢ εὐβουλία, σπον-
 δὰς μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διά-
 φορα δίκη λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην· εἰ δὲ μή, θεοὺς
 τοὺς ὀρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνε-
 σθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτη ἢ ἂν ὑψηλῆσθε.
- 79 Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν τε
 ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς
 τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησά-
 μνοι πάντας ἐβουλευόντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν
 2 παρόντων. καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γινῶμαι
 ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη καὶ πολεμητέα
 εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐ-
 τῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε
 τοιάδε.
- 80 „Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὧ
 Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὄρω,
 ὥστε μήτε ἀπειρία ἐπιθυμῆσαί τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν
 πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα.
 2 εὐροῖτε δ' ἂν τόνδε περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε οὐκ ἂν ἐλά-
 χιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο.
 3 πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἀστυγείτο-
 νας παρόμοιος ἡμῶν ἢ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ'
 ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἱ γῆν τε ἐκάς ἔχουσι
 καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλοῦτιν τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ
 καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ ὄχλῳ ὅσος οὐκ ἐν
 ἄλλῃ ἐνὶ γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἔστιν, ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους
 πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τούτους
 4 ῥαδίως πόλεμον ἄρασθαι καὶ τινι πισιεύσαντας ἀπαρα-
 σκεύους ἐπειχθῆναι; πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἦσσους
 ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρό-
 νος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῶν ἔτι πλέον
 τούτῳ ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε ἐτοιμίως
 81 ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν. τάχ' ἂν τις θαρσοίῃ ὅτι τοῖς
 ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν
 2 δηρὸν ἐπιρροιαῖωντες. τοῖς δὲ ἄλλῃ γῆ ἔστι πολλὴ ἢς
 3 ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης ἰὼν δέονται ἐπάξονται. εἰ δ'
 αὐτὸς τοὺς ξυμμάχους ἀριστάναι πειρασόμεθα, δεῖσει καὶ

τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν τὸ πλεόν οὔσι νησιώταις. τίς οὖν 4
 ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ
 τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι,
 βλαψόμεθα τὰ πλείω. κὰν τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι 5
 καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς δια-
 φορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνη γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα ὡς 6
 ταχὺ πανθήσεται ὁ πόλεμος, ἣν τὴν γῆν αὐτῶν τέμνομεν.
 δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν·
 οὕτως εἰζὸς Ἀθηναίους φρονήματι μῆτε τῇ γῇ δουλεῦσαι
 μῆτε ὡσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

„Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε 82
 ξυμμάχους ἡμῶν ἔαν βλάβειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ
 καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὄπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ
 αἰτιάσθαι μῆτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας μὴδ' ὡς ἐπιτρέ-
 ψομεν, κὰν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι
 ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ
 ποθὲν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψό-
 μεθα (ἀνεπίφθορον δέ, ὅσοι ὡσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθη-
 ναίων ἐπιβουλεύομεθα, μὴ Ἑλλήνας μόνον, ἀλλὰ καὶ
 βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι), καὶ τὰ αὐτῶν
 ἅμα ἐκποριζόμεθα. καὶ ἦν μὲν ἔσακούωσί τι πρεσβενο- 2
 μένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· ἦν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν
 καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἦδη, ἦν δοκῇ, πεφραγμένοι
 ἴμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἴσως ὀρώντες ἡμῶν ἦδη τὴν τε 3
 παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαίνοντας
 μᾶλλον ἂν εἴποιεν, καὶ γῆν ἔτι ἀτιμητον ἔχοντες καὶ περὶ
 παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι.
 μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὄμηρον ἔχειν 4
 καὶ οὐχ ἦσσαν ὅσω ἄμεινον ἐξείργασται· ἢς φεΐδεσθαι
 χορὴ ὡς ἐπὶ πλείστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοϊαν καταστήσαντας
 αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ὑπαράσκειν τοῖς 5
 τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμνοῦμεν αὐτήν,
 ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἰσχίον καὶ ἀπορωτέρον τῇ Πελοποννήσῳ
 πράξομεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν 6
 οἷόν τε καταλύσαι· πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους
 ἔνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναί καθ' ὅτι χωρή-
 σει, οὐ ῥάδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

„Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ πολλοὺς μᾶ πόλει μὴ ταχὺ 83
 ἐπελθεῖν δοκεῖτω εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσ- 2
 σους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος

- οὐχ ὄπλων τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὄπλα ὠφε-
 3 λει, ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πορισώ-
 μεθα οὖν πρῶτον αὐτήν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις
 πρότερον ἐπαιρώμεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων
 τὸ πλεόν ἐπ' ἀμφοτέρω τῆς αἰτίας ἔξομεν, οὗτοι καὶ κατ'
 84 ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν. καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον,
 ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντες
 τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι
 ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ
 παντὸς νεμόμεθα. καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμ-
 2 φρων τοῦτ' εἶναι· μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ
 ἐξυβρίζομεν καὶ ξυμφοραῖς ἥσσον ἐτέρων εἶχομεν, τῶν
 τε ξὺν ἐπαινώ ἔξοιρνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ
 δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαιρόμεθα ἠδονῇ, καὶ ἦν τις ἄρα ξὺν
 κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπί-
 3 σθημεν. πολεμικοὶ τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον
 γιγνόμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδῶς σωφροσύνης πλεῖστον
 μετέχει, αἰσχύνῃς δὲ εὐψυχία, εὐβουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον
 τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι καὶ ξὺν χαλεπό-
 τητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ
 τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρα-
 σκευὰς λόγῳ καλῶς μειφόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι,
 νομίζειν δὲ τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους
 εἶναι καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς.
 4 ἀεὶ δὲ ὡς πρὸς εὐβουλευμένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ
 παρασκευαζόμεθα· καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομέ-
 νων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς
 προνοουμένων, πολὺ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἀνθρω-
 πον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιο-
 τάτοις παιδεύεται.
- 85 „Ταύτας οὖν ἄς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδοσαν μελέτας
 καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν μὴ παρῶμεν,
 μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν
 σωματίων καὶ χρημάτων καὶ πόλειων καὶ δόξης βουλευσω-
 2 μεν, ἀλλὰ κατ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἐτέρων
 διὰ ἰσχύν. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ
 τῆς Ποτειδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξυμμαχοὶ φασιν
 ἀδιζῆσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν δίνας
 δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ'
 ἀδιζοῦντα ἵνα. παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα.

ταῦτα γὰρ κράτιστα βουλευέσεσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φροβερῶτάτα.“

Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ 3
Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἰς τῶν ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξε
ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

„Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ 86
γιγνώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ
ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ
τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο
ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας
ἄξιοί εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηται. ἡμεῖς δὲ 2
ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἔσμεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἣν
σωφρονῶμεν, οὐ περιοιφόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ μὲλ-
λήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν.
ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, 3
ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθη-
ναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ
καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ
παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλευέσθαι ἀδικου- 4
μένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν
μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλευέσθαι. ψηφίξεσθε 5
οὔν, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον
καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἔατε μείζους γίνεσθαι, μήτε
τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς
ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.“

Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφριζεν αὐτὸς ἔφορος ὢν [ἐς 87
τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων]. ὁ δὲ (χοίρουσι γὰρ 2
βοῆ καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοήν ὅπο-
τέρα μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώως ἀποδει-
κνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμηῖσαι
ἔλεξεν· „Ὅτι μὲν ὑμῶν, ὃ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λε-
λύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω 3
ἐς ἐξεῖνο τὸ χωρίον,“ δείξας τι χωρίον αὐτοῖς, „ὅτι δὲ
μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα.“ ἀναστάντες δὲ διέστη- 3
σαν, καὶ πολλῷ πλείους ἐγένοντο οἷς ἐδόξουν αἱ σπονδαὶ
λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον ὅτι 4
σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ
τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψηφρον ἐπαγα-
γεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται,
ἣν δοκῇ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἶκον διαπραξάμε- 5

- ροι ταῦτα, καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον ἐφ' ἅπερ
 6 ἦλθον χορηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας
 [τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι] ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει
 καὶ δεκάτῳ τῶν τριαζοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρη-
 88 κειῶν, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά. ἔψηφίσαντο δὲ οἱ
 Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι,
 οὐ τοσοῦτον τῶν ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον
 φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μεῖζον δυναθῶσιν,
 ὁρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἦδη
 ὄντα.
- 89 Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα
 2 ἐν οἷς ἠϋξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώ-
 πης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ οἱ
 καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρη-
 σαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 ὅσπερ ἠγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ'
 οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξυμμάχοι,
 ἦδη ἀρεστηρότεροι ἀπὸ βασιλείως, ὑπομείναντες Σηστὸν
 ἐπολιόχορον Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐπιχειμάσαντες εἶλον
 αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βυρβάρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπ-
 3 ἐπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Ἀθη-
 ναίων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς
 χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέφευτο
 παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιούσαν κατασκευήν, καὶ
 τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τεῖχη·
 τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχεία εἰσιίξει καὶ οἰκίαι αἱ μὲν
 πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ
 90 ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 αἰσθόμενοι τὸ μέλλον ἦλθον πρεσβεία, τὸ μὲν καὶ αὐτοὶ
 ἴδιον ἂν ὁρῶντες μὴτ' ἐκείνους μὴτ' ἄλλον μηδένα τεῖχος
 ἔχοντα, τὸ δὲ πλεόν τῶν ξυμμάχων ἔξοιρονόντων καὶ
 φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλήθος, ὃ πρὶν
 οἶχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν
 2 γενομένην. ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοις εἰσιίξει ξυγχαθελεῖν
 μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους, τὸ μὲν βουλόμενον καὶ
 ἔμποιον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους,
 ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὐθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος
 ἀπὸ ἡγεροῦ ποθεν, ὅσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμάσθαι,

τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔγρασαν ἱκανὴν εἶναι ἀνα-
 χώρησίν τε καὶ ἀφορμὴν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους³
 γνώμη τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρι-
 νάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέ-
 γουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν
 ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους
 δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν,
 ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσοῦτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν
 ἄρῳσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους·
 τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεῖ τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὺς
 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε
 δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς τὸ
 ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδά-
 ξας καὶ ὑπειπὼν, τᾶλλα ὅτι αὐτὸς τάκει πράξει, ὥχεται.
 καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ προσήει πρὸς τὰς⁵
 ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε καὶ προυφασίζετο. καὶ ὁπότε τις
 αὐτὸν ἔροίτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅ τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ
 τὸ κοινόν, ἔφη τοῖς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ
 τινος οὐσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι, προσδέχεσθαι μέντοι
 ἐν τάχει ἤξειν καὶ θαυμάζειν ὡς οὐπω πάρεσιν. οἱ δὲ⁹¹
 ἀκούοντες τῇ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπέθοντο διὰ φιλίαν αὐ-
 τοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων καὶ σαφῶς κατηγορούν-
 των ὅτι τειχίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον
 ὅπως χρῆ ἀπιστῆσαι. γνούς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς²
 μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν
 ἄνδρας οἵτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψά-
 μενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν, καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς³
 τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπτει κελεύων ὡς ἤμισα ἐπιφρα-
 νῶς κατασχεῖν καὶ μὴ ἀρεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κοιμ-
 σθῶσιν (ἤδη γὰρ καὶ ἤζον αὐτῇ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἀβρωνιχός
 τε ὁ Λυσιγλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμαχου, ἀγγέλλοντες
 ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος)· ἐροβείτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι σφᾶς, ὁπότε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀρῶσιν. οἱ⁴
 τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ ἐπεσιτύλη κατεῖχον,
 καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα
 δὴ φανερωῶς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη
 ὥστε ἱκανὴ εἶναι σφίξιν τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ δέ τι βού-
 λονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι, πρεσβεύεσθαι παρὰ
 σφᾶς ὡς προδιαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν [εἶναι] τά τε
 σφίσι αὐτοῖς ξύμφορα καὶ τὸ κοινά. τὴν τε γὰρ πόλιν⁵

ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι,
 ἄνευ ἐκείνων ἔφρασαν γνώριες τολμῆσαι, καὶ ὅσα αὖ μετ'
 ἐκείνων βουλευέσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμη φανῆναι.
 6 δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν
 τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας
 7 ζημιᾶχος ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι· οὐ γὰρ οἷόν τ' εἶναι
 μὴ ἀλλοῦ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ
 κοινὸν βουλευέσθαι. ἢ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι
 92 ζημιωχεῖν ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν. οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι ἀκούσαντες ὕργην μὲν φανεράν οὐκ ἐποιούντο
 τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμης
 παραινέσει διήφην τῷ κοινῷ ἐπροσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ
 προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προ-
 θυμίαν τὰ μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον), τῆς μέντοι βου-
 λήσεως ἀμαρτάνοντες ἀδήλως ἤχθοντο. οἱ τε πρέσβεις
 93 ἑκατέρωθεν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκον ἀνεπικλήτως. τούτῳ τῷ
 τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν εἰτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ.
 2 καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστίν ὅτι κατὰ σπουδὴν
 ἐγένετο. οἱ γὰρ Θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται καὶ
 οὐ ξυνειργασμένων ἐστίν ἢ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοί ποτε προσ-
 ἔφερον, πολλαὶ τε στήλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰρ-
 γασμένοι ἐγκατελέγησαν. μείζων γὰρ ὁ περίβολος παν-
 ταχῆ ἐξήχθη τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως
 3 κινούντες ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ
 λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρχτο δ' αὐτοῦ πρό-
 τερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἧς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις
 ἱρξέε), νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι λιμένας ἔχον
 τρεῖς αὐτορρεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους μέγα
 4 προφέρειν ἐς τὸ κηρῶσθαι δύναμιν (τῆς γὰρ δὴ Θαλάσ-
 σης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστί), καὶ τὴν
 5 ἀρχὴν εὐθύς ξηγκατεσκευάζε. καὶ ὑποδόμησαν τῇ ἐκείνου
 γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τεύχους ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι
 περὶ τὸν Πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντία ἀλλήλαις
 τοὺς λίθους ἐπήγον, ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ οὔτε πηλὸς ἦν,
 ἀλλὰ ξυνοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τοιμῇ ἐγγώ-
 νιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δε-
 δεμένοι. τὸ δὲ ὕψος ἦμισυ μάλιστα ἐειλέσθη οὐ διανοεῖτο.
 6 ἐβούλειο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀριστάναι τὰς
 τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς, ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων
 καὶ τῶν ἀχρειοταίων ἀρχέσειν τὴν φυλακίην, τοὺς δ' ἄλλους

ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσασθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσ- 7
 ἔκειτο, ἰδῶν, ὡς ἔμοι δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν
 κατὰ Θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν·
 τὸν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως,
 καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρήρει, ἣν ἄρα ποτὲ κατὰ
 γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς
 ἀπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἔτειχίσθη- 8
 σαν καὶ τᾶλλα κατεσκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν Μήδων
 ἀναχώρησιν.

Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος στρα- 94
 τηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ
 Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα
 ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος. καὶ ἐστράτευ- 2
 σαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ
 ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων καὶ ἐξεπολιόρχησαν
 ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ. ἤδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἱ τε 95
 ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἤμιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι
 ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς
 τοὺς Ἀθηναίους ἠξίουσαν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι
 κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἣν που
 βιάζεται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ 2
 προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι τᾶλλά τε
 καταστησόμενοι ἢ φαίνοντο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ 3
 οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν ἀνακρινοῦντες
 ὧν περὶ ἐπυνθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο
 αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραν-
 νίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε 4
 αὐτῷ καλεῖσθαι τε ἅμα καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου
 ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πε-
 λοποννήσου στρατιωτῶν. ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαιμόνα τῶν 5
 μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινα ἀδικημάτων ἠυθύνθη, τὰ δὲ μέγιστα
 ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἤμιστα
 μηδισμὸς καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκείνον μὲν 6
 οὐκέτι ἐπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρξιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς
 μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίε-
 σαν οἱ ξυμμαχοὶ τὴν ἡγεμονίαν. οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπῆλ- 7
 θον, καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσι οἱ ἐξιόντες χεῖρους γίνωνται,
 ὅπερ καὶ ἐν τῷ Παυσανίᾳ ἐνεῖδον, ἀπαλλαξιόντες δὲ καὶ
 τοῦ Μηδικοῦ πολέμου καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες

- 96 *ἐκανοὺς ἐξηγεῖσθαι καὶ σφίσι ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπι-
 τηδεῖους. παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν
 τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ Πανσα-
 νίου μῖσος, ἔταξαν ἄς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρή-
 ματα πρὸς τὸν βάρβαρον καὶ ἄς ναῦς· πρόσχημα γὰρ
 ἦν ἀμύνασθαι ὧν ἔπαθον δηοῦντας τὴν βασιλέως χώραν.
 2 καὶ Ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κατέστη ἀρχή,
 οἱ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημά-
 των ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια
 τάλαντα καὶ ἐξήχοντα, ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ
 αἱ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.*
- 97 *Ἠγούμενοι δὲ αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων
 καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων τοσάδε ἐπῆλθον
 πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ
 πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τε τὸν βάρ-
 βαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεω-
 τερίζοντας καὶ Πελοποννησίων τοὺς αἰὲ προστυγχάνοντας
 2 ἐν ἐκάστῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου
 ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν ἐκλιπὲς
 τοῦτο ἦν τὸ χωρίον καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ
 ξυνετίθεσαν ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικὰ· τούτων δὲ ὅσπερ καὶ
 ἦψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε
 καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεινήσθη· ἅμα δὲ καὶ τῆς
 ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων ἐν οἴῳ τρόπῳ
 κατέστη.*
- 98 *Πρῶτον μὲν Ἰόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐκόντων
 πολιορκία εἶλον καὶ ἠνδραλόδισαν Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου
 2 στρατηγοῦντος. ἔπειτα Σκῆρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον,
 ἣν ὄζουν Δόλοπες, ἠνδραλόδισαν καὶ ὄκισαν αὐτοί.
 3 πρὸς δὲ Καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων
 πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν.
 4 Ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν καὶ πο-
 λιορκία παρεστήσαντο. πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχίς
 παρὰ τὸ καθεστηγὸς ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων*
- 99 *ὡς ἐκάστη ξυνέβη. αἰεταὶ δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστά-
 σεων καὶ μέγισται αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι καὶ
 λιποστράτιον εἴ τῳ ἐγένετο· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς
 ἐπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομέ-
 2 νοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. ἦσαν δὲ πῶς
 καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες,*

καὶ οὐτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ ἴσου θάδιόν τε προσ-
 ἄγεσθαι ἢν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους· ὧν αὐτοὶ αἴτιοι
 ἐγένοντο οἱ ξυμμάχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην ³
 τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ὦσι,
 χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα
 φέρειν, καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ἠϋξέτο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ
 τῆς δαπάνης ἢν ἐξεῖνοι ξυμφέροιεν, αὐτοὶ δέ, ὅποτε
 ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄπειροι ἐς τὸν πόλεμον
 καθίσταντο.

Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐρουμέδοντι ποταμῷ ¹⁰⁰
 ἐν Παιμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν
 ξυμμάχων πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμ-
 φότερα Ἀθηναῖοι Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος,
 καὶ εἶλον τριήρεις Φοινίκων καὶ διέρθειραν τὰς πάσας
 ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη Θασίους αὐτῶν ²
 ἀποστῆναι διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θράκῃ
 ἐμπορίων καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσὶ μὲν
 ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν
 καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν· ἐπὶ δὲ Στρονιόνα πέμψαντες ³
 μυρίους οἰκίτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς
 αὐτοὺς χρόνους, ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα
 ὁδοὺς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ
 ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἠδωνοί, προσελθόντες δὲ τῆς Θράκης
 ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβησιγῷ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ
 τῶν Θρακῶν ξυμπάντων οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον [αἱ
 Ἐννέα ὁδοὶ] κτιζόμενον. Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχαις καὶ ¹⁰¹
 πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπαμῦ-
 ναι ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικὴν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο ²
 μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἔμελλον, διεκωλύθησαν δὲ
 ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἰλωτες αὐτοῖς
 καὶ τῶν περιοίκων θουριᾶται τε καὶ Αἰθαίης ἐς Ἰθώμην
 ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ τῶν Εἰλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν
 παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ἢ καὶ
 Μεσσηνιοὶ ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ³
 πόλεμος καθειστήγει Λακεδαιμονίοις· Θάσιοι δὲ τρίτῳ
 ἔτει πολιορκούμενοι ὠμολόγησαν Ἀθηναίοις τεῖχος τε
 καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει
 ἀποδοῦναι ἀντίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τὴν
 τε ἡπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ¹⁰²

- ἐμικζύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους
 καὶ Ἀθηναίους· οἱ δ' ἦλθον Κίμωνος στρατηγούντος πλή-
 2 θει οὐκ ὀλίγω. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο, ὅτι
 τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι, τοῖς δὲ πολιορκίας
 μακρᾶς καθεστηκυίας τούτου ἔνδεῦ ἐφαινετο· βία γὰρ
 3 ἂν εἶλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας
 πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο.
 οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βία οὐκ ἤλίσζετο,
 δεισαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτερο-
 ποιίαν, καὶ ἄλλοφύλους ἅμα ἠγησάμενοι, μὴ τι, ἣν παρα-
 μείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι,
 μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ
 δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι.
 4 οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀπο-
 πεμπτόμενοι, ἀλλὰ τινος ὑπόπτου γενομένου, καὶ δεινὸν
 ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο
 παθεῖν, εὐθύς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην
 ἐπὶ τῷ Μήδιῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς Ἀργείοις τοῖς
 ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο, καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς
 ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.
 103 οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐδέτι ἐδύνατο ἀντέχειν,
 ξυρέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν
 ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται
 2 αὐτῆς· ἦν δέ τις ἀλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον.
 ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν
 πρὸ τοῦ, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμῆτα ἀφιέναι.
 3 ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ αὐτοὺς
 Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων
 ἐς Ναύπακτον κατώρισαν, ἦν ἔτινον ἠρηκότες νεωσι
 4 Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. προσεχώρησαν δὲ καὶ Με-
 γαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν Λακεδαιμονίων ἀποστάν-
 τες, ὅτι αὐτοὺς Κορινθιοὶ περὶ γῆς ὄριον πολέμῳ κατε-
 εἶχον. καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγάς, καὶ τὰ
 μακρὰ τεῖχη ὠχυρόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως
 ἐς Νίσαιαν καὶ ἑρμούρον αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν οὐκ
 ἤμισα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς
 Ἀθηναίους γενέσθαι.
- 104 Ἰνάρωσ δὲ ὁ Ψαμμίτιχον, Αἰβυς, βασιλεὺς Αἰβύων τῶν
 πρὸς Αἰγύπτῳ, ὀρμώμενος ἐκ Μαρκίας τῆς ὑπὲρ Φάρου
 πόλεως ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλείω ἀπὸ βασιλείως

Ἀραξέρξου, καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπ-
 ηγάγετο. οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ ²
 διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἦλθον ἀπολιπόν-
 τες τὴν Κύπρον, καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ Θαλάσσης ἐς τὸν
 Νεῖλον τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν
 δύο μερῶν πρὸς τὸ τρίτον μέρος ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος
 ἐπολέμουν· ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ κατα-
 φυγόντες καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

Ἀθηναῖοι δὲ ναυσὶν ἀποβάσιν ἐς Ἀλιάς πρὸς Κοριν- ¹⁰⁵
 θίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορίν-
 θιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐνανμάχησαν ἐπὶ Κερκυρα-
 λείᾳ Πελοποννησίων ναυσὶ, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. πολέμιον ²
 δὲ καταστάντος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναῖοις μετὰ ταῦτα
 ναυμαχία γίγνεται ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγι-
 νητῶν (καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐκατέροις παρῆσαν), καὶ ἐνίκων
 Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν
 γῆν ἀπέβησαν καὶ ἐπολιόρχουν Λειωκράτους τοῦ Στροίβου
 στρατηγοῦντος. ἔπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλλόμενοι ³
 Αἰγινήταις ἐς μὲν τὴν Αἰγίαν τριακοσίους ὀπλίτας πρό-
 τερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν,
 τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα
 κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες
 ἀδυνάτους ἔσσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν
 ἐν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ·
 ἦν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ' Αἰγίνης ἀναστήσεσθαι αὐτούς.
 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνη- ⁴
 σαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἱ τε πρεσβύτατοι
 καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα Μυρωνίδου
 στρατηγοῦντος. καὶ μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς ⁵
 Κορινθίους διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοῖ
 ἐκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν Ἀθη- ⁶
 ναῖοι (ἐκράτησαν γὰρ ὅμως μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κο-
 ρινθίων τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορίνθιοι κακίζόμενοι
 ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων καὶ παρασκευασάμενοι
 ἡμέραις ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἐλθόντες ἀνθίστασαν
 τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 ἐκβοηθήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων τοὺς τε τὸ τροπαῖον
 ἰστάντας διαφθείρουσι καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβalόντες
 ἐκράτησαν. οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν, καὶ τι αὐτῶν ¹⁰⁶
 μέρους οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ

ἔσπευσεν ἔς του χωρίον ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα
 2 περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἕξοδος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γρόντες
 κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὀπλίταις καὶ περιστήσαντες
 κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας,
 καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίοις ἐγένετο. τὸ δὲ πλήθος
 ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἴκου.

- 107 Ἦρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ
 τείχη ἔς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν, τό τε Φαληρόνδε
 2 καὶ τὸ ἔς Πειραιᾶ. καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἔς Λωριᾶς
 τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοιὸν καὶ Κυτίνιον καὶ
 Ἐρινεόν, καὶ ἐλόντων ἐν τῶν πολισιμάτων τούτων οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πλειστο-
 ἀνακτος τοῦ Πανσανίου βασιλέως, νέον ὄντος ἔτι, ἡγουμέ-
 νου ἐβοήθησαν τοῖς Λωριεῦσιν ἑαυτῶν τε πεντακοσίοις
 καὶ χιλίοις ὀπλίταις καὶ τῶν ξυμμάχων μυρίοις, καὶ τοὺς
 3 Φωκέας ὁμολογία ἀναγκάσαντες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν
 ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτούς, διὰ
 τοῦ Κρισαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθη-
 ναῖοι νασι περιπλεύσαντες ἔμελλον κωλύσειν· διὰ δὲ
 τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνεται αὐτοῖς Ἀθηναίων
 ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγὰς πορεύεσθαι· δύσσοδός τε γὰρ
 ἡ Γεράνεια καὶ ἐφρουρεῖτο αἰεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων, καὶ τότε
 4 ἠσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτη κωλύσειν. ἔδοξε
 δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι ὅτῳ τρόπῳ
 ἀσφαλέστατα διαπορεύσονται. τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν
 Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κούρα, ἐλλίσαντες δὴμόν τε
 5 καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομοῦμενα. ἐβοήθη-
 σαν δὲ ἐπ' αὐτούς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ καὶ Ἰοργείων
 χίλιοι καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκαστοι· ξύμπαντες
 6 δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. νομίσαντες δὲ
 ἀπορεῖν ὅπῃ διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς, καὶ τι
 7 καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψία. ἦλθον δὲ καὶ Θεσ-
 σαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, οἱ μετ-
 108 ἔστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. γενομένης
 δὲ μάχης ἐν Τανάγρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ φότος ἐγένετο ἀμφοτέρων πόλεις.
 2 καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἔς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ δεν-
 δροιομήσαντες πάλιν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανείας
 καὶ Ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἐξηκοστῇ ἡμέρᾳ
 μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἔς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου

στρατηγοῦντος, καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς ³
 νικήσαντες τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ
 Φωκίδος καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον καὶ Λοκρῶν
 τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτά-
 τους ἔλαβον, τὰ τε τεῖχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν.
 ὠμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγυπῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ⁴
 τεῖχη τε περιελόντες καὶ ναῦς παραδόντες φόρον τε τα-
 ξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ Πελοπόννησον περι- ⁵
 ἐπλευσαν Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦν-
 τος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν καὶ
 Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἶλον καὶ Σικωνίους ἐν ἀπο-
 βάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐπέμε- ¹⁰⁹
 νον, καὶ αὐτοῖς πολλὰ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. τὸ μὲν ²
 γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασι-
 λεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσῃν
 χρήματα ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν Ἀιτικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέν-
 των τῶν Πελοποννησίων ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθη-
 ναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐδ' προνώρει καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ³
 ἀηλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων
 πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐκομίσθη, Μεγάβυζον δὲ τὸν Ζωπύρου
 πέμπει ἄνδρα Πέρσῃν μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς ἀφικό- ⁴
 μενος κατὰ γῆν τοὺς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ξυμμαχοὺς
 μάχῃ ἐκράτησε καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἑλλη-
 νας καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλησε· καὶ
 ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ ἕξ μῆνας, μέχρι οὗ ξηρά-
 νας τὴν διώρυχα καὶ παρατρέψας ἄλλη τὸ ὕδωρ τὰς τε
 ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ
 ἤπειρον, καὶ διαβὰς εἶλε τὴν νῆσον περὶ. οὕτω μὲν τὰ ¹¹⁰
 τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάσῃ ἕξ ἔτη πολεμήσαντα·
 καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Αἰβύης ἐς
 Κυρήνην ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο. Αἰγυπτὸς ²
 δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλείᾳ ἐγένετο πλὴν Ἄμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς
 ἔλεσι βασιλέως· τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε τοῦ ἔλους οὐκ
 ἐδύνατο ἔλειν καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων
 οἱ ἔλειοι. Ἰνάρωσ δὲ ὁ Αἰβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ³
 ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς ἀνεσταν-
 ρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντ- ⁴
 ἦγοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσai ἐς Αἰγυπτὸν ἔσχον
 κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων

οὐδέν· καὶ αὐτοῖς ἕκ τε γῆς ἐπιπεσόντες πεζοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν διέφυγον τὰς πολλὰς τῶν
 6 νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. τὰ μὲν κατὰ τὴν
 μεγάλην στρατείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐς
 Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

111 Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐγεκρατίδου υἱὸς τοῦ
 Θεσσαλῶν βασιλέως φεύγων ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν
 κατάγειν· καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας ὄντας
 συμμάχους Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρ-
 σαλον. καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ
 ἐκ τῶν ὀπλίων (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον), τὴν
 δὲ πόλιν οὐχ εἶλον, οὐδ' ἄλλο προυχώρει αὐτοῖς οὐδέν
 ὧν ἔνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν πάλιν Ὀρέστην
 2 ἔχοντες ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον
 χίλιοι Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες
 (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα.
 Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγούντος, καὶ ἀποβάν-
 3 τες Σικυωνίων τοὺς προσμιζαντας μάχῃ ἐκράτησαν. καὶ
 εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύσαντες πέραν,
 τῆς Ἀχαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν καὶ ἐπολιόρχουν,
 οὐ μέντοι εἶλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

112 Ὑστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν σπονδαὶ γίνονται
 2 Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πεντέτεϊς. καὶ Ἑλληνικοῦ
 μὲν πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο
 ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν συμμάχων Κίμωνος
 3 στρατηγούντος. καὶ ἐξήχοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ'
 αὐτῶν ἔπλευσαν Ἀμυρταίου μεταλέμποντος τοῦ ἐν τοῖς
 4 ἔλεσι βασιλέως, αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρχουν. Κίμωνος
 δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ
 Κιτίου· καὶ πλείσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ
 Φοίνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεξομάχησαν ἅμα,
 καὶ νικήσαντες ἀμφοτέρω ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ αἱ
 5 ἐξ Αἴγυπτου νῆες πάλιν [αἱ] ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν. Λακε-
 δαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον
 ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρ-
 ἔδωσαν Δελφοῖς· καὶ αὐθις ὕστερον Ἀθηναῖοι ἀποχωρη-
 σάντων αὐτῶν στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδωσαν
 Φωζεῦσι.

113 Καὶ χρόνον ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιω-
 τῶν τῶν φεγγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν

καὶ ἄλλ' ἅπτα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἐαυτῶν
 μὲν χιλίοις ὀπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἐκάστοις ἐπὶ
 τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου
 στρατηγοῦντος. καὶ Χαιρώνειαν ἐλόντες ἀπεχώρουν φυ-
 λακίην καταστίσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν Κορω- 2
 νείᾳ ἐπιτίθενται οἳ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιω-
 τῶν καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν καὶ Εὐβοέων φυγάδες καὶ
 ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν· καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς
 μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον.
 καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς 3
 ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κοιμοῦνται. καὶ οἱ φεύ- 4
 γοντες Βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αὐτό-
 νομοι πάλιν ἐγένοντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῶ ὕστερον Εὐβοία ἀπέστη ἀπὸ 114
 Ἀθηναίων. καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους
 στρατιᾷ Ἀθηναίων ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀρέστηκε
 καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ
 οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρυμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων,
 πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγόμενοι δὲ Κοριν-
 θίους καὶ Σικωνίους καὶ Ἐπιδαυρίους ἀπέστησαν οἱ
 Μεγαρῆς, ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν
 στρατιάν ἐκ τῆς Εὐβοίας. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοπον- 2
 νῆσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θροιῶζε ἐσβαλόντες
 ἐδήλωσαν Πλειστοάνακτος τοῦ Πανσανίου βασιλέως Λακε-
 δαιμονίων ἠγουμένου, καὶ τὸ πλεον οὐκέτι προελθόντες
 ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὐβοίαν 3
 διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶ-
 σαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογία κατεστήσαντο, Ἐστιαίᾳς
 δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας οὐ πολλῶ ὕστερον 115
 σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμ-
 μάχους τριαζοντούεις, ἀποδάντες Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ
 Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν· ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελο-
 ποννησίων.

Ἐπιὼ δὲ ἔτει Σαμίσις καὶ Μιλησίσις πόλεμος ἐγένετο 2
 περὶ Προίης· καὶ οἱ Μιλήσιοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ
 παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβῶων τῶν Σαμίων. ξυν-
 επελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιώ-
 ται, νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. πλεύσαντες 3
 οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρατίαν

κατέστησαν καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων πενήκοντα
 μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Ἀθήμινον
 4 καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τῶν δὲ Σαμίων
 ἦσαν γὰρ τινες οἱ οὐκ ὑπέμενον, ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν
 ἠπειρον, ξυνθήμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις
 καὶ Πισσοῦθνη τῷ Ὑστάσπου ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεις
 τότε, ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίους διέβησαν
 6 ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ
 ἐπανέστησαν καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων, ἔπειτα τοὺς
 ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Ἀθήμινου τοὺς αὐτῶν ἀπέστησαν,
 καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίων καὶ τοὺς ἄρχοντας οἱ
 ἦσαν παρὰ σφίσιν ἐξέδωσαν Πισσοῦθνη, ἐπὶ τε Μίλητον
 εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. ξυναπέστησαν δὲ αὐ-
 116 τοῖς καὶ Βυζάντιοι. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἤσθοντο, πλεύσαν-
 τες ναυσὶν ἐξήκοντα ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἑκαταίδεκα τῶν
 νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ Καρίας ἐς
 προσκοπήν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου
 καὶ Λέσβου περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν), τεσσαράκοντα δὲ
 ναυσὶ καὶ τέσσαρσι Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατη-
 γοῦντος ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ Σαμίων ναυσὶν
 ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες (ἔτυχον δὲ
 αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι), καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι.
 2 ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσ-
 σαράκοντα καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ
 ἀποβάντες καὶ κρατοῦντες τῷ πεζῷ ἐπολιόρχουν τρισὶ
 3 τείχεσι τὴν πόλιν καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα. Περικλῆς δὲ
 λαβὼν ἐξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμοουσῶν ὄχετο κατὰ
 τάχος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοινισ-
 σαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν· ὄχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σά-
 μου πέντε ναυσὶ Σησαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.
 117 ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἑξαπιναίως ἐκπλον ποιησάμενοι
 ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες τὰς τε προφυλακί-
 δας ναῦς διέφθειραν καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταναγομένας
 ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκράτησαν
 ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα καὶ ἐσεχομίσαντο καὶ
 2 ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ Περικλέους πάλιν
 ταῖς ναυσὶ κατεκλήσθησαν. καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον
 προσεβροήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ
 Ἄγωνος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέ-
 μου καὶ Ἀντικλέους, ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου τριάκοντα.

καὶ ναυμαχίαν μὲν τινα βραχείαν ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι, ³
 ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτω μηνὶ
 καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τειχὸς τε καθελόντες καὶ
 ὁμήρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα τὰ
 ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβη-
 σαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὡσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ¹¹⁸
 τὰ προειρημένα, τὰ τε Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ Ποιειδαιατικὰ
 καὶ ὅσα πρόφρασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. ταῦτα δὲ ²
 ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρὸς τε ἀλλήλους καὶ
 τὸν βάρβαρον ἐγένετο ἐν ἔτεσι πενήτηντα μάλιστα μεταξὺ
 τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέ-
 μου· ἐν οἷς οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν
 κατεστήσαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμειος.
 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλων εἰ μὴ ἐπὶ
 βραχύ, ἡσύχαζόν τε τὸ πλεόν τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ
 πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἵεναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκά-
 ζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι, πρὶν
 δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρητο καὶ τῆς ξυμμα-
 χίας αὐτῶν ἤπτοντο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο,
 ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάση προθυμίᾳ καὶ καθ-
 αιρετέᾳ ἢ ἰσχύς, ἣν δύνωνται, ἀραμένοις τὸνδε τὸν πό-
 λεμον.

Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύ- ³
 σθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμ-
 ψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν
 ἄμεινον ἔσται. ὃ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ
 κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλ-
 λήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος.

Αὐτοῖς δὲ τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ¹¹⁹
 ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν
 πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυνόδου γενομένης οἱ
 τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους
 τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιούντες γενέσθαι, καὶ
 οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον
 ἐκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες
 περὶ τῆ Ποιειδαία μὴ προδιαφθαρή, παρόντες δὲ καὶ
 τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαύδε.

„Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ¹²⁰
 ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν

- πόλεμόν εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκο-
 2 πτεῖν, ὡς περ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατοικημένους εἰδέναι χρὴ ὅτι, τοῖς κάτω ἢ μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἔξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὠραίων καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὣν ἡ θάλασσα τῇ ἡπειρῷ δίδωσι, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δὲ ποτε, εἰ τὰ κάτω προσῴντο, καὶν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελ-
 3 θεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἴσσον νῦν βουλευέσθαι. διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι
 4 μήτε τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον ἀδικεῖσθαι· ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθεῖ τῆς ὀρασιῶν τὸ τερπνὸν δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει
 5 ἀπίστῳ ἐπαιρούμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλείω ἂ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοῦναντίον ἀσχυρῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοίᾳ τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξίρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἔλλείπομεν.
- 121 „Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθη-
 2 ναίους, καταθροσόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατεῖσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ
 3 παραγγελλόμενα ἰόντας, ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἴοι τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἴσσον ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι.
 4 μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἀλίσκονται· εἰ δ'

ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλείονι χρόνῳ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δῆπου περιεσόμεθα· ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ, ὁ δ' ἐκείνοι ἐπιστήμη προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτη. χρέματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν· ἢ δεινὸν 5 ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξυμμαχοὶ ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῇ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σφύζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν. ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι 122 ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὕσα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτελισμὸς τῇ χώρᾳ, ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι. ἤγιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ πικρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῇ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

„Ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάστοις 2 πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὅρων διαφοραί, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξυμπαντίς τε ἡμῶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε, εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἔστω μιᾷ γνώμῃ ἀμνησούμεθα αὐτούς, δίχα γε ὄντας ἡμῶς ἀπόνως χειρώσονται. καὶ τὴν ἦσαν, εἰ καὶ δεινὸν τι ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἀντικρὺ δουλείαν· ὁ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ 3 Πελοποννήσῳ καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾷς κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῦμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἔωμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχου ἀξιοῦμεν καταλύειν. καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε 4 τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφραγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν καταφρόνησιν κελωρήκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασαι. τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρό- 123 τερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει αἰτιῶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χοῆ ἐπιταλαιπωρεῖν· πάτριον γὰρ ἑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς

- ἀρετὰς κτᾶσθαι· καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτω τε νῦν καὶ ἔξουσία ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον ἂ τῇ ἀπορία ἐκλήθῃ τῇ περιουσία ἀπολέσθαι), ἀλλὰ φαρσοῦντας ἵεναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν
- ² φρόβω, τὰ δὲ ὠφελία. σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἄς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβάσθαι, ἡδίκημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.
- 124 „Ὅστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἶπερ βεβαιότατον τὸ ταῦτά ξυμφέροντα εἶναι καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις, μὴ μέλλετε Ποτειδαιάταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὓσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἴώνων πολιορκουμένοις, οὐ πρότερον ἢ τούναντιον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἔλευθερίαν, ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλέπτεσθαι, τοὺς δ' εἰ γνωσθησόμεθα ξυελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ
- ² τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀρῆχθαι, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον μὴ φροβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ
- ³ ὁμοίως ἀκίνδυνον. καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησόμεθα ἐπελθόντες, καὶ αὐτοὶ τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλληνας ἔλευθερώσωμεν.“ Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.
- 125 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἐπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψηφον ἐπέγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν ὅσοι παρῆσαν ἐξῆς καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ
- ² πλήθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδομένον δὲ αὐτοῖς εὐθύς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπυρασκεύοις οὓσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἐκάστοις ἂ πρόσφορα ἦν καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὁμοῦς δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐπιαντὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερώς.
- 126 Ἐν τούτῳ δὲ ἐλρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθη-

ναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσις ὅτι μεγίστη
 πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἣν μὴ τι ἔσακούωσι. καὶ 2
 πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέ-
 λενον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς Θεοῦ. τὸ δὲ
 ἄγος ἦν τοιόδε. Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης ἀνὴρ Ἀθηναῖος 3
 τῶν πάλαι εὐγενῆς τε καὶ δυνατός· ἐγεγαμῆκει δὲ θυγα-
 τέρα Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκείνον τὸν
 χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλῳ ἐν 4
 Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ
 καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά τε τοῦ 5
 Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπέισας,
 ἐπειδὴ ἐπῆλθον Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε
 τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἑορτὴν τε τοῦ
 Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσέκειν Ὀλύμπια 6
 νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἡ μεγίστη 6
 ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τό τε μαντεῖον
 οὐκ ἐδήλου (ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται
 Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ἣ
 πανδημεὶ θύουσι πολλὰ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλ' (ἀγνά) θύματα 7
 ἐπιχώρια), δοκῶν δὲ ὀρθῶς γινώσκειν ἐπεχείρησε τῷ
 ἔργῳ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδη- 7
 μεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπο-
 λιόρχουν. χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχό- 8
 μενοι τῇ προσεδραεῖα ἀπῆλθον οἱ πολλοί, ἐπιτρέψαντες
 τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκρά- 8
 τορσι διαθεῖναι ἢ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσι· τότε δὲ τὰ
 πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἔπρασσον. οἱ δὲ 9
 μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον σίτου
 τε καὶ ὕδατος ἀπορίαν. ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς 10
 αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες
 καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν
 ἰκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ 11
 τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἐώρων
 ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιή-
 σουσιν, ἀπαγαγόντες ἀπέκτειναν· καθεζομένους δὲ τινας
 καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν Θεῶν [ἐν τοῖς βωμοῖς] ἐν τῇ παρόδῳ
 διεχορήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς
 Θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων.
 ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, 12
 ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ

- Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστέα ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατήλθον μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.
- 127 τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύνειν δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα καὶ νομίζοντες ἐκπεσόντος αὐτοῦ ὄϊον (ἂν) σφίσι προχωρεῖν
- 2 τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἠλπίζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος
- 3 ἔσται ὁ πόλεμος. ὦν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμόνοις, καὶ οὐκ εἶα ὑπεῖκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὄρμα τοὺς Ἀθηναίους.
- 128 Ἄντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμόν
- 2 γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου
- 3 ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. ἐπειδὴ Πανσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντιω καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἐρμιονίδα ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλησπόντον, τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐνεχείρησεν,
- 4 ἐριέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο καὶ τοῦ παντὸς πράγματος
- 5 ἀρχὴν ἐποιήσατο· Βυζάντιον γὰρ ἔλῶν τῇ προτιέρᾳ παρ-ουσία μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ καὶ βασιλέως προσήκοντες τινες καὶ ξυγγενεῖς, οἳ ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ) τότε τούτους οὓς ἔλαβεν ἀποπέμπει βασιλεῖ κούφρα τῶν ἄλλων ξυμμάχων, τῷ δὲ λόγῳ ἀ-
- 6 ἔδρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, ὧπερ ἐπέτρεψε τό τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῷ. ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον
- 7 ἀνηρρέθη· „Πανσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τούσδε

τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἐλών, καὶ γνώμην ποιοῦμαι, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι καὶ σοὶ Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι μετὰ σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. 129 ἦσθη τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν καὶ κελεύει αὐτὸν τὴν τε Δασκυλίτιν σατραπείαν παραλαβεῖν Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρότερον ἦρχε, καὶ παρὰ Πανσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι καὶ τὴν σφραγίδα ἀποδειξαι, καὶ ἦν τι αὐτῷ Πανσανίας παραγγέλλη περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος τά τε ἄλλα 2 ἐποίησεν ὡσπερ εἶρητο καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπειμψεν. ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε· „Ὡδε λέγει βασιλεὺς 3 Ἐέρξης Πανσανία· καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου ἔσωσας κεῖταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἔσαι ἀνάγραπτος, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. καὶ σε μήτε νύξ μήθ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὃν ἐμοὶ ὑπισχνεῖ, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκωλύσθω μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποὶ δεῖ παραγίγνεσθαι, ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὃν σοὶ ἐπειμψα, πρᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔξει ἀμφοτέροις.“ 130 ταῦτα λαβὼν ὁ Πανσανίας τὰ γράμματα, ὃν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῶν τότε μᾶλλον ἦτο καὶ οὐκέτι ἐδύνατο ἐν τῇ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεύειν, ἀλλὰ σκευᾶς τε Μηδικᾶς ἐνδύόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῆι καὶ διὰ τῆς Θράκης πορευόμενον αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρον, τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προουδέλῳ 2 ἢ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐσέπειτα ἐμελλε πράξειν. δυσπρόσ- οδόν τε αὐτὸν παρεῖχε καὶ τῇ ὄργῃ οὕτω χαλεπῇ ἐχρητο ἐς πάντας ὁμοίως ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι· 3 διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥμισυ ἢ ξυμμαχία μετέστη. οἱ δὲ Μακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον 131 δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἐρμιο-

νίδι νηὶ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας οὐ κελυσάντων αὐτῶν
 τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βία ὑπὲρ
 Μιθραίων ἐκπολιορρηθεὶς ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπαν-
 εχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωάδας ἰδρυθεὶς πράσων
 τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ οὐκ ἐπὶ
 ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος, οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον,
 ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκυτάλην εἶπον
 τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι, εἰ δὲ μή, πόλεμον αὐτῷ
 2 Σπαρτιάταις προαιγορεύειν. ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἥμιστα
 ὑποπίτος εἶναι καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν δια-
 βολὴν ἀνεχώρει τὸ δεύτερον ἐς Σπάρτην. καὶ ἐς μὲν τὴν
 εἰρκτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐφόρων (ἔξεστι δὲ
 τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο), ἔπειτα διαπρα-
 ξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν
 132 τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν. καὶ φανερόν μὲν
 εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιάταις σημεῖον, οὔτε οἱ ἔχθροὶ οὔτε
 ἢ πᾶσα πόλις, ὅτι ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο
 ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῷ παρόντι
 τιμὴν ἔχοντα (Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου ὄντα βασι-
 2 λέα καὶ νέον ἔτι ἀνεπιθὸς ὡν ἐπετρόπευεν), ὑποψίας δὲ
 πολλὰς παρείχε τῇ τε παρανομίᾳ καὶ ζηλώσει τῶν βαρ-
 βάρων μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι, (καὶ) τὰ
 τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν εἰ τί πού τις ἐξεδεδιήθητο τῶν
 καθεστῶτων νομίμων καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδά ποτε τὸν
 ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων
 ἀχροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλε-
 γειον τόδε·

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὄλεσε Μήδων,

Πανσανίας Φοίβῳ μνημῆ' ἀνέθηκε τόδε.

3 τὸ μὲν οὖν ἐλεγείον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθύς
 τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο καὶ ἐλέγραψαν ὄνομαστί
 τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ
 ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Πανσανίου ἀδίδχημα καὶ τότ' ἐδόκει
 εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῷ μᾶλλον
 παρόμοιον παραθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ.
 4 ἔτυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Ἑλλώτας πράσσειν τι αὐτόν,
 καὶ ἦν δὲ οὕτως· ἔλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχεῖτο αὐτοῖς
 καὶ πολιτείαν, ἣν ξυνεπαραστώσιν καὶ τὸ πᾶν ξυγκατερ-
 5 γάσωσιν. ἀλλ' οὐδ' ὡς οὐδὲ τῶν Ἑλλώτων μηνυταῖς τισὶ
 πιστεύσαντες ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτόν, χρώ-

μνοι τῷ τρόπῳ ὥπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτούς, μὴ τα-
 χεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου ἄνευ ἀναμρισητήτων
 τεμηρίων βουλευσαί τι ἀνήκεστον, πρὶν γε δὴ αὐτοῖς,
 ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολάς
 πρὸς Ἀρτάβαζον κοιμῆν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικά ποτε
 ὦν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτῆς γίγνεται, δεί-
 σασ κατα ἐνθύμησιν τινα ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ
 ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο, καὶ παραποησάμενος σφραγίδα,
 ἵνα, ἢν ψευδοῦν τῆς δόξης ἢ καὶ ἐκείνός τι μεταγράψαι
 αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῶ, λύει τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς ὑπονοήσας
 τι τοιοῦτο προσεπεστάλθαι καὶ αὐτὸν ἤυρεν ἐγγεγραμ-
 μένον κτείνειν. τότε δὴ οἱ ἔφοροι δεῖξαντος αὐτοῦ τὰ 133
 γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουλη-
 θέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Πανσανίου τι λέγοντος, ἀπὸ
 παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἰκέτου οἰχομένου
 καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν
 [τε] ἐφόρων ἐντός τινος ἔκρυψε, καὶ Πανσανίου ὡς αὐτὸν
 ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἰκετείας
 ἤσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τὰ
 τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ τᾶλλ' ἀποφαίνοντος καθ'
 ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα
 διακονίαις παραβάλοιτο, προτιμηθεῖν δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολ-
 λοῖς τῶν διακόνων ἀποθαρεῖν, κάκεινου αὐτὰ ταῦτα ξυνο-
 μολογοῦντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐώντος ὀργίζεσθαι,
 ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ
 ἀξιούντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι καὶ μὴ τὰ πρᾶσσόμενα
 διακωλύειν. ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ 134
 ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν
 ἐποιοῦντο. λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθῆσεσθαι
 ἐν τῇ ὀδηῷ, ἐνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόν-
 τος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει, ἄλλον δὲ νεύματι ἀφα-
 νεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοία, πρὸς τὸ ἱερὸν
 τῆς Χαλκιοῖζον χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προσαταρνεῖν· ἦν
 δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος. καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα ὃ ἦν τοῦ
 ἱεροῦ ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροῖη, ἰσυχάζεν.
 οἱ δὲ τὸ παραντίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ 2
 τοῦτο τοῦ τε οἰκῆματος τὸν ὄρορον ἀφείλον καὶ τὰς θύρας
 ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες ἔσω ἀπ-
 ηκοδόμησαν, προσσαθεζόμενοί τε ἐξεπολιόρχησαν λιμῶ.
 καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν ὡσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκῆ- 3

- μαι, αἰσθόμενοι τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνου
 4 ὄντα, καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλ-
 λησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν οὐπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλ-
 λειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς
 ὁ ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις μετενεγκεῖν οὐπερ ἀπέθανε (καὶ νῦν κεῖται ἐν
 τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στήλαι δηλοῦσι), καὶ ὡς
 ἄγος αὐτοῖς ὄν τὸ πεπραγμένον δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς
 τῇ Χαλκιοίῳ ἀποδοῦναι. οἱ δὲ ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀν-
 δριάντας δύο ὡς ἀντὶ Πανσανίου ἀνέθεσαν.
- 135 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος,
 2 ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό. τοῦ δὲ
 μηδισμοῦ τοῦ Πανσανίου Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πεμ-
 ψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ξυνητητιῶντο καὶ τὸν
 Θεμιστοκλέα, ὡς ἠῦρισκον ἐκ τῶν περὶ Πανσανίαν ἐλέγ-
 3 χων, ἰξίουν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. οἱ δὲ πει-
 σθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος καὶ ἔχων δίαιταν μὲν
 ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον)
 πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐτοιμῶν ὄντων ξυν-
 διώκειν ἄνδρας οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.
- 136 ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει ἐκ Πελοποννήσου
 ἐς Κέρκυραν, ὣν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόν-
 των Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ
 Ἀθηναίοις ἀπέχθεσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν
 2 ἡπειρον τὴν κατατιζυρῦ. καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προσ-
 τεταγμένων κατὰ πύστιν ἢ χωροίη, ἀναγκάζεται κατὰ
 τι ἄπορον παρὰ Ἰδμήτον τὸν Μολοσσῶν βασιλέα ὄντα
 3 αὐτῷ οὐ φίλον καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν οὐκ εἴυχεν ἐπιδη-
 μῶν, ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἰκέτης γενόμενος διδάσκεται ὑπ'
 αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβῶν καθέζεσθαι ἐπὶ τὴν ἐστίαν.
- 4 καὶ ἔλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἰδμήτου δηλοῖ τε ὅς
 ἐστι καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθη-
 ναίων δεομένην, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἂν ὑπ'
 ἐκείνου πολλῷ ἀσφενεσιτέρου ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν,
 γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι.
 καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρεῖας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα
 σφῆζεσθαι ἐναντιωθῆναι, ἐκείνον δ' ἂν, εἰ ἐκδοίη αὐτόν
 (εἰλῶν ἕφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται), σωτηρίας ἂν τῆς
 137 ψυχῆς ἀποσιερῆσαι. ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησιν τε αὐτόν
 μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος (ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτόν ἐκαθέζετο,

καὶ μέγιστον ἦν ἰκέτευμα τοῦτο) καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἔλθοῦσι καὶ πολλὰ εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλόμενον ὡς βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν περὶ ἔς Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. ἐν ἧ ὀλκάδος τυχὼν ἀναγομένης² ἐπ' Ἰωνίας καὶ ἐπιβὰς καταφέρεται χειμῶνι ἔς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον ὃ ἐπολιόρκει Νάξον. καὶ (ἦν γὰρ ἀγνῶς τοῖς ἐν τῇ νηί) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη ἔρεϊν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτόν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεῶς μέχρι πλοῦς γένηται· πειθόμενῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνησθήσεσθαι ἄξιαν. ὃ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου ὕστερον ἀφικνεῖται ἔς Ἐρεσον. καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκείνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων³ δόσει (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἐκ τε Ἀθηναίων παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ Ἀργούς ἃ ὑπεξέκειτο), καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινος πορευθεὶς ἄνω ἐσπέμπει γράμματα ὡς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δ' ἡ γραφὴ ὅτι „Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ, ὃς⁴ κατὰ μὲν πλείστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶζον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἡμυρόμην, πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἢ ἀποκομιδῇ ἐγίγνετο. καὶ μοι εὐεργεσία ὀφείλεται (γράψας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἦν ψευδῶς προσποιήσατο, τότε δι' αὐτόν οὐ διάλυσιν), καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρεμι διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχῶν αὐτός σοι περὶ ὧν ἦκω δηλώσαι.“ βασιλεὺς¹³⁸ δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν καὶ ἐκέλευε ποιεῖν οὕτως. ὃ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἐδύνατο κατανόησε καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας· ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν² γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδεὶς πω Ἑλλήνων διὰ τε τὴν προὔπαρχουσαν ἀξίωσιν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα ἦν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πεῖραν διδοῦς ξυνεὶός φαινέσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς³ βεβαιότατα δὴ φύσειως ἰσχὺν δηλώσας καὶ διαφερόντως³ τι ἔς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θανατάσαι· οἰκεία γὰρ

ζυγίσει, καὶ οὔτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὔτ' ἐπιμα-
 θῶν, τῶν τε παραχοῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος
 γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου
 ἄριστος εἰσαστής· καὶ ἅ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξ-
 ηγήσασθαι οἷός τε, ὧν δὲ ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ
 ἀπήλλακτο, τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι
 προσέωρα μάλιστα. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν ἠύσεως μὲν
 4 δυναμίει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ οὗτος αὐτο-
 σχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας δὲ τελευτᾷ τὸν
 βίον· λέγουσι δὲ τινες καὶ ἐκούσιον φαρμάκιον ἀποθανεῖν
 αὐτόν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἅ
 5 ὑπέσχετο. μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῆ
 Ἰσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόν-
 τος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἔρτον, ἢ προσέφερε
 πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον
 (ἐδόκει γὰρ πολυνοτότατον τῶν τότε εἶναι), Μυοῦντα δὲ
 6 ἕψον. τὰ δὲ ὅσιᾶ φρασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκον-
 τες οἷαδε κελεύσαντος ἐκείνου καὶ τεθῆναι κρήφα Ἀθη-
 ναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προ-
 δοσίᾳ φεύγοντος. τὰ μὲν κατὰ Πανσανίαν τὸν Λακεδαι-
 μόνιον καὶ Θεμισιοκλέα τὸν Ἀθηναῖον λαμπροτάτους γε-
 νομένους τῶν κατ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων οὕτως ἐτελεύτησεν.

139 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας
 τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐνα-
 γῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φροιῶντες παρ' Ἀθηναίους
 Ποτειδαίας τε ἀπακρίσασθαι ἐκέλευον καὶ Αἴγινα αὐτό-
 νομιον ἀφιέναι, καὶ μάλιστα γὰρ πάντων καὶ ἐνδηλότατα
 προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν
 γενέσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς
 λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ.

2 οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὔτε τᾶλλα ὑπέκρινον οὔτε τὸ ψήφισμα
 καθήρον ἐπιχαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς
 τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν

3 τῶν ἀριστανέμων. τέλος δὲ ἀφριζομένων τῶν τελευταίων
 πρέσβειων ἐκ Λακεδαιμόνος, Ραιμρίου τε καὶ Μελησίππου
 καὶ Ἰγνησιάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὢν πρότε-
 ρον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τὰδε ὅτι „Λακεδαιμόνιοι βούλον-
 ται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν, εἰ τοὺς Ἑλληνας αὐτονό-
 μους ἀγέιτε“, ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας
 σφίσιν αὐτοῖς προκρίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἁπάν-

των βουλευσαμένων ἀποκρίνασθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι ⁴
 τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφοτέρω γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις
 καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα
 εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξαν-
 θίππου, ἀνὴρ κατ' ἐξεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων,
 λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρήγει τοιάδε.

„Τῆς μὲν γνώμης, ᾧ Ἀθηναῖοι, ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι ¹⁴⁰
 μὴ εἶκειν Πελοποννησίοις, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους
 οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειδομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ
 ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμης
 τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια
 συμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειδομένους ὑμῶν
 δικαίῳ τοῖς κοινῇ ὀδοῦσιν, ἣν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα,
 βοηθεῖν, ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυτέσεως μεταποιεῖ-
 σθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ
 ἦσσαν ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου·
 διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆ, εἰώθα-
 μεν αἰτιῶσθαι.

„Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβου- ²
 λεύοντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἥμισυ. εἰρημένον γὰρ δίκας
 μὲν τῶν διαφορῶν ἀλλήλοισι διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν
 δὲ ἐκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ἤτησαν οὔτε
 ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ
 λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη
 καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεσι. Ποτειδαίας τε γὰρ ὑπαν- ³
 ἴστασθαι κελεύουσι καὶ Ἀἴγιαν ἀυτόνομον ἀφιέναι καὶ
 τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἷδε
 ἦγοντες καὶ τοὺς Ἕλληνας προαγορεύουσιν αὐτονόμους
 ἀφιέναι. ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση περὶ βραχέος ἂν πολε- ⁴
 μεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ
 μάλιστα προύχονται εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίνεσθαι
 τὸν πόλεμον, μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε ὡς
 διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο πᾶσαν ⁵
 ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πείραν τῆς γνώμης, οἷς εἰ
 ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθύς ἐπιταχθήσεσθε
 ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ
 σαφὲς ἂν καταστήσατε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλ-
 λον προσφέρεσθαι. αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν ¹⁴¹
 πρὶν τι βλαβῆραι, ἢ εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἀμεινον
 δοκεῖ εἶναι, καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως

προφάσει μὴ εἴζοντες μηδὲ ζῆν φόβῳ ἔζοντες ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη.

- 2 „Τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἔξομεν γινώτε καθ' ἕκαστον ἀκούον-
- 3 τες. αὐτουργοὶ τε γὰρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρονίων πολέμων καὶ διαποντίων ἀπειροὶ διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ'
- 4 ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦν οὔτε πεζὰς στρατιάς πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργόμενοι·
- 5 αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσι. σώμασί τε ἐτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον μὴ οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκόσ,
- 6 ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται. μάχη μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἑλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζῦμμαχοὶ ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μίητε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι παραχρημά τι ὀξέως ἐπιτελώσι, πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν
- 7 φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελεῖς γίνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαι τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἱμιστὰ τὰ οἰκεῖα φθειραῖ. χρόνιοί τε ζυγιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεῖα πρᾶσσοῦσι, καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἶεται βλάψειν, μέλειν δὲ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προιδεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λαν-
- 142 θάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον. μέγιστον δὲ τῆ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.
- 2 καὶ μὴν οὐδ' ἢ ἐπιτείχισις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον
- 3 φροβηθῆναι. τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀνίκαλον παρασκευάσασθαι, ἢ που δὴ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ
- 4 οὐχ ἦσσαν ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων· φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάβπτειεν ἂν τι μέρος καιαδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις, οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται

ἐπιτειχίζειν τε κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων
 καί, ἥπερ ἰσχύομεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. πλέον γὰρ 5
 ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ
 ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κατ' ἥπειρον ἐς τὰ ναυτικά. τὸ δὲ τῆς 6
 θαλάσσης ἐπιστήμονας γενεσθαι οὐ βραδίως αὐτοῖς προσ-
 γενήσεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθύς ἀπὸ 7
 τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ
 καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι
 διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορομῆσθαι, ἄξιον
 ἂν τι δοῦμεν; πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορομούσας κἂν δια- 8
 κινδυνεύσειαν πλήθει τὴν ἡμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς
 δὲ εἰρογόμενοι ἡσυχάσουσι, καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἄξυν-
 ετώτεροι ἔσονται καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀνηρότεροι. τὸ δὲ 9
 ναυτικὸν τέχνης ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐν-
 δέχεται, ὅταν τύχη, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι. εἴ τε καὶ 143
 κινήσαντες τῶν Ὀλυμπιάσιν ἢ Δελφοῖς χορημάτων μισθῷ
 μείζονι πειροῦντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυ-
 τῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσβάντων αὐτῶν τε
 καὶ τῶν μετοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει
 καί, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν
 ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἢ ἄλλη
 Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων 2
 τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσοнос ἅμα ἐλπίδος
 ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις
 ξυναγωνίζεσθαι. καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα 3
 καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε
 ὦνπερ ἐκείνοις ἐμειψάμην ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ
 τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. ἦν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν περὶ 4
 ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσοῦμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ
 τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τιμηθῆναι καὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἄπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντι-
 λαβεῖν ἡμαθεί, ἡμῶν δὲ ἐστὶ γῆ πολλή καὶ ἐν νήσοις καὶ
 κατ' ἥπειρον· μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. σέψασθε 5
 δέ· εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν;
 καὶ νῦν χορὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν
 γῆν καὶ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως
 φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν δορισθέν-
 τας πολλῷ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι (κρατήσαντές τε γὰρ
 αὐθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα καὶ ἦν σφαλῶμεν, τὰ τῶν

ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν), τὴν τε ὀλόφρρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κινῶνται. καὶ εἰ ὅμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δηῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

144 „Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἣν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους ἀφαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων δικαιοσύνας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀπολέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἣν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε), τὰς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα καὶ ὅταν κάκεῖνοι ταῖς αἰτίων ἀποδιῶσι πόλεσι μὴ σφίσι [τοῖς Λακεδαιμονίοις] ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἐκάστοις ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας, πόλεμον δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμνησούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρόποντα ἅμα τῇδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι.

3 εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν· ἣν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχόμεθα, ἥσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν· ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ

4 ἰδιότη μείγεται τιμὰ περιγίγνεται. οἱ γοῶν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσιῶνδε ὀρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τύλῃ μείζονι ἢ δυνάμει τὸν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτὰ· ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγυρομένοις πειραῶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῖναι.“

145 Ὁ μὲν Περιζλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομισαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἅ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε καὶ τὸ ξύμπαν. οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκη δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας εἰοῖμοι

εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἶκον καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

Αἰτίαι δὲ αὐταὶ καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις 146 πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρα. ἐπεμίγνυντο δὲ ὁμῶς ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὐ· σπονδῶν γὰρ ζύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφρασις τοῦ πολεμεῖν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Β.

Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμαχῶν, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρύκτει παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακον- 2 τούτεις σπονδαὶ αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πενήτηζοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίους, μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μὴνὶ ἔκτῳ καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακασίων (ἤγούντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσήλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας οὔσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέωξαν 2 τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Νανκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' 3 Εὐρυμάχον τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προιδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὔσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεσιῶτος προκαταλαβεῖν. ἧ καὶ ῥᾶον ἔλαθον ἔσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεσιγυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα 4 τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπέειποντο ὡσὶ εὐθὺς ἔργον

ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δὲ
 ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς
 ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν (καὶ
 ἀνείπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν
 πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ
 ὄπλα), νομίζοντες σφίσι ῥαδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσ-
 3 χωρήσειν τὴν πόλιν. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἦσθοντο ἔνδον
 τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἔξαπιναίως κατειλημμένην
 τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῶν πλείους
 ἐπεληλυθέναι (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί), πρὸς ξύμβασιν
 ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξιόμενοι ἰσχύαζον, ἄλλως τε
 2 καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δὲ
 πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας
 καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥαδίως κρατήσειν· τῷ γὰρ
 πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων
 3 ἀρίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο
 διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως
 μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες, ἀμάξας τε ἄνευ
 τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀπὸ τείχους
 ἦ, καὶ τὰλλα ἐξήρτυνον ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα
 4 ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῖμα ἦν,
 φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν
 ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσα-
 λεωτέροις οὔσι προσφέρωνται καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου
 γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτί φροβερώτεροι ὄντες ἦσσαν ὡσι
 τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλόν
 4 τε εὐθύς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος. οἱ δ' ὡς ἔγνω-
 σαν ἠπαιτημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ
 2 τὰς προσβολὰς ἢ προσπίπτοιεν ἀπεωθοῦντο. καὶ δις
 μὲν ἢ τοὺς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶν θορόβῳ αὐτῶν
 τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκειῶν ἅμα
 ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλοηγῇ χρωμένων λίθοις
 τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ἕτεοῦ ἅμα διὰ νυκτός
 πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐροβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφυ-
 γον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν
 σκότῳ καὶ πηλῶ τῶν διόδων ἢ χοῖ σιωθῆναι (καὶ γὰρ
 τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν), ἐμπείρους δὲ
 ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεεῖν, ὡς διεφθείροντο
 3 πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας ἢ ἐσῆλθον καὶ
 αἶλερ ἦσαν ἀνεφωγμένοι μόναι, ἔκλησε στυρακίῳ ἀκοντίου

ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἔς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτη
 ἔτι ἕξοδον εἶναι. διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν 4
 τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἔς τὸ ἕξω
 σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ
 πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ
 διακόψαντες τὸν μοχλόν ἐξῆλθον οὐ πολλοί (αἴσθησις γὰρ
 ταχεῖα ἐπεγένετο), ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως σποράδην
 ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυν- 5
 εστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἔς οἶκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους
 καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεωγμέναί ἔτυχον αὐτοῦ, οἴομενοι
 πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον
 ἔς τὸ ἕξω. ὀρῶντες δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοὺς ἀπειλημένους 6
 ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρόσαν-
 τες τὸ οἶκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε 7
 καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῦσαν κατὰ τὴν πόλιν
 πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς
 αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι ὃ τι ἂν βούλωνται. οἱ 8
 μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν. οἱ δὲ ἄλλοι 5
 Θηβαῖοι οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρα-
 τιᾶ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγε-
 λίας ἅμα κατ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων
 ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίου 2
 ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε
 βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὃ γὰρ Ἄσωπὸς ποταμὸς ἑρρῦη
 μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑειῷ 3
 καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο,
 ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρισμένων, τῶν δὲ ζώντων
 ἔχομένων. ὥς δ' ἦσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, 4
 ἐπεβούλευον τοῖς ἕξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν (ἦσαν
 γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγρούς καὶ κατασκευή, οἷα
 ἀπροσδοκίτου (τοῦ) κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου)· ἐβούλοντο
 γὰρ σφίσι, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἦν
 ἄρα τύχασί τινες ἕξω γρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διανο-
 οῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλεομένων αὐτῶν ὑπο- 5
 τοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς
 ἕξω κήρυκα ἐξέπειμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι
 οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν
 πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τὰ τε ἕξω ἔλεγον αὐ-
 τοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφρασαν αὐτῶν τοῖς
 ἀνδράς ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ

- 6 πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐκ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθύς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἦν τι ξυμβαίνωσι,
- 7 καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὄγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ
- 6 προδιδόντες. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν τοῖς Θηβαίοις, τὰ δ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ
- 2 παρόντα ἢ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθύς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχορῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἐπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων,
- 3 πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γυγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῆει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ἤδεσαν. οὕτω δὲ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀρικόμενος ἤνευ τοὺς ἄνδρας
- 4 διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἔς Πλάταιαν σιτόν τε ἐσίγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχραιοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.
- 7 Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες· παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Μακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἔς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθέν τινα ὠφελίαν ἠλπίζον ἐκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν
- 2 δυνάμεως. καὶ Μακεδαιμόνοις μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τὰ κείνων ἐλομένοις νῆες ἐπειάχθησαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς ἔς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ δ' ἄλλα ἠσυχάζοντι καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μὲν ἕως ἄν

ταῦτα παρασκευασθῆ. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τε ὑπάρχουσαν³
 ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλ-
 λον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ
 Ἀκαρνανίαν καὶ Ζάκυνθον, ὁρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ'⁴
 εἴη βεβαίως, πέριξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.
 ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφοτέρω, ἀλλ' ἔρωτο ἐς τὸν⁸
 πόλεμον οὐκ ἀπεικίτως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερον
 ἀντιλαμβάνονται, τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὔσα ἐν
 τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως
 ὑπὸ ἀπειρίας ἵπτετο τοῦ πολέμου. ἢ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα
 μετέωρος ἦν ξυριουσιῶν τῶν πρώτων πόλεω. καὶ πολλὰ²
 μὲν λόγια ἐλέγοντο, πολλὰ δὲ χρησολόγοι ἦδον ἐν τε τοῖς
 μέλλουσι πολεμήσειν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ³
 Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ τούτων, πρότερον οὐπω σει-
 σθεῖσα ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει
 ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆται· εἴ τί τι ἄλλο
 τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. ἢ δὲ⁴
 εὐνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς
 Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλ-
 λάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις
 εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς·
 ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἐκάστω τὰ πράγματα ἢ
 μή τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως (ἐν) ὁρῆν εἶχον οἱ πλείους⁵
 τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμε-
 νοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.

Παρασκευῆ μὲν οὖν τοιαύτη καὶ γνώμη ὠριμητο.⁹
 πόλεις δ' ἐκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πό-
 λεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἷδε ξυμμαχοί·²
 Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες πληρὴν Ἀργείων
 καὶ Ἀχαιῶν (τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φίλια ἦν· Πελληνῆς
 δὲ Ἀχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστε-
 ρον καὶ ἅπαντες), ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαροῖς, Φωκῆς,
 Λοκροῖ, Βοιωτοῖ, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι.
 τούτων ναυτικὸν παρεῖχοντο Κορίνθιοι, Μεγαροῖς, Σικυώ-³
 νιοι, Πελληνῆς, Ἠλεῖοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, ἱππέας
 δὲ Βοιωτοῖ, Φωκῆς, Λοκροῖ, αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζόν
 [παρεῖχον]. αὕτη Λακεδαιμονίων ξυμμαχία· Ἀθηναίων⁴
 δὲ Χιοι, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Νεναπάκτῳ,
 Ἀκαρνανίων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι
 πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, Κερίαι ἢ

- ἐπὶ Θαλάσση, Δωριῆς Καρσὶ πρόσοικοι, Ἰωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θοράκης, νῆσοι ὅσαι ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα [πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες]
- 5 πλὴν Μήλου καὶ Θήρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χίοι, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα.
- 6 Ξυμμαχία μὲν αὕτη ἐκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.
- 10 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἕξω Ξυμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι τὰ τε ἐπιτήδεια οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἕξοδον ἔκδημον ἔχειν, ὡς ἔσβα-
- 2 λούντες ἐς τὴν Ἀττικὴν. ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις ἐτοῖμα γίγνοιτο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον, Ξυησαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ
- 3 πόλεως ἐκάστης ἐς τὸν ἴσθμόν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στρατεύμα Ξυειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγεῖτο τῆς ἕξόδου ταύτης, Ξυγαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήνει τοιαύδε.
- 11 „Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ Ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἕξω ἐποίησαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἄριστοι
- 2 στρατεύοντες. δίκαιον οὖν ἡμᾶς μῆτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μῆτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῆσδε τῇ ὁρμῇ ἐπιήρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξιαι
- 3 ἡμᾶς ἅ ἐπινοοῦμεν. οὐχ οὐκ ἔστιν ἡμῶν, εἴ τι καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἐκάστης ἠγεμόνα καὶ στρατιωτὴν τὸ καθ' αὐτὸν αἰεὶ προσδέχεσθαι
- 4 ἐς κίνδυνόν τινα ἵξιν. ἔδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς ἀμεινον ἡμύναι τοὺς πλείονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκευοὺς γενέ-
- 5 σθαι. χρὴ δὲ αἰεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ Θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ δεδιότας παρασκευάζεσθαι. οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν

εἶεν, πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δὲ 6
οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ
τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην, ὥστε χρὴ καὶ πάνν
ἐλπίζειν διὰ μάχης ἵναί αὐτούς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὤρηται
ἐν ᾧ οὐπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῆ ὀρώσιν ἡμᾶς
δηρῶντάς τε καὶ τάκειων φθειρόντας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς 7
ὄμμασι καὶ ἐν τῷ παραντίκα ὄραν πάσχοντάς τι ἄηθες
ὄργῃ προσπίπτει, καὶ [οἱ] λογισμῶ ἑλάχιστα χρώμενοι
θυμῶ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ 8
πλέον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν
ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηρῶν μᾶλλον
ἢ τὴν ἑαυτῶν ὄραν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύ- 9
οντες καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ
ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφοτέρω ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἔπειθ'
ὄπη ἂν τις ἡγήται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντός
ποιούμενοι καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλ-
λιστον γὰρ τότε καὶ ἀσφαλέστατον πολλοὺς ὄντας ἐνὶ
κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.“

Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδα- 12
μος Μελίσσιππον πρῶτον ἀποσιέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν
Διακρίτου, ἄνδρα Σπαριατήν, εἰ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοτεν
οἱ Ἀθηναῖοι ὀρώντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. οἱ δὲ οὐ 2
προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν
γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα καὶ
πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξοστρατευ-
μένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον
εἰκὸς ὄρων εἶναι αὐθημερόν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας
ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἦν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι.
Ἐμπέμπουσί τε τῷ Μελισσίππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενὶ
ἔγγενηται. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὄροις ἐγένετο καὶ ἔμελλε 3
διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο ὅτι „Ἦδε ἡ ἡμέρα
τοῖς Ἑλλήσι μεγάλων κακῶν ἄρξει.“ ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ 4
στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν
πω ἐνδώσουσιν, οὕτω δὲ ἄρας τῷ στρατῷ προνώρει ἐς
τὴν γῆν αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ 5
τοὺς ἵππεας παρέχοντο Πελοποννησίοις ἔξοστρατεῦειν, τοῖς
δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδήρουν.

Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ἔξοστρατευμένων τε ἐς τὸν 13
ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν,
Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος

αὐτός, ὡς ἔγνω τὴν ἰσβολὴν ἰσομένην, ὑποτοπίσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγγανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἄγρους αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηώσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὡσπερ καὶ τὰ ἄγῃ ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἄγρους τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας, ἣν ἄρα μὴ δηώσωσιν οἱ πολέμιοι ὡσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι,

² καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι. παρήγει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαι τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄγρῶν ἐσχομίζεσθαι, ἐς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικόν, ἧ̄περ ἰσχύουσιν, ἐξαργύεσθαι, τὰ τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμη καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι.

³ Φαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων (τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τἄλλα οἰκοδομήματα καὶ

⁴ ἐς Ποτεΐδαιαν ἀπαηλώθη), χωρὶς δὲ χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου ἐν τε ἀναθήμασιν ἰδίῳις καὶ δημοσίῳις καὶ ὅσα ἱερὰ, σκευὴ περὶ τε τῆς πομπῆς καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ σκῦλα Μηδικὰ καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσοнос

⁵ [ἦν] ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτούς, καὶ ἦν πάντῃ ἐξείργονται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις· ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου καὶ περιαιρειτὸν εἶναι ἅπαν. χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔφη χοῖραι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν.

⁶ χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς· ὀπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις

⁷ καὶ τῶν παρ' ἑκαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων. τοσοῦτοι γὰρ ἐρύλασον τὸ πρῶτον ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν,

ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ με-
 οίκων ὅσοι ὄπλιται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους
 στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ
 ἄστεος καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ
 τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ
 μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ· τὰ δὲ μακρὰ
 τεῖχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ
 ἔξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνυχίᾳ ἐξή-
 κοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ
 ὃν ἡμῖσιν τούτου. ἑπτάς δ' ἀπέφρανε διακοσίους καὶ 8
 χιλίους ξὺν ἑκποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξό-
 τας, καὶ τριήρεις τὰς πλοῖμους τριακοσίας. ταῦτα γὰρ 9
 ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε
 ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἐμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι καὶ
 εἰς τὸν πόλεμον καθίστατο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷάπερ
 εἰώθει Περικλῆς εἰς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πο-
 λέμῳ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπέθοντό τε καὶ ἐσ- 14
 κομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν
 ἄλλην κατασκευὴν ἣ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν
 οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑπο-
 ζύγια εἰς τὴν Εὐβοίαν διεπέμψαντο καὶ εἰς τὰς νῆσους
 τὰς ἐπικειμένας. χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ αἰεὶ εἰωθέναι 2
 τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἢ ἀνάστασις
 ἐγίνετο. ξυμβεβίκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάντων ἀρχαίου ἐτέρων 15
 μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρῶ-
 των βασιλέων ἡ Ἀττικὴ εἰς Θησεία αἰεὶ κατὰ πόλεις ὤκειτο
 πρυτανεῖά τε ἐχούσας καὶ ἄρχοντας, καὶ ὁπότε μὴ τι
 δείσειαν, οὐ ξυνῆσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ'
 αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλευόντο· καὶ τινες
 καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὡσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ'
 Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθεά. ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, 2
 γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνητοῦ καὶ δυνατοῦς τὰ τε ἄλλα δι-
 εκόσμησε [τὴν χώραν] καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων
 τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς εἰς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν,
 ἐν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνόκησε πάν-
 τας, καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἐκάστους ἕπερ καὶ πρὸ
 τοῦ ἡγάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χοῦσθαι, ἢ ὑπάντων ἤδη
 ξυντελούντων εἰς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ
 Θησεῶς τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοῖκία ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι

- 3 ἔτι καὶ νῦν τῇ Θεῶ ἑορτὴν δημοτελεῖ ποιουῦσι. τὸ δὲ πρὸ
 τούτου ἢ ἀκρόπολις ἢ νῦν οὐσα πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ'
 4 αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμηρίον δέ·
 τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει ** καὶ ἄλλων Θεῶν
 ἔστι, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μάλ-
 λον ἴδρυνται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον
 καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Αἰγίαις Διονύσου, ὧ τὰ ἀρχαι-
 ότερα Διονύσια [τῇ δωδεκάτῃ] ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστη-
 ριῶνι, ὡσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν
 5 νομίζουσιν. ἴδρυνται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα. καὶ
 τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων
 Ἐννεακρούνη καλουμένη, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν πηγῶν
 οὐσῶν Καλλιρρόη ὠνομασμένη, ἐκεῖνοί τε ἐγγὺς οὐσῆ τὰ
 πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρὸ
 τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι
 6 χρῆσθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτῃ κατοίκησιν
 καὶ ἢ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.
 16 τῇ δ' οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ οἰκῆσει
 [μετεῖχον] οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυνηκίσθησαν, διὰ
 τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενό-
 μενοί τε καὶ οἰκῆσαντες, οὐ ῥαδίως τὰς μεταναστάσεις
 ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνεληγρότες τὰς κατασκευὰς
 2 μετὰ τὰ Μηδικά· ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον
 οἰκίας τε καταλείποντες καὶ ἱερὰ ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς
 ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίκαιάν τε
 μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐτοῦ
 17 ἀπολείπων ἕκαστος. ἐπειδὴ τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ,
 ὀλίγοις μὲν τισιν ὑπῆρχον οἰκῆσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς
 ἢ οἰκείων καταφυγή, οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἔρῃμα τῆς πόλεως
 ᾤκησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἱερῶα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπό-
 λεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστὸν
 ἦν· τό τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν,
 ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν καὶ τι καὶ Πυθικοῦ
 μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὡς „τὸ
 Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον“, ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα
 2 ἀνάγκης ἐξῆκλήθη. καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοῦναντίον
 ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον
 ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν
 πόλεμον ἢ ἀνάγκη τῆς οἰκῆσεως, ὃν οὐκ ὀνομάζον το

μαντείον προήδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτε αὐτὸ κατοικισθη-
 σόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τει- 3
 χῶν πολλοὶ καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε
 ξυελθόντας αὐτοὺς ἢ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τὰ τε μακρὰ
 τείχη ᾤκησαν κατανειμιάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά.
 ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπιοντο, ξυμμάχους 4
 τε ἀγείροντες καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν
 ἐξαρτύοντες. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν. 5

Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προῖων ἀφίκετο τῆς 18
 Ἀττικῆς ἐς Οἰνὸν πρῶτον, ἥπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν. καὶ
 ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει
 ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ· ἡ γὰρ Οἰνὴ 2
 οὔσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτετείχιστο
 καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο ὁπότε πόλεμος
 καταλάβοι. τὰς τε οὖν προσβολὰς ἠντρεπίζοντο καὶ
 ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. αἰτίαν τε οὐκ 3
 ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ
 ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδὴ τε
 ξυνελέγετο ὁ στρατὸς, ἢ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενο-
 μένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἢ σχολαιότης διέβαλεν
 αὐτόν, μάλιστα δὲ ἢ ἐν τῇ Οἰνὴ ἐπίσχεσις. οἱ γὰρ Ἀθη- 4
 ναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ
 Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω
 καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ 5
 μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν.
 ὁ δὲ, προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς
 ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιυδεῖν
 αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν. ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες 19
 τῇ Οἰνὴ καὶ πῦσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν,
 οἱ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο, οὕτω δὲ ὀρμήσαντες
 ἀπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταιᾷ [τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων]
 γενόμενα ἡμέρα ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ
 σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἤγειτο δὲ
 Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ 2
 καθεζόμενοι ἔτεμνον πρῶτον μὲν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριά-
 σιον πεδῖον καὶ τροπὴν τινα τῶν Ἀθηναίων ἰππέων περὶ
 τοὺς Ρεῖτους καλουμένους ἐποίησαντο· ἔπειτα προυχώ-
 ρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος διὰ Κρωπειᾶς
 ἕως ἀφίκεντο ἐς Ἀχαρνάς, χῶρον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς

τῶν δῆμων καλουμένων, καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸν στρατο-
 πεδόν τε ἐποιήσαντο χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμ-
 20 ρον. γνώμη δὲ τοιαῦδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περὶ τε τὰς
 Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μείναι καὶ ἐς τὸ πεδίον
 2 ἐκείνη τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους
 ἠλπίζεν, ἀκμαζόντας τε νεότητι πολλῇ καὶ παρεσκευασμέ-
 νους ἐς πόλεμον ὡς οὐπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξέλθειν
 3 καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ
 ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πείραν
 4 ἐποιεῖτο περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος εἰ ἐπεξίσαι· ἅμα
 μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χώρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπε-
 δεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς
 πόλεως (τρισχίλιοι γὰρ ὄπλιται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι
 ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὕριμῆσιν καὶ τοὺς
 πάντας ἐς μάχην. εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνη τῇ
 ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἴδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ
 πεδίον τεμεῖν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι·
 τοὺς γὰρ Ἀχαρνῆας ἐστερημένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως
 προθύμους ἔσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν,
 5 στάσιν δὲ ἐνεσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτη μὲν διανοία ὁ
 21 Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν. Ἀθηναῖοι δὲ μέχρι μὲν
 οὐ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν,
 καὶ τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι,
 μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Πανσανίου Μακεδαι-
 μονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα
 καὶ Θριῶξε στρατῷ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέ-
 μου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ
 πλεῖον οὐκέτι προσελθὼν (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο
 ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρίμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν)·
 2 ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήζοντα στα-
 δίους τῆς πόλεως ἀλέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιούντο,
 ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ, ὃ
 οὐπω ἐοράκεσαν οἳ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν
 τὰ Μηδικά, δεινὸν ἐφαίνετο καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ
 3 μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξίεναι καὶ μὴ περιορᾶν. κατὰ
 ξυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἳ μὲν
 κελεύοντες ἐξίεναι, οἳ δὲ τινες οὐκ ἰῶντες. χρησιμολόγοι
 τε ἦδον χρησιμοῦς κατιόους, ὧν ἀκροᾶσθαι εἰς ἕκαστος
 ὄρητο. οἳ τε Ἀχαρνῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ
 ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἢ γῆ ἐτέμ-

νετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. παντί τε τρόπῳ ἀνηρέ-
 θιστο ἢ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν
 παρήνεσε πρότερον ἐμμένητο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι
 στρατηγὸς ὧν οὐκ ἐπεξάγοι, αἰτιὸν τε σφίσιν ἐνόμιζον
 πάντων ὧν ἔπασχον. Περικλῆς δὲ ὄρων μὲν αὐτοὺς πρὸς 22
 τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας,
 πιστεύων δὲ ὀρθῶς γινώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι,
 ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα,
 τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυελθόντας ἐξαμαρτεῖν,
 τήν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον
 ἐδύνατο εἶχεν. ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ 2
 προδορόμους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς
 ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλειος κακουργεῖν· καὶ ἵππομαχία
 τις ἐγένετο βραχεῖα ἐν Φρουρίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει
 ἐνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς
 Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ἧ ὄνκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ Θεσσαλοί, μέχοι οὐ προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς
 τῶν ὀπλιτῶν τροπῇ ἐγένετο αὐτῶν· καὶ ἀπέθανον τῶν
 Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί, ἀνείλοντο μέντοι
 αὐτοὺς αὐθμερὸν ἀσπόνδους. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι
 τροπαῖον τῇ ὑστεραία ἔστησαν. ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν 3
 Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθη-
 ναίοις, καὶ ἀφίζοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισσαῖοι, Φαρσάλιοι,
 Παγασαῖοι, Κρανώνιοι, Πυράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι.
 ἠγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμῆδης καὶ Ἀριστό-
 νους [ἀπὸ τῆς στάσεως ἐκάτερος], ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων·
 ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες. οἱ δὲ 23
 Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι
 ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδήουν τῶν δήμιων
 τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βορλησσοῦ ὄρους.
 ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς 2
 ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον ἄσπερ παρεσκευάζοντο
 καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους·
 ἐστρατήγει δὲ Καρκίνος τε ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ
 Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν ἄραν- 3
 τες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, οἱ δὲ Πελοπον-
 νήσιοι χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσον εἶχον τὰ
 ἐπιπέδεια ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ἧπερ ἐσέβαλον·
 παριόντες δὲ Ὠρωπὸν τὴν γῆν τὴν Γραϊκὴν καλουμένην,
 ἦν νέμονται Ὠρωπῖοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήωσαν. ἀφι-

ζόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕαστοι.

24 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἦν δέ τις εἶπη ἢ ἐπιψηφίση κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἦν μὴ οἱ πολέμοι νηίτη στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέη ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποίησαντο, κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕαστον τὰς βελτίστας καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χοῦσθαι μηδεμιᾶ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἦν δέη.

25 Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν πενήτηντα ναυσὶ προσβεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι τινες τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀλοβάντες τῷ τείχει προσέβαλον, ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνότιον. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασίδης ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιατῆς, φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατόν. διαδραμιῶν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἐσχεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἑσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρώτου 3 τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπληρέθη ἐν Σπάρτῃ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἡλείας ἐς Φειᾶν ἐδήρουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἡλίδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἡλείων μάχη ἐκράτησαν. 4 ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθυῶν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν Φειᾶν 5 αἰροῦσι. καὶ ὕστερον αἱ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειᾶν, καὶ

τῶν Ἑλλείων ἢ πολλῇ ἤδη στρατιᾷ προσεβροθήκει. παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδήουν.

ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα 26
καὺς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου. καὶ 2
ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ
ἐδήωσε καὶ Θρόνιον εἶλεν, οὐκίρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ
ἐν Ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ 27
ἕξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτοὺς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας,
ἐπικαλέσαντες οὐκ ἦριστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους
εἶναι· καὶ τὴν Αἰγίαν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τῇ Πελο-
ποννήσῳ ἐπικειμένην αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκουσ ἔχειν.
καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῶ ἔς αὐτὴν τοὺς οἰκίτορας.
ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν 2
Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατὰ τε τὸ Ἀθηναίων
διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν
καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν. ἢ δὲ Θυρεᾶτις γῆ
μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἔστιν ἐπὶ θάλασσαν
καθίχουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ὤκησαν, οἱ δ'
ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νομηγία κατὰ σελίγην, ὥσπερ 28
καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὃ ἥλιος ἐξέλιπε
μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μη-
νοειδῆς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθειω, 29
ἄνδρα Ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλῃς, δυνά-
μενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ Ἀθηναῖοι πρότερον πολέμιον
νομίζοντες πρόξενον ἐποίησαντο καὶ μετεπέμψαντο, βου-
λόμενοι Σιτάλῃν σφίσι τὸν Τήρειω, Θρακῶν βασιλέα, ξύμ-
μαχον γενέσθαι. ὃ δὲ Τήρης οὗτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πατήρ 2
πρῶτος Ὀδρούσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλεῖον τῆς
ἄλλης Θράκης ἐποίησε· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν
ἔστι Θρακῶν. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίωνος ἀπ' 3
Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα προσίχει ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν,
οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης ἐγένοντο, ἀλλ' ὃ μὲν ἐν Δαυλίᾳ
τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ὤκει, τότε
ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν
αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῆ ταύτῃ ἐπραξαν (πολλοῖς δὲ καὶ τῶν
ποιητῶν ἐν ἀηδόνοσ μνήμη Δαυλίας ἢ ὄρνις ἐπωνόμασται),

- εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου ἐπ' ὠφελίᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ. Τήρης δὲ οὐδὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων βασιλεὺς [τε] πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρουσῶν
- 4 ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχον ἐποίησαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ Θρακίης χωρία καὶ
- 5 Περδίκκαν ξυνελεῖν αὐτόν. ἐλθὼν τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφρόδωρος τὴν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθηναῖον, τὸν τε ἐπὶ Θρακίης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν· πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρακίαν Ἀθηναίοις ἱππέων τε καὶ πελ-
- 6 ταστῶν. ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Θέριμν αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι· ξυνεστράτευσέ τ' εὐθύς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορ-
- 7 μίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρειω, Θρακῶν βασιλεὺς, ξυμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς.
- 30 Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον Σόλλιόν τε Κορινθίων πόλισμα αἰρουῦσι καὶ παραδιδόασι Παλαιρευσὶν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι· καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὐάρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ χωρίον
- 2 ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπὶ τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον πλεύσαντες προσηγάγοντο ἄνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα τετράπο-
- 3 λισ οὖσα, Παλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προναῖοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.
- 31 Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι πανδημίᾳ, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν Αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι) ὡς ἦσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾶ ἐν Μεγάροις
- 2 ὄντας, ἔπλευσαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνεμίχθησαν. στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀγμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως καὶ οὐπω νεοσηκτίας· μυρίων γὰρ ὀπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι (χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν), μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὀπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὄμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δηρώσαντες δὲ τὰ πολλὰ

τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν 3
τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν
Μεγαρίδα καὶ ἱππέων καὶ πανστρατιᾶ, μέχρι οὗ Νίσαια
ἔάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρούριον 32
τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἢ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς
Ὀπουντίοις νῆσος, ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ ληστίας
ἐκπλέοντας ἕξ Ὀλοῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουρ-
γεῖν τὴν Εὐβοίαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ
τὴν τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν
ἐγένετο.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Εὐαρχος ὁ Λακωνάν, 33
βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν, πείθει Κορινθίους
τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους ὀπλίταις
ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς
προσεμισθώσατο· ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε
ὁ Ἀριστωνύμου καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους καὶ Εὐμαχος
ὁ Χρυσίδος. καὶ πλεύσαντες κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης 2
Λακωνίας τῆς περὶ Θάλασσαν ἔστιν ἅ χωρία βουλόμε-
νοι προσποιήσασθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἐδύνατο,
ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλ- 3
ληρίαν καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν,
ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς ἄνδρα τε
ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκῆτοις
τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν
ἐπ' οἴκου.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ 34
χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ
πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν 2
ὅσα πρότιθενται τῶν ἀπογενομένων πρότιτα σκηνὴν
ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος ἦν τι βού-
ληται· ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρακας κυπαρισσίνας 3
ἄγουσιν ἅμαξαι φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅσα
ἦς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρω-
μένη τῶν ἀρανῶν, οἱ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν.
ἕνεκαφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ 4
γυναῖκες πάρευσιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλο-
φροῦμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἔστιν 5
ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν
αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλὴν γε τοὺς ἐν

- Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες
 6 αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ,
 ἀνὴρ ἠρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως ὃς ἂν γνώμη τε δοκῆ μὴ
 ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιῶσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς
 7 ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε
 μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅποτε ξυμ-
 8 βαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις
 τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἠρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ
 καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα
 ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον
 τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.
- 35 „Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἐπαινοῦσι
 τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ
 τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν.
 ἐμοὶ δ' ἀρχοῦν ἂν ἐδόξει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ
 γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν
 περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὄρατε,
 καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετῆς κινδυνεύεσθαι εὖ τε
 2 καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως
 εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται.
 ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὐνοὺς ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέ-
 ρως πρὸς ἅ βούλειαι τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι,
 ὅ τε ἄπειρος ἔστιν ἅ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόρον, εἴ τι
 ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέγροι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ
 οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἔς ὅσον ἂν καὶ
 αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἰκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε·
 τῷ δ' ὑπερβῆλλοντι αὐτῶν φθοροῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦ-
 3 σιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα
 καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειραῶσθαι
 ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ
 πλεῖστον.
- 36 „Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τῶν προγόνων πρώτον· δίκαιον γὰρ
 αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην
 τῆς μνήμης δίδωσθαι. τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦν-
 2 τες διαδοχῆ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἔλευθέραν δι'
 ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαινοῦ καὶ ἔτι
 μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς
 ἐδέξαντο ὅσῃν ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀλόγως ἡμῖν τοῖς νῦν
 3 προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἷδε
 οἱ νῦν ἔτι ὄντιες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ

ἐπηνυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν
καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην ἀνταρξεστάτην. ὣν ἐγὼ ⁴
τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτέθη, ἢ εἴ τι
αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον
ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρογορεῖν ἐν εἰδόσιν
οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἦλθον
ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων
μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ
τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομιζῶν ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν
ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν
καὶ ξένων ζῦμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

„Χρώμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας ³⁷
νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὲ ἢ μι-
μούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους
ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ
κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον,
κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμῆι, οὐκ
ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶ-
ται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δοῦσαι τὴν
πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεῖα κεκώλυται. ἔλευθέρως δὲ τὰ ²
τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους
τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς
τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δοῖα, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους
μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι.
ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ ³
δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων
ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ'
ὠφελίᾳ τῶν ἀδικοιμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες
αἰσχύνῃν ὁμολογομένην φέρουσι. καὶ μὴν καὶ τῶν πόρων ³⁸
πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν
γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομιζόντες, ἰδίαις δὲ κατα-
σκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὣν καθ' ἡμέραν ἡ τέρεψις τὸ λυπηρὸν
ἐκπλήσσει. ἐπεσέροχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ ²
πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα
τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ
καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς ³⁹
τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῦσδε. τὴν τε
γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενιλα-
σίαις ἀπειρογομένῃ τινι ἢ μαθίματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ
κρυφθῆν ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελῆθει, πιστευόν-

τες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεόν καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ'
 ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις
 οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον
 μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἴσσον
 2 ἐπὶ τοὺς ἰσοκαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. τεκμήριον δέ·
 οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μετὰ πάντων δ' ἐς
 τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελ-
 θόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων
 3 ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν, ἀθρόα δὲ
 τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν
 τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ
 πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δὲ πον μορῖον τινὶ
 προσμύξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας ἀνχοῦσιν
 4 ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι. καίτοι
 εἰ δραθυμία μᾶλλον ἢ πόρων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων
 τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρίας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περι-
 γίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προζάινειν,
 καὶ ἐς αὐτὰ ἔλθοῦσι μὴ ὑπολμοιέτους τῶν ἀεὶ μοχθού-
 ντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι
 40 θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ'
 εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἴσεν μαλακίας· πλούτῳ τε
 ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χροῦμεθα, καὶ τὸ
 πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τιμὴν αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν
 2 ἔργῳ αἴσχιον. ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολι-
 τικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ
 πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν
 τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν,
 καὶ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομεν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὁρθῶς τὰ
 πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι,
 ἀλλὰ μὴ προδιδασθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ὑ
 3 δεῖ ἔργῳ ἔλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τότε ἔχομεν
 ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρή-
 σομεν ἐλλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἁμαθία μὲν θράσος,
 λογισμὸς δὲ ὄγκον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν
 δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα
 γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν
 4 κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἡναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς·
 οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δραῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους.
 βεβαιώτερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι'
 εὐνοίας ἢ δέδωκε σῶζειν· ὃ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτερος,

εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσιον.
καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῶ ἢ τῆς ἔλευ- 5
θερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν. ξυνελών τε λέγω 41
τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ'
ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ
πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλως
τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ 2
παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ
ἢ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτη-
σάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείστων ἐς 3
πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι
ἀγανάκησιν ἔχει ἢ ὅτιον κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ
κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων 4
δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμύρτηρόν γε τὴν δύναμιν
παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησό-
μεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Οὐίρου ἐπαινέτου
οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρπει, τῶν δ' ἔργων τὴν
ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν
καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες
γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν αἰδία
ξυγκατοιχίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γεν- 5
ναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἔτε-
λεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν
ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

„Διὸ δὴ καὶ ἐμῆκνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν 42
τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς
τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ'
οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείοις καθιστός. καὶ εἴρηται 2
αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ἕμνησα, αἰ τῶνδε
καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς
τῶν Ἑλλήνων ἰσόροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων
φανεῖη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτην τε
μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἢ νῦν τῶνδε κατα-
στροφῇ. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς 3
πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι·
ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀρανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν
ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτῳ τις τὴν 4
ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλλίδι,
ὡς κἂν ἔτι διαφυγῶν αὐτὴν πλουτήσσειεν, ἀναβολὴν τοῦ
δεινοῦ ἐποιήσατο· ἰὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθει-

νοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἀφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσεσθαι ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὄρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἑαυτῶν τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφύζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

- 43 „Καὶ οἶδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρῆ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἣν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοῦς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνει, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωρούμενους καὶ ἔραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυρόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτῆσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὐν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρως ἀρετῆς ἀξιοῦντες
- 2 στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προτιέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφρον ἐπισημότερον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἢ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ
- 3 λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ σιηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἀγραφῷ μνήμῃ παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον
- 4 ἢ τοῦ ἔργου ἐνδαισιτᾶται. οὗς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους.
- 5 οὐ γὰρ οἱ κατοπραγοῦντες δικαιοτέρον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστι ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἢ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα
- 6 μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἢν τι πταιίσωσιν. ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρῶν γε φρόνημα ἔχοντι ἢ [ἐν τῷ] μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ δόξης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνώμενος ἀναίσθητος θάνατος.

„Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοξέας, ὅσοι πάρεστε, 44
οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθίσομαι. ἐν πολυτρό-
ποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές,
οἱ ἂν τῆς εὐπρεπεσιότητος λάχωσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν,
τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαι τε ὁ
βίος ὁμοίως καὶ εὖ τελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν 2
μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνή-
ματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε·
καὶ λύπη οὐκ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερί-
σσηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθάς γενόμενος ἀφαιρεθῆ. καρτερεῖν 3
δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι οἷς ἐν ἡλικία τέκνωσιν
ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνό-
μενοὶ τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ
ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον
τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι οἱ ἂν μὴ καὶ παιδας ἐκ τοῦ
ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρ- 4
ηβήκατε, τὸν τε πλείονα κέρδος ὄν ἠτύχητε βίον ἠγεῖσθε
καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίξε-
σθε. τὸ γὰρ φιλότημον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ
ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινές φρασι,
μᾶλλον τέρεται, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι. παισὶ δ' αὖ ὅσοι 45
τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὄρω μέγαν τὸν ἀγῶνα· τὸν
γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἶωθεν ἐπαινεῖν, καὶ μόλις ἂν κατ'
ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐκ ὁμοῖοι, ἀλλ' ὀλίγω χείρους κριθεῖτε.
φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἔμπο-
δῶν ἀνανταγωνίστη εὐνοία τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ 2
γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνη-
σθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ
ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἢ
δόξα καὶ ἢς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν
τοῖς ἄρσεσι κλέος ἦ.

„Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον 46
πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἴδη κεκόσμη-
ται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἢ
πόλις μέχρι ἠβῆς θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε
καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων προσιθεῖσα·
ἄθλα γὰρ οἷς ζεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες
ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὄν προσίχει 2
ἕκαστος ἀποχωρεῖτε.

Τοιούσδε μὲν ὁ τύφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· 47

- καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρώτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε
 2 ἐτελεύτα. τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοποννήσιοι
 καὶ οἱ ξυμμαχοὶ τὰ δύο μέρη ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐσ-
 έβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν (ἠγγέιτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου,
 Λακεδαιμονίων βασιλεύς), καὶ καθεζόμενοι ἐδήουν τὴν γῆν.
 3 καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ
 νόσος πρῶτον ἵρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον
 μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασῆψαι καὶ περὶ Ἀθῆνας
 καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς οὐδὲ
 φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι.
 4 οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ,
 ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἐθρησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῆσαν,
 οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεῖα τέχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς
 ἰκέλευσαν ἢ ματείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρίσαντο, πάντα
 ἀνωφελῆ ἦν, τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέσιησαν ὑπὸ τοῦ
 48 κακοῦ νικώμενοι. ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται,
 ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς
 Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλείως γῆν τὴν
 2 πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπινάειως ἐνέπεσε,
 καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἦψατο τῶν ἀνθρώπων,
 ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα
 ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὐπω ἦσαν αὐτόθι.
 ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο καὶ ἐθρησκον
 3 πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκα-
 στος γινώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν
 γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἄστινας νομίζει τοσαύτης
 μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι [δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν].
 ἐγὼ δὲ οἶόν τε ἐγίγνετο λέξω καὶ ἀφ' ὧν ἂν τις σοποῶν,
 εἴ ποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστα ἂν ἔχοι τι προειδῶς
 μὴ ἀγροεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς
 ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.
- 49 Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὁμολογεῖτο ἐκ πάντων, μάλιστα
 δὴ ἐκεῖνο ἀνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτίγγανεν ὄν·
 εἰ δέ τις καὶ προέκαινέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη.
 2 τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προσάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης
 ἰγίεις ὄντας πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ καὶ
 τῶν ὀφθαλμῶν ξρουθίματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε, καὶ
 τὰ ἐντός, ἢ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν
 3 καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἰφίει· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν
 πταρμὸς καὶ βράγχος ἐλεγίγνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ

κατέβαιναν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ·
καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίζειεν, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν
καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνο-
μασμέναι εἰσὶν ἐπῆσαν, καὶ αὐταὶ μετὰ ταλαιπωρίας
μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπεσε κενὴ σπασμὸν ⁴
ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφῆσαντα, τοῖς
δὲ καὶ πολλῶ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἀπτομένῳ ⁵
σῶμα οὐτ' ἄγαν θερμὸν ἦν οὔτε χλωρόν, ἀλλ' ὑπερθερόν,
πελιτνόν, φλυκταίναϊς μικραῖς καὶ ἔλκεσιν ἐξηνθηζός· τὰ
δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο ὥστε μήτε τῶν πάντων λεπτῶν
ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ
ἀνέχεσθαι, ἠδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρόν σφᾶς αὐτοὺς
ρίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἡμελημένων ἀνθρώπων
καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι·
καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό τε πλέον καὶ ἔλασσον
ποτόν. καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ⁶
ἐπέκειτο διὰ παντός. καὶ τὸ σῶμα, ὅσονπερ χρόνον καὶ
ἡ νόσος ἀκμάζει, οὐκ ἐμαραίνεται, ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν
τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἡ διεφθείροντο οἱ πλείστοι ἐναταῖοι
καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι
δυνάμεως, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπιζαιόντος τοῦ νοσήματος
ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης
καὶ διαρροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης οἱ πολλοὶ
ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενείᾳ ἀπεφθείροντο. διεξῆκει γὰρ ⁷
διὰ παντός τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ
κεφαλῇ πρῶτον ἰδρυθὲν κακόν, καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων
περιγένοιτο, τῶν γε ἀρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσή-
μαινε· κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας ⁸
καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον,
εἰσὶ δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε
παραντίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως καὶ ἠγνόησαν
σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους. γενόμενον γὰρ ⁵⁰
κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου τὰ τε ἄλλα χαλεπω-
τέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν προσέπιπτεν ἐκάστω
καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὄν ἢ τῶν ξυντρόφων
τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα ὅσα ἀνθρώπων ἀπτεται
πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων ἢ οὐ προσῆει ἢ γευσάμενα
διεφθείρετο. τεκμήριον δέ· τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ²
ἐπίλειψις σαφῆς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἔωρῶντο οὔτε ἄλλως
οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν· οἱ δὲ ζύνες μᾶλλον αἰσθησιν

- 51 παρείχον τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι. τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἐκάστω ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιοῦτον ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων·
- 2 ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἕς τοῦτο ἔτελεύτα. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελεία, οἱ δὲ καὶ πάννυ θεραπευόμενοι. ἐν τε οὐδὲ ἐν κατέστη ἴαμα ὡς εἰπεῖν ὅτι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν
- 3 (τὸ γὰρ τῷ ξυννεγκόν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε), σῶμά τε αὐταρκές ὃν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνήρει καὶ τὰ πάση διαίτη
- 4 θεραπευόμενα. δεινότεαιον δὲ παντός ἦν τοῦ κακοῦ ἢ τε ἀθυμία, ὁπότε τις αἰσθοίτο κάμινων (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθύς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῶν μᾶλλον προίεντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀντεῖχον), καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα
- 5 ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρήμιοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορία τοῦ θεραπεύσοντος· εἴτε προσίοιεν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνη γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέζαινον ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. ἐπὶ πλεόν δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τὸν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ἠκτιζοντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δις γὰρ τὸν αὐτόν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανε. καὶ ἑμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἕς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσή-
- 52 ματός ποτε εἴ τι διαφθαρήναι. ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν
- 2 ἕς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἦσσαν τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρα ἔτους διαιτωμένων ὃ φθόρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας ἡμιθνήτες
- 3 τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. τὰ τε ἱερά ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν λλέα ἴν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων· ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅτι γένωνται, ἕς

ὀλιγορῖαν ἐτρέποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὀσίων ὁμοίως. νόμοι 4
 τε πάντες ξυνεταράχθησαν οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ
 τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. καὶ πολλοὶ
 ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτρέποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων
 διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνήναι σφίσι· ἐπὶ πυρᾶς γὰρ
 ἀλλοτριὰς φθάσαντες τοὺς νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν
 ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον, οἱ δὲ καομένου ἄλλον ἄνωθεν
 ἐπιβαλόντες ὄν φέροειν ἀπῆσαν. πρῶτον τε ἤρξε καὶ ἐς 53
 τᾶλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλεόν ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾶον γὰρ
 ἐτόλμα τις ἢ πρότερον ἀπεκρῦπτετο μὴ κατ' ἴδονην ποιεῖν,
 ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὀρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ
 αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων,
 εὐθὺς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων. ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις 2
 καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξιῶν ποιεῖσθαι, ἐρήμερα τὰ τε
 σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἠγούμενοι. καὶ τὸ μὲν 3
 προταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν,
 ἀδῆλον νομιζῶν εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται.
 ὅτι δὲ ἤδη τε ἠδὺ καὶ πανταχόθεν τό τ' ἐς αὐτὸ κερδα-
 λέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ 4
 φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπειρογε, τὸ μὲν κρίνοντες
 ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὀρᾶν ἐν ἴσῳ
 ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι
 τοῦ δίκην γενέσθαι βιοῦς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι,
 πολὺν δὲ μειζῶ τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπιπρομα-
 σθῆναι, ἦν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπο-
 λαῦσαι.

Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέ- 54
 ζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων καὶ γῆς ἔξω
 δηουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ οἷα εἰκὸς ἀνεμνήσθησαν καὶ 2
 τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδε-
 σθαι „ἠξεί Δωρικὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἀμὲν αὐτῷ.“
 ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομά- 3
 σθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμὸν, ἐνίκησε
 δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρησθαι· οἱ γὰρ
 ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἦν δέ
 γε οἷμαί ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε
 ὕστερος καὶ ξυμβῆ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως 4
 ἔσσονται. μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Μακεδαιμονίων χρη-
 στηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν
 εἰ χρὴ πολεμεῖν ἀνείλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην

- 6 ἔσσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ
 χρησιτηρίου τὰ γινόμενα ἤκαζον ὁμοῖα εἶναι· ἐσβεβληκό-
 των δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ
 ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν,
 ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν
 6 ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ
 τὴν νόσον γενόμενα.
- 55 Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλ-
 θον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρείου, οὗ
 τὰ ἀργύρεια μέταλλά ἐστιν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν
 ἔτεμον ταύτην ἢ πρὸς Πελοπόννησον ὄρα, ἔπειτα δὲ τὴν
 2 πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περικλῆς δὲ
 στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς
 Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὡσπερ καὶ ἐν τῇ
 προτέρᾳ ἐσβολῇ.
- 56 Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παρ-
 αλιαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ
 2 παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἐτοῖμα ἦν, ἀνήγετο. ἦγε δ'
 ἐπὶ τῶν νεῶν ὀπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους καὶ
 ἰππέας τριακοσίους ἐν ναυσὶν ἰππαγωγοῖς πρῶτον τότε
 ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθείσαις· ξυνεστρατεύοντο δὲ
 3 καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσὶν. ὅτε δὲ ἀνήγετο
 ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον
 4 τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικόμενοι δὲ ἐς
 Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν,
 καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον
 5 τοῦ ἐλεῖν, οὗ μέντοι προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμενοι δὲ
 ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τὴν τε Τροϊζηνίδα γῆν καὶ τὴν
 Ἀλιάδα καὶ τὴν Ἐρμιονίδα· ἐστὶ δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθα-
 6 λάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀφίχοντο
 ἐς Πρασιάς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ
 τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἶλον καὶ ἐπόρ-
 θησαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν. τοὺς
 δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας,
 ἀλλ' ἀνακεχωρηκότας.
- 57 Ὅσον δέ τε χρόνον οἱ Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ
 τῇ Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευσον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 ἡ νόσος ἐν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἐφθαιρε καὶ ἐν
 τῇ πόλει, ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους δείσαν-
 τας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυρθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν

τῇ πόλει εἶη καὶ θάπτοντας ἅμα ἡσθάνοντο, θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστον τε χρόνον² ἐνέμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον· ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἄγων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπος⁵⁸ ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν ἥπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ποτειδαίαν ἔτι πολιορκουμένην, ἀρριχόμενοι δὲ μηχανάς τε τῇ Ποτειδαίᾳ προσέφερον καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἐλεῖν. προυχώρει δὲ αὐτοῖς² οὔτε ἡ αἴρεσις τῆς πόλεως οὔτε τᾶλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτιέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἄγωνι στρατιᾶς ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας. Φορμίων δὲ καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἄγων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς³ τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὀπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρχουν τὴν Ποτειδαίαν.

Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ⁵⁹ Ἀθηναῖοι, ὡς ἢ τε γῆ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἡλλοίωοντο τὰς γνώμας, καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς² πολεμεῖν καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὠρμηγτο ξυγγωρεῖν· καὶ πρεσβείας τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστίωτες ἐπέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ ὄρων αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλε-³παίνοντας καὶ πάντα ποιῶντας ἄπερ αὐτὸς ἠέλιζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσύναι τε καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἡπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστήσαι. παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε.

„Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ⁶⁰ γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψομαι εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴχετε. ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθου-²

μένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕναστον τῶν πολιτῶν
 3 εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφραλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ
 φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς
 πατρίδος οὐδὲν ἦσσαν ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν
 4 εὐτυχούσῃ πολλῶ μᾶλλον διασώζεται. ὁπότε οὖν πόλις
 μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἷα τε φέρειν, εἰς δὲ ἕκαστος
 τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρή πάντας ἀμύνειν αὐτῇ,
 καὶ μὴ ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε· ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις
 ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε, καὶ
 ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἷ
 5 ξυνέγνωτε δι' αἰτίας ἔχετε. καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ
 ὀργίξεσθε ὡς οὐδενὸς οἴομαι ἦσσαν εἶναι γινῶναι τε τὰ
 δεόντα καὶ ἐξηγεῖσθαι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρηματίων
 6 κρείσσω. ὅ τε γὰρ γινὸς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ
 καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμιάθῃ· ὅ τ' ἔχων ἀμφοτέρω, τῇ δὲ πόλει
 δύσρους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι· προσόντος
 δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένον, τὰ ξύμπαντα τού-
 7 του ἐνὸς ἂν πωλοῖτο. ὥστ' εἴ μοι καὶ μέσῳς ἡγούμενοι
 μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπέισθητε, οὐκ
 61 ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην. καὶ γὰρ
 οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐτυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια
 πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἰζῆστας εἰθὺς τοῖς πέλας
 ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγῶν τὸν
 2 κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ ἐγὼ μὲν ὁ
 αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε,
 ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμῆλιν
 δὲ κακούμενοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμειτέρῳ ἀσθενεῖ
 τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν
 ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἐκάστω, τῆς δὲ ὠφελίας ἀπεισιν
 ἔτι ἢ δῆλωσις ἅπασι, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης
 3 ἐξ ὀλίγου, ἐμπεισοῦσης ταπεινῆ ἐμῶν ἢ διάνοια ἐγκαστε-
 ρεῖν ἂ ἔγνωτε. δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰσνίδιον καὶ
 ἀπροσδόκητον καὶ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον· ὁ
 ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐκ ἴκιστα καὶ κατὰ τὴν νόσον
 4 γεγένηται. ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας καὶ ἐν
 ἡθροῖσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμμένους χρεῶν καὶ ξυμ-
 φοραῖς ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ἐρίσταςθαι καὶ τὴν ἀξίω-
 σιν μὴ ἀραινίζειν (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἀνθρώποι δικαιοῦσι τῆς
 τε ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακία ἐλλείπει
 καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασυτήτι ὀρεγόμε-

νον), ἀπαλήσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

„Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηται τε 62
πολὺς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἄρχεῖτω μὲν ὑμῖν
καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ
ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον, δηλώσω δὲ καὶ τόδε, ὃ μοι
δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν
μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις·
οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσ-
ποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἰλὸς
ἑώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνον ἄρχειν, ἐγὼ 2
δὲ ἀποφαίνω δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ
θαλάσσης, τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας,
ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ ἦν ἐπὶ πλεόν βουληθῆτε·
καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυ-
τικοῦ πλεόντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει οὔτε ἄλλο
οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι. ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν 3
οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρεῖαν, ὧν μεγάλων νομίζετε ἕστερη-
σθαι, αὐτῆ ἢ δύνამις φαίνεται· οὐδ' εἰλὸς χαλεπῶς φέρειν
αὐτῶν μᾶλλον ἢ οὐ κηπίον καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου
πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι καὶ γνῶναι ἕλευθε-
ρίαν μὲν, ἣν ἀντιλαμβάνόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν, ῥαδίως
ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων δ' ὑπακούουσι καὶ τὰ προ-
κεκτημένα φιλεῖν ἔλασσοῦσθαι, τῶν τε πατέρων μὴ χεῖρους
καὶ ἀμφοτέρω φανῆναι, οἳ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλλων
δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέδο-
σαν ἡμῖν αὐτά (αἰσχίον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτω-
μένους ἀτυχῆσαι), ἵεναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε μὴ φρο-
νήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὐχῆμα μὲν γὰρ 4
καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίγνεται,
καταφρονήσις δὲ ὅς ἂν καὶ γνώμη πιστεύῃ τῶν ἐναντίων
προέχειν, ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ τὴν τόλμην ἀπὸ τῆς ὁμοίας 5
τύχης ἢ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχρωτέραν παρέχεται,
ἐλπίδι τε ἥσσον πιστεύει, ἧς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἢ ἰσχύς, γνώμη
δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἧς βεβαιότερα ἢ πρόνοια. τῆς 63
τε πόλεως ὑμᾶς εἰλὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, ἢ
ὑπὲρ ἅπαντας ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς
πόνοους ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώζειν· μηδὲ νομίσαι περὶ ἐνὸς
μόνου, δουλείας ἀντ' ἕλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ
ἀρχῆς στερίσεως καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπὶχθεσθε.

2 ἧς οὐδ' ἐκστῆραι ἔτι ὑμῖν ἔστιν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ
 παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνη ἀνδραγαθίζεται· ὡς τυραν-
 νίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ
 3 εἶναι, ἀρεῖναι δὲ ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἂν τε πόλιν οἱ
 τοιοῦτοι ἑτέρους τε πείσαντες ἀπολέσειαν καὶ εἴ που ἐπὶ
 σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκίσσειαν· τὸ γὰρ ἀπραγμον οὐ
 σφίζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν
 ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκῳ, ἀσφαλῶς δου-
 λεύειν.

64 „Ἰμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παράγεσθε
 μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ἧ καὶ αὐτοὶ ξυνδιέγνωτε πολε-
 μεῖν, εἴ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρασαν ἄπερ εἰκὸς
 ἦν μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγεγένηται τε πέρα
 ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἠδε, πράγμα μόνον δὴ τῶν
 πάντων ἐλπίδος κρείσσον γεγενημένον. καὶ δι' αὐτὴν οἶδ'
 ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἴ μὴ καὶ
 2 ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξητε ἐμοὶ ἀναθήσετε· φέρειν
 τε χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως τά τε ἀπὸ τῶν πολε-
 μίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῆδε τῆ πόλει πρότερόν
 3 τε ἦν νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῆ. γινῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον
 αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς
 μὴ εἶκειν, πλείστα δὲ σώματα καὶ πόρους ἀνηλωκένας
 πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην,
 ἧς ἐς αἰδίων τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἦν καὶ νῦν ὑπενδωμέν
 ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι), μνήμη κατα-
 λελείπεται, Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἠρξάμεν
 καὶ πολέμοις μέγιστοις ἀντέσχομεν πρὸς τε ξύμπαντας
 καὶ καθ' ἐκάστους, πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ
 4 μεγίστην ᾠκήσαμεν. καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμ-
 ψαιτ' ἂν, ὁ δὲ δραῖν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει· εἴ
 5 δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ
 λυπηροῦς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι
 ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μέγιστοις τὸ
 ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος γὰρ οὐκ
 ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἡ δὲ παραντία τε λαμπρότης καὶ ἐς
 6 τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. ἡμεῖς δὲ ἐς τε
 τὸ μέλλον καλὸν προγόντες ἐς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν
 τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφοτέρα κτήσασθε, καὶ Μακεδαιμονίοις
 μήτε ἐπιζηροκευέσθε μήτε ἐνδηλοὶ ἔστε τοῖς παροῦσι πό-
 νοις βαρυνόμενοι, ὡς οἴτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμη

μὲν ἤκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν.“

Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους 65
 τῆς τε ἐπ’ αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων
 δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις 2
 ἀνεπαίθοντο καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐπεμ-
 πον ἕς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὤρημητο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθή-
 μασιν ἔλυποντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ’ ἐλασσόνων ὀρμώμε-
 νος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα
 κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς
 ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ’ εἰρήνης ἔχον-
 τες. οὐ μὲντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαΐσαντο ἐν 3
 ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐξημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ’ 4
 αὐθις οὐ πολλῶ, ὅπερ φιλεῖ ὄμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν
 εἵλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ
 τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ
 ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες
 εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ 5
 εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν,
 καὶ ἐγένετο ἐπ’ ἐκείνου μεγίστη, ἐπεὶ τε ὁ πόλεμος κατέστη,
 ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω 6
 δὲ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλεον
 ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἕς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ 7
 ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἀρχὴν
 μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύον-
 τας ἔρη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἕς τὸνναν-
 τίων ἔπραξαν καὶ ἄλλα ἕξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι
 κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη κακῶς ἕς τε
 σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν, ἃ κατορ-
 θούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφελία μᾶλλον ἦν,
 σφραλέντια δὲ τῇ πόλει ἕς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο.
 αἴτιον δ’ ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι 8
 καὶ τῇ γνώμῃ χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενό-
 μενος κατεῖχε τὸ πλῆθος ἔλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλ-
 λον ὑπ’ αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἤγε, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἕξ οὐ
 προσηζόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι λέγειν, ἀλλ’
 ἔχων ἐπ’ ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργὴν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε 9
 γοῦν αἰσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ἴβρει θαρσοῦντας,
 λέγων κατέπλησεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ δεδιότας αὐ
 ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε

- λόγω μὲν δημοκρατία, ἔργω δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς
 10 ἀρχή. οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους
 ὄντες καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτος ἕκαστος γίνεσθαι
 ἐτράποντο κατ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδι-
 11 δόναι. ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλά, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ
 ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρτήθη καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς, ὃς οὐ
 τοσοῦτον γνώμης ἀμάρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπῆσαν, ὅσον οἱ
 ἐκπέμψαντες οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγινώ-
 σκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς περὶ τῆς τοῦ
 δήμου προστασίας τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα
 ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐτα-
 12 ράχθησαν. σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλη τε παρασκευῆ
 καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ καὶ κατὰ τὴν πόλιν
 ἤδη ἐν στάσει ὄντες ὅμως δέκα μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε
 πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας
 μετ' αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλείοσιν ἀφροστη-
 κόσι, Κύρω τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς
 παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ οὐ
 πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι καὶ ταῖς ἰδίαις δια-
 13 φροαῖς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. τοσοῦτον τῷ Περιζλεῖ
 ἐπερίσσευσε τότε ἀφ' ὧν αὐτοὺς προέγνω καὶ πάνυ ἀν-
 ῥαδίως περιγενέσθαι τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ
 πολέμῳ.
- 66 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ τοῦ αὐτοῦ Θέρους
 ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κείται
 ἀντιπέρας Ἡλίδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου
 2 ἄποικοι καὶ Ἀθηναίους ξυμμαχοῦν. ἐπέπλεον δὲ Λακεδαι-
 μονίων χίλιοι ὀπλίται καὶ Κνήμιος Σπαρτιάτης ναύαρχος.
 ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδήλωσαν τὰ πολλά. καὶ ἐπειδὴ
 οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.
- 67 Καὶ τοῦ αὐτοῦ Θέρους τελευτῶντος Ἀριστεὺς Κορίν-
 θιος καὶ Λακεδαιμονίων πρόσβεις Ἀνίρριστος καὶ Νικόλαος
 καὶ Στρατιόδημος καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ Ἰοργεῖος ἰδία
 Πόλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴ πως
 πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν,
 ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρειω ἐς Θράκην,
 βουλόμενοι πείσαι τε αὐτόν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς
 Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποιεΐδαιαν, οὗ
 ἦν στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ ἦπερ ὤρ-
 3 μμητο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου

ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς βασι-
 λέα ἀναπέμψειν. παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις ²
 Λεάρχος Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος παρὰ τῷ
 Σιτάλῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγεννημένον Ἀθηναῖον,
 Σιτάλῃ υἱόν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσι, ὅπως μὴ
 διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψω-
 σιν. ὁ δὲ πεισθεὶς πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θράκης ³
 ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἔμελλον τὸν Ἑλλήσποντον περαιώσῃν,
 πρὶν ἐσβαίνειν ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ
 Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνοις παρα-
 δοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ἀφικο- ⁴
 μένων δὲ αὐτῶν δείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστέα μὴ
 αὐθις σφᾶς ἔτι πλείω κακουργῇ διαφυγῶν, ὅτι καὶ πρὸ
 τούτων τὰ τῆς Ποτειδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πάντ'
 ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἅ εἰπεῖν
 αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον,
 δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων
 καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὀλίκῃσι περὶ Πελοπόννησον πλέον-
 τας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας
 γὰρ δὴ καὶ ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσους
 λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ
 τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας καὶ τοὺς μηδὲ μεθ'
 ἐτέρων.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτῶν- ⁶⁸
 τος, καὶ Ἀμπρακιῶται αὐτοὶ τε καὶ τῶν βαρβάρων πολ-
 λούς ἀναστήσαντες ἐσιράτευσαν ἐπ' Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν
 καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ²
 ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἦρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος τὸ ³
 Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε μετὰ τὰ
 Τρωικὰ οἴκαδε ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἄρεσκόμενος τῇ ἐν
 Ἄργει καταστάσει Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω ἐν τῷ Ἀμπρα-
 κικῷ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας.
 καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς ⁴
 δυνατωτάτους εἶχεν οἰκίτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλῶν ⁵
 γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιώταις ὁμόρους ὄντας
 τῇ Ἀμφιλοχικῇ ξυνοίζουσι ἐπηγάγοντο, καὶ ἠλληνίσθησαν
 τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν
 ξυνοικησάντων· οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφιλοχοὶ βάρβαροί εἰσιν.
 ἐβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργεῖους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ ⁶

- 7 καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν. οἱ δ' Ἀμφίλοχοι γενομένου
 τούτου διδώσιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσπαρακαλέ-
 σαντες ἀμφότεροι Ἀθηναίους, οἱ αὐτοῖς Φορμίωνά τε
 στρατηγὸν ἔπεμψαν καὶ ναῦς τριάκοντα, ἀφικομένου δὴ
 τοῦ Φορμίωνος αἰροῦσι κατὰ κράτος Ἄργος καὶ τοὺς
 Ἀμπρακιώτας ἠνδραποδίσαν, κοινῇ τε ὤκισαν αὐτὸ Ἀμφί-
 8 λοχοὶ καὶ Ἀκαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο
 9 πρῶτον Ἀθηναίοις καὶ Ἀκαρνᾶσιν. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται
 τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ
 σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῇ πολέμῳ
 τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ
 ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε
 πρὸς τὸ Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτου, τὴν δὲ πόλιν
 ὡς οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ'
 οἴκου καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῇ
 θέρει ἐγένετο.
- 69 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν
 εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον καὶ Φορμίωνα στρατηγόν,
 ὃς ὀρμώμενος ἐκ Ναυπάκτου φυλακὴν εἶχε μίτ' ἐσπλεῖν ἐκ
 Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα μίτ' ἐσπλεῖν,
 ἑτέρας δὲ ἕξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας καὶ Μελήσανδρον
 στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἄργυρολογῶσι καὶ τὸ ληστικὸν
 τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῷσιν αὐτόθεν ὀρμώμενον βλάπτειν
 τὸν πλοῦν τῶν ὀλκιάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης
 2 καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἡπείρου. ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων
 τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν
 ὁ Μελήσανδρος ἀποθνήσκει καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι
 διέφθειρε νικηθεὶς μάχῃ.
- 70 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτειδαιῖται ἐπειδὴ οὐκέτι
 ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἱ τε ἐς τὴν Ἀπι-
 κὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπαρίστασαν
 τοὺς Ἀθηναίους, ὅ τε σῖτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε
 πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας
 καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγένεοντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέ-
 ρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων
 τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντί τε τῷ Εὐριπίδου
 καὶ Ἐστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλ-
 2 λιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὀρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς
 τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀηλωκυίας τε ἤδη
 3 τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε

οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπιζούρους ξὺν ἐνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριόν τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπό-⁴ σπονδοὶ ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ (κατόκησαν) ἕκαστος ἢ ἐδύνατο. Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγούς ἐπηρεάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ ἐβούλοντο), καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἐπειψαν εἰς τὴν Ποιείδαιαν καὶ κατόκησαν. ταῦτα⁵ μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελευταίῳ τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ⁷¹ ξυμμάχοι εἰς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἐμελλε δηρώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· „Ἀρχίδαμε καὶ Λακε-² δαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστε, εἰς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πανσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἔλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἔλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδον Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόν-³ τας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ὑμετέρᾳ ἤκετε. μάρτυρας δὲ Θεοὺς τοὺς τε ὀρκίους τότε⁴ γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατέρας καὶ ὑμετέρους ἐγγωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, εἰδὲν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Πανσανίας ἐδικαίωσεν.“ τοσαῦτα⁷² εἰπόντων Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· „Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Πανσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε ὅσοι μετασχόν-⁵ τες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν

ὑπ' Ἀθηναίους, παρασκευή τε τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγένη-
 ται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἑλευθερώσεως. ἥς μά-
 λιστα μὲν μείσασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅροις·
 εἰ δὲ μή, ἄπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα,
 ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ
 2 μὲθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ
 2 δὲ μὲθ' ἑτέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει.“ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος
 τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα
 ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώ-
 σαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσις εἶη ποιεῖν
 ἢ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων (παῖδες γὰρ σφῶν καὶ
 γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶεν), δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῆ
 πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόν-
 τες σφίσις οὐκ ἐπιτρέψωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες
 κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὐτίς σφῶν τὴν πόλιν
 3 πειράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ Θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα
 ἔφη· „Ἔμεις δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς
 Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα
 ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν
 ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν
 ὁ πόλεμος ᾗ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἢ
 ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἔξομεν παρακαταθήκην,
 ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἰκανῆ
 73 ἔσεσθαι.“ οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὐτίς ἐς τὴν πόλιν,
 καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλον-
 ται ἢ προκαλεῖται Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἢ
 πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσα-
 σθαι σφίσις ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας
 τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι καὶ τὴν γῆν οὐκ
 2 ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς
 Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἤλθον
 3 ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιαῦτα· „Οὐτ' ἐν τῷ πρὸ
 τοῦ χρόνου, ὃ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξυμμαχοὶ ἐγενό-
 μεθα, Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικου-
 μένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν.
 ἐπισκῆπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων οὓς οἱ πατέρες
 74 ὡμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν.“ τοιαῦτα
 τῶν πρέσβειων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο
 Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμ-
 νομένην, εἰ δεῖ, ὀρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας ὅ τι ἂν

Ξυμβαίνει· ἐξελεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους
 ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἔστιν ἃ Λακε-
 δαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῖθεν ²
 δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ Θεῶν καὶ ἡρώων τῶν
 ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος βασιλεὺς κατέστη λέγων ὧδε· „Θεοὶ ³
 ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἡρώες, Ξυνίστορες ἔστε
 ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε πρότερον
 τὸ Ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ἧ ὁί πατέρες
 ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε
 αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλήσιν, οὔτε νῦν, ἢ
 τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ
 εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. Ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν
 ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ
 τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως.“

Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, ⁷⁵
 καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ
 ἔχοσαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξίεναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς
 τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην (τὴν) αἴρεσιν ἔσεσθαι
 αὐτῶν στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου. Ξύλα μὲν ²
 οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιριῶνος παρωχοδόμουν ἐκατέρω-
 θεν, φορηθὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχεῖτο
 ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους
 καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον.
 ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας Ξυνεχῶς, διηρη-
 μένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ
 ὑπνον τε καὶ σῖτον αἰρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ Ξεν-
 αγοὶ ἐκάστης πόλεως Ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον.
 οἱ δὲ Πλαταιῆς ὀρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ⁴
 Ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῇ ἑαυτῶν τείχει ἢ προσ-
 εχοῦτο, ἐσπαροδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγυὺς οἰκιῶν
 καθαιροῦντες. Ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ⁵
 ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ
 προκαλύμματα εἶχε δέσσεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς
 ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μῆτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλ-
 λεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ ⁶
 τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίερον ἀντανῆει αὐτῷ.
 καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινόουσι· διελόντες τοῦ τείχους
 ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρουν τὴν γῆν. οἱ δὲ Πελο-
 ποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλ-
 λοντες ἐσέβαλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον

- ² ὥσπερ ἡ γῆ φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτη ἀποκληρόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρούξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑρεῖλλον αὐθις παρὰ σφῶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἤσσον ἀνύτειν ὑπαγομένον αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ
- ³ χώματος καὶ ἰζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὔτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεξηῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδομήμα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδῆς ἐς τὴν πόλιν προσοικοδομοῦν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὐθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω διπλάσιόν τε
- ⁴ πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμυριβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ὡς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσει μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τοιῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνεκλύσαντες ἐγκαρσίας, ὅποτε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἢ μηχανή, ἀρίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσει καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ὄρυμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.
- ⁷⁷ μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἶ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν
- ² πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι εἰ δύναιτο πνεύματος γενομένου ἐπιπλέξαι τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπεπόουν, εἴ πως σιρίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ
- ³ πολιορκίας προσαχθεῖη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπικαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόν-
- ⁴ τες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσση ἤψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς πω ἔς γε ἔκεινον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἰδὼν γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη

τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταῦτομάτου πῦρ
καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ 5
τοὺς Πλαταιέας τάλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε
διαρθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ
ἦν πελάσαι, πνευμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ
καὶ ἠλπίζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ 6
τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βρον-
τὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν
κίνδυνον. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρ- 78
τον [μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ
λοιπὸν ἀφέντες], περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελό-
μενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ
ἔξωθεν ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο 2
περὶ ἀρχιούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ
ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἦμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσαν) ἀν-
εχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλα- 3
ταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους
τε καὶ πλῆθος τὸ ἄχρηστον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκε-
κομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορροῦντο
ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοίχοντα,
γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ 4
ξυμπαντες ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος
οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δούλος οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη
μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ ἄμα τῇ τῶν Πλαταιῶν 79
ἐπιστρατεία Ἀθηναῖοι δισχιλίους ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ
ἱππεῦσι διακοσίοις ἱστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ
Θράκης καὶ Βοιωτίους ἀξιμάζοντος τοῦ σίτου· ἱστρατή-
γει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ 2
ὑπὸ Σπάρτιωλον τὴν Βοιωτικὴν τὸν σῖτον διέφθειραν.
ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπὸ τιῶν ἐνδοθεν
πρασόντων· προσπεμψάντων δὲ ἐς Ὀλυμπον τῶν οὐ
ταῦτα βουλομένων ὀπλίται τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς
φυλακίην· ἧς ἐπεξελεύσεως ἐκ τῆς Σπαρτιώλου ἐς μάχην
καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ 3
μὲν ὀπλίται τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροί τινες μετ'
αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς
τὴν Σπάρτιωλον, οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ
νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλοὺς. εἶχον 4
δέ τινες οὐ πολλοὺς πελιαστὰς ἐκ τῆς Κροουσίδος γῆς

- καλουμένης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν
 5 ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύμπου. καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρ-
 τώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, θαρσύναντες τοῖς τε προσγιγνο-
 μένοις καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἴσσωντο, ἐπιτίθενται αὐτοῖς
 μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν προσβοηθησάντων
 τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις ὡς
 6 κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν
 οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδουσαν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐνέκειντο καὶ
 ἐσηκόντιζον. οἱ τε ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων προσιππεύοντες
 ἢ δοκοῖη προσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥμισυ φοβήσαντες ἔτρεψαν
 7 τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολὺ. καὶ οἱ μὲν
 Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτειδαίαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον
 τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας
 ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ· ἀπέθανον δὲ αὐτῶν
 τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. οἱ
 δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ
 τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ
 πόλεις.
- 80 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῶ ὕστερον τούτων,
 Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν
 καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι
 Μακεδαιμονίους ναυτικὸν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς
 ξυμμαχίδος καὶ ὀπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν,
 λέγοντες ὅτι, ἦν ναυσὶ καὶ πεζῶ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν,
 ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρ-
 νάνων ῥαδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου
 καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι
 ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ Πελοπόννησον· ἐλπίδα δ'
 2 εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ Μακεδαιμόνιοι πει-
 σθέντες Κνήμιον μὲν ναύαρχον ἔτι ὄντα καὶ τοὺς ὀπλίτας
 ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπονσι, τῇ δὲ ναυτικῇ πε-
 ριήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευ-
 3 κάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα
 τοῖς Ἀμπρακιώταις ἀποίκους οὖσι. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν
 ἐκ τε Κορίνθου καὶ Σιτυῶνος καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων ἐν
 παρασκευῇ ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀμπρακίας πρότερον
 4 ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενε. Κνήμιος δὲ καὶ οἱ μετ'
 αὐτοῦ χίλιοι ὀπλίται ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λαθόντες
 φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν εἰζοσι νεῶν τῶν Ἀττικῶν αἱ περὶ
 Ναύπακτον ἐρροῦρον, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ

γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρήσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρα- 5
 κιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οὓς αὐτὸς ἔχων
 ἦλθε χίλιοι Πελοποννησίων, βάρβαροι δὲ Χάονες χίλιοι
 ἀβασίλευτοι, ὧν ἠγοῦντο ἐπειησίῳ προστασίᾳ ἐκ τοῦ
 ἀρχικοῦ γένους Φώτους καὶ Νιζάνωρ. ἐστρατεύοντο δὲ
 μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοῖ ἀβασίλευτοι. Μολοσσὸς 6
 δὲ ἦγε καὶ Ἀτιντᾶνας Σαβύλινθος ἐπίτροπος ὧν Θαρύπου
 τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄντος, καὶ Παραναίους Ὀροίδος
 βασιλεὺς ὧν. Ὀρέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Ἀντίοχος,
 μετὰ Παραναίων ξυνεστρατεύοντο Ὀροίδῳ Ἀντιόχου ἐπι-
 τρέφαντος. ἔπειψε δὲ καὶ Περδίκκας κούφα τῶν Ἀθη- 7
 ναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. τούτῳ τῷ 8
 στρατῷ ἐπορεύετο Κνήμος οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου
 ναυτικόν, καὶ διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες Λιμναίαν, κώμην
 ἀτείχιστον, ἐπόρθησαν. ἀφικνοῦνται τε ἐπὶ Στράτον,
 πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην
 πρώτην λάβοιεν, ῥαδίως ἂν σφίσι τᾶλλα προσχωρῆσαι.
 Ἀκαρνανες δὲ ἀισθόμενοι κατὰ τε γῆν πολλὴν στρατείαν 81
 ἐσβεβληκυῖαν ἐκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους
 παρεσομένους, οὔτε ξυνεβοήθουν ἐρήλασσόν τε τὰ αὐτῶν
 ἕκαστοι, παρὰ τε Φορμίωνα ἔπειπον κελεύοντες ἀμύνειν·
 ὁ δὲ ἀδύνατος ἔρη εἶναι ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος
 ἐκπλεῖν Νάυπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. οἳ δὲ Πελοπον- 2
 νήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν
 ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς
 στρατοπεδευσάμενοι, εἰ μὴ λόγῳ πείθοιεν, ἔργῳ πειρῶντο
 τοῦ τείχους. καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσῆσαν Χάονες καὶ 3
 οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι καὶ
 Ἀνακτόριοι καὶ οἱ μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνήμος
 καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ Ἀμπρακιῶται· διεῖχον δὲ πολὺν 4
 ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἐωρῶντο. καὶ οἱ μὲν
 Ἕλληες τεταγμένοι τε προσῆσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες,
 ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδειῳ· οἳ δὲ Χάονες σφίσι
 τε αὐτοῖς πιστεύοντες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνη
 ἠπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι οὐτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπε-
 δον καταλαβεῖν, χωρίσαντές τε ῥύμη μετὰ τῶν ἄλλων
 βαρβάρων ἐνόμισαν αὐτοβοεῖ ἂν τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ
 αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. γνόντες δ' αὐτοὺς οἱ Στράτιοι 5
 ἔτι προσιόντας καὶ ἠγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατή-
 σαιαν, οὐκ ἂν ἔτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσεέλθειν,

προλογίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις, καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμοσε χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν προσπίπτουσι. καὶ ἐς φόβον κατασιάντων διαφθείρονται τε πολλοὶ τῶν Χαόνων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέστησαν. τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ἦσθετο τῆς μάχης, διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτοὺς καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληψομένους ἐπειγέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα ἠσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἴοντων σφίσι τῶν Στρατιῶν διὰ τὸ μῆπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρῶνας ξυμβοηθῆναι, ἄποθεν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων· οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὀπλῶν κινηθῆναι. δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρῶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν. ἐπειδὴ δὲ νύξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνήμιος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμὸν, ὃς ἀπέχει σταδίους ὄγδοήκοντα Στράτου, τοὺς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὕστεραίᾳ ὑποσπόνδους καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν. κάκειθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἕκαστοι. οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

83 Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει παραγεγῆσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρῶνες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας [τῆς ἐν Στράτῳ μάχης] ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἱ ἑφρούρων ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρ-εσχευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφειτέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἄντιπαρακλήοντάς τε εἴρων αὐτούς, παρὶ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἠπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήρου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον

νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν
 κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ ⁴
 κατὰ πόλεις ἐκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ
 Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν ⁵
 Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν ὡς μέγιστον
 οἷοί τ' ἦσαν μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρῶτας μὲν ἔξω,
 ἔσω δὲ τὰς πρῶτας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα ἅ ξυνέπλει
 ἐντὸς ποιοῦνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας,
 ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχείος παραγιγνώμενοι, εἴ πη
 προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ⁸⁴
 ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνῆγον ἐς
 ὀλίγον, ἐν χοῦ ἄει παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες
 αὐτίκα ἐμβαλεῖν· προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ
 ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνη. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ ²
 μενεῖν τὴν τάξιν, ὡς περ ἐν γῆ πέζην, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι
 πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρεῖξιν,
 εἴ τ' ἐκπνεύσειεν ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμέ-
 νων τε περιέπλει καὶ εἰώθει γίνεσθαι ἐπὶ τὴν ἔω, οὐδένα
 χρόνον ἤσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ
 τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον
 πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίνεσθαι. ὡς δὲ τό τε ³
 πνεῦμα κατῆει καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὔσαι ὑπ' ἀμφο-
 τέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων
 ἑταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κον-
 τοῖς διεωθοῦντο, βοῆ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους
 ἀντιφυλακῆ τε καὶ λαιδορία οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν
 παραγγελιομένων οὔτε τῶν κελυστιῶν, καὶ τὰς κόπας
 ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδιονίῳ ἀναφέρειν ἀνθρωποὶ ἄπειροί
 τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον, τότε
 δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων
 νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ἧ χωρήσειαν διέρθειρον,
 καὶ κατέστησαν ἐς ἀλίην μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν
 ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Λύμην τῆς
 Ἀχαΐας. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα ⁴
 λαβόντες τοὺς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελό-
 μενοι ἐς Μολύχρειον ἀπέπλεον, καὶ τροπαῖον στίσαντες
 ἐπὶ τῷ Ρίῳ καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν
 ἐς Ναύπλιον. παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ⁵
 εὐθὺς ταῖς περιλοιπίαις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Λύμης καὶ Πατρῶν

ἔς Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευζάδος Κνήμιος καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ὡς ἔδει ταύταις ξυμμίξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στρατίῳ μάχην ἔς τὴν Κυλλήνην.

- 85 Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμιῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτη καὶ Βρασίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίῳ κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἶργεσθαι τῆς θαλάσσης. ἔδοκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις πολὺς ὁ παράλογος εἶναι καὶ οὐ τοσοῦτ' ἴσχυοντο σιρῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἔμπειρίαν τῆς σφετέρως δι' ὀλίγου μελέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστειλλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμιου ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προὔπαρχούσας ἔξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἔς τὰς Ἀθήνας τὴν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας ἦν ἐνίκησαν φράσσοντας, καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτι πλείστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς κατ' ἡμέραν ἐκάστην ἐλπίδος οὔσης αἰεὶ ναυμαχίσειν. οἱ δὲ ἄποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ δὲ κομίζονται αὐτὰς προσεπέστειλαν ἔς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας γὰρ Κρήης Γορτύνιος πρόξενος ὢν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φράσων προσποιήσειν αὐτὴν οὔσαν πολεμίαν· ἐπῆγε δὲ Πολιχνίταις χαριζόμενος ὁμόροις τῶν Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ἦρχετο ἔς Κρήτην καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδήρου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν, καὶ [ὑπὸ ἀνέμων καὶ] ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατεΐχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἔς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν, οὐπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικόν καὶ ὠρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν, αἰσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρασ τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου σιόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι ἀέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πάνορμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὠρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἐπὶ καὶ ἐβδο-

μήκοντα, ἐπειδή καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν 5
 ἕξ ἢ ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἀνθώρουον ἀλλήλοις μελετῶντές τε καὶ
 παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν
 μὴ ἐκπλεῖν ἕξω τῶν Ῥίων εἰς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβοῦμενοι τὸ
 πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν εἰς τὰ στενά, νομίζον-
 τες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῃ ναυμαχίαν. ἔπειτα 6
 ὁ Κνήμιος καὶ ὁ Βρασίδας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων
 στρατηγοί, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι
 πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν
 τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολ-
 λούς διὰ τὴν προτέραν ἦσαν φοβούμενους καὶ οὐ προθύ-
 μους ὄντας παρεκελεύσαντο καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

„Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ὧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, 87
 εἴ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ
 δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τοῦ ἐκφοβῆσαι. τῇ τε γὰρ παρα- 2
 σκευῇ ἐνδεής ἐγένετο, ὥσπερ ἴσθε, καὶ οὐχὶ εἰς ναυμαχίαν
 μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν· ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ
 τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καὶ πού τι καὶ ἡ
 ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἐσφρηλιν. ὥστε οὐ κατὰ 3
 τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσησθαι προεγένετο, οὐδὲ δίκαιον
 τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθῆναι, ἔχον δὲ τινα ἐν
 αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς γε ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνε-
 σθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλασθαι
 τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ ἀν-
 δρείους ὁρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου
 παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἐν τινι κακοῦς
 γενέσθαι. ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται 4
 ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα
 φοβεῖσθε, ἀνδρίαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ
 δεινῷ ἐπιτελεῖν ἢ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία
 τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. φόβος γὰρ μνήμην
 ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν 5
 οὖν τὸ ἐμειρότερον αὐτῶν τὸ τόλμηρότερον ἀντιτάξασθε,
 πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἦσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι τότε
 τυχεῖν. περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πληθὸς τε νεῶν καὶ πρὸς 6
 τῇ γῆ οἰκεία οὐση ὀπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ
 πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ
 κράτος ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθ' ἐν ἐρίσσομεν εἰκότως ἂν 7
 ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμῶντομεν πρότερον, νῦν
 αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. θαρ- 8

σοῦντες οὖν καὶ κυβερνήται καὶ ναῦται τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἔπεσθε, χώραν μὴ προλείποντες ἢ ἂν τις προσ-
 9 ταχθῇ. τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χειρόν τὴν ἐπιχειρή-
 σιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν καὶ οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν
 οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἦν δέ τις ἄρα καὶ βουληθῇ, κολα-
 σθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται
 τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς.“

88 Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρ-
 εκελεύσαντο. ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν
 στρατιωτῶν ὀρρωδίαν καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλῆθος
 τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυριστάμενοι ἐφοβοῦντο,
 ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσύναι τε καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ
 2 παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ αἰεὶ αὐτοῖς ἔλεγε
 καὶ προπαρεσκευάζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος
 νεῶν τοσοῦτον, ἦν ἐπιπλήρῃ, ὅ τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς
 ἐστὶ, καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν
 ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφρασαν μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι ὄντες
 3 Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν· τότε δὲ πρὸς τὴν παροῦ-
 σαν ὄψιν ὀρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν
 ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους
 ἔλεξε τοιάδε.

89 „Ὀρῶν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, περφοβημένους τὸ
 πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα, οὐκ ἀξίων τὰ μὴ δεινὰ
 2 ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν. οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνε-
 νικῆσθαι καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοῖοι ἡμῖν εἶναι τὸ
 πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο·
 ἔπειτα ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσ-
 ἦκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ
 διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω καιορθούντες
 καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό.
 3 τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ
 καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ, ἐπεὶ εὐψυχία γε οὐδὲν προσφέρουσι,
 τῷ δὲ ἐκάτεροι ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροί ἐσμεν.
 4 Λακεδαιμόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων διὰ τὴν σφε-
 τέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν
 κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπεχειρήσαν ἡσσηθέντες παρὰ
 5 πολὺν αὐθις ναυμαχεῖν. μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσητε.
 πολὺν δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλείω φόβον παρέχετε καὶ πιστό-
 τερον κατὰ τε τὸ προνερικῆναι καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγῶνται
 μὴ μέλλοντις τι ἀξίον [ἰοῦ παρὰ πολὺ] πράξειν ἀνθίστα-

σθαι ἡμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὔτοι, ⁶
 τῇ δυνάμει τὸ πλεόν πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ
 δ' ἐκ πολλῶ ὑποδεεστέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι,
 μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν.
 ἂ λογιζόμενοι οὔτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλεόν περιόβηται ἡμᾶς
 ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ⁷
 ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἅ καὶ τῇ
 ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρον ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. τὸν δὲ ἀγῶνα ⁸
 οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἐκὼν εἶναι ποιήσομαι οὐδ' ἐσπλεύσομαι
 ἐς αὐτόν. δοῶ γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας
 ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἢ στενο-
 χωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρῆ
 ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολ-
 λοῦ, οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν θέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι
 τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀαστροφαί, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεου-
 σῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζο-
 μαχίαν καθίστασθαι, καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσ-
 σους γίνονται. τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἔξω τὴν πρόνοιαν ⁹
 κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς δὲ εὐτακτοὶ παρὰ ταῖς νασι
 μένοντες τὰ τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλλως
 τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορηήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ
 κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστον ἡγεῖσθε, ὃ ἔς τε τὰ πολλὰ
 τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει καὶ ναυμαχία οὐχ ἥμιστα, ἀμύ-
 νασθε δὲ τούσδε ἀξίως τῶν προειρογασιμένων. ὁ δὲ ἀγὼν ¹⁰
 μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ
 ναυτικοῦ ἢ ἐγγυτέρω καταστῆσαι Ἀθηναίοις τὸν φόβον
 περὶ τῆς θαλάσσης. ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νενι- ¹¹
 κήκατε αὐτῶν τοὺς πολλούς. ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ
 ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι
 εἶναι.“

Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. οἱ δὲ Πε- ⁹⁰
 λοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον
 ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω
 προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἔω ἔπλεον, ἐπὶ τεσ-
 σάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν, ἔσω ἐπὶ
 τοῦ κόλπου δεξιῶ κέρα ἡγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὠρομουν·
 ἐπὶ δ' αὐτῷ εἰκόσι ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως, εἰ ²
 ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων
 καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν
 πλέοντα τὸν ἐπίπλον σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυ-

- 3 τῶν κέρως, ἀλλ' αὐται αἱ νῆες περικλήσειαν. ὁ δέ, ὅπερ
 ἐξεῖνοι προσεδέχοντο, φρονηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ
 ὄντι, ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπου-
 δὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν
 4 Μεσσηνίων παρεβόηθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι
 κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς
 τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῆ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα,
 ἀπὸ σημείου ἐνὸς ἄφρω ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετ-
 ωπηδὸν ἔπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους,
 5 καὶ ἠλπίζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. τῶν δὲ
 ἑνδεκα μὲν αἵπερ ἠγοῦντο ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας τῶν
 Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν εὐρυχωρίαν·
 τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέωσαν τε πρὸς τὴν γῆν
 ὑποφρευούσας καὶ διέρφθειραν, ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων
 6 ἀπέκτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νεῶν τινὰς
 ἀναδούμενοι εἶλον κενὰς (μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον
 ἤδη), τὰς δὲ τινὰς οἱ Μεσσηνιοὶ παραβουλήσαντες καὶ
 ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν θάλασσαν καὶ
 ἐπιβάντες ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο
 91 ἔλκομένας ἤδη. ταύτη μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν
 τε καὶ διέρφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι νῆες
 αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἑνδεκα ναῦς
 τῶν Ἀθηναίων αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν
 εὐρυχωρίαν. καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεῶς
 προκαταφυγοῦσαι εἰς τὴν Ναύπακτον, καὶ ἴσχουσαι ἀν-
 τίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνού-
 2 μνοι, ἦν εἰς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλείωσιν. οἱ δὲ παραγενό-
 μνοι ὕστερον ἐπαιάνιζόν τε ἅμα πλείοντες ὡς νενικηζότες,
 καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε
 3 Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. ἔτυχε δὲ ὀκτὰς
 ὀρμουσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς φθάσασα τῇ
 4 Λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβάλλει μέσῃ καὶ καταδύει. τοῖς μὲν
 οὖν Πελοποννησίοις γενομένου τούτου ἀπροσδοκίητον τε
 καὶ παρὰ λόγον φόβος ἐμπίπτει, καὶ ἅμα ἀτάκτως διώ-
 ζοντες διὰ τὸ κρατεῖν αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι
 τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύνμορον δρωῖντες πρὸς
 τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περι-
 μείναι, αἱ δὲ καὶ ἐξ βραχέα ἀπειρία χωρίων ὤκειλαν.
 92 τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε
 ἔλαβε καὶ ἀπὸ ἐνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς

ᾠρησαν. οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα ² ναῦς ἔλαβον ἕξ καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀρτεῖλλοντο ὡς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῆ διαρθεύοντες τὸ πρῶτον ἀνεδίησαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐξώρρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς ³ Λευκαδίας νεώς, ἣ περὶ τὴν ὀλκάδα κατέδν, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναῦς διερθεύετο, ἔσφραξεν αὐτόν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα. ἀναχω- ⁴ ρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν ὅθεν ἀναγαγόμενοι ἐκράτησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ νανάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλοντο, καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδωσαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελο- ⁵ πονηῖοι τροπαῖον ὡς νενικηζότες τῆς τροπῆς, ὡς πρὸς τῇ γῆ ναῦς διέφθειραν· καὶ ἦν περ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα ⁶ φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς ⁷ εἴκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, οὐ πολλῶ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

Πρὶν δὲ διαλυσαὶ τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρισαῖον ⁹³ κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικόν, ὁ Κνήμιος καὶ ὁ Βρασίδης καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος ἐβούλοντο διδασκάντων Μεγαρέων ἀποπειράσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀρύλακτος καὶ ἀκλῆστος εἰκότως διὰ τὸ ἐπιζωρεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην καὶ τὸ ² ὑπηρεσίον καὶ τὸν τροπιπῆρα πεζῇ ἰέναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφικνομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα καθελκύναντας ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον αὐτόφθι οὔσαι. πλεῦσαι εὐθύς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ· οὔτε γὰρ ναυτικόν ἦν προσφυλάσ- ³ σον ἐν αὐτῷ οὐδὲν οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἂν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναιῶς οὕτως ἐπιπλεύσειαν, ἐπεὶ οὔτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμηῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν, οὔτ' εἰ δι- ⁴ ενοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς,

- καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς καὶ καθελ-
κύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν
Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενροοῦντο, καταδείσαντες τὸν
κίνδυνον (καὶ τις καὶ ἄνεμος λέγεται αὐτοὺς κωλύσαι),
ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα
ὄρων· καὶ φρουρίον ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακῆ
τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν. τῷ τε
φρουρίῳ προσέβαλον καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενάς,
τὴν τε ἄλλην Σαλαμῖνα ἀπροσδοκίτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρ-
94 θουν. ἔς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοὶ τε ἤρροντο πολέμιοι
καὶ ἐκπληξίς ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον
ἐλάσσων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἔς τὸν Πειραιᾶ ὦντο
τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ
τὴν τε Σαλαμῖνα ἠροῆσθαι ἐνόμιζον καὶ παρὰ σφῶς ὅσον
οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· ὅπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατ-
οκνησαι, ῥαδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε.
2 βοηθήσαντες δὲ αἱ ἡμέρα πανδημεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔς τὸν
Πειραιᾶ ναῦς τε καθεῖλκον καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν
καὶ πολλῷ θορόβῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα
ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο.
3 οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθοντο τὴν βοήθειαν, κατα-
δραμόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ
λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ
φρουρίου κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον· ἔστι γὰρ
ὅ τι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνον καθελκυσθεῖσαι καὶ
οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἔς τὰ Μέγαρα
4 πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί· οἱ δ' Ἀθη-
ναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι ἀπέπλευ-
σαν καὶ αὐτοί· καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἅμα τοῦ Πειραιῶς
μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ
ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.
- 95 Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου
ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τίρειω Ὀδοσίσης, Θρακῶν βασιλεὺς,
ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας
βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλζιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέ-
σεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπράξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀπο-
2 δοῖναι. ὅ τε γὰρ Περδίκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθη-
ναῖοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν καὶ ἀρχὰς τῷ πολέμῳ
πειζόμενον καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πολέμιον
ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο οὐκ

ἐπετέλει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὁμολογίηκει ὅτε τὴν
 ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο τὸν ἐπὶ Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον
 καταλύσειν. ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο ³
 καὶ τὸν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν
 Μακεδόνων ἦγε καὶ τῶν Ἀθηναίων πρόεσβεις, οἱ ἔτυχον
 παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἄγνωνα· ἔδει γὰρ
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστη
 ἐπὶ τοὺς Χαλκιδικᾶς παραγενέσθαι. ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν ⁹⁶
 Ὀδρουσῶν ὀρμώμενος πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἴμου
 τε ὄρους καὶ τῆς Ροδόπης Θρακίας ὅσων ἦρχε μέχρι θα-
 λάσσης [ἔς τὸν Εὐξείνιον τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον],
 ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι Αἴμον Γέτας καὶ ὅσα ἄλλα μέρη
 ἐντὸς τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ πρὸς Θάλασσαν μᾶλλον τὴν
 τοῦ Εὐξείνου πόντου κατώκητο· εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ
 ταύτη ὁμοροί τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσχενοι, πάντες
 ἵπποτοξόται. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὄρεινῶν Θρακῶν πολ- ²
 λούς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιοφόρων, οἱ Δῖοι καλοῦν-
 ται, τὴν Ροδόπην οἱ πλείστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν
 μισθῶ ἔπειθεν, οἱ δ' ἐθέλονται ξυνηκολούθουν. ἀνίστη ³
 δὲ καὶ Ἀγριῶνας καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παι-
 ονικά, ὧν ἦρχε καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν· μέχρι
 γὰρ Λαιαίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρουμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ
 τοῦ Σκόμβρου ὄρους δι' Ἀγριάνων καὶ Λαιαίων ῥεῖ, [οὔ]
 ὠρίζετο ἔ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἦδη. τὰ δὲ ⁴
 πρὸς Τριβαλλούς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τριῆρες ὠρίζον
 καὶ Τιλταταῖοι· οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκόμβρου
 ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσζίου
 ποταμοῦ. ῥεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὄθενπερ καὶ ὁ Νέστος
 καὶ ὁ Ἐβρος· ἔστι δὲ ἐρημον τὸ ὄρος καὶ μέγα ἐχόμενον
 τῆς Ροδόπης. ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρουσῶν μέγεθος ἐπὶ ⁹⁷
 μὲν Θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἔς τὸν
 Εὐξείνιον πόντον [τὸν] μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· αὕτη περι-
 πλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ξυντομώτατα, ἣν ἀεὶ κατὰ πρόμηναν
 ἰστίηται τὸ πνεῦμα, νηὶ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ
 ἴσων νυκτῶν· ὁδῶ δὲ τὰ ξυντομώτατα ἔξ Ἀβδήρων ἔς
 Ἰστρον ἀνὴρ εὐζωνος ἐνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς ²
 Θάλασσαν τοσαύτη ἦν, ἔς ἠπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου ἔς
 Λαιαίους καὶ ἐπὶ τὸν Στρομόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστον
 ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἐγγίγνεται) ἡμερῶν ἀνδρῶ εὐζώνη τριῶν
 καὶ δέκα ἀνίσαι. φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ ³

τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ὅσων περ ἤρξαν ἐπὶ Σεύθου, ὅς
 ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας πλεῖστον δὴ ἐποίησε, τε-
 τρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἃ χρυσὸς
 καὶ ἀργυρὸς εἶη· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ
 τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντά τε
 καὶ λεία καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή, καὶ οὐ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ
 καὶ τοῖς παραδυναστεύουσι τε καὶ γενναίοις Ὀδρυσῶν.
 4 κατεστήσαντο γὰρ τούναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν
 νόμον ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θραξὶ λαμβάνειν μᾶλλον
 ἢ διδόναι (καὶ αἴσχιον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα
 μὴ τυχεῖν), ὁμῶς δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλεόν αὐτῷ
 ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν πράξαι οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα.
 5 ὥστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ βασιλεία ἰσχύος. τῶν γὰρ ἐν τῇ
 Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου
 πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ καὶ τῇ ἄλλῃ
 εὐδαιμονίᾳ, ἰσχύι δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθει πολὺν
 6 δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι
 οὐκ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἐν
 πρὸς ἐν οὐκ ἔστιν ὅ τι δυνατὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι
 πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην εὐβουλίαν
 καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις
 98 ὁμοιοῦνται. Σιτάλκης μὲν οὖν βασιλεύων χώρας τοσαύτης
 παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἔτοιμα ἦν,
 ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν πρῶτον μὲν διὰ τῆς
 αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης ἐρήμιον ὄρους, ὃ ἔστι
 μεθόριον Σιντιῶν καὶ Παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ
 τῇ ὁδῷ ἦν πρότερον αὐτὸς ἐποίησατο τεμῶν τὴν ἕλην,
 2 ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσε. τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυσῶν
 διόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ
 Σιντοὺς καὶ Μαιδούς. διελθόντες δὲ αὐτὸ ἀρίστον ἐς
 3 Δόβηρον τὴν Παιονικὴν. πορευομένην δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο
 μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ εἰ μὴ τι νόσῳ, προσεγίγνετο δέ.
 πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν ἀπαράκλητοι ἐφ'
 ἀρπαγὴν ἠκολούθηον, ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ
 4 ἐλάσσω πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι· καὶ τούτων τὸ
 μὲν πλεόν πεζὸν ἦν, ἰππιμόριον δὲ μάλιστα ἰππικόν.
 τοῦ δ' ἱλλικῶν τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρῦσαι παρείχοντο
 καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιροφόροι
 μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ροδόλης αὐτόνομοι κατα-
 βάντες, ὁ δὲ ἄλλος ὁμιλος ξύμμικτος πλήθει φοβερώτατος

ἠκολούθει. Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ καὶ παρ- 99
 εσενεάζοντο ὅπως κατὰ κορυφήν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω
 Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἴρχε. τῶν γὰρ Μακεδόνων 2
 εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ καὶ Ἐλιμιῶται καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνω-
 θεν, ἃ ξύμμαχα μὲν ἐστὶ τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας
 δ' ἔχει καθ' αὐτά. τὴν δὲ περὶ Θάλασσαν νῦν Μακεδο- 3
 νίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκων πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι
 αὐτοῦ Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους πρῶτον
 ἐκτίσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχη ἐκ μὲν
 Πιερίας Πίερας, οἱ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν
 Στρυμόνος ᾤκησαν Φάργητα καὶ ἄλλα χωρία (καὶ ἔτι καὶ
 νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἢ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς
 Θάλασσαν γῆ), ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους,
 οἱ νῦν ὄμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσι· τῆς δὲ Παιονίας παρὰ 4
 τὸν Ἄξιον ποταμὸν στενὴν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι
 Πέλλης καὶ Θαλάσσης ἐκτίσαντο, καὶ πέραν Ἄξιου μέχρι
 Στρυμόνος τὴν Μυγδονίαν καλουμένην Ἠδιῶνας ἐξελάσαντες
 νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἑορδίας καλου- 5
 μένης Ἑορδούς, ὧν οἱ μὲν πολλοὶ ἐφθάρησαν, βραχὺ δέ
 τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατῴκηται, καὶ ἐξ Ἀλμωπίας
 Ἀλμωπας. ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακε- 6
 δόνες οὗτοι ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, τὸν τε Ἀνθεμουῦντα καὶ
 Γρησιτωνίαν καὶ Βισαλτίαν καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν.
 τὸ δὲ ξύμπαν Μακεδονία καλεῖται καὶ Περδίκκας Ἀλεξάν-
 δρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε Σιτάλκης ἐπήει.

Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ 100
 ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη
 ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ ἐσεκομίσθησαν· ἦν δὲ οὐ πολλά, ἀλλὰ 2
 ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκων υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ
 νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε
 καὶ τᾶλλα διεκόσμησε τὰ [τε] κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις
 καὶ ὄπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσοι ἢ ξύμπαντες
 οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὅτι οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ 3
 στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον
 μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχήν, καὶ εἶπεν
 Εἰδομενὴν μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ Ἀταλάντην
 καὶ ἄλλα ἄττα χωρία ὁμολογία διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν
 προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου υἱέος, παρόντος· Εὐρωπὸν
 δὲ ἐπολιόρησαν μὲν, ἐλεῖν δὲ οὐκ ἐδύνατο. ἔπειτα δὲ 4
 καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προυχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ

Πέλλης καὶ Κύρρου. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν
 καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τὴν τε Μυγδοनीαν καὶ
 6 Γρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμοῦντα ἐδήουν. οἱ δὲ Μακεδόνες
 πέζῳ μὲν οὐδὲ διανοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵππους δὲ προσ-
 μεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοίη,
 ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν
 6 Θρακῶν. καὶ ἦ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας
 ἱππέας τε ἀγαθούς καὶ τεθωρακισμένους, ὑπὸ δὲ πλήθους
 περικληρόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ἡμίῳ ἐς κίνδυνον
 καθίστασαν· ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἔγγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ
 101 εἶναι πρὸς τὸ πλεόν κινδυνεύειν. ὁ δὲ Σιτάλκης πρὸς τε
 τὸν Περδίκαν λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσεν, καὶ
 ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρήσαν ταῖς ναυσὶν ἀπιστοῦντες
 αὐτὸν μὴ ἦξειν (δῶρα δὲ καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ), ἐς
 τε τοὺς Χαλκιδέας καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ
 2 πέμπει, καὶ τειχῆρεις ποιήσας ἐδήουν τὴν γῆν. καθημένου
 δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους οἱ πρὸς τότον οἰκοῦν-
 τες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσα-
 λῶν καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνας ἐφοβήθησαν μὴ
 καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν.
 3 ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στυμμῶνος πρὸς βορέαν
 Θρακῆες ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι καὶ Ὀδόμαντοι καὶ
 4 Λρῶοι καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. παρέσχε
 δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας
 μὴ ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ σφᾶς
 5 χωρήσωσιν. ὁ δὲ τὴν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν καὶ
 Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἔφθειρε· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν
 ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σιτόν τε οὐκ
 εἶχεν αὐτῷ καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται
 ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαρδάκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος καὶ μέ-
 γιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένον, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν.
 τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας ὑποσχόμενος ἀδελφὴν
 6 ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ προσποιεῖται. καὶ
 ὁ μὲν πεισθεὶς καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας,
 τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ
 κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου· Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονίην
 τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ
 μὲν οὖν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

102 Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος,
 ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμί-

ωνος ἤγουμένου ἐστράτευσαν, παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀσταζοῦ καὶ ἀποβάντες, ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὀπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε Στράτου καὶ Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἄνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. ἐς γὰρ Οἰνιάδας ² αἰεὶ ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρνανίων οὐκ ἐδόκει δυνατόν εἶναι χειμῶνος ὄντος στρατεύειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας καὶ Ἀγραίων καὶ Ἀμφιλόχων καὶ διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἀνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν δ' ἐξιείς παρ' Οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἀπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ ³ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιαδῶν τοῦ Ἀχελῷου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοῖ αἰεὶ καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἱ ἠπειρίζονται, ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῶν τινι ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν· τό τε γὰρ ῥεῦμά ἐστι μέγα ⁴ καὶ πολὺ καὶ θολερόν, αἶ τε νῆσοι πνικαὶ καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως [τῷ μὴ σκεδάννυσθαι] ξύνδεσμοι γίνονται, παραλλάξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. ἐρῆμοι δ' εἰσὶ ⁵ καὶ οὐ μεγάλαι. λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χοῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων πρὶν ἂν εὐρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικήσῃται ἥτις ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα μήπω ὑπὸ ἡλίου ἔωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν, ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. ὁ δ' ἀπορῶν, ὡς φρασι, μόλις κατενόησε ⁶ τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχελῷου, καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴν ἂν κεχῶσθαι δίαίτα τῷ σώματι ἄφ' οὐπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεῖς ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους ἐδυνάστευσέ τε καὶ ἀπὸ Ἀκαρνανος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπιωνυμίαν ἐγκατέλιπε. τὰ μὲν περὶ Ἀλκμέωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἄραυτες ἐκ τῆς Ἀκαρ- 103
νανίας καὶ ἀφριζόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τοὺς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμα-

λώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ ἀντὶ ἀνδρὸς
 2 ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς ἄς εἶλον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα
 οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν
 Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Γ.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ
 ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν
 Ἀττικὴν (ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακε-
 δαιμονίων βασιλεύς), καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήρουν τὴν γῆν·
 καὶ προσβολαί, ὡσπερ εἰώθεσαν, ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων
 ἱππέων ὅπη παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὄμιλον τῶν ψιλῶν
 εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως
 2 κακουροεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία
 ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2 Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθύς Λέσβος
 πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουλευθέντες μὲν
 καὶ πρὸ τοῦ πολέμου (ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσ-
 εδέξαντο), ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν
 2 πρότερον ἢ διενουῶντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων
 τὴν γῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν
 ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφ-
 ικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι
 3 ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυ-
 μναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν,
 πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις
 ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βία καὶ
 τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν
 ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μὴ τις
 3 προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου. οἱ
 δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τε τῆς
 νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζον-
 τος) μέγα μὲν ἔργον ἠγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώ-
 σασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀέραιον, καὶ οὐκ
 ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας μεῖζον μέρος
 νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι
 καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους
 τὴν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δέισαντες

προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἑξαπινάϊως τεσ-²
 σαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευ-
 ασμέναι πλεῖν· Κλειππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς
 ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἶη Ἀπόλλωνος³
 Μαλόεντος ἕξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ἣ πανδημεὶ Μυτιλη-
 ναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν
 ἄφνω· καὶ ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ πείρα, — εἰ δὲ μή, Μυτιλη-
 ναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ⁴
 πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ὄχοντο· τὰς⁴
 δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριῆρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ
 παρὰ σφῶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ
 Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἕξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποι-
 ῆσαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηναίων δια-⁵
 βὰς ἐς Εὐβοίαν καὶ περὶ ἑπὶ Γεραιστὸν ἔλθων, ὀκλάδος
 ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, πλεῖον χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν
 Ἀθηναίων ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου.⁵
 οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν⁶
 καὶ λιμένων πέρι τὰ ἡμιτέλεστα φραζάμενοι ἐφύλασσαν.
 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς⁴
 ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα,
 οὐκ ἔσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθ-
 ἴστατο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης²
 ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλου μὲν τινα ἐποίησαντο
 τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα
 καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη πρόσ-
 ἔφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραν-
 τικά, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ³
 φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὣσι Δέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν.
 καὶ ἀνοκωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ⁴
 Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη,
 καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν
 οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποσιτέλλουσι καὶ ἐς⁵
 τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριῆρει λιθόντες τὸ τῶν Ἀθη-
 ναίων ναυτικόν, οἱ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν
 τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων
 προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταιλαιπῶρως⁶
 διὰ τοῦ πελάγους κοιμισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσαν ὅπως τις
 βοήθεια ἦξει. οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ὡς οὐδὲν⁵
 ἦλθον πρᾶξαντες, ἐς πόλεμον καθἴστατο οἱ Μυτιληναῖοι

καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθη-
 ναίοις ἐβεβοηθήεσαν καὶ Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν
 2 ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μὲν τινα παν-
 δημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων
 στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ἣ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες
 οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπιηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσι
 3 αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἠσύχαζον, ἐκ
 Πελοποννήσον καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι εἰ
 4 προσγένοιτό τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λά-
 κων ἀρικνεῖται καὶ Ἐρμαιοῦνδας Θηβαῖος, οἱ προαπεστά-
 λησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν
 τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλοον κρούφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον
 ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήρουν πέμπειν τριήρη ἄλλην
 6 καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν. οἱ δὲ Ἀθη-
 ναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων
 ἠσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἱ πολὺ θᾶσσον
 παρήσαν ὀρώντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ
 περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν
 στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρ-
 2 μους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιούντο. καὶ τῆς
 μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς
 δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ
 ἄλλοι Λεσβιοὶ προσβεβοηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ
 στρατόπεδα οὐ πολὺ κατείχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον
 δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. καὶ
 τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

7 Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου Ἀθη-
 ναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριάζοντα
 καὶ Ἀσιόπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγόν, κελεισάντων
 Ἀχαρνᾶνων τῶν Φορμίωνός τινα σφίσι πέμψαι ἢ υἱὸν ἢ
 2 ξυγγενῆ ἄρχοντα. καὶ παραπλέουσαι αἱ νῆες τῆς Αἰαω-
 3 νικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν. ἔπειτα τὸς μὲν
 πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἶκον ὁ Ἀσιόπιος,
 4 αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀρικνεῖται ἐς Νάυκακτον, καὶ
 ὕστερον Ἀχαρνᾶνας ἀνασιήσας πανδημεὶ στρατεύει ἐπ'
 Οἰνιάδας καὶ ταῖς τε ναυσὶ κατὰ τὸν Ἀχελῶον ἐπλευσε
 5 καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς ἐδίηεν τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσ-
 εχώρουν, τὸν μὲν πεζὸν ἀρήσιν, αὐτὸς δὲ πλείσας ἐς
 Λευγάδα καὶ ἀπόβασιν ἐς Νήριον ποιησάμενος ἀναχω-
 ρῶν διαρβείρειται αὐτὸς τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος

ὕπὸ τῶν αὐτόθεν τε ξυμβοηθησάντων καὶ φρουρῶν
τινων ὀλίγων. καὶ ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ⁶
ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκο-
μίσαντο.

Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὸς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων ⁸
πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπιάζε
παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βου-
λεύσονται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπίας
ἡ Δωριεὺς Ρόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν
ἐορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιαύδε.

„Τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἕλλησι νόμιμον, ὧ ἄνδρες ⁹
Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ ἀφιστα-
μένους ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ξυμμαχίαν τὴν πρὶν ἀπολεί-
ποντας οἱ δεξάμενοι, καθ' ὅσον μὲν ὠφελοῦνται, ἐν ἡδονῇ
ἔχουσι, νομιζόντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ τοῦ φίλων
χείρους ἡγοῦνται. καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσις ἐστίν. ²
εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἱ τε ἀφιστάμενοι καὶ ἀφ' ὧν
διακρίνονται ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοία, ἀντίπα-
λοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει, πρόφασις τε ἐπιεικῆς
μηδεμία ὑπάρχοι τῆς ἀποστάσεως· ὃ ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις
οὐκ ἦν. μηδέ τι χείρους δόξωμεν εἶναι, εἰ ἐν τῇ εἰρήρῃ
τιμώμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα.

„Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον, ἄλλως τε ¹⁰
καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι, τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰδότες
οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην οὔτε κοινωνίαν
πόλεσιν ἐς οὐδέν, εἰ μὴ μετ' ἀρετῆς δοκούσης ἐς ἀλλήλους
γίγνοιτο καὶ τὰλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ τῷ δια-
λάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθ-
ίστανται. ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον ²
ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, παρα-
μεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων.
ξύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν ³
Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου
τοῖς Ἕλλησι. καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο, ⁴
προθύμως εἰπόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐωρῶμεν αὐτοὺς τὴν
μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμάχων
δουλώσιν ἐπειγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἦμεν. ἀδύνατοι ⁵
δὲ ὄντες καθ' ἐν γινόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνεσθαι
οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ Χίων· ἡμεῖς ⁶
δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι ξυ-

εστρατεύσαμεν. καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἶχομεν ἰγεμόνας
 Ἀθηναίους, παραδείγμασι τοῖς προγιγνομένοις χρώμενοι·
 οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὓς μὲν μεθ' ἡμῶν ἐνσπόνδους
 ἐποιήσαντο καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους, εἴ ποτε
 11 ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο. καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι
 ἔτι ἦμεν ἅπαντες, βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν
 νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ
 ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμιλοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἔμελλον
 οἴσειν καὶ πρὸς τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι
 μόνου ἀντισουμένου, ἄλλως τε καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ
 αὐτῶν ἐγίνοντο καὶ ἡμεῖς ἐρημιότεροι. τὸ δὲ ἀντίπαλον
 δέος μόνον πιστὸν ἐς ξυμμαχίαν· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι
 βουλόμενος τῷ μὴ προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται.
 2 αὐτόνομοί τε ἐλείφθημεν οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς
 τὴν ἀρχὴν εὐπρεπεία τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδιον
 3 ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα ἐφραίνετο καταληπτά. ἅμα μὲν
 γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο μὴ ἂν τοὺς γε ἰσοψήφους ἄκοντας,
 εἰ μὴ τι ἠδίκουν οἷς ἐπῆσαν, ξυστρατεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ
 δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπὶ τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρώτους
 ξυνεπῆγον καὶ [τὰ] τελευταῖα λιπόντες τοῦ ἄλλου περι-
 ηρημένου ἀσθενέστερα ἔμελλον ἔξειν. εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν
 ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχὴν καὶ
 4 πρὸς ὅ τι χρὴ σιῆσαι, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο. τό-
 τε ναυτικὸν ἡμῶν παρεῖχε τινα φόβον μὴ ποτε καθ' ἐν-
 γενόμενον ἢ ὑμῖν ἢ ἄλλῳ τῷ προσθήμενον κίνδυνον σφίσι
 5 παράσχη. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν
 6 καὶ τῶν αἰεὶ προεστῶτων περιεγινόμεθα. οὐ μέντοι ἐπὶ
 πολὺ γ' ἂν ἐδοχοῦμεν δυνηθῆναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε
 κατέστη, παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.
 12 τίς οὖν αὖτις ἢ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία πιστή, ἐν ἣ
 παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν
 τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ
 ἰσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιοῦμεν· ὅτε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὐνοια
 [λίσιτι] βεβαιοῖ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχε, δέει
 τε τὸ πλεόν ἢ φιλία κατεχόμενοι ξυμμαχοὶ ἦμεν· καὶ
 ὁποτέροις θῆσσαν παράσχοι ἀσφάλεια θάρσος, οὗτοι
 2 πρότεροί τι καὶ πιναβήσεσθαι ἔμελλον. ὥστε εἴ τῷ
 δοχοῦμεν ἀδικεῖν προαποσιάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέ-
 λησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμείναντες
 σαφῶς εἰδῆναι εἴ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκολοεῖ.

εἰ γὰρ δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ Ἰσοῦ καὶ ἀντεπιβουλεῦσαι, ³
καὶ ἀντιμελλῆσαι τι ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνους
λέγειν, ἐπ' ἐκείνοις δὲ ὄντος ἀεὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν καὶ ἐφ' ἡμῶν
εἶναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

„Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὧ ³ Λακε- 13
δαιμόνιοι καὶ Ξυμμάχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς
ἀκούουσι γινῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς
ἐκτροβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, βουλομένους
μὲν καὶ πάλαι, ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς
περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων κωλυθέν-
τας· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προηκαλέσαντο, εὐθύς ὑπ-
ηκούσαμεν, καὶ ἐνομιζόμεν ἀποστήσεσθαι διπλῆν ἀπόστα-
σιν, ἀπὸ τε τῶν Ἑλλήνων μὴ ξὺν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς
μετ' Ἀθηναίων, ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν, ἀπὸ τε Ἀθηναίων
μὴ αὐτοὶ διαφθαρεῖναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑστέρω, ἀλλὰ προ-
ποιῆσαι. ἢ μὲντοι ἀπόστασις ἡμῶν θαῖσσον γεγένηται καὶ ²
ἀπαράσκευος· ἢ καὶ μᾶλλον χρὴ Ξυμμάχους δεξαμένους
ἡμᾶς διὰ ταχέων βοήθειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαινῆσθε
ἀμύνοντες τε οἷς δεῖ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους
βλάπτοντες. καιρὸς δὲ ὡς οὐπω πρότερον. νόσῳ τε γὰρ ³
ἐφθάραται Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάνῃ, νῆές τε αὐτοῖς
αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσὶν, αἱ δ' ἐφ' ἡμῶν τετάχεται·
ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἢν ὑμεῖς ⁴
ἐν τῷ θέρει τῶδε ναοὶ τε καὶ πεζῶ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ
δεύτερον, ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμνηοῦνται ἐπιπλέοντας ἢ ἀπ'
ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται. νομίση τε μηδεὶς ἀλλοτριᾶς ⁵
γῆς πέρι οἰκτεῖον κίνδυνον ἔξειν. ὧ γὰρ δοκεῖ μακρὰν
ἀπειναι ἢ Λέσβος, τὴν ὠφελίαν αὐτῷ ἐγγύθεν παρέξει.
οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὡς τις οἶεται,
ἀλλὰ δι' ἣν ἢ Ἀττικὴ ὠφελεῖται. ἔστι δὲ τῶν χρημάτων ⁶
ἀπὸ τῶν Ξυμμάχων ἢ πρόσσδος, καὶ ἔτι μείζων ἔσται, εἰ
ἡμᾶς καταστρέψονται· οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος τὰ
τε ἡμέτερα προσγενήσεται, πάθοιμὲν τ' ἂν δεινότερα ἢ
οἱ πρὶν δουλεύοντες. βοηθησάντων δὲ ὑμῶν προθύμως ⁷
πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσαν μέγα, οὐπερ
ὑμῶν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους ῥᾶον καθαιρήσετε
ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς Ξυμμάχους (θρασύτερον γὰρ πᾶς
τις προσχωρήσεται), τὴν τε αἰτίαν ἀποφεύξεσθε ἢν εἴχετε
μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀρισταμένοις. ἢν δ' ἐλευθεροῦντες φαινῆ-
σθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιώτερον ἔξετε.

- 14 „Λισχυνθέντες οὖν τάς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν, ἐπαμύνατε Μυτιληναίοις ξυμμάχοι γενόμενοι, καὶ μὴ προῆσθε ἡμᾶς, ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφελίαν ἅπασιν δώσοντας, ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν
- 2 βλάβην, εἰ μὴ πεισθέντων ὑμῶν σφαλησόμεθα. γίνεσθε δὲ ἄνδρες οἴουσπερ ὑμᾶς οἳ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται.“
- 15 Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξυμμάχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἵεναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀρίζοντο, καὶ ὄγκους παρεσκευάζον τῶν νεῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοιτες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα
- 2 ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξυμμάχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγχομιδῆ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.
- 16 αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἳοί τε εἰσι μὴ κινῶντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥαδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἵππέων καὶ πενταχοσιομεδίμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιοῦντο
- 2 καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ἧ ἄδοκίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὀρθῶντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἠγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἀπορανομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξυμμάχοι ἅμα οὐ παρήσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον [τριάζοντα] νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι,
- 3 ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκευάζον ὅτι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν
- 4 Ἀλκίδα, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐλειδῆ καὶ ἐκείνους εἶδον.
- 17 καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὃν αἱ νῆες ἔπλεον ἐν τοῖς πλείσται δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ καὶ ἄλλη ἐγένοντο,

παραπλήσια [δὲ] καὶ ἔτι πλείους (ἦ) ἀρχομένου τοῦ πολέμου. τὴν τε γὰρ Αἰτικὴν καὶ Εὐβοίαν καὶ Σαλαμίνα ² ἑκατὸν ἐφύλασσον καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν, χωρὶς δὲ αἱ [περὶ Ποτιδαίαν καὶ] ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις, ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίνοντο ἐν ἐνὶ Θέρει διακόσια καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ³ ὑπανήλωσε μετὰ Ποτειδαίας. τὴν τε γὰρ Ποτειδαίαν δίδραχοι ὀπλίται ἐφρούρου (αὐτῷ γὰρ καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας), τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρχησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος, οἱ προαπῆλθον· νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπαν- ⁴ ηλώθη τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλεῖσται ἐπληρώθησαν.

Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ Λακεδαι- ¹⁸ μόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώρει ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τεῖχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ² ἐπ' Ἀντίσσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ ³ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐκ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦν- ⁴ ται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει· φρούρια δὲ ἔστιν οἱ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκαταφροδομήται. καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ⁵ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἶργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι. προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἔς ¹⁹ τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες τότε πρῶτον ἐσφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπειψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους καὶς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἰργυρολόγει καὶ περιέπλει, ² καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος ἀναβάς διὰ τοῦ Μαιαῖδρου

πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναϊτῶν, αὐτός τε διαφθείρεται καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.

- 20 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαινετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκοῦμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντειος, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει·
- 2 ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπίωνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἔς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα
- 3 ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθέλονται τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἧ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαηλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλῶς ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺν ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου ὅσον ἐβούλοντο τοῦ τείχους.
- 4 τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον ἐκ
- 21 τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον. τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομίῃσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι
- 2 ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο [οἱ ἑκκαίδεκα πόδες] τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διαρνεμημένα ὑποδομήτο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε ἐν φαινεσθαι
- 3 τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ [καὶ] οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι [παρὰ πύργον], ἀλλὰ δι'
- 4 αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν ἰσχίας, ὁπότε χειμῶν εἴη νοιερὸς, τὺς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὄριων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ
- 22 Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν. οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, ἠρήσαντες ἰσχία χειμέριον ὕδατι καὶ ἅμ' ἀσέλγηρον

ἐξῆσαν· ἠγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν.
 καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν ἢ περιεῖχεν αὐτούς,
 ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς
 φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προσιδόντων αὐτῶν,
 ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ
 ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, 2
 ὅπως τὰ ὄπλα μῆκροῦμένα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι.
 ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ὑριστερὸν πόδα
 μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν.
 κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις 3
 εἰδότες ὅτι ἐρημοὶ εἴσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέρον-
 τες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιριδίῳ
 καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἠγεῖτο Ἀμιέας ὁ Κοροΐβου καὶ
 πρῶτος ἀνέβη. μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἕξ ἐφ' ἑκάτερον
 τῶν πύργων ἀνέβαινον. ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους
 ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας
 ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον
 δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὡς δὲ ἄνω πλείους 4
 ἐγένοντο, ἦσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε
 γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλ-
 ξειον κεραιίδα, ἣ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε. καὶ αὐτίκα 5
 βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὤρησεν· οὐ
 γὰρ ἦδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος
 ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολελειμ-
 μένοι ἐξελθόντες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοπον-
 νησιῶν ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον,
 ὅπως ἦμιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο 6
 μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα
 ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ
 γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παρα- 7
 βοηθεῖν εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν.
 φρυκτοὶ τε ἦροντο ἐς τὰς θίβας πολέμιοι· παραπίσχον δὲ 8
 καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς
 πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως
 ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἦ καὶ
 μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ
 τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ
 τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιτο. οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν 23
 Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν
 καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες

ἔκεκρατήκεσαν, τὰς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ
 ἐφύλασσαν μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας
 προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβι-
 βάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς
 ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες,
 οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας
 ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου
² ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ
 χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντι-
 ζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνοιτο
³ τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραιώοντο, [οἱ]
 ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες
 ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐ-
⁴ τοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς
 ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ
 χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς
 τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἦσσαν διὰ τὰς
 λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν
 καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ
⁵ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ
 ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου [ἢ βορέου] ὕδατώδης
 μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ τοιοῦτῳ ἀνέμῳ ὑπονηρομένη πολὺ τὸ
 ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώ-
 θησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάρρηξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ
²⁴ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος. ὀρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου
 οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν
 ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρώον, νομίζοντες
 ἦκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν
 ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους
 τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν
² φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ
 ἐπὶ ἑπτὰ σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν,
 ἐπειθ' ὑποσιτρέψαντες ἦσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν
 ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ἰστιάς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν
 διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακό-
 σιοι ἀπὸ πλείονων· εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἱ ἀλειτράποντο
³ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννηῆσιοι κατὰ χώραν
 ἐγένοντο τῆς βοήθειάς πανσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως
 Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ

ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμόνος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευ-²⁵ τῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἅς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμψθῆναι τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν² τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἦσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὁ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ²⁶ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδα, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἦσσαν ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλευούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἠγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου² τοῦ Πλειστοάνακτος νείεος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὢν. ἐδήωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ³ τε πρότερον τετιμημένα [καὶ] εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν⁴ νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς ὢν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἴ τε νῆες αὐτοῖς²⁷ οὐχ ἦχον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσ-² δεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιὼν τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον³

- ὅπλα, οὔτε ἰκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους
 τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν
 ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγκωρή-
 σαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.
- 28 γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὐτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ
 ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθῆσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύ-
 σοντες, ποιῶνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ
 τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐξεῖναι βουλευῶσαι
 περὶ Μυτιληναίων ὅποιον ἄν τι βούλωνται καὶ τὴν στρατιὰν
 ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν
 ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν
 πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μῆτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα
- 2 μῆτε ἀνδραποδίσαι μῆτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις
 αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ
 ἐσῆλθεν, οὐκ ἠγέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως
 καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδι-
 κῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις
- 3 τι δόξη. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις προσ-
 εκλήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο
 ἢ αὐτῷ ἐδόκει.
- 29 Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς
 ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλείοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν
 Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν
 σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους
 λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμίζαντες δ' ἀπ'
 αὐτῆς τῇ Ἰζάρῳ καὶ Μυζόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι
- 2 ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σαφές εἶδέναι
 κατέπλευσαν ἐς Ἐμβατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μά-
 λιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐάλωκυία ἐπὶ ὅτ' ἐς τὸ Ἐμβα-
 τον κατέπλευσαν. πυνθόμενοι δὲ τὸ σαφές ἐβουλεύοντο
 ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ
 Ἥλειος τάδε.
- 30 „Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι παρέσμεν ἄρχοντες
 τῆς στρατιᾶς, ἔμοι δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνῃ πρὶν
- 2 ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν. κατὰ γὰρ τὸ εἶδος
 ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσο-
 μεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πᾶν, ἢ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι
 ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλκῆ
 τυχάνει μάλιστα οὕσα· εἶδος δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν

κατ' οἰκίας ἀμελέσειερον ὡς κεκρατηζότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφρων τε καὶ τυχιός, ἐλπίζω μετὰ 3 τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἔστιν ὑπόλοιπος εὖρους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκησώμεν τὸν 4 κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο.“

Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα. ἄλλοι 31 δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φρυγᾶδων καὶ οἱ Λέσβιοι (οἱ) ξυμπλέοντες παρήκουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἄκουσίως ἀφίχθαι), καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἦν ἀφέλωσι, καὶ ἅμα, ἣν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς, δαπάνη σφίσι γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσοῦθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, 2 ἀλλὰ τὸ πλείστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμίζαι. ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυον- 32 νήσῳ τῇ Τηρίων τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμισα- 2 μένον αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφριζόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτόν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξουσιν, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξουσιν. καὶ ὁ μὲν 3 ἐπεισθῆ τε καὶ Χίων ἄνδρας ὅσους εἶχεν ἔτι ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὀρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφρευγον, ἀλλὰ προσεχώρουσαν μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων εἰς Ἰωνίαν παραβαλεῖν. ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ 33 τάχος καὶ φρυγὴν ἐποιεῖτο· ὤφθη γὰρ ἐπὶ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὀρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνηῶν ἔτυχον πλέουσαι), καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῆ ἐκούσιος οὐ σήσωσιν ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς 2

- Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτει-
 χίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ
 παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διεννοῦντο
 μένειν, προθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. αὐτ-
 ἄγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ
 3 ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν
 δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτιμον τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς
 δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ
 ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ
 ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι
 34 καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρημασιν παρασχεῖν. παραπλέων
 δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφωνίων, οὗ κατώκηντο
 Κολοφώνιοι τῆς ἄνω πόλεως ἐλαωκίας ὑπὸ Ἰταμάνους
 καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στάσιν ἰδίᾳ ἐπαχθέντων· ἑάλω
 δὲ μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς
 2 τὴν Ἀττικὴν ἐγένετο. ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες
 καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι αὐθις στασιάσαντες, οἱ μὲν
 παρὰ Πισσοῦθρον ἐπικούρους Ἀρκάδων τε καὶ τῶν βαρ-
 βάρων ἐπαγόμενοι ἐν διατειχίσματι εἶχον καὶ τῶν ἐκ τῆς
 ἄνω πόλεως Κολοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες
 ἐπολίτευον, οἱ δὲ ὑπεξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυγάδες
 3 τὸν Πάχητα ἐπάγονται. ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους
 Ἰππίαν τῶν ἐν τῷ διατειχίσματι Ἀρκάδων ἄρχοντα, ὥστε,
 ἦν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ
 τεῖχος σῶν καὶ ὑγιά, ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὁ δ' ἐκείνον
 μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμιφ εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ
 τειχίσματι ἐξαπιναίως καὶ οὐ προσδεχομένων αἰρεῖ, τοὺς
 τε Ἀρκάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνήσαν διαφθείρει·
 καὶ τὸν Ἰππίαν ὕστερον ἐσαγαγὼν ὥσπερ ἐσπέισατο,
 4 ἐπειδὴ ἔνδον ἦν, ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Κολοφω-
 νίοις δὲ Νότιον παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. καὶ
 ὕστερον Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν
 νόμους καιώκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ
 τῶν πόλεων, εἰ πού τις ἦν Κολοφωνίων.
- 35 Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε
 Πύρρον καὶ Ἐρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθρον λαβίων
 ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκοιμημένον ἀποπέμπει
 ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων
 ἄνδρας ἅμα οὓς κατέθειτο καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος
 2 ἐδόκει εἶναι τῆς ὑλοσιότησεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς

στρατιαῖς τὸ πλεόν. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο
 τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ἢ αὐτῶ
 ἔδοξαι. ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου 36
 οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν
 ἂ παροχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ
 ἐπολιορροῦντο) ἀπάξιν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν 2
 ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς
 οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπαρ-
 τας Μυτιληναίους ὅσοι ἠβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας
 ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι
 οὐκ ἀρχόμενοι ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο, καὶ προσ-
 ξυμβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὀργῆς αἰ Πελοποννησίων
 νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακιν-
 δυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἔδοξουν τὴν
 ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα 3
 ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχορήσα-
 σθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς 4
 ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα
 ἐγνωσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς
 αἰτίους. ὡς δ' ἦσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόν- 5
 τες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων συμπράσσοντες
 παρεσκέυασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι·
 καὶ ἔπεισαν ῥᾶον, διότι καὶ ἐκείνοις ἐνδηλον ἦν βουλόμε-
 νον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθις τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι
 βουλευσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε 6
 γνώμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου,
 ὡσπερ καὶ τὴν προτιέραν ἐνεκικήκει ὥστε ἀποκτείνειν, ὧν
 καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ
 παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις
 ἔλεγε τοιάδε.

„Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνωιν δημοκρα- 37
 τίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ
 νῦν ὑμετέρα περὶ Μυτιληναίων μεταμελεία. διὰ γὰρ τὸ 2
 καθ' ἡμέραν ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους
 καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅτι ἂν ἢ λόγῳ
 πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἴζιτι ἐνδῶτε, οὐκ
 ἐπικινδύνως ἠγγείσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμ-
 μάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοιοῦντες ὅτι τυραννίδα
 ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ
 ἄκοντες ἀρχόμενοι ὡς οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζεσθε βλαπτόμε-

ροι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον
 3 ἢ τῆ ἐκείνων εὐνοία περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον
 εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξη πέρι, μηδὲ
 γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις
 κρείσσων ἔστιν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροισ, ἀμαθία τε μετὰ
 σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας,
 οἳ τε φανλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετιωτέρους
 4 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἳ μὲν
 γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαινεσθαι τῶν
 τε αἰε λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλ-
 λοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ
 τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἳ δ' ἀπιστοῦν-
 τες τῆ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων
 ἀξιούσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος
 5 ἢ ἀγωνιστῶν ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς
 ποιῶντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσει ἀγωνίᾳ ἐπαιρομένους
 38 παρὰ (τὸ) δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν. ἐγὼ μὲν
 οὖν ὁ αὐτὸς εἶμι τῆ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέν-
 των αὐθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν
 ἐμποησάντων, ὃ ἔστι πρὸς τῶν ἡδικοκῶτων μᾶλλον (ὃ γὰρ
 παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρα τῆ ὀργῆ ἐπεξέρχεται,
 ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπα-
 λον [ὄν] μάλιστα τὴν τιμωρίαν [ἀνα]λαμβάνει), θαυμάζω
 δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιῶσων ἀποφαινεῖν
 τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὕσας, τὰς
 δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθιστα-
 2 μένας. καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάν-
 δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἢ
 κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας
 3 παράγειν πειράσεται. ἢ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων
 τὰ μὲν ἄθλα ἐτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους
 4 ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες
 εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ
 τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων
 σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη,
 οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν,
 5 ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότη-
 ιος μὲν λόγου ἀλατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένον
 δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰε ἀτόπων,

ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ⁶
 ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι
 τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ
 γνώμῃ, ὃξέως δὲ τι λέγοντος προεπαινέσαι, καὶ προαισθέ-
 σθαι τε πρόθυμοι [εἶναι] τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι
 βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντές τε ἄλλο τι ⁷
 ὡς εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν
 παρόντων ἰκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἠδονῇ ἡσώμενοι καὶ
 σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ
 πόλεως βουλευομένοις.

„Ὡν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτι- ³⁹
 ληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἡδικοχότας ὑμᾶς. ἐγὼ ²
 γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν
 ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν,
 ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ
 κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολε-
 μίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἀφρακτοὶ
 ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι
 ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι
 ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανάστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν
 (ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν), ἐξήτη-
 σάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς σιάντες διαφθεῖραι;
 καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καὶ αὐτοὺς δύναμιν κτώμε-
 νοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν ³
 πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν
 ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον
 μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον
 θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμειος,
 ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσειος, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαν-
 τες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾤθησαν περιέσε-
 σθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἶωθε δὲ τῶν ⁴
 πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος
 εὐπραξία ἐλθῆ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ
 λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ
 δόξαν, καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥῆγον ἀπωθοῦνται ἢ
 εὐδαιμονίαν διασφύζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάσαι ⁵
 μηδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τειμιῆσθαι, καὶ
 οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξῦβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἀνθρω-
 πος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπέιζον
 θανατᾶζειν. ζολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, ⁶

καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προσθεῖν, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἔξῃν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότε-
7 ρον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκούσιν ἀποσιῶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἔλευθέρωσις ἢ ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν
8 ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὄν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμ-
40 μάχοις πολεμήσομεν. οὐκ οὖν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὠνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον.
2 ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνώμαι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἴδονῃ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ,
3 ἀμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοιχιουῶντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἳ τε τέροντες λόγῳ ῥήτορες ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχεία ἤσθεισα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται· καὶ ἢ ἐπιεικεία πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίως τε καὶ
4 οὐδὲν ἦσσαν πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν δὲ ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἔμοι τὰ τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γρόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιοῦσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆχον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δεῖν, παρὰ τὸ εἶκός τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι.
5 τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσαιε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι,

ἐνθουμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ἡμῶν, ἄλλως τε καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ ⁶ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διολλύναι, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθῶν χαλεπώτερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ.

„Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι ⁷ δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμῆσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπιχρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ⁸ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφισιῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τότε γὰρ ἦν γνῶσιν, ἦσσαν τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις.“

Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Λιόδοτος ⁴¹ ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

„Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὐθις περὶ ⁴² Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τοὺς τε λόγους ὅστις ² διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἠγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος διναιὸν εἶναι καὶ μὴ ξυφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἠγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλήξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπιώτατοι ³ δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατηγιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνειώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικιώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίνεται καὶ μὴ τυχῶν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἢ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ ⁴ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖεν ἀμαρτάνειν.

- 5 χρῆ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφροβοῦντα τοὺς ἀν-
 εροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα,
 τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὐ βουλευόντι μὴ
 προσιδέναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης,
 καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μὴδ'
 6 ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ
 ἔτι μειζόνων ἀξιούσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν
 λέγοι, ὁ τε μὴ ἐπιτυχῶν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ, χαριζόμενός
 43 τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος. ὧν ἡμεῖς τάναν-
 τία δρωμέν, καὶ προσέτι, ἢν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους
 μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς
 οὐ βεβαίου δοκίσειως τῶν κερδῶν τὴν φανεράν ὠφελίαν
 2 τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τὰγαθὰ ἀπὸ
 τοῦ εὐθέως λεγόμενα μὴδὲν ἀνυποπιτότερα εἶναι τῶν κα-
 κῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλόμενον
 πείσαι ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω
 3 λέγοντα ψευδάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ
 τὰς περινοίας εὐ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατή-
 σαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθ-
 4 υποπτεύεται ἀφανῶς πῆ πλεον ἕξειν. χρῆ δὲ πρὸς τὰ
 μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιούν τι ἡμᾶς περαιτέρω
 προνοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοπούντων,
 ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς
 5 ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὁ τε πείσας
 καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον
 ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἦντιν' ἂν τύχητε ἔστιν
 ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιούτε
 καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ πολλὰ οὕσαι ξυνεξ-
 ἤμαρτον.
- 44 „Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων
 οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν
 ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβου-
 2 λίας. ἢν τε γὰρ ἀποφῆνω πάντ' ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ
 διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρων, ἢν
 τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἔαν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν
 3 φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον
 βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο ὁ μάλιστα Κλέων
 ἰσχυρίζεται, ἔς τὸ λοιπὸν ξυμφέρων ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἴσσον
 ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ
 τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναν-

τία γινώσκω. καὶ οὐκ ἄξιω ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ⁴
ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἑμοῦ ἀπώσασθαι. δικαιο-
ότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν
ὀργὴν ἔς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ
δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ
βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν. ἐν ⁴⁵
οἷν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκειται καὶ
οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἑλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ
τῇ ἐλπίδι ἐπαρθέμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω κατα-
γνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν
ἔς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀρισταμένη τίς πω ἴσσω τῇ ²
δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμ-
μαχίᾳ τούτῳ ἐπεχείρησε; περὺκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ ³
καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπειρῶξει
τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ
ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἴσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ
τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικη-
μάτων μαλακωτέρας κείσθαι αὐτάς, παραβαينوμένων δὲ
τῷ χρόνῳ ἔς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο
ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος ⁴
εὐρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἢ μὲν πενία
ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἢ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν
πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργὴν
[τῶν ἀνθρώπων], ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου
τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἔς τοὺς κινδύνους. ἢ τε ἐλπίς ⁵
καὶ ὁ ἔρωσ ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἠγρούμενος, ἢ δ' ἐφεπομένη,
καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων, ἢ δὲ τὴν εὐπορίαν
τῆς τύχης ὑποιδεῖσα πλεῖσια βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ
κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν. καὶ ἢ τύχη ἐπ' αὐτοῖς ⁶
οὐδὲν ἑλασσον συμβάλλεται ἔς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκίμως γὰρ
ἐστὶν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέριων κιν-
δυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐκ ἴσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ
περὶ τῶν μεγίστων, ἔλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ
πάντων ἕκαστος ἀλογίμως ἐπὶ πλεον τι αὐτὸν ἐδόξασεν.
ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἶεται, ⁷
τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὀρωμένης προθύμως τι πράξαι,
ἀποτροπὴν τίνα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ.
οὐκ οὐτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐγγύῳ πιστεύ- ⁴⁶
σαντας χειρὸν βουλεύσασθαι, οὐτε ἀέλπιστον καταστῆσαι
τοῖς ἀποσιᾷσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνώσκειν καὶ ὅτι ἐν

- ² βραχυταίῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι
 νῦν μὲν, ἢν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γινῶ μὴ περιεσομένη,
 ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὕσα ἔτι τὴν δαπάνην
 ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα
 οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσασθαι,
 πολιορκία τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ
³ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη
 δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν,
 πόλιν ἐρθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοι-
 πὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολε-
⁴ μίους τῶνδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον
 τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὄραν ὅπως
 ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν
 ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυρούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν
 φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν
⁵ ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὐ νῦν
 τάναντία δρωῦντες, ἦν τίνα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον
 εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλε-
⁶ πῶς οἴομεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρῆ δὲ τοὺς ἐλευθέρους
 οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι
 σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μὴδ' ἐς
 εἰνόσιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον
⁴⁷ τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν. ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ
² τοῦτο ἁμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν
 ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ καὶ ἢ οὐ
 ξυναρίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ, ἐὰν βιασθῆ, ὑπάρχει τοῖς
 ἀπυστήσασιν πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης
 πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε.
³ εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὅς οὔτε
 μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὄπλων ἐκράτησεν,
 ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς
 εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς
 τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς
 πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων
 ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κείσθαι
⁴ καὶ τοῖς μὴ. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι,
 ὅπως ὁ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέμιον γένη-
⁵ ται. καὶ τοῦτο πολλῶν ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν
 κίθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως
 οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον

καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὄν ἅμα γίνεσθαι.

„Ἰμεῖς δὲ γρόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτω 48
πλέον νείμαντες μήτ' ἐπιεικεία, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῷ προσ-
άγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι
Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας
κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἕαν οἰκεῖν. τάδε γάρ 2
ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φροβερά·
ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείστων
ἔστιν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών.“

Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδωτος εἶπε. ῥηθειςῶν δὲ τῶν γνωμῶν 49
τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι
ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ
χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ 2
τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστειλλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ
φθασάσης τῆς προτέρας εὐρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν·
προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων 3
δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβειων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλριτα
καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ
τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἶνω
καὶ ἐλαίῳ ἄλριτα περιρραμένα, καὶ οἱ μὲν ὑπνον ἤροῦντο
κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἔγλανον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος 4
οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ
σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ
τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον
ὅσον Πάχητα ἀεγνωθέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δρά-
σειν τὰ δεδομένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ
διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτι-
λήνη ἦλθε κινδύνου. τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὓς ὁ Πάχης 50
ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέω-
νος γνώμη διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι (ἦσαν δὲ ὀλίγωι πλείους
χιλίων), καὶ Μυτιληναίων τεῖχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλα-
βον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους 2
δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχι-
λίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξείλον, ἐπὶ
δὲ τοὺς ἄλλους σιρῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας
ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λεσβιοὶ ταξάμενοι τοῦ κλήρου
ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο
τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡμείρω πο- 3
λίσιμα οἱ Ἀθηναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτου, καὶ

ὑπήζουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

- 51 Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν Λέσβον ἄλωσιν Ἀθηναῖοι Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος ἐστράτευσαν ἐπὶ Μινώαν τὴν νῆσον, ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρῆς φρουρίῳ.
- 2 ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσοις τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος εἶναι, τοὺς τε Πελοποννησίους (σκοπῶν) ὅπως μὴ ποιῶνται ἐκπλους αὐτόθεν λαθάνοντες τριήρων τε, οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμενον, καὶ ληστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε
- 3 Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν. ἐλὼν οὖν [ἀπὸ τῆς Νισαίας] πρῶτον δύο πύργῳ προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης καὶ τὸν ἔσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἔλευθερώσας ἀπειτείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἡπείρου, ἣ κατὰ γέφυραν διὰ τενάγους ἐπιβολήθεια ἦν τῇ νήσῳ οὐ πολὺ διεχοῦση
- 4 τῆς ἡπείρου. ὥς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὴ καὶ ἐν τῇ νήσῳ [τεῖχος] ἐγκαταλιπὼν [καὶ] φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατιῷ.
- 52 Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ.
- 2 προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύνατο ἀμύνεσθαι. γρὸς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῖναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμόνιοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρησασθαι, τοῖς τε ἀδίκοις κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα.
- 3 τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἴσαν γὰρ ἴδη ἐν τῷ ἀσθενεσιάτῳ) παρέδωκαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίζοντο.
- 4 ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἰσθίων δὲ αὐτοὺς ἐπιταλασάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμόνιος καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ
- 5 καθεσιῶι ἀγαθὸν [τι] εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἔλεγον

αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀσιτύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Λειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαύδε.

„Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, 53 πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφρέξιν, νομιμώτερον δέ τινα ἔσσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἠγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστα ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ 2 φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἠμαρτήζαμεν· τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰζότηως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεχμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγεννημένης ἢ χρὴ ἀντειπεῖν (ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα) τό τε ἐπερωτώημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντίον γίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἀποροὶ καθεσιῶτες ἀναγκα- 3 ζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὡδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ. 4 ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεργάμενοι μαρτύρια ὧν ἀπειροὶ ἢτε ὠφελούμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγρόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

„Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ 54 Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φραμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, 2 εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήζαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομιζόντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ 3 γεγενῆμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειροῦται τε ὄντες ἐνανμαχίσαμεν 4 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχη τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρῃ γῆ γενομένη παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πανσανία· εἴ τί τι ἄλλο καὶ

ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάν-
 5 των παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὧ Δακεδαιμόνιοι,
 ἰδία, ὅτε περ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην
 μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλιώτων ἀποστάντων,
 τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν·
 55 ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν. καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα
 τοιοῦτοι ἤξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον.
 ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε Θηβαῖοι
 ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους
 ἐκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν
 2 ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῇ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον
 3 ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι
 Ἀθηναίων οὐκ ἠθέλησαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδι-
 κοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις
 ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν
 καλόν, ἄλλως τε καὶ οὖς εὖ παθῶν τις καὶ αὐτὸς δεόμε-
 νος προσηγάγετο ξυμμαχούς καὶ πολιτείας μετέλαβεν,
 4 ἵνα δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ
 ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμαχοῖς, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι
 εἴ τι μὴ καλῶς ἐδράτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς
 56 ἔχοντα. Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν,
 τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ἅπερ καὶ τάδε πάσχο-
 2 μεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας
 ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηρία ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα
 κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον
 ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι. καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς
 3 βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ
 ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψασθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ
 φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλ-
 4 λον φεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν
 εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε
 ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς
 ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δου-
 5 λείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ
 δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμιαρίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντι-
 θεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω
 εἰρήσετε καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινα
 ἀρετὴν ἢ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηρεῶντό τε
 μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφα-
 λεία πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ

βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα 6
 νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρεῶμεν, Ἀθηναίους
 ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρῆ 7
 ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γινώσκοντας
 καὶ τὸ ξυμμέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων
 τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς
 ἔχουσι καὶ τὸ παραντία που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται.

„Προσσχέσασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολ- 57
 λοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ
 ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε
 τὴν δίκην τῆςδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμ-
 πτιῶν), ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν
 πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγινῶναι, οὐδὲ
 πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν
 τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλαταιαν 2
 Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀνα-
 γράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν
 πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικη-
 σία διὰ Θηβαίους ἔξαλειψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς 3
 προζεχωρήσαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλ-
 λόμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλιάτοις Θηβαίων
 ἠσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν,
 τότε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῶ διαφθαρεῖναι,
 νῦν δὲ θανάτου κρῖνεσθαι. καὶ περιεώσαμεθα ἐκ πάντων 4
 Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας,
 ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων
 ὠφελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἢ μόνη ἔλπις,
 δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε. καίτοι ἀξιούμεν γε καὶ θεῶν 58
 ἕνεκα τῶν ξυμμαχιῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς
 τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγινῶναι εἴ
 τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέισθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι
 αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὐς μὴ ὑμῖν πρόπει, σώφρονα τε ἀντὶ
 αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις
 κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα 2
 σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ
 ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθρὸς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε,
 ἀλλ' εὖνους, κατ' ἀνάγκην πολέμησαντας. ὥστε καὶ τῶν 3
 σωματίων ἄδειαν ποιῶντες ὅσια ἂν διζάζοιτε καὶ προ-
 νοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους
 (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλήσι μὴ κτείνειν τούτους), ἔτι δὲ καὶ

- ⁴ εὐεργέτας γεγεννημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέριον τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὐνοὶ μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ἑμαίχοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τούναντίον ἂν
- ⁵ δράσαίτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σέψασθε δέ· Πανσανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλία τιθῆναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαίδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμῖα τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχυοσι καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ἣ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦντες καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἐσσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε.
- ⁵⁹ „Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἄλλοτρίας ἔνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φρεῖσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ, οἷκτιρ σῶφρονι λαβόντας μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα [κατανοοῦντας], ἀλλ' οἰοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς ὥτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι.
- ² ἡμεῖς τε, ὡς πρόπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεῖα προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβουόμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερόμενοί (τε) ὄρχους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν ἰκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρώϊων τάφων καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκηιωτάς μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀραμινηύσομεν ἐκείνης ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξατες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν.
- ³ ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπιώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτῶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἴδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῶ τελευτῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν (καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ

καταστήσαντας τὸν ξυntyχόντα κίνδυνον ἕῃσαι ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς ἐλέσθαι), ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες, ⁴
 οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις
 τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμε-
 τέρας πίστεως ἰκέται ὄντες, ὧ Λακεδαιμόνιοι, παραδο-
 θῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους
 Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι.“

Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι δεῖ- ⁶⁰
 σαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι
 ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφρασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν,
 ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος
 λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ'
 ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

„Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἠτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ ⁶¹
 αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς
 τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἕξω
 τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ἠτιαιμένων πολλὴν τὴν
 ἀπολογία καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμίμψατο. νῦν δὲ πρὸς
 μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα
 μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῆ μήτε ἡ τούτων δόξα,
 τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρῖνῃτε.

„Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον ὅτι ²
 ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας
 καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμίκτους ἀνθρώπους
 ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίου οὗτοι, ὡς περ ἐτάχθη
 τὸ πρῶτον, ἡγεμονεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἕξω δὲ τῶν ἄλλων
 Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγά-
 ζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν
 πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον. ἐπειδὴ ⁶²
 δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνου
 Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλ-
 λονται καὶ ἡμᾶς λαιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐ- ²
 τοὺς οὐ φραμὲν διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ
 ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας μόνους αὐ-
 Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἴῳ εἶδει ἐκάτε- ³
 ροὶ ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε
 ἐτύγγανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα
 οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ
 τῷ σωφρονεστίῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου,
 δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ⁴

ιδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ
Μήδου κρατήσῃ, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο
αὐτόν· καὶ ἡ ξυμπασα πόλις οὐκ αὐτοζοράτωρ οὔσα ἑαυτῆς
τοῦτ' ἐπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὣν μὴ μετὰ νόμων
5 ἤμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μήδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους
ἔλαβε, σκέψασθαι χρῆ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τήν
τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων
ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἔχόντων αὐτῆς
τὰ πολλὰ, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐ-
τοὺς ἡλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν
προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ
6 παρασκευὴν ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν
ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

63 „Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἰδιζήκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ
ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν.
2 ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φρατέ, Ἀθηναίων
ξυμμαχοὶ καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον
ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν
ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε
ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ
Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλ-
λεσθε· ἱκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ
μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέσθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ
3 οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἴλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. καὶ
λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺν δέ
γε αἰσχίον καὶ ἀδικιώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας κατα-
προδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς
μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἔλευθεροῦν-
4 τας. καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ
αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐ-
τούς, ὡς φρατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικουῖσιν ἄλλους
ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντι-
5 διδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειλη-
64 θείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας. δῆλόν τε ἐποιήσατε
οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνου οὐκ ἀδικίαν, ἀλλ'
ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ἡμεῖς δέ, τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι
2 ποιεῖν, τοῖς δὲ τὰναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι'
ἑτέροισιν ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ'
οὐκ εἰκόσ· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυν-
αγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυν-

ωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σφύζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ ³
 αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Ἀλγινήτας
 καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ
 ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους οὔσπερ μέγρι
 τοῦ δεῦρο καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς.
 τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς
 ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μὴδ' ἑτέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε.
 τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι μισοῖντο, ⁴
 οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε; καὶ
 ἂ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φασί, οὐ προσήκοντα
 νῦν ἐπεδείξατε, ἂ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς
 τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἀδικὸν ὁδὸν ἰόντων
 ἐχωρίσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μη- ⁵
 δισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀπτικισμὸν τοιαῦτα
 ἀποφαίνομεν.

„Ἄ δὲ τελευταῖά φασί ἀδικηθῆναι (παρανόμως γὰρ ⁶⁵
 ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν
 πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἁμαρ-
 τεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ²
 ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηροῦμεν ὡς πολέμοιοι, ἀδικοῦμεν·
 εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χορήμασι καὶ γένει, βου-
 λόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ
 κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστήσαι, ἐπεκα-
 λέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανο-
 μοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὐτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς ³
 κρίνομεν, οὐθ' ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ἡμεῖς καὶ
 πλείω πιραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ
 ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως κομίσαντες
 ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι,
 τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὄντες τῆς
 γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες,
 ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθ-
 ιστάντες, ἅπασιν δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους. τεκμήριον δέ ⁶⁶
 [ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν]. οὔτε γὰρ ἠδίκησαμεν
 οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων
 Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἵνα πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἡμεῖς ²
 ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν
 πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλί-
 γους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἔδοξοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον
 πράξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν

- ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις
 τε πείθειν ὥστε ἐξελεῖν, ἐλιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμ-
 βασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλογοῦμεν
 (κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἔπασχον), οὓς δὲ χεῖρας προῖσχο-
 μένους καὶ ζωγραφήσαντες ὑποσχόμενοι τε ἡμῖν ὕστερον μὴ
 κτενεῖν παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε;
 3 καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε
 λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον
 καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν,
 ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατέ ἡμᾶς
 παρανομήσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιούτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην.
 4 οὐκ, ἦν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γινώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν
 ἔνεκα ζολασθήσεσθε.
- 67 „Καὶ ταῦτα, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἔνεκα ἐπεξήλ-
 θομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδήτε
 δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον
 2 τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ
 ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἄς χρὴ τοῖς μὲν ἀδι-
 κουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ μισχρόν τι δρῶσι
 διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηζόντων ἀμαρτάνουσι.
 μηδὲ ὀλοφρυμῶ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε
 τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβουόμενοι καὶ τὴν σφετέραν
 3 ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶ δεινό-
 τερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρ-
 μένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγον-
 τες ἀπέθανον ἐν Κορωνεῖα, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι
 καὶ οἰκταὶ ἐρῆμοι πολλῶ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦν-
 4 ται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιότεροι τυγχάνειν
 οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως,
 5 ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν
 ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους
 ἐκόντες ἀπέωσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες
 ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλεον ἢ δίκῃ κρίναντες καὶ οὐκ ἀν-
 αποδώσοντες νῦν τὴν ἴσῃν τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται
 καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προῖσχομενοι, ὥσπερ φασίν,
 ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες.
 6 ἀμύνατε οὖν, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων
 νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν
 ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ
 μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ

τοῖς Ἕλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσον-
τες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεία ἢ ἀπαγγελ-
λία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες
προκαλύμματα γίνονται. ἀλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ 7
νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας δια-
γνώμας ποιήσθηθε, ἧσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους
καλοὺς ζητήσῃ.“

Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι 68
δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξῃν,
εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι
τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς πα-
λαιὰς Πανσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ
ὅτε ὕστερον [ἄ] πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο
αὐτοῖς κοινὸς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς (δ') οὐκ ἐδέξαντο,
ἠγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἐκσπονδοὶ ἤδη ὑπ'
αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον
παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ 2
τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν,
ὅποτε μὴ φαιεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαιρέτον
ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν 3
οὐκ ἔλασσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσι,
οἱ ξινηπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ
πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα [Θηβαῖοι] Μεγαρέων ἀνδράσι
κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦν-
τες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθ-
ελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδό-
μησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν παν-
ταχῇ κύκλῳ οἰκίσματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ
ὄροφαις καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχορήσαντο,
καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, χαλκὸς καὶ
σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ, καὶ
νεῶν ἑκατόμποδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν
δημοσιώσαντες ἀπεμίθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο
Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ 4
Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτειραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων
ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθ-
ιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν 5
ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηχοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι
ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.

Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων αἱ 69

Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθούσαι, ὡς τότε φεύγουσαι διὰ τοῦ πελάγους ἔκ τε τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι [καὶ] ἀπ' αὐτῆς σποράδες πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρεῖς καὶ δέκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλκίδα
 2 ἐπεληλυθότα. ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς τῆς Λέσβου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάζουσαν, δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, ὅπως προφθάσωσι· καὶ παρεσκευάζοντο ὃ τε Βρασίδης καὶ ὁ Ἀλκίδης πρὸς ταῦτα.

70 Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. καὶ ἔπρασσον οὗτοι ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθη-
 2 ναίων τὴν πόλιν. καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὼς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ συγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ
 3 πρότερον. καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυ-
 4 ραν καταδουλοῦν. ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημίαι δὲ
 5 καθ' ἐκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἰκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδώσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι.
 6 οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστι, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπεῖσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναιῶς ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν

τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν. δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ 71
 ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα
 εἶη καὶ ἥμιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν
 μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾶ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ
 πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι
 ἠγάγκασαν τὴν γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας 2
 εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάζοντας ὡς
 ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν
 ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή γένηται.
 ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζον- 72
 τας ξυλλαβόντες καὶ ὅσους ἔπεισαν κατέθεντο ἐς Ἀργίαν.
 ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλ- 2
 θούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβειων
 ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. ἀρικομένης 3
 δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα
 τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἰδρῦθη καὶ
 τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλα-
 βον, οὐπὲρ οἱ πολλοὶ ἦζον αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν
 πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον. τῇ δ' ὑστεραία ἡχρο- 73
 βολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγρούς περιέπεμπον.
 ἀμφοτέρω, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθε-
 ρίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ
 πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς
 ἡπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι. διαλιπούσης δ' ἡμέρας 74
 μάχη αὐθις γίνεται, καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι
 καὶ πλήθει προέχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς
 ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ
 καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρουβον. γενομένης 2
 δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὄψιαν δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ
 αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ
 σφῶς διασφείρειεν, ἐμπιπράσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ
 τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἢ ἔφοδος, φειδό-
 μενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα
 πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα
 διασφαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς
 αὐτήν. καὶ οἱ μὲν πανσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἐκάτεροι ἡσυ- 3
 χάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς
 τοῦ δήμου κεκρατηχότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων
 οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν. τῇ δ' 75
 ἐπιγιγνομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους, Ἀθηναίων

στρατηγός, παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα
 ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπλίταις· ξύμβασίν
 τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα
 μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν,
 τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμέ-
 νους καὶ πρὸς Ἀθηναίους ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ
 2 φίλους νομίζειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀπο-
 πλεύσεσθαι· οἳ δὲ τοῦ δήμου προσιάται πείθουσιν αὐ-
 τὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως
 ἦσόν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἳ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοῖ
 3 πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. καὶ ὁ μὲν
 ξυνεχώρησεν, οἳ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς.
 δείσαντες δὲ ἐκείνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι
 4 καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκουρίων ἱερόν. Νικόστρατος
 δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν,
 ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν
 αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία,
 τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς
 οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκόλυσε, διέφθειραν
 5 ἄν. ὁρῶντες δ' οἳ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ
 Ἑραιοὺν ἰκέται καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων.
 ὁ δὲ δῆμος δείσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς
 πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἑραιοῦ νῆσον καὶ
 τὰ ἐπιτήδεια ἐκείσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

76 Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης τετάρτη ἢ πέμπτη
 ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν αἱ
 ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς
 Ἰωνίας πλοῦν ἐφ' ὅρμῳ οὔσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ
 πενήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδα, ὅσπερ καὶ πρότερον,
 καὶ Βρασιδάς αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. ὁρμισάμενοι δὲ
 ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα ἔω ἐπέπλεον τῇ
 77 Κερκύρα. οἳ δὲ πολλῶν θορύβῳ καὶ περφορημένοι τὰ τ'
 ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλον παρεσκευάζοντό τε ἅμα
 ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς
 τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφῶς τε εἶσαι
 πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πύσαις ἅμα ἐκείνους
 2 ἐπιγενέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν
 σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠῤτομόλησαν, ἐν ἐτέραις
 δὲ ἀλλήλοις οἳ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο· ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος
 3 ἰῶν ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἳ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν

εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος. καὶ οἱ μὲν Κερκυ- 78
 ραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαι-
 πωροῦντο (τὸ) κατ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι
 τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσ-
 ἐπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις,
 προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. καὶ
 μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ
 ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις 2
 καὶ δέισαντες μὴ ὑπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι·
 καὶ γενόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλεον τοῖς Ἀθη-
 ναίοις ἐποιοῦντο. οἱ δ' ὑπεχώρον ἤδη πρῦμναν κρουόμενοι 3
 καὶ ἅμα τὺς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι
 μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωροῦντων καὶ πρὸς σφᾶς
 τεταγμένων τῶν ἐναντίων. ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη 4
 γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν. καὶ οἱ Κερκυραῖοι δεῖ- 79
 σαντες μὴ σφίσι ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦν-
 τες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ
 ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τοὺς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ
 Ἴθραιον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσαν. οἱ δ' ἐπὶ 9
 μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ
 ναυμαχίᾳ, τρισκαίδεκα δὲ ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων
 ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἠπειρον ὕθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' 3
 ὕστεραία ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ
 ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασιίδου παραινοῦν-
 τος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ
 τὴν Λευζίμμην τὸ ἀζωωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς
 ἀγρούς. ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδεῖς 80
 γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἰκέταις ἦσαν
 ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καὶ
 τινὰς αὐτῶν ἐπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν
 γὰρ ὅμως τριάκοντα. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσον 2
 ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα
 αὐτοῖς ἐφροντιωρήθησαν ἐξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσ-
 πλεύουσαι ἀπὸ Λευκάδος· ὡς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι
 τὴν σιάνει καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελ-
 λούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλῆους
 στρατηγόν. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθύς 81
 κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐκ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ

- ὑπερενεγκόντες τὸν Λεικαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως
 2 μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι
 δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε
 τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους
 ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἕξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς
 περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἄς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν
 λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν,
 ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐπι-
 βάζοντες ἀπεχωῶντο, ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἰκειῶν
 ὡς πενήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατ-
 3 ἔγνωσαν πάντων θάνατον. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἰκειῶν, ὅσοι
 οὐκ ἐπίσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γινόμενα, διέφθειρον
 αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς
 4 ἀπήγγοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. ἡμέρας
 τε ἑπτὰ, ἄς ἀφικόμενος ὁ Εὐρουμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ
 παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦν-
 τας εἶναι ἐφρόνεον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν
 δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας
 ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν
 5 λαβόντων· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ
 ἐν τῷ τοιοῦτῳ γίνεσθαι, οὐδὲν ὅ τι οὐ ξυνέβη καὶ εἴ τι
 περαιτέρω. καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ
 τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ
 τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ
 ἀπέθανον.
- 82 Οὕτως ὠμὴ στάσις προухώρησε, καὶ ἔδοξε μᾶλλον,
 διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο, ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν ὡς
 εἶπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη διαφορῶν οὐσῶν ἕκασταχοῦ
 τοῖς τε τῶν δῆμων προσιάταις τοῖς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι
 καὶ τοῖς ὀλίγοις τοῖς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ
 οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφρασιν οὐδ' εἰοίμων παρακαλεῖν αὐ-
 τούς, πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις τῇ
 τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 προσποιήσει ῥαδίως αἰ ἐπαγωγὰ τοῖς νεωτερίζειν τι
 2 βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ
 κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γινόμενα μὲν καὶ αἰ ἐσόμενα,
 ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις τῶν ἄνθρωπων ἦ, μᾶλλον δὲ καὶ
 ἤσυχαιτέρα καὶ τοῖς εἶδεσι διηλλαγμένα, ὡς ἂν ἕκασται
 αἰ μεταβολαὶ τῶν ξυμνοχιῶν ἐριστιῶνται. ἐν μὲν γὰρ
 εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἰ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται

ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους
 ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν
 τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα
 τὸς ὄργας τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἔστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν 3
 πύλων καὶ τὰ ἐφρυστερίζοντά που ἐπιπύσσει τῶν προγε-
 γνημένων πολλὴν ἐπέφερε τὴν ὑπερβολὴν ἐς τὸ καινοῦσθαι
 τὰς διανοίας τῶν τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει καὶ τῶν
 τιμωριῶν ἀτοπία. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὄνο- 4
 μάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοῦσει. τόλμα μὲν
 γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ
 προμηθῆς δειλία εὐπρεπῆς, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου
 πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἄργόν· τὸ
 δ' ἐμπλήκτως ὅξυ ἀνδρὸς μοίρα προσετέθη, ἀσφαλεία δὲ
 τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις εὐλογος. καὶ 5
 ὁ μὲν γαλεπαίνων πιστὸς αἶε, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὑπο-
 πτος. ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχῶν (τε) ξυνετὸς καὶ ὑπο-
 νοήσας ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν αὐ-
 τῶν δεήσει, τῆς τε ἐταιρίας διαλυτῆς καὶ τοὺς ἐναντίους
 ἐκπεπληγμένος. ἀπλῶς τε ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν
 τι δρᾶν ἐπηρεῖτο καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διαροούμενον.
 καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἐταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον 6
 ἐγένετο διὰ τὸ ἐτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν·
 οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίας αἱ τοιαῦται
 ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξία. καὶ
 τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θεῖῳ νόμῳ μᾶλλον
 ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομηῆσαι. τὰ τε ἀπὸ τῶν 7
 ἐναντίων καὶ ὡς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῆ, εἰ
 προύχοιεν· οὐ γενναϊότητι. ἀντιτιμωρήσασθαι τέ τινα
 περὶ πλείονος ἢν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὄρκοι εἴ ποῦ
 ἄρα γένοιτο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον
 ἐκατέρω διδόμενοι ἴσχυρον, οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν·
 ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρα-
 κτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφρα-
 νοῦς, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτη περιγε-
 νόμενος ξυνεσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾶρον δ' οἱ
 πολλοὶ κακοὶ γοι ὄντες δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγα-
 θοί, καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάν- 8
 των δ' αὐτῶν αἴτιον ἄρχῆ ἢ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτι-
 μίαν· ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονικεῖν καθισταμένων τὸ
 πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετ' ὀνό-

μικροὶ ἐκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολι-
 τικῆς καὶ ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμῆσει, τὰ μὲν
 κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἄθλα ἐποιούντο, παντὶ δὲ
 τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγιγνεσθαι ἐτόλμησάν
 τε τὰ δεινότατα, ἐπεξῆσάν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους,
 οὐ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῆ πόλει ξυμφόρου προστιθέ-
 τες, ἔς δὲ τὸ ἐκάτεροις που αἰεὶ ἡδονὴν ἔχον ὀρίζοντες, καὶ
 ἢ μετὰ ψήφου ἀδικου καταγνώσεως ἢ χειρὶ πτόμενοι τὸ
 κρατεῖν ἐτοιμοὶ ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονικίαν ἐπιμπλάναι.
 ὥστε εὐσεβεία μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπεία δὲ λόγου
 οἷς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι, ἄμεινον ἤκουον.
 τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων ἢ ὅτι οὐ ξυν-
 83 ἠγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο. οὕτω
 πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ
 Ἑλληνικῷ, καὶ τὸ εὐηθες, οὗ τὸ γενναῖον πλείστον μετέχει,
 καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτεταχθαι ἀλλήλοις τῆ
 2 γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ δια-
 λύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὄρκος φοβερός, κρείσσους
 δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῷ ἔς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου,
 μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσζόπον ἢ πιστεῦσαι ἐδύνατο.
 3 καὶ οἱ φραυλότεροι γνώμην ὡς τὰ πλείω περιεγίγνοντο·
 τῷ γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδεές καὶ τὸ τῶν ἐναντίων
 ξυνετόν, μὴ λόγοις τε ἤσσουν ὥσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου
 αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσωσι προεπιβουλευόμενοι, τολ-
 4 μηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ δὲ καταφρονοῦντες καὶ
 προαισθῆσθαι καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἅ
 84 γνώμῃ ἔξεστιν, ἀφρακτοὶ μᾶλλον διεφθείροντο. [ἐν δ' οὖν
 τῇ Κερκίρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολήθη, καὶ ὅποσα
 ἔβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλέον ἢ σωφροσύνη ὑπὸ τῶν τῶν
 τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμνόμενοι δράσειαν· πενίας
 δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξείοντες τινες, μάλιστα ἂν διὰ
 πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν, παρὰ δίκην
 γιγνώσκοιεν, οἱ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα
 ἐπιόντες, ἀπαιδενσία ὀργῆς πλείστον ἐκφερομένοι ὁμῶς
 2 καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. ξυτταραχθέντες τε τοῦ βίου
 ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει καὶ τῶν νόμων κρατήσασα
 ἢ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυία καὶ παρὰ τοὺς νόμους
 ἀδικεῖν, ἀσμένῃ ἐδήλωσεν ἀφραγῆς μὲν ὀργῆς οὔσα, κρείσσ-
 στων δὲ τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προέχοντος· οὐ γὰρ
 ἂν τοῦ τε ὀσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προτίθεσαν τοῦ τε μὴ

ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσαν ἰσχὺν εἶχε τὸ
 φθονεῖν. ἀξιοῦσί τε τοὺς κοινούς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ³
 ἄνθρωποι νόμους, ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπίς ὑπόκειται σφραλεῖσι
 καὶ αὐτοὺς διασώζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν
 καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἴ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας τινὸς
 δεήσεται αὐτῶν.]

Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι τοιαύταις ὄργαις ⁸⁵
 ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων
 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν· ὕστερον δὲ οἱ ²
 φεύγοντες τῶν Κερκυραίων (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς
 πεντακοσίους) τεῖχη τε λαβόντες, ἃ ἦν ἐν τῇ ἡπείρῳ,
 ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς καὶ ἐξ αὐτῆς ὑρμώμενοι
 ἐλήζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλὰ ἔβλαπτον, καὶ λιμὸς
 ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. ἐπρεσβεῖοντο δὲ καὶ ἐς τὴν ³
 Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν
 αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους
 παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἐξακόσιοι μάλ-
 λιστα οἱ πάντες, καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες, ὅπως ⁴
 ἀπόγνοια ἦ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς
 τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι ἔφθειρον
 τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτιῶντος Ἀθηναῖοι εἴκοσι ⁸⁶
 ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν καὶ Λάχητα τὸν Μελανώπου
 στρατηγὸν αὐτῶν καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου. οἱ γὰρ ²
 Συρακοῖσιοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθ-
 ἔστασαν. ζῦμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἦσαν πλὴν
 Καμαριναίων αἱ ἄλλαι Λωριίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς
 τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέ-
 μου ζυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε·
 τοῖς δὲ Λεοντῖνοις αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις καὶ Καμάρινα·
 τῆς δὲ Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ
 κατὰ τὸ ξυγγεγῆς Λεοντῖνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμ- ³
 ψαρτες οἱ τῶν Λεοντῖνων ζῦμμαχοι κατὰ τε παλαιὰν
 ζυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν, κείθουσι τοὺς Ἀθηναίους
 πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακοσίων τῆς τε
 γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐλεμψαν οἱ Ἀθη- ⁴
 ναῖοι τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε
 σῖτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν πρόπειράν
 τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἶη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ
 πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν ἐς Ῥήγιον ⁵

τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμάχων.
καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

87 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον
ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα μὲν οὐδένα χρόνον
2 τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δέ τις ὁμῶς διοικωχῆ. παρέμεινε
δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον
καὶ δύο ἔτη, ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον
3 ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. τετρακοσίων γὰρ ὀπλιτῶν καὶ
τετρακισχιλίων οὐκ ἔλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων
καὶ τριακοσίων ἰπέων, τοῦ δὲ ἄλλου ὄχλου ἀνεξεύρετος
4 ἀριθμὸς. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ τῆς
γῆς ἐν τε Ἀθήναις καὶ Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ μά-
λιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ Βοιωτίῳ.

88 Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Πηγήνιοι τοῦ αὐτοῦ
χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου
νήσους καλουμένας· θέρους γὰρ δι' ἀνδρείαν ἀδύνατα
2 ἦν ἐπιστρατεύειν. νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτάς, Κνιδίων
ἄποικοι ὄντες. οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλη,
καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὀρμώμενοι
3 γεωργοῦσι, Διδύμην καὶ Στρογγύλην καὶ Ἰεράν. νομίζουσι
δὲ οἱ ἐκείνη ἀνθρώποι ἐν τῇ Ἰερᾷ ὡς ὁ Ἡφραιστος χαλ-
κεύει, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδούσα πολὺ καὶ
τὴν ἡμέραν καπνόν. κείνται δὲ αἱ νῆσοι αὐταὶ κατὰ τὴν
Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν, ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακοσίων.
4 τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπ-
έπλευσαν ἐς τὸ Πήγιον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον
ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

89 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν
ἐσβαλοῦντες Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου, Λακεδαι-
μονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπειρά-
2 ποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. καὶ περὶ τούτους
τοὺς χρόνους, τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐβοίας ἐν
Ὀροβίαις ἡ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὔσης
γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ
τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόσθησε, καὶ θάλασσα νῦν
ἔστι πρότερον οὔσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι
μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μειέωρα ἀναδραμόντες.
3 καὶ περὶ Ἀγαλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀλοντιῖσι
νήσον παραλληλία γίγνεται ἐπίκλιτος, καὶ τοῦ τε φρονερίου

τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυομένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος 4 ἐπαναχώρησις τις, οὐ μέντοι ἐπέκλυσέ γε· καὶ σεισμός τοῦ τείχους τι κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιοῦτου, ἢ 5 ἰσχυρότατος ὁ σεισμός ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένης βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἄνευ δὲ σεισμοῦ οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμου μὲν καὶ ἄλλα, ὡς 90 ἐκάστοις ξυνέβαινεν, ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιώται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ξὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις· ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ξύμμαχοι ἔπραξαν ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἀντιπόλεμοι, τούτων μνησθήσομαι. Χαροιάδου γὰρ 2 ἦδη τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος ὑπὸ Συρακοσίων πολέμῳ, Λάχης ἄπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσεν μετὰ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ Μυλᾶς τὰς τῶν Μεσσηνίων. ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουροῦσαι καὶ τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημένα τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι 3 τοὺς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ διαφθείρουσι πολλούς, καὶ τῷ ἐρῦματι προσβαλόντες ἠγάγκασαν ὁμολογῆσαι τὴν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ Μεσσήνιοι τῶν 4 τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν καὶ αὐτοὶ, ὁμήρους τε δόντες καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς 91 ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένης καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου, ἐξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον καὶ δισχιλίους ὀπλίτας, ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας νησιώτας 2 καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἵνα ἐβούλοντο προσαγαγέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς 3 δηρομένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουν, ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς Γραικίης, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθύς ἐπορεύοντο οἱ ὀπλίται ἀπὸ τῶν νεῶν περὶ ἐς Τάναγραν τῆς Βοιωτίας. οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως 4 πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἰππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατηγοῦντος καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλίου, ἀπὸ σημείου

- 5 ἔς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. καὶ στρατοπεδευσάμενοι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρα ἐδήρουν καὶ ἐνηλύσαντο.
 καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ κρατίσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας
 τῶν Ταναγραίων καὶ Θηβαίων τινὰς προσβεβηθῆκότας
 καὶ ὄπλα λαβόντες καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν,
- 6 οἱ μὲν ἔς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ παραπλεύσας
 ὁ Νικίας ταῖς ἐξίχοντα ναυσὶ τῆς Λοκρίδος τὰ ἐπιθα-
 λάσσια ἔτεμε καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴζου.
- 92 Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν
 τὴν ἐν Τραχίνι ἀποικίαν καθίσταντο ἀπὸ τοιαύδε γνώμης.
- 2 Μηλιῆς οἱ ξύμπαντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἰερῆς,
 Τραχίνιοι· τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐρθαρμένοι
 ὑπὸ Οἰταίων ὁμόρων ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθη-
 ναίοις προσθεῖναι σφῶς αὐτούς, δεισαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι
 πιστοὶ ᾧσι, πέμπουσιν ἔς Λακεδαίμονα ἐλόμενοι πρεσβευ-
 3 τὴν Τισαμενόν. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Λωριῆς,
 ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι·
- 4 ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ ἐρθείροντο. ἀκούσαντες
 δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν,
 τοῖς τε Τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς Λωριεῦσι τιμωρεῖν.
 καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἰδῶσαι
 ἢ πόλις καθίστασθαι· ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν
 παρασκευασθῆναι ἂν, ὥστ' ἐκ βραχέος τὴν διάβασιν γίγνε-
 σθαι, τῆς τε ἐπὶ Θράκης παρόδου χρησίμως ἔξειν. τό τε
- 5 ξύμπαν ὥρμητο τὸ χωρίον κίττειν. πρῶτον μὲν οὖν ἐν
 Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο, κελεύοντος δὲ ἐξέπεμψαν
 τοὺς οἰκίτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν
 ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἔπεσθαι πλὴν
 Ἰόνων καὶ Ἰχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἔθνῶν. οἰκιστὰι
 δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἠγήσαντο, Λέων καὶ Ἀλκίδας καὶ
- 6 Λαμιάγων. κατασιάντες δὲ εἰείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς,
 ἢ τῶν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀλέχουσα θερμοπυλῶν σταδίους
 μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης εἴκοσι. νεώριά
 τε παρεσκευάζοντο καὶ εἰρξάν τὸ κατὰ θερμοπύλας κατ'
- 93 αὐτὸ τὸ στενόν, ὅπως ἐνφύλακτα αὐτοῖς εἴη. οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικιζομένης τὸ πρῶτον
 ἰδεῖσάν τε καὶ ἐνόμισαν ἐλὶ τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθ-
 ἰστασθαι, οὐ βραχὺς ἔστιν ὁ διάλλοις πρὸς τὸ Κήραιοι
 τῆς Εὐβοίας. ἔπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη·
- 2 οἱ γὰρ ἰγένειο ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δὲ ἦν· οἱ

τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων καὶ ὢν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλη ἰσχύι παροικῶσιν, ἔφθειρον καὶ διὰ παντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις, ἕως ἐξετρώχωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς (πᾶς γάρ τις Λακεδαιμονίων οἰκίζόντων Θαρσαλέως ἦει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν)· οὐ μέντοι ἤγιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων³ οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἔφθειρον καὶ ἐς ὀλιγαφρωπίαν κατέστησαν, ἐκροβήσαντες τοὺς πολλοὺς χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἂ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι, ὥστε ῥᾶον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν⁹⁴ ἐν τῇ Μήλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον ὄντες πρῶτον ἐν Ἐλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουρούς τινας λοχήσαντες διέρφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσί τε πᾶσιν, οἱ πανδημεὶ πλὴν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις καὶ Κεφαλλῆσι καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσί. καὶ οἱ μὲν Λευκάδιοι, τῆς τε ἔξω γῆς² δηουμένης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, ἐν ἣ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἠξίουν Δημοσθένη τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτευχίζειν αὐτούς, νομίζοντες ῥαδίως ἂν ἐκπολιορκῆσαι πόλεώς τε αἰεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. Δημοσθένης δ' ἀναπείθεται κατὰ τὸν χρόνον³ τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐτῷ στρατιᾶς τοσαύτης ξυνηλεγμένης Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι, καὶ ἦν κρατήρη αὐτῶν, ῥαδίως καὶ τὸ ἄλλο ἡπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίοις προσποιήσειν. τὸ γὰρ⁴ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ μάχιμον, οἰκούν δὲ κατὰ κόμιας ἀτειχίστους, καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῇ ψιλῇ χρώμενον οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμβοηθῆσαι, καιαστραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον⁵ μὲν Ἀποδοτιοῖς, ἔπειτα δὲ Ὀφριονεῦσι, καὶ μετὰ τούτους Εὐρυτιάσιν, ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν, ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται. τούτων γὰρ ληφθέντων ῥαδίως καὶ τᾶλλα προσχωρήσειν. ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς καὶ μά-⁹⁵λιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως τοῖς ἡπειρώταις ξυμμάχοις [μετὰ τῶν Αἰτωλῶν] δύνασθαι ἂν

κατὰ γῆν ἔλθειν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν
 ἐς Κυτίμιον τὸ Λορικόν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν,
 ἕως καταβαίη ἐς Φωκέας, οἱ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν
 Ἀθηναίων αἰεὶ ποτε φιλίαν ξυστρατεύσειν ἢ καὶ βίᾳ προσ-
 αχθῆναι (καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὄμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν),
 ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκάδος
 2 ἀκόντων Ἀκαρνάνων παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. κοινώσας
 δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνᾶσιν, ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ
 τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρα-
 τιᾷ, Κεραλλῆσι καὶ Μεσσηνίοις καὶ Ζακυνθίοις καὶ Ἀθη-
 ναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν
 (αἱ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον τῆς),
 3 ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλοὺς. ὠρῆατο δὲ ἐξ Οἰνεῶνος τῆς
 Λοκρίδος. οἱ δὲ Ὀζόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν,
 καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐς τὴν μεσόγειαν· ὄντες γὰρ ὄμοροι τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ
 ὁμόσκευοι μεγάλη ὠφελία ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες
 96 μάχης τε ἐμπειρία τῆς ἐκείνων καὶ χωρίων. ἀλλισάμενος
 δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ
 Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν,
 χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἑν ἄρας
 2 ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. καὶ αἶρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ
 Ποτιδανίαν καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροζύλειον καὶ τῇ τρίτῃ Τείχιον,
 ἔμενέ τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος
 ἀπέπεμψε· τὴν γὰρ γνώμην εἶχε τᾶλλα καταστρεψόμενος
 οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχωρεῖν, ἐς Ναύ-
 3 πακτιον ἐπαναχωρήσας στρατεύσαι ὕστερον. τοὺς δὲ Αἰτω-
 λοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἢ παρασκευὴ οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον
 ἐπεβουλεύειο, ἐπειδὴ τε ὁ στρατὸς ἐσεβεβλήκει, πολλῇ
 χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων
 οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες Βωμιῆς καὶ
 97 Καλλιῆς ἐβοήθησαν. τῷ δὲ Δημοσθένει τοιόνδε τι οἱ
 Μεσσηνιοὶ παρήγγον, ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον· ἀναδιδάσκον-
 τες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥαδία ἢ αἴρεσις, ἵεναι
 ἐκέλευον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κόμιας καὶ μὴ μένειν ἕως
 ἂν ξύμπαντες ὑθροισθέντες ἀρμιαξῶνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν
 2 αἰεὶ πειραῖσθαι αἶρεῖν. ὁ δὲ τούτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ
 τύχῃ ἐκλίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠγανισοῦτο, τοὺς Λοκροὺς
 οὐκ ἀναμείνας οὐς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι (ψιλῶν γὰρ
 ἀκονιστιῶν ἐνδεῆς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγιτίου, καὶ

κατὰ κράτος αἰρεῖ ἐπιών. ὑπέρευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν χωρίων ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὄγδο- ἦκοντα σιαδίους μάλιστα. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεβοηθηκότες ³ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Ἀθη- ναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο· καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί, ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἴσους ἦσαν οἱ Ἀθη- ναῖοι. μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐτοῖς ⁹⁸ καὶ οἰοί τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀντεῖχον· τοξενόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ, ἄνθρωποι ψιλοὶ, ἀνεστέλλοντο· ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήγεσαν καὶ ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυν- εχόμενοι, οἱ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὴ τραπόμενοι ἔρευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας ἀνεκβάτους καὶ χωρία ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροὶ διεφθεί- ροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν Χρόμων ὁ Μεσσήγιος ἐτύγχανε τεθνηκώς. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἔσακον- ² τίζοντες πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἰροῦντες ἄνθρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοὶ διέφθειρον, τοὺς δὲ πλείους τῶν ὁδῶν ἀμαρτάνοντας καὶ ἔς τὴν ὕλην ἐσφερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι περιεκίμπρασαν· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ ³ τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀθηναίων, μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθεν- περ καὶ ὠρηθήθησαν, οἱ περιγενόμενοι κατέφυγον. ἀπ- ⁴ ἔθανον δὲ τῶν τε ξυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων ὀπλίται περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία ἢ αὐτὴ οὗτοι βέλτιστοι δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρη- σαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. τοὺς ⁵ δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἀναχωρήσαντες ἔς Ναύπακτον ὕστερον ἔς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη τοῖς πεπραγμένοις φρο- βούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σιζελίαν ⁹⁹ Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἔς τὴν Λοκρίδα ἐν ἀποβάσει τέ τι

τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν καὶ περιπόλιον αἰρουῶσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄλγηι ποταμῷ.

- 100 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοὶ προπέμψαντες πρότερον ἔς τε Κόρινθον καὶ ἔς Λακεδαιμόνα πρέσβεις, Τόλοφρόν τε τὸν Ὀφιονέα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτᾶνα καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀποδωτόν, πείθουσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴν.
- 2 καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίους ὀπλίτας τῶν ξυμμάχων. τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας, τῆς ἐν Τραχίνι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἤρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς, καὶ Ξηγηλούθουν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδάιος οἱ
- 101 Σπαρτιάται. Ξυλλεγέντος δὲ τοῦ στρατεύματος ἔς Δελφούς ἐπεκηρυκτεύειο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀζόλαις· διὰ τούτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἔς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων
- 2 ἐβούλειο ἀποσιῆσαι αὐτούς. Ξυνέπρασσον δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἔχθος δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτοι δόντες ὀμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι φοβουμένους τὸν ἐπιόντα στρατόν, πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ὀμήρους αὐτοῖς Μυονέας (ταύτη γὰρ δυσεσβολώτατος ἢ Λοκρίς), ἔπειτα Ἰπνέας καὶ Μεσσαπίους καὶ Τριταιέας καὶ Χαλαίους καὶ Τολοφρωνίους καὶ Ἡσίοιους καὶ Οἰανθέας. οὗτοι καὶ Ξυνεστράτευσον πάντες. Ὀλπαῖοι δὲ ὀμήρους μὲν ἔδωσαν, ἠχολούθουν δὲ οὐ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδωσαν ὀμήρους πρὶν αὐτῶν εἶλον κώμην Πόλιν ὄνομα
- 102 ἔχουσαν. ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα καὶ τοὺς ὀμήρους κατέθετο ἔς Κυτίνιον τὸ Λωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἰρεῖ αὐτῶν καὶ Εὐλάλιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν.
- 2 γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἴδη προσβεβοηθητότερες, ἐδήρουν τὴν γῆν καὶ τὸ προάστειον ἀτειχίστον ὃν εἶλον· ἐπὶ τε Μολύκρειον ἐλθόντες, τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν, Ἀθηναίωι δὲ ὑπήκουον, αἰρουῶσι.
- 3 Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν πείθει Ἀκαρονᾶνας, χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι
- 4 Ναυπάκτῳ. καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὀπλίτας, οἱ ἐσελθόντες περιεποίησαν τὸ χωρίον. δεινὸν γὰρ ἦν μὴ, μεγάλου ὕψους τοῦ τείχους, ὀλίγων δὲ τῶν

ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' 5
 αὐτοῦ ὡς ἤσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνα-
 τον ὄν τὴν πόλιν βία ἐλεῖν, ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ Πελοπον-
 νήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα
 καὶ Πλευρῶνα καὶ ἐς τὰ ταύτη χωρία καὶ ἐς Πρόσχιον
 τῆς Αἰτωλίας. οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς 6
 πείθουσιν ὥστε μετὰ σιρῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ
 καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρήσαι καὶ Ἀχαρναίᾳ, ἅμα
 λέγοντες ὅτι, ἦν τούτων κρατίσωσι, πᾶν τὸ ἠπειρωτικὸν
 Λακεδαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ μὲν Εὐρύ- 7
 λοχος πεισθεὶς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφείξῃ ἡσύχαζε τῷ
 στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις
 ἐστρατευσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος δέοι βοηθεῖν. καὶ τὸ
 θέρος ἐτελεύτα.

Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χει- 103
 μῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήρων ξυμμάχων καὶ ὅσοι
 Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακοσίων καὶ ξύμ-
 μαχοὶ ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακοσίων ξυνεπο-
 λέμουν, ἐπ' Ἰγησαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρό-
 πόλιν Συρακόσιοι εἶχον, προσέβαλλον, καὶ ὡς οὐκ ἐδύνατο
 ἐλεῖν, ἀπῆσαν. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροις Ἀθηναίων 2
 τοῖς ξυμμάχοις ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τει-
 χίσματος Συρακόσιοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσί τε μέρος
 τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους. καὶ μετὰ 3
 τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν
 Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καικίνον
 ποταμὸν τοὺς προσβοηθοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προξένου
 τοῦ Καπάτωνος ὡς τριακοσίους μάχη ἐκράτησαν καὶ ὅπλα
 λαβόντες ἀπεχώρησαν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Ἀθηναῖοι 104
 κατὰ χρησμόν δὴ τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ Πεισιστρατος
 ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἕπασαν, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ
 τοῦ ἱεροῦ ἐφρωρᾶτο τῆς νήσου· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη
 τοιῷδε τρόπῳ. Θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν Δῆλῳ, 2
 πάσας ἀνεῖλον, καὶ τὸ λοιπὸν προεῖπον μίητε ἐναποθνή-
 σκειν ἐν τῇ νήσῳ μίητε ἐντίκειν, ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήγειαν δια-
 κομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήγεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον
 ὥστε Πολυκράτης, ὁ Σαμίων τύραννος, ἰσχύσας τινὰ
 χρόνον ναυτικῷ καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας καὶ τὴν
 Ῥήγειαν ἐλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ ἀλύσει

δήσας πρὸς τὴν Δῆλον. καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι [τὰ Δήλια].
 3 ἦν δὲ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθειώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἄγων ἐποιεῖτο αὐτόφθι καὶ γυμνικὸς καὶ μου-
 4 σικός, χοροὺς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε, ἃ ἔστιν ἐκ προομιῶν Ἀπόλλωνος·

ἄλλοτε Δῆλῳ, Φοῖβε, μάλιστα γὰρ θυμὸν ἐτέρφθης,
 ἔνθα τοι ἔλκεχίτωνες Ἴάονες ἠγερέθονται
 σὺν σφοῖσιν τεκέεσσι γυναιξὶ τε σὴν ἐς ἀγυιάν·
 ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηστῦϊ καὶ ἀοιδῇ
 μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσωσιν ἀγῶνα.

5 ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγῶν ἦν καὶ ἀγωνιούμενοι ἐφοίτων ἐν τοῖσδε αὐτῷ δηλοῖ, ἃ ἔστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προομιῶν. τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαινοῦ ἐς τὰδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη·

ἀλλ' ἄγεθ', ἰλήχοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύν,
 χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθε
 μνήσασθ' ὀππότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθῶν·
 „ὦ κοῦραι, τίς δ' ὑμῖν ἀνὴρ ἠδιστος ἀοιδῶν
 ἐνθάδε πωλεῖται καὶ τέμν' ἔτερπεσθε μάλιστα;“
 ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφρήμιος·
 „Τυφλὸς ἀνὴρ, οἴκεϊ δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλοέσση.“

6 τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δῆλῳ· ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπειπον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλείστα κατελείθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἶκός, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἵπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

105 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιάν κατέσχον, ἐσκιρατεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισχιλίους ὀπλίταις, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν καὶ αἰλαιβάγουσιν Ὀλπας. τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσῃ, ὃ ποτε Ἀκαρῶνες τειχισάμενοι κοινῶ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργείων πόλεως ἐπιθαλασσίας οὔσης πέντε καὶ εἴκοσι
 2 σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Ἀκαρῶνες οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυν-

εβοήθουν, οἱ δὲ τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὁ Κρήναι καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχου Πελοποννησίους μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο. πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένη τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγῆσαντα, ὅπως σφίσιν ἡγεμῶν γίγνηται, καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον οὖσαι, ὧν ἤρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. ἀπέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὀλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεί, δεδιότες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρνανᾶς καὶ σφίσιν ἢ μονωθεῖσιν ἢ μάχη γένηται ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ἢ ἀσφαλές. οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθοντο τοὺς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώτας ἵκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐβοήθουν κατὰ τάχος, καὶ διαβάντες τὸν Ἀχελῶν ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας οὖσης ἐρήμου διὰ τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατίων πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ἀκαρνανίαν. καὶ διελθόντες τὴν Στρατίων γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας καὶ αὐθις Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας· καὶ ἐπέβησαν τῆς Ἀργαίων, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι. λαβόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὃ ἐστὶν Ἀργαῖζόν, ἐχώρουν δι' αὐτοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργεῖαν νυκτὸς ἤδη, καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κορίναις Ἀκαρνανίων φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώταις. γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῷ ὕστερον παραγίγνονται ἐς τὸν Ἀμπρακιζὸν [κόλπον] βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις, καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους ὀπλίτας, ἐξήκοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὀλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφώρουν· οἱ δὲ Ἀκαρνανᾶς καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βία κατεῖχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνηληλυθότες παρεσκευάζοντο ὡς μαχομένοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ αἰροῦνται Δημοσθένη μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὀλπης ἐστρατοπεδεύσατο· χαράδρα δ' αὐτοὺς μεγάλη διεῖργε.

- καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἠσύχαζον, τῇ δ' ἕκτη ἑτάσσοντο ἀμφοτέρωθεν ὡς ἐς μάχην. καὶ (μειζὼν γὰρ ἐγένετο καὶ περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον) ὁ Δημοσθένης δεισας μὴ κυκλωθῆ ἰσχυρίζεται ἐς ὁδὸν τινα κοίλην καὶ ἰσχυρὰ ὄπλα καὶ ψιλούς ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νότον γίνονται. ἐπεὶ δὲ παρεσκευάσθη ἀμφοτέροις, ἦσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων· τὸ δὲ ἄλλο Ἀχαρνᾶνες ὡς ἕαστοι τεταγμένοι ἐπέειχον καὶ Ἀμφιλόχων οἱ παρόντες ἀποντισιαί· Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιῶται ἀναμῖξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες ἀθρόοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐωνύμιον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένη. ὡς δ' ἐν χερσὶν ἦδη ὄντες περιέσχον τῷ κέρα οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλούντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀχαρνᾶνες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νότον προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλλήν ὑπομῖναι φοβηθέντας τε ἐς φρυγὴν καὶ τὸ πλεόν τοῦ στρατεύματος κατασιῆσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὁ κρᾶτιστον ἦν διαρραϊζόμενον, πολλῶ μᾶλλον ἐφοβοῦντο. καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ὄντες ταύτῃ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐξῆλθον. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ ἄργον ἀπεδίωξαν· καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπαναχωροῦντες δὲ ὡς ἐώρων τὸ πλεόν νενικημένον καὶ οἱ ἄλλοι Ἀχαρνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσώζοντο ἐς τὰς Ὀλπας, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μάλιστα ξυντεταγμένοι παρὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελείται ἐς ὄψε.
- 109 Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ Εὐρύλοχου τεθνεῶτος καὶ Μακαρίου αὐτὸς παρεληλυθὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἡσσης γεγενημένης οὐκ ἄλλοι ἢ μόνων πολιορκησεται, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλημένος, ἣ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀχαρνᾶνων στρατηγοῖς καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναιρέσεως.

οὐ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν ²
καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθανόντας ἀνεί-
λοντο· ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπεί-
σαντο ἅπασι, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρα-
τήγων Ἀχαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαῖῳ
καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι
αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βου-
λόμενος ψιλῶσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθο-
φόρον ὄχλον [τὸν ξενικόν], μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους
καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνη κρίζων
Ἕλληνας ὡς καταπροδόντες τὸ ἑαυτῶν προουργαίτερον
ἐποίησαντο. καὶ οἱ μὲν τοὺς τε νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ ³
διὰ τάχους ἔθαπτον, ὡσπερ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἀποχώρησιν
κρύφα οἷς ἐδέδοτο ἐπεβούλευον. τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ ¹¹⁰
τοῖς Ἀχαρνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ
τῆς πόλεως παρδημεῖ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ὀλπῶν
ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους
τοῖς ἐν Ὀλπαις ξυμμίξαι εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενημένων.
καὶ πέμπει εὐθύς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προ- ²
λοχιοῦντας καὶ τὰ κατερὰ προκαταληψομένους, καὶ τῇ
ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτούς.
ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἐσπείστο πρόφασιν ἐπὶ ¹¹¹
λαχανισμὸν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξεληθόντες ὑπαπῆσαν
κατ' ὀλίγους, ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξῆλθον δῆθεν·
προκεχωρηκότες δὲ ἤδη ἀποθεν τῆς Ὀλπῆς θάσσον
ἀπεχώρουν. οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι μένον- ²
τες ἐτύγγανον οὕτως, ἀθρόοι ξυνελθόντες ὡς ἔγνωσαν
ἀπίοντας, ὤρμησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔθειον δρόμῳ, ἐπικατα-
λαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ Ἀχαρνᾶνες τὸ μὲν πρῶτον καὶ ³
πάντας ἐνόμισαν ἀπίεναί ἀσπόνδους ὁμοίως καὶ τοὺς Πε-
λοποννησίους ἐπεδίωκον, καὶ τινὰς αὐτῶν τῶν στρατηγῶν
κωλύοντας καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς ἠκόντισέ τις,
νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν
Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ'
Ἀμπρακιώτας ἔκτεινον. καὶ ἦν πολλὴ ἕρις καὶ ἄγνοια ⁴
εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστὶν εἴτε Πελοποννήσιος. καὶ ἐς
διακοσίους μὲν τινὰς αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι
διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραῖδα ὄμορον οὔσαν, καὶ Σαλύνθιος
αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων φίλος ὢν ὑπεδέξατο.

Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφικνοῦνται ἐπ' ¹¹²

Ἰδομένην. ἔσιον δὲ δύο λόφω ἢ Ἰδομένη ὑψηλώ· τούτων
 τὸν μὲν μεῖζω νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες
 ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε
 καὶ ἔφθασαν προκαταλαμβάνοντες, τὸν δ' ἔλασσω ἔτυχον οἱ
 2 Ἀμπρακιῶται προαναβίαντες καὶ ἠϋλίσαντο. ὁ δὲ Δημο-
 σθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ
 ἐσπέρας εὐθύς, αὐτὸς μὲν τὸ ἡμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς,
 3 τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν Ἀμφιλοχικῶν ὄρων. καὶ ἅμα ὄρθρῳ
 ἐπιπίπτει τοῖς Ἀμπρακιώταις ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς καὶ οὐ
 προησθημένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασαι
 4 τοὺς ἑαυτῶν εἶναι· καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώτους
 ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε καὶ προσαγορεύειν
 ἐκέλευε, Δωρίδα τε γλώσσαν ἰέντας καὶ τοῖς προφύλαξι
 πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ
 5 ὄψει νυκτὸς ἔτι οὔσης. ὡς οὖν ἐπέπεσε τῷ στρατεύ-
 ματι αὐτῶν, τρέπουσι, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ
 διεφθίραν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὤρμησαν.
 6 προκατελλημμένων δὲ τῶν ὀδῶν, καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφι-
 λόχων ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν πρὸς
 ὀπλίτας, τῶν δὲ ἀπείρων καὶ ἀνεπιστημόνων ὄπη τράπων-
 ται, ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας καὶ τὰς προηλοχισμένας
 7 ἐνέδρας διεφθίροντο. καὶ ἐς πῦσαν ἰδέαν χωρήσαντες
 τῆς φυγῆς ἐτράποντό τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολὺ
 ἀπέχουσαν, καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλευούσας
 ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυνηχία, προσένευσαν, ἠγησάμενοι ἐν
 τῷ αὐτίκα φρόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς
 ναυσίν, εἰ δεῖ, διαφθαρεῖναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ
 8 ἐχθίστων Ἀμφιλόχων. οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακιῶται τοιοῦτόν
 τρόπον κακωθέντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν
 πόλιν· Ἀκαρνᾶνες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς καὶ τρο-
 113 παῖα στήσαντες ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος. καὶ αὐτοῖς τῇ
 ὑστεραία ἦλθε κῆρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Ἀργαίους καταφυγόν-
 των ἐκ τῆς Ὀλλῆς Ἀμπρακιωτῶν, ἀναίρεσιν αἰτίσιον τῶν
 νεκρῶν οὓς ἀπέκτειναν ὑστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε
 μετὰ τῶν Μαρτινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῆσαν
 2 ἄσπονδοι. ἰδὼν δ' ὁ κῆρυξ τὰ ὄπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως
 Ἀμπρακιωτῶν ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ἦδει τὸ
 3 πᾶθος, ἀλλ' ᾔετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. καὶ τις αὐτὸν
 ἔρειο ὅ τι θαυμάζοι καὶ ὀπόσοι αὐτῶν τεθναῖσιν, οἴομενος
 αὐτὸν ὁ ἔρωτων εἶναι ἰὸν κῆρυγα ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις. ὁ

δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. ὑπολαβὼν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν·
 „Οὐκ οὖν τὰ ὄπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ πλεον ἢ χιλίων.“⁴
 αὐθις δὲ εἶπεν ἐκεῖνος· „Οὐκ ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχο-
 μένων ἐστίν.“ ὁ δ' ἀπεκρίνατο· „Εἴπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἴδο-
 μένῃ χθὲς ἐμάχεσθε.“ „Ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα
 χθὲς, ἀλλὰ πρόην ἐν τῇ ἀποχωρήσει.“ „Καὶ μὲν δὴ
 τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τῆς
 Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα.“ ὁ δὲ κῆρυξ ὡς ἤκουσε καὶ⁵
 ἔγνω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνοι-
 μῶζας καὶ ἐκπλαγεῖς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν
 ἀπῆλθεν εὐθὺς ἀπρακτος καὶ οὐκέτι ἀπῆτει τοὺς νεκρούς.
 πάθος γὰρ τοῦτο μᾶ πόλει Ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέραις⁶
 μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. καὶ
 ἀριθμὸν οὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων, διότι ἄπιστον
 τὸ πληθὺς λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς
 πόλεως. Ἀμπρακίαν μέντοι οἶδα ὅτι, εἰ ἐβουλήθησαν
 Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι Ἀθηναίους καὶ Δημοσθένει
 πειθόμενοι ἐξελεῖν, αὐτοβοεῖ ἂν εἶλον· νῦν δ' ἔδεισαν μὴ
 οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι
 ᾧσι. μετὰ δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νείμαντες τῶν σκύλων¹¹⁴
 τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. καὶ
 τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλέοντα ἐάλω, τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα
 ἐν τοῖς Ἀιτιζοῖς ἱεροῖς Δημοσθένει ἐξηρέθησαν τριακόσiai
 πανοπλῖαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσε· καὶ ἐγένετο ἅμα
 αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας ξυμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς
 πράξεως ἀδεεστέρα ἢ κάθοδος. ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν²
 ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον. Ἀκαρνᾶνες
 δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι ἀπελθόντων Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους
 τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους καταφυγοῦσιν Ἀμπρα-
 κιώταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπέισαντο ἐξ
 Οἰνιαδῶν οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλυνθίου. καὶ³
 ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποίησαντο
 ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι πρὸς Ἀμπρακιώτας
 ἐπὶ τοῖσδε, ὥστε μήτε Ἀμπρακιώτας μετὰ Ἀκαρνάνων
 στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ
 Ἀμπρακιωτῶν ἐπ' Ἀθηναίους, βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων,
 καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακιώτας ὅποσα ἢ χωρία ἢ δμῆρους
 Ἀμφιλόχων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν πο-
 λέμιον ὄν Ἀκαρνᾶσι. ταῦτα ξυνθέμενοι διέλυσαν τὸν⁴
 πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς

τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν ἐς τριακοσίους ὀπλίτας καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἄρχοντα· οἱ κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς ἡπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν κατ' Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.

- 115 Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἐς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ τῶν Σικελιωτῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
- 2 Ἱμεραίας καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἔπλευσαν. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον Πυθόδωρον τὸν Ἴσολόχου, Ἀθηναίων στρατηγόν, καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς διάδοχον
- 3 ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσί· τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρακόσιοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο ναυ-
- 4 τικὸν ξυναγείροντες ὡς οὐ περιοψόμενοι. καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς, ἅμα μὲν ἠγούμενοι θάσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσε-
- 5 τὸν μὲν οὖν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσί, Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν ἀποπέμ-
- 6 ψειν ἔμελλον. ὁ δὲ Πυθόδωρος ἤδη ἔχων τὴν τοῦ Λάχης τῶν νεῶν ἀρχὴν ἔπλευσε τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον ὃ πρότερον Λάχης εἴλε· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν ἀνεχώρησεν.
- 116 Ἐρρῦη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴινης, ὡσπερ καὶ τὸ πρότερον. καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἱ ἐπὶ τῇ Αἴινη τῷ ὄρει οἰκοῦ-
- 2 σιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πενητησοστίῳ ἔτει ῥυῖναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρεῖς γεγενηῖσθαι τὸ ῥεῦμα ἀφ' οὗ Σικελία
- 3 ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο, καὶ ἕκτον ἔτος τῇ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Δ.

Τοῦ δ' ἐπιγινομένου θέρους περὶ σίτου ἐκβολὴν Συρακοσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ Λοκρίδες ἴσαι

Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων, καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο ² μάλιστα οἱ μὲν Συρακόσιοι ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐξ αὐτοῦ ὀρμώμενοί ποτε σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν, οἱ δὲ Λοκροὶ κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλή- ³ κεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ἣ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο. ⁴ δηώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι [αἱ] πληρούμεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἤρος, πρὶν τὸν σίτον ² ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀπικίην (ἠγεῖτο δὲ Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς), καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήκον τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ² ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγούς τοὺς ὑπολοίπους Εὐρυνμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῆκτο ἐς Σικελίαν. εἶπον δὲ ³ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐληστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἐξήκοντα προεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ καὶ λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχίσειν ῥαδίως τὰ πράγματα. Δημοσθένης δὲ ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ⁴ ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἣν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

Καὶ ὡς ἐγένοντο πλείοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν καὶ ³ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρα ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυνμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἰπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἅ δεῖ τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι· ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην χειμῶν ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. καὶ ὁ Δημοσθένης ²

- εὐθὺς ἰξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον (ἐπὶ τούτῳ γὰρ ξυ-
 ἐπλευσε), καὶ ἀπέφρανε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ
 λίθων καὶ φύσει καρτερόν ὄν καὶ ἐρήμιον αὐτό τε καὶ ἐπὶ
 πολὺ τῆς χώρας· ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ἢ Πύλος
 τῆς Σπάρτης τετραζοσίους καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ
 οὐσῆ γῆ· καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Μακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον.
- 3 οἱ δὲ πολλὰς ἔφρασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοπον-
 νήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν.
 τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου
 μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος καὶ τοὺς Μεσσηνίους
 οἰκείους ὄντας αὐτῷ τὸ ἄρχαϊον καὶ ὁμοφώνους τοῖς
 Μακεδαιμονίοις πλείσι' ἂν βλέπτειν ἐξ αὐτοῦ ὀρμωμένους
- 4 καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι. ὡς δὲ
 οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγούς οὔτε τοὺς στρατιώτας,
 ἕσπερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν, ὑπὸ
 ἀπλοίας μέχρι αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὀρυῆ
- 2 ἐπέλεσε περισπιῦσιν ἐπειχίσει τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαν-
 τες εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην
 δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυετίθεσαν ὡς ἕαστόν τι ξυμ-
 βαίνοι· καὶ τὸν πηλόν, εἴ ποιν δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων
 ἀπορίᾳ ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον ἐγκεκυρότες τε, ὡς μάλιστα
 μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὴν χειρὸς ἐς τοῦπίσω ξυμπλέκοντες,
- 3 ὅπως μὴ ἀποπίπτοι. παντὶ τε τρόπῳ ἠπειγόντο φθῆναι
 τοὺς Μακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι πρὶν
 ἐπιβοηθῆσαι· τὸ γὰρ πλεόν τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερόν
- 5 ἐπιῆρχε καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους. οἱ δὲ ἑορτὴν τινα ἔτυχον
 ἄγοντες, καὶ ἅμα περὶθανόμενοι ἐν ὀλιγορῆ ἐποιούντο,
 ὡς· ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἢ ῥαδίως
 λιψόμενοι βία· καὶ τι καὶ αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς
- 2 Ἀθήναις ὣν ἐπέσχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ
 χωρίου τὰ πρὸς ἱερίον καὶ ἂ μάλιστα ἔδει ἐν ἡμέραις
 ἑξ τὸν μὲν Δημοσθένη μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα
 καταλείπονσι, ταῖς δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν
 πλοῦν καὶ Σιελίαν ἠπειγόντο.
- 6 Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀιτικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι ὡς ἐπέθανοντο
 τῆς Πύλου κατελιμμένους, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ
 οἶκον, νομίζοντες μὲν οἱ Μακεδαιμόνιοι καὶ Ἄγις ὁ βασι-
 λεὺς οἰκείον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον· ἅμα δὲ πρὸ
 ἰσβαλόντες καὶ τοῦ σίτου ἔτι γλωροῦ ὄντος ἐσπᾶνίζον
 τροφῆς τοῖς πολλοῖς, χειμῶν τε ἐπιγενόμενος μείζων

παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπίεσε τὸ στρατεύμα. ὥστε ²
πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θάσσον αὐτοὺς καὶ
βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ
πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων ⁷
στρατηγὸς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Θράκης Μενδαίων ἀποικίαν,
πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ
τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνη ξυμμάχων πλήθος προδι-
δομένην κατέλαβε. καὶ παραχορῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλ-
κιδέων καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολ-
λοὺς τῶν στρατιωτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων ⁸
οἱ Σπαρτιῶται αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων
εὐθύς ἐβόηθουν ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαι-
μονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφικμένων
ἀφ' ἑτέρας στρατείας. περιήγγελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν Πε- ²
λοπόννησον βοηθεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον καὶ ἐπὶ τὰς
ἐν τῇ Κερκύρα ναῦς σφῶν τὰς ἐξήκοντα ἐπεμψαν, αἱ
ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν καὶ λαθοῦσαι τὰς
ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον· παρῆν
δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημοσθένης δὲ προσπλεόν- ³
των ἔτι τῶν Πελοποννησίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο
ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν
Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις παρεῖναι ὡς τοῦ χωρίου κινδυνεύον-
τος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον κατὰ τὰ ἐπεσταλ- ⁴
μένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευ-
άζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατὰ τε γῆν καὶ
κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥαδίως αἰρήσειν οἰκοδόμημα
διὰ ταχέων εἰργασμένον καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνότων.
προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν ⁵
νεῶν βοήθειαν ἐν νῆϊ εἶχον, ἣν ἄρα μὴ πρότερον ἔλωσι,
καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος ἐμφορᾶσαι, ὅπως μὴ ἦ
τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ ⁶
Σφακτηρία καλουμένη τὸν τε λιμένα, παρατείνουσα καὶ
ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ καὶ τοὺς ἔσπλους στενοὺς,
τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἡπειρον ὀκτώ
ἢ ἑννέα· ὑλώδης τε καὶ ἀτριβῆς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν καὶ
μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν ⁷
οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώροις βύζην κλήσειν ἐμει-

λον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἔξ αὐτῆς τὸν
 πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὀπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτὴν
 8 καὶ παρὰ τὴν ἡπειρον ἄλλους ἔταξαν· οὕτω γὰρ τοῖς
 Ἀθηναίοις τὴν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι τὴν τε ἡπειρον
 ἀλόβωσιν οὐκ ἔχονσαν (τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ
 ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα οὐχ ἔξιν ὄθεν
 ὁρμώμενοι ὠφελίσσουσι τοὺς αὐτῶν), σφεῖς δὲ ἄνευ τε
 ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον κατὰ
 τὸ εἶδος, σίγον τε οὐκ ἐνόητος καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς
 9 κατειλημμένον. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον
 ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὀπλίτας ἀποκλήρωσαντες ἀπὸ πάντων
 τῶν λόχων. καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ
 διαδοχὴν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι
 καὶ τριρακόσιοι ἦσαν καὶ Εἰλωτιες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε
 9 δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρον. Δημοσθένης δὲ ὄρων
 τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα
 καὶ πεζῶ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτός, καὶ τὰς τριήρεις αἱ
 περιῆσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπάσας ὑπὸ
 τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν
 ὀπλίσεν ἀσπίσι τε φάυλαις καὶ οἰσύναις ταῖς πολλαῖς**
 οὐ γὰρ ἦν ὄπλα ἐν χωρίῳ ἐρίμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ
 ταῦτα ἐκ ληστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος
 ἔλαβον, οἱ ἔτιχον παραγενόμενοι. ὀπλίται τε τῶν Μεσ-
 σηνίων τοῦτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρήτο
 2 μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων
 καὶ ὀπλισμένων ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ
 τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἡπειρον ἔταξε, προειπὼν ἀμύνασθαι
 τὸν πεζόν, ἦν προσβάλλῃ· αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάν-
 των ἐξήκοντα ὀπλίτας καὶ τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω
 τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἣ μάλιστα ἐκείνους προσ-
 εδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν, ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ
 πειρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ
 τείχους ταύτη ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσεσθαι αὐτούς
 3 ἐγχείτο [προθρηθήσεσθαι]· οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντές ποτε
 ναυσὶ κραιπηθήσεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε
 βιαζομένοις τὴν ἀλόβωσιν ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι.
 4 καὶ αἰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρίσας ἔταξε
 τοὺς ὀπλίτας ὡς εἴρξων, ἦν δύνηται, καὶ παρεκελεύσατο
 τοιαῦτα.

10 „Ἄνδρες οἱ ξυνηγόμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς

ὑμῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ξυνητὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι,
 ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δεινόν, μᾶλλον ἢ
 ἀπεριοκέπτως εὐελπίς ὁμοσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις (ὡς)
 καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγεγόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην
 ἀρῖται ὡσπερ τάδε, λογισμὸν ἤκιστα ἐνδεχόμενα κιν-
 δύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ²
 ὄρω πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἣν ἐθέλωμέν τε μείναι καὶ μὴ τῷ
 πλήθει αὐτῶν καταπλαγέντες τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω
 καταπροδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτε- ³
 ρον νομίζω, ὃ μενόντων μὲν ἡμῶν ξύμμαχον γίνεται,
 ὑποχωρήσασι δὲ καίπερ χαλεπὸν ὄν εὐπορον ἔσται μηδενὸς
 κωλύοντος καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἔξομεν μὴ ῥαδίως
 αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἣν καὶ ὑφ' ἡμῶν
 βιάζεται (ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾶστοί εἰσιν ἀμύνεσθαι,
 ἀποβάντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη), τό τε πλήθος αὐτῶν οὐκ ⁴
 ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι· κατ' ὀλίγον γὰρ μαχεῖται καίπερ
 πολὺ ὄν ἀπορία τῆς προσορμίσσεως, καὶ οὐκ ἐν γῆ στρατὸς
 ἔστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ' ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ
 καιρία δεῖ ἐν τῇ θαλάσῃ ξυμβῆναι. ὥστε τὰς τούτων ⁵
 ἀπορίας ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλήθει, καὶ
 ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Ἀθηναίους ὄντας καὶ ἐπισταμένους
 ἐμπειρία τὴν ναυτικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν ὅτι, εἴ τις
 ὑπομένει καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίου καὶ νεῶν δεινότητος
 κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο, καὶ αὐτοὺς
 νῦν μείναι τε καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν
 σφῆξιν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ χωρίον.“

Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακελευσαμένου οἱ Ἀθη- ¹¹
 ναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον καὶ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο
 παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἄραντες ²
 τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ
 ταῖς ναυσὶν ἅμα οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισί· ναύαρχος
 δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρατησικλέους, Σπαρ-
 τιάτης. προσέβαλλε δὲ ἥπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο.
 καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ ³
 θαλάσσης, ἡμύοντο· οἱ δὲ κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι,
 διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ
 μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμία τε πάσῃ χρώ-
 μενοι καὶ παρακελευσμιῶ, εἴ πως ὠσάμενοι ἔλοιεν τὸ
 τειχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος Βρασίδας ἐγένετο. ⁴
 τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὄρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς

τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴ πη καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυριδίψωσιν, ἐβόα λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἶη ξύλων φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιιδεῖν τείχος πεποιημένους, ἀλλὰ τὰς τε σφετέρως ναῦς βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν καταγνῶναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάοντας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ

12 χωρίου κρατῆσαι. καὶ ὁ μὲν τοὺς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐλέσπερχε καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκείλαι τὴν ναῦν ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν· καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλιποψύχησέ τε καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξαιρεσίαν ἢ ἀσπίς περιεορῆ ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξεκχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ἕσπερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχώρησαντο ὃ ἔστησαν τῆς προσ-

2 βολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προθυμοῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν

3 Ἀθηναίων μερόντων καὶ οὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς [τε] καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὔσαν ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα εἶναι καὶ τὰ περὶ ἀκριστοῖς, τοῖς δὲ θαλασσίοις τε καὶ ταῖς

13 ναυσὶ πλεῖστον προέχειν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ἕσπεραιας μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπαινον· καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινὰς ἐς Ἀσίην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τείχος ἕψος μὲν ἔχον, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης ἐλεῖν (ἀν)

2 μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται πεντήκοντα· προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου

3 καὶ Νίαι τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τὴν τε ἡπειρον ὀπλιτῶν περιέπλεον τὴν τε νῆσον, ἐν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὄπη καθορμίσωνται, ὡς μὲν ἐς Πρωτήν τὴν νῆσον, ἢ οὐ πολὺν ἀπέχει ἔρῳμος αἴσα, ἔκλεισαν καὶ ἠλίσαντο, τῇ δ' ἕσπεραία παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο, ἣν μὲν ἀντεκπλεῖν

ἔθελωσι σφίσιον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἔπεσπλευσοῦμενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο οὔτε ἄ⁴ διενοήθησαν, φράζαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ τὰς τε ναῦς ἐπλήρουν καὶ παρεσκευάζοντο, ἦν ἔσπλην τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ σμικρῶ ναυμαχῆσοντες. οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες καθ' ¹⁴ ἑκάτερον τὸν ἔσπλον ὤρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχείας ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγίαις ἐνέβαλλον. αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο· καὶ τινες καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἶλκον τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὠρμημένων. ἃ δρῶν-² τες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν, καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ζὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν· καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι ἐδόκει ἕκαστος ὧ μὴ τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένου τοῦ ³ ἑκατέρω τῶν τρόπου περὶ τὰς ναῦς· οἱ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως ὡς εἰπεῖν ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν, οἱ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλείστον ἐπεξελθεῖν ἀπὸ νεῶν ἐπεξομάχουν. πολὺν τε πόνον παρασχόντες ⁴ ἀλλήλοις καὶ τραυματίσαντες διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν διέσωσαν. κατασιάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον ⁵ οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδωσαν καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημένων· οἱ δ' ἐν τῇ ἡπειρῷ Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἕμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἡγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ ¹⁵ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλη τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλευεῖν παραχορῆμα δρῶντας ὅ τι ἂν δοκῆ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὄν τιμω-² ρεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτούς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας [γ'] κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν

- Ἀθηναίων, ἣν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.
- 16 δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγίγνωτο σπονδαί τοιαύδε, Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐνανμάχησαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραί, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σίτον ἔαν τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐκπέμπειν τακτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας ἐκάστῳ Ἀττικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεια· ταῦτα δὲ ὀριόντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν καὶ πλοῖον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρα· φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μηδὲν ἦσσαν, ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίῳ στρατῷ μήτε κατὰ γῆν
- 2 μήτε κατὰ θάλασσαν. ὅ τι δ' ἂν τούτων παραβαίνωσιν ἐκότεροι καὶ ὀτιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδὰς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων πρέσβεις· ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ τὰς τε σπονδὰς λελύσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους
- 3 ὁμοίως οἷα σπερ ἂν παραλάβωσιν. αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὕσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεξαν τοιαύδε.
- 17 „Ἐπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι, ὧ Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ τι ἂν ὑμῖν τε ὠφελιμον ὄν τὸ αὐτὸ πείθωμεν καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφορὰν
- 2 ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηχανοῦμεν, ἀλλ' ἐπιχώριον ὄν ἡμῖν οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δὲ ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ἢ διδάσκοντάς
- 3 τι τῶν προύργου λόγοις τὸ δέον πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμίως μηδ' ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλιῶς βουλευσασθαι πρὸς εἰδότας ἡγησάμενοι.
- 4 „Ἡμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παροῦσαν ἔξεστι καλιῶς θέσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες

τῶν ἀνθρώπων· αἰεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται
 διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκῆτως εὐτυχήσαι. οἷς δὲ 5
 πλείσται μεταβολαὶ ἐπ' ἀμφοτέρα ξυμβεβήκασι, δίκαιοι
 εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις· ὃ τῇ τε
 ὑμετέρα πόλει δι' ἔμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστ' ἂν ἐκ τοῦ
 εἰκότος προσεῖη. γινώτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν 18
 φροῶς ἀπιδόντες, οἵτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων
 ἔχοντες ἤχομεν παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι
 νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτού-
 μεθα. καίτοι οὔτε δυνάμειος ἐνδεία ἐπάθομεν αὐτὸ οὔτε 2
 μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν αἰεὶ
 ὑπαρχόντων γνώμη σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως
 ὑπάρχει. ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παρούσαν νῦν 3
 ῥώμην πόλεός τε καὶ τῶν προσγεγενημένων καὶ τὸ τῆς
 τύχης οἴεσθαι αἰεὶ μεθ' ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀν- 4
 δρῶν οἵτινες τὰ γὰρ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο (καὶ
 ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετιώτερον ἂν προσφέρουσι),
 τὸν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἂν τις αὐτοῦ μέρος
 βούληται, μεταχειρίζειν τούτῳ ξυνεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἰ
 τύχαι αὐτῶν ἡγήσονται (καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι
 πταίνοντες διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθομένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες
 ἐπαίρεσθαι ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιτο)·
 ὃ νῦν ὑμῖν, ὧ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πρᾶξαι, 5
 καὶ μήποτε ὕστερον, ἦν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλήτε, ἃ
 πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρή-
 σαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυν-
 ἔσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

„Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς 19
 καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμα-
 χίαν καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους
 ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας, καὶ
 ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε
 βία διαφύγοιεν παρατυχοῦσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ
 ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. νομίζομέν τε 2
 τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι βεβαίως, οὐκ
 ἦν ἀνταμνυόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλείω τοῦ
 πολεμίου κατ' ἀνάγκην ὄρκους ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ
 τοῦ ἴσου ξυμβῆ, ἀλλ' ἦν, παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ
 ἐπιεικές, καὶ ἀρετῇ αὐτὸν νικίσσας παρὰ ἃ προσεδέχετο
 μειρίως ξυναλλαγῆ. ὀφείλων γὰρ ἤδη ὃ ἐναντίος μὴ 3

- ἀνταμύνεσθαι ὡς βιασθεῖς, ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετήν, ἐτοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζρόνως ἐχθροὺς τοῦτο δρωσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· περὶ γὰρ τε τοῖς μὲν ἐκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησαῖσθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.
- 20 ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγὴ, πρὶν τι ἀνήκεστον διὰ μέσου γινόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη αἰδίδιον ὑμῖν ἐχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν
- 2 ἔχειν, ἡμᾶς δὲ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος (τῆς) ξυμφορᾶς μετριῶς κατατιθεμένης διαλλαγῶμεν, καὶ αὐτοὶ τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἐλώμεθα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν ἀνάπανσιν κακῶν ποιήσωμεν· οἱ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γιγνομένης, ἧς νῦν ὑμεῖς τὸ πλεόν κύριοί ἐστε, τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσουσιν.
- 3 ἦν τε γινώτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων χαρισαμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόητα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα λεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἵστε ὅτι ὑποδεέστερον ὄν τὰ μέγιστα τιμήσει.
- 21 Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξεσθαι τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν.
- 2 οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἦδη σφίσι ἐνόμιζον ἐτοίμους εἶναι, ὁπότεν βούλωνται
- 3 ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, τοῦ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνήγε Κλέων ὁ Κλεινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὧν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χοῆ τὰ μὲν ὄπλα καὶ σφῶν αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον κοιμισθῆναι Ἀθήναζε, ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν, ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν, κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας καὶ σπονδὰς ποιήσα-

σθαι ὅποσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις. οἱ δὲ πρὸς 22
 μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσι
 ἐκέλευον ἐλέσθαι οὔτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ
 ἐκάστου ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ τι ἂν πείθωσιν
 ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων 2
 γινώσκειν μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν νῆ ἔχοντας δίκαιον
 αὐτοῦς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, οὔτινες τῷ μὲν πλήθει
 οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξυνέδρου βού-
 λονται γίνεσθαι· ἀλλὰ εἴ τι ὑγιᾶς διανοοῦνται, λέγειν
 ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε 3
 σφίσι οἷόν τε ὄν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴ τι καὶ ὑπὸ τῆς
 ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχαρῆν, μὴ ἔς τοὺς ξυμμάχους
 διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὔτε τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἄπροκαλοῦντο, ἀνεχώρη-
 σαν ἐκ τῶν Ἀθηῶν ἀπρακτοί. ἀφιζομένων δὲ αὐτῶν 23
 διελύοντο εὐθύς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς
 οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Ἀθη-
 ναῖοι ἐγκλήματα ἔχοντες ἐπιδρομὴν τε τῷ τειχίσματι
 παράσπονδον καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι οὐκ
 ἀπεδίδωσαν, ἰσχυρίζομενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἔαν καὶ ὀτιοῦν
 παραβαθῆ, λελύσθαι τὰς σπονδὰς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
 ἀντέλεγον τε καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν
 ἀπελθόντες ἔς πόλεμον καθίσταντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον 2
 ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν
 δυοῖν νεοῖν ἐναντίαν αἰεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς
 ἡμέρας (τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμον, πλὴν τὰ
 πρὸς τὸ πέλαγος, ὅποτε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηῶν
 αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀρίκοντο ἔς τὴν φυλακὴν, ὥστε αἱ
 πᾶσαι ἐβδομηκοντα ἐγένοντο), Πελοποννήσιοι δὲ ἐν [τε]
 τῇ ἡπείρῳ στρατοπεδευόμενοι καὶ προσβολὰς ποιούμενοι
 τῷ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν εἴ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς
 ἀνδρας σῶσαι.

Ἐν τούτῳ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμ- 24
 μαχοὶ πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσὶ τὸ ἄλλο
 ναυτικὸν ὃ παρεσκευάζοντο προσκομίσαντες τὸν πόλεμον
 ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης (καὶ μάλιστα ἐνήγον οἱ Λοκροὶ 2
 τῶν Ῥηγίνων κατὰ ἔχθραν, καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσεβεβλήκεσαν
 πανδημεὶ ἔς τὴν γῆν αὐτῶν), καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι 3
 ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας
 ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἤξειν πυρ-

- 4 θανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἠλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμούντες ῥαδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα (ἂν) γίνεσθαι· ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις [τε] οὐκ ἂν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ
- 5 τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἢ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἥπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ἣ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ
- 25 χαλεπῇ ἐνομίσθη. ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠραγκάσθησαν ὄψε τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρὸς τε Ἀθηναίων ναῦς
- 2 ἐκκαίδεκα καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον ἐς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα [τό τε ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ], μίαν ναῦν ἀπολέσαντες· καὶ νύξ ἐπεγένετο τῷ
- 3 ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίνων, ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης ξυλλεγεῖσθαι αἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμαχῶν νῆες ὠρμουν καὶ ὁ
- 4 πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι ὄρωντες τὰς ναῦς κενὰς ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοὶ ἀπώλεσαν τῶν
- 5 ἀνδρῶν ἀποζολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Συρακοσίων ἐσβάντων ἐς τὰς ναῦς καὶ παραπλέοντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὐθις προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ προεμβalόντων, ἑτέραν ναῦν
- 6 ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιοῦτοτρόπῳ γενομένη οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακόσιοι παρ-
- 7 εκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακοσίοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἐπλευσαν ἐκεῖσε· Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξῳ τὴν Χαλκιδικὴν ὁμορον οὔσαν.
- 8 καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους ἐδήλουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀχεσίην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδήλουν, τῷ

δὲ πεζῶ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ 9
 Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες
 ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον, θαρσύνσαν-
 τες καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι
 καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται,
 ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς
 Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίους
 καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ γὰρ
 οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους
 διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην ὕστερον 10
 ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ
 οἱ ξύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην ὡς κεκακω-
 μένην ἐστράτεον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι
 κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων, ὁ δὲ πεζὸς πρὸς
 τὴν πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ 11
 Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἱ μετὰ τὸ πάθος
 ἐγκατελείφθησαν φρουροί, ἕξαπιναιῶς προσπεσόντες τρέ-
 πουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντῖνων τὸ πολὺ καὶ
 ἀπέκτειναν πολλοὺς. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποβάν-
 τες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσ-
 σηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι·
 καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. μετὰ 12
 δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες ἄνευ τῶν Ἀθηναίων
 κατὰ γῆν ἐστράτεον ἐπ' ἀλλήλους.

Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιορκῶν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακε- 26
 δαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατόπε-
 δον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενον. ἐπίπικτος δ' 2
 ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου τε ἀπορία καὶ ὕδατος·
 οὐ γὰρ ἦν κοίρη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς
 Πύλου καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα
 οἱ πλείστοι ἐπὶ τῇ Θαλάσῃ ἔπινον οἶνον εἰς ὕδωρ.
 στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδενομένοις ἐγένετο. 3
 καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἔχουσῶν ὄρμον αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ
 ἤρουντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μειέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν 4
 τε πλείστην ὁ χρόνος παρεῖχε παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος,
 οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν, ἐν νήσῳ τε
 ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἀλυμρῶ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν οἱ 5
 Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῖτόν
 τε τὸν βουλόμενον ἀληλεμένον καὶ οἶνον καὶ τυρὸν καὶ εἴ
 τι ἄλλο βρωῖμα, οἶνον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέρῃ, τάξαντες

- ἀργυρίου πολλοῦ καὶ τῶν Εἰλώτων τῷ ἔσαγαγόντι ἔλευ-
6 θερῖαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακιν-
δυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἰλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς
Πελοποννήσου ὁπόθεν τύχοιεν καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς
7 ἔς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. μάλιστα δὲ ἐτήρουν
ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· ῥᾶον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων
ἐλάνθανον, ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἶη· ἄπορον γὰρ
ἐγίγνετο περιορμεῖν, τοῖς δὲ ἀφειδῆς ὁ κατάπλους καθ-
ειστήκει· ἐπὶκέλλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων,
καὶ οἱ ὀπλίται περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσαν.
8 Ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἠλίσκοντο. ἐσέεον δὲ καὶ
κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὑψυδροὶ, καλωδίῳ ἐν ἄσκοις
ἐφέλκοντες μῆκωνα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκοι-
μένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων φυλακαὶ ὕστερον
9 ἐγένοντο. παντὶ τε τρόπῳ ἐκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν
ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφῶς.
- 27 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς
ὅτι τάλαιπωρεῖται καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ,
ἠπόρουν καὶ ἐδεδοίεσαν μὴ σφῶν χειμῶν τὴν φυλακὴν
ἐπιλάβοι, ὀρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελο-
πόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην, ἅμα ἐν χωρίῳ
ἐρήμῳ καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἰοί τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν,
τόν τε ἔφορον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον,
ἀλλ' ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς
ἄνδρας ἢ τοῖς πλοίοις ἅ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε χειμῶνα
2 τηρήσαντας ἐκπλεύσεσθαι. πάντων δὲ ἐφοβοῦντο μάλιστα
τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμι-
ζον οὐκέτι σφίσι ἐπιζηρνεύεσθαι· καὶ μετεμέλοντο τὰς
3 σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Κλέων δὲ γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς
αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμενης τῆς ξυμβάσεως οὐ
τάληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. παραινούντων
δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους
τινὰς πέμψαι, ἠρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεαγένους
4 ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγασθήσεται ἢ ταῦτα
λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τὰναντία εἰπὼν ψευδῆς φραγήσεσθαι,
παρήκει τοῖς Ἀθηναίοις, ὀρῶν αὐτοὺς καὶ ὠρηγμένους τι
τὸ πλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χοῖ κατασκόπους μὲν
μὴ πέμπειν μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας, εἰ δὲ
δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς
5 ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου στρατηγὸν ὄντα

ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὢν καὶ ἐπιτιμιῶν, ῥάδιον εἶναι
 παρασκευῆ, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λα-
 βεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ αὐτὸς γ' ἂν, εἰ ἴρχε, ποιῆσαι
 τοῦτο. ὁ δὲ Νικίας τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑποθορυβησάν- 28
 των ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ, εἰ ῥάδιόν γε
 αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὄρων αὐτὸν ἐπιτιμιῶντα, ἐκέλευεν
 ἦντινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι
 ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ 2
 μόνον ἀφιέναι, ἐτοιμὸς ἦν, γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδω-
 σείοντα ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκείνον στρατη-
 γεῖν, δεδιὼς ἤδη. καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμησαι 3
 ὑποχωρεῖσαι, αὐτίς [δὲ] ὁ Νικίας ἐκέλευε καὶ ἐξίστατο τῆς
 ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο.
 οἱ δὲ, οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων
 ὑπέφευγε τὸν πλοῦν καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ
 ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκείνῳ
 ἐπεβόων πλεῖν. ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι 4
 ἐξαπαλλαγῆ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν οὔτε
 φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους πλεύσεσθαι τε λαβὼν ἐκ
 μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Ἀθηναίους δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς
 παρόντας καὶ πελταστὰς οἱ ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβροθηκότες
 καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους· ταῦτα δὲ ἔχων [ἔφη]
 πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ
 ἄξιεν Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς 5
 δὲ Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μὲν τι καὶ γέλωτος τῇ κουρολογία
 αὐτοῦ, ἀσμένους δ' ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν
 ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξε-
 σθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγῆσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἠλπίζον, ἢ
 σφαλεῖσι γνώμῃς Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσεσθαι.

Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ψηφισα- 29
 μένων Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρα-
 τηγῶν ἕνα προσελόμενος, Δημοσθένη, τὴν ἀναγωγὴν διὰ
 τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένη προσέλαβε πυρθα- 2
 νόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι.
 οἱ γὰρ στρατιῶται κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ
 καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες ὠρμητο δια-
 κινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἠνῆσος ἐμπρησθεῖσα
 παρέσχε. πρότερον μὲν γὰρ οὐσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπὶ τὸ 3
 πολὺν καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν αἰὲ ἐρημίαν ἐφοβεῖτο καὶ πρὸς
 τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῷ γὰρ ἂν

στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἄφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι, τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκῆτως ἢ βούλοιντο· ἐπ' ἐκείνοις γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν.

4 εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμοσεῖναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους δὲ τῆς χώρας, κρείσσους ἐνόμιζε τῶν πλειόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἐαυτῶν στρατοπέδον πολὺ ὄν διαρθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως

30 ἢ χρῆν ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἦμιστά

2 αὐτὸν ταῦτα ἐσίηι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν,

3 οὕτω δὴ τοὺς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδῶν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῆτον αὐτοὺς ἐσπέμπειν, τὴν τε νῆσον εὐαποβατιωτέραν οὔσαν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιοχρεῶν τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδῆν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων

4 ἐκ τῶν ἐγγυὺς ζυμμάχων καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἴξων καὶ ἔχων στρατιάν ἦν ἠτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπειρῷ στρατοπέδον κήρυκα, προκαλούμενοι, εἰ βούλοιντο, ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τὰ τε ὄπλα καὶ σφῆας αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾗ φυλακῇ τῇ μετρία τηρήσονται, ἕως ἂν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ.

31 οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὕστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἑὸ ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἐκατέρωθεν, ἐκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκιακόσιοι μάλιστα ὄντες ὀπλίται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτῆριον

2 τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὀπλίται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτιαιόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιμάδας ὁ ἄρχων εἶχε, μέρος τέ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τὸ

ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ
 τε θαλάσσης ἀπόκημινον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἤμιστα ἐπίμαχον·
 καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων λογάδην
 πεπονημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ κατα-
 λαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι 32
 ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρώτους φύλακας, οἷς
 ἐπέδραμον, εὐθύς διαφθείρουσιν, ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι
 ἀναλαμβάνοντας τὰ ὄπλα καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν,
 οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἔφορμον τῆς
 νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἔω γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς 2
 ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἐβδομήκοντα καὶ ὀλίγῳ πλείονων
 πάντες πλὴν θαλαμίων, ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι, τοξόται
 δὲ ὀκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσ-
 σηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον
 κατεῖχον πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων.
 Δημοσθένους δὲ τάξαντος διέστησαν κατὰ διακοσίους τε 3
 καὶ πλείους, ἔστι δ' ἢ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρό-
 τατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ἦ τοῖς πολε-
 μίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις καὶ μὴ ἔχωσι πρὸς ὃ τι
 ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίνωνται τῷ πλήθει, εἰ
 μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι,
 εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμέ-
 νων. κατὰ νώτου τε αἰεὶ ἔμελλον αὐτοῖς, ἢ χωρήσειαν, οἱ 4
 πολέμιοι ἔσσεσθαι [ψιλοὶ], καὶ οἱ ἀπορῳάται, τοξεύμασι
 καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόλαις ἐκ πολλοῦ ἔχον-
 τες ἀλκὴν· οἷς μὴδὲ ἐπελθεῖν οἶόν τε ἦν· φεύγοντές τε
 γὰρ ἐκράτουν καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοιαύτη μὲν
 γνώμη ὁ Δημοσθένης τό τε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει
 καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν καὶ 33
 ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε πρῶτον
 φυλακτῆριον διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα,
 ξυνετάξαντο καὶ τοῖς ὀπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπῆσαν,
 βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν· ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθ-
 ευστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νώτου. τοῖς 2
 μὲν οὖν ὀπλίταις οὐκ ἐδυνήθησαν προσμῖξαι οὐδὲ τῇ
 σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρῆσασθαι· οἱ γὰρ ψιλοὶ ἐκατέρωθεν
 βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκείνοι οὐκ ἀντεπῆσαν, ἀλλ'
 ἠσύχαζον. τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἢ μάλιστα αὐτοῖς προσθέον-
 τες προσκέοιτο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποσιρέφροντες ἡμύνοντο,
 ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες

- ῥαδίως τῆς φυγῆς χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς
 πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι
 34 οὐκ ἐδύναντο διώκειν ὄπλα ἔχοντες. χρόνον μὲν οὖν τινα
 ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἰγκροβόλισαντο· τῶν δὲ Λακε-
 δαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ἢ προσπίπτοιεν δυνα-
 μένων, γρόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας
 τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ
 πλεῖστον εἰληφότες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι καὶ ξυ-
 ειθισμένοι μῦλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι
 φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθύς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόν-
 θεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδου-
 λωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες καὶ
 ἐμβοήσαντες ἀθρόοι ὠρησαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔβαλλον
 λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι
 2 πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ
 ἔκκληξις τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης
 καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολλὸς
 ἄνω, ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμά-
 των καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ
 3 ἅμα φερομένων. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις καθίστατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ
 τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναπεκέκλαστο βαλλομένων, εἶχόν
 τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ
 ὄψει τοῦ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολε-
 μίων τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἔσακούοντες. κιν-
 δύνου τε πανταχόθεν περιεστῶτος καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα
 35 καθ' ὃ τι χρὴ ἀμυνομένους σωθῆναι. τέλος δὲ τραυμα-
 τιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφε-
 σθαι, ξυγγλήσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς
 2 νήσου, ὃ οὐ πολὺν ἀπέειχε, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς
 δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῶν ἔτι πλέονι βοῇ τεθαρ-
 σηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὅσοι
 μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον, οἱ δὲ
 πολλοὶ διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτην φυλάκων
 ἐτάξαντο παρὰ πᾶν ὡς ἀμυνομένοι ἤπερ ἦν ἐπίμαχον.
 3 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ
 κίχλωσιν χωρίου ἰσχύι οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἑναν-
 4 τίας ὤσασθαι ἐπειρῶντο, καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς
 ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμρότεροι ὑπὸ τε
 τῆς μάχης καὶ δίψης καὶ ἡλίου ἀντείχον, πειρώμενοι οἱ

μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι·
 ὄσον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύναντο ἢ ἐν τῷ πρῖν, οὐκ
 οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια. ἐπειδὴ δὲ 36
 ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς
 Κλέωνι καὶ Δημοσθένει ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ
 βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν
 ψιλῶν περιμέναι κατὰ νότου αὐτοῖς ὀδίῳ ἢ ἂν αὐτὸς εὖρη,
 δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ἤτήσατο, ἐκ 2
 τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ
 αἰεὶ παρεῖζον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου προβαίνων καὶ
 ἢ οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχύι πιστεύσαντες οὐκ ἐφύ-
 λασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε, καὶ ἐπὶ
 τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανείς κατὰ νότου αὐτῶν τοὺς
 μὲν τῷ ἀδοκίῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ ἃ προσεδέχοντο ἰδόν-
 τας πολλῶ μᾶλλον ἐπέρρωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλ- 3
 λόμενοι τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ
 ξυμπτώματι, ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμο-
 πύλαις (ἐκείνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων [τῶν
 Περσῶν] διεφθάρησαν οὗτοί τε), ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες
 οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ
 ἀσθενεῖα σωματίων διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν· καὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν ἐφόδων. γνοὺς δὲ ὁ Κλέων 37
 καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι, εἰ καὶ ὅποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι,
 διαφθαρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρως στρατιᾶς,
 ἔπασσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βουλόμενοι
 ἀγαγεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴ πως τοῦ κηρύγματος
 ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ [τὰ ὄπλα παραδοῦναι]
 καὶ ἦσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ, ἐκήρυξάν τε, εἰ βού- 2
 λοντο, τὰ ὄπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίοις
 ὥστε βουλευῆσαι ὅ τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ. οἱ δὲ ἀκούσαντες 38
 παρεῖσαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖστοι καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσει-
 σαν δηλοῦντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα
 γενομένης τῆς ἀνοχωχῆς ξυνηλθον ἐς λόγους ὁ τε Κλέων
 καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ἐκείνων Στύφρων ὁ Φάρακος, τῶν
 πρότερον ἀρχόντων τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος, Ἐπιτάδου,
 τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν Ἰππαργέτου ἐφηρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς
 ἔτι ζῶντος κειμένου ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφηρημέ-
 νος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκείνοι πάσχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ 2
 Στύφρων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυχέσασθαι
 πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡπειρῷ Λακεδαιμονίους ὅ τι χρῆ σφᾶς

- 3 ποιεῖν. καὶ ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθηναίων καλούντων ἐκ τῆς ἡπείρου κήρυκας καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δις ἢ τρίς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν ὅτι „οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βουλευέσθαι μηδὲν αἰσχρὸν ποιούντας.“ οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὄπλα παρέδοσαν καὶ σφᾶς αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτι ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδοσαν ἐς φυλακὴν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοῖδε· εἴκοσι μὲν ὀπλίται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὅπτι' ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτιάται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν.
- 39 Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῆσαν, ἐσιποδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο· καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἐκάστω παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἔξουσίαν. οἱ μὲν δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μανιώδης οὖσα ἢ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἦγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέσθη. παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο (τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἠξίουσαν τὰ ὄπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους ὡς ἐδύνατο ἀποθνήσκειν), ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους. καί τις ἐρομένου ποτὲ ὑστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἓνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κάγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολ-

λοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον, λέγων τὸν οἰστόν, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε, δῆλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο.

Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν 41 δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν· ἦν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλλουσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτείνειν. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστή- 2 σαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσηνῖοι ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης [γῆς]) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐλήξοντο τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἐβλαπτον ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν 3 χρόνῳ ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἰλώτων αὐτομολούντων καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθῆ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥαδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἐνδηλοῖ εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς καὶ ἐπειρῶντο τὴν τε Πύλον καὶ τοὺς ἀνδρας κομιζέσθαι. οἱ δὲ μειζόνιον 4 τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτῶντων αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθύς Ἀθηναῖοι ἐς 42 τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ δισχιλίαις ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἐν ἵππαγωγῶις ναυσὶ διακοσίοις ἱππεῦσιν· ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν συμμαχῶν Μιλήσιοι καὶ Ἄνδροιοι καὶ Καρύστιοι, ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου τρίτος αὐτός. πλείοντες δὲ ἅμα ἔω ἔσχον μεταξὺν Χερσο- 2 νήσου τε καὶ Ρεῖτου ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγειος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν Δωριῆς τὸ πάλαι ἰδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν οὖσιν Αἰολεῦσι· καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου ἐνθα αἱ νῆες κατέσχον ἢ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίου ἀπέχει, ἢ δὲ Κορινθίων πόλις ἐξήκοντα, ὁ δὲ ἰσθμὸς εἴκοσι. Κορινθιοὶ δὲ 3 προπυθόμενοι ἐξ Ἀργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἤξει τῶν Ἀθηναίων ἐκ πλείονος, ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ δ' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἳ κατασχήσουσιν. ὡς 4 δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύσαντες καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχραιᾷ,

ἦν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα ἴωσιν, ἐβοήθουν
 43 κατὰ τάχος. καὶ Βάϊτος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο
 γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόχον ἦλθεν
 ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην φυλάξων ἀτείχιστον οὔσαν,
 2 Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλλεν. καὶ πρῶτον μὲν
 τῷ δεξιῷ κέρα τῶν Ἀθηναίων εὐθύς ἀποβεβηκότι πρὸ
 τῆς Χερσονήσου οἱ Κορινθιοὶ ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ
 τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ καὶ ἐν
 3 χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ
 Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἕσχατοι)
 ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους καὶ ἐώσαντο μόλις· οἱ δὲ
 ὑποχωρήσαντες πρὸς αἰμασιάν (ἦν γὰρ τὸ χωρίον πρόσ-
 4 αντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λίθοις καθύπερθε ὄντες καὶ
 παιανίσαντες ἐπῆσαν αὐτοῖς, δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων
 4 ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. λόχος δὲ τις τῶν Κορινθίων
 ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρα ἐαντῶν ἔτρεψε τῶν Ἀθη-
 ναίων τὸ δεξιὸν κέρας καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν·
 5 πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ
 οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν
 ἐμάχετο ξυνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κοριν-
 6 θίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθη-
 ναίων ἠμύνετο· ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν
 44 κώμην πειράσειν. χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντείχον οὐκ
 ἐνδιδόντες ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ
 ἱππῆς ὠφέλιμοι ξυμμαχόμενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων
 ἱππους) ἐτράποντο οἱ Κορινθιοὶ καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς
 τὸν λόφον καὶ ἔθεντο τὰ ὄπλα καὶ οὐκέτι κατέβαινον,
 2 ἀλλ' ἠσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν
 κέρας οἱ πλεῖστοί τε αὐτῶν ἀπέθανον καὶ Λυκόφρων ὁ
 στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, οὐ κατὰ
 δίωξιν πολλὴν οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη,
 3 ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἰδρῦθη. οἱ δὲ Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῆσαν ἐς μάχην, τοὺς τε νεκροὺς
 ἐσκόλεον καὶ τοὺς ἐαντῶν ἀνηροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως
 4 ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἱ ἐν τῇ Κεγχρεῖᾳ
 ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα πλεύσωσι,
 τοῖσι οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ
 Ὀρείου· κοινοροτὸν δὲ ὡς εἶδον καὶ ὡς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν
 εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι
 5 τῶν Κορινθίων αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ

Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγαιτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ στυλεῦματα καὶ τοὺς ἐαυτῶν νεκροὺς πλὴν δυοῖν, οὓς ἐγκατέλιπον οὐδ' ἰσχυροὶ εὐρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους, ἐκ δ' αὐτῶν ἐπιζηρκευσάμενοι τοὺς νεκροὺς οὓς ἐγκατέλιπον ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους πενήκοντα.

Ἄραυτες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμυῶνα τῆς Κορινθίας· ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους. καὶ καθορμισάμενοι τὴν τε γῆν ἐδήλωσαν καὶ τὴν νύκτα ἠύλισαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον καὶ ἀπόβασιν τινα ποιησάμενοι ἀφίκοντο ἐς Μέθαρα τὴν μεταξὺ Ἐπιδάουρου καὶ Τροιζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς χερσονήσου Ἰσθμὸν ἐτείχισαν [ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστὶ]. καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλήστευον τὸν ἔπειτα χρόνον τὴν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἠλιάδα καὶ Ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσὶν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ ὄρει τῇ Ἰσιώτῃ Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἱ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς καὶ πολλὰ ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τεῖχος εἶλον, οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπιζούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ ὄπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὐ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστ' ἐὰν (εἷς) τις ἀλγὴ ἀποδιδράσκειν, ἅπασιν λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς ἐλθόντας οὐκ ἀποστεινῶσι, μηχανῶνται τοιόνδε τι· τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους, ὑποπέμψαντες φίλους καὶ διδάξαντες ὡς καὶ εὐνοίαν δὴ λέγειν ὅτι κράτιστον

αὐτοῖς εἶη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ
 ἐτοιμάσειν· μέλλειν γὰρ δὴ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἀθη-
 ναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.
 47 ὡς δὲ ἔπεισαν καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον ἐκπλέοντες
 ἐλήφθησαν, ἐλέλυτό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις
 2 πιωρδέδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου
 οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφρασιν γενέσθαι καὶ
 τοὺς τεληρησαμένους ἀδέεστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ στρατηγοὶ
 τῶν Ἀθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βού-
 λεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν
 3 ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσποιῆσαι. παραλαβόν-
 τες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα κατειρῶσαν,
 καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας διῆγον διὰ
 δυοῖν στοίχων ὀπλιτῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένων, δε-
 δεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους καὶ κεντου-
 μένους ὑπὸ τῶν παραιεταγμένων, εἴ ποῦ τίς τινα ἴδοι
 ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχυνον
 48 τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προιόντας. καὶ ἐς μὲν ἄνδρας
 ἐξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τῷ τρόπῳ
 ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες (ᾔθοντο γὰρ αὐτοὺς με-
 τασιῆσοντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν)· ὡς δὲ ἦσθοντο καὶ τις
 αὐτοῖς ἐδήλωσε, τοὺς τε Ἀθηναίους ἐπεζαλοῦντο καὶ
 ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς διαφθεῖρειν, ἔκ τε
 τοῦ οἴκῳ οὐκέτι ἦθελον ἐξιέναι, οὐδ' εἰέναι ἔφασαν
 2 κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα. οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ
 μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διανοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάν-
 τες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἴκῳ καὶ διελόντες τὴν
 3 ὄροφὴν ἔβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ
 ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἐδύναντο καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς
 αὐτοὺς διέφθειρον, οἰσιούς τε οὓς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι ἐς
 τὰς σφραγᾶς καθιέντες καὶ [ἐκ] κλιτῶν τινῶν, αἱ ἔτυχον
 αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις καὶ ἐκ τῶν ἱματίων
 παραιρήματα ποιῶντες ἀπαγχόμενοι. παντί (τε) τρόπῳ
 τὸ πολὺ τῆς νυκτός (ἐπεγένειο γὰρ νύξ τῷ παθήματι)
 ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω
 1 διεφθάρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ ἡμέρα
 ἐγένετο, φορητῶν ἐπὶ ἀμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον
 ἕξω τῆς πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι
 5 ἔαλωσαν, ἠνδραπόδισαν. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ
 ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν, καὶ ἡ

στάσις πολλή γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἐτέρων ὅ τι καὶ ἀξιόλογον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, 6 ἵνα περ τὸ πρῶτον ὤρηγητο, ἀποπλεύσαντες μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν.

Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀχαρνᾶνες ἅμα 49 τελευτῶντος τοῦ Θέρους στρατευσάμενοι Ἀνακτόριον Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίαν· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀχαρνᾶνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ Θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, 50 εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγός, αἱ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, Ἀρταφέρνη, ἄνδρα Πέρσῃν, παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Μακεδαιμόνα ξυλλαμβάνει ἐν Ἡϊόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. καὶ αὐτοῦ κοι- 2 σθέντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολάς μεταγραφάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμῶν ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων κερφάλιον ἦν [πρὸς Μακεδαιμονίους], οὐ γινώσκειν ὅ τι βούλονται· πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβειων οὐδένα ταῦτα λέγειν· εἰ οὖν βούλονται σαφῆς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν 3 δὲ Ἀρταφέρνη ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἐφεσον καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθόμενοι αὐτόφθι βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον 51 τὸ καινὸν κελυσάντων Ἀθηναίων καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστις καὶ βεβαιότητα ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφῶν νεώτερον βουλευσείν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου Θέρους εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου 52 ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νομηγίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἵσταμένου ἔσεισε. καὶ οἱ Μυτιληναίων φρυγάδες καὶ τῶν 2 ἄλλων Λεσβίων, ὀρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ μισθωσάμενοι ἐκ τε Πελοποννήσου ἐπιζουρικὸν καὶ αὐτόφθεν ξυναγείραντες, αἰροῦσι Ροίτειον, καὶ λαβόντες

δισχιλίους στατηῆρας Φωκαΐτας ἀπέδωσαν πάλιν, οὐδὲν
 3 ἀδιζήσαντες· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύ-
 σαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. καὶ
 ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀιταίας
 καλουμένας, ἕς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένων Ἀθη-
 ναῖοι εἶχον, ἔλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντα-
 νδρον· καὶ κρατυνάμενοι αὐτὴν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία
 ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων ἐκ τῆς Ἰδῆς
 ἐπιχειμένης, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν) ῥαδίως ἀπ' αὐτῆς
 ὁρμώμενοι τὴν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν καὶ τὰ
 4 ἐν τῇ ἡπειρῷ Αἰολικὰ πολίσματα χειρώσεσθαι. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

53 Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἐξίχοντα ναυσὶ καὶ
 δισχιλίους ὀπλίταις ἵππεῦσί τε ὀλίγοις καὶ τῶν ξυμμάχων
 Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαρόντες ἐστράτευσαν ἐπὶ
 Κύθηρα· ἐστρατῆγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ
 Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους καὶ Ἀντοκλῆς ὁ Τορμαίου.
 2 τὰ δὲ Κύθηρα νήσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ
 κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ
 κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινον αὐτόσε κατὰ
 ἔτος, ὀπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον αἰεὶ καὶ πολλὴν
 3 ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου
 καὶ Λιβύης ὀλκᾶδων προσβολή, καὶ λησταὶ ἅμα τὴν Λα-
 κωνικὴν ἴσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ἥπερ μόνον οἶόν τ'
 ἦν κακουργεῖσθαι· πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν
 54 καὶ Κρητικὸν πέλαγος. κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ
 στρατῷ δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίους Μιλησίων ὀπλίταις
 τὴν ἐπὶ θαλάσση πόλιν Σζάνδειαν καλουμένην αἰροῦσι,
 τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ
 πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἀπὸ θαλάσσης
 πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ ἤρπον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπε-
 2 δευμένους ἅπαντας. καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μὲν τινα
 χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθηριοὶ, ἔπειτα τραπόμενοι κατ-
 ἔφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς
 Νικίαν καὶ τοὺς ξυνάρχοντας Ἀθηναίους ἐπιτρέψαι περὶ
 3 σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. ἴσαν δὲ τινες καὶ γενόμενοι
 τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρὸς τινὰς τῶν Κυθηρίων, διὸ
 καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό τε παραντίκα καὶ τὸ
 ἔπειτα τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς· ἀνέστησαν γὰρ
 (ἂν) οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας καὶ

ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπιχειμένης. μετὰ δὲ ⁴
τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ
λιμένι πόλισμα παραλαβόντες καὶ τῶν Κυθήρων φυλα-
κὴν ποιησάμενοι ἔπλευσαν ἔς τε Ἀσίην καὶ Ἔλος καὶ τὰ
πλεῖστα τῶν περὶ Θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι
καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἶη ἐδῆουν τὴν
γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτὰ.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ ⁵⁵
Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἔς τὴν γῆν σφῶν
ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόα μὲν οὐδαμοῦ
τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς
διέπειψαν, ὀπλιτῶν πλήθος, ὡς ἕκασταχόσε ἔδει, καὶ
τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι
νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου
μὲν τοῦ ἐπὶ τῇ νήσῳ πάθους ἀνεκπίστου καὶ μεγάλου,
Πύλου δὲ ἔχομένης καὶ Κυθήρων καὶ πανταχόθεν σφῶς
περισσιῶτος πολέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου, ὥστε ²
παρὰ τὸ εἰωθὸς ἰππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο καὶ
τοξότας, ἔς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ
ὀκνηρότεροι ἐγένοντο ξυνεσιῶτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν
σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ
πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον αἰεὶ ἔλλιπές
ἦν τῆς δοκίσεώς τι πράξειν· καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης ³
πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἐκπληξιν
μεγίστην παρεῖχε, καὶ ἐδέδισαν μὴ ποτε αὐθις ξυμφορὰ
τις αὐτοῖς περιτύχη οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ, ἀτολμότεροί τε ⁴
δι' αὐτὸ ἔς τὰς μάχας ἦσαν καὶ πᾶν ὅ τι κινήσειαν ᾗοντο
ἀμειψήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι
ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τοῦ κακοπραγεῖν. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ⁵⁶
τότε τὴν παραθαλάσσιον δηροῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν,
ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει
τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ·
μία δὲ φρουρά, ἥπερ καὶ ἡμύνατο περὶ Κοτύριαν καὶ
Ἀφροδιτίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐσζεδασμένον
ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὀπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε
πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι καὶ
ὄπλα ἐλήφθη, τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευ-
σαν ἔς Κύθηρα. ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἔς Ἐπίδαυρον ²
τὴν Λιμηράν, καὶ δηώσαντες μέρος τι τῆς γῆς ἀφικνουῦν-
ται ἐπὶ Θυρέαν, ἣ ἔστι μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης,

- μεθορία δὲ τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς. νεμόμενοι δὲ αὐ-
τὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν
διὰ τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν
Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας καὶ ὅτι Ἀθηναίων
ὑπακούοντες ὁμῶς πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔστασαν.
- 57 προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων οἱ Αἰγινήται τὸ μὲν
ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖχος ἐκλείπουσιν,
ἔς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ἣ ὄκουν, ἀπεχώρησαν ἀπέχουσαν
2 σταδίους μάλιστα δέκκι τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν
Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ
καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν
δεομένων τῶν Αἰγινήτων, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο
ἐς τὸ τεῖχος κατακλῆσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ
3 μετέωρα ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἠσύχαζον. ἐν
τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόντες καὶ χωρήσαντες εὐθὺς
πάσῃ τῇ στρατιᾷ αἰροῦσι τὴν Θυρέαν. καὶ τὴν τε πόλιν
κατέκασαν καὶ τὰ ἐνότια ἐξεπόρθησαν, τοὺς τε Αἰγινήτας,
ὅσοι μὴ ἐν χειρὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες ἀφίζοντο ἐς τὰς
Ἀθήνας καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακε-
δαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους· ἐξωγήθη γὰρ
4 τετρωμένος. ἦγον δὲ τινὰς καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας
ὀλίγους, οὓς ἰδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. καὶ
τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς
τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρίους οἰκοῦντας τὴν
ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινήτας δὲ
ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἐάλωσαν διὰ τὴν προτέραν αἰεί
ποτε ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ
νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.
- 58 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ
Γελώοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἶτα
καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιωταὶ ξυνηλθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν
τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴ-
πως ξυναλλαγεῖεν. καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνώμαι ἐλέγοντο
ἐπ' ἀμφοτέρα, διαφερομένων καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί
τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον, καὶ Ἐρμοκράτης ὁ Ἐρμιωνος
Συρακόσιος, ὅπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτούς, ἐς τὸ
κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.
- 59 „Οὔτε πόλειωσ ὦν ἐλαχίστης, ὧ Σικελιωταί, τοὺς λόγους
ποιήσομαι οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν
δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμε-

νος τῆ Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ὡς ²
χαλεπὸν τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρο-
γοροίῃ; οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθία ἀναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν,
οὔτε φόβῳ, ἣν οἴηται τι πλεόν σχίσειν, ἀποτρέπεται.
ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρδη μεῖζω φαίνεσθαι τῶν
δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν ἐρίστικεσθαι πρὸ
τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦσθαι· αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν ³
καιρῷ τύχοιεν ἐκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν
ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθο- ⁴
μένοις πλείστου ἂν ἄξιον γένοιτο· τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι
εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι τό τε πρῶτον ἐπολεμήσαμεν
καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα κατ-
αλλαγῆναι, καὶ ἦν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἐκάστῳ ἔχοντι
ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

„Καίτοι γινῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ ⁶⁰
σωφρονοῦμεν, ἢ ξυνοδος ἔσται, ἀλλ' εἰ ἐπιβουλευομένην
τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθηναίων δινη-
σόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν
λόγων ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νομίσαι, οἱ
δύναμιν ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τὰς τε ἀμαρίας
ἡμῶν τηροῦσιν ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐν-
νόμῳ ξυμμαχίας τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ
ξυμφέρον καθίστανται. πόλεμον γὰρ αἰρομένων ἡμῶν καὶ ²
ἐπαγομένων αὐτοῦς, ἄνδρας οἱ καὶ τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους
αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσι, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς ποιοῦντων
τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅμα προσοπτόντων
ἐκείνοις, εἰκός, ὅταν γινῶσιν ἡμᾶς τειρωχομένους, καὶ
πλέονι ποτε στόλῳ ἐλθόντας αὐτοὺς τάδε πάντα πειρώσα-
σθαι ὑπὸ σφᾶς ποιῆσθαι. καίτοι τῆ ἑαυτῶν ἐκάστους, ⁶¹
εἰ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήγοντα ἐπιζητούμενους
μᾶλλον ἢ τὰ εἰοῖμα βλίπτοντας ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι
καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν, νομίσαι τε σιάσιν
μάλιστα φθειρεῖν τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ
ἔνοικοι ξυμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ
διέσταμεν. ἂ χρὴ γρόντας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτη καταλλα- ²
γῆναι καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σιῶζειν τὴν
πᾶσαν Σικελίαν, παρεστάναι δὲ μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Λωρῆς
ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῆ Ἰάδι
ξυγγενεῖα ἀσφαλές. οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι δίχα πέφυκε, ³
τοῦ εἰέρου ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν

- 4 ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτήμεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ
 τοῦ Χαλκιδικικοῦ γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε
 σφίσι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ
 5 δίκαιον μᾶλλον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέσχοντο. καὶ
 τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι
 πολλῇ ξυγγνώμῃ, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφο-
 μαί, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἐτοιμοτέροις οὔσι· πέφυκε
 γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἰκοντος,
 6 φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσοι δὲ γινώσκοντες αὐτὰ
 μὴ ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον
 ἦκει κρίνας, τὸ κοινῶς φροβερόν ἅπαντας εὖ θέσθαι,
 7 ἀμαρτάνομεν. τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο,
 εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαῖμεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν
 ὀριμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπιταλεσαμένων.
 8 καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ
 ἀπραγμόνως παύονται, οἳ τ' ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι
 ἐλθόντες εὐλόγως ἀπρακτοὶ ἀπίασι.
- 62 „Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν
 2 εὖ βουλευομένοις εὐρίσκεται· τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμο-
 λογουμένην ἀριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χοῖ καὶ ἐν ἡμῖν
 αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἴ τί τῳ ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ
 εἴ τῳ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχίαν μᾶλλον ἢ πόλεμον τὸ μὲν
 παῦσαι ἂν ἐκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς
 καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνότερας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ
 τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διέλθοι [ὥσπερ περὶ τοῦ
 πολεμῆν]; ἢ χοῖ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμὸς λόγους
 ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὐτοῦ τινα σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν
 3 προῖδεῖν. καὶ εἴ τις βεβαίως τι ἢ τῳ δίκαιῳ ἢ βίᾳ πράξειν
 οἶεται, τῳ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνούς
 ὅτι πλείους ἤδη, καὶ τιμωρίας μειτόντες τοὺς ἀδικούντας
 καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι θντάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἳ μὲν
 οὐχ ὅσον οὐκ ἡμῶντο ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν, τοῖς δ' ἀντὶ
 4 τοῦ πλέον ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ξυνέβη. τιμωρία
 γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικάως, ὅτι καὶ ἀδικεῖται· οὐδὲ ἰσχύς
 βέβαιον, διότι καὶ εὐέλπι. τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ μέλ-
 λοντος ὡς ἐπὶ πλεῖστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον
 ὃν ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἴσον γὰρ δεδιότες
 63 προμηθία μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα. καὶ νῦν τοῦ
 ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέχμαριον δέος καὶ διὰ τὸ
 ἤδη, φροβερόν παρόντας Ἀθηναίους, καὶ ἀμφοτέρω

ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἔλλιπές τῆς γνώμης ὧν ἕκαστός τις ᾤθημεν πράξειν ταῖς κωλύμασι ταύταις ἰκανῶς νομίσαντες εἰσθῆναι, τοὺς ἐφροσῖτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς αἰδίων ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλείστον σπεισάμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὐτοὺς ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμπαν τε δὴ ² γινώμεν πειθόμενοι μὲν ἑμοὶ πόλιν ἔξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρωῖντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμννούμεθα ἤδη, ἀπιστήσαντες (δ') ἄλλοις ὑπακουσόμενοι, οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθρίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνοίμεθα.

„Καὶ ἐγὼ μὲν, ἄπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, πόλιν τε ⁶⁴ μεγίστην παρεχόμενος καὶ ἐπιῶν τῷ μᾶλλον ἢ ἀμννούμενος ἀξιώ προιδόμενος αὐτῶν συγγωρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι, μηδὲ μωρία φιλονικῶν ἠγεῖσθαι τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκράτῳ εἶναι καὶ ἧς οὐκ ἀρχῷ τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἦσασθαι. καὶ τοὺς ἄλλους δικαίῳ ταῦτό μοι ² ποιῆσαι, ἔφ' ὑμῶν αὐτῶν καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν (ὄν) οἰκείους οἰκείων ἦσασθαι, ³ ἢ Δωριέα τινὰ Δωριέως ἢ Χαλκιδικέα τῶν συγγενῶν, τό τε ξύμπαν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μιᾶς χώρας καὶ περιούτου καὶ ὄνομα ἐν κεκλημένους Σικελιώτας, [οἱ] πολεμήσοιμεν τε, οἴμαι, ὅταν ξυμβῆ, καὶ συγγωρησόμεθά γε πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς λόγοις κοινοῖς χρώμενοι· τοὺς ⁴ δὲ ἄλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθροοὶ ἀεὶ, ἣν σωφρονώμεν, ἀμννούμεθα, εἶπερ καὶ καθ' ἑκάστους βλαπτόμενοι ξύμπαντες κινδυνεύομεν, ξυμιμάχους δὲ οὐδέποτε τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε γὰρ ποιῶντες ἐν τε ⁵ τῷ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆναι καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ἦσσαν ἐπιβουλευομένην.“

Τοιαῦτα τοῦ Ἐρμοκράτους εἰπόντος πειθόμενοι οἱ ⁶⁵ Σικελιώται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηρέχθησαν γνώμη ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἅ ἕκαστοι ἔχουσι, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι ἀργύριον ταξιδίον τοῖς Συρακοσίοις ἀποδοῦσιν· οἱ δὲ τῶν ² Ἀθηναίων ξύμμαχοι παραζαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει

- ὄντας εἶπον ὅτι ξυμβήσονται καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται
 καὶ κείνοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὴν
 ὁμολογίαν, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ
 3 ταῦτα ἐκ Σικελίας. ἔλθόντας δὲ τοὺς στρατηγούς οἱ ἐν
 τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν φρυγῇ ἐξημίωσαν, Πυθόδω-
 ρον καὶ Σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα
 ἐπράξαντο, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καιυστρέψασθαι
 4 δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. οὕτω τῇ γε παρούσῃ
 εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἤξιον σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ
 καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτερα μεγάλη τε ὁμοίως
 καὶ ἐνδεεστέρα παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ
 παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα
 ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.
- 66 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρήs οἱ ἐν τῇ πόλει πιεζό-
 μενοι ὑπὸ τε Ἀθηναίων τῇ πολέμῳ, ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον
 δις ἐσβαλλόντων πανστρατιᾶ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν
 σφετεῶν φυγάδιων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἱ στασιασάντων
 ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους χαλεποὶ ἦσαν ληστεύοντες,
 ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς
 2 φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ
 φίλοι τῶν ἔξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι φανερώs μᾶλλον ἢ
 πρότερον καὶ αὐτοὶ ἤξιον τούτου τοῦ λόγου ἔχασθαι.
- 3 γρόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον
 ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται
 λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς,
 Ἴπποκράτη τε τὸν Ἀρίφρονος καὶ Δημοσθένη τὸν Ἀκτι-
 σθένους, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν καὶ νομιζόντες
 ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν
 4 κατελθεῖν. ξυνέβησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μαζρὰ τείχη ἐλεῖν
 Ἀθηναίους (ἦν δὲ σταδίῳ μάλιστα ὀκτώ ἀπὸ τῆς πόλεως
 ἐπὶ τὴν Νισαίαν τὸν λιμένα αὐτῶν), ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσω-
 σιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ἧ αὐτοὶ μόνοι
 ἐφρούρουν βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων, ἔπειτα δὲ
 καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειραῶσθαι ἐνδοῦναι· ῥᾶρον δ' ἤδη ἔμελ-
 67 λον προσχωρήσειν τούτου γεγενημένον. οἱ οὖν Ἀθηναῖοι,
 ἐπειδὴ ἀπὸ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκευάστο
 ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινῶν τὴν Με-
 γαρῶν νῆσον ὀπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἴπποκράτης ἤρχεν,
 ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνθενον [τὰ τείχη] καὶ
 2 ἀλείχεν οὐ πολὺ· οἱ δὲ μεῖα τοῦ Δημοσθένους τοῦ εἰέρου

στρατηγοῦ Πλαταιῆς τε ψилоὶ καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευ-
σαν ἐς τὸ Ἐνβάλιον, ὃ ἔστιν ἔλασσον ἄποθεν. καὶ ἤσθετο
οὐδεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα
ταύτην. καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες ³
τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν. ἀκάτιον ἀμυρηρικὸν
ὡς ληστίαί, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευζότες τὴν ἀνοιξιν τῶν
πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἀμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ
τῆς τάφρου κατακοιμίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν
καὶ ἐκπλεῖν· καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι πάλιν αὐτὸ τῇ ἀμάξῃ
κοιμίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως
τοῖς ἐκ τῆς Μινύας Ἀθηναίοις ἀφανῆς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ,
μὴ ὄντος ἐν τῇ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. καὶ τότε ⁴
πρὸς ταῖς πύλαις ἤδη ἦν ἡ ἀμαξα, καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ
τὸ εἰωθὸς ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ
ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς
ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγλησθῆναι πάλιν
τὰς πύλας καὶ ἕως ἔτι ἡ ἀμαξα ἐν αὐταῖς ἦν, κώλυμα
οὔσα προσθεῖναι· καὶ αὐτοῖς ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες
Μεγαρῆς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶ- ⁵
τον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένη Πλαταιῆς τε καὶ περι-
πολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς
ἐντὸς τῶν πυλῶν (ἤσθετο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννή-
σιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθούοντας οἱ Πλαταιῆς ἐκρά-
τησαν καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὀπλίταις ἐκίφερομένοις
βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθη- ⁶⁸
ναίων ἤδη ὁ αἰὲ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος.
καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ²
ἡμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν, οἱ δὲ πλείους
ἐς φυγὴν κατέστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων
προσπεπτωζότων καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντι-
μαχομένων νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφῆς Μεγαρέας προ-
δεδωκέναι. ξυνέεισε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ³
ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κηρύξαι τὸν βουλούμενον εἶναι Μεγαρέων
μετὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὄπλα. οἱ δ' ὡς ἤκουσαν,
οὐδέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολε-
μεῖσθαι κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἔφ' ἑάλω- ⁴
κότων ἤδη τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων
θορυβουμένων οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλο
μετ' αὐτῶν πλῆθος, ὃ ξυνῆδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν
τὰς πύλας καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς ⁵

τῶν πυλῶν ἀνοιχθειῶν ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους, αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσσεσθαι (λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι), ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως· καὶ γὰρ [οἱ] ἀπὸ τῆς Ἐλευσίνοσ κατατὸ ξυγκείμενον τετρακισχίλιοι ὀπλίται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆσ 6 ἑξακόσιοι [οἱ] τὴν νύκτα πορευόμενοι παρήσαν. ἀηλιμμένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλασ καταγορεύει τις ξυνειδῶσ τοῖσ ἑτέροισ τὸ ἐπιβούλευμα. καὶ οὐ ξυστραφέντεσ ἀθρόοι ἦλθον καὶ οὐκ ἔρασαν χολῆραι οὔτε ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοὔτο ἰσχύοντεσ μᾶλλον τολμῆσαι) οὔτε ἐσ κίνδυνον φανερόν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴτε μὴ πείσεται τις, αὐτοὔ τὴν μάχην ἔσσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡσ τὰ βέλτιστα βουλευόντεσ ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰσ πύλασ παρέμενον φυλάσσοντεσ, ὡστε οὐκ ἐγένετο τοῖσ ἐπιβουλεύουσι 69 πρᾶξαι ὃ ἔμελλον. γνόντεσ δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν βία οὐχ οἰοίτε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθύσ περιετείχιζον, νομίζοντεσ, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰσ ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ 2 τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι (παρεγένετο δὲ σίδηρόσ τε ἐκ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ καὶ λιθουργοὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτηδέια)· ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοὔ τείχοσ ὃ εἶχον καὶ διοικοδομήσαντεσ τὸ πρὸσ Μεγαρέασ, ἀπ' ἐκεῖνον ἐκατέρωθεν ἐσ θάλασσαν [τῆσ Νισαίας] τάφρον τε καὶ τεῖχη * διελομένη ἢ στρατιά, ἐκ τε τοὔ προαστείου λίθοισ καὶ πλίνθοισ χωόμενοι, καὶ κόπτοντεσ τὰ δένδρα καὶ ὕλην ἀπεσταύρουν εἴπη δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοὔ προαστείου ἐπάλξισ 3 λαμβάνουσαι αὐταῖ ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὄλην εἰργάζοντο· τῇ δ' ὕστεραία περὶ δειλὴν τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαία δέσσαντεσ, σίτου τε ἀπορία (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆσ ἄνω πόλεωσ ἐχρῶντο) καὶ τοὺσ Πελοποννησίουσ οὐ νομίζοντεσ ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τοὺσ τε Μεγαρέασ πολεμίουσ ἠγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖσ Ἀθηναίοισ ῥητοὔ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆραι ὅπλα παραδόντασ, τοῖσ δὲ Λακεδαιμονίοισ, τῷ τε ἄρχοντι καὶ εἴ τις ἄλλοσ ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίοισ ὅ τι ἂν βούλωνται. ἐπὶ τούτοισ ὁμολογήσαντεσ 4 ἐξῆλθον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μαζρὰ τεῖχη ἀπορρήξαντεσ ἀπὸ τῆσ τῶν Μεγαρέων πόλεωσ καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντεσ τᾶλλα παρεσκευάζοντο.

Βρασίδης δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον 70
 τὸν χρόνον ἐτύγγανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὧν, ἐπὶ
 θοράκης στρατείαν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς ἤσθετο τῶν
 τειχῶν τὴν ἄλωσιν, δείσας περὶ τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ
 Πελοποννησίοις καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῆναι, πέμπει ἔς τε
 τοὺς Βοιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι
 ἐπὶ Τριποδίσχον (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα
 τοῦτο ἔχουσα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γεραναίᾳ), καὶ αὐτὸς ἔχων
 ἤλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὀπλίτας,
 Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικωνίων δὲ ἑξακοσίους καὶ
 τοὺς μεθ' αὐτοῦ ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν, οἰόμενος
 τὴν Νισαίαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνύλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο 2
 (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσχον ἐξελεῖσθαι), ἀπολέξας
 τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἐκπυστος γενέσθαι, προσ-
 ἤλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθῶν τοὺς Ἀθηναίους
 ὄντας περὶ τὴν Θάλασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ
 ἅμα εἰ δύναίτο ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον,
 τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν ἐσελεῖσθαι βεβαιώσασθαι. καὶ
 ἠξίου δέξασθαι σφᾶς λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν
 Νισαίαν. αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ 71
 μὲν μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἔσαγαγῶν αὐτοὺς ἐκβάλλη,
 οἱ δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπιθῆται σφίσι καὶ
 ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὐτὴν οὐσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων
 Ἀθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει
 ἡσυχάσασσι τὸ μέλλον περιδεῖν. ἠλπίζον γὰρ καὶ μάχην 2
 ἐκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάν-
 των, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέως ἔχειν, οἷς τις εἴη
 εὖνους, κρατήσασσι προσχωρῆσαι· ὁ δὲ Βρασίδης ὡς οὐκ
 ἔπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἔς τὸ ἄλλο στρατεύμα. ἅμα 72
 δὲ τῇ ἑῷ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν καὶ πρὶν
 Βρασίδαν πέμψαι βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἄλ-
 λοτριῶν ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ
 Πλαταιῶσιν· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἤλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῶ μᾶλ-
 λον ἐρρώσθησαν, καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ δισχι-
 λίους ὀπλίτας καὶ ἱππέας ἑξακοσίους τοῖς πλείοσιν ἀπῆλ-
 θον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύμα- 2
 τος, ὀπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων
 τῶν μὲν ὀπλιτῶν περὶ τὴν Νισαίαν ὄντων καὶ τὴν Θάλασ-
 σαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐσχεδασμένων,
 οἱ ἱππῆς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκίτοις ἐπιπεσόντες

τοῖς φιλοῖς ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν (ἐν γὰρ τῷ πρὸ
 τοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμόθεν
 3 ἐπῆλθεν)· ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς
 χεῖρας ἦσαν, καὶ ἐγένετο ἵππομαχία ἐπὶ πολὺ, ἐν ἣ
 4 ἀξιούσιν ἑκάτεροι οὐχ ἴσους γενέσθαι. τὸν μὲν γὰρ
 ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς
 πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντας οἱ Ἀθηναῖοι [καὶ]
 ἀποκτείναντες ἐσύλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων
 κρατήσαντες ὑποσιλόνδους ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον ἔστη-
 σαν· οὐ μέντοι ἐν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως (οὐδὲν)
 οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ
 73 πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν. μετὰ δὲ τοῦτο
 Βρασίδης καὶ τὸ στρατεύμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θα-
 λάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες
 χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἡσύχαζον, οἴομενοι σφί-
 σιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστά-
 2 μενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἢ νίκη ἔσται. καλῶς δὲ
 ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν, ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν
 προτέρους μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἐκόντας ἄρξαι, ἐπειδὴ
 γε ἐν φανερωῖ ἔδειξαν ἑτοῖμοι ὄντες ἀμύνεσθαι καὶ αὐτοῖς
 ὡσπερ ἀκοντι τὴν νίκην ἐδικαίωσαν ἀνατίθεσθαι, ἐν τῇ
 3 αὐτῇ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν· εἰ
 μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίνεσθαι
 σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν ὡσπερ ἰσοσηθέντων στερηθῆναι
 εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἄν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους
 μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὡσπερ ἀμαχεῖ ἂν περιγενέ-
 4 σθαι αὐτοῖς ὦν ἕνεκα ἤλθον. ὅπερ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ
 Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ
 τεῖχη ἔξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων,
 λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι
 σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκε-
 χωρήκει, ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν
 νικήσαντας Μέγαρα ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὀπλι-
 τικοῦ βλαφθῆναι, τοὺς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμειος μέρος
 ἕαστον κινδυνεύειν καὶ (ἐκ) τῶν παρόντων εἰκότως ἐθέλειν
 πολυᾶν, χρόνον δὲ ἐπισχόντες καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων
 ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν
 καὶ αὐθις οἱ Πελοποννήσιοι ὄφθενπερ ὠρμήθησαν· οὕτω
 δὴ τῷ μὲν Βρασίδῃ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων
 ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐλικρατή-

σαντι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελήσαντων μάχεσθαι, φαρσοῦντες μᾶλλον ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων ἐς λόγους ἔρχονται. καὶ ὕστερον ὁ μὲν διαλυθέντων 74 τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον, τὴν ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκευάζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὤριμητο· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς, 2 ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον, εἰδότες ὅτι ὤφθησαν εὐθὺς ὑπεξῆλθον, οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὀρκώσαντες πίστεσι μεγάλας μηδὲν μηρσιζήσκειν, βουλεύσειν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ ἐπειδὴ 3 ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς λόγους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἱ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἄνδρας ὡς ἑκατόν, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφρον φανεράν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔπειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενο- 4 μένη ἐκ στάσεως μετάστασις ξυγγέμεινεν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τῆς Ἀντιάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτι- 75 ληναίων, ὡσπερ διανοοῦντο, μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοί, Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλάσποντον (ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύσει) ὡς ἠσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὡσπερ τὰ Ἄναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες τοὺς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικά κυβερνήτας πέμποντες καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο· οὕτω δὲ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιῶν καὶ πλεῖσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντιάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ 2 πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὀρμίσας ἐς τὸν Κάληνα ποταμὸν ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ θέματος. αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ περὶ διὰ Βιθυνῶν Θρακιῶν, οἱ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται

ἔς Καλχηδόνα, τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου Μεγαρέων ἀποικίαν.

- 76 Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀρικνεῖται ἔς Ναύπαιον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἴπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιωτία πράγματα ἀπὸ τινῶν ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσειο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἔς δημοκρατίαν ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστα ἄνδρὸς φρυγᾶδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγομένου τάδε αὐτοῖς παρεσσευάσθη.
- 3 Σίρας μὲν ἐμελλόν τινες προδώσειν (αἱ δὲ Σίραι εἰσὶ τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσιδίοι)· Χαιρώνειαν δέ, ἣ ἔς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιωτίαν, ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδουσαν, καὶ οἱ Ὀρχομενίων φρυγᾶδες ξυνέλρασσον τὰ μάλιστα καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου (ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανοτίδι
- 4 τῆς Φωκίδος), καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες. τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δῆλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὐβοίαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν, ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθίσωσιν ἐπὶ τὸ Δῆλιον οἱ Βοιωτοὶ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν
- 5 ἕκαστοι κινούμενα. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πείρα καὶ τὸ Δῆλιον τειχισθεῖν, ῥαδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραντίνα νεωτερίζοι τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων καὶ ληστευομένης τῆς γῆς καὶ οὔσης ἕκαστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφροσυνήτοις, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀφροσύνης τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον.
- 77 ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσσευάζετο· ὁ δὲ Ἴπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς εἴη, ἐμελλε στρατεύειν ἔς τοὺς Βοιωτούς, τὸν δὲ Δημοσθένη προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἔς τὴν Ναύπαιον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν συλλέξας Ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλέοι ἐπὶ τὰς Σίρας ὡς προδοθησομένας· ἡμέρα δ' αὐτοῖς
- 2 εἴρητο ἣ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀρικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπὸ τε Ἀκαρνάνων πάντων καταπραγματοποιήσας καταλαβὼν ἔς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν καὶ

αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνη πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποιησάμενος τᾶλλα ἠτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφρας, ὅταν δέη, ἀπαντησόμενος.

Βρασιδάς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ Θέρους 78 πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὀπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχίνι καί, προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδέιους ἀξιούντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πάναιρός τε καὶ Δῶρος καὶ Ἴππολοχίδας καὶ Τορύλαος καὶ Στρόφακος πρόξενος ὧν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι 2 Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαοίσης Νικονίδας Περδίκκα ἐπιτηδέιος ὢν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὐπορον ἦν διέναι ἄνευ ἀγωγῶν καὶ μετὰ ὀπλων γε δὴ, καὶ τοῖς πᾶσι γε ὁμοίως Ἑλλήσιν ὑποπτον καθειστικήει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διέναι· τοῖς τε Ἀθηναίοις αἰεὶ ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὖνον ὑπῆρχεν. ὥστε εἰ μὴ 3 δυναστεία μᾶλλον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοὶ, οὐκ ἂν ποτε προῆλθεν, ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τάναντία τούτοις βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ ἐκώλων καὶ ἀδικεῖν ἔφρασαν ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον. οἱ δὲ 4 ἄγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφρασαν διάξειν, αἰφνιδίον τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. ἔλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρασιδάς τῇ Θεσσαλῶν γῆ καὶ αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι καὶ Ἀθηναίοις πολεμίοις οὔσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὄπλα ἐπιφέρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὔσαν ὥστε τῇ ἀλλήλων γῆ μὴ χρῆσθαι, νῦν δὲ ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι), οὐ μέντοι ἀξιούν γε εἶργεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀκούσαντες 5 ταῦτα ἀπῆλθον· ὁ δὲ κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρὶν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλύσον, ἐχώρει οὐδὲν ἐπισχῶν δρόμῳ. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρησεν, ἐς Φάρσαλον τε ἐτέλεσε καὶ ἑστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς Περραιβίαν. ἀπὸ δὲ τούτου ἤδη οἱ μὲν τῶν Θεσσαλῶν 6 ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον, οἱ δὲ Περραιβοὶ αὐτόν, ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν ἐς Δίον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς

- 79 πόλισμα κείται. τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδα Θεσσαλίαν
 φθάσας διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι,
 2 καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ
 γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων ἠτύχει,
 δέισαντες οἱ τε ἐπὶ Θράκης ἀφροσιῶτες Ἀθηναίων καὶ
 Περδίκκας ἐξήγαγον τὸν στρατὸν, οἱ μὲν Χαλκιδῆς νομί-
 ζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὀρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους (καὶ
 ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν αἰ οὐκ ἀφροστηκυῖαι
 ξυνεπῆγον κρύφα), Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὢν
 ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ
 διάφορα τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα βουλόμενος Ἀρριβαῖον
 3 τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐ-
 τοῖς, ὥστε ῥᾶον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν,
 80 ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία. τῶν
 γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ καὶ οὐχ ἥμιστα
 τῇ ἐκείνων γῆ, ἤλπιζον ἀποτρέψειν αὐτοὺς μάλιστα, εἰ
 ἀντιπαραλυποῖεν πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν
 στρατιάν, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων τρέρειν τε καὶ
 2 ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. καὶ ἅμα τῶν
 Εἰλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προσφάσει ἐκπέμψαι, μὴ
 τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν.
 3 ἐπεὶ καὶ τότε ἔπραξαν φοβούμενοι αὐτῶν τὴν σκαιότητα
 καὶ τὸ πλῆθος (ἀεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς
 τοὺς Εἰλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθειστήκει)
 προεῖπον αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γενεῖ-
 σθαι σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες,
 πείραν ποιούμενοι καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ
 φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευ-
 4 θεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προζοίνα-
 τες ἐς δισχιλίους οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ
 περιῆλθον ὡς ἡλευθερωμένοι, οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον
 ἠφάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδεὶς ἤσθετο ὅτι τῷ τρόπῳ ἕκαστος
 5 διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυν-
 ἔπεμψαν ἑπτακοσίους ὀπλίτας, τοὺς δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πε-
 81 λοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν. αὐτὸν δὲ Βρασίδαν
 βουλόμενον μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν, προθυ-
 μήθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς, ἄνδρα ἐν τε τῇ Σπάρτῃ
 δοκοῦντα δρασιήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε
 2 πλείστου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. τό τε γὰρ
 παρανίκα ἐαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς

πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἶλε τῶν χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίνεσθαι ξυμβαίνειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν· ἔς τε τὸν χρόνον ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἢ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις, τῶν μὲν πείρα αἰσθομένων, τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποιεῖ τοῖς Ἀθηναίων ξυμμάχοις ἔς τοὺς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν καὶ δόξας εἶναι κατὰ ³ πάντα ἀγαθὸς ἐλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσιν.

Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἔς τὰ ἐπὶ Θράκης οἱ ⁸² Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὸν τε Περδίκκην πολέμιον ποιούνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλείονα κατεστήσαντο. Περδίκκας δὲ ⁸³ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρατεύει ἐπὶ Ἀρριβαῖον τὸν Βρομεροῦ, Λυγκησιῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὁμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ² τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδης λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρριβαῖον ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἣν δύνηται, ποιῆσαι. καὶ γὰρ τι καὶ Ἀρριβαῖος ἐπεκηρυκεύετο, ἐτοιμὸς ³ ὢν Βρασίδα μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν· καὶ οἱ Χαλκιδίων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινά, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἔς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ ⁴ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι, ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδης τὰ τοῦ Ἀρριβαίου ἠξίου πράσσειν. Περδίκκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη Βρασίδαν ⁵ τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὢν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων, ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ξυνέσται Ἀρριβαίῳ. ὁ δὲ ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεται, καὶ πεισθεῖς ⁶ τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἔς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθὺς ὁ Βρασίδης ἔχων καὶ ⁸⁴ Χαλκιδέας ἐπὶ Ἀκανθοῦν τὴν Ἀνδρῶν ἀποικίαν ὀλίγον

- 2 πρὸ τρυγίτου ἰστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι
 αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἰστασάζον, οἳ τε μετὰ τῶν Χαλκι-
 δέων ξυνεπάγοντες καὶ ὁ δῆμος. ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρ-
 ποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ
 Βρασίδου δέξασθαι τε αὐτὸν μόνον καὶ ἀκούσαντας βου-
 λεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστάς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ
 οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.
- 85 „Ἡ μὲν ἐμπειφίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακε-
 δαιμονίων, ᾧ Ἀκάνθιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαλη-
 θεύουσα ἦν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν Ἀθη-
 2 ναίοις, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα πολεμήσειν· εἰ δὲ
 χρόνῳ ἐπήλθομεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου
 δόξης, ἣ διὰ τάχους αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου
 ἠλπίσαμεν Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφοθῆ· νῦν
 γὰρ, ὅτε παρέσχεν, ἀφικμένοι καὶ μετὰ ὑμῶν πειρασόμεθα
 3 κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυμάζω δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου
 4 τῶν πνυλῶν καὶ εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφίγμαι. ἡμεῖς μὲν
 γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι οἴομενοί τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ
 πρὶν ἔργῳ ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἤξειν καὶ βουλο-
 μένοις ἔσεσθαι, κίνδυνον [τε] τοσόνδε ἀνερρίψαμεν διὰ
 τῆς ἀλλοτρίας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες καὶ πᾶν τὸ
 5 πρόθυμον παρεχόμενοι· ὑμεῖς δὲ εἴ τι ἄλλο ἐν νῦν ἔχετε
 ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ
 6 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὐχ ὅτι
 αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ἴσόν τις ἕμοι
 πρόσσεισι, δυσχερὲς ποιούμενοι εἰ ἐπὶ οὖς πρῶτον ἦλθον
 ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων παρεχομένους καὶ ξύνεσιν
 δοζοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε. καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἔξω
 πιστὴν ἀποδεικνύειν ἀλλ' ἢ ἄδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέ-
 ρειν ἢ ἀσθενῆς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθη-
 7 ναίους, ἦν ἐπίωσιν, ἀφίχθαι· καίτοι στρατιᾶ γε τῆδ' ἦν
 νῦν ἐγὼ ἔχω ἐπὶ Νίσαιαν ἕμοῦ βοηθίσαντος οὐχ ἠθέλησαν
 Ἀθηναῖοι πλείονες ὄντες προσμίζαι, ὥστε οὐκ εἰκὸς νῆιτη
 γε αὐτοὺς [τῷ ἐν Νισαίᾳ] στρατιῶ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς
 86 ἀποστεῖλαι. αὐτὸς τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ
 τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα, ὅροις τε Λακεδαιμονίων
 καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν οὖς ἂν ἐγῶγε
 προσαγάγωμαι ξυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ ἅμα
 οὐχ ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν ἢ βία ἢ ἀπάτη προσ-
 λαβόντες, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑμῖν δεδολωμένοις ὑπὸ Ἀθη-

ναίων ξυμμαχήσοντες. οὐκ οὐν ἀξιῶ οὐτ' αὐτοὺς ὑποπτεῦε- 2
σθαι, πίστεις γε διδοὺς τὰς μεγίστας, οὔτε τιμωρὸς
ἀδύνατος νομισθῆναι, προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσῆσαντας.
καὶ εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα, μὴ ἐγὼ τισι προσθῶ 3
τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω.
οὐ γὰρ ξυστασιάσων ἦζω, οὐδ' ἂν σαφῆ τὴν ἔλευθερίαν 4
νομιζῶ ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον παρὲς τὸ πλεον τοῖς
ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσοιμι. χαλεπωτέρα 5
γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαι-
μονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ πόνων χάρις καθίστατο, ἀντὶ δὲ
τιμῆς καὶ δόξης αἰτία μᾶλλον· οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους
ἐγλήμασι καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα
ἢ ὁ μὴ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακλιόμενοι. ἀπάτη γὰρ 6
εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βία
ἐμφρανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαίωσει, ἢν ἡ τύχη ἔδωκεν,
ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλή. οὕτω πολλὴν
περιωπὴν τῶν ὑμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφόρων ποιοῦμεθα,
καὶ οὐκ ἂν μείζω πρὸς τοῖς ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ 87
οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα δόκησιν ἀναγκαίαν
παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέροι ὁμοίως ὡς εἶπον.

„Εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προῖσχομένοι ἀδύνατοι μὲν φήσετε 2
εἶναι, εὖνοι δ' ὄντες ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι
καὶ τὴν ἔλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν
τε εἶναι, οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτήν, τούτοις καὶ
ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν, μάρτυρας
μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ'
ἀγαθῷ ἦζων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δηῶν
πειράσομαι βιάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀδικεῖν ἔτι νομιῶ, προσ- 3
εἶναι δὲ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὐλογον, τῶν
μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὖνῳ, εἰ μὴ
προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χορήμασι φερομένοις παρ'
Ἀθηναίους βλάπτωνται, οἱ δὲ Ἕλληνας ἵνα μὴ κωλύονται
ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' 4
ἂν τὰδ' ἐπράσσομεν, οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαιμόνιοι
μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτία τοὺς μὴ βουλομένους
ἔλευθεροῦν· οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον 5
ἑτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, εἰ ζύμπα-
σιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ὑμᾶς τοὺς ἐναντιουμένους
περιίδοιμεν. πρὸς ταῦτα βουλευέσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε 6
τοῖς τε Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἔλευθερίας καὶ αἰδίου

δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τὰ τε ἴδια μὴ βλαρθῆναι καὶ ξυμμάση τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.“

88 Ὁ μὲν Βρασίδης τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφοτέρω, κρύφα διαψηρισάμενοι, διὰ τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φρόβῳ ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀρίστασθαι Ἀθηναίων, καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὄρχοις οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ἠμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἢ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατὸν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος Ἀνδρίων ἀποικία ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

89 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἰπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὓσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένη ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφρας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δῆλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν ἐς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφρας καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρῶνας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτίως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, 2 ἐκείνοι δὲ Βοιωτοῖς· καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γὰρ πῶ Ἰπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῆ ὣν) προκαταλαμβάνονται αἱ τε Σίφραι καὶ ἡ Χαιρώνεια. ὡς δὲ ἦσθοντο οἱ πρῶσσορτες τὸ ἀμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν. ὁ δὲ Ἰπποκράτης ἀναστήσας 90 Ἀθηναίους πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δῆλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν Δῆλιον εἰτείχιζε τοιῶδε τρόπῳ [τὸ 2 ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος]. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀρέβαλλον ἀπὸ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἀμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον, καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἔγγυς καθαιρούντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τε ξυλίλους κατέστησαν ἢ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ἢπερ γὰρ ἦν στοὰ 3 κατελεπτώκει. ἡμέρα δὲ ἀρξάμενοι τρίτη ὡς οἴκοθεν

ᾠρησαν ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετε- 4 τέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἶον δέκα σταδίους ὡς ἐπ' οἴζου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὀπλίται φέμενοι τὰ ὄπλα ἠσύχαζον· Ἰπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι καθίστατο φυλακὰς τε καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι. οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν 91 ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρήσαν καὶ ἠσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας ἐπ' οἴζου, τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἱ εἰσιν ἔνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσὶ (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὄπλα), Παγώνδας ὁ Αἰολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ βουλούμενος τὴν μάχην ποιῆσαι καὶ νομιζῶν ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἐκάστους κατὰ λόγους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὄπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἵεναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι, λέγων τοιαύδε.

„Χρῆν μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοί, μηδ' ἐς ἐπίνοιάν τινα 92 ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων ὡς οὐκ εἰζὸς Ἀθηναίους, ἦν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτούς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. τὴν γὰρ Βοιωτίαν ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες τείχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν, καὶ εἰσὶ δῆπου πολέμοι ἐν ᾧ τε ἂν χωρῶν καταληφθῶσι καὶ ὄθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. νυνὶ δ' εἴ τω καὶ 2 ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μειωνώτω. οὐ γὰρ τὸ προμηθές, οἷς ἂν ἄλλος ἐπίη, περὶ τῆς σφειτέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἐζῶν τι ἐπέρχεται. πάτριόν τε 3 ὑμῖν στρατὸν ἀλλόφυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας πολλῶ μάλιστα δεῖ. πρὸς τε γὰρ 4 τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται, καὶ πρὸς τούτους γε δῆ, οἱ καὶ μὴ τοὺς ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρῆ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν (παράδειγμα δὲ ἔχομεν τοὺς τε ἀντιπέρας Εὐβοέας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος

τὸ πολὺ ὡς αὐτοῖς διάκειται), καὶ γινῶναι ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὄρων τὰς μάχας ποιοῦνται, ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν, ἣν νικηθῶμεν, εἰς ὄρος οὐκ ἀντίλεκτος παγήσεται; ἔσελθόντες γὰρ βία τὰ ἡμέτερα ἔξουσι.

5 τοσοῦτῳ ἐπικινδυνότεραν εἰτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδ' ἔχομεν. εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ ἔξω ὄρων προαπαντῶντα καί, ἣν καιρὸς ἦ, πολέ-

6 μου ἄρχοντα ἦσον ἐτοιμῶς κατέχειν. πείραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε· νικήσαντες γὰρ ἐν Κορωνεῖα αὐτούς, ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλὴν

7 ἄδειαν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. ὦν γοῆ μνησθέντας ἡμᾶς τούς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τούς τε νεωτέρους πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας πειραῶσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρετάς, πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσαιμένοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσδε καὶ δεῖξαι ὅτι ὦν μὲν ἐφρίενται πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτύσθων, οἷς δὲ γενναῖον τὴν τε αὐτῶν ἀεὶ ἐλευθεροῦν μάχην καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίασιν.“

93 Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας ἔπεισεν ἵνα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν (ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν), καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ὄθεν λόφον ὄντος μεταξὺ οὐκ ἐθεώρουν ἀλ-

3 λήλους, ἔτασέ τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ δὲ Ἰπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δήλιον ὡς [αὐτῷ] ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ στρατεύμα κλεῖων ἐς τάξιν καθίστασθαι, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπὶ ἦλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἰππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴ τις ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς

3 καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοντο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους, καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάρνησαν τοῦ λόφου καὶ ἔθεντο τὰ ὄπλα τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὀπλιταὶ ἑπτακισχίλιοι μάλιστα καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἰππῆς

δὲ χίλιοι καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν ⁴
 κέρας Θηβαῖοι καὶ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· μέσοι δὲ Ἠλιάρ-
 τιοὶ καὶ Κορωνάιοι καὶ Κωπαιῆς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν
 λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς καὶ Ταναγραῖοι καὶ
 Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρα ἑκατέρω οἱ ἱππῆς καὶ ψιλοὶ
 ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσι Θηβαῖοι
 ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν ⁵
 Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ⁹⁴
 μὲν ὀπλίται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο
 ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἱππῆς δὲ ἕρ'
 ἑκατέρω τῷ κέρα. ψιλοὶ δὲ ἐκ παρασκευῆς μὲν ὀπλισμέ-
 νοι οὔτε τότε παρήσαν οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει· οἵπερ δὲ
 ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ὕοπλοί
 τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν
 παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον
 ὠρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθ- ²
 εστῶτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι,
 Ἰπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιλαρυῶν τὸ στρατόπεδον τῶν
 Ἀθηναίων παρεκελεύετό τε καὶ ἔλεγε τοιαῦδε.

„ὦ Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἢ παραίνεσις γίγνεται, ⁹⁵
 τὸ ἴσον δὲ πρὸς γε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται καὶ
 ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. παρασιῆ δὲ μηδενὶ ²
 ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλοτριᾷ οὐ προσῆχον τοσόνδε κίνδυνον
 ἀναρριπτοῦμεν. ἐν γὰρ τῇ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ
 ἀγὼν ἔσται· καὶ ἦν νικήσωμεν, οὐ μὴ ποτε ὑμῖν Πελο-
 ποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν,
 ἐν δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκλιᾶσθε καὶ ἐκείνην μᾶλλον
 ἔλευθεροῦτε. χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πό- ³
 λεως, ἦν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἑλλήσιν
 ἀγάλλεται, καὶ τῶν πατέρων, οἱ τούσδε μάχῃ κρατοῦν-
 τες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ
 ἔσχον.“

Τοιαῦτα τοῦ Ἰπποκράτους παρακελευομένου καὶ μέχρι ⁹⁶
 μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλεόν
 οὐκέτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοί, παρακελευσαμένου καὶ
 σφίσιν ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιανίσαν-
 τες ἐλῆσαν ἀπὸ τοῦ λόφου. ἀντεπῆσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι καὶ προσέμιζαν δρόμῳ. καὶ ἑκατέρων τῶν στρατο- ²
 πέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας. ἀλλὰ τὸ αὐτὸ
 ἔπαιθε· ῥύακες γὰρ ἐζώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο καρτερεῖ μάχῃ

3 καὶ ὠθισμῶν ἀσπίδων ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον
 τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι μέσου ἤσσαντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων,
 καὶ ἐπίεσαν τοὺς τε ἄλλους ταύτη καὶ οὐχ ἤκιστα τοὺς
 Θεσπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμέ-
 νων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν
 Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν· καὶ τινες
 καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες ἠγνόησάν
 4 τε καὶ ἀπέπειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτη ἤσσαντο
 τῶν Βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε, τὸ δὲ
 δεξιόν, ἧ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων καὶ
 5 ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. καὶ
 ξυνέβη, Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἰππέων
 ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπόνει τὸ εὐώνυμον
 αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθη-
 ναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβον
 6 κατασιῆραι· καὶ ἀμφοτέρωθεν ἦδη, ὑπὸ τε τοῦ τοιούτου
 καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραρρηγνύντων,
 φρυγὴ καθεστήκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων.
 7 καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δηλίον τε καὶ τὴν Θάλασσαν ὤρισαν,
 οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος,
 8 οἱ δὲ ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοιωτοὶ
 δὲ ἐφελόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἰππέης οἱ τε αὐ-
 τῶν καὶ οἱ Λοκροὶ βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνο-
 μένης· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾶον τὸ πλῆθος
 9 τῶν φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ τε ἐκ τοῦ
 Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες
 (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως ἔτι) ἀπεχομίσθησαν κατὰ Θάλασ-
 97 σαν ἐπ' οἴκου. καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες καὶ
 τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς τοὺς τε τῶν πολεμίων
 σκυλεύσαντες καὶ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν ἐς
 τὴν Τάναγραν, καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον ὡς προσβαλοῦν-
 2 τες. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς
 νεκροὺς ἰωπαντᾶ κήρυκι Βοιωτῶ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας
 καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἢν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ
 πάλιν, καταστάς ἐπὶ Ἀθηναίους ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιω-
 τῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα
 3 τῶν Ἑλλήνων· πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ
 τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνότων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους
 δὲ Δηλίον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν
 βεβήλῳ δρῶσι πάντα γίνεσθαι αὐτόφθι, ὕδωρ τε ὃ ἦν

ἄφανστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρονβι χρῆσθαι,
 ἀνασπύσαντας ὑδρεύεσθαι· ὥστε ὑπὲρ τε τοῦ Θεοῦ καὶ 4
 ἑαυτῶν Βοιωτοὺς, ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμοχέτας δαίμο-
 νας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 ἀπιόντας ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν. τοσαῦτα τοῦ 98
 κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τοὺς
 Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι
 ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ ἐκόντες βλάβειν· οὐδὲ
 γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ
 τοὺς ἀδικοῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωται. τὸν δὲ νόμον 2
 τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι, ὧν ἂν ἦ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκάστης
 ἢν τε πλέονος ἢν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ
 γίγνεσθαι, τρύποις Θεραπεύόμενα οἷς ἂν πρὸ τοῦ εἰωθόσι
 καὶ δύνωται. καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν 3
 ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βία νέμονται γῆν, ἀλ-
 λοτριόις ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόντας οἰκεία νῦν κεκτῆ-
 σθαι. καὶ αὐτοί, εἰ μὲν ἐπὶ πλέον δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων 4
 κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν· νῦν δ' ἐν ᾧ μέρει εἰσίν, ἐκόντες
 εἶναι ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι. ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ 5
 κινήσαι, ἢν οὐκ αὐτοὶ ἴβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους
 προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζε-
 σθαι χρῆσθαι. πᾶν δ' εἰκόσ ἐἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ 6
 τινι κατειργημένῳ ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ
 Θεοῦ. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν
 εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ
 κακοῖς ὀνομασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν
 τι τολμήσασι. τοὺς τε νεκροὺς πολὺν μειζόντως ἐκείνους 7
 ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλον-
 τας ἱεροῖς τὰ μὴ πρόποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον 8
 σφίσιν εἶπειν μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς (οὐ γὰρ
 ἐν τῇ ἐκείνων εἶναι, ἐν ἣ δὲ δορὶ ἐκίψαντο), ἀλλὰ κατὰ
 τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπείδουσιν ἀναιρεῖσθαι. οἱ δὲ 99
 Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσίν, ἀπιόν-
 τας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα, εἰ δὲ ἐν τῇ
 ἐκείνων, αὐτοὺς γινώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντες τὴν
 μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ἣ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης
 γενομένης κείσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον
 εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βία σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν·
 οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο διῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων· τὸ δὲ „ἐκ
 τῆς ἑαυτῶν“ εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι „ἀπιόντας καὶ

- ἀπολαβεῖν ἃ ἀπαιτοῦσιν.“ ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων
 100 ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος. καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθύς με-
 ταπεμψάμενοι ἔκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς
 καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβροθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν
 μάχην Κορινθίων τε δισχιλίῳν ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἐκ Νισαίας
 ἐξεληλυθόντων Πελοποννησίων φρουρῶν καὶ Μεγαρέων ἅμα,
 ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δῆλιον καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι,
 ἄλλω τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχανὴν προσήγαγον,
 2 ἣπερ εἶλεν αὐτό, τοιάνδε. κεραίαν μεγάλην δίχα πρῖσαν-
 τες ἐκοίλαναν ἅπασαν καὶ ξυνήρισσαν πάλιν ἀκριβῶς
 ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ’ ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἀλύσεισι
 καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον
 καθεῖτο, καὶ ἔσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου.
 3 προσήγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἀμάξαις τῷ τείχει, ἣ μάλιστα τῇ
 ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ὠχοδόμητο· καὶ ὁπότε εἶη ἐγγύς,
 φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς
 4 κεραίας ἐφύσων. ἡ δὲ προὴ ἰοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα,
 ἔχοντα ἄνθρακός τε ἡμίμενος καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα
 ἐποίει μεγάλην καὶ ἤψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἐπ’ αὐ-
 τοῦ ἔτι μείναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν καταστῆναι
 5 καὶ τὸ τειχίσμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἄλῶναι. τῶν δὲ φρουρῶν
 οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλίφθησαν· τῶν δὲ ἄλλων
 101 τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσβὰν ἀπεκομίσθη ἐπ’ οἶκον. τοῦ
 δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην
 καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου
 τῶν γεγενημένων ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον αὐθις περὶ
 τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οὐδέτι ταῦτα
 2 ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ
 ὀλίγω ἐλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγω ἐλάσ-
 σους χιλίων καὶ Ἰπποκράτης ὁ στρατηγός, ψιλῶν δὲ καὶ
 σκευοφόρων πολὺς ἀριθμὸς.
 3 Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγω
 ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς
 προδοσίας πέρι οὐ προухώρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τῶν νεῶν τῶν τε Ἀκαρνανῶν καὶ Ἀγραιῶν καὶ Ἀθηναίων
 τετρακοσίους ὀπλίτας, ἀπόβασιν ἐποίησατο ἐς τὴν Σιζυω-
 4 νίαν. καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι βοηθήσαντες
 οἱ Σιζυώνιοι τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν καὶ κατεδίωξαν ἐς
 τὰς ναῦς, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον.
 τροπαῖον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς ἐποσιπόνδους ἀπέδοσαν.

Ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλης Ὀδρουσῶν βασιλεὺς ὑπὸ τὰς 5
αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοῦς
καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδόκου ἀδελφιδοῦς
ὢν αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ὀδρουσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης Θρακίης
ἥσπερ καὶ ἐκεῖνος.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θρακίης 102
ξυμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι
ποταμῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ 2
νῦν ἡ πόλις ἐστὶν ἐπέειρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας
ὁ Μιλήσιος φεύγων βασιλέα Δαρεῖον κατοικίσαι, ἀλλὰ
ὑπὸ Ἡδῶνων ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι
δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε
αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἱ
διερθάρησαν ἐν Δραβρησιῶ ὑπὸ Θρακῶν. καὶ αὐθις ἐνὸς 3
δέοντι τριακοσιῶ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄγνωτος
τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἡδῶνας ἐξελάσαντες
ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ
ἐκαλοῦντο. ὠρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἡϊόνας, ἣν αὐτοὶ εἶχον 4
ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον,
πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως,
ἣν Ἀμφίπολιν Ἄγνωτος ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμρότερα περιρ-
ρέοντος τοῦ Στρυμόνος [διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν] τείχει
μακρῷ ἀπολαβῶν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς
θάλασσαν τε καὶ τὴν ἠπειρον ἠψίσειν. ἐπὶ ταύτην οὖν 103
ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ Ἀργῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπορεύετο τῷ
στρατῷ. καὶ ἀρριζόμενος περὶ δαίλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα
καὶ Βρομίσσον, ἣ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν,
καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμῶν δὲ ἦν 2
καὶ ὑπέριψεν· ἣ καὶ μᾶλλον ὠρμησε, βουλόμενος λαθεῖν
τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ 3
Ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρίων
ἀποικοὶ) καὶ ἄλλοι οἱ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκα
πειθόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι, 4
ἐγγύς τε προσοικοῦντες καὶ αἰεὶ ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες
ὑποπτοὶ καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν
ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἐπραξάν τε ἐκ πλείονος
πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται
ἡ πόλις, καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάν-
τες τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν
πρὸ ἕω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ 5

πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τείχη
 ὡσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις βραχεῖα καθειστίηται· ἦν βια-
 σάμενος ῥαδίως ὁ Βρασίδης, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας
 οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἀπροσδόκητος
 104 προσπεσὼν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφι-
 πόλιτων οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχε. τῆς
 δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄρρω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης,
 καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν ἀλισχομένων, τῶν δὲ καὶ κατα-
 φευγόντων ἔς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολιταὶ ἔς Θόρυβον
 μέγαν κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὑποπτοὶ ὄντες.
 2 καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τῆ
 στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν,
 3 δοκεῖν ἂν ἐλεῖν. νῦν δὲ ὁ μὲν ἰδρῦσας τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τὰ ἔξω ἐπέδραμε, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς
 4 προσεδέχετο ἀπέβαινεν, ἠσύχαζεν· οἱ δ' ἐναντίοι τοῖς
 προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς
 πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατη-
 γοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου,
 ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θράκης, Θουκυδίδην
 τὸν Ὀλόρου, ὃς τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον (ἔστι
 δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως
 ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν), κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν.
 5 καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἑπτὰ νασὶν αἱ ἔτυχον
 παροῦσαι ἔπλει, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν
 τὴν Ἀμφίπολιν, πρὶν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἥϊονα
 105 προκαταλαβών. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδης δεδιὼς καὶ τὴν
 ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν καὶ πυνθανόμενος
 τὸν Θουκυδίδην κτῆσιν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετὰλλων
 ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκη καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι
 ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτιῶν, ἠπείγετο προκατασχεῖν,
 εἰ δύναιτο, τὴν πόλιν, μὴ ἀφικνουμένου αὐτοῦ τὸ πλήθος
 τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ
 ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφῶς,
 2 οὐκέτι προσχωροίη. καὶ τὴν ξύμβασιν μεριὰν ἐποιεῖτο,
 κήρυγμα τότε ἀνειπὼν, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν
 ἐόντων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ τῆς ἴσης καὶ
 ὁμοίας μετέχοντα μένειν, τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι τὰ
 106 ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν. οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαν-
 τες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ
 μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον, καὶ

τῶν ἔξω ληφθέντων συγχοὶ οἰκειοὶ ἔνδον ἦσαν· καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἳ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελεῖν, ἰγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσι εἶναι τὰ δεινὰ καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὁμιλος πόλεως τε ἐν τῇ ἴσῳ οὐ στερισχόμενοι καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. ὥστε τῶν πρᾶσσόντων τῇ Βρασίδᾳ ἦδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ² διαδικαιοῦντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἐώρων τετραμιμένον καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐδέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἳ μὲν τὴν πόλιν τοιοῦτῳ τρόπῳ παρέδωκαν,³ ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὄψε καταπλεον ἐς τὴν Ἡϊόνα. καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδης ἄρτι εἶχε,⁴ τὴν δὲ Ἡϊόνα παρὰ νύκτια ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἔφ' ἂν εἶχετο. μετὰ¹⁰⁷ δὲ τοῦτο ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἡϊότι καθίστατο, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἢν ἐλίῃ ὁ Βρασίδης, καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἔξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδάς· ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἡϊόνα κατὰ τε τὸν² ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄνω καταπλεύσας, εἴ πως τὴν προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν κρατοίῃ τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρζινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἠδωνικὴ πόλις,³ Πιττακοῦ τοῦ Ἠδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ Γαληψὸς οὐ πολλῷ ἕστερον καὶ Οἰσίμη· εἰσὶ δὲ αὐταὶ θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περγίτζας εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα.

Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως οἳ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα¹⁰⁸ δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις αὐτοῖς ἦν ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίμων ποιπτῆ καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Σιρμιόνος ἦν πάροδος Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺν λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἡϊόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προσελεῖν· τότε δὲ ῥάδια ἦδη [ἐνομίξειο] γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποσιῶσιν. ὁ γὰρ² Βρασίδης ἐν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἐναντὸν παρείχε καὶ

- ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσωσιν τὴν
 3 Ἑλλάδα ἐκπεμφθεῖη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ
 τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἄλωσιν
 καὶ ἃ παρέχεται, τὴν τε ἐκείνου προαότητα, μάλιστα δὴ
 ἐπήρθησαν ἐς τὸ νεωτερίζειν, καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς
 αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες καὶ βουλόμενοι
 4 αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποσιῆσαι. καὶ γὰρ καὶ ἄδεια
 ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως
 ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλεόν βουλήσει
 κρίνοντες ἀσφαεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, εἰωθότες οἱ ἄνθρω-
 ποι οὐ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῃ διδόναι, ὃ
 5 δὲ μὴ προσιένται λογισμῶ ἀυτοκράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα
 δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων
 καὶ τοῦ Βρασιίδου ἐφολὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς
 αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ (βοηθήσαντι)
 οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρσουν καὶ
 6 ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον,
 διὰ τὸ ἠδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα καὶ ὅτι τὸ πρῶτον Λακε-
 δαιμονίων ὀργώντων ξιμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν
 παντὶ τρόπῳ ἐτοιμοὶ ἦσαν. ὧν αἰσθόμενοι οἱ μὲν Ἀθη-
 ναῖοι φυλακάς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον
 ἐς τὰς πόλεις, ὃ δὲ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα ἐφιέμενος
 στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
 7 Στρομόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ φρόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν
 οὐκ ὑπηρετήσαν αὐτῷ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τοὺς
 τε ἀνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι καὶ τὸν πόλεμον
 καταλῦσαι.
- 109 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τε τὰ μακρὰ τεῖχι,
 ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἐλόντες ἐς ἔδαφος,
 καὶ Βρασιίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἄλωσιν ἔχων τοὺς
 2 ξυμμάχους στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. ἔστι δὲ
 ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προύχουσα, καὶ ὃ
 ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτιᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.
 3 πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρῶν ἀποικίαν παρ' αὐτὴν
 τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὐβοίαν πέλαγος τετραμμένην,
 τὰς δὲ ἄλλας Θουσσὸν καὶ Κλειωνὰς καὶ Ἀχροθώους καὶ
 4 Ὀλόφρυξον καὶ Λιον· αἱ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρ-
 βάρων διγλώσσων, καὶ τι καὶ Χαλκιδικὸν ἐνὶ βραχύ, τὸ
 δὲ πλεῖστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Λημιόν ποιε καὶ Ἀθήνας

Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν καὶ Κρηστωνικὸν
 καὶ Ἡδῶνες· κατὰ δὲ μικρὰ πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ ⁵
 μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Διον
 ἀντέστη, καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδήου.
 ὡς δ' οὐκ ἐσῆκονον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν ¹¹⁰
 Χαλκιδικίην, κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ αὐτὸν ἄνδρες
 ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἐτοιμοὶ ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι.
 καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον τῷ στρατῷ
 ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως
 τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν ²
 Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας
 ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ εἰδότες ὅτι ἦξοι, καὶ
 προελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι ἐτήρουν τὴν
 πρόσοδον, καὶ ὡς ἦσθοντο παρόντα, ἰσομιζοῦσι παρ'
 αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλούς ἐπτά (τοσοῦτοι
 γὰρ μόνον ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον ταχθέντων οὐ κατ-
 ἔδεισαν ἐσελθεῖν· ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος),
 οἱ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους καὶ λα-
 θόντες τοὺς τε ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτω φυλακιστοῦ φρουρούς,
 οὔσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν καὶ
 τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διήρουν. ὁ δὲ Βρασίδης ¹¹¹
 τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἠσύχαζεν ὀλίγον προελθών, ἑκατὸν
 δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως, ὅποτε πύλαι τινὲς
 ἀνοιχθεῖεν καὶ τὸ σημεῖον ἀρθεῖν ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι
 ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγιγνομένου καὶ θαυμά- ²
 ζοντες κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόν-
 τες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ
 τῶν ἐσεληλυθόντων, ὡς αὐτοῖς ἢ τε πυλὶς διήρητο καὶ αἱ
 κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος ἀνεῖόντο,
 πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὲς περιαγαγόντες ἐσεκό-
 μισαν, ὅπως κατὰ νότου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ
 πόλει οὐδὲν εἰδόμενος ἐξαπίνης φοβήσειαν, ἔπειτα τὸ σημεῖον
 τε τοῦ πυρός, ὡς εἶρητο, ἀνίσχον καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν
 ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.
 καὶ ὁ Βρασίδης ἰδὼν τὸ ξύνθημα ἔθει δρόμον, ἀναστήσας ¹¹²
 τὸν στρατὸν ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον καὶ ἐκπληξιν πολλὴν
 τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πύλας ²
 εὐθὺς ἐσέπιπτον, οἱ δὲ κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἱ
 ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ ἀνοικοδομουμένῳ πρὸς
 λίθων ἀνολήν προσκείμεναι. Βρασίδης μὲν οὖν καὶ τὸ ³

- πληθος εὐθύς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως
 εἰράπειο, βουλόμενος καὶ ἄκρας καὶ βεβαίως ἐλεῖν αὐ-
 τήν· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσεδάννυντο.
- 113 τῶν δὲ Τορωναίων γιγνομένης τῆς ἀλώσεως τὸ μὲν πολὺ
 οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες καὶ οἷς ταῦτα
- 2 ἤρθεσε μετὰ τῶν ἐσελθόντων εὐθύς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 (ἔνυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὀπλῖται ἐκκαθεύδοντες ὡς πεν-
 τήκοντα) ἐπειδὴ ἦσαν, οἱ μὲν τινες ὀλίγοι διαφθείρον-
 ται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ
- 3 ἐς τὰς ναῦς, αἱ ἐρρούρον δύο, καταρυσγόντες διασώζονται
 ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες,
 ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημιμένον ἐν στενῷ
- 114 ἴσθμῳ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι
 ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι. γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ
 βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης ὁ Βρασιδάς τοῖς μὲν μετὰ
- τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποι-
 ῆσατο τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδεῶς
 πολιτεύειν, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυμα προσπέμψας ἐξίεναι
- 2 ἔχοντας ὡς οὔσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ ἐκλείψει μὲν οὐκ
 ἔρασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς
 νεκροὺς ἀνελεῖσθαι. ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ
- 3 σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας ἔλεξε
 τοῖς ἐν τῇ Ἀζάνθῳ παραπλήσια, ὅτι οὐ δίκαιον εἶη οὔτε
 τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως χεί-
 ρους οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ
 χρήμασι πεισθέντας δρᾶσαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ
 ἐλευθερίᾳ τῆς πόλεως), οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἶεσθαι
- 4 μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι· ἀφίχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν
 οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ κήρυγμα ποιήσα-
 σθαι τούτου ἕνεκα τοῖς παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγόσιν,
 ὡς ἡγούμενος οὐδὲν χείρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ· οὐδ' ἂν
- σφῶν πειρασσάμενους αὐτοὺς [τῶν Λακεδαιμονίων] δοκεῖν
 ἦσσαν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιοτέρα πράσσουσιν,
 εἴηους ἂν σφίσι γενέσθαι, ἀπειρία δὲ νῦν πεφοβῆσθαι.
- 5 τοὺς τε πάντας παρασθενάζεσθαι ἐκέλευεν ὡς βεβαίως
 τε ἐσομένους ξυμμάχους καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὅτι ἂν
 ἁμαρτάνωσιν αἰτίαν ἔξοντας· τὰ δὲ πρότερα οὐ σφρεῖς
 ἰδιζεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων κρείσσονων,

καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ τι ἤγαντιοῦντο. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα 115
εἰπὼν καὶ παραθαρούσας διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς
προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Δηζύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἠμύναντό
τε ἐκ φράλου τειχίσματος καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλξεις ἐχου-
σῶν, καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο· τῇ δ' ὑστεραία 2
μηχανῆς μελλούσης προσάξασθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναν-
τίων, ἀφ' ἧς πῦρ ἐνήσειν διανοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παρα-
φράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ἧ ὄντο
μάλιστα αὐτοὺς προσκομεῖν τὴν μηχανὴν καὶ ἦν ἐπιμα-
χώριον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος
ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους
μεγάλους, ἀνθρωποὶ τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα 3
λαβὼν μετίζον ἄχθος ἕξαπίνης κατερράγη καὶ ψόφου πολ-
λοῦ γενομένου τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὄρωντας τῶν Ἀθηναίων
ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν, οἱ δὲ ἀποθεν, καὶ μάλιστα
οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτῃ ἐαλωκέναι ἤδη τὸ
χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὤρμησαν.
καὶ ὁ Βρασιδάς ὡς ἦσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς 116
ἐπάλξεις καὶ τὸ γινόμενον ὄρων, ἐπιφερόμενος τῷ
στρατῷ εὐθὺς τὸ τεῖχος λαμβάνει, καὶ ὅσους ἐγκα-
τέλαβε διέρθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς τε πλοίοις 2
καὶ ταῖς ναυσὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον ἐς
Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασιδάς (ἔστι γὰρ ἐν τῇ
Δηζύθῳ Ἀθηναίας ἱερὸν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἔμελλε
προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα
μνᾶς ἀργυρίου δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀν-
θρωπεῖῳ τὴν ἄλωσιν γενέσθαι, τὰς τε τριάκοντα μνᾶς
τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν καὶ τὴν Δήκυθον καθελὼν
καὶ ἀνασκευάσας τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ 3
λοιπὸν τοῦ χειμῶνος ἃ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο
καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλενε· καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος
ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἤρι τοῦ ἐπιγιγνο- 117
μένου θέρους εὐθὺς ἐχειρίαν ἐποίησαντο ἐνιαύσιον,
νομίσαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασιδαν σφῶν
προσαποσιῆσαι οὐδὲν πρὶν παρασκευάσαιντο καθ' ἡσυ-
χίαν, καὶ ἅμα εἰ καλιῶς σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ
πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἠγούμε-
νοι ἅπερ ἐδέδισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνοκωχῆς
κακῶν καὶ ταλαιπωρίας μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς

- πειρασαμένους ξυναλλαγήναι τε καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον.
- 2 τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδης ἠτύχει. καὶ ἔμελλον ἐπὶ μείζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι κινδυνεύειν καὶ κρατήσειν.
- 3 γίγνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἤδε.
- 118 „Περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλούμενον ἀδόλως
- 2 καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν
- 3 προσκηρυκευόμενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων τοῦ Θεοῦ ἐπιμέλεσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξυρῆσομεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλούμενοι, τοῖς πατρίοις
- 4 νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις κατὰ ταῦτα· τάδε δὲ ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἔαν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν ἑκατέρους ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς μὲν ἐν τῷ Κορυφασίῳ ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως μένοντας, τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινύᾳ μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μινύαν (μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην), καὶ τὴν νῆσον, ἣν περ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντας, μηδὲ ἐπιμισγομένους μηδετέρους μηδετέρωσε, καὶ τὰ ἐν Τροίξῃνι, ὅσα περ νῦν
- 5 ἔχουσι καὶ οἷα ξυνέθεντο πρὸς Ἀθηναίους. καὶ τῇ θαλάσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾶ νηί, ἄλλω δὲ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια
- 6 τάλαντα ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθοις, ὅποσοις ἂν δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου καὶ δικῶν ἐς Πελοπόννησον καὶ Ἀθήναζε σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
- 7 τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ,

μήτε ἐλεύθερον μήτε δοῦλον, μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμᾶς. δίκας⁸
 τε διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πάτρια,
 τὰ ἀμφίλογα δίκη διαλύοντας ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν
 Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δέ⁹
 τι ὑμῖν εἴτε κάλλιον εἴτε δικαιοτέρον τούτων δοκεῖ εἶναι,
 ἴοντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσχετε· οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσον-
 ται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε
 οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἴοντες τέλος ἔχοντες ἴοντων, ἥπερ¹⁰
 καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.
 ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ἀγαμαντὶς ἐπρυτάνευε, Φαίνιππος¹¹
 ἔγραμμιάτευε, Νικιάδης ἐπεστάτει. Λάχης εἶπε, τύχη
 ἀγαθὴ τῇ Ἀθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, καθ' ἃ
 ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν· καὶ¹²
 ὠμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτὸν,
 ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ
 Ἐλαφρηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἴοντας ὡς¹³
 ἀλλήλους πρέσβεις καὶ κήρυκας ποιεῖσθαι τοὺς λόγους,
 καθ' ὅτι ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλησίαν δὲ¹⁴
 ποιήσαντας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς πρυτάνεις πρῶτον
 περὶ τῆς εἰρήνης βουλευσασθαι Ἀθηναίους καθ' ὅτι ἂν
 ἐσίῃ ἡ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου.
 σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ
 τὰς παρούσας ἢ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν
 ἐνιαυτόν.“

Ταῦτα ξυνέθεντο [Λακεδαιμόνιοι] καὶ ὠμωσαν Λακε-¹¹⁹
 δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις
 μηνός ἐν Λακεδαίμονι Γεραστίου διωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο²
 δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν οἷδε· Ταῦρος
 Ἐχετιμίδα, Ἀθήναιος Περικλείδα, Φιλοχαρίδας Ἐρυξι-
 λαΐδα· Κορινθίων δὲ Αἰνέας Ὠκύτου, Εὐφραμίδας Ἀριστω-
 νύμου· Σικυωνίων δὲ Λαμότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος
 Μεγαλέους· Μεγαρέων δὲ Νίκασος Κεκάλου, Μενεγράτης
 Ἀμφιδώρου· Ἐπιδαυρίων δὲ Ἀμφίας Εὐπαΐδα· Ἀθηναίων
 δὲ οἱ στρατηγοὶ Νικόστρατος Διειτρέφους, Νικίας Νικη-
 ράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη³
 ἐγένετο, καὶ ξυνῆσαν ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν
 διὰ παντὸς ἐς λόγους.

Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο Σκιῶνῃ ἐν¹²⁰
 τῇ Παλλήνῃ πόλιν ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Βρασίδαν.
 φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοπον-

- νήσον, πλείοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι ᾧ ἐχρίσαντο
- 2 Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδης διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριήρει μὲν φιλία προπλευούσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄποθεν ἐφρεπόμενος, ὅπως, εἰ μὲν τιμὴ τοῦ κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἢ τριήρης ἀμύνη αὐτῷ, ἀντικάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης οὐ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν.
- 3 περαιωθεὶς δὲ καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ Ἀζάνθῳ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσέτι φάσκων ἀξιωτάτους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες τῆς Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων Ποιείδαιαν ἐχόντων καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται ἀντεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἔλευθερίαν καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολίαι ἀνάγκη σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερωῦς οἰζείου ἀγαθοῦ· σημείον τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομείναι, εἴ (τε) τεθῆσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, πιστοιτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἠγγέσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους καὶ
- 121 τὰλλα τιμῆσειν. καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις καὶ θαρσύναντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρρισκε τὰ πρασσόμενα, τὸν τε πόλεμον διανοοῦντο προθύμως οἴσειν καὶ τὸν Βρασίδαν τὰ τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο καὶ δημοσίᾳ μὲν χουσῶ στεφάνῳ ἀνέδησαν ὡς ἔλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταιρίουν τε καὶ
- 2 προσήρχοντο ὡσπερ ἄθλητῆ. ὁ δὲ τό τε παραντίκα φυλακὴν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη πάλιν καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιᾷ πλείῳ ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποιείδαιας ἀποπειρᾶσαι, ἠγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον καὶ βουλόμενος φθάσαι· καὶ τι αὐτῷ καὶ ἐπράσ-
- 122 σετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις· ἐν τούτῳ δὲ τριήρει οἱ τὴν ἐκχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτόν, Ἀθηναίων μὲν Ἀριστιώννυμος, Λακεδαιμονίων
- 2 δὲ Ἀθήγαιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ [τῷ Βρασίδᾳ] ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θράκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πε-
- 3 πραγμένα. Ἀριστιώννυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις καιήρει,

Σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφροσύνοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασιδάς δὲ ἀντέλεγε πολλά, ὡς πρότερον, καὶ οὐκ ἴφριε τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος ⁴ περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἐτοιμοὶ ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδίας, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο Βρασίδα πιστεύοντες, δίκη τε ἐτοιμοὶ ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ δίκη μὲν οὐκ ⁵ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα, ὄργην ποιοῦμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη [ὄντες] ἀξιούσι σφῶν ἀρίσταςθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες· εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ⁶ ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποίησαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτείνειν. καὶ τὰλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀρίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ ¹²³ Παλλήνῃ, Ἐρετριέων ἀποικία. καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασιδάς, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκχειρίᾳ φανερώως προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἅ καὶ αὐτὸς ἐνεχάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδίας. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι ² μᾶλλον ἐτόλμησαν, τὴν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὀρωῶντες ἐτοιμίην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης ὅτι οὐ προεδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρᾶσσόντων σφίσι, ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν, οὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσι αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατάδηλον καὶ καταβιασμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ³ πυθόμενοι, πολλῶν ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. καὶ Βρασίδας προσδεχόμενος ⁴ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν ὑπεκκομίζει ἐς Ὀλυμπον τὴν Χαλκιδιὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὀπλίτας διέπεμψε καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων, ἀρχοντί τε τῶν ἀπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφῶν αὐτοῦς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Ἀθηναίων, κοινῇ ἠὔτρεπιζοντο.

Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ¹²⁴ ἅμα ἐπὶ Ἀρριβαῖον τὸ δεύτερον ἐς Λύγκον. καὶ ἦγον ὁ

μὲν ὧν ἐξοίρει Μακεδόνων τὴν δύναμιν καὶ τῶν ἐνοικούν-
 των Ἑλλήνων ὀπλίτας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίοις
 τῶν Πελοποννησίων Χαλκιδέας καὶ Ἀκανθίους καὶ τῶν
 ἄλλων κατὰ δύναμιν ἐκάστων. ζύμπαν δὲ τὸ ὀπλιτικὸν
 τῶν Ἑλλήνων τρισχίλιοι μάλιστα, ἱππῆς δ' οἱ πάντες
 ἠκολούθουν Μακεδόνων ζὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου ἐς χίλιους,
 2 καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρων πολὺς. ἐσβαλόντες δὲ
 ἐς τὴν Ἀρριβαίου καὶ εὐρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους
 3 αὐτοῖς τοὺς Λυγκησιᾶς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ
 ἐχόντων τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἐκατέρωθεν, πεδίου δὲ
 τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἱππο-
 μάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδης
 καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων πρότερον ἀπὸ τοῦ λόφου
 μετὰ τῶν ἱπέων τῶν Λυγκησιῶν ὀπλιτῶν καὶ ἐτοιμῶν
 ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον καὶ
 ἔτρεψαν τοὺς Λυγκησιᾶς, καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν,
 οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες πρὸς τὰ μετέωρα ἠσύχαζον.
 4 μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαντες δύο μὲν ἢ τρεῖς
 ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ
 Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἤξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας
 ἐβούλετο προῖεναι ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρριβαίου κώμας καὶ μὴ
 καθῆσθαι, Βρασίδης δὲ τῆς τε Μένδης περιορῶμενος, μὴ
 τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθῃ, καὶ
 ἅμα τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἔν, ἀλλὰ
 125 ἀναχωρεῖν μᾶλλον. καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν
 ἠγγέλθη ὅτι καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀρριβαίου, προδόντες
 Περδίκκᾳ, γεγένηται· ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν
 ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων,
 κυρωθὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὀπηνίκα χρὴ ὀρμᾶσθαι,
 νυκτὸς τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ τὸ πλῆθος
 τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες, ὅπερ φιλεῖ μεγάλα
 στρατόπεδα, ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι, καὶ νομίσαντες πολ-
 λαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὐπω παρεῖναι,
 κατασιάντες ἐς αἰφνίδιον φρυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ
 τὸν Περδίκκᾳ τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω,
 ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄποθεν γὰρ πολὺ
 2 ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. Βρασίδης δὲ
 ἅμα τῇ εἰρῇ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προανακχωρηκότας,
 τοὺς τε Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρριβαῖον μέλλοντας ἐπιέναι,
 ξυναγαγὼν καὶ αὐτοὺς ἐς τετράγωνον τάξιν τοὺς ὀπλίτας

καὶ τὸν ψιλὸν ὄμιλον ἐς μέσον λαβίων, διανοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκδρόμους δέ, εἴ πη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς 3 νεωτάτους, καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους τελευταῖος γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς 4 πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

„Εἰ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς 126 τῷ τε μεμονῶσθαι καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες καὶ πολλοὶ ἐκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως διδαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιούμην· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν. ἀγαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ 2 ξυμμάχων παρουσίαν ἐκίστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετήν, καὶ μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων, οἴγε μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἦκετε, ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλω τινὶ κησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρατεῖν. βαρβάρους δὲ οὓς νῦν ἀπειρία δέδιδε, μαθεῖν χρῆ, ἕξ ὧν 3 τε προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε καὶ ἄλλων ἀκοῇ ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἔσομένους. καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν πολε- 4 μίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ ἀληθοῦς προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμνηνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθόν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν 5 μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις φροβερῶν· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφόρητοι, ἢ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεις τῶν ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς. προσμῖξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοῖοι· οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυρθεῖεν ἂν λιπεῖν τινα χώραν βιαζόμενοι, ἢ τε φρυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει (αὐτοκράτωρ δὲ μάχη μάλιστα ἂν καὶ πρόφασιν τοῦ σφῆζεσθαι τινι πρεπόντως πορίσειε), τοῦ τε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβῆσιν ὑμᾶς ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐχρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προὑπάρχον 6 δεινὸν ἀπ' αὐτῶν ὄρατε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον καί,

ὅταν καιρὸς ἦ, κόσμῳ καὶ τάξει αὐθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφαλὲς θάσσον ἀρίξεσθε καὶ γνώσεσθε τὸ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις ἄποθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικκομποῦσιν, οἱ δ' ἂν εἰξωσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὐψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὄξεις ἐνδείκνυνται.“

- 127 Τοιαῦτα ὁ Βρασίδης παραινέσας ὑπῆγε τὸ στράτευμα. οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες
- 2 διαφθερεῖν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἶ τε ἐκδρομαὶ ὄπη προσπίπτοιεν ἀπίντων καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὀρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπὶ τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων οἷς ἐντύχοιεν ἔκτεινον καὶ τὴν ἐσβολὴν, ἣ ἔστι μεταξὺ δυοῖν λόφῳν στενὴ ἐς τὴν Ἀρριβαίου, φθάσαντες προσατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὔσαν ἄλληλῃ τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἦδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὡς
- 128 ἀποληψόμενοι. ὁ δὲ γνούς προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἐλεῖν τῶν λόφῳν, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἦδη ἐπόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε
- 2 προσμίξαι. καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐζράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἦδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥᾶον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μειώρου, καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἦδη καὶ διαπε-
- 3 φεγγέναι. Βρασίδης δὲ ὡς ἀτελέβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν ἀνθημερὸν ἀφικνεῖται ἐς
- 4 Ἄρρισαν πρῶτον τῆς Περδίξου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεῖγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς ἢ εἴ τιτι σκεύει ἐκλεπτωζότι, οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰς τὸν ἦν ξυμβῆναι, τὰ μὲν ὑπολύοντες κατ-

έκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε ⁶
 πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε καὶ ἐς
 τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους
 οὐ ζήτηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων δι-
 αραστάς ἐπρασσεν ὅτι τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσε-
 ται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

Βρασίδης δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην ¹²⁹
 καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ
 ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν
 εἶναι διαβῆς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν.
 ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λίγκῃ ἐξέπλευσαν ²
 ἐπὶ τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ
 παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα
 Χίαι, ὀπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις
 καὶ Θραξὶ μισθωτοῖς χιλίοις καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν
 ξυμμάχων πελτασταῖς· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου
 καὶ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους. ἄραντες δὲ ἐκ Ποτειδαίας ³
 ταῖς ναυσὶ καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον ἐχώρουν ἐς
 τοὺς Μενδαίους. οἱ δ' αὐτοὶ τε καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι
 βεβροθηρότεες Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίζουροι, ξύμπαντες
 δὲ ἐπιακόσιοι ὀπλίται, καὶ Πολυδαμίδης ὁ ἄρχων αὐτῶν,
 ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου
 καρτεροῦ. καὶ αὐτοῖς Νικίας μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων ⁴
 εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλούς καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων
 ὀπλιτῶν ἐξήκοντα καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτρα-
 πὸν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι καὶ τραυμα-
 τιζόμενος ὑπ' αὐτῶν οὐκ ἐδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος
 δὲ ἄλλη ἐφόδῳ ἐκ πλείονος πιατὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ
 ἐπιῶν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθορυβήθη,
 καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων
 νικηθῆναι. καὶ τῷ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ ⁵
 Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες
 ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης
 ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον. τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ¹³⁰
 περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης τό τε προάσπειον
 εἶλον καὶ τὴν ἡμέραν ἵπασαν ἐδόνον τὴν γῆν οὐδενὸς
 ἐπεξιόντος (ἦν γὰρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει), οἱ δὲ
 τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἴκου. καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ²
 ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προῶν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν

Σκιωναίων τὴν γῆν ἔδῃον, Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς
 κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ἧ ἐπὶ Ποτειδαίας ἔρχονται, προσ-
 8 ἐκάθητο τῇ πόλει. ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτη
 τοῖς Μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ ὄπλα
 κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην καὶ παρήγει τοῖς Μεν-
 4 δαίοις ἐπεξιέναι. καὶ τινος αὐτῶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου
 ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικὸν ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν οὐδὲ
 δέοιτο πολεμεῖν, καὶ ὡς ἀντεῖπεν ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ
 ὑπ' αὐτοῦ καὶ Θορυβηθέντος, ὁ δῆμος εὐθύς ἀναλαβὼν
 τὰ ὄπλα περιοργῆς ἐχώρει ἐπὶ τε Πελοποννησίους καὶ
 5 τοὺς ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. καὶ προσπε-
 σόντες τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς
 Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φροβηθέντων· ἠώθη-
 σαν γὰρ ἀπὸ προειρημένου τινὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν
 6 γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα
 διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἦνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ
 εἶχον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἦδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας
 πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες [ἐς] τὴν [Μένδην] πόλιν,
 ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ
 ὡς κατὰ κράτος ἐλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ στρατηγὸι
 κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθεῖρεσθαι.
 7 καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον
 ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσι αὐτοῖς εἶ
 τινας ἵγουσνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν
 τῇ ἀκροπόλει ἀπετείχισαν ἐκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν
 καὶ φυλακὴν ἐνικαθίσταντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μέν-
 131 δην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν. οἱ δὲ ἀντεπεξε-
 λθόντες αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι ἰδρῦθησαν ἐπὶ λόφου
 καρτεροῦ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἔλοιεν οἱ ἐναντίοι,
 2 οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτειχίσις. προσβαλόντες δ' αὐτῶ
 κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς
 ἐλόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν
 3 τροπαῖον στήσαντες παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ
 ὕστερον ἦδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ
 Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπικούροι βιασάμενοι παρὰ θά-
 λασσαν τὴν φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόν-
 τες οἱ πλείστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον ἐσῆλθον
 ἐς αὐτήν.

132 Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης Περδίκκας τοῖς τῶν
 Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖ-

ται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ ἐτύγγανε γὰρ τότε Ἰσχαγόρας ² ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων περὶ πορεύσειν ὡς Βρασίδα, ὁ δὲ Περγίκας, ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυνεβεβήκει, ἐνδηλὸν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος αἰεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευὴν ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσχαγόρας μέντοι καὶ Ἀμεινίας ³ καὶ Ἀριστέως αὐτοὶ τε ὡς Βρασίδα ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῷ παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθίστάναι καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Πασιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου ἐν Τορώνῃ.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος ¹³³ περιεῖλον ἐπικαλέσαντες ἄπικισμὸν, βουλόμενοι μὲν καὶ αἰεὶ, παρεστηγὸς δὲ ὄϊον ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅ τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπολώλει. καὶ ὁ κείως ² τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμίμενον πρὸς τὰ στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἔλαθεν ἀρθέντα πάντα καὶ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσίς μὲν εὐθὺς τῆς ³ νυκτὸς δείασα τοὺς Ἀργείους ἐς Φλιοῦντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην ἱερείαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο Φαιεῖδα ὄνομα. ἔτη δὲ ἡ Χρυσίς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτῶ καὶ ἕνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. καὶ ⁴ ἡ Σκιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετετείχιστό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακε- ¹³⁴ δαιμονίων ἰσύχαζε διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεῶται καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικῇ τῆς Ὀρεσθίδος, καὶ νίκη ἀμφιδίηριτος ἐγένετο· κέρας γὰρ ἐκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ' αὐτοὺς τροπαῖά τε ἀμφοτέρωθεν ἔστησαν καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. διαρθαρέντων μέντοι πολλῶν ἐκατέροις καὶ ἀγχωμάλου ²

τῆς μάχης γενομένης καὶ ἀρελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηγλίσαντό τε καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολίωνα καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.

- 135 Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος καὶ πρὸς ἕαρ ἤδη Ποτειδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα προσθεῖς μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε· τοῦ γὰρ κώδιωνος παρενεχθέντος οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἢ πρόσθεσις ἐγένετο· ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθημένων, πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιὰν καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.
-

THUCYDIDIS HISTORIA BELLI
PELOPONNESIACI.

THUCYDIDIS
HISTORIA
BELLI PELOPONNESIACI

EDIDIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. II. LIB. V—VIII.

EDITIO STEREOTYPA

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ
LIPSIAE MDCCCLXXIV.

ADNOTATIO CRITICA.

Priusquam ad huius voluminis adnotationem criticam accedam, pauca videntur praemittenda esse, quibus ea, quae in priore aut edita aut adnotata sunt, corrigantur vel suppleantur. ac primum quidem haud scio an Th. antiquiores formas *Φλειοῦς Φλειάσιος* (cf. inscr. Att. ed. Kirchhoff I n. 45. Bursian Geogr. II 33) reddere debuerim contra librorum auctoritatem, quam in hoc quoque vol. secutus sum. et quamquam in barbaro nomine fluctuasse potest pronuntiatio, cum etiam in Corcyrae insulae nomine variaverit (*Κόρκυραν* in inscr. Att. I n. 179, *Κερκύραι* in Cumanudis inscr. sepulcr. Att. n. 14), tamen inscriptionum testimoniis (inscr. Att. I n. 42. 43), quibus accedunt Aristot. de rep. V 10. Strab. 326, facilius credideris Lyncestarum regem a Th. *Λορραβαῖον* vocatum esse quam *Λορριβαῖον*, ut in codd. legitur. neque enim horum scriptura satis certum praesidium ex similitudine nominum *Λορριδαῖος* et *Λορριβαῖων* (Ptolem. III 9) videtur habere. ἄστυ vocabuli genet. apud Atticos scriptores esse ἄστυως Guil. Dindorf in lex Soph. s. v. et Usener Jahrb. 1873, 159 dixerunt. eam igitur formam restituere debebam II 13, 7, restitui VIII 92, 7. 95, 4. de *Τισαμενός, Τισαυδρος* cf. adn. V 84, 3. — I 22, 2 commemorare debebam

Linwoodii coniecturam *περὶ τῶν ἄλλων* (Jahrb. 1862, 197), quam Cl. in II. ed. vol. I. recepit. mihi quidem minus videtur certa esse. nam neque articulus ante *ἄλλων* suspectus est, si interpretamur *παρὰ τῶν ἄλλων παρ' ὧν ἐπνευθάνομεν*, et rebus, quibus Th. ipse adfuit, oppositae sunt eae, quas quoque loco ab aliis comperit (*περὶ ἕκαστου* = de quaque re). contra displicet duplex *περὶ*, quorum prius melius abesset; nam similia apud Th. exempla prorsus desidero. — I 71, 1 delendum est *τοῖς* ante *ἄλλους*, quod om. ABEFM. cf. VII 75, 7. — III 4, 5 interpunge ante *πρὸς βορέαν τῆς πόλεως*, ut haec iungantur cum *ἀποστέλλουσι*. — III 22, 1 propagato Boehmeani exempli errore in Th. verbis post *ἔδατι* omissum est *καὶ ἀνέμω*. — III 34, 2 *ἐπαγαγόμενοι* Cl. verte 'in auxilium adhibentes'. cf. VI 6, 2. — III 36 adn. ante *προσθεῖναι* excidit 5. — III 67, 3 conicio *κατ' οἰκίης ἐρῆμοι*. cf. III 30, 2. VIII 92, 2. — IV 24, 4. *χειρώσασθαι* ABFM. ante *γίγνεσθαι* non magis *ἀν* abesse potest quam ante proximum *εἶναι* abest. uterque enim infin. refertur ad subaudiendam conditionem *εἰ κρατήσῃαν τῶ ναντικῶ καὶ τὸ Πήγειον χειρώσαιντο*. cf. quaest. gram. 6. — IV 126, 5 adn. lege 'Meineke l. l.' pro 'idem l. l.'

V 1 ἦν πρότερον Reiske. *φαρμάκων* AEFM. *ῶογητο* mavult Meineke 367. — 2, 2 *τὸν κολοφωνίων λιμένα* codd. emend. Pluygers in Cobeti nov. lect. 381. 3 *ὅτι οὐδέ*

codd. emend. Pp. *ἐς* addendum esse vidit Pp. — 3, 1 *αἰ* addidit Haacke. 3 *ἐπεβοήθει* Meineke 368, quod Brasidas re infecta redierit. sed non perspexit vim imperfecti.

6 περιπλεῖ BFM. — 4, 3 ἐκλιπόντες καὶ ex interpretamento ortum esse falso suspicatur Meineke 368. nam Th. post nobilium emigrationem nullos iam relictos esse incolas declarat. 4 φωκέας EFGM. — 5, 1 prius τῶν om. CEFGM. 2 προσκομιζομένοις pro τοῖς κομ. corr. F. τότε κομ. Meineke 368. articulum delere malui. aliter comparata sunt exempla a Kg. Sprachl. § 50, 11, 21 allata. 3 ἰωνέας καὶ μελαίους codd. emend. Weidner Rh. Mus. XIX 141. cf. Strabo 256 Ἰππώνιον Λοκρῶν κτίσμα . . Μέδμα πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν. non potest hucreferri ignota urbs Itone in Italia sita, quam Steph. Byz. memorat; nam ὁ πολίτης Ἰώνιος. — 6, 2 τὸν Ὀδ. EM. ἄξοντας Linwood Jahrb. 1862, 200. 3 ἀντόθεν auctore Kg. delevi. — 7, 1 ποιῆσαι om. A. 2 ξυνήλθον codd. emend. Dobree. cf. L. Dindorf praef. ad Diod. III, XI. de eorum quae seculuntur interpunctione cf. Jahrb. 1870, 334. 3 post ἀναγκάζηται excidisse ἀγωνίζεσθαι suspicatur Herw. 68. 4 τὴν θράκην G. 5 οὐ κατήλθεν codd. emend. Haacke. — 8, 2 ὑποδείκτεος Portus. 3 καὶ τῆς ἀπὸ Reiske. sed ἢ ἀπὸ idem est atque ἄνευ. cf. IV 130, 6 οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως i. e. ἄνευ ξυμβάσεως. cf. symb. phil. Bonnens. 387 sq. — 9, 2 ὅτοι τρόποι M. cf. VIII 50, 5. τῶ τε ABEFM, τό τε G. 3 ἐπεξέλη M. 6 ξυνταχθῆναι codd. sed hoc verbum neque cum δόξαν similibusque alibi consociatur neque vim habet τῶ ἀνειμένῳ contrariam. quare recepi Kg. coniecturam. cf. Xen. oec. 2, 18 συντεταμένη γνώμη. 7 καὶ τοὺς τ' Ἀμφ. Ullrich IV 25 sqq., quod τοὺς μετὰ σεαντοῦ Peloponnesios esse ex 8, 4 apparet. sed τε alterum superiori membrum adiungit. cf. I 13, 1. 8 μάλιστα αὐτοὺς codd. cf. quaest. gram. 7. 9 τρία addidi ex Stob. 364 et schol. ἐκ τριῶν γίγνεται τὸ καλῶς πολεμεῖν. cf. I 33, 3. 74, 1. 122, 4. III 40, 2. IV 64, 5. τὸ del. Reiske. τε ante δούλοισ del. Kg. sed cf. adn. I 11, 1. — 10, 3 φθῆναι M corr. F, reliqui ὀφθῆναι. τοῖς del. Kg. σχολή E, η

σχολή M, σχολή reliqui. 7 qui καὶ ante ἐξαπίνης delent male id intellegunt. cf. I 20, 2 δράσαντες τι καὶ κινδυνεῦσαι. 8 ἔφυγε AB, reliqui ἔφηνε. ἔμενε corr. F, reliqui ἔμενε τε. — 11, 1 περιορίζαντες codd. cf. I 106, 1. — 12, 1 μεθίσταντο Meineke 368. sed cf. 82, 1. — 13 ρουϊσάντες .. ἔχοντας del. Steup Rh. Mus. XXV 273 sqq. qui idem magis argutiis quam sana interpretandi ratione usus pleraque eorum quae 14, 1—17, 2 scripta sunt Th. abiudicavit. — 14, 4. ὡς ἄφρηκτα idem l. l. 281 sq. sed recte Kg. observavit ὡστε .. πολεμεῖν non solum ad proxima spectare, sed ad omnia quae inde a verbis οἱ δ' αὐτὰ Λακ. exposita sunt. cf. VIII 68, 4. quare post νεωτεροῦσσι lenius distinxit. — 15, 1 ὁμοίως codd. emend. Bk. cf. Schoemann Gr. Altth. I 217. 2 ἐνδεξαμένους G Thom. Mag. 116, 6, reliqui ἐνδεξομένους. cf. quaest. gram. 10. μάλλον ἀνθεξομένους Meineke 368. — 16, 1 διαβαλῶν ABEF. τότε δὲ codd. sed in apodosi ubique est τότε δὴ. plerique editores ex codd. deterioribus οἱ ἐν ἑκατέῳ receperunt (nostri omnes οἱ ἐν om.), quod ego ex correctura ortum esse credo. μάλιστα τὴν codd., quod emendavi delens simul ἡγεμονίαν, imperiti librarii additamentum. ἡσυχίαν vel ὁμόνοίαν Reiske, ομοιογίαν L. Dindorf, ἡρεμίαν Meineke 369. 2 νιοῦ codd. cf. quaest. gram. 14. εὐλαξεῖν Cobet Mnemos. VI 165. δοκοῦσαν AB, δοκοῦσαν E, δόκησιν corr. FG, omnes addito ἕως, δόκησιν sine ἕως M Suid. s. v. δώρων. perperam δοκοῦσαν del. Herw. 71. cf. I 32, 4. φόβῳ τῶν AB. — 17, 1 ἀνάγκη AB. εἶναι om. M. 2 ὡς ἐς ἐπιτειχιισμόν Pp. — 18, 2 seclusa del. Kg. 5 εἰσὶ δὲ αἶθε A. 7 μεθίστην codd. cf. adn. IV 45, 2. 8 σερυνλίων codd. cf. adn. I 65, 2. 9 ἐξ ἑκάστης codd. emend. Ullrich IV 3 sqq. (εῖ pro ἐξ). ἐμμένω plerique. 10 ἰσθμῶ codd. emend. Portus. ἀθήναις ABCEFM, ἐν ἀθ. G. emend. Herw. 72. 11 οἱ τοῦ pro ὅτου ABCEFM, εἶ τον G. — 19, 2 lacunam explevit Arnold ex 24, 1. cf. 23, 4. — 20, 2

τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων in codd. post τινος scripta auctore Arnaldo transposui. schol. κατὰ θέρη, φησί, καὶ χειμῶνας τὰ δέκα ἔτη σκοπεῖτω τις καὶ μὴ ἐξαριθμεῖσθω μήτε τοὺς ἀρχοντας μήτε τοὺς ἀπὸ ἄλλης τιμῆς ἐπωνύμους τοῖς ἔτεσι γεγενημένους eundem quem restitimus verborum ordinem ostendit. — 21, 1 ἀρεῖσαν Cobet nov. lect. 378. 3 ἀπολογησάμενός ABCEF. κατελιμμένας codd. emend Kg. cf. L. Herbst Phil. XXIV 627. — 22, 1 αὐτοῦ pro αὐτοῖ Kg., cui pariter atque librorum scripturae oppositum deest. αὐθις Herw. 72 respiciens ad 17, 2. sed cf. 27, 1. mirum est quod Bh. statuit, cum Chalcidensium legati adfuissent, socios ipsos adfuisse. certe aliquid vitii hic latet. fortasse scriptum erat αὐτοῖς ἐτι ἔτηχον. δεξασθαι codd. cf. quaest. gram. 6. 2 αὐτοὺς ante ἀνε om. A. seclusa ex interpretatione huc irrepsisse manifestum est itemque πρὸς γὰρ . . χωρεῖν, quod in codd. post ἠονχάζειν scriptum est, ad Argivos, non ad ceteram Peloponnesum pertinere. nam Lacedaemoniorum socios in societatem recipere Atheniensibus vel pace facta non licebat; quos enim licuerit dictum est 18, 5. eodem quo ego verba rettulit schol. ρομιζοῦτες ἡμιστ' ἂν οὕτω πρὸς Ἀθηναίους χωρήσειν τοὺς Ἀργεῖους προσθησομένους αὐτοῖς. — 23, 1 καὶ Ἀθ. excidisse intellexit F. Portus. δὲ del. Bh. 2 τὴν τῶν Ἀθ. AEFM. 6 ἔνορκον Cobet nov. lect. 383; ἀμφοτέροις, εὐορκον εἶνα Herw. 72, cui favet 29, 2, non item 18, 11. — 24, 2 ἐπιγέγραπται M. — 25, 1 αὐτὰ M. τε ex constanti scriptoris usu addidi; nam cohaerent ἄλλη τε . . καὶ αἶσα. 3 ἐπὶ ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας Kg. ad Clintonis fast. Hell. 414, ἐπὶ ἔτη καὶ δύο μῆνας Pp., ἐξ ἔτη καὶ τέσσαρας μῆνας Ullrich Beitr. zur Erkl. 153 sqq. καθίστατο B. cf. I 23, 6. — 26, 2 οὐδ' ἀπέδεξαντο mavult Bk. sed cf. L. Herbst Phil. XVI 330. 5 πελοποννησίοις AFM. αἰσθεσθαι ABEFM. sed male praes. αἰσθόμαι Th. obtruditur, cuius nullum vesti-

gium extat, quin in solo accentus discrimine id consistat. cf. adn. II 93, 3. VII 75, 2. infinit. praes. intellegendi (I 70, 1), inf. aoristi percipiendi notioni aptus est. — 27, 1 αἱ ξυμμαχίαι codd., quod tueri studet L. Herbst über Cobets Emend. 5 sq. magis librorum erroribus quam ratione aut scriptoris usu causam defendens. hanc societatem, quae una erat, ceteris locis omnibus (22, 2. 23, 6. 24, 2. 25, 1. 27, 1) singulari Th. denotavit. emend. Herw. 46. cf. adn. III 65, 1. V 48, 1. αὐτὰ codd. sed socii ad σπονδὰς, non simul ad ξυμμαχίαν acciti erant (22, 2). idem hic omnium librorum error qui 25, 1 in M extat. 2 καὶ del. Campe Phil. XI 52. quominus a verbis καὶ αἱ ἀπὸ ἀποδοςιν incipiamus, vel eo impedimur, quod socii iam ante societatem factam dimissi erant (22, 2). — 28, 1 δῆμον τῶν GM. ποιήσασθαι B. 2 ηγήσασθαι EG. — 30, 4 ἀργείων ξυμμαχίας BG. — 31, 1 ἐποιήσατο CGM. 2 καὶ λυσάντων codd. sed neque λύειν πόλεμον dictum est et verborum structura difficultate laborat. emend. Kg. καταλύσαντες sive διαλύσαντες Meineke 369. τάλαντα corr. C. τούναντοῦ excidisse suspicatur Meineke l. l. 3 ἀφείντες idem l. l. sed cf. 46, 2. 4. 6 seclusa del. Dobree. exempla desunt studiose observandi notioni, quam περιορώμενοι habere is cogitavit qui interpretationem adscripsit. eventus expectandi vim item non perceperunt schol. VI 93, 1. 103, 2 καταφρονεῖν interpretantes. τα ἀπὸ τῶν Λακ. Haase lucubr. 106 sqq. — 32, 1 ἔδωκαν M. 4 προσχωρεῖ ABEFM. 5 κἀργείων AEFM. τούτων del. Dobree. — 33, 1 καθαιρήσοιτες Meineke 370. sed cf. 77, 1. VIII 24, 1. — 35, 1 θύσσον A, reliqui θύσσον. cf. adn. IV 109, 3. δικτηδιῆς BEFM, δικτιδιῆς A, δικτινδιῆς G. emend. Didot. cf. IV 109. Ἀθωίδι Ἀκτῆ Λιῆς Meineke 356. 2 καὶ Λακ. AG. 3 πρότερον M. ἀναγκάσωσι EM. εἰοίοντας ἐς τὰς σπονδὰς Meineke 369. sed ἐς τὰς σπονδὰς eo facilius cogitando suppleri potest, quod

item ad ἀναγκάσονται subaudiendum est τὰς σπονδὰς δέχεσθαι. 4 ὑπεώπτενον C, reliqui ὑπετόπτενον. emend. Meineke 358. 6 Μεσοηρίους τε codd. emend. Reiske, χωρίον αὐτοῖς ABEFM. 7 solum τε καὶ del. Kg. certe ex superioribus apparet praeter Messenios Helotasque nullos eductos esse. κατώκησαν FM. — 36, 1 καὶ ἕτεροι M. αὐτῶν καὶ αὐτῶν ἐναντίοι M. ξενάρχης AB. λόγους ποιοῦνται ἰδία Herw. 74. sed cf. 39, 3. ταῦτα codd. emend. Reiske. ἡκιστα codd. emend. Pp. ἐπελθεῖν ABEF, ἐλθεῖν M. ἄν addendum esse dixi in quaest. gram. 7. Ἀθηναίων delevi nihili faciens vulgaram interpretationem ‘magis hoc cupere quam illud metuere’ exemplis prorsus destitutum. de Atheniensibus enim dicendum erat πρὸ τῆς Ἀθ. φιλίας καὶ τῶν σπονδῶν. ex mea ratione διαλύσεως de Argivi foederis exitu (14, 4. 22, 2. 28, 2) dictum est eodem modo quo διαλύειν IV 23, 1. V 1. ἀπλῶς pro καλῶς Meineke 356, alii alia. verissima codd. scriptura, quae ‘opportune’ significat. cf. I 124, 1. V 65, 5. ἡγούμενοι codd. sententia ἡγουμένους requiri multi viderunt, recipere ausus est nemo. ἡγούμενοι primus scripsit qui ad ἡπίστιατο id falso rettulit. 2 lacunam non modo duplex vitium ἐδέοντο cum accus. personae et ὅπως coniuncti indicat, sed etiam schol. τὸ μέντοι Πάρακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς οὕτω ποιῆσαι ὅπως παραδώσουσι Λακ. excidisse potest παρασκευάζειν. ἦτοῦντο Kg. sed non magis αἰτεῖσθαι ὅπως quam δεῖσθαι ὅπως dictum est. παραδώσουσι FM, παραδῶσι AB. — 37, 1 οἱ Κορ. M. 3 οἱ περὶ τὸν κλεόβουλον post γίλοι addit E. 5 ἀποστελλεῖν M. — 38, 1 ἐοκόπονν pro ἐποίουν Meineke 356. sed imperf. de conatu accipiendum est. contrarium infra ἐναντία ποιῆσαι. 3 μετὰ τῶν codd. sed sic omissum est id in quo rei cardo vertitur. cf. 36, 1 μετὰ Βοιωτῶν. ‘an σφεῖς?’ Bk. sed refertur ad considerationem τῶν ψηφισομένων. — 39, 2 πρεσβευσομένοι M. 3 μηδὲ

πολεμῆν M. — 40, 1 ἡκοντο EFM pr. C, reliqui ἱκοντο. emend. Kg. 3 ἐγγωρῇ Kg., ξύμφωρ’ ἢ Meineke 356. sed si ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα ad ἡγοίμενοι refertur, sine verborum affluentia ‘quoad liceret’ intellegi potest. cf. Xen. de re equ. 9, 11. — 41, 2 σφίσι praeter necessitatem del. Kg. ἀθήνην ABEFM. 3 φίλον plerique. ἔξειν M. — 42, 1 τῶν Βοιωτῶν del. Herw. 74. sed significatur oppidum deletum esse ab eis ipsis qui id tenebant. οἱ Β. αἰχμαλώτους M. — 43, 1 ἦδη M. 2 ὧν ἔτι τότε AB. ἐαντῶν ABΕ, reliqui ἐαντῶν. — 44, 1 seclusa ipse delevi. addita sunt quasi navalibus potissimum copiis Argivis opus fuerit. 3 ἐπιτήδειον AEFM. — 45, 1 ἡκασί EM. ταῦτα codd. cf. Plut. Nic. 10 δέισας ὁ Ἀ. μὴ καὶ τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν αὐτῶν λόγων ἐπαγάγονται. 2 τοῖς λακεδαιμονίοις M. — 46, 1 seclusa del. Herw. 75. duplex interpretamentum est. nam addito αὐτῶν ἠπατημένων suprascriptum est τῶν Λακ. certe, ut nunc legitur, αὐτῶν explicari nequit. idem περὶ τοῦ . . ἡκειν del., num recte dictum sit, dubitans. sed ἀπατεῶνα περὶ τινος scripsit Plat. de rep. 451^a. — 47, 2 δὲ del. Kg. 4 prius τὴν πόλιν om. M. 5 ἐν πολέμῳ M corr. G. seclusa cum per se huic loco non apta sunt tum spuria esse ex 56, 2 apparet. quare ea iure del. Kg. 7 αὐτῇ codd. emend. Duker. 8 ἐμμένω codd. emend. Portus. 9 οἱ ἀρτῶναι Duker. ἀρτῶναι Hesych. Plut. mor. 291^e. seclusa del. Kg. 11 post ἐν πόλει excidisse παρ’ Ἀθηναῖς suspicatur Meineke 370. 12 οἱ δ’ ἄν codd. emend. Bk. — 48, 1 αἱ ξυμμαχίαι codd., cui repugnant 46, 5. 47, 8. 11. 78. 82, 5. cf. adn. 27, 1. emend. Herw. 46. ἐγένοντο codd. cf. 80, 1. I 102, 4. 2 γενομένοις M. — 49, 1 φάσκοιτες σφῶς codd. emend. Goeller. 4 ἐν pro altero ἔτι M. — 50, 1 ἀναβάτες EGM. 2 seclusa propter genet. haud facile explicandum additamentum esse ex 49, 1 factum Kg. iudicavit. 3 ἐν ἄργει codd. emend. Michaelis Phil. XXIV 166. 4 προσελθῶν BF. — 51, 2 ταύτη pro ταῦτα

M. *Κνιδίων* Meineke 363. — 53 *πυθέως* B, *πυθαίως* corr. C, reliqui *πυθέως*. cf. Pausan. II 24, 1. *βοταμίων* codd., quod quid esset, nemodum perspexit. *βοταμίων* G. Hermann Phil. I 370. *παραποταμίων* Pp. ex libris deterioribus. sed in his *παρα* repetitum est ex *ὑπέρ*. fortasse *ὑπέρ βοταμῶν* i. e. 'pro pascuis' (cf. Plat. de rep 401 b), quae ab Apolline conducta habebant (cf. Boeckh Staatsh. I 415). *οί* post *οὖν* om. M. *ἐσβαλόντες* ABEFM. — 54, 3 de interpunctione cf. Madvig 324, qui quid sit *ἄγοντες τὴν ἡμέραν* collato Plut. Alex. 16 *κελεύσας δεύτερον Ἀρτεμίδιον ἄγειν* explicat. *ἐσβαλλον* B. — 55, 1 *οί* om. M. *παρακελευσάντων* M. *σῆς* M. 4 *πυθόμενος* CFM. *δὲ* del. Portus. — 57, 1 *καταλήγονται* ABF, quod male defendit L. Herbst Phil. XXIV 626. subaudi *ὅπως μὴ ἐπὶ πλεον χωρήσεται*. cf. III 2, 3. 46, 6. 2 *τετρακόσιοι* M. *καὶ ἑμιπιοῦ ἴσοι* om. M. — 58, 3 *δὲ ἦ* pro *ἦ* EFG. *μετὰ τῶν ξυμ. τοὺς Λακ.* ABF. 4 *ὄριθιοι* codd. *καθῆντο* E, *κάθηντο* ABFM. — 59, 3 *καθύπερθε* ABM, *καθύπερ* EF. 5 *προσελθόντες* AFGM. — 60, 1 seclusa del. Herw. 76. *οὐδὲ* pro altero *οὐ* M. *κοινώσασθαι* AFM. *ξυνιάχων* del. Kg. eiusdem altera coniectura est *ξυνασχόντων*. 3 *ἀλλὰ καὶ ἄλλη* codd. emend. Bk. 6 *στρατείας* corr. F, reliqui *στραταῖς*. — 61, 1 *πρὶν ἦ* codd., quo alibi Th. non usus est. *πρὶν δὴ*, quod coni. Kg., de postremo rei eventu dicere solet. 2 *παρόντος* codd. cum procul dubio verba pro Atheniensibus Alcibiades fecerit, restitui *παριόντος*. nihil ad *παρόντος* h. l. tuendum VIII 36, 2 valet. *δὲ Λακ.* Pp. sed sic *παρόντος* supervacaneum est. — 62, 2 *καὶ τινες καὶ αὐτοῖς* M. *τῶν* om. omnes praeter A. graecum est *αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει Τεγ. τεργαιῶν* ortum est ex *τῶν* et adscripto *τεγεία*. — 63, 1 *αὐτοὶ ἐνόμιζον* del. Kg. sed consulto ita Th. scripsit respiciens ad contrariam Argivorum multitudinis opinionem (59, 4. 60, 5). cf. Meineke 370. 3 *λύεσθαι* Dobree, *ἀπολύεσθαι*

Herw. 76. sed verbum Agidis, non Th. est. *στρατευσόμενος* ABEFM, *στρατευσάμενος* G. inter expeditionem, non post eam Agis crimina diluere volebat. quare relicto *στρατευσάμενος* auctore Herw. 76 meliorem scripturam emendavi. idem *τότε* sine idonea causa del. 4 *ἐκ τῆς πολεμίας* Lindau et Haase lucubr. 89. sed hoc significari videtur, Agidi non licuisse sine comitibus decem *ξυμβούλοις* ad bellum proficisci. cf. L. Herbst Jahrb. 1858, 682 sqq. — 64, 4 *τὴν πολεμίαν* in margine BF. — 65, 2 *βουλομένην* codd. *βουλόμενον* Plut. mor. 797, quod iure Meineke 370 et Herw. 77 commendaverunt. 3 *ἦ κατὰ τὸ αὐτὸ* del. Dobree, *ἦ κατὰ τὸ πρότερον αὐτῷ δόξαν* Meineke 371. ipse *ἦ* delevi, quod interpretandi causa ad *κατὰ* adscriptum videtur. iam vero *κατὰ τὸ αὐτὸ* ut reliquis locis VIII 5, 5. 66, 4 'eadem ratione' valet, quae quidem ratio h. l. verbis *πρὸς χωρίον καρτερόν ἰόντας* *σῆς* continetur. 4 *πρὸς τὴν Μαντ.* M. seclusa del. Badham adhort. 20 et Herw. 77. 5 *αἰγνιδίω* suspectum iam Dukero del. Kg. sed *ἐξ ὀλίγου* de spatio (65, 2) accipere praestat. — 66, 2 *μάλιστα δὴ* codd., cui deest coniunctio. *ὡς ὁρῶσι. . . προσεληλυθότας, μάλιστα δὴ* Kg., *μάλιστα δ' οἱ* Bh. post *ἐξεπλήγησαν* quaedam excidisse suspicor talis fere sententiae qualis *ὁμοως δὲ διὰ τάχους ὡς ἐς μάχην ἀντικατέστησαν*. criticae rationi repugnat *γὰρ* particulae *δὲ* substituere, quod proposuit Herw. 77. *ὡς ὁρῶσι. . . προσεληλυθότας, μάλιστα δὴ* Λακ. . . *ἐξεγνήθησαν* ("Lacedaemonios se praestiterunt") Meineke 356. sed num sic graece *ἐξαίνεσθαι* dicatur dubito. *μάλιστα δὴ* Λακεδαιμονίους . . . *ἐξεπλήγησαν* Madvig 325. at cur territi sint Lacedaemoniorum hostes *ἐν τάξει ἤδη πάντες*, non video. *εὐθὺς ὑποσπόνδους* M. 3 *ἀπ' ἐκείνων* Dobree. *ἐνομοτάχαις* codd. emend. L. Dindorf. cf. quaest. gram. 14. 4 *περιέρχονται* Cobet nov. lect. 735. — 67, 1 *ταύτην τῆν* ABFM. *οἱ ἀπὸ Θ.* Haase lucubr. 61. *βρασιδίοι* ABCFGM. *καὶ* ante *ἐπὶ*

τῶ om. AB, ἔπειτ' Herw. 78. ἐκατέρω EF. 2 αὐτοῖς post ἐναντίου del. Kg., tuetur Meineke 357 collato I 89, 3. παρὰ δ' αὐτοῖς A, αὐτοῖς ex αὐτοῖς corr. M. — 68, 2 ἂν ἐδυνάμην codd., quod, licet εἰ ἐβουλόμην subaudiatur, falsum est, cum contrarii affirmationem non continet. ἐδυνάμην Th. scribere poterat, non ἂν ἐδυνάμην. frustra Kg. Sprachl. § 54, 3, 10 affertur. τὰ addidit Cl. symb. crit. 13 sq., πλήθην del. Meineke 357. 3 ἀλλ' ὡς .. ἐβούλετο del. Dobree et Aem. Müller Jahrb. 1857, 98. — 69, 1 ἀνέχεσθαι et ἀμύνασθαι sedes inter se mutantur in AB. καὶ ante μείζω om. M. 2 ταῦτα M. καδ' ἐκάστοις τε τῶν ξυμμάχων Campe Phil. XI 49. sed cf. L. Herbst Jahrb. 1858, 712. πολιτικῶν νόμων M. in eis quae secuntur non omnia sana esse ratus conicio ὧν ἠπίσταντο [τῆν] παρακλέυσαν τὴν μνήμην ἀγαθοῖς οὐσαν ἐποιοῦντο: 'mentionem eorum faciebant, quorum mentionem viris fortibus adhortationem esse sciebant.' in Lacedaemoniorum enim canticis bellicis et rerum a maioribus gestarum et ipsorum virtutis ac roboris mentio fiebat, qua ad fortitudinem stimulabantur. cf. Plut. Lycurg. 21. — 70 νόμῳ .. προσέλεθοιεν Gellius I 11, 5. πολλῶν ὁμοῦ ξυγκαθεστώτων, οὐ τοῦ οἴου Meinke 371. — 71, 1 seclusa si omiserunt, nemo desiderabit. praeterea offensionem est ποιεῖ, pro quo propter ἐξοθεῖται potius πάσχει dicendum erat, et τοῦτο, cuius apud Th. quidem nullum exemplum invenitur ἀουρδέτως directa oratione explicati. nam γὰρ ubique additur et male Pp. III 36, 3 affert, quod sic interpretari non licet. πρὸς πέλλειν E, factum ex προστέλλειν, reliqui προστέλλειν. cf. Cass. Dio XL 23, 3, ubi item προστέλλειν legendum est. — 72, 1 dat. τῇ προομιέζει num recte iunctus sit cum φθάσαι, Kg. dubitat. sed cf. Dem. XXI 38. 2 τῇ ἀπορία Kg., τῆς ἐμπειρίας Ad. de Velsen sched. crit. 165sq., ἐλασσοθέντες del. Madvig 325. mihi καδ' ἐπεροβόλην hoc significari videtur,

Lacedaemoniorum peritia militari nihil effectum esse nisi ut omnino inferiores discederent. περιγενομένοι codd. emend. Pp. Lacedaemonii se tunc hostibus virtute superiores esse ostenderunt. 4 οἱ ἰππῆς Kg. τε om. ABEFM. πεντελόχοις. G corr. F. τῶ μὴ φθῆναι Arnold. 'ne se circumventio praeoccuparet' interpretatur Madvig 325. — 73, 1 τῶν ξυμμάχων Kg. παρεροήγνυτο M. ἐκκυκλοῦντο ABF. 4 καὶ πλείους genuinum esse Pp. negat. an καὶ οἱ πλείους? ἀρκάδων λογάδων M. — 74, 1 alterum δὴ del. Bk. ξυνηλθουσῶν Herw. 78. — 75, 2 ἀπέτρεφαν A. πάντες pro πέμψαντες M. 4 τῇ δὲ προτεριάει ξυνέβησαν Cobet var. lect. 246, contra quem disputavit L. Herbst über Cobets Emend. 335sq. ἐς τὴν ἀοργείων ABM. αὐτῶν om. AE. τοὺς πολλοὺς Dobree. 6 οἱ μὲν οἱ ἄλλοι E, οἱ μὲν om. M. ὡς προσετάχθησαν M. — 76, 1 ἦγον M. ἐπειδὴ .. ἦγαγον del. Kg. — 77. 79 in Lacedaemoniorum decreto et foedere cum Argivis pacto eas formas atticas correxi, pro quibus alibi ipsa librorum scriptura doricam exhibet. reliquis cautio adhibenda esse videbatur. neque accentus grammaticorum praeceptis cum Ahrensiō dial. dor. 480 sqq. accommodare volui neque discrepantiam dialecti, quam inter decretum et foedus intercedere ille opinatus est, agnosco. 77, 1 ἐπιδαύρου ACEFGM. ἐκβοῶντας E. ἀναιριόντας Ahrens. 2 εἴχοντι AEFM. ἐπιδαύρου EGM. πολεμίους codd. εἰ μὲν BF, μὲν εἰ M, ἦμεν Ahrens. καὶ τοῖς Λακ. om. BEFM. 3 ἐχοντι B. πολίεισι codd. 4 ἐμέλην ABM, ἐμὲν λην EF, μὰ τὸν σεμέλην C, G ita correctus, ut legi non possit. σύματος, αἱ μὲν λην τὼς ἐπιδαυρίως, ὄρκον δόμεναι αὐτοῖς ὁμοῖαι conii. Bk. sed cum id agatur, ut Epidauriis necessitas imponatur perpetrandi sacrificii deo debiti (53), non potest cuiusquam arbitrio permittendum esse, ut iuramento illi se obstringant. idem valet in Ahrensi coniecturam αἱ μὲν λην, τοῖς Ἐπ. ὄρκον δόμεν, αἱ δέ, αὐτῶς ὁμοῖαι.

accedit quod, cur iurent Argivi, prorsus intellegi nequit. ego *ὄμοσαι* ad *ὄρκον δόμεν* interpretandi causa adscriptum esse statuo; praeterea una optimorum librorum scripturae littera deleta *μέλην* i. e. *μελεῖν* re- scripsi. δὲ particulae collocatio eo satis excusatur, quod *ὄρκον δόμεν* unam efficit notionem. cf. VII 84, 4. *αὐτοὺς* codd. 5 *αὐτονόμους* codd. *εἰ μὲν* BFM, *ἡμεν* Ahrens. 6 *πελοποννάσω* C, reliqui *πελοποννάσου*. *ἀλέξην* Ahrens. *ἀμόθι* EF Herw. 131, *ἀμόθι* M. *βουλευομένους* codd., *βουλευομένους* Ahrens. *ὅσα καὶ* AE. *δικαιότατα* η̄ M. 7 *ὄσοι* codd. cf. 79, 2. *πελοποννάσου* EGM, *πελοποννάσου* F. *εὐσύνται* AEG, *εὐσιόνται* Ahrens. 8 *αἰ δὲ τί κα ἄλλο* ex libris deterioribus Ahrens. *ἀπιάλλην* B, reliqui *ἀπιάλλειν*. — 79, 1 *εἰ μὲν* BFM. *δόντας* M. *κοινὰν ἐόντων* AEFGM, *κοινὰν δὲ ἐόντων* B. emend. Valckenaer. *τὰν σπονδᾶν καὶ τὰν συμμαχίαν* A, *σπονδᾶν καὶ τὰν ξυμμαχίαν* B, *τὰν σπονδὰν καὶ τὰν ξυμμαχίαν* EFGM. emend. Bk. cf. 80, 1. 2 *ὄσοι* AF, reliqui *ὄσοι*. *πελοποννάσου* EM Ahrens, *πελοποννάσου* F. *εὐσύνται* hic et paulo infra EGAhrens. *τοῖσπερ καὶ* Lac. M. 3 *στρατίας* EFM, reliqui *στρατίας*. emend. Portus. *δέει* G corr. C. *Λακεδαιμονίους καὶ Ἀργεῖους* Ahrens. 4 *ἀμφιλόγα* AEFM. *ἦ ἐπὶ* M. *πελοποννάσω* C, reliqui *πελοποννάσου*, quod tuetur Ahrens. *πόλις πόλι* Ahrens. *πολίσει* AG, *πόλει* C. *δοκεῖοι* ABCEFM, *δοκοῖη* G Ahrens. *τοῖς δὲ ἔταις* codd., *τοὺς δὲ ἔτας* Pp. schol. *τοὺς δὲ πολιτενομένους ἐν μιᾷ ἐκάστη πόλει δι' ἀλλήλων λύειν τὰ διάφορα*. *τοῖς δὲ ἔταις* .. *δίκας ἐσοθαι* Valckenaer. — 80, 3 *ὄντας* codd. emend. Abresch. male librorum deteriorum correcturam *φρουρικόν* pro *φρούριον*, quod nostri omnes praebent, Pp. Kg. Bh. receperunt. nam in Xen. quoque anab. 14, 15 *φρούριον* 'praesidium' significat. — 81, 1 *καὶ αὐτοὶ τὰς τῶν λακεδαιμονίων σπονδὰς* M. 2 *ξυμμαχότερα* G, *ξαιφότερα* M. — 82, 1 *δικτυδιῆς* CG. cf. 35, 1. 3 lacunam non solum *ἐκ πλείονος* ad *ἤλθον* male aptum indicat, sed etiam *ἀνα-*

βαλόμενοι δὲ non recte oppositum praegresso *ἔως* .. *οἱ φίλοι*, cui posterioris alicuius temporis significatio in opposito respondere oporteat. 4 *ἀγγέλων* del. Hofmann. *ἐπ' Ἀργος* F. 5 *ὠφελῆσαι* corr. G. *μέγιστον* δὴ vel *μέγιστα ὠφελήσειν* Meineke 371. seclusa delenda esse docui quaest. gram. 10. 6 *ξυνήνεσαν* Kg. multum probabilitatis habet Meinekei coniectura l. 1. *ξυνήνεσαν* emendantis et *ξυνήνεσαν* .. *πόλεων* post *ἐτείχιζον* transponentis. — 83, 1 *ἐκ τοῦ Ἀργους* del. Duker. cf. L. Herbst über Cobets Emend. 58 sqq. 4 *μακεδονίας* .. *περὶ δίκαν* codd. emend. Goeller. cf. schol. *τῶν εἰσαγωγίμων τῆς θαλάσσης αὐτοὺς* (scil. *Μακεδόνας*) *ἀπέκλεισαν*. hanc interpretationem veram esse ex I 117, 2 apparet, ubi *κατεκλήσθησαν* oppositum est praegresso *ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο*. *κατέλησαν* Meineke 357, cuius verbi activum nusquam extat. navigationem hieme prorsus intermissam esse idem contendit, sed non demonstravit. qua enim alia via tum Athenienses ad Macedones pervenerunt? *ἀπαύραντος* E. an *καὶ ἡ στρατεία μάλιστα διελύθη ἐκείνον ἀπαρηθέντος?* *οὐτος* M corr. F. — 84, 1 *δὲ* ante *εἰς* om. ACEFM. *λεοβίας* ABEFM. sed cf. Wecklein cur. epigr. 16. 2 schol. *γράφεται μεθ' ἐτέρων* i. e. *οὐδὲ μεθ' ἐτέρων*. sed cf. III 86, 2. 3 *τοίαις ὁ τιωμαχόν* codd. idem vir *Τειοίας Τειομάχον* vocatur in inscr. Att. I n. 181 (cf. n. 299). ibidem *Τειοαμενός* n. 133, *Τειοανδρος* n. 446. 449. iam vero dubitaveris, an III 92, 2. 100, 1 quoque *Τειοαμενόν*, *Τειοανδρον* scribendum fuerit. certa res esset, si illi cives essent Athenienses. *τι* om. M. — 85 *τοῦτο* om. M. *ὅτι* G. Hermann Phil. I 370. *ἐν ὀλίγῳ* codd., 'perpetua oratione' Valla. — 87 *βουλευσαντες* BEF. — 88 *ξυγγνώμην* ABEF. — 89 *δ'* ante *εἰς* om. AB. — 90, 1 *ἦ μὲν* AG. de *ὕπεθεσθε* post *οὕτω* transponendo Kg. cogitavit. *ἡμᾶς* ABEG. *καὶ δίκαια* EG, del. G. Hermann l. 1. 371. cum Kg. *τὰ εἰκότα* ad *ὠφελήσθηται* refero. *πείσονται* codd. emend. Portus. — 91, 1

οὕτω δεινοὶ Ullrich III 8. ἔστι τε mavult Kg. sed δὲ refutationis est ut 96. 98. 2 ἀμφοτέρους BEFM. — 94 ὥστε δὲ EGM. δέξθηθε G, δέξιοιθε EM. cf. quaest. gram. 10. — 97 ὥστε καὶ M. ναυτοκρατόρων ABM. καὶ ante ἀσθ. et ἑτέρων del. Badham adhort. 21. nihil mutandum esse censeo. περιγίγνεσθαι τινος eandem aliquem sustinendi vim I 55, 2 habet. — 98 ἐκβιάσαντες ABEFM. μελλήσοντας codd., aor. praebet schol. τοὺς μὴ διανοηθέντας. — 99 τῷ ἔλευθέρῳ codd. at non video, quomodo quis libertate adduci possit, ut eidem cavere cunctetur. manifestum est non libertatem eius rei causam esse, sed quod a maritima civitate minus periculi sibi impendere continentis incolae putant. de ὄντες τῶν ἔλευθέρων cf. VII 44, 8 ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν. schol. τοῖς ἔλευθέρους τῶν ἡπειρωτῶν. τε τοὺς ἀνάγκους Kg. sed articulum ad ἀνάγκους refero. schol. τοὺς δὲ ἐν ταῖς νήσοις ἔλευθέρους. καταστήσειν M. — 102 πολεμίων codd., 'fortunam belli' Valla. τῷ πλήθει M. ὀρθοῖς Herw. 79. sed ὀρθῶς (idem Dionys. 913 et Thom. Mag. 71, 5) tuetur Polyb. XXXIII 12, 3. — 103, 1 'commodius legatur οὐκέτι λείπει' Bk. sed quod libri et Dionys. 913 praebent, tuentur Eur. El. 609. Apoll. Rh. I 515. ἐπὶ κοπῆς M. ἐπὶ ῥοπῆς ομικρᾶς ex Eur. Hipp. 1164 Herw. 79. sed μιᾶς, quod etiam Dionys. l. l. habet, tuetur Arist. mund. 6. 2 ἐπιλείπωσιν EGM. — 105, 1 περὶ τὸ θεῖον Meineke 354. πρὸς praeter codd. Dionys. 914 et Thom. Mag. 162, 8. verte 'bonae cum deis gratiae' (cf. Eur. Hel. 313). similiter Plut. Dem. 7 χάριν οὐκ ἔχει πρὸς τὸν δῆμον. 2 ἀναγκαιῶς Dionys. 915. δρώντας ἂν αὐτό codd. ταυτό schol. εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς καὶ ἄλλοις ὁμοίῳ ἐν τῇ ὁμοίᾳ δυνάμει γενόμενος ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἂν ἐπραττεν. 'idem esse facturos' Valla. 3 δὴ post ἦν M. ἢ pro ἦν Reiske. 4 οὐ πρὸ τῆς M. — 106 αὐτῶν codd. αὐτῶν scripsi, ut τῷ ξυμφ. αὐτῶν ad βουλήσεσθαι referretur. de dat. cf.

I 70, 3. II 39, 1. III 46, 1. 97, 2. 98, 5. τῷ ξυμφ. αὐτῶν suspectum est Kg. — 108 ἐς del. Pp. βεβαιότερους ipsos Melios putari intellegendum est, quoniam huc spectat 109 τὸ εὖνον τῶν ἐπικαλουμένων. ἐγγὺς ὠκῆμεθα Meineke 372. sed κείμεθα idem atque ἡμετέρα νήσος κείται. — 109 ναυτοκρατόρων BM. — 110 δὲ post πολὺ om. B. τοῖς οἰκειότερας M. seclusa non vertit Valla et del. Pp. — 111, 1 καὶ om. M. si retinetur, καὶ ὑμῖν ad πεπειραμένοις quoque referri necesse est. at quid eorum, quae antea memorata sunt, experti sint Melii, nullo modo apparet. ex nostra ratione πεπειραμένοις ad Athenienses spectat. 2 τὰ μὲν ἰσχυρὰ ὄντα. . . τὰ δὲ παρόντα. . . περιγενέσθαι Dionys. 916. 3 ἐσχάτοις pro αἰσχροῖς Reiske, ἀκροῖς Kg., ἰσχυροῖς ego Rh. Mus. XXIV 630. αἰσχροῖς praeter codd. Dionys. l. l. intellegenda sunt pericula, quae aliquid dedecoris eo habent, quod honor periclitatur. cf. Dem. XVIII 178 αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς. ἐπέσπασε τὸ . . περιπεσεῖν Herw. 80. sed ἐπεσπάσατο (idem Dionys. l. l.) eandem vim habet quam ἐφέλκεται Eur. Med. 462. τύχης codd., τύχη schol. ἐν γὰρ τῷ ἢ τύχη ὁ ἢ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἡπερ κείται. 5 ἦν μιᾶς A, reliqui ἦν μιᾶς nisi quod hoc et πέρι om. M. ἦς schol. ὅτι περὶ πατρίδος ἢ σκέψις, μιᾶς οὔσης περὶ ἦς ἐν μιᾷ βουλή ἢ κατορθώσεται ἢ σφαλῆσεσθε. intellege: ἦς μιᾶς πέρι καὶ ἐς μίαν βουλήν. . . βουλεύσασθαι ἐξέονται. ἐς de effectu dictum est ut VII 87, 1. VIII 1, 3. 86, 6. cf. Hom. Il. II 379 ἐς γε μίαν βουλεύσομεν. — 112, 2 seclusa delevi, quod ab aliis hominibus quam a Lacedaemoniis Melii auxilium non exspectant. — 113 καὶ πιστεύσαντες del. Herw. 80. — 114, 1 ἐτρέποντο ABFM. — 115, 2 πόλιν κελίαν ABFM. 3 διαφόρων Bk. 4 χρήμασιν codd., 'quae ex usu forent' Valla. — 116, 1 seclusa del. Cobet nov. lect. 477. ὑποτοπήσαντες codd. emend. Meineke 358. 2 αὐτῖς codd. ante εἶλον excidisse προσβαλόντες suspicatur Kg. sed iunge τι εἶλον, καθ' ἕτερον

dictum est ut καθ' ἑτερα VII 42, 6. 3 seclusa del. Pp. 4 χωρίον αὐτῶν M. ὄκισαν BG corr. C, reliqui ὄκησαν. cf. adn. I 8, 1.

VI I, I ἐπὶ Σ. πέμψαντες M. τὸ πλῆθος ABEFM. 2 ἐν εἰκοσι σταδίοις sine μέτρῳ schol. ἤπειρος οὐσα codd. schol. ἵνα μὴ ἤπειρος ἦ. cf. III I, I. — 2, I ἦδε pro ὠδε ACE ἦδε B, ἦδε FM. 'vulgatum extremis huius cap. verbis commendatur' Pp. ἂν ἐχώρησαν E, ἀνεχώρησαν M. 2 ἐνοικησάμενοι ABFM. 3 πόλις ABEFM. 5 κρατήσαντες Steph. Byz. s. v. Σικελία. ἀπέστειλαν codd. et Steph. Byz., 'remissis' Valla. emend. Bk. ἐσπέρια μέρη Steph. Byz. 6 schol. γράφεται ἀναλαβόντες. σνονοικιστάες CE, quod falsum esse apparet ex adn. I 8, 1. ὄκισαν G. — 3, I ὄκησαν GM. ἰδρύσατο M. πρῶτοι C. 2 οἰκήσε AEFM. περικλιζόμενη codd. emend. Bk. 3 οἰκισθείσας del. Meineke 358. sed cf. II 49, 4. — 4, I πρῶτον AB. οἰκήσας utrobique M. ὄκησαν EF. 2 οἰκῆσαι ABEFM. interpretantur 'postquam ipsi sedes collocaverunt'. sed αὐτοῦς opposito caret. emend. Ullrich III 10. respicitur ad Μεγαρέας ὄκισαν. ἐς ἐλινούντα A, ἐς ἐλινούντα BFGM, ἐς σελινούντα E. emend. Duker. 3 οἰκῆσιν ABEGM. καλοῦνται pr. B, reliqui καλεῖται. 4 οἰκῆσιν . . ὄκησιν ABEFGM corr. C. 6 αὐτοῖς codd. emend. Bk. πατριδος ἀνωμόασεν G. cf. Meineke 358. ἀντὸ ad praegressum χωρίον refero. — 5, I ξυνηκόσαν CEFGM. cf. I 24, 2. μυτιλίδαι M, μηλητῖδαι CG. 3 κατωκίσθη ὑπὸ γέλωνος codd. emend. Dodwell. — 6, I ἄρξιν codd. cf. quaest. gram. 8. προσγεγεννημένοι ABF. sed spectat ad τὴν γενομένην ἐπὶ τοῦ προτέρου πολέμου ζυμιαχίαν paulo post memoratam. 2 Ἐγεσταίων τε codd. τε del. Kg. γὰρ γαμικῶν M. πέμψαντες M. alterum ἔτι om. ABF. 3 πέμψαντες codd., 'decreverunt primum mittendos Egestam legatos' Valla. κατὰ τοῦ G, καὶ τοῦ M. — 7, I παραλιπόντες M. 2 πανοστρατιῆ ἐξελθόντων codd., 'egressi unum diem Orneas oppugnaverunt' Valla. —

8, I ἐς om. ABF, ἐπ' M. 2 ἐν τοῖς κοινούσι codd., 'apud aerarium' Valla. emend. Herw. 46. cf. 6, 3. 3 τὸν πλοῦν M. 4 δὲ om. M. τὰδε CGM. — 9, I ἐσπείν M. 2 ἀλλὰ ἢ ἂν γινώσκω codd., 'ita nunc quae optima esse sentio dicam' Valla. emend. Madvig 400. ἀλλὰ ἢ ἂν Reiske. 3 αὐθεντῆς μου ἂν εἴη ὁ λόγος M. schol. γράφεται δηλώσω. — 10, I ἡμῖς omnes praeter A. δεύτερον codd., 'huc' Valla. 2 δὲ post σφαλέντων om. codd., vertit Valla. 4 τάχα ἂν δ' AEFM. ξυνεπίθονται M, reliqui ξυνεπεΐθονται vel ξυνεπεΐθοντο. 5 τε pro τῇ codd. emend. Kg. schol. τῆς πόλεως ἡμῶν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὁμοίους. βεβαιωσόμεθα ABEFGM corr. C. ἀφ' om. M. αὐτῶν πάλοι codd. emend. Reiske. — 11, 3 ὡς ἕκαστοι mavult Kg. 4 ἐπίθονται GM, reliqui ἐπιθῆντο. 5 ἐφίεσθαι codd., ἐφίεσθε schol. φοβούμενοι γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ δήποτε, ἐπειδὴ παρὰ τὴν οἴησιν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐκρατήσατε, καταφρονήσαντες ἦδη καὶ Σικελίας ἐφίεσθε. cf. II 60, 4. 7 φηλαζόμεθα E. — 12, I ἐνθα δεῖν (i. e. δεῖον scil. ἐστὶ) Usener Jahrb. 1872, 744 sqq. sed de infin. ἐνθαδε εἶναι cf. IV 27, 4. VIII 45, 6 et Jahrb. 1870, 328. ἀνδρῶν φοιτάδιον idem l. l. αὐτοὺς λόγους GM, reliqui αὐτῶν. emend. Bk. ξυναπολέσθαι codd. emend. Reiske. 2 ὦν ἐτι GM, ἐτι om. C. ὅπως μὴ θανατοθῆ M. νεωτέρω codd. emend. Pluygers Mnemos. XI 92. huc referendum est in proximis οὖς oppositum τοῖς προσβυτέροις. male dat. defendit Bh. allato VII 14, 2, ubi non οἶον, sed οἶόντε praecedit. — 13, I ὁρῶν ἐγὼ M. δόξη GM. ἂν codd. hic et 18, 6 in ἂν mutandum. ἀν οὗτοι πάθουεν? τὰ πλείοσι M. πρὸς ὑμῖς AEFGM. 2 τὸν πρῶτον codd., 'a principio' Valla. — 15, 4 διαθέντα τοῦ M, reliqui διαθέντα τὰ τοῦ. καὶ ante δημοσίᾳ concessivum esse volo referens διαθέντι ad πολέμοι καθέστασαν. — 16, 2 μὴ pro τῆ M. 3 αὐτῇ ABM corr. G, αὐτῇ EF. ἦδ' ἢ ἄνομα M marg. C corr. G, reliqui ἢ διάνοια. 4 'scriptne Th. προσορκούμεθα?' Mad-

vig 325. quod male convenit cum ὑπερφοροῦμενος. 5 μὴ οὐσης Herw. 83. — 17, 1 παρασχομένη omnes praeter EF. πεφοβῆσθαι codd. emend. Reiske. ἀποχρήσεσθε ACEFG, ἀποχρήσοσθαι M. 2 ῥαδίως M. 3 ὥσπερ οἰκίας BEFM γο. G, ὥσπερ οἰκίας A. νομίμοις codd. emend. Dukas. interpretes, qui ὅτι pro pronomine accipiunt, frustra in enodando ταῦτα ἐτοιμάζεται laborant. nam oppositum esse debet superioribus; quod ut fiat, si ea tantum ab urbium incolis comparari statuimus, quae emigrantes secum portaturi sint, nullo modo apparet, cur haec de publico sumantur. ὅτι coniunctionem esse cum intellexisset Usener Rh. Mus. XXV 587, σχεδιάζεται ex Phot. ἐσχεδιάζον ἠτοιμάζον pro ἐτοιμάζεται huc inferre voluit. sed cum antea scriptum sit illos armis et reliquo apparatu non instructos esse, hic non satis commode dici potest hoc ipsum negligentius et pro tempore fieri. sanissima est codd. scriptura, modo ταῦτα ad proxima referens explices τὸ ἄλλην γῆν οἰκῆσαι ἐτοιμάζεται (med. ut 22). ταῦτα ad infin. spectat ut τὰδε I 124, 1. 4 στασιάξοιεν M. 5 ὅσοι ἑκαστοὶ codd., ὅσους Duker. ἐνενομένη Ἑλλάς AB EF. 6 τε del. Bk. de VII 81, 3 vide adn. 7 ὑπολείποντας AB EG. — 18, 1 κωλύουσι EFM. 2 ἢ post αἰὶ om. ABF. φιλοκρονοῖεν G, φιλοκρονοῖεν M. μὴ ὅπως codd. emend. Haacke. 3 τοῖς δὲ μὴ M. seclusa del. Usener l. l. non solum propter abundantiam suspecta sunt et ἄν male locatum et quod αὐτοῖς ponere non poterat qui statim εἰ μὴ αὐτοὶ dicturus erat, sed a Th. prorsus aliena, qui nusquam κίνδυνον εἶναι pro κινδυνεύειν dixerit. ἄλλων del. idem. sed cf. II 11, 8. III 45, 6. V 91, 1. VIII 68, 4. ἡμῖν τοῖς M. 4 ὠφελήθησθε M. 5 προσχωρῆ codd. emend. Reiske. παρέξουσιν ναυκράτορες M, reliqui παρεξουσιν αὐτοκράτορες. cf. Herod. V 36 ναυκράτες τῆς θαλάσσης. 6 ἐπιστρέψῃ G, reliqui ἀποστρέψῃ emend. Pp. 7 δοκῆ M. τούτοις M. — 19, 1 δὲ pro μὲν mavult Bk. 2

αὐτοῖς om. A. — 20, 2 οὔτε δεομένης . . οὐδ' codd. emend. Bk. cf. L. Herbst Phil. XVI 329 sqq. προσδεξομένης EG. cf. quaest. gram. 10. τὰς Ἑλληνίδας del. Kg. sed eodem modo explicari potest atque 21, 2 τῶν χειμεριῶν. cf. Herbst l. l. 333sq. 4 ἀπαρχῆς φέρεται AB EFM, ἀπ' ἀρχῆς φέρεται CG, 'tributa penduntur' Valla. vulg. cum Bk. retineo. cf. III 58, 4. — 21, 1 ἀξίον τι Arnold. sed cf. Herbst l. l. 335. 2 δεῖ post αὐτόθεν δὲ addunt Herw. 83 et Madvig 325, quo ex nostra interpunctione facile caremus. στρατευσάμενοι AB EFM. καὶ οὐκ ἐν τοῖς τῆδε codd. emend. Portus. οὐκ del. Hermann ad Viger. 772, εἰ Goeller, οὐ Herbst l. l. 337 sqq. ξύμμαχοι, quod sententiae repugnat, cum Athenienses multo plura bella sociorum auxilio usi quam ipsi aliis auxilium praestantes ibi gesserint, non vertit Valla. ad ὑπηκόους videtur adscriptum esse. ὑπηκόους ξύμμαχοι del. Kg. ἀπαρτήσοιτες EM corr. F, reliqui ἀπαρτήσαντες. emend. Meineke 359. cf. Lys. II 52 εἰς τὴν ἄλλοτριαν ἀπαντήσαντες. στρατευσάμενοι pariter atque ὅτι μέλλομεν a γρόντας pendere volo. cf. V 41, 2. VIII 104, 4. verte: 'intellegentes non pari modo vos expeditionem facturos esse atque cum in regionibus hic vobis subiectis aliquem bello petivistis, sed in prorsus alienam profectos (scil. expeditionem facturos esse)'. — 22 ναυοὶ δὲ mavult Bk. τοῦ δὲ καὶ αὐτόθεν οἴτου Arnold, τὰ δὲ Kg., πρὸς δὲ Herw. 83. sed cf. Herbst l. l. 339 sq. κάρους pro πεφρογμῆνας κριθῆς Pierson ad Moer. 219. — 23, 1 ὀπλιτικόν codd. emend. Urlichs Phil. XVII 347. cf. 20, 4. 21, 1. 22. 2 οἰκιοῦντας corr. AF, reliqui οἰκειοῦντας. 3 εἴ om. ABF. παρασκευῆ AM. ἀσφαλεῖ Dobree. ἐκπλεῦσαι om. Valla. — 24, 1 ἦ del. Cobet Mnemos. XI 258, quod τοὺς Ἄθ. non pariter ad utrumque membrum spectat. μάλιστα codd. emend. Bk. cf. quaest. gram. 6. 3 γὰρ del. Kg. sed cf. 68, 3. προσκλήσασθαι AB EFM. cf. quaest. gram. 7. — 25,

1 ψηφίσονται AEFM. 2 και ante μετά om. M. ἤν δ' ἔτι Dobrec. και post αὐτόθεν om. M. — 26, 1 πλοῦ τοῦ τοὺς ABCFGM. — 27, 1 πόλει τῶν M. — 29, 3 αγωγὴν ABFGM. ἀπὸ τοῦ pro αὐτοῦ M. κοιμισθέντα del. Herw. 83. — 30, 2 νείεις codd. emend. Wecklein cur. eprigr. 21. — 31, 1 τῇ παρουσίᾳ ῥώμῃ codd., 'aspectu praesentis potentiae' Valla. ipse emendavi simul schol. delens, quod in scriptoris verba irrepsit. ἡ ποίωτι Dobree. sed hoc exprimitur, illam expeditionem primam fuisse quae ex una urbe copiis Graecis profecta sit. 2 ἔτι om. M. 3 και πεζῶ ἄνω και ναοὶ M. δὲ addidit Heilmann. seclusa non legit schol. οἱ δὲ θραῦνται μετὰ μακροτέρων κωπῶν ἐρέττορες πλείονα κόπον ἔχουσι τῶν ἄλλων· διὰ τοῦτο τοῦτοις μόνοις ἐπιδόσεις ἐποιοῦντο οἱ τριηράρχαι, οὐχὶ δὲ πᾶσι τοῖς ἐρέταις. cf. A. de Velsen sched. crit. 19 sqq. ἐνὸς ἐκάστοι M. 5 δημοσίαν om. Valla et del. Kg. προσετετελέκει codd. emend. Reiske. ἀνευ τοῦ δημοσίου Arnold. sed cf. 31, 3. στρατιῶν M. 6 'usitatus δὴ' Bk. sed ἤδη 'tunc' significat. cf. VII 55, 2. Aristoph. Thesm. 662. — 32, 1 σιωπῇ EFGM. 2 συνελέγοντο M. 3 στρατιῶς M. — 33, 1 μὴ τὰ M. καταφοβηθείς M. 2 πεζικῇ codd. ἐπ' Ἐγ. Herw. 84. sed cf. III 82, 1. κατοικήσει AEFM. 4 ἀνομφελές Dobree. καταπλεγέντες M. ἔργον corr. FM. 5 πάντα γὰρ δὴ ὑπὸ M. πταιῶσιν ABFM. 6 τοιοῦτον CG. — 34, 3 δυνόμενοι M. βοηθήσειν M. 4 τῇ σικελίᾳ codd. emend. Dobree. βραχεῖα ABEF γρ. G. κατὰ λόγον codd., και ὀλίγον schol. βραδέως τε πλέουσα διὰ τὸν ἐν τῇ πελάγῃ κάματον και οὐκ ἀθρόα. 5 εἰ δ' αὐτῶ CM. ἐπιδοίμεθ' ABM, reliqui ἐπιθεῖμεθ' vel ἐπιδοῦμεθ'. 7 αὐννοται ABFM. 9 ἐκ τῶν ἔργων BM. — 35, 1 οἱ δ' ἀληθῆ ABCM. ἢ λέγεται, οἱ δὲ Madvig 326. — 36, 2 αἰ addidit Cl. symb. crit. 12. σύγκειται ABCEF. — 37, 1 ἀκολουθήσαντας M. προσθηομένου M. οὐδ' ὀπλίτας codd. emend. Haacke. ἰσοπληθεῖς EG. 2 παρὰ τοσοῦτον γινώσκω del. Kg.,

παρ' ὅσον γινώσκω Herw. 84. sed cf. III 49, 4. VII 2, 4. interpretor 'adeo sententia differo'. τὸ δὲ ξύμπαν codd. cf. adn. III 82, 5. — 38, 5 ἀτιμάζων Reiske. — 39, 1 τὰ χρηματά et ἄριστα del. Herw. 85. βελτίους C. κατὰ τα μέρη EFGM. 2 ξύμπαντ' ἀφελουμένη Herw. 85. — 40, 1 seclusa Pp. suspecta del. Madvig 326. και ante ἴσον om. AM. ἤπερ . . πλήθος del. Kg. κἂν τοῦ παντός Herw. 85. sed superius ἄν huc quoque pertinet. cf. quaest. gram. 5 et IV 117, 1. προσομοιομένους BE, προομοιομένους AM, προομοιομένους G, πρὸς αἰσθανομένους CF. ἐπιστορέφοντας AEFM. 2 εἴ τι αὐτῶν pr. E. ὡς περ οὖν Franz ad Lys. 258. — 41, 2 παρασκευασόμεθα GM. 3 τοῦ τε codd. emend. Abresch. 4 ἀνοίσωμεν Kg., ἐοίσωμεν Herw. 154. — 42, 1 στρατοπεδέυσεσθαι Kg. sed cf. 99, 2. ἐν corr. F, reliqui ἐν. ἀναπλήοτες codd. emend. Valckenaer ad Herod. VII 49, 3. — 43 Χίων om. M. post ὑπηκόων numerum πενήτην και ἑκατὸν και διαχίλιοι excidisse Kg. suspicatur. — 44, 1 ἂ del. Duker. — 45 περίπλοια BEGM, περιπόλια γρ. AF. φρουροὺς M. — 46, 2 οὓς πρῶτον codd., 'quos primos inducere tentassent' Valla. emend. Herw. 85. 3 ὄντα ἀοργῶ codd. emend. Meineke 372. — 47 διαλλάξαι αὐτοὺς ABEFM. — 48 ἀπράκτως codd. emend. Pp. στρατιῶν ἔχουσι codd., quasi Athenienses sine exercitu advenerint. quod restitui significat 'ut frumentum et copias (ab eis) adipiscerentur'. παρέχουσι Madvig 327. ἐφόρουσιν G corr. C. — 49, 2 αἰφνίδιον codd., αἰφνίδιοι Pp. φᾶς codd. emend. Bk. 4 ἐφοροισθέντας Schaefer, ἐφόρουσιν τὰ Bk. sed cf. Rh. Mus. XXV 444 sqq. — 50, 1 και ante αὐτὸς om. BCEFG. 4 εὐεργέτας ἀθηναίων codd., 'ad amicos et bene meritos Athenienses' Valla. 5 κατεσκάφαντο BM. — 51, 1 οἱ ante Κατ. om. M. ὅτι βούλονται AM. ἐς τὴν πόλιν iniquo loco collocatum del. Herw. 85. 2 τε om. M. 3 διαπλεύσαντες B. τὸ ante στρατόπεδον om. M. — 53, 1 κελείσαν-

τας ABFM. ὡς κελεύοντας ἀπο-
 πλεῖν del. Cobet nov. lect. 67. 2
 πάντας AB. πάντας ἀνυπόπτως
 Lindau. sed cf. infra πάντα ὑπόπτως
 ἐλάμβανε. πορίαντινὰ M. 3 αἰεὶ πάν-
 τα καὶ M. — 54, 4 ἐν τόπῳ ABFG,
 ἐν τούτῳ M. emend. Levesque.
 cf. Cass. Dio XLIII 13, 2. δὴ
 om. M. 5 οἱ τύραννοι Pp. καὶ τα
 ἱερά M. 6 αὐτῆ AFM. ὅς del. Bk. 7
 μείζον om. M. seclusa del. Kg. —
 55, 1 μόνον codd. vulg. cum Bk.
 retineo. ‘an ἡ περὶ?’ Bk. ὑπερεχί-
 δον codd. emend. Meineke 372. 2
 ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ codd., ‘in ipso
 titulari lapide’ Valla. 3 δοκῆ EFM.
 — 56, 2 δι’ ἐκείνον ante παρωξύνετο
 M. πέμψοντας corr. F, reliqui πέμ-
 ψοντας. 3 οὐ om. G. οἱ om. GM.
 οὐνεκα codd. cf. Wecklein cur. epigr.
 38. — 57, 3 προτιμωρήσεσθαι codd.
 cf. quaest. gram. 8. καὶ ante εὐθύς
 om. GM. — 58, 1 τοὺς ὀπλίτας del.
 Herw. 86. αἰσθεσθαι AEFM. 2 τοὺς
 ἐπιζούρους M. γέρειν pro ὑπολα-
 βεῖν M. seclusa spuria esse cum
 ποιεῖν ostendit vitiose scriptum pro
 ποιεῖσθαι tum inde apparet, quod
 idem iam 56, 2 memoratum est. —
 59, 3 σημεῖα M. 4 ἐκεῖθεν τε M. —
 60, 2 οὐκ ἀνάπαντα Reiske. cf. III
 33, 3. IV 73, 3. οὐθ’ εἰς pro οὐδεῖς
 M, reliqui οὐθεῖς. 3 ἀρηθέντα M.
 4 καθ’ ἑαυτὸν ABCEFM. ὁ τῶν Ἀθ.
 del. Kg. — 61, 1 σαφῶς G. seclusa
 del. Herw. 86. 3 οἱ ante ἐν Ἀργεῖ
 om. M. διακρήσεσθαι AEF, χορη-
 σεσθαι B. 5 ἀπολογησαμένῳ ABEFM.
 σαῶς pro σαῖσι codd. emend. Bk.
 7 οὐ πολλῶν M. — 62, 1 ξὺν παντὶ
 codd. emend. Kg. 2 παραπλεύσαν-
 τες AB. 4 ἀπέδουσαν codd. emend.
 Madvig 327. 5 seclusa ipse delevi.
 quomodo enim ad Siculos circum-
 navigare poterant, qui maximam
 partem mediterranea incolebant (2,
 5. 62, 3)? neque sic genet. partiti-
 vum interponi credo nisi inter arti-
 culum et participium (I 126, 11. III
 22, 5. 36, 5. VI 102, 1). — 63, 2 τὴν
 ante ἡμέραν del. Kg. πλείοντες ἐς τε
 τὰ Reiske, περιπλείοντες τὰ Pp.,
 πλείοντες τότε ἐς τὰ περὶ Arnold.
 ἐπειδὴ γε M. 3 σαῖσαν αὐτοῖ Bk. —
 64, 1 καὶ om. Valla et schol. εἰδοῖτες

ὅτι οὐχ ὁμοίως οἱ Ἀθ. δυνήσονται
 στρατόπεδον καταλαβεῖν οὐτ’ εἰ
 κατὰ θάλασσαν φανερώς . . ἐπι-
 πλείον . . οὐτ’ εἰ κατὰ γῆν ἐπίοιεν.
 οἱ pro εἰ B, εἰ om. M. λυπηθέντες
 καὶ εἰ Cl. symb. crit. 9 sq. προπαρ-
 εσκευασμένους pro πρὸς π. M. ἐκ-
 βιάζοιεν ABEFM, quod defendit
 Cl. l. l. sed Th. non magis ἐκβιάζω
 quam βιάζω dixit. ἂν post γὰρ om.
 M. τῶν ante Συρ. om. M. 2 ὁ ἀνήρ
 del. Herw. 87. ἐννόων codd. cf.
 Wecklein cur. epigr. 26. 3 ἐπὶ τὸ
 στρα. delevi, pro quo ἐπὶ τὸ στρατό-
 πεδον Herw. 87 proponit. exercitus
 procul castris in ipsa urbe erat;
 quare impetu in exercitum facto
 non poterant castra capi. τὸ στρα.
 del. Bloomfield. στρατεύματι pro
 σταυρώματι CG. — 65, 1 παρασκευῶ-
 σθαι C, παρασκευάσθαι GM. del.
 Kg. ἐν ante αἰς om. M. 3 ἐς τὸ E,
 reliqui ἐς τὸν. — 66, 1 καθίσαν
 CEFGM, ἐκάθισαν AB. de ἂν deleteo
 cf. quaest. gram. 9sq. ἡμιστὰ γ’ vel
 λυπησείαν Meineke 372. 2 ἔρουμά τι
 Kg. ἐροδῶτατον codd. εὐπροδοῖτον
 interpretatur schol. ‘an εὐροδῶτα-
 τον?’ Bk. ἀνάπλου ABEFM. 3 Ἐλω-
 ρίνην Herodian. II 867, ἔλωρην hic
 et 70, 4. VII 80, 5 codd. — 67, 1
 τάγματα ἐρορμῶντας Meineke 372.
 — 68, 1 αὐτῆ M. 2 ἀντρουμένους
 Meineke 359. 3 ἐξ del. Reiske. —
 69, 2 οἷα ABEFM. 3 ὡς ἕκαστος
 BM. ἀντίων AEFM. οὐγκαταστρε-
 φάμενοι E (teste Frommelio, — ὄμε-
 νοι teste Bk.), — στρεφόμενοι vel
 — στρεφάμενοι reliqui. ὑπακούσε-
 ται codd., ὑπακούσονται schol. ὅπως
 οὐγκαταστρεφάμενων αὐτῶν τὴν Σι-
 κελίαν οἱ Ἀθηναῖοι πρότερον τῶν
 συναγωνισαμένων ἄσχοιεν· τοῦτο γὰρ
 ἔστι τὸ ῥαδίως ὑπακούσονται. cf. Cl.
 symb. crit. 17 sq. ξυγκαταστρεφα-
 μένοις . . ὑπακούουσιν ἔσται Madvig
 327, ὑπακούειν ἔσται Bh. — 70, 1
 ξυνεπιβαλέσθαι Abresch. — 71, 2
 τε post tertium αὐτόθεν om. M.
 ξυλλέξονται E. προσαγάγονται EM.
 παρασκευάσονται EGM corr. C. ὥστε
 pro ὡς ἐς codd., ‘tanquam sub ven-
 num tempus’ Valla. — 72, 3 ἄλλως
 τε καὶ G, reliqui καὶ om. χειρο-
 τέχναις corr. F γο. G, reliqui χει-

ροτεχτας. 4 seclusa del. Pluygers Mnemos. XI 92. ἐγγη del. Kg. — 74, 2 θρωῆκας σταύρωμα ABE, θρωῆκας σταυρώματα CFGM. veram scripturam a schol. ὄρια περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι οἱ μὲν τὰ νεώρια ἤκουσαν. οἱ δ' ἀποθήκας repetendam esse Pluygers Mnemos. XI 92 sq. intellexit. καὶ ad σταύρωμα interpretamentum coniungendi causa adscripto, ex OPLAKAI ΘΡΑΙΚΑC ortum est. manifestum enim est schol. σταύρωμα non legisse. cum schol. conspirat Hesych. ὄρια τὰ νεώρια, ἐνίοι ἀποθήκας; veram autem vocabuli obsoleti sententiam eiusdem haec glossa ostendit: ὄριον τείχισμα, φραγμὸν. θρωῆκας ex adscripto χάρακας ortum esse coni. F. Portus, ex θρωῆκας G. Hermann (cf. schol. Aristoph. vesp. 385) teste M. Haupt Herm. III 1, 151. sed σταύρωμα, quo iam V 10, 6. VI 24, 3 Th. usus erat, hoc l. interpretatione vix egebat. — 75, 4 προδιαβαλεῖν G. — 76, 2 οὔτοι pro οἷδε M. 3 λειποστρατίαν B. εἶχον del. Kg. — 77, 1 αὐτοὺς ἡμῶς M. τῶν τ' ἐκείσε ABEF, τῶν ἐκείσε M. ταῦτα παρόντα ABFG. 2 οὐκ ἐς αὐτὸν AB. ἢ καθ' αὐτὸν praeter necessitatem Madvig 327. — 78, 1 μαχομένου ABEFM. ἐρημον ABCEFM. οὐς ἴσσοι ACEFM, quod male defendunt Haase lucubr. 93 sq. et L. Herbst Phil. XVI 296 sq. κολάσασθαι ad ἐνθυνασθῆναι referentes, quod fieri aoristi infin. vetat (cf. quaest. gram. I sqq.). βιάσασθαι βούλεσθαι Dobree et Pp. at non cognoverunt acerbam ironiam verborum τὴν ἐκείνου φιλιαν βεβαιώσασθαι idem atque ἐκείνου καταδουλώσασθαι valentium; nam subigendo Atheniensium illorum amicitiam sibi confirmare volunt. 4 ἀσκήνουντο ABEFM. — 79, 1 ἐπεὶ δ' οὐδ' M. 3 ὅπερ om. ABEF pr. M. — 80, 1 πολεμικά Herw. 89. cf. adn. IV 80, 3. προμήθειαν ABEG. δακεῖν τῶ codd. emend. Duker. — 82, 2 καὶ ante οὕτως om. M. ἤμιστ' ἂν αὐτῶν F, reliqui ἤμιστα αὐτῶν. ἤμιστα αὐτοὶ Madvig 327. sed cum hoc quod explicandi causa addit: 'primum tan-

tum suam ipsorum libertatem se tueri voluisse Athenienses dicunt, deinde hinc ad principatum et imperium progressos' ipse Th. non dixerit, αὐτοὶ opposito caret. αὐτῶν contra rationem del. Herw. 89. ipse ex ἤμιστ' ἂν rescripsi ἤμιστα δι' (ΔI ex N. cf. adn. I 25, 2. IV 128, 5. VII 5, 1) et δι' αὐτῶν referri volo ad καὶ πλείουσι οὔσι καὶ παροικουσι. similiter 15, 2 δι' αὐτοῦ ad στρατηγήσαι spectat. 3 ἀμννόμεθα ABCEFM. ἐς τὸ ἀκοιβές codd. emend. Kg. cf. Cass. Dio XLVI 35, 2. LI 22, 6. 4 'lenius δουλεύειν' Bk. sed cf. adn. IV 29, 2. — 83, 2 οὐκ ἄλλο vel οὐκ ἄλλω ἐπόμεθα codd. ἀρχοίμου M. ταῦτα E. — 85, 2 τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους G. sed cf. II 11, 7. VI 91, 7. παροχῇ codd., Phot. παροκωχῇ παροχῇ παρὰ Θ. cf. quaest. gram. 14. ἐλευθέρως ξυμμάχους M. 3 ἐν στρατοῖσι M. καθίσταται ABCM, καθίστανται F. — 86, 1 προσιώντες ABEF. 2 ὅπερ corr. F, reliqui ὅπερ. 3 μὴ in litura F, om. GM. καταργασαίμεθ' M. 5 εἰ ἐφ' codd., 'semper in vos' Valla. — 87, 4 καὶ ὧ codd. emend. Kg. ἀδεεῖς codd. emend. Reiske et Dobree. μὴ ἀδεεῖς εἶναι verborum interpretamentum κινδυνεύειν esse puto, cuius abundantia ad explicandum molestissima est. 5 ἐξ ἴσον σωθέντες Herw. 89, quod propter aoristi part. sententiae male convenit. nihil obstat quin ἐξισώσαντες hoc quoque l. transitivum accipiamus, ita ut ἐξισώσαντες τὴν νῦν παροῦσαν ἀσφάλειαν τοῖς ἄλλοις idem sit atque ἐς ἴσον τοῖς ἄλλοις (qui Atheniensium praesidio servantur) αὐτὴν καταστήσαντες. — 88, 1 εἰ del. Reiske. δοκῶσι εἶναι codd. emend. Duker. 3 τὸ καθ' GM. 4 οἱ πολλοὶ codd. emend. Canter. μεσόγειαν codd. emend. Kg. cf. L. Dindorf praef. ad Polyb. I, L. αἰ addidit Bk. 5 ἀπεκώλων codd. emend. Doederlein. 6 τῶ om. M. 8 ἐκείνοις M. τὴν ante Σικ. om. M. 9 φορτηγικοῦ ABFG, φορτικῶ CFPollux I 83, φορτηγῶ M. αὐτῶν τῶν M. 10 κωλίοντας Pp. sed cf. adn. III 52, 2. — 89, 2 δ' ἡμῶν codd. emend. Reiske.

3 και ante διότι M. ἐνομιζέτο M. 6 lacunam ostendit mutila sententia et schol. και αὐτὸς ἂν ἐγὼ οὐδενὸς ἦττον λουδορῆσαιμ αὐτήν, ὅσω και μέγιστα ὑπ' αὐτῆς ἡδίκημαι. μέγιστα ἐγκλήματα ἔγω Herw. 90 supplet. — 90, 3 βαρβάρων del. Bk. οἷς pro αἷς codd. emend. Duker. ἐφορμεῖν Thom. Mag. 114, 16. — 91, 5 ἐκπολεμεῖν codd. idem quod hic rescripsi verbum in Xen. Hell. V 4, 20 Hudson, in Dionys. Hal. antiqu. IX 16 Kiessling, apud Polyb. XV 6, 6 L. Dindorf restituit. cf. VI 77, 2. VIII 57, 1. τε om. M. ἐπιμελήσθαι F, ἐπιμελέσθαι M, reliqui ἐπιμελεῖσθαι. 6 οὐχὶ πεπειρᾶσθαι Meineke 373 male offensus graviore διαπεπειρᾶσθαι. 7 ἀργυρίων EFM. δικαστηρίων codd. emend. Meineke 359 et Madvig 328. cf. Pollux VIII 132. IX 28. ἦσαν διαπορευσομένης, εἰ . . ὀλιγορήσουσι Madvig l. 1. — 92, 2 τε pro ποτε M. 4 τὸ τε φιλόπολιν EFGM, τὸ τε φιλόπονον AB. τὴν οὐκέτ' οὔσαν Herw. 90. sed novam patriam Alc. recuperare vult. 5 ἔμοιγε codd. emend. Bk. κἂν B, reliqui και ἂν. εἰκαζον AGM. αὐτοῖ τε om. M. ἠγήσασθε AEFM, ἠγήσασθε G. — 93, 2 κάλλιστα και τάχιστα B. — 94, 3 σικελὸν AEFM, σικελικὸν B. — 95, 1 μὲν om. M. ἢ πέντε Herw. 90. 2 βοηθησάντων ἀθηναίων AEFGM. — 96, 1 εὐθὺς om. M. κατὰ ταύτας BG. 3 λιμένα BM. τὸν addidit Kg. ἐπτακοσίους G. cf. 97, 3. VII 43, 4. παραγίγναιτο Herw. 91. — 97, 1 ἢ addi iubent Pp. A. de Velsen sched. crit. 22 sq. Madvig 328. και del. Madvig. ἀνήγοντο ante id excidisse A. de Velsen suspicatur. 5 αὐτῆι pro αὐτῆν M. προσίοιεν codd. emend. F. Portus. — 98, 1 prius ἰππῆς om. AEFGM. — 99, 1 παρέβαλον CEFGM. 2 και γάρ . . ἀποκλήσεις γίγνεσθαι κωλύειν Badham adhort. 23, qua coniectura facile caremus, si ἀποκλήσεις (σφῶν) γίγνεσθαι cum ἐμελλον iungimus. vix enim murum Atheniensibus obstrui significare potest, quod ei volunt, qui ab ἄμεινον εἶναι id pendere opinantur. cf. IV 85, 3. VII 60, 1. κἂν εἰ Dobree.

και ἅμα ἐν τούτῳ M. αὐτοῖς pro αὐτοὺς Bk., αὐτοῖ Kg. sed ἀντιπέμπειν ab ἄμεινον εἶναι pendet. και φθάνειν αὐτοὶ προκαταλαμβάνοντες τοῖς σταυροῖς B. ἀναπανομένους pro ἂν π. B. ἂν om. B. — 100, 1 αὐτοὺς πολίτα om. B. σφῶν om. M. πυραυίδα B. — 101, 1 τὸν ante ὑπὲρ om. M. 3 διὰ del. Herw. 91. και ὕστερον om. omnes praeter B. 4 ἐν αὐτῆι om. E, ante και habet B. ἐργυρον AEFGM. 5 φυλακῆ codd. emend. Duker. 6 και μονωθείς om. M. — 102, 1 τὰ pro ταῦτα M. 2 ἀδινάτους αὐτοὺς ἐσομένους M. 3 ἀποδιωζόντων AEFGM. 4 ἀπῆσαν κατὰ τάχος B, κατὰ τάχος ἐπῆσαν AEFM. — 103, 1 τείχει διπλῶ ante μέρι M. 2 ἐκ ante τῆς ἴτ. del. Herw. 91. και πάντα προυχώρει B. 4 ἀπὸ pro ὑπὸ M corr. F. — 104, 1 prius ἦδη om. M. τρεῖς πληρώσαντες AM. 2 κατὰ τὴν τοῦ πατρός ποτε πολιτείαν omittentes ἀναρωσάμενος omnes praeter B. και ἀναρπασθεῖς M. seclusa del. Goeller, Ταραντινον coni. Pp. alterum ἡλιστα om. omnes praeter B. 3 πλεοντα omnes praeter B. παρασκευασμένων AEFM. — 105, 1 τὰς ante πρὸς om. omnes praeter B. 2 ἐπολέμουν eidem. ἄλλα ἅττα pro ὅσα ἄλλα B.

VII 1, 1 πανστρατιῶ ἀφικουμένους M. 3 ὅσα B, και ὅσοι M. τὰς μὲν ναῦς omnes praeter B. 4 τῆα om. M, δέ τινα' reliqui elisione Th. inusitata. an δ' ἔτι? τε ante Ἄρχ. om. omnes praeter B. 5 τῶν τε σφετέρων eidem. και ante φιλοὺς et τέ om. eidem. — 2, 2 ἔτι om. M. 3 γε τὰ τότε τί B, γε τὰ τό τε A, γέτας τὸ C, γε τό τε GM. γέτας τότε E, γε τ F. recepi Goelleri emendationem Ἰετὰς (φροῦριον Σικελίας Steph. Byz.). Ἰαυτίνοι, quos Diod. XXII 10, 4. XXIII 18, 5 memorat prope Panormum habitantes, Ἰαυτίας incolae sunt (cf. Steph. Byz. s. v.), non Ἰετῶν oppidi, cuius ἐθρικὸν est Ἰεταῖος. nihil igitur effecit Held ad Plut. Tim. 30, qui propter situm Ἰετὰς castellum hic intellegi non posse ex Diod. evicisse sibi visus

est. τότε cum ἐλών coniunctum minime languet, ut Pp. opinatur. de τι τεῖχος cf. VI 7, 1. quod ἐλών et ξυνητάξιμος non eiusdem temporis sunt, καὶ auctore Herw. 92 delevi. ἐς τὰς Ἐπ. omnes praeter B. 4 ἐτύγχανε B, τοῦτο καιροῦ reliqui. ἐπειτετέλεστο eidem. seclusa interpretamentum esse iudico ex VI 99, 1 adscriptum. vitium ostendit κύκλου pro τεῖχος positum (cf. VI 99, 1. 101, 1). qui solum τοῦ κύκλου delere volunt, eos τῷ πρὸς τὸν Τρ. scribere oportet. κατελίπετο AEFM, κατελέλειπτο Cobet var. lect. 254. sed cf. L. Herbst üb. Cobets Emend. 39 sqq. — 3, 1 τὸ om. omnes praeter B. προπέμπει eidem. ἐκ om. B. 3 τῷ ἑαυτοῦ reliqui. 4 ἀγαγών Herw. 93. 5 φοροῦσα EFM. μεγάλην om. omnes praeter B. — 4, 1 πρὸς τὸ del. Herw. 93, quod non iam stabat murus obliquus primum exstructus (cf. VI 100, 3). sed πρὸς τὸ ἐγκάρσιον adverbialiter accipere licet, ut κατὰ τοῦ ὀρθίου Arr. anab. I 1, 8 et εἰς τὸ ἀντίον καὶ εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τοῦμπροσθεν Xen. de re equ. 12, 12. cf. Thuc. II 53, 2. 59, 3. 2 ἐπὶ θαλάσῃ omnes praeter BM. 4 ῥαίων A. seclusa del. Kg. intellegendus est portus magnus, ad quem adversus Syracusanos Atheniensium naves in statione futurae erant. ἐπαγωγὰς omnes praeter AB. ὠμιζέτο B. 6 οἱ πολλοὶ om. reliqui. — 5, 1 διετείχιζε B (AI ex praegresso N). 2 τῷ ante Γνλ. om. reliqui. 3 μὲν om. eidem. αὐτοῦ vel αὐτοῦ omnes praeter BM. αὐθις ἐπαρήξειν M. 4 ἐξελάσθαι B. αὐθις om. M. — 6, 1 εἶναι σφίσι μάχεσθαι omnes praeter B. ἀμύνεσθαι B. 3 καὶ δι' αὐτὸ reliqui. κατηγορήθη B, κατεράχθη C, reliqui κατεροράχθη. seclusa del. Bk. — 7, 1 Θρωσωνίδης B. seclusa delevi, quod idem murus qui 4, 1 significatur. cf. adn. 4, 1. 2 στρατείαν CM. πεζικὴν omnes praeter B. ξυλλέγων FM, ξυλλέξων del. Cobet nov. lect. 67. 3 πλοίων AEFM. seclusa del. Bk. — 8, 1 ἦν μὴ omnes praeter B. μεταπέμφω-

οιν B. ἄν addidit Herw. 93. cf. VI 34, 2 et quaest. gram. 6. 2 φοβούμενοι EM. κατὰ τὴν τοῦ B. γνώμης pro μνήμης reliqui. γενόμενοι M. μόλις pro μάλιστα B. 3 οὐδ' ἀπέστειλε codd., ἃ ἐπέστειλε καὶ ὅσα ἔδει Pluygers Mnemos. XI 94. alterum τὰ om. B, quo διὰ φυλακῆς ἔχων destitutum esse nequit, ut docent similes locutiones δι' αἰτίας, δι' ὀργῆς ἔχειν propter vim transitivam cum accus. ubique coniunctae. idem ἐπεμέλετο verbi obiectum est. cf. VI 41, 4. μᾶλλον om. omnes praeter B. ἤδη pro ἢ δι' ACEF, om. GM. σφῶν pro ἔχων con. Bk. τὰ omittens, τὰ κατὰ.. εἶχεν Badham adhort. 24. — 9 ἐτελείετα τοῦτο BEG. — 10 ἥρῶτα omnes praeter B. alterum ὁ om. eidem. — 11, 1 πολλαῖς om. B. 2 οἰκοδομησάντων M. νῦν om. CGM. ἐκ Πελ. omnes praeter B. καὶ ἀπὸ τῶν ἐν eidem. 3 χοῦσθαι eidem. cf. quaest. gram. 8. χοῦσθαι Cobet Mnemos. XI 354. ἢ δυνατὸν εἶναι B. — 12, 3 ἦπερ AE. 4 τῷ τε πλήθει B, καὶ τῷ πλήθει EGM. ὅτι πλείους codd., 'etiam plures' Valla. cf. III 17, 1. 5 ἀποπειρώμεναι plerique. καὶ τὸ ξηραῖνα i. e. κάποξηραῖνα B. ἐξουσία om. M. — 13, 2 νῦν ἐτι M. τῶν del. Pp. μακρὰν καὶ ὑδρείαν AEFM, μικρὰν καὶ ὑδρείαν G. θεραπεύοντες A. αὐτομολίας codd. emend. A. Passow inter theses dissertat. de comparat. Homericis (Berolini 1852) Badham adhort. 24 Forssmann in actis societ. phil. Lips. I 2, 399 sqq. mercede conducti non ex eis erant, qui imperio Atheniensium parebant, sed a liberis civitatibus venerant. cf. 57, 9. οἰτολογίας Pluygers Mnemos. XI 94, ἀσολίας Meineke 359, ἀσολογίας Herw. 94, αἰχμαλωτίας Madvig 329. αὐτοῦ pro αὐτοῖ omnes praeter B. — 14, 1 τῶν ναυτῶν del. Herw. 94. 3 ἐν τι Pluygers l. l. διαπολεμήσεται AEFM corr. M. ὁ πόλεμος, quod del. Kg., huc irrepsit ex schol. ἀντὶ τοῦ κατεροραθήσεται αὐτοῖς, διαπολεμήσεται ὁ πόλεμος. cf. 25, 9. 4 σαφῶς νῦν εἰδόμενος omnes praeter B. — 15, 1 τὸ om. AEFM. αὐ-

τοῖς βουλευέσθαι omnes praeter B. αὐταρκούντων ABGM. τούτοις ABEFM. πεζικὴν M. ἐμοί τε B. — 16, 1 καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικὴν omnes praeter B. 2 καὶ ἑκατὸν om. codd., 'centum viginti' Valla. — 17, 3 ὡς οἱ τε πρέσβεις αὐτοῖς omnes praeter B. ὀπλίτας ἐν τῇ σικελίᾳ eidem. πέμψαντες AEFM, del. Herw. 94. — 18, 1 Ἀθηῶν mavult Bk. cf. adn. II 86, 6. ἀνεῖναι B. 2 τε post ὅτι om. reliqui. ἐγένετο M, ἐγεγένετο B, reliqui γένοιτο. 3 ἐξ Ἀργούς et τέ om. omnes praeter B. ἐλησθέντο eidem. — 19, 1 προαιάτα BG, προαιάτα C γρ. F, πρώτατα M γρ. A, πρώτατα AEF Thom. Mag. 310, 1. cf. quaest. gram. 20. — 2 καὶ ante οὐ om. omnes praeter B. cf. 12, 4. III 17, 1. ἐπὶ τῆς Βοι. codd., quo recepto παραπλήσιον δὲ καὶ . . . καὶ del. Kg. 'a Boeotia' Valla. ἐς τὸ κακουργεῖν del. Kg. sed cf. VI 12, 2. an utroque l. ὡςτε pro ἐς τὸ legendum? 3 βελτίους EFM. τῶν post καὶ om. EFGM. ἐς ante ἐξακοσίους om. omnes praeter B. 4 ἐν τοῖς πρώτοις codd., ἐν τοῖς πρώτοις Reiz et Dobrec. hos secutus sum, quod in ἐν τοῖς locutionis usu constantem Thucydidem fuisse Bk. auctore credo, non quo 'omnium primos' significari velim. nam 'inter primos' haec verba valere L. Herbst Phil. XVI 345 sqq. demonstravit. antea autem iam profectae erant viginti quinque naves triremes Corinthiorum (17, 4, 19, 5). ἀρῆξαν codd. emend. Herw. 126. cf. quaest. gram. 18 sq. ἀπ' pro ἐξ B. 5 αὐτοῖς om. reliqui. τὸ προτερον eidem. πρὸς ὀκτώδας EFM. — 20, 1 τῆς et prius τε om. omnes praeter B. alterum τε del. Reiske. 2 ξυστρατεύσασθαι B. 3 ὑπελείπετο codd. emendandum esse mihi videbatur. cf. 33, 5. — 21, 2 κατεργάσασθαι codd. cf. quaest. gram. 7. 3 ξυνανεπίθει B, ξυρέπειθε AEFM. ἵκιστα τοῦ ABEF, τοῦ om. GM. de emendatione cf. symb. phil. Bonn. 388. ἐπιχειρήσειν ferri non posse duplex vitium ostendit, et infinit. futuri et πρὸς huic verbo male aptum. ortum id esse credo ex

ἐπιχειρήσειν vel ἐπιχειρήσαι interpretandi causa adscripto. de ἀθνημῖν cum dat. et πρὸς coniuncto cf. II 88, 3. VII 60, 5. vide praeterea quaest. gram. 8 sq. ἀλλ' om. B. χαλεπωτάτοις M. ἂν αὐτοῖς BG, αὐτοῖς AF, αὐτοῖς del. Badham adhort. 25. haec omnia ex -άτους orta sunt. σφεῖς mavult Bk. sed cf. III 111, 3. VIII 32, 3. σφίσιον τὸ αὐτὸ . . . ὑπόχειν Linwood Jahrb. 1862, 202 et Badham l. l. sed ab ὑποσχεῖν non aliena est notio praebendi. 4 τι om. omnes praeter B. περιεσομένους eidem. 5 καὶ τοῦ Ἐρ. eidem. — 22, 1 πεζικὴν M. καὶ om. Valla et del. Bk. 2 τὰς δ' ἐπιλοίπους M. — 23, 2 τῇ ναυμαχίᾳ del. Kg. cf. I 100, 2. — 24, 2 ὡςτε codd., ἄτε Bk. τῶν ante τριτάτων om. omnes praeter B. 3 μέγιστον δὲ eidem. τὸ om. BM. οἱ om. B. παρείχε M. — 25, 1. ὅπως B, ὡσπερ E, reliqui οἵπερ. τε post τὰ om. omnes praeter B. φράσσουσιν corr. FG. 4 ἐπλεον B. 6 μυριάμφορον Lobeck Phryn. 662. ἐκ τε τῶν κεράτων Madvig 329. sed navis oneraria soli ἀκροβολισμῷ inserviebat. 9 αὐ om. BM. τὰ τε ἄλλα . . . καὶ iungi volo. διαπολεμησόμενον omnes praeter B. — 26, 2 ἅμα om. omnes praeter B. 3 ἐπιπαρέπλει B, reliqui ἐπέπλει. ὡς pro ἕως omnes praeter B. — 27, 1 καὶ τῶν Θρακῶν eidem. τοῦ αὐτοῦ θέρους τούτου B. sed cf. V 39, 1. 2 ἐς Θράκην del. Herw. 96. ἐλάμβανεν pro ἐλάμβανεν ex Brecepi. 3 ὑπὸ τῶν πόλεων omnes praeter B. ἐπιουσῶν B. πρώτοις codd. emend. Bk. cf. adn. 19, 4. πρώτη Dobrec. θρεμμάτων τ' ὀλέθρου Meineke 359. 4 an τῆς ἀεὶ οὐσης φρουρᾶς? cf. Plat. de rep. 485^b. καὶ καταθειοῖσης B. 5 τὸ om. omnes praeter B. ἀπώλωλει AB. καὶ ζεύγη B. — 28, 1 κατὰ γῆς codd., om. Valla. θάσσων ABEF. 2 ποιούμενοι pro πονοῦμενοι Kg. 3 τὸ γὰρ αὐτοῖς πολιορκουμένους codd., quod defendi nequit exemplis orationis indirectae (II 17, 2. 72, 2. III 65, 1. IV 68, 5. VIII 86, 4), quam hic statuere articulo vetamur, neque duobus locis VI 24, 3. 68, 3 vel propter μὲν — δὲ

dissimillimis. emendavi in symb. phil. Bonn. 388sq. cf. V 49, 3. VI 64, 3. Lys. XII 33. Isocr. II 30. *το γ' αὐτοῦς* Badham adhort. 25; *καὶ* ante *παράλογον* delete *ἐποίησε* Pluygers Mnemos. XI 94 post *χώραν* maiorem distinctionem ponens, qua ratione sententiarum iunctura plane disrumpitur. *πόλιν οὐδένα* CEFGM. *ἐλάσσοινα αὐτὴν τε* plerique. *ὄσοι* Badham l. 1. et Madvig 329. sed *ὄσον* valet *καθ' ὄσον* ut III 11, 2, ad *τοσοῦτον* referendum est *ὥστε*. 4 *δι' ὁ* M. *τε* post *ὑπό* om. ACEGM. *κατὰ τοῦτον* B, schol. *ὑπό· κατὰ τοῖς ὑπηρετοῖς ἐποίησαν* codd. emend. Badham adhort. 25. — 29, 1 *δύνωνται* omnes praeter B. 2 *τε* post *ἐς*

om. eidem. *διαπλεύσας* B, reliqui *διέπλευσε*. 3 *ἠὲ λίζετο* omnes praeter B. sed cf. IV 45, 1. *οὐ* om. eidem. *τινα* eidem. *ἐπαναβάνα* G. 4 *γυναῖκας καὶ παῖδας* B. *τὸ* ante *τῶν* om. B. interpretamentum irrepsit. 5 *ἐσθληνθούτες οἱ παῖδες* B. *ἦσων* codd. emend. seclusa delens Dobree. cf. 30, 4. *αὐτῆ* BG. — 30, 1 *προκεχωρηκότες* post *Θοῶνας* M. 2 *γο. τοξένυματος* schol., 'extra ictum sagittarum' Valla, *ένυματος* post litt. deletam G, reliqui *ζένυματος. προσεκθεόντες* M. *τε* quod sequitur om. omnes praeter B. *ἐγκαταλήφθην* codd. sed significari oportet 'pars quae praedandi causa remanserat.' 3 *ἰππίας μάλιστα* M. proximum *τε* om. BM. *Σκιροῶνδαν* vel *Σκιφῶνδαν* Meineke 373. 4 *χορησαμένων* codd. emend. Reiske. — 31, 1 *εὐρών* om. omnes praeter B. cf. II 6, 3. V 42, 1. 2 *ἀλυζίαν* codd. cf. Herodian. I 277 et Steph. Byz. s. v. 4 *τὸν πόλεμον* del. Madvig 329. *καταλύουσι τὸν π.* non naves, sed civitates pacem facientes. Conon nuntiavit naves sibi oppositas non, quod speraverat, statione decedere; id est *καταλύειν τὴν φρουράν, τὴν φυλακὴν* aut simpliciter *καταλύειν*. *καταπαύουσι* Meineke 373, quo nihil proficitur; *καταλείπουσι τὸν πορθμὸν* Badham adhort. 8. *εἶναι* pro *οὔσας* B. *δεούσας εἴκοσι ταῖς* AG, *δὲ οὔσας εἴκοσι ταῖς* EFM. 5

ἀρίστας AFM. — 32, 1 *τοῦ* om. AFM. *οσίοι* om. omnes praeter B. *διαφρήσωσι* M, reliqui *διαφρήσουσι. κωλύσωσι* ABFGM. 2 *τινα* om. B Thom. Mag. 331, 4. *τριῆ* om. γο. B et reliqui et Thom. Mag. — 33, 3 *ἐπέεοντο* codd. emend. Dobree. *τε* om. omnes praeter B. *ξὺν πάσῃ* M. 4 *ὥσπερ* AEFM. 5 *ἀναλαβόντες αὐτὰς* B. 6 *εἴ τι* Kg. cf. 20, 3. *τέως* M. — 34, 1 *καὶ οἱ περὶ* omnes praeter B. 2 *προσβεβοηθηκότες* eidem. *προανεχούσας* B. 5 *ἐπ' αὐτῶι τούτῳ* AB. 6 *καὶ* pro *ῥαδίως* omnes praeter B. 'an fuit *ῥαί* vel *ῥᾶον*?' Bk. 7 *αὐτὸ* B, *δι' αὐτὸ* reliqui. sed dici nequit *δι' αὐτὸ . . δι' ὅπερ*. quare emendavi optimi cod. scripturam, cuius correctura *δι' αὐτὸ* est. *καὶ* ante *πολὺ* om. omnes praeter B. *εἰ μὴ* pro *ὅτι* *οὐ* eidem. 8 *ξυμμαχία* EFM. — 35, 2 *προπέμψαντες* Portus. — 36, 2 *τοῦ τείχους* M. 3 *ἀντίπροωροι* γαρ codd. emend. Reiske. cf. verba paulo ante scripta et 40, 5. *ἀσθενῆ παραέχοντες* omnes praeter B. 4 seclusa del. Cobet ad Hyper. 61. 5 *τὸν ἀντίπροωρον* AF γο. B, reliqui *τὸ ἀντίπροωρον. ξυγκρούσαι* B, sed γο. *ξυγκρούσει*. suprascriptum fuit genuinae scripturae *τὸ ἀντίπροωρον ξυγκρούσαι*. *τῶ ἀντίπροωροι ξυγκρούσαι* Kg., *ἐς τὸ ἀντίπροωρον ξυγκρούσει* Madvig 330. *πλείστον . . οἴσῃ* codd., 'se maxime superiores fore' Valla. *πλείον . . οἴσῃ* Kg. 6 *πάντα* pro *πάντας* B. *τῆς* om. AE marg. F. *κρούσεως* AEM. — 37, 2 *alterum τὸν* om. M. *γυμνητεία* BF, *γυμνιτεία* G. *ἐξέπλεον* omnes praeter B. 3 *ἀθηναῖοι* ante *πρὸς τοὺς* addunt eidem. *καὶ ὀπίστας* post *πολλοὺς* desiderat Kg. propter 37, 2. sufficit *τοὺς* addere. *ἀντανῆγον . . ναοὶ* Dobree. sed cf. VIII 95, 3. — 38, 1 *οἱ* om. omnes praeter B. 2 *τὰ* om. eidem. *τι* post *τίς* om. M. *προώρησε* AEFM. 3 *διαλυπούσας* codd., praes. legit schol. qui interpretatur *ἦγον διισταμέναις*. — 39, 1 *πρωότερον* B, reliqui *πρότερον. πορωαίτερον* Bk. cf. quaest. gram. 20. 2 *μὲν* pro *μετὰ* M. seclusa del. Kg. *μεταναστήσαντες* B, *παρὰ τὴν θάλασσαν μεταστῆ-*

σαι κομίσαντας reliqui et γρ. B. Bh. secutus sum. ὅπως αὐτοῖς codd. emend. Portus. ἀριστοποιήσαντι BEG. καὶ αὐθις post αὐθις addunt AGM. — 40, 2 ἡσοσημένων M. 3 μόγεις omnes praeter B. 4 ἀλίσκεσθαι codd. emend. Madvig 330. 5 ταῖς τε ναυσὶν ABE. ἐμβολῶν plerique. — 41, 4 πολλοὺς ante ζωγροῦσαντες addunt omnes praeter B. καὶ ante πολὺ om. eidem. — 42, 1 Ἀθηνῶν Bk. cf. adn. II 86, 6. μάλιστα om. B. 3 ante διατρίβειν excidisse ἀνευ κινδύνου coni. Badham adhort. 25. sed οἶόν τε εἶναι 'licere' significat ut IV 22, 3. VIII 92, 3. 4 ἀπλοῦν τε ὄν omnes praeter B. ἐπικρατήσει E, μὴ ἐπικρατήσει B. proximum τε om. omnes praeter B. οἴ om. eidem et γρ. B. ταύτην post — τάτην omis- sum esse docuit Madvig 330. 5 τρί- βεσθαι omnes praeter B. τε καὶ τοὺς B. 6 καθ' ἑκάτερα ABG. — 43, 1 ξυνάροχοντας ἐπενόει καὶ γρ. B. et reliqui omnes. ὡς omissio καὶ addi- tum est. 2 ἀδύνατον ACEFG. πέντε CEFM. λαξευμάτων Meineke 360, μοχλευμάτων Madvig 330. τὴν πρώ- την στρατιάν B. ὑπελείπειτο omnes praeter B. 3 ἀνδρας τινὰς τῶν B. 4 ἐν προτειχίσμασιν om. reliqui. 5 ἀπο τῆς πρώτης, quod de loco nusquam dicitur, ad τῆ παρουση ὀρμῇ vide- tur adscriptum esse. schol. ὀρμῆς δηλονότι. 6 ἐν νυκτὶ σφίσι omnes praeter B. προσέβαλλον ABFGM. — 44, 1 γε om. omnes praeter B. 2 ἀποστειροῦσθαι προἀπιστεῖσθαι Bad- ham adhort. 25. sed cf. V 68, 2. 4 ὡς κρατοῦντες B. πᾶν τὸ ἐναντίον reliqui. 5 διέφνεγον οὔτοι Herw. 98.

οἱ

ἐπισταυμένων B. ἀποκρίνοιντο M corr. F, κρίνοιντο post lacunam B. 6 alterum καὶ om. AB. 7 καθίστησαν B, reliqui κατέστησαν. in illo, si vitio liberatum est, scriptoris manum agnosco. quod praeter imperf. ἀπελύνοντο confirmat perversa in- terpretatio schol. τὸ ἐξῆς· φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις οὐ μόνον εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες ἀπε- λύνοντο, ἀλλὰ καὶ ἐς φόβον καθίστα- σαν, qui non intellexit φίλοις et πολίταις a ξυμπροσόντες pendere

eorumque accusativos ad καθίστα- σαν subaudiendos esse. ἀλλήλοις om. M. μόγεις B. 8 οἱ del. Kg. cf. 45, 2. ῥιπτοῦντες B. καταβαίνοιν pro καταβαίεν οἱ μὲν omnes prae- ter B. διέφθειρον AEFM. — 45, 1 πρώτοι A, om. B. 2 seclusa del. Pluygers Mnemos. XI 95. ἀπώλλυντο codd. emend. Cobet ad Hyper. 59 idque probavit L. Dindorf praef. ad Diod. III, VII. — 46 αὐ del. Meineke 373. sed cf. 64, 1. ὑπαγάγοιτο codd. emend. Pluygers l. l. ἀλλήν om. omnes prae- ter B. — 47, 2 ἦν om. B. ἀλλὰ ὅτι om. A, ὅτι del. Reiske. 3 διακινδυνεύσαι AEFM. restitui optimi cod. scripturam. ἐξίεναι omnes praeter B. τοῦ θεραπεύματος Madvig 331. sed recte interpretes σιρατεύματος gen. partitivum esse volunt (cf. 42, 6). navibus autem saltem recens advectis superiores fuisse (I 81, 4) Athenienses dicuntur, quod etiam integrae hae erant necdum ut prio- res (cf. 41, 4) afflictae (cf. 55, 1). — 48, 1 μετὰ πολλῶν suspectum est Kg. ἄν om. M. 2 τὸ δ' ἔτι ABEFM. ἐλπί- δας τε B. 3 τοὺς αὐτοῦ Kg., quod non convenit ad membrum opposi- tum ἀλλ' . . πείσεσθαι. temeraria conatur Herw. 98. sententia, quam Th. membra iuxta ponens, non al- terum alteri subiungens expressit, haec est: 'eidem, qui de vobis iu- dicabant, rerum conditionem non recte perspicent.' αὐτῶν del. Bk. ἀκούοντας pro ἀκούσαντας ex BM recepi. cf. Kg. Sprachl. § 53, 1, 2. 4 prius ὑπό del. Pluygers Mnemos. XI 96. sed cf. Lys. VII 21. 5 καὶ χοήμασι γὰρ omnes praeter B. δι- σχιλία γὰρ eidem. οὖν pro ὅτι οὖν M. 6 χοῆραι om. M. ὦν B, reliqui ὡς. restitui εως. cf. 47, 3. ὦν Bk. τούτων subaudiens. sed ad τικη- θέντας gen. poetarum more referri nequit. οὖς vel cum Pp. ᾧ Madvig 331. sed qui pecunia superiores sunt, eiusdem sumptu non possunt superati esse. — 49, 1 πον pro πολὺ B, reliqui om. emend. Linwood Jahrb. 1862, 202. cf. Cass. Dio XLV 8, 4 et Plut. Nic. 21 ἦσαν ἄνδρες οὐκ ὀλίγοι . . διαλεγόμενοι τῷ Νικίᾳ

κρούφα. μηδ' pro μη omnes praeter B. γ' ἂν pro γούν EM corr. F γο. G, γὰρ A pr. F. ἦ pro ἡ codd. nisi quod B θαρρῶν ἦ habet. ἐθάρασε B, θαροσας corr. A, reliqui θαροσήσει. emendavi in symb. phil. Bonn. 390. cf. VII 4, 4. 2 τρίβειν αὐτοῦ mavult Kg. τρέπονται omnes praeter B. τας pro τά eidem. ἐν πελάγει καὶ del. Herw. 99. ἐστὶν ὡσπερ νῦν pro ἐστὶ B. 3 καὶ μὴ μέλλειν ἐξανίστασθαι codd. transposuit Haase lucubr. 58 (cf. V 30, 5), μέλλοντας Pp. 4 ἐνεγένετο AEG. — 50, 1 ἐς

α
φιλία B, ἐς φιλία AEFM, ἐς φιλίαν G. ἐς, quod del. Bauer, ex στάσις repetitum est. τε om. B. πολλήν post ἔχων B, ante ἄλλην M. ἀποσταλέντας ὀπλίτας M. 2 ἀνερχθέντων CEFM. ἐνεσπερείταις AGM. ὄθεν πρὸς οὐκελίαν codd. emend. Bh. δυοῖν BE. πλοῦς omnes praeter B. 3 μᾶλλον pro μάλιστα M. ἐτι om. M. ἄλλο εἰ μὴ . . μὴ ψηφίζεσθαι codd. retinenda est vulg. nam ἦ primum εἰ μὴ particulis explanatum, deinde, ut sententia constaret, μὴ ab emend. additum videtur' Pp. 4 πασσήληρος E. ἄς ὡς pro ὡς B, ὡς om. G. — 51, 1 ἐγγεγραμένοι omnes praeter B. σφῶν τε μήτε B. ταῖς om. ACEFM. 2 ἀνεπαύοντο pro ἀνεπειῶντο omnes praeter A. ἀνταῖς M. προτεραιῶ B. ἐφόδου reliqui. ἀπολλύονται plerique. — 52, 2 ἐπεξαγοντα BM, ἐξαγοντα CEFM. κοίῳ καὶ del. Herw. 100. κοίῳ μυχῷ C. post ἐπισπομένας excidisse ἐπτά Herw. l. l. ex Diod. XIII 13, 4 suspicatur. ναῦς ἤδη omnes praeter B. — 53, 2 ταύτη om. eidem. 3 δὲ οὔσας F, δὲ οὔσας EM, δὲ om. AG. ἄς ante οἱ Συρ. addunt omnes praeter B. 4 κολύματα suspectum est Kg. τήν τε γλόγα B. — 54 οἱ Συρ. AEFM. τῆς ἄνω ex gloss. τῆς ἄνω ῥηθείσης Kg. ortum esse putat. locum intellegit Pp. — 55, 1 καὶ ante τοῦ om. B. ἐν παντί ἤδη B. στρατιῶς codd. emend. Portus. 2. ναοὶ καὶ ἵπποις EFGM. μεγέθει omnes praeter B. dat. retinens ἰοχρούσας Duker. de interpunctione ante τὸ διάφορον posita

cf. symb. phil. Bonn. 391 et de collocatione verborum V 89. κρείσσους codd., κρείσσοнос schol. ἐκ παρασκευῆς πολλῶν μείζονος et Valla vertens 'maioribus copiis'. ὄντες post κρείσσους addit B, quod interpretamentum esse ostendit schol. λείπει τὸ ὄντες. — 56, 2 περὶ τοῦ αὐτοῦ omnes praeter B. ἡσοοθῆναι AEFM, ἡσοηθῆναι CG. ἂν addi iussit Herw. 100. cum propter subaudiendam condicionem nudus inf. praes. stare nequit (cf. quaest. gram. 6), tum res non praesentis, sed futuri temporis est pariter atque id, quo eius causa continetur, δυνατὴν εἶσεσθαι κ. τ. λ. (cf. l. l. 7 sq.). similiter iuxta posita sunt inf. praes. cum ἂν et inf. fut. IV 3, 3. ἀπολύσεσθαι fortasse legit schol., cuius ὄυσεσθαι interpretatio est. 3 μόνον utrobique codd. μόνων et μόνοι restituenda esse opposita ostendunt. μέρος merito suspectum Kg. delevi. 4 ταῦτα ξυνῆλθε Kg. ξύμπαντος λόγον codd. emend. Kg. cf. 75, 5. ξυλλόγον Heilmann. — 57, 1 ξυνδιαούσαντες ACFM. ἐπὶ συρακούσας codd., quod, cum de utraque pugnantium parte sermo sit, ferri nequit. emend. Bauer. ἐκά-

οι
στοις B, reliqui ἐκάστοις. ἀνάγκης B. ἔσχεν codd. cum nusquam sic impersonali ἔχειν Th. utatur, Bh. auctore ἐκαστοὶ . . ἔυχον (aor. inchoat. ut V 28, 2) scripsi. 3 εἰοὶ δὲ καὶ οἱ ACF, καὶ om. E. 4 τῆοι omnes praeter B. αὐτόνομοι ξυνεσπονοτο codd., quod et superioribus et eis quae secuntur repugnat. emendare malui quam auctore Madvigio 332 vocabulum delere. soli Chii naves ipsi praebant, reliqui pro eis tributum solvebant. cf. I 99, 3. Ἀθηῶν mavult Bk. Ἰωνές τε omnes praeter B. 5 Βοιωτοῖς τοῖς M, reliqui τοῖς om. κατ' ἔχθος AEFM. 6 ἐπέφερον B. 7 τῶν δὲ περὶ B. 8 ἐν ναυπακτῶ omnes praeter B. 9 γὰρ et mox ὠφελίας om. eidem. οὖν pro οὐ M. ἰεῖναι εἰωθότες omnes praeter B. ἐποίκους ἐκόνας B, ἀποίκους ἀκόντας reliqui. 11 κατειλημμένων codd. emend. Reiske. antea

haud scio an transponendum sit *Μεταπόντιοι καὶ Θούριοι*. nam de Thuriorum tantum seditione sermo fuit 33, 6, quo hic respicitur. — 58, 2 *μορίων* del. Herw. 100. 3 *οἱ* del. Bk., *αὐτόνομοι οἱ* Reiske, *οἱ αὐτοὶ αὐτόνομοι* Bh. seclusa del. L. Dindorf praef. ad Polyb. I, XXXVII et Herw. 100 recte monens non legisse ea auctorem schol. *νεοδαμώδης ὁ ἔλευθερὸς παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις*. 4 *ὁ* ante *ἄλλος* et mox *τε* om. omnes praeter B. *γὰρ* post *ὅτι* addit B. — 59, 2 *οἱ δ' οὖν* coni. Kg. sed cf. L. Herbst Phil. XXIV 630. *καὶ οἱ ξύμμαχοι* om. omnes praeter B. *ἀγῶνα* eidem. *καθ' ἐκάτερα* eidem. — 60, 2 *ἀοφενέσιν* corr. B et reliqui. *πάσας* omnes praeter B. *καὶ ἀπλήρωτοι* Badham adhort. 26. sed significantur 'omnes, quotquot erant, sive habiles sive minus habiles.' *ἐσθιάζοντες* AFM. 4 *ἐς αὐτάς* Kg. 5 *ὄρων καὶ τοὺς* omnes praeter B. — 61, 1 *οἷς ἐκάστω* B. *τοῖς πολιτικοῖς* Cl. symb. crit. 8. seclusa, quae rerum conditioni prorsus repugnant, delevi in symb. phil. Bonn. 392. *ἔσται τῷ* Herw. 101. — 62, 1 *ὑμῖν* plerique. 3 'Valla: "cum alia quae," quasi *ἄλλα τε ὅσα* legerit, satis apte' Pp. *ὅσα μὴ ἀντιναυπηγεῖσθαι* omnes praeter B. *δῆ* om. eidem. 4 *φαίνουσι* AM. *ἐπέχει* EFM. *ἐσομένης* B. — 63, 1 *ἄξιον* omnes praeter B. *ἦν* pro *ἦ* ACFGM, *ἦν* E, *ἦν μὴ* corr. G. 2 *ὑμῖν* plerique. 3 *ὑμῶν* codd. *ἐς δὲ τὸ φοβερόν* Reiske. *μὴ* ante *ἀδικεῖσθαι* om. omnes praeter B. *πλεον* B, *πλείω* C, *πλείον* reliqui. *πολὺ πλεον* del. Kg. 4 *δικαίως ἂν αὐτὴν* codd. *δικαιοῦσαν* i. e. 'iure postulantem' restitui in symb. phil. Bonn. 392. *δικαίως ἂν . . μὴ καταπροδίδοιτε* Madvig 332. sed imperat. tuentur *ἀνύρασθε* et *δειξάτε*. *μὴ* om. AF. *καὶ* post *ὅτι* om. B. *ἡμετέρα* om. M. — 64, 1 *ὑμῶν* om. M, *ἢ ὑμῶν* B, *ἡμῶν* reliqui. *ἢ τὸ κρατεῖν* del. Herw. 101 propter schol. *εὐφημότατα ἦν ἵστατο τὴν ἡτταν*. sed stantibus etiam verbis cladis nomen *εὐφημῶς* vitatur.

πλευσομένους A, *πλευσομένους* EGM. *ὑμῶν* B. *γίγηθε* M. *οἶα* AM. 2 *τε* post *ἐκάστους* om. B. *ἢ* *νῶν* om. codd. *ἀθηναίων* B. *τι* om. M. *τε ἑαυτῶν* B. — 65, 2 *καὶ* ante *ὅπως* addit M. *ἔχη* M. 3 *πάντα ἐτοῖμα* omnes praeter B. *πάντα* del. Herw. 101. — 66, 2 *ἔπειτα δὲ εἰ* B. *τε* post *Πελ.* addit B. *ἦδη* ante *ναυμαχίας* om. omnes praeter B. 3 *ἀκολουθῶσι* B, *κολουσθῶσι* EGM. *τὸ γελοιπὸν* B. *τὸ παρ' ἑλπίδα* M. — 67, 1 *ὑμῶν* plerique. *καὶ* ante *τῆς δοκίμης* om. AFM. *τὸ* del. Reiske, *τοῦ* Kg. *τὰ δὲ . . ἐλπίς* om. omnes praeter B. 2 *πρὸς τὴν ἐκάστην* AEFMG, *πρὸς τὴν ἑαστον* M. *ἐν τῷ αὐτῷ* EGM, *ἐν τῷ ἑαυτῶν* B. 4 *ἀποκινδυνεύσει* codd. emend. Duker. *ἢ βιάζόμενοι* M. *ποιῶνται* EFM. *πράξοιτες* BEG. cf. quaest. gram. 10. — 68, 1 *πῶς οὖν* M. *ἐγγενησόμενον* omnes praeter B. *καὶ* om. Valla. 3 *πρασάντων ἡμῶν* B ex interpret. *τε καὶ κολασθῆναι* M, *τε* om. CG. *ὠφελουσίον* omnes praeter B. — 69, 2 *ἦδη ἦν* eidem. *ἔργα* M. *ἔτι* om. AFM. *αὐτοῖς* del. L. Dindorf praef. ad *τιμὰ* Polyb. I, XLVIII. *ἀφανίζεῖν* G, *ἀτιμάζειν* M. *δοκεῖν τινα* M. *εἴποιεν ἂν* del. deinde *καίπερ ὑφ' ἀπάντων* scribens Badham adhort. 26. at molesto dicendi genere in hoc quidem scriptore non satis evincitur emendandi necessitas. intellege: 'quae etiam de omnibus (καιροῖς) similiter proferuntur.' 3 *καὶ* pro *ἦ* omnes praeter B. 4 *καταλειφθέντα* B, sed *γο. παραλειφθέντα, παραληφθέντα* G, 'ad fauces portus iam praecoccupatas praeclusasque ne illac exiretur (i. e. *καταληφθέντα*)' Valla. *περιλειφθέντα* mavult Bk. sed *παραλειφθέντα* tuetur Dionys. 874 et interpretatio schol. *τουτέστι παρελείπειτο ὥστε μὴ ἐξεῦχθαι*. — 70, 1 *προεξανηγόμενοι* apud Dionys. 875 librarii vitium esse iudico. aor. requiritur et similiter *ἐξαγωγήν* de navibus dixit Herod. IV 179. cf. 52, 2. *αὐτοῖς ἅμα* omnes praeter B. *παραβοηθεῖ* CFM, *παρεβοήθει* apud Dionys. 875 manifestum est librarii

vitium. 2 *καὶ* ante *οἱ ἄλλοι* habent E et Dionys. 875 δὲ omittens. *οἱ ἄλλοι* om. B. sed id tuetur Dionys. et locus simillimus Plat. Alc. 112^b *τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Τρωσίν. ἦν ἡ ναυμαχία* B. 3 *ὅποι κελευσθεῖν* Badham adhort. 26. *ὄτι προσπέσοι* omnes praeter BM. 4 *ἐκβολαὶ* cum Dionys. 876 omnes praeter E. *ὡς ἔτυχον* B. *φρυγεῖν* AFM Dionys. 5 *οἱ ἐπιβάται* del. Pluygers Mnemos. XI 96. legitur apud Dionys. 877. 6 *πολλῶν τῶν νεῶν* G. 7 *ἦ* post *δὴ* om. omnes praeter B, ante *βοή* habet Dionys. 877. *τε* post *κατά* cum Dionys. B, reliqui om. *ἐπιβοῶντες* et *περὶ* temere del. Badham l. l. habet ea Dionys. *ἐκάστου* M corr. F Dionys. *νικήσαντες* Dionys. 8 *δι' ἀνάγκην* B. *γῆν* om. Dionys. *πόρου* om. omnes praeter B et Dionysium. *ἀποχοροῦσαι* omnes praeter B. *Ἀθηναίους* del. Pluygers l. l. legitur apud Dionys. 878. *φείγοντας ἔχουσιν* M. — 71, 1 *ἔντασιν* Duker. sed cf. Cass. Dio XLIX 9, 3. 2 talia fere exciderunt qualia coni. Arnold *ἀνώμαλον τῶν ξυμβαϊόντων περὶ τὴν μάχην. ἀγχώμαλον* inserit Goeller. ad sanam sententiam nihil proficitur Bk. coniectura *δι' αὐτό*. lacuna etiam apud Dionys. 879. 3 *καὶ ἀπάντων ἡμῶν* B. *ἂν* om. B. 4 *αὐτῶ* om. AEFM Dionys. *ὅσα* codd. emend. Herw. 157. 6 *μῆτις ὀργῆς* M. *δὲ οἱ καὶ πλείστοι* M. *καὶ* ante *ὅση* del. Kg. 7 *τῶν ξυμφορῶν ἐλάσσων* B. prius *τοῖς* om. B. *αὐταῖς* GM. *παράλογον* codd., *παρὰ λόγον* Dionys. 881. — 72, 1 *ἀνδρῶν* Dionys. *ἐπικρατοῦντες* Dionys. 2 *ἐβουλεύοντο* omnes praeter B. 4 *τε τῆ ἡσοῦ* B. — 73, 1 *ἢ καὶ* B, quasi de simulatione aliqua Hermocratis hic cogitari possit; *καὶ ἢ καὶ* AF corr. G. quam recepi scripturam sic interpretor: *λέγων ταῦτα (scil. ὡς οὐ χρεῶν . . περιδεῖν) καὶ ἢ αὐτῶ ἐδόκει (scil. δεῖνὸν εἶναι . . ποιεῖσθαι)*, ita ut *ἐδόκει* ad *νομίας* respiciat. *ἐδόκει εἶναι* M. pro *προφθάσαντας* reliquorum codd. B *διαλαβόντας*, quod *προδιαλαβόντας* intellegendum esse existimo. nam olim scri-

διαλαβόντας ptum videtur fuisse *προφθάσαντας*. 2 *πεπανμένους* B. sed significantur quibus requies data est. *σφίσι πείθεσθαι* Herw. 102. cf. Kg. Sprachl. § 48, 7, 8. fortasse tamen *σφῶν* a *πάντα* pendet, de quo usu vide Kg. l. l. § 47, 10, 2. — 74, 1 *σοσκεινάσονται* M γο. G. *ἀναλαβόντας* BM. 2 *προσεξελθόντες* CEFGM. *τῶν ποταμῶν* omnes praeter B. — 75, 1 alterum *τῶ* om. B. 2 *ἀνεχώρουν* E. *αἰσθεσθαι* BEFM. cf. adn. V 26, 5. 4 *ἐς* ante *ἄσπον* om. omnes praeter B. *προλείποι* AEFM, *προλείπει* G. *ὀλίγων* ex gloss. *ὀλολυγῶν* ortum esse puto. *συχῶν* Pp., *οἰκτρῶν* Herw. 102, *ἀλόγων* Madvig 332. *ἀπολειπόμενοι* omnes praeter B. *μὴ τι πάθωσι* eidem. 5 *παντες ἔφερον* eidem. *κατὰ τὸ* pro *ἐκαστος* eidem. *ἐκαστος* del. Kg., quod non diceretur *τις ἐκαστος*. sed cf. VI 31, 4. *αὐτοὶ τε τὰ* eidem. *ὑπὸ τοῖς ὅπλοις* codd. emend. Pluygers Mnemos. XI 96. intellege 'praeter arma.' cf. 86, 2. 6 *καὶ ἡ ἰσομορία* codd. sed ea ipsa causa levamenti est, non levamentum habet. restituto dat. non opus est cum Dobreo praeter *ἢ* simul *καὶ* delere; nam in talibus *ὁμοῦς* particulae saepius *καὶ* vel *καίπερ* adiunctum est. cf. VIII 93, 1 et exempla a Kg. Sprachl. § 56, 13, 3 allata. *ἀσπίκτο* codd. emend. Badham adhort. 27. 7 *τῶ ἑλληνικῶ* codd. schol. *οὐκ ἀπίθανῶς περιαιροῦσι τὸ ἄστρον. τοὺς ἄλλους* M. *αὐτοὺς* om. M. *παιῶνων* AEFM. *πεζοὺς* δὲ omnes praeter B. *προσχοῦντας* eidem. — 76 *ἐφ' ἐκάστοις* Meineke 373. — 77, 1 *τί* pro *ἐτι* B. *καταμέμψασθαι* omnes praeter B. 2 *τε* om. eidem. *ἐωροῦμαι* EFM. 4 *τοῦ θεοῦ* codd. emend. Kg. *ὁ θεὸς* apud Th. ubique Apollo est, numen divinum *τὸ θεῖον* appellatur. cf. V 70, 1. 104, 1. 105, 1. 2. 3. 112, 2. *οἱ* pro *οἶοι* omnes praeter B. 5 *ἂν* om. eidem. 6 *ἔστω* Herw. 102. *ἀντιλαβόμεθα τοῦ* codd. emend. Portus. *ὄχρῶν* omnes praeter B. *προπέμπετε* eidem. *καὶ οὐτὶα ἄλλα* codd., 'pariter et commeatum' Valla. emend. Riske. 7 *τὸ δὲ ξῦμπαν*

omnes praeter B. διασωθείητε B. fort. ortum ex proximo διαφύγητε. — 78, 2 ἐν διπλασίῳ omnes praeter B. πρῶτον μὲν ἡγούμενον om. EFGM pr. A. ἐπόμενον B. 3 τε del. Bh. 4 προσελθόντες ABEFM pr. G. 5 ἐν τῷ ἔμπροσθεν M. 6 αὐτῶν M. ἐκότεροι ἐκώλον omnes praeter B. — 79, 1 ἐλθεῖν om. Valla vertens ‘vi pervadunt ad tumulum.’ reliquis locis ubi eandem vim habet βιύζεσθαι cum sola praepos. ponitur. nam IV 29, 4 passivum est ut IV 98, 5. 2 ἀπεχώρουν B. 3 γὰρ pro δὲ B. μᾶλλον γὰρ ἔτι B. 4 καὶ ὁ Γύλ. B. αὐ om. reliqui. 5 μετὰ ταῦτα eidem. προσέβαλον GM. — 80, 1 τε om. B. ἀπορία AEEFG. καύσαντας ABFM. ἢ pro ἦ AFM. 2 μέρος om. B. 3 ἀπό del. Reiske et Dobree. 4 καὶ τὸ πλέον omnes praeter B. 5 παρὰ τῷ ποταμῷ eidem. μετέπεμψαν eidem. non audiendus est Herbst über Cobets Emend. 39, ut Cl. ad I 112 demonstravit. 6 prius τε om. eidem. — 81, 2 ὡσπερ προσέμιξαν AEEFG. οὔσι del. Herw. 102. τε ante ὅσον om. B. δίχα ἦδη B. 3 ἐν τῷ ἔμπροσθεν M. 3 ἑκατὼν καὶ πενήκοντα B, ‘centum quinquaginta’ Valla, spatium nimium quam quo una nocte Nicias antecedere potuerit. fortasse τρεῖς (γ’ pro ρ’) καὶ πενήκοντα legendum est. quae enim causa esse poterat ἑκατὼν addendi? prius καὶ om. A. ὄπισσόν τι Dobree. sed τε . . . δὲ iungendum est. cf. adn. I 11, 1. ὅσ’ ἀνάγκάζονται vel ὅσα ἀναγκάζονται Dobree. 4 ἐν πόνῳ τε omnes praeter B. ἐν ante πολλῶ om. eidem. Ἀθηναῖοι del. Kg. neque enim soli Athenienses cum Dem. erant. ξυνηληθέντες Lobeck ad Phryn. 29. sed ἀνεῖλλεσθαι Suidas pro ουστραφέσθαι affert et ουστραφέντες interpretatur schol. ἐνθεν καὶ ἐνθεν M. ἐβάλλοντό τε omnes praeter B. 5 ἐγένετο eidem. — 82, 1 γοῦν codd. emend. Dobree. δ’ οὖν post digressionem ut I 3, 4. II 34, 8. VI 56, 1. 2 μετὰ τοῦ Δημ. hic et 83, 1. 85, 3 M. 3 μετ’ αὐτὸν AEM. ἀγικροῦνται αὐτῇ τῇ ἡμίρᾳ omnes praeter B. ἐκαθεῖσε B, καθεῖσε reliqui. — 83, 2 μέρι δ’

οὗ ἂν B, οὗ del. L. Dindorf praef. ad Diod. I, XXVII. 4 πορευεσθαι AB. — 84, 3 ξίφειν vel simile aliquid pro οκεύειν Herw. 103. cf. VI 31, 3. peribant, quod ἀλλήλοις ἐπιπεσόντες hastis vulnerabantur et καταπατηθέντες armatura, quominus surgerent, impediabantur. 4 τοὺς post τε om. M. ἀομένως B. — 85, 1 χροῖσασθαι B. 2 μετὰ τοῦ AF. μετ’ αὐτοῦ M. Ξυγκομίας omnes praeter B. τὴν φυλακὴν del. Kg. 4 Σκελικῶ del. Dobree. cf. 87, 5. προσβολαῖς om. ACEFM. — 86, 1 λαβόντες EFM. 2 ταύτην ex -τάτην addendum esse vidit Madvig 330. cf. adn. 42, 4. ἄκοντος Γυλ. omnes praeter B. ἐπὶ τοὺς ἄλλους M. 4 διὰ τοῦτο om. omnes praeter B. δη om. eidem. τε post πείσαντες addendum eidem. ἐς ἀρετὴν om. eidem. in marg. M schol. διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομοσιμένην ἐπιτήδευσιν διὰ τὸ πᾶσαν ἀρετὴν νομίμως ἐπιτετηδευκέναι. — 87, 1 καὶ ὀλίγω om. eidem. ἐπ’ ἀσθενείᾳ B. 2 ξυνηνεγμένων BM, ξυνηνεγμένων AF, ξυνηνεγμένων pr. G. δίρει codd. τῷ ante τοιοῦτω om. omnes praeter B. mihi propter prorsus singularem captivorum condicionem articulus videtur necessarius esse. 3 μὲν om. B. οἱ ἀθροοί M. 4 δὲ καὶ οἱ B. εἶπειν B. 5 Ἑλληνικὸν del. Kg. et Pluygers Mnemos. XI 96. 6 τὸ δὴ λεγόμενον Meineke 361.

VIII 1, 1 καὶ ἐξ αὐτοῦ M. ἂν προἄγαν omnes praeter B. πασονδι E. τι om. Thom. Maer 157, 1. ἐπεισαν pro ἐπήλπισαν B. 3 οὔθεν om. B. πορισσόμενος M. 4 ἐτελεύτα τοῦτο B. — 2, 1 ὡς ἕκαστοι M. ἐλθεῖν ἂν B. ἡγούμενοι post αἶμα addunt omnes praeter B. οἱ δ’ αὐτῶν AEFM. ‘num ἔτι πλέον?’ Madvig 332. 2 αὐτοὶ ante οἰοὶ addit B. 3 ita interpuncti, ut κατ’ ἀνάγκην cum προογεγενημένον iungatur. cf. Campe Jahrb. 1857, 178. εἰκὸς ἦν B. 4 πανταχόθεν δ’ B. διαλογιζόμενοι B. εἰ om. B. — 3, 1 ὑπολαβῶν mavult Kg. μεμφομένους B. τῶν post ἀκοντων om. reliqui. προάγειν Herw. 103. 2 Κορ. δὲ pro καὶ Κορ. B. — 4 αὐτῷ om. reliqui. καὶ τὰ ἄλλα post

νανπηγίαν excidisse Kg. suspicatur. sed iunge *παρεσκευάζοντο τὴν τε νανπηγίαν καὶ ὄπως ἀσφάλεια εἶη.* cf. 10, 1. εἴ τι πον B. οἱ ξυστ. B. — 5, 1 τῶν Ἀθ. om. Valla et del. Kg. 2 τε del. Kg. sed cf. I 37, 2. VII 47, 2. 3 μετ' αὐτοῦ B. αὐτὸς pro εὐθὺς reliqui. 5 ἱκανὴν τροφήν B. μᾶλλον om. AEFM. τὰ περι B. ἀποκτεῖναι B, ἀποκτείνων reliqui. cf. IV 28, 4 et quaest. gram. 7. — 6, 1 τῷ φαριναβακον ACEFG. ὑπὲρ τὸν αὐτὸν B. 2 ἐγίγνετο αὐτῶν Haase lucubr. 95. sed cf. L. Herbst Phil. XVI 342. ὁ μὲν B. πείσωσι B. 3 καὶ ἐς τὰ μάλιστα B. seclusa del. Herw. VI. ἀλκιβιάδης ἐκαλεῖτο AEFM. 5 αὐτοῖς ἐυέλλον BC. πέμπειν omnes praeter B. μελαγκροῖδαν et μελαγκροῖδον codd., 'cum Melancria, pro Melanchrida' Valla. emend. Meineke 361. δέοντος AB. — 7 ἅμα δὲ τῷ ἦρι om. omnes praeter B. τοῦ δ' codd. πάντα γὰρ Herw. 103. ἄνδρας Σπарт. ἐς Κορ. omnes praeter B. ξυμμαχίδων B. cf. Xen. Cyrop. III 3, 12. — 8, 1 ἐκοινοῦντο GM, reliqui ἐκοινωνοῦντο. 2 παρεσκευάσεν CEFGM. τὸ om. B. ἀφικέσθαι om. Valla. 3 ἡμίσεας omnes praeter B. τὸν τοῦν μᾶλλον B. διαφερομένας reliqui. 4 αὐτῶν αἰδέειν M. — 9, 1 προεθνήθησαν ABCFGM. 2 γιγνομένης B. ἠωθάνοντο B. οἱ δ' ἐπειπον M. 3 καὶ ante ξυνειδότες om. omnes praeter B. — 10, 1 αἱ σπονδαὶ post γὰρ addit B, quod interpretamentum esse ostendit schol. αἱ σπονδαὶ δηλονότι. λήσωσιν ABM. αὐτοῖς GM. 3 προσπληρώσαντες ἐπτά καὶ τριάκοντα, cum huic navium numero accedant una et viginti (10, 2), repugnat eis quae 15 et 20, 1 narrantur. ἐς addidit Westermann, quo efficitur, ut summa navium omnium significetur apta quidem, si amotis viginti septem navibus (15, 1. 2) decem substitutae sunt (15, 2). atqui vel propter additum πασῶν veri simile est 15, 2 amotarum navium numero minorem excidisse. facile igitur ibi scriptum fuisse potest ἐτέρας δὲ δέκα. καὶ τριάκοντα del. Kg. — 11, 1 ἀνὲς τι νησίδιον? 3 ἀλκαμένη ABM. ἐβουλεύοντο B. — 12 1 ληφθήσονται

M. proximum τε om. omnes praeter B. Χίους om. M. ποῖν ἢ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξ. B. αἰσθεσθαι AE. ὅταν προσβάλη. πείσειν omnes praeter B. τῶν ante Ἀθ. om. ACEFG. λέγων ἀσθενεῖαν omnes praeter B. πιστότερον AEFGM, πιστότεροι C. — 13 αὐτὸν om. EM. αἱ post καὶ om. ABFG. at navium numerus notus est ex VI 104, 1. VII 7, 1. ξυμπολεμήσασι omnes praeter B. λενκάδα M. ἀπολειψθεῖσαι ABM. ὑποκλήης AFM. μενίσπον AM. αἱ γὰρ λοιπαὶ G. — 14, 2 utrumque τε del. Kg. καὶ λεγομένων ACEFG. 3 διαβαρτες δὲ omnes praeter B. οἱ Κλαζ. εὐθὺς eidem. num recte dicitur τειχίζειν vel δεῖν πρὸς τι, valde dubito. apud Th. certe neutrius generis exempla inveniuntur. quare προαναχώρησιν (apposit. ad Πολίγναν. cf. I 142, 3) conicio, quod receptaculum (cf. I 90, 2) significat, quo, antequam in insula includerentur, confugere volebant. de εἴ τι δέοι cf. III 22, 7. — 15, 1 post τῆς Χίου excidisse ὅτι ἀγέστηκεν ex simili loco I 61, 1 suspicatur Herw. 104. ἀγέστηκνίας B. ἄψευθαι ABCFG. ἔλυσαν codd. emend. καὶ ante ἐψηφίσαντο delens Cobet nov. lect. 375. servata codd. scriptura κινεῖν ad τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι subaudiri vix potest. quod qui fieri posse contendunt vellem exempla attulissent. itaque ad tuendam librorum memoriam non satis valet II 62, 1. μὴ ὀλίγας omnes praeter B. 2 ἐτέρας δὲ δέκα Th. scripsisse supra (adn. 10, 3) conieci. ἢ om. ACEFG. ἐπὶ τὴν om. AEF. χίων A, τῶν χίων M γρ. B. — 16, 1 ἅμα καὶ ὁ Κλαζ. omnes praeter B. καὶ ὁ Ερ. M. 2 προανήγετο omnes praeter B. 3 πολλοὶ pro πεσοὶ eidem. τε et τὸ ante πρὸς om. eidem. ἐνωκοδόμησαν Dobree. ὀτάγης EFM, ὀ τάγης corr. G. ὁ τάγης A, ὀπάγης C, ὁ γάγης γρ. B. cf. Xen. Hell. I 2, 5. — 17, 2 τὰς τε ἀπὸ omnes praeter B. 3 δεούσης GM. 4 ἐγεγένητο B. — 18, 2 πολέμιον τοὺς πρὸς B. 3 ταῦτα ABFGM. — 19, 2 καὶ ante ὅτι om. Valla. παρεστάναι pro παρόνται M. — 21 ὑπὸ om. F. τῶν δυνατωτάτων

B. *νειμάμενοι κατεῖχον* B. οὔτε ἀγαγέσθαι plerique. — 22, 1 *πειθοῖ πειρώονται ἀποστήσαι* Madvig 333. sed non intellexit *ἄνευ τε* .. πόλεις verbis respondere *στρατεύονται* .. *Λέσβον* et ad *ὡς* .. *ἐυγκινδυνεύειν* verba referri *καὶ ὁ πεζὸς ἄμα κ. τ. λ.* pendet autem *ἄνευ τε* .. πόλεις ab οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας, in cuius locum in altero membro *βουλόμενοι* successit. hinc extitit *τε* particulae hyperbaton. cf. I 72, 1. III 81, 2. V 28, 2. de πλήθει παρόντες cf. II 11, 3. 2 *καὶ καταλείπονται* .. ἀφιστάσιν om. omnes praeter B. — 23, 1 ἀφικνεῖται ἐσέπλεον ἐς λέσβον interposita omittens M. 2 ἀστύμαχος ACFGM. *μίαν ναῦν* B, *ναυμαχίαν* AEFM γρ. B. *ἐάλω* B. 4 *ὀπλίτας* del. Dobree *ὀπλίτας* ad ea quae secuntur referens. intellegendum est *ὀπλίτας τοὺς Ἑρεσίους*. cf. III 27, 2. *παρέπλει* pro *παραπέμπει* omnes praeter B. post *παρέπλει* addunt *ἐπὶ τὴν ἄντισσαν καὶ μήθυμναν* ACEFG, *ἄρχοντα* .. *παρέπλει* om. M. 5 *στρατὸν πεζὸν* B. seclusa del. Pp. *πεζὸς* enim significatur is, de quo dictum est 22, 1. interpretamentum ductum est ex 23, 4 *τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὀπλίτας πεζῆ παραπέμπει*. hos enim ὀπλίτας significari qui id adscripsit opinatus est. Haasei interpretationem ‘procul navibus’ (lucubr. 31 sq.) falsam esse ex *παρήει* 22, 1 apparet. — 24, 1 *τῇ τρίτῃ* M. 2 *τὰς ἐκ τῆς Α. Β.* *πετέλεον* FM. ἀπήραν

σῶσαι post *τείχη* addit B. 3 *βολίσκωι* B, reliqui *βολίσσω*. *Βολίσκωι* hic Th. scripsisse testatur Herodian. I 212. II 483. *ἀνεχώρησαν* pro *ἀνάστατα* .. *χωρία* M. 4 *ἠὺδαιμόνησάν τε* B, reliqui *εὐδαιμονήσαντες*, ‘beati et iidem modesti extiterunt’ Valla. cf. III 77, 1. V 10, 3. VI 30, 2. *αὐτοῖς ἢ πόλις* M. *τοσῶδε* B. cf. adn. I 37, 2. 5 *ἀσφαλέστατον* B. *μεθ’ ὧν ἐπιέλον* B. *ἐυγκινδυνεύειν* B, reliqui *κινδυνεύειν*. εἰ δ’ ἔτι F. *τὰ* ante τῶν om. B. *ἐνναυρεθῆσθαι* reliqui. 6 *ροῦν* B, reliqui *οἶν*. emend. Bk. cf. adn. VII 82, 1. *οὐς αἰσθ.* codd., quod cum Kg. pro *ὧν τὰ*

ἔργα αἰσθ. accipi nequit. ὧν Bloomfield. — 25, 2 *ξενικὸν* del. Schaefer ad Bos. Ell. 451. cf. IV 52, 2. *καὶ ξυμμάχοις* omnes praeter B. 3 *προεξάξαντες* B, *προεξάρξαντες* CG, *προεξάξαντες* M. *ὀλίγοι* CEFGM. 5 *ἀμφοτέρων* omnes praeter B. *προσχωρήσαι* G, reliqui *προσχωρήσειν*. cf. quaest. gram. 10. — 26, 1 *ἀπὸ Πελ. καὶ Σικ.* omnes praeter B. *καὶ* ante *τῆς* om. eidem. *θηραμένει* hic omnes, infra soli BM. *λέρον* B, *ἔλεον* EM, reliqui *ἔλεον*. 3 *οἵπερ* M, *οὗ ὑπέρο* B. — 27, 1 *δέρον* plerique. *ὑπομείναντες* Herw. 104. sed cf. IV 30, 2. *οὐτ’ ἄλλω* codd. emend. Bk. 2 *ἔξεστιν* del. Dobree. *ἔσται* del. Heilmann. sed *ἔσται* pro *ἔξεσται* vix interpretis est et *διακινδυνεύειν* in eiusdem temporis re aut *ἄν* cum coniunct. praes. aut fut. postulat. cf. VI 86, 1. *παρεσκευασμένοι ἐξέσται ἀγωνισασθαι ὅποι τε βούλονται οὐδέποτε* B. *ὀλίγοι* pro *ἀλόγως* B. 3 *καιρὸν* FM γρ. G. *ἀλλὰ καὶ τῷ* codd. *ἄν* post *πόλιω* inserit Dobree. cf. quaest. gram. 6. *μόγισ* plerique. *καὶ καθ’ ἑκούσιαν* om. C. *ἀνάγκη* om. B. *ποι* om. M, *πον* B. *ἦ* addunt Lindau et Herw. 158. cf. I 142, 3. VI 37, 2. *οὗ δὴ* Madvig 333. 4 *καιρὸς εἴη* omnes praeter B. 5 *οὐδ’ ἐς* Kg. 6 *ἐπ’ ἀτελεῖ* Pp. *τῆς ἐνυφορᾶς* del. Kg. — 28, 1 *πάλιν* om. M. 2 *τὰς* ante *ναῦς* om. omnes praeter B. 3 *λαβόντες ζῶντα* M. seclusa del. Herw. cf. 5, 5. 19, 2. item 28, 4 *τὸν πισσοῦθρον* addit B. 4 *δαρικὸν* E, *δαρικὸν* AFM. 5 *αὐτοῦ* codd., quod qui defendere studuit L. Herbst über Cobets Emend. 25, exempla *αὐτοῦ* pro *αὐτόσε* positi afferre debebat. *αὐτοῖ* a me restituto oppositum est *Λακεδαιμονίων πεμφάντων*. *αὐτοῦ* del. Herw. 104. — 29, 1 *ἐς* del. Herw. 104. non recte defenditur his locis parum similibus: III 64, 4. VII 36, 2. 87, 1. VIII 1, 3. 86, 6. cf. 62, 3. III 92, 1. *ἔφη δώσειν* omnes praeter B. 2 *οὐκέτι* pro *οὐ* B, om. M. *τρία* omnes praeter B, qui om. emend. Madvig 333 sic rem explicans: ‘triginta talenta sti-

pendium menstruum erat sexaginta navium, si terni oboli in diem darentur; cum igitur hoc in quinquaginta quinque naves daretur, nautae *παρὰ πέντε ναῦς* plus accipiebant, id est tanto plus quantum adiciebat quinque navium stipendium in reliquas quinquaginta quinque distributum. ad quinquaginta quinque autem naves (26, 1) aliae accesserant (28, 1), de quibus in proximo enuntiatio sermo est. καὶ πενήκοντα del. Palmerius, quem qui secuntur Boeckhii explanationem (Staatsh. I 382 sq.) amplectentes, eis importuna est *παρὰ* praepos., quare *παρὰ πέντε ναῦς* praeterea del. Kg. — 30, 1 οἱ . . ἀθηναῖοι B. προσηγμέναι AB. ἀπὸ τῆς X. M. πάσας καὶ τὰς ἄλλας omnes praeter B. 2 pro τριῶντα ναῦς ἔχοντες M ex superioribus καὶ τὰς ἀπὸ χιόν πάσας καὶ τὰς ἄλλας ξυναγάζονται repetit. ἀγαγόντες omnes praeter B, qui ἀπολιπόντες habet; non vertit Valla. emend. Kg. λαβόντες B. ἐπιπλοῦν codd. emend. Kg. cf. 38, 5. 44, 3. — 31, 1 ἔτιζεν ἐν τῇ χιῶ M. 2 ἐκέλευσεν AFM. 3 ἐσβολὴν codd. emend. Cobet nov. lect. 347. cf. 35, 3. 4 ἐσβαλλόμενοι B. — 32, 1 προέσβεις ἀφικνοῦνται omnes praeter B. αὐθις om. eidem. χειμασθειῶν καὶ πλανηθειῶν B. 2 ὡς ἐς πεντακοσίους reliqui. 3 ο ante Ἄστ. et τὸν om. eidem. ‘immo σφεῖς’ Bk. sed cf. adn. VII 21, 3. ἦν τι καὶ Dobree. — 33, 1 τῶν om. B. ἦλθεν ἔχων reliqui. ναυμαχίαν B. 2 διαίροντο codd. emend. καὶ delens Kg. 3 ὑπὸ νύκτα om. omnes praeter B. 4 παρ’ αὐτὸν M rec. AG, παρ’ αὐτῶν EF pr. AG. οἱ μὲν M. ἐκομίσθη del. Kg. — 34 ὡς εἶδον B, ὡσπερ ἰδόντες reliqui. huius discrepantiae communem fontem esse ὡσπερ εἶδον (pro εἶχον) ἰδόντες docui in symb. phil. Bonn. 393 sq. ἐπεδιώκον ACFGM. μόγης AEFM. ὀρμίσασαι AEFM. καλούμενοι om. B. μεθορμωμένοι Herw. 158. in articulo ante τειχισίων posito Dobree et Pp. offenderunt. intellego τειχιωμόν, qui ad expugnandum Chium iam necessarius esse

videbatur. cf. IV 131, 2. — 35, 2 ἀπὸ Τισσ. codd. emend. Palmerius. προσβαλοῦσαι BCG. 3 τῶ post ἐπι om. omnes praeter B. 4 ἐπελθόντες pro ἀπελθόντες eidem. — 36, 1 ὡς pro ἐς eidem. ὑπῆρχε pro ὑπῆρ Herw. 105 rarae voci usitatissimam temere substituens. 2 ὁμοίως M. ἐπὶ Θηρ. omnes praeter B. — 37, 1 τοῦ pro altero τοὺς codd. emend. Bk. 2 ἦντε φόρους codd. emend. Bk. ὁ βασιλεὺς ACFG. 3 οἱ βασιλεῖς M. — 38, 2 ἐς om. omnes praeter B. ἐκ τῆς γῆς B. 3 καὶ post ἀλλὰ om. M. ἐς ὀλίγον codd. recte schol. ἀναγκαζομένη ὀλιγαρχεῖσθαι. sed paucorum imperium nullus umquam scriptor singulari ὀλίγον significavit. nam in Plat. Polit. 303^a τὸ ὀλίγον numerum indicat. emend. Dobree. cf. II 37, 1. V 81, 2. VIII 53, 3. 89, 2. 97, 2. ἐς ὀλίγους καθιωταμένης audacius Herw. 105. 4 ὁ Πεδ. omnes praeter B. 5 ἐπειδὴ δὲ B. ἀποχωροῦντες B. — 39, 1 ὑπὸ delevi suadente Pp. ἐπλεῖ omnes praeter B. 2 λείγας GM. ‘post tam breve intervallum necessarium est ἀφικόμενοις’ Herw. 105. ναυμαχίας B. ἀντικαθίσταται Herw. 105. 3 προσέβαλλον B. κενὰς om. B. υἱ om. B. νῆσω pro Σάμω reliqui. κατήρον vel κατήρον eidem. 4 ἐν τῇ νῆσω ναῦς χάριν τοῦ B. — 40, 1 πέμψαντες B. 2 ἐπὶ τῆς ἀδικίας Herw. 105. — 41, 1 πάντα δεύτερα Meineke 373. sed si dictum est δεύτερος πρὸς τι a Soph. fragm. 327, 5, hoc ipsum documento est dici item potuisse ὕστερος πρὸς τι. 2 ὡς αὐτοῖς EFM. γε del. Kg. ὦν M. ἀφίει codd. cf. quaest. gram. 17. 3 ὡσπερ εἰς τεῖχος ἐλθεῖν m. εἴσοιν ἅμα ἐκ m. 4 οὐσας ἀπάσας m. — 42, 2 ὄντως ἦδη B. 4 τεύλονσαν AB, reliqui τεύγλονσαν. 5 ἐπὶ om. M. — 43, 1 πλεύσαντες καὶ τροπαίων ἐν τῇ σύμῃ στήσαντες ἀπῆλθον λαβόντες M (cf. 42, 5). προσλαβόντες M, προσπλεύσαντες B. 2 ἅμα om. omnes praeter B. cf. IV 30, 4. περὶ δὲ AEM, τε om. corr. G. 3 οὔτε τὰς Χαλ. om. ACFG, Χαλ. οὔτε τὰς om. M. χώρας ἦς AEFM. ἐνῆν codd. emend. Bk.

τὴν pro ἄν m. 4 σπένδεσθαι ξυνθή-
 κας ἢ B. — 44, 1 ἐπικηρουκευόμενοι
 B, quod 'nuntiis accessiti' valere
 nequit. intellege: ἐπεὶ ἐπικηρου-
 κεύοντο ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἰν-
 δρες. cf. VI 10, 2. 2 καμῖρωι ACGM,
 καμῖρωι F. πρὸς τὴν pro πρῶτον
 omnes praeter B. ἐφρυγον B. δινήλου
 pro Λίνδου EFM. τε post hoc ad-
 dunt omnes praeter B. 3 ἐκ τῆς
 Σύμης propter 41, 4 Kg. sed cf.
 43, 1. ἐπεφάνησαν B. — 45, 1 τε
 μετὰ B. καὶ post ἦν γὰρ om. reli-
 qui. 2 ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς del.
 Kg. sed non ea merces intelle-
 genda est, quam revera acceperant,
 sed quam ex Tissaphernis promissis
 accepturi erant, si per regem lice-
 ret. cf. 29, 1. 45, 6. 83, 3. χρόνον
 del. Kg. sed similiter non solum
 ἐπὶ πολὺ, sed etiam ἐπὶ πολὺν
 χρόνον (I 17) dixit. exciderunt καὶ
 τοῦτ' οὐ ξυνεχῶς vel eiusdem sen-
 tentiae verba. cf. symb. phil. Bonn.
 394. χεῖρον Cobet nov. lect. 270. ἢ
 ante ἀσθένεια del. Cobet ad Hyper.
 56. sed cf. L. Herbst über Cobets
 Emend. 26. οὐχ om. marg. A, ἀπο-
 λείπωιν οὐχ om. EFGM. ἀπολι-
 πόντες EFGM. ὀμηροῖαν AEFM. 3
 alterum ὡστε om. B. prius del.
 Reiske. male antecedentibus con-
 tinuatur πλὴν τῶν Σουκκοσίων,
 quasi his persuaderi Alcibiades
 noluerit. exciderunt ξυνεχώρησαν
 δὲ vel similia. τε et μόνος om. B,
 στρατηγὸς ὦν om. reliqui. editores,
 qui praeter τε aut μόνος aut στρα-
 τηγὸς ὦν om., valde falluntur. nam
 τούτων μόνος non convenit πλὴν
 τῶν Σουκ. verbis et nudum στρα-
 τηγὸς ὦν huic l. male aptum est
 propter 29, 2; adiuncto autem μόν-
 ος significatur Hermocratem so-
 lum fuisse imperatorem, qui ad-
 versaretur. ξύμπαντος omnes prae-
 ter B. 4 λέγων ὑπὲρ M. εἰενεῖ Bauer,
 εἰοῖν, εἰ Kg., ἀναίσχυροτέον εἰ Mad-
 vig 334. sed more Th. transitus fit
 a partic. ad verbum fin. (ἀξιοῦσι
 propter σφζόμενοι positum est pro
 ἀξιοῦντες ut I 132, 5 λύει propter
 παραποιεσάμενος pro λύσας. cf.
 Jahrb. 1863, 464). καὶ τοῖς σόνασι
 om. M. τῆς post ὑπὲρ om. AEFM.

εὐείν
 κινδυνεύσαι B. 5 πρότερον ἀποσπῆ-
 ναι reliqui. 6 ἀφειδόμενον M. τρο-
 σῆμι M. — 46, 1 τὸν πόλεμον διαλύ-
 σαι omnes praeter B. ἢ ἔλλησι B
 rec. A, reliqui μελλήσει. αἰὶ om.
 omnes praeter B. αὐτοῦ λυπηροῦς
 codd. emend. Duker. 2 ξυγκαθαι-
 οῦσαι B. εὐτελέστερα δὲ τὰ δευτὰ
 codd. emend. Cl. in thesibus dis-
 sertationi de graec. gramm. pri-
 mordiis scriptae adiunctis et Mad-
 vig 28. cf. 81, 3. II 77, 6. VII 67, 3.
 τῆς αὐτοῦ et περὶ αὐτοῦς B. 3 εἶναι
 post Ἀθ. om. B. πολεμεῖν in su-
 spicionem vocant Dobree et Kg. τε
 post σφίσι om. B. ἐκείνο pro ἐκείνω
 AEF, ἐκείνος B, ἐκείνων G, ἐκείνοι
 M. ἐν γῆ Haase lucubr. 96 propter
 oppositum τῆς θαλάσσης. sed sic
 βασιλέως abesset. τῶν Ἑλλ. del. Bk.
 τῶν βαοβ. om. B. ἦν δὲ Reiske, al-
 terum μὴ del. Madvig 334 αὐτοῦς
 ad Persas referens. non receden-
 dum esse puto a codd. scriptura et
 interpretatione schol. (ἦν) καταδου-
 λώσονται τοὺς Ἀθηναίους. 5 ἦν
 del. Kg. ναῦς γάσων omnes prae-
 ter B. ἐκ τοῦ περιόντος Herw. 106.
 — 47, 1 τῶ del. Bk. ἐθεραπεύων
 B. 2 Ἀθ. στρατιῶται del. Kg. προ-
 πέμφαντος B. ὡς βελτίστον Madvig
 334, quod nusquam optimates βέλ-
 τιστοι appellentur. sed eidem sig-
 nificantur atque 108, 4. schol.
 φρονημιτάτους. πρὸς τοὺς βελτί-
 στούς Cobet nov. lect. 347. sed cf. I
 72, 2. 90, 2. V 45, 1. seclusa del.
 Herw. 106. gravior eo fit sententia
 et, qualis sit πονηρία, proximis satis
 indicatur. τῇ αὐτὸν B. — 48, 1 τοῦ-
 ται pro τοῦτο reliqui. ἦλθε om.
 eidem. καὶ ante Τισσ. addunt eidem.
 αὐτοῖ τε αὐτοῖς eidem. δυνα-
 τώτατοι B. ὡσπερ pro οἴπερ mavult
 Kg. ἐς ἑαυτοῦς AEGM. 2 ἐς post
 καὶ om. omnes praeter B. 3 τὸ
 παραντία Kg., quia idem quod ἐν
 τῶ παρόντι valcat. sed eadem vi
 praeditum artic. caret IV 76, 5.
 παρὰ om. omnes praeter B. ἐκοινώ-
 ησαν omnes praeter G rec. E. καὶ
 σφίσι codd. emend. Dobree. cf.
 L. Herbst über Cobets Emend. 13.
 4 καὶ οὐδὲν μᾶλλον ACEFM. ἢ pro

οὐδ' eidem. παρακληθεῖς del. Cobet var. lect. 56. sed cf. Herbst l. l. II sq. δὲ οὐ περιοπίειον B. τῷ τε βασιλεῖ B, τε om. reliqui. emend. Dobree. καὶ ante Πελ. del. Dobree. sed recte schol. ὁμοίως ὄσπερ καὶ Ἀθηναίων κρατούντων τῆς θαλάττης. ἰσχυρόντων pro ὄντων Reiske. οὐκ pro οὐ τὰς omnes praeter B. ἔξειν M. οὐδὲν κακὸν GM. πω om. omnes praeter B. 5 ὑπεροχῆσθαι codd. emend. Bh. nihil adhuc sociis promissum est. 6 ἐπ' ἐκείνους AEF. βεβαιώτερον B. 7 ἀπ' αὐτῶν Dobree. an περὶ αὐτῶν τῷ ἔργῳ? cf. VI 60, 1. καὶ ante ἐν τῷ om. Valla. — 49, 1 ἐν τῇ ξυμμαχίᾳ codd. emend. Haacke. καθόδου om. M. — 50, 1 λεχθέντων ὑφ' αὐτοῦ omnes praeter B. 2 τῶν Λακ. eidem. τότε ὅτι B. τὰλλα πάντα B. εἶναι αὐτῶν B. 3 ἀπελθῶν B. παρ' αὐτῶν FM. αἶμα ἀγγέλλει M. αὐτοῖς μηνυτῆς ABFG. κοινοῦσθαι om. omnes praeter B. περὶ om. B. cf. 97, 3. καὶ om. Valla. 'etiam' significat. 5 alterum ὅτι om. B. pendet ab ἀποστέλλει. post καὶ τῶν Kg. λέγων vel simile partic. invitus desiderat. οὐσης τῆς M. αὐτὰ διαφθεῖραι M. — 51, 1 πεπεισμένους εἶη B. πρόσωσιν Reiske. sed cf. V 34, 2. 3 ταῦτα codd. emend. Heilmann. ἀπαγγελίας AEFM. — 52 πιστευθῆναι pro πεισθῆναι G. ὄντων om. M. αὐτῶν pro αὐτῶν ACEFG. τὰς ἀπάσας BG. — 53, 1 seclusa del. Dobree. 'illos miserant non universus exercitus, sed τὸ ἑταιρικόν, οἱ ξενωμόται. cf. 48. 49.' καὶ ἀγικόμενοι ABEFM. 2 μαρτυρομένων B. ἕνα ἑκαστον αὐτῶν reliqui. ἦν pro εἶ A, ἦν EF, ἦν GM. 3 ὅποτε δὴ ABCEF. ἐνταῦθα ἦδη B. ἔστιν ὑμῶν codd. emend. Bk. πολιτεύσασθαι EFM. ποιήσασθαι codd. emend. Bk. καὶ μὴν περὶ ABEF corr. G. πλέον G. ἐβουλεύσασθαι AF corr. EG, ἐβουλεύσασθαι pr. E, βουλεύσασθαι m. — 54, 1 μηδείους m. ἐλπίζων G. 2 τὸν ante ἄλλ. om. B. 3 αὐτὸν τε καὶ τὸν ἐντάροχον mavult Kg. κισσινίδην BEFM. 4 καταλύσασθαι ABM. ὡς Τισσ. M. — 55, 1 καὶ ὁ Διομ. GM. τινες m. ἦ om. omnes praeter M. εἶ πον ABEF. 3 πρώτους om. AFM. πολλὰ

ἐλήφθη B. — 56, 1 οἱ μὲν X. post θαλάσσης habet M itemque μὲν omitentes AEF. 3 ξυμβασιόντα codd. emend. Pierson ad Moer. 14. eodem auctore apud Cass. Dion. XL 32, 2 διαβησίων restituit L. Dindorf. 4 τὸ om. omnes praeter B. πᾶσαν ἠξίουν codd., 'nam postulavit omnem Ioniam tradi' Valla. 5 τι om. G., τί BM. ἀλλ' om. B. verte: 'nihil iam nisi effici ea non posse putantes.' cf. IV 85, 6. ita nisi intellegi posset, scribi oporteret οὐκ ἐτι ἀλλ' ἢ ἄπορα, quod coni. Lindau. cf. 28, 2. V 60, 1. 80, 1. VII 50, 3. — 57, 1 ποιησόμενος ABEFM. ἐκπεπολειῦσθαι AEFMG. cf. adn. VI 91, 5. ἦν post μὴ om. AB. 2 τοῦτο EFM. τάσδε τοῖτας GM. — 58, 1 καὶ τῶν Λακ. B. 2 ὄση τῆς αἰτίας M. βασιλευέτω BC. 3 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦ βασιλέως μηδὲ τῶν ξυμμαχῶν ἐπὶ M. alterum χώραν om. AG. 4 τοὺς ante prius Λακ. addunt AEFMG, τοὺς δὲ Λακ. M. 6 κολίειν ante τελευτήτων addunt ABEF. 7 prius δὲ om. B. βούλωνται τοῖς ἀθηναίοις AEFM.

τ
ἐν ὁμοίωμα M. — 59 τοιαῦτα B. cf. 19, 1. ταῦτας B. οὐν reliqui. — 60, 1 τοῖς ἀθηναίοις pro τῆς Εὐβ. M. ὁ pro ὄν AEFM. 3 περὶ τὸ Τρ. omnes praeter B. εἶναι del. Kg., quod saepissime cum partic., nusquam praeter hunc l. cum inf. Th. ὄρᾶν iungit. cf. II 45, 1. V 66, 1. ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ omnes praeter B. — 61, 1 ἐς ἐλλήσποντον eidem. 2 ἀντιοθέει στρατηγῷ E, ἀντιοθέει ἀντὶ στρατηγῷ C. ἐπιστάτης A. de Velsen sched. crit. 25 sqq., qui eam vocem 'vicarium' significare posse exemplis non probavit. comes et consiliarius Antistheni Leon videtur additus fuisse οὐ τοιήσαρχος οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν ἔχων (schol.). nam praeter sociorum naves unam Lacedaemoniorum eamque στρατηγίδα tum demum regendam accepit, postquam dux factus est. cf. Xen. Hell. I 3, 17. Schoemann Gr. Alth. I 288. ξυνηλθε ABF. δέκα B. 3 οχόντες B. οὐκ ἔλασσαν ἔχοντες hic et III 5, 2. IV 25, 6 eodem modo dictum est quo νικῶντες VII 31, 7. — 62, 1

δελφουλίδαν AEFM. 2 κατοικήσας EFM. 3 προσβλήων omnes praeter B. τότε ACEGM. sed ninis remotum est I 89, 2, quam quo hic com-
mode respici possit. — 63, 1 ἐν
τούτῳ δὲ om. B. τὴν ναυμαχίαν re-
liqui. 2 τὰς αὐτόθεν ναῦς Kg. ad
Dionys. 302. Valla: 'sumpsit quae
illic erant naves'. sed αὐτόθεν 'il-
lico' valet ut I 141, 1. VI 21, 2.
ἔχειν νηόπιπτος M. οὐκατατήροτο
AEM. 3 ἢ ἐν τοῖς Ἀθηναίοις Kg., ἢ
ἐν ταῖς Ἀθήναις ἢ δημοκρατία I. Brand-
is Rh. Mus. IX 637. sed γὰρ quod
sequitur ad totam mutatae reipub-
licae narrationem pertinet. βεβαί-
ότερα Dobree. sed cf. L. Herbst
Phil. XXIV 626. αὐτῶν, quod pro-
pter praegressum αὐτῷ stare ne-
quit, om. M. προντροφῶντων EFM,
προντροφῶντων AG. δυνατωτάτους
ὡσπερ B. ἐπαριστῆντες EFG. αὐτοὶ
pro αὐτοῖς G, αὐτοῖς AEF. δυνατω-
τάτους . . ἐπαριστῆσαιτες A. de
Velsen l. l. 27sq. nihil credo mu-
tandum esse. nam ἐπαριστῆντας
quamquam relatum ad δυνατοῖς
maiore tamen ambitu universam
Samiorum civitatem amplectitur (cf.
I 61, 3), ad quam ολιγαρχίᾳ θῆναι quo-
que proprie spectat. quod ut indi-
cicaretur, αὐτοῖς Th. adiunxit. de eis,
qui tum δυνατοὶ erant, primoribus
factionis popularis cf. 73, 1. 4 σφῶν
αὐτοῖ M. ἀρέχειν Reiske. sed sus-
tinendi vim medium ἀρέχεσθαι ha-
bet et emendatione opus non est,
si τὰ τοῦ πολέμου non obiecti, sed
relationis accus. esse statimius,
qualis cum eodem verbo iunctus
est apud Herod. VII 58 οὐκ αντι-
σχόντα . . τὸ ῥέεθρον. cf. 86, 7. —
64, 1 πράξαντες AEF, πράξαντας M.
προσχωσιν B, προσεόχωσιν AEF. ἐς
τ' ἄλλα Bk. post διέπειπον lenius
distinguens. τὰ om. m. 3 τῆς μὲν
μετ' om. G, μετ' om. m. 4 σφῶν τε
ἢ αὐτῶν ἐξω B. αὐτῆ B. 'fortasse
τὴν πόλιν . . ὀχρηθῆναι legendum
propter superius εἰείχισον' Pp. sed
verte 'civitatem in integrum resti-
tuit' i. e. ab Ath. imperio liberari.
5 δοκεῖ omnes praeter B. τῆς ἀπὸ
B, τὴν ἐπὶ reliqui. τῆς . . ἐπιούλων
εὐνομίας corrumpit Dionys. 800. —

65, 1 ἔχοντας AEF. αὐτοῖς AEFM.
ἴκον ἐς B. 3 προεῖργαστο pr. G, reli-
qui προσεῖργαστο. προεῖρητο Herw.
107. sed significatur 'praeparatus
erat' et respicitur ad superius προ-
εργασμένα. μάλοτα καὶ τοῖς τε M.
— 66, 1 πολιτείαν Herw. 107. sed
cf. 48, 4. μεθιστῆναι AEEFG, μεθ-
ιστῆναι M. ἐβούλενον G. προσκέ-
πτετο codd. emend. Bauer. 3 ὄσον
om. G, ὕσον ἢ M. ὃ ἢ pro ὄν codd.
emend. Portus. ἐξερεῖν αὐτὸ G.
ἀδύνατοι ὄντες del. Kg. sed cf. A.
de Velsen sched. crit. 34 sq. καὶ
ante δια om. M, διὰ om. CG. post
εἶχον repetunt αὐτοὶ ἐξερεῖν AB EF,
αὐτὸ ἐξερεῖν M rec. G. 4 ἀμύνεσθαι
GM. ἐπιβουλεύσοντας mavult Kg.
ἢ om. B. 5 ἂν τραπέσθαι Dobree.
sed huc superius ἂν, non ad ἴστο
pertinet. ἀπορον pro ἀπιστον Do-
bree. seclusa non solum propter
παυτολογίαν, sed etiam propter fal-
sam sententiam Th. abiudicanda
sunt; nam πρὸς τοῖς πολλοῖς non
quo opus est 'apud multitudinem,'
sed 'adversus multitudinem' signi-
ficat. interpretandi autem causa
adscriptum est ad πρὸς ἑαυτὸν, re-
liqua ad βέβαιον τὴν ἀπιστίαν κατα-
στήσαντες. πρὸς ἑαυτῶν B. — 67, 1
τριάκοντα ἀνδρας C. F. Hermann
Staatsal. § 166, 12 et Schoemann
antiqu. iur. publ. 181. δέκα tuentur
Kg. ad Dionys. 375 et Ullrich II 33.
2 ἐπεὶ δὲ sine ἐπειτα Suid. s. v. συγ-
γραφεῖς. proximum ἢ om. omnes
οὐτέξαν
praeter G. ξυνέκλησαν G, ξυνεκάλε-
σαν Herw. 107, quod ξύγκλητος ἐκ-
κλησία fuerit. ὃ ἢ pro ἔστι δὲ Suid.
ἐπήνεγκαν Suid. ἀθηναίων ἀνατρέ-
πειν AEF, reliqui ἀθηναίων ἀνει-
πεῖν, ἀθηναίοις ἀνατρέπειν Suid.
neque genet. apte iungi neque de
evertenda aut pronuntianda sen-
tentia sermo esse potest. εἰπεῖν
γνώμη Th. scripsisse praeter ver-
borum cohaerentiam proximum
εἰπόντα ostendit. de emendatione
cf. I 25, 4. 132, 5. 3 καὶ ἄρχειν ἔχειν
pro ἀρχὴν ἀρχειν B. — 68, 1 πᾶν B.
κατέστησε τοῦτο B. ἀρετῇ γε AEEFG.
αὐθενὸς ὑατερος omnes praeter B.
ἂ ἢ γιοῖ, ABM, ἂν ἢ γιοῖ F, ἀρυ-

γροίη E. ἐκουσίως omnes praeter B. 2 αὐτός τε AB EFG, τε om. M. emend. Haacke. μετα τῶν AB EFM marg. G. μετέστη . . μετά om. G, sed addit in marg., μετέστη . . κατέστη om. M. de seclusis cf. symb. phil. Bonn. 395. de μετά . . μεταπεσόντα cf. II 49, 4. VI 3, 3. ὡς om. AFM. ἀπολογησόμενος B. 3 ὁ om. reliqui. alterum τὸν om. FM. 4 αὐτοῦ om. M. — 69, 1 ἄλλα del. Herw. 108. τρόπον τοιῶδε ὑστερον ἰδὴ AEFM et omittens τοιῶδε G. δ' del. Bk. 2 ὡς εἰώθεσαν FM. 3 τρίτοι B. Αἰγ. . . οἰκήσοντας om. M, οὓς . . οἰκήσοντας abesse vult Kg. οἰκήσοντας B. οἷς τὰ αὐτὰ B. 4 Ἕλληνες om. B. εἰ τοῦ τι B. — 70, 1 ὡς τε B. δὲ del. Bk. ἐλθόντες M. κράτος om. B. 2 οὓς δὲ B. τὸν βασιλεῦ B. αὐτοῖς σφίσι omnes praeter B. — 71, 1 οὐτ' pro οὐδὲ. quod in codd. est, rescripto seclusa del. Dobree. irreperunt ex interpretatione proximi οὐκ ἂν ἡουχάζειν, ubi ἡουχάζειν solus M habet, ἡουχάσει F, reliqui ἡουχάσειν. cf. quaest. gram. 10. οὐδὲ pro οὐδὲν AFM. Ἀθηνῶν Herw. 108. sed cf. I 108, 3. εἰ pro ἢ AB EFG, ἢ M. τῆς τῶν corr. A, reliqui τῶν γὰρ; τῶν γούν Bauer. λήψεως del. Kg. 2 ἔγγυς om. M. ἀνδρας κατέβαλον omnes praeter BM. ἀπογνοῦς Haase lucubr. 97 sqq. 3 ἀπέπεμψαν M. καὶ ante ἐς om. B. παριῶν pro περὶ B. — 72, 1 διδάξαντας FM. καὶ τῶν πολλῶν Meineke 374. καὶ οἱ τετρακόσιοι B. στρατίας M. ἐλθεῖν μέγα M. 2 ἄλλα τ' B, reliqui καὶ τὰλλα. τὴν αὐτῶν eidem. δεῖσας M. ἐθέλει AEFM, ἐθέλω B. — 73, 1 τὰδε γενέσθαι M. ὄπερ M. 4 οὗτοι γὰρ οὐκ ἔχοντες AB EFG. μόνον AEFM, τῶν μόνον B, μόνον μέχρι τῶν G. sententia ostendit Th. μόνον scripsisse. 5 seclusa del. A. de Velsen sched. crit. 36 sq. non legit schol. ἡγουν τοὺς ἐκ τῆς νεῖος τῆς Παράλου. κατέλιπον ABCGM. 6 ὡστ' . . πάντων om. M deinde scribens τούτων δὲ μάλιστα τ. II. τοὺς δ' ἄλλους M. τὸ λοιπὸν om. M. — 74, 1 itemque VI 53, 1. 61, 4 καὶν del. Meineke 361 et L. Dindorf

praef. ad Diod. III, XIII. sed quae abesse possunt, non ideo abesse debent. 2 alterum τῶν del. Herw. 108. 3 Ἀθηναίων EM γο. G. ὅποσοι τε ἐν omnes praeter B. τεθνηκόσι

ζῶσι
AEF, τεθνήξονται G, τεθνήξωσι M, τεθνήξονται corr. C, καὶ τεθνήξωσι marg. C, τεθνήξονται Thom. Mag. 132, 21. — 75, 1 ἀκούοντες B. ἐπὶ pro ἐτι AGM. cf. L. Herbst Phil. XXIV 685. 2 post Θράσιλος nomen patris excidisse Meineke 374 suspicatur. προεστῆκεσαν ὑψίστα B. δημοκρατηθήσεσθαι AB EFG. ἐπι-κηνκεύεσθαι codd. emend. Reiske. cf. quaest. gram. 8. 3 πράγματα ἅπαντα B. ξυνεκοινωνήσαντο B. σωτηρίας del. Herw. 108. κρατήσασιν ἂν AFGM. — 76, 1 καθεστῶσι AEFM corr. G. 2 ἐν ἣ μὲν τοῖς M, μὲν om. A. υπετόπενον AB E, ὑπετόπενον F. 3 αὐτῶν pro αὐτῶν codd. emend. Bk. ἐς πάντα ποικιλωτέροι οἱ εὐπορώτεροι AB EFG. μεθιστάται AEF, καθιστάται B, om. M. 4 τὰς τε πόλεις B, τὰς τε ἄλλας π. reliqui. ἀναγκάσαι m. Σάμιον del. Herw. 108. περ pro παρ' B. δὴ om. reliqui. τὸ τῶν Ἀθ. eidem. ἀμύνοσθαι omnes praeter B. 5 δι' ἐαντοῦς τε codd. emend. Haacke. προσκαθημένους AM. lacunam post τῶν statuit Haase lucubr. 101. exciderunt ἐτι μᾶλλον, ἐπεὶ vel similia. proximum ἐς om. M. τοσοῦτον AFM, τοσοῦτο G. κατιστήσεσθαι Dobree, καταστήσειν Bh. αὐτοὶ καὶ δυν. AEF G, καὶ αὐτοὶ καὶ δυν. M. ἐπ' ἐκείνων AB F. 6 οἱ τε B. ἐτι εἶχον reliqui. πατρῴους . . αὐτοῖς δὲ AFGM. οὐπερ pro οἴπερ AB EFG, οὐπερ M. 7 πόλιω m, πόλις G. — 77 seclusa spuria esse ex προεβενταί pro πρέυβεις posito apparet. del. Herw. 108. cf. 72, 1. — 78 τε post υπό om. omnes praeter B. μὴ μέλλειν B. ναυμαχεῖν B. — 79, 1 αὐτὰς ἀπὸ M. ἐσηγγέτο F, ἐσηγγέλο Cobet nov. lect. 423. ὡς om. AFG, ἐς E. 2 δυοῖν codd. cf. IV 102, 2 et Wecklein cur. epigr. 16. αἰ om. γο. B. ὀμοῖοντες γο. B. αὐτῆ γο. B. καὶ ὡς ACEFG γο. B. προσεπιπλεύσας AFM, ἐπιπλεύσας EG.

3 δὴ τοὺς pro αὐτοὺς Herw. 108. προσεδέγοντο δὲ καὶ EFGM. ἐπ' ἄβυδον EFM corr. G. προὔπρευπιτο codd. emend. Bauer. 4 ἀπεχώρησαν BC. πλείους AB EFM. ἐπὶ Μυκ. omnes praeter B, ἐπὶ τῇ Μυκάλῃ Pp. βιώντ' οὐ ποιοῦνται B. ναυμαχῆσαι B. — 80, 1 οὐ κατατήγοντο FM. ὅσπερ pro ὡσπερ B. 2 τε ante γὰρ om. omnes praeter B. 3 αἱ δὲ πλείους AB EFM. frustra τὸ ἀνακλόουθον excusare student interpretandi artificiiis, non idoneis exemplis librorum memoriam defendentes. nam quae eius generis ex ipso Th. afferri possunt, vel eo plane dissimilia sunt, quod post interpositam sententiam, non ante eam verborum structura mutatur. cf. adn. I 9, 2. IV 40, 2. καὶ post χειμασθεῖσαι ex constanti omnium scriptorum usu delendum est, nisi verbum fin. ibi excidisse mavis. similiter καὶ a librario additum est III 69, 1. post Μίλητον exciderunt ἐνιαυθὰ ἐμεινῶν vel similia. — 81, 1 αἰεὶ τε BG, καὶ αἰεὶ τε ACE, καὶ εἴτε F, τε καὶ αἰεὶ M. emend. Meineke 374. cf. adn. IV 65, 4. τῆς αὐτοῦ vel τῆς αὐτοῦ omnes praeter B. καταγαγεῖν τὸν B. 2 ἐπηγιάσατο τῆς φρυγῆς B. περὶ πολιτικῶν AEF. ἐλπιδὰς γε αὐτοὺς οὐ μικρὰς τῶν μελλόντων omnes praeter B. 3 τὰδε τὰ M. ἐπικομπεῖν AB EF. ἦν μὴ Αθ. M. πιστεύη AEF G, πιστεύητε M. ἐξαγγεῖλαι B, ἐξαγγεῖλαι G. σὺς αὐτὸς M corr. A, ὡς αὐτὸς AEF, ὡς αὐτοὺς B, αὐτὸς Suid. s. v. Μιλτιάδης. schol. ἤγουν εἰ ἀρασωθεῖς Ἀλκιβιάδης ὁπίσω ἀράδοχος γένοιτο. αὐτοῖς pro αὐτῶ AB EF. ὡς αὐτοῖς κατέλθων αὐτὸς Pp. — 82, 1 ἀκούοντες B. ἄν ἠλλάξαντο C, reliqui ἀντιλλ. διὰ τὸ αὐτίκα BC. 'fortasse utraque praepos. interpretatur debetur; nam τὸ αὐτίκα adverbialiter poni solet, velut VI 57, 4. 69, 3.' Pp. πλείν τε pro καὶ πλείν omnes praeter B. ζῖνα δὲ δοκῆι AEFM. εἰρηται B. alterum ἦδη om. M, prius om. G. — 83, 1 τὴν τοῦ Ἀλκ. B. 2 καὶ pro κατὰ omnes praeter M, qui om. emend. Duker. εἰ ἔτι pro ἔτι AB EF, εἰσέτι G, εἰς ἔτι M. τοῦτον m γρ.

G. 3 πρὸς ἀλλήλους omnes praeter B. ἀξίον λόγον G. καὶ . στρατιωτικόν del. Kg. Antiph. fragm. 127 confert Bh. ἰδία pro ἡ δια- AB E, ἰδία F. ἦδη ναυμαχῆσαι Haase lucubr. 3. ἔξειν AEF, ἔξοι B. — 84, 2 τῶν δὲ Συρ. B. οἱ ναῦται del. Haacke. θρασύτατοι m. 3 τῶν στρατιωτῶν del. Herw. 109. ἐκραγόντες E, ἐγκραγόντες G, ἐγκραγόντες M. cf. Herod. VI 129. 4 ἐπιπεσόντες M. 5 δι' ἄλλα omnes praeter B. — 85, 1 τε τὸν τρισσαφείονην καὶ τὸν ἀστίονον B. μίανδρος AEFM. ναυμαχίας B. 2 κατηγορήσαντα AB F. τῇ ἑαυτοῦ B. 3 διαφυγόντος B. στρατηγόντος M. ὁ om. B. ἦδη om. M. πρόσθοιτο Kg. sed sententiae aptum est concepisce inimicitiam Hermocratem, non suscepisse (cf. Plat. Prot. 346b). intellegendum est 'inimicitiam prae se gerere.' 4 alterum ὁ om. B. τοῦ om. m. — 86, 1 προεσβενταί del. Herw. 109. cf. 6, 2 et adn. 77. 3 γίγεται AEF, γίγεται M. ἐσέβαλλον AEFM. 4 πρῶτον B. ἐν τῇ Σ. M. σαφέστατα codd. emend. Dobree. aliter comparata sunt, de quibus Kg. Sprachl. § 53, 10, 5 agit. 5 πυνάσις AEFM. λουδοριῶν Madvig 334. 6 ἀποκρινόμενος M. κωλύειν A, κωλύοι B. ἐκέλευεν ἀπαλλάσσειν omnes praeter B. 7 εἶναι ξυμβῆναι M. ἐκείνοι AEFM, ἐκείνο G. 8 οὔτως om. M. 9 τοὺς ἀπὸ Kg. cf. 71, 3. πέμπονοι omnes praeter M, πευπιτοὺς del. Bk. λαοπονηδῶν AB EFM. μιλησιαν AEFGM. οἶ del. Reiske. — 87, 1 alterum διὰ om. omnes praeter B. οἱ pro δὴ B. 2 ἦγε reliqui. 3 καὶ γὰρ καὶ ὡς Kg. ἐς τὴν Ἀσκ. B. τῶ λέγεσθαι AB, reliqui τὸ λέγ. emend. Pp. 4 μὲν τι pro μέντοι M. διατριβῆς B. ἑλλή M. μηδέτεροι BM. ἰσχυροτέροις B. ἄν addidit Dobree. περιφανὲς B γρ. G, περὶ ἐπιφανὲς AF, πέρι ἐπιφανὲς M, ἐπιφανὲς GE. emend. Reiske. cf. 42, 3. 'in altera parte sententiae (ἐπεὶ . . ἐπιφανεῖς) auditur tantum δοκεῖ, non σαφέστατον εἶναι' Madvig 335. cf. 92, 10. ἐγγυσιῶς AB EF, ἰνδισσιῶς G. —

88 ἐς τὴν αὐτοῦ omnes praeter B. δι' αὐτὸν B. — 89, 1 καὶ οἱ δὲ ἐκ M. ἀπήγγελον M. ἔχει καὶ κάκεινους B. τοὺς πολλοὺς καὶ πρότερον B. 2 στρατηγούτων conii. Bk. ἐν τοῖς πρώτοις B, ἐν πρώτοις reliqui. emend. Bk. cf. adn. VII 19, 4. φοβούμενοι ἀδεῶς ACEFM. οπουδῆ πάνν om. M. τοὺς ἐς τὴν Λακ. B. ἔπειπον post προεβουμένους addunt omnes praeter M. δράσειαν B. τῆ πόλει M. οὐ τῶι pro οὔτοι B, reliqui οὐ τὸ. emend. Pp. ἀπαλλάξαι codd. emend. Abresch. schol. ἔλεγον οὐχ ὅτι ἀπαλλακτικῶς ἔχουσι. ἐς ὀλίγους οἰκεῖν M, quod haud scio an verum sit (cf. II 37, 3). nam aliter atque hic ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν 63, 4 ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν dictum est. excidit ἔλεγον vel similis sententiae verbum. a Th. enim usu aliena est eorum explicatio, qui ἀπαλλάξαι ab ὡς ἔφασαν pendere putant. οὐπω ἀπαλλάξαι ἤξιον Madvig 335. ἰσοτέραν M, εἰς ἑτέραν F, ἐς ἑτέραν ABE. 3 τὸ σῆμα omnes praeter B. ῥᾶ F, ῥᾶστα M, ῥᾶστα corr. G. 4 ἐπῆρε M, ἐπῆρε reliqui. προῶτος, quod praeter codd. tuetur Thom. Mag. 67, 9, del. Herw. 32. sed inde videtur vim habere, quod paucorum imperium non mansurum esse putabant. ea enim de causa 'contendebat unusquisque, ut plebi praepositus ipse princeps fieret.' — 90, 1 ὁ pro ὁς B, ὁ EF. ποτέ om. C. alterum σφῶν del. Herw. 109. ὁμολογίαν B, reliqui ὀλιγαρχίαν. ἡετιωνία M et sic ubique. καὶ post ἐτι addit B. 3 ἐκ pro altero ἐν B. 4 ἡ om. AEFM. ἐς αὐτὸ M, reliqui ἐς αὐτὸν. τε om. M, γε G. ἐς pro ἐπ' mavult Kg. sed cf. Plat. symp. 211 c. τὸ καιρὸν τὸ ἐντος τοῦ τεύχους omnes praeter B, nisi quod C τοῦ om. 5 seclusa del. Herw. 159. quod idem simul ἐγγύτατα expungit, non probō. ἂν αὐτοὶ pro αὐτοὶ ABE pr. F, οἱ αὐτοὶ GM corr F.

τ
πάν M. ἐπιπλέοντα omnes praeter B. — 91, 1 χρόνον pro τε eidem. 2 τοῦτον om. M. καὶ ἐκ Λοκ. omnes praeter B. Λᾶ om. GM. 3 πάνν om. M. διαβόλιμον ὄν ABEF pr. G Thom. Mag.

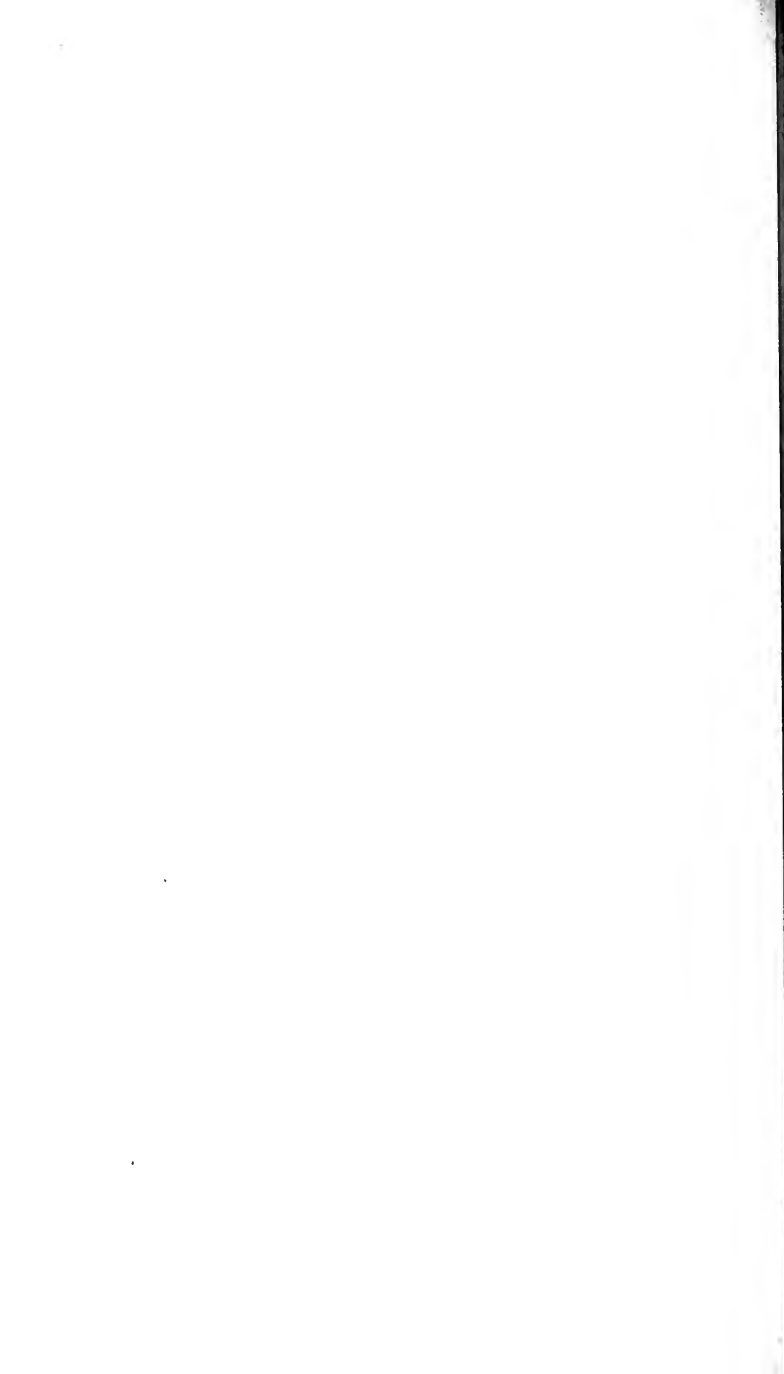
97, 15. τὰς γε Reiske. δῆμον τε ABEF, δῆμον G. ὥστε ἐβούλοντο pro ἀλλὰ M γο. G. τὰ ante τῆς om. M. — 92, 1 ἐξεργασμένοι B. τινὸς del. Kg. ἀπελθῶν pro ἐπελθόντος omnes praeter M, qui προσελθῶν habet. καὶ οὐ . . ἀπελθῶν Kg. suspecta sunt. ἀπελθῶν del. Herw. 110. non sanae sententiae esse codd. scripturas cum in aperto sit, emendare malui quam delere quorum origo ab interpretamento duci vix posset. scriptum olim fuit
προσ
ἐπελθόντος. ἢ ὅτι δεῖη B. 3 λῆις B, λακεδαίμονίας GM. 4 καὶ ὁ Λα. B. φυλῆν C, reliqui φυλακῆν. τεταγμένον BM. 5 τις post περιπόλον habent AEF G, eodem loco τινὸς M. πλήθος pro στίθος B. post id ταῦτα codd. emend. Stephanus. 6 εἶναι ἔφη M. στρατηγῶν ὅτις omnes praeter B. 7 ξυνηλεγμένον B. 8 μόγις plerique. proximum τε om. BEFM. alterum τοῦ del. Herw. 110. ἐγγύς pro ἐτι GM. 9 τῶ πλήθει codd. schol. γράφεται τῶ ἀληθεῖ ἐγαλέπαινον. 're vera' Valla, quasi sit τὸ ἀληθές (VI 33, 2). verte: 'rei veritatem aegre ferebant.' cf. Plat. de rep. 480. 10 ἡ καὶ pro καὶ εἰ Reiske. ἡ Pp. 'an satius foret dirui' Valla. δοκεῖ subauditur. ξυνηδοκεῖν pro τῶν . . τεύχος M. 11 μὴ τῶ ὄντι εἰσι AEFM. τι om. M. ἂν del. Kg. εἶναι subaudit Pp. sed cum verbo simul ἂν omitti ostendunt V 104. VII 44, 4. VIII 81, 1. cf. quaest. gram. 5 sq. — 93, 1 τὸ ἐν τῶ πειραιεῖ post Διονυσιακὸν addunt ABEFM marg. G. ἐξεκκλησιασσαν codd., cui τε addunt EGM. cf. Kg. Sprachl. § 28, 14, 10. 2 ἡ ἂν δοκῆι EFM, neque ideo postea δοκῆι om. EF. τέως om. τὴν δὲ scribens B. 3 περὶ παντὸς τοῦ M. — 94, 1 seclusa interpretandi causa adscripta esse praeter orationis abundantiam et fluctuantem codd. scripturam (ἡ ante ἐκκλησία M γο. G, διονύσοι AE, διονυσίωι F γο. G, τῶι διονυσίωι B) vitiosa locutio ἐπῆλθεν ἡ ἐκκλησία ostendit, cuius correctura est altera scriptura συνῆλθεν, quam GM exhibent. subaudiendum est ex su-

perioribus ἢ ἡμέρα. ἀγγέλλονται δὲ αἱ M. τῶν post ἀπό om. M. περιπλεῖν M. ὀπλιτῶν om. B. cum antehac aut πολλῶν aut ὀπλιτῶν ab editoribus expunctum esset, ego utrumque delere malui. nam duo videntur fuisse interpretamenta ex 93, 3 ducta: τῶν πολλῶν et τῶν ὀπλιτῶν. 3 οἱ δ' αὖ omnes praeter B, qui αὖ om. emend. Bk. ἢ pro ἢ B. schol. περιωρετέον τὸν ἢ σύνδεσμον. verte: 'cum maius intestino ab hostibus bellum non procul, sed ad portum instaret.' ἢ defendere studet Ullrich II, 1 sqq. — 95, 1 ὑπερβαλοῦσαι M, περιβαλοῦσαι G. Θουρίκον C, reliqui Θουρκοῦ. πρῶσιων ABFGM corr. G. 2 alterum καὶ om. M. βουλόμενοι ἐν τάξει omnes praeter B. βοῆσαι B. 3 ἐς εὐβοίαν ABFGM. ἀνήγαγε omnes praeter B. 4 ἀναγκάσειαν ABFGM. ἐναγαγέσθαι B. 5 ἀναγόμενοι reliqui. ἐκτραπόμενοι B. 6 οἱ δὲ codd. emend. Stephanus. 'qui vero in munitiones (confugerant), . . incolumes fuerē.' Valla. ἐπιτείχιον omnes praeter B. ἐν τῇ om. B. ἐρετρια M. 7 δὲ καὶ οἱ Πελ. EFGM. οὐ πολλῶ ὑστερον omnes praeter B. τε om. M. — 96, 1 γὰρ τῇ ἐν Σικ. B. οὐδὲ πω ABFGM. 2 τε post αὐτῶν om. eidem. ὅπου τε AFM. 3 εὐθὺ Lobbeck ad Phryn. 144. 4 εἰ ἐθορμούντες A. εἰ addidit Bk. μέχρι βιωτίας B, quod ineptum esse iure Pp. dicit. sed ne altera quidem scriptura recepta, quae regiones significantur, satis apertum est, et praeterea μέχρι Εὐβοίης ea de causa vix a Th. profectum esse potest, quod omnis praeter Oreum oppidum Euboea ab Atheniensibus defecerat (95, 7). mihi τὰ μέχρι Εὐβοίης videtur in margine scriptum fuisse. 5 καὶ ναυτικῇ ἀρχῇ omnes praeter B. — 97, 1 ἐπειδὴ οὖν B. πνύξαι B. οὐπερ codd. emend. Herw. 110. ὀπίσσις B. proximum καὶ om. BE. μηδεμιᾷ ἀρχῇ codd. emend. Pp. μηδεμίαν ἀρχὴν Herw. 159. 2 ὅστερον om. B. ἐν Πεντρί ἐκκλησίαι Wecklein cur. epigr. 25. ἢ γε ἐς B. καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς B. 3 διακελεύονται B.

— 98, 1 εὐθὺς ante ὑπεξίροχονται habet B. 2 διαφθορὰν Reiske. ἐθελοντηδόν om. M. significat 'sua sponte' i. e. non ex communi sociorum consilio (schol. ἀνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων). cf. symb. phil. Bonn. 396. 3 καὶ κάκεινους B. — 99 καὶ ἄλλοις Reiske. παρέονται G, παραπέσονται M. ἐπέπλευσαν BEFGM, ἀπέπλ. A. proximum αὖ om. omnes praeter B. ὡς τὴν X. M. — 100, 2 ἄρα ἀποκινῶντο M. ἐγγίγηται mavult Kg. 3 ἐξελεθεῖν ABFG. ἐκ τῆς K. AEFM. προσέβαλλον AEFM. πρώτῃ omnes praeter B. προσελθόντας M. 4 ἦν om. B. θράσουλός pro Θρασίβουλος M. ὅτε pro ὡς omnes praeter B. 5 prius αἱ om. omnes praeter B. numerum addendum esse perspexit Dobree. cf. 100, 1. 4. alterum αἱ om. AEFM. — 101, 1 αἱ ante superius ἐκ habent EM, om. AFG. δυοῖν codd. emend. Lobbeck ad Phryn. 211. ἡμέραις codd. emend. Herw. 134. cf. 62, 1 et Wecklein cur. epigr. 16. 29. οὐ addidit Haacke. 2 τῆς ἡπείρου ex infra scriptis irrepsit. nam de oppido in continenti sito cogitari non posse satis demonstratum est a Kg. ad Dionys. 306. τὴν Κυμναίαν om. Valla, δειπνοποιούνται . . τὴν Κυμναίαν om. M. 3 λέκτιον BFGM. ῥοῖτιον BEFGM. προαίτερον Bk. contra plerosque codd., qui προῖτερον habent, et Thom. Mag. 309, 14. cf. quaest. gram. 20. — 102, 1 seclusa del. Dobree. 2 τῶ γιλιῶ φυλακῆς M omittens ἐπίπλω. ποιούμενοι codd. emend. Dobree. πάσις B, reliqui πᾶσαι. emend. Reiske. ἱμβρον B, reliqui ἡπείρου. περὶ Dobree. sed παρὰ τὸν Ἑλ. referendum est ad πλεόουα. — 103, 1 ὡς pro ἐς G Thom. Mag. 410, 6. — 104, 2 οἱ Ἄθ. m. ἰθακοῦ m. ὀγδοηκοῦτα pro ἐβδ. G, numerus iusto maior (100, 5. 102, 1. 2). si quinque naves Lemnum confugisse neque inde in pugnam accitas esse (102, 2. 103, 2) cogitamus, recte se habet sex et septuaginta navium numerus. cum enim praeterea ex duodeviginti navibus (102, 1) quattuor captae essent (102, 2), septem et

sexaginta navium classi, quae Eresum obsederat (100, 5. 103, 2), novem naves accesserunt. *ὡς ἀπὸ Ἀβ. m. ὀκτώ καὶ ἐξήκοιτα* codd. et Valla. eundem hic numerum esse oportet atque 103, 1. nam duae ab Atheniensibus captae naves (103, 2) neutris adnumerari possunt: nisi vero tres captae sunt (Diod. XIII 39, 2), cogitandum est unam tempestate periisse (99). nullo modo Th. narrationi convenit quod Diod. l. l. octo et octoginta Lacedaemoniorum naves fuisse tradit. nam sive duae sive tres captae de undenonaginta navibus (99) deductae sunt, minor numerus restat. 3 alterum *μὲν om. B. τὸ δὲ δεξιὸν θρασυβουλός B. ὡς ἑκατά m. 4 ἔξω αὐτοῖς AEM. 5 περὶ τὸ K. τὸ σῆμα M.* — 105, 2 *ἀπὸ τοῦ πλήθους m. seclusa del. Herw. 110. τὸ σῆμα m. ἐλάσσοι m. διώκοιτες ABFM.* similiter *ἀναστρέφοιτες* pro *ἀναστρέφονται* B IV 35, 1 exhibet. cf. Iahrb. 1870, 334. 3 *ἔτι ἐχούσας AEF γρ. B. τὰς τὰ ἐπὶ σήμοις Haase lucubr. 103sq. τὰς ναῦς ἀδημίνατο* referens. sed haud scio an *ἐπεχούσας* 'aliquantum subsistere' valeat ut 16, 3. *ἡμίνατο* omnes praeter B. — 106, 1 *πρὸς τὸν Πύδιον Gm.* nomen rivi ignotum. 2 *σοβούμενοί τε γὰρ B. 3 πελληγαίων* reliqui. 4 *προσαγόμενοι AEFM. καὶ τοὺς νε-*

κρούς A. τοὺς ἐναντίους M. — 107, 1 *καὶ ἀτειχιστόν B. 2 ἐν τούτῳ οἱ m.* — 108, 1 *ἀγγελῶν Meineke 361,* qua emendatione non videtur opus esse, modo 'nuntium afferens' vertamus. *ὅτι τὰς Φοιν. EFM. μᾶλλον πεποιθῆκει GM. 2 δὲ om. B. ἄρχοντας* pro *καὶ ἄρχοντα* reliqui. *ἐγκαταστήσας Herw. 110 delens τῇ Kῶ. 4 ἀνείστησαν ἕνεκα M. στρατιῶν codd. emend. Portus.* 'expeditionem indixisset' Valla. aliud significatur VII 17, 1. 5 *ἄλλα* pro *ἅμα* codd. sed alia, quae Antandriis Arsaces imposuerit, non memorata sunt. idem hic significatur quod antea verbo *ἀδικούμενοι. τοὺς σφετέρους* pro *τοὺς φρουρούς αὐτοῦ M.* — 109, 1 *νομίσας αὐτοῖς EFM corr. G. μέμνηται τι ABEFM. ἀπόσῃται* post *διαβολὰς* addunt M marg. G. schol. *λείπει ἀπόσῃται.* hoc si interpretis est, eidem tribuendum est *τὰς διαβολὰς,* quod cum eo iungendum est, cum ad *ἀπολογῆσθαι* referri nequeat (aliud enim genus sunt 68, 2. III 62, 6); nisi mavis *καὶ* post *διαβολὰς* deleto *ἀπολύσῃται* pro *ἀπολογῆσθαι* (*ἀπολύσεται* Cobet var. lect. 368. cf. quaest. gram. 11) legere. cf. 87, 1. Plat. de rep. 499^e. Dionys. antiqu. III 72. de *ἀπολογεῖσθαι* cum *περὶ* iuncto cf. I 72, 1. V 44, 3. 2 seclusa del. Dodwell.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΤΓΓΡΑΦΗΣ Ε.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπονδαὶ διελέλυντο μέχρι Πυθίων· καὶ ἐν τῇ ἐκχειρίᾳ Ἀθηναῖοι Δηλίου ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγησάμενοι κατὰ παλαιάν τινα αἰτίαν οὐ καθαρὸς ὄντας ἱερῶσθαι, καὶ ἅμα ἔλλιπες σφίσι εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ἣ πρότερόν μοι δεδίλωται ὡς ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. καὶ οἱ μὲν Δῆλιοι Ἀτραμύτιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἤκησαν, οὕτως ὡς ἕκαστος ὤρητο.

Κλέων δὲ Ἀθηναίους πείσας ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία 2
 ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκχειρίαν, Ἀθηναίων μὲν ὀπλίτας
 ἔχων διακοσίους καὶ χιλίους καὶ ἑπτάς τριακοσίους, τῶν
 δὲ ξιμιάων πλείους, ναῦς δὲ τριάκοντα. σχῶν δὲ ἐς 2
 Σκιώνην πρῶτον ἔτι πολιορκουμένην καὶ προσλαβὼν αὐ-
 τόθεν ὀπλίτας τῶν φρουρῶν, κατέπλευσεν ἐς τὸν Κωφρὸν
 λιμένα, τῶν Τορωναίων ἀπέχοντα οὐ πολὺ τῆς πόλεως.
 ἐκ δ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ὑπ' αὐτομόλων ὅτι οὔτε Βρασίδης 3
 ἐν τῇ Τορώνῃ οὔτε οἱ ἐνόητες ἀξιόμαχοι εἶεν, τῇ μὲν
 στρατιᾷ τῇ πεζῇ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν, ναῦς δὲ περιέπεμψε
 δέκα (ἐς) τὸν λιμένα περιπλεῖν. καὶ πρὸς τὸ περιτειχίσμα 4
 πρῶτον ἀφικνεῖται, ὃ προσπεριέβαλε τῇ πόλει ὁ Βρασίδης
 ἐντὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ προάστιον, καὶ διελὼν τοῦ
 παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν ἐποίησε πόλιν. βοηθήσαντες 5
 δὲ ἐς αὐτὸ Πασιτελίδας τε ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων καὶ ἡ
 παροῦσα φυλακὴ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων ἤμυνοντο.
 καὶ ὡς ἐβιάζοντο καὶ αἱ νῆες ἅμα περιέπλεον (αἱ) ἐς τὸν
 λιμένα περιπεμφθεῖσαι, δείσας ὁ Πασιτελίδας μὴ αἱ τε
 νῆες φθάσωσι λαβοῦσαι ἐρῆμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τει-
 χίσματος ἀλισχομένου ἐγκαταληφθῆ, ἀπολιπὼν αὐτὸ
 ὄρομψ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθάνουσιν 2
 οἱ τε ἀπὸ τῶν νεῶν ἐλόντες τὴν Τορώνην καὶ ὁ πεζὸς
 ἐπισπόμενος αὐτοβοεῖ, κατὰ τὸ διηρημένον τοῦ παλαιοῦ
 τείχους ξυνεσπεσίων. καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Πελο-

- πονησίων καὶ Τορωναίων εὐθύς ἐν χειρσί, τοὺς δὲ ζῶντας
 3 ἔλαβον καὶ Πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. Βρασίδας δὲ ἐβο-
 ῆθει μὲν τῇ Τορώνῃ, αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν ἐάλωκτιαν
 ἀνεχώρησεν, ἀποσχὼν τεσσαράκοντα μάλιστα σταδίους
 4 μὴ φθάσαι ἔλθῶν. ὁ δὲ Κλέων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖά
 τε ἔστησαν δύο, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμένα, τὸ δὲ πρὸς τῷ
 τειχίσματι, καὶ τῶν Τορωναίων γυναῖκας μὲν καὶ παῖδας
 ἠνδραπόδισαν, αὐτοὺς δὲ καὶ Πελοποννησίους καὶ εἴ τις
 ἄλλος Χαλκιδέων ἦν, ξύμπαντας ἐς ἑπτακοσίους, ἀπέπεμ-
 ψαν ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν Πελοποννήσιον
 ὕστερον ἐν ταῖς γενομέναις σπονδαῖς ἀπῆλθε, τὸ δὲ ἄλλο
 5 ἐχομίσθη ὑπ' Ὀλυνθίων, ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς λυθείς. εἶλον
 δὲ καὶ Πάνακτον Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τείχος Βοιωτοῖ
 6 ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον προδοσίᾳ. καὶ ὁ μὲν Κλέων φυ-
 λακίην καταστησάμενος τῆς Τορώνης ἄρας περιέπλει τὸν
 Ἄθων ὡς ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν.
- 4 Φαίαξ δὲ ὁ Ἐρασιστράτου τρίτος αὐτὸς Ἀθηναίων
 πειπόντων ναυσὶ δύο ἐς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πρεσβευτῆς
 2 ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσε. Λεοντῖνοι γὰρ ἀπελ-
 θόντων Ἀθηναίων ἐκ Σικελίας μετὰ τὴν ξύμβασιν πολι-
 τας τε ἐπεγράψαντο πολλοὺς καὶ ὁ δῆμος τὴν γῆν ἐπενόει
 3 ἀναδάσασθαι. οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθόμενοι Συρακοσίους τε
 ἐπάγονται καὶ ἐβάλλουσι τὸν δῆμον. καὶ οἱ μὲν ἐπλα-
 νήθησαν ὡς ἕκαστοι· οἱ δὲ δυνατοὶ ὁμολογήσαντες Συρα-
 κοσίους καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ ἐρημώσαντες Συρα-
 4 κούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ἤκησαν. καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν
 τινες διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρα-
 κουσῶν Φωκαίας τε, τῆς πόλεώς τι τῆς Λεοντίνων χωρίον
 καλούμενον, καταλαμβάνουσι καὶ Βοικινίας, ὃν ἔρμα ἐν
 τῇ Λεοντίνῃ. καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ
 πολλοὶ ἦλθον ὡς αὐτούς, καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τειχιῶν
 5 ἐπολέμουν. ἃ πυνθανόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Φαίακα
 πέμπουσιν, εἴ πως πείσαντες τοὺς σφίσις ὄντας αὐτόφι
 ξυμμάχους καὶ τοὺς ἄλλους, ἦν δύνωνται, Σικελιώτας
 κοινῇ, ὡς Συρακοσίων δύναμιν περιποιουμένων, ἐπιστρα-
 6 τεῦσαι, διασώσειαν τὸν δῆμον τῶν Λεοντίνων. ὁ δὲ Φαίαξ
 ἀφικόμενος τοὺς μὲν Καμαριναίους πείθει καὶ Ἀγραγαν-
 τίνους, ἐν δὲ Γέλα ἀντιστάντος αὐτῷ τοῦ πράγματος
 οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἔρχεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πεί-
 θειν αὐτούς, ἀλλ' ἀναχωρήσας διὰ τῶν Σικελῶν ἐς Κατάνην,

καὶ ἅμα ἐν τῇ παρόδῳ καὶ ἐς τὰς Βοιωτίας ἐλθὼν καὶ
 παραθαρσύνας, ἀπέπλει. ἐν δὲ τῇ παρακομιδῇ τῇ ἐς τὴν 5
 Σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τισὶ
 πόλεσιν ἐχορημάτισε περὶ φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ
 Λοκρῶν ἐντυγχάνει τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐποίκοις ἐκπεπτω-
 κόσιν, οἱ μετὰ τὴν τῶν Σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασια-
 σάντων Μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἐτέρων Λοκροῦς
 ἔποικοι ἐξεπέμφθησαν, καὶ ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινα
 χρόνον. τούτοις οὖν ὁ Φαίαξ ἐντυχὼν [τοῖς] κομιζομένοις 2
 οὐκ ἠδίκησεν· ἐγεγένητο γὰρ τοῖς Λοκροῖς πρὸς αὐτὸν
 ὁμολογία ξυμβάσεως περὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. μόνοι 3
 γὰρ τῶν ξυμμάχων, ὅτε Σικελιωταὶ ξυνηλλάσσοντο, οὐκ
 ἐσπέισαντο Ἀθηναίοις, οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖ-
 χεν ὁ πρὸς Ἰππωνιάτας καὶ Μεδμαίους πόλεμος, ὁμόρους
 τε ὄντας καὶ ἀποίκους. καὶ ὁ μὲν Φαίαξ ἐς τὰς Ἀθήνας
 χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο.

Ὁ δὲ Κλέων ὡς ἀπὸ τῆς Τορώνης τότε περιέπλευσεν 6
 ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὀρμώμενος ἐκ τῆς Ἠϊόνος Σταγειρίῳ
 μὲν προσβάλλει Ἀνδρίων ἀποικίᾳ καὶ οὐκ εἴλε, Γαληψὸν
 δὲ τὴν Θασίων ἀποικίαν λαμβάνει κατὰ κράτος. καὶ 2
 πέμψας ὡς Περδίκξαν πρέσβεις, ὅπως παραγένοιτο στρα-
 τιᾷ κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν Θράκην ἄλλους παρὰ
 Πολλῆν τῶν Ὀδομάντιων βασιλέα, ἄξοντα μισθοῦ Θραῦκας
 ὡς πλείστους, αὐτὸς ἠσύχαζε περιμένων ἐν τῇ Ἠϊόνι.
 Βρασίδης δὲ πυνθανόμενος ταῦτα ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς 3
 ἐπὶ τῷ Κερδυλίῳ· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργιλίων ἐπὶ
 μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ οὐ πολὺν ὑπέχον τῆς Ἀμ-
 φριπόλειος, καὶ κατεφραίνεται πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν
 ἔλαθεν [αὐτόθεν] ὀρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ· ὅπερ
 προσεδέχετο ποιῆσειν αὐτόν, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν ὑπερ-
 ιδόντα σφῶν τὸ πλῆθος τῇ παρουσίᾳ στρατιᾷ ἀναβήσεσθαι.
 ἅμα δὲ καὶ παρεσκευάζετο Θραῦκας τε μισθωτοὺς πεντα- 4
 κοσίους καὶ χιλίους, καὶ τοὺς Ἠδῶνας πάντας παρακαλῶν,
 πελταστὰς καὶ ἱππέας· καὶ Μυρρινίων καὶ Χαλκιδέων
 χιλίους πελταστὰς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν Ἀμφιπόλει. τὸ δ' 5
 ὀπλιτικὸν ξύμπαν ἠθροίσθη δισχίλιοι μάλιστα καὶ ἱππῆς
 Ἑλληγες τριακόσιοι. τούτων Βρασίδης μὲν ἔχων ἐπὶ
 Κερδυλίῳ ἐκάθητο ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, οἱ δ'
 ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου ἐτετάχατο. ὁ δὲ 7
 Κλέων τέως μὲν ἠσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκάσθη ποιῆσαι

- 2 ὅπερ ὁ Βρασίδης προσεδέχετο. τῶν γὰρ στρατιωτῶν
 ἀχθομένων μὲν τῇ ἔδρᾳ, ἀναλογιζομένων δὲ τὴν ἐκείνου
 ἡγεμονίαν πρὸς οἴαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμην μετὰ οἴας
 ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσοιτο καὶ οἴκοθεν ὡς
 ἄκοντες αὐτῷ ξυνεξῆλθον, αἰσθόμενος τὸν θροῦν, καὶ οὐ
 βουλόμενος, αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους βαρῦ-
 3 νεσθαι ἀναλαβὼν ἦγε. καὶ ἐχρήσατο τῷ τρόπῳ ὅπερ
 καὶ ἐς τὴν Πύλον εὐτυχήσας ἐπίστευσέ τι φρονεῖν· ἐς
 μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἠλπισέν οἱ ἐπεξιέναι οὐδένα, κατὰ
 θέαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναβαίνειν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μεῖζω
 παρασκευὴν περιέμενεν, οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἣν ἀναγ-
 κάζεται, περισχίσων, ἀλλ' ὡς κύκλῳ περιστὰς βία αἰρή-
 4 σων τὴν πόλιν. ἔλθῶν τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφῳ καρ-
 τεροῦ πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν στρατόν, αὐτὸς ἐθεῖτο
 τὸ λιμνῶδες τοῦ Στρομόνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ
 5 τῇ Θράκῃ ὡς ἔχοι. ἀπιέναι τε ἐνόμιζεν, ὅποταν βούληται,
 ἀμαχεί· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐφαινετο οὐτ' ἐπὶ τοῦ τείχους οὐ-
 δεῖς οὔτε κατὰ πύλας ἐξῆι, κεκλημέναι τε ἦσαν πᾶσαι.
 ὥστε καὶ μηχανὰς ὅτι οὐκ ἀνῆλθεν ἔχων, ἀμαρτεῖν ἐδόκει·
 8 ἔλεῖν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἐρημον. ὁ δὲ Βρασίδης
 εὐθύς ὡς εἶδε κινουμένους τοὺς Ἀθηναίους, καιαβὰς καὶ
 αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου ἐσέρχεται ἐς τὴν Ἀμφίπολιν.
 2 καὶ ἐπέξοδον μὲν καὶ ἀντίταξιν οὐκ ἐποιήσατο πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους, δεδιὼς τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ νομίζων
 ὑποδεεστέρους εἶναι, οὐ τῷ πλήθει (ἀντίπαλα γὰρ πῶς
 ἦν), ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι (τιῶν γὰρ Ἀθηναίων ὅπερ ἐστρά-
 τευε καθαρόν ἐξῆλθε, καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰμβριῶν τὸ κράτι-
 3 στον), τέχνη δὲ παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος. εἰ γὰρ
 δεῖξειε τοῖς ἐναντίοις τό τε πλῆθος καὶ τὴν ὕπλισιν
 ἀναγκαίαν οὐσαν τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον
 περιγενέσθαι ἢ ἄνευ προόψεως τε αὐτῶν καὶ μὴ ἀπὸ
 4 τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. ἀπολεξάμενος οὖν αὐτὸς πεντ-
 ἠκοντα καὶ ἑκατὸν ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους Κλεαρίδα
 προστάξας, ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως, πρὶν ἀπελ-
 θεῖν τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἂν νομίζων αὐτοὺς ὁμοίως
 ἀπολαβεῖν αὐτῶν μεμονωμένους, εἰ τύχοι ἐλθοῦσα αὐτοῖς
 5 ἡ βοήθεια. ξυγκαλέσας δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας καὶ
 βουλόμενος παραθαρσύναι τε καὶ τὴν ἐπίνοιαν φράσαι
 ἔλεγε τοιαύδε.
- 9 „Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ μὲν οἴας χώρας ἤχομεν,

ὅτι αἰεὶ διὰ τὸ εὐψυχον ἔλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριῆς μέλλετε ἴωσι μάχεσθαι, ὣν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἄρκεῖτω βραχέως δεδηλωμένον· τὴν δ' ἐπιχείρησιν ἢ ἰρόπῳ δια-² ροοῦμαι ποιεῖσθαι διδάξω, ἵνα μὴ τῷ τε κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεῆς φαινόμενον ἀτολμίαν παράσχη. τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάξω καταφρονήσει τε³ ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὡς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐς μάχην, ἀναβῆναί τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θῆαν τετραμμένους ὀλιγορεῖν. ὅστις δὲ τὰς τοιαύ-⁴ τας ἁμαρτίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδὼν καὶ ἅμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαραταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ πρὸς τὸ παρὸν ξυμφέροντος, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο· καὶ τὰ κλέμ-⁵ ματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἢ τὸν πολέμιον μάλιστα' ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελήσειεν. ἕως οὖν ἔτι ἁπαράσκενοι θαρσοῦσι καὶ τοῦ ὑπαπίνα⁶ πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται, τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ξυнтаθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς μετ' ἑμαυτοῦ καὶ φθάσας, ἣν δύνομαι, προσπεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ στράτευμα· σὺ δέ, Κλεαρίδα, ὕστερον, ὅταν⁷ ἐμὲ ὄρας ἤδη προσζείμενον καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς φοβοῦντα αὐτούς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ τοὺς τ' Ἀμριπολίτας καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους ἄγων αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγασθαι ὡς τάχιστα ξυμμίξαι. ἐλπίς⁸ γὰρ μάλιστα' ἂν αὐτούς οὕτω φοβηθῆναι· τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου. καὶ αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε⁹ εἰκὸς ὄντα Σπαρτιάτην, καὶ ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσατε (τρία) εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν, τὸ ἐθέλειν καὶ [τὸ] αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τῆδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις ἔλευθερίαν τε ὑπάρχειν καὶ Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις κεκληῖσθαι, ἢ Ἀθηναίων τε δούλοις, ἣν τὰ ἄριστα ἀνευ ἀνδραποδισμοῦ ἢ θανατώσεως πράξητε, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἶχετε, τοῖς δὲ λοιποῖς Ἑλλησι κωλυταῖς γενέσθαι ἔλευθερώσεως. ἀλλὰ μήτε¹⁰ ὑμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρῶντες περὶ ὅσων ὁ ἀγὼν ἔστιν, ἐγὼ τε δεῖξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὦν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν.“

- 10 Ὁ μὲν Βρασίδης τοσαῦτα εἰπὼν τὴν τε ἔξοδον παρ-
 εσκευάζετο αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδα
 καθίστη ἐπὶ τὰς Θρακίας καλουμένης τῶν πυλῶν, ὅπως
 2 ὥσπερ εἴρητο ἐπεξίσιοιεν. τῷ δὲ Κλέωνι, φανεροῦ γενομένου
 αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει
 ἐπιφανεῖ οὔσῃ ἔξωθεν περὶ τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηναίας θυο-
 μένου καὶ ταῦτα πράσσοντος, ἀγγέλλεται (προυνεχωρῆζει
 γὰρ τότε κατὰ τὴν Θέαν) ὅτι ἢ τε στρατιὰ ἅπασα φανερὰ
 τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει καὶ ὑπὸ τὰς πύλας ἵππων τε
 πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς ἐξιόντων ὑποφαίνονται.
 3 ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθε· καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος μάχη
 διαγωνίσασθαι πρὶν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἦκειν καὶ οἰόμε-
 νος φθῆσεται ἀπελθὼν, σημαίνειν τε ἅμα ἐκέλευεν ἀνα-
 χώρησιν καὶ παρήγγειλε [τοῖς] ἀπιούσιν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον
 κέρας, ὥσπερ μόνον οἷόν τ' ἦν, ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἱόνας.
 4 ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει οὐλοῦν γίνεσθαι, αὐτὸς ἐπιστρέψας τὸ
 δεξιὸν καὶ τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς πολεμίους δούς ἀπῆγε τὴν
 5 στρατιάν. κὰν τούτῳ Βρασίδης ὡς ὄρεῖ τὸν καιρὸν καὶ
 τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων κινούμενον, λέγει τοῖς μεθ'
 ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι „Οἱ ἄνδρες ἡμᾶς οὐ μένουσι·
 δῆλοι δὲ τῶν τε δοράτων τῇ κινήσει καὶ τῶν κεφαλῶν·
 οἷς γὰρ ἂν τοῦτο γίγνηται, οὐκ εἰώθασι μένειν τοὺς ἐπιόν-
 τας. ἀλλὰ τὰς τε πύλας τις ἀνοιγέτω ἔμοι ἄς εἴρηται,
 6 καὶ ἐπεξίσιομεν ὡς τάχιστα θαρσοῦντες.“ καὶ ὁ μὲν κατὰ
 τὰς ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας καὶ τὰς πρώτας τοῦ μακροῦ
 τεύχους τότε ὄντος ἐξελθὼν ἔθει δρόμῳ τὴν ὁδὸν ταύτην
 εὐθεῖαν ἥπερ νῦν κατὰ τὸ καρτερώτατον τοῦ χωρίου
 ἰόντι τροπαῖον ἔστηκε, καὶ προσβαλὼν τοῖς Ἀθηναίοις,
 πεφοβημένοις τε ἅμα τῇ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ καὶ τὴν τόλμαν
 αὐτοῦ ἐκπεπληγμένοις, κατὰ μέσον τὸ στρατεύμα, τρέπει.
 7 καὶ ὁ Κλεαρίδης, ὥσπερ εἴρητο, ἅμα κατὰ τὰς Θρακίας
 πύλας ἐπεξελθὼν τῷ στρατῷ ἐπεφέρετο. ξυνέβη τε τῷ
 ἀδοκῆτῳ καὶ ἑξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους
 8 θοροβηθῆναι· καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας αὐτῶν, τὸ πρὸς
 τὴν Ἱόνα, ὅπερ δὴ καὶ προυνεχωρῆζει, εὐθὺς ἀπορραγὲν
 ἔφυγε. καὶ ὁ Βρασίδης ὑποχωροῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐπι-
 παριῶν τῷ δεξιῷ τιρώσκειται, καὶ πεσόντα αὐτὸν οἱ μὲν
 Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλησίον ἄραντες ἀπ-
 9 ἤνεγκαν. τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἔμεγε μᾶλλον. καὶ
 ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διανοεῖτο μένειν, εὐθὺς

φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀπο-
 θνήσκει, οἱ δὲ αὐτοῦ ξυστραφέντες ὀπλίται ἐπὶ τὸν λόφον
 τὸν τε Κλεαρίδαν ἠμύνοντο καὶ δις ἢ τρις προσβαλόντα,
 καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ τε Μυρκινία καὶ ἡ Χαλ-
 κιδικὴ ἵππος καὶ οἱ πελτασταὶ περιστάντες καὶ ἑσακον-
 τίζοντες αὐτοὺς ἔτρεψαν. οὕτω δὲ τὸ στράτευμα πᾶν
 ἤδη τῶν Ἀθηναίων φρυγὸν χαλεπῶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς
 τραπόμενοι κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφθάρησαν ἢ αὐτίκα ἐν
 χερσὶν ἢ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἵππου καὶ τῶν πελταστῶν,
 οἱ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν Ἡϊόνα. οἱ δὲ τὸν Βρα- 11
 σίδαν ἄραντες ἐκ τῆς μάχης καὶ διασώσαντες ἐς τὴν πόλιν
 ἔτι ἔμπνουν ἑσεκόμισαν· καὶ ἤσθετο μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ
 μεθ' αὐτοῦ, οὐ πολὺ δὲ διαλιπὼν ἐτελεύτησε. καὶ ἡ 12
 ἄλλη στρατιὰ ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ Κλεαρίδου ἐκ τῆς
 διώξεως νεκροὺς τε ἐσκύλευσε καὶ τροπαῖον ἔστησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν οἱ ξύμμαχοι πάντες ξύν 11
 ὄπλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ
 τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης· καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολίται
 περιεϊόξαντες αὐτοῦ τὸ μνημεῖον ὡς ἠρωὶ τε ἐντέμνουσι
 καὶ τιμὰς δεδώκασιν ἀγῶνας καὶ ἔτησίους θυσίας, καὶ
 τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῇ προσέθεσαν καταβαλόντες τὰ
 Ἀγνώνεια οἰκοδομήματα καὶ ἄφανίσαντες εἴ τι μνημόσυνόν
 που ἔμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκίσεως περιέσεσθαι, νομίσαντες
 τὸν μὲν Βρασίδαν σωτήρᾳ τε σφῶν γεγενῆσθαι καὶ ἐν τῇ
 παρόντι ἅμα τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμαχίαν φόβῳ
 τῶν Ἀθηναίων θεραπεύοντες, τὸν δὲ Ἄγνωνα κατὰ τὸ
 πολέμιον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἂν ὁμοίως σφίσι ξυμφόρος
 οὐδ' ἂν ἰδέως τὰς τιμὰς ἔχειν. καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς
 Ἀθηναίοις ἀπέδοσαν. ἀπέθανον δὲ Ἀθηναίων μὲν περὶ 2
 ἑξακοσίους, τῶν δ' ἐναντίων ἑπτὰ, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρα-
 τάξεως, ἀπὸ δὲ τοιαύτης ξυντυχίας καὶ προεκφροβήσεως
 τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι· μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν οἱ μὲν 3
 ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κλεαρίδου τὰ περὶ
 τὴν Ἀμφίπολιν καθίσταντο.

Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος 12
 Ραμφίας καὶ Αὐτοχαρίδας καὶ Ἐπικυδίδας Λακεδαιμόνιοι
 ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία βοήθειαν ἤγον ἑξακοσίων ὀπλιτῶν,
 καὶ ἀφικόμενοι ἐς Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχίνι καθίσταντο
 ὅτι αὐτοῖς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. ἑνδιατριβόντων δὲ αὐ- 2
 τῶν ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

- 13 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς μέχρι μὲν Πιερίου τῆς Θεσσαλίας διῆλθον οἱ περὶ τὸν Ῥαιμῖον, κωλύοντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν καὶ ἅμα Βρασιίδου τεθνεῶτος, ἧπερ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπειτρόποντο ἐπ' οἴκου, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἔτι, τῶν τε Ἀθηναίων ἴσση ἀπεληλυθότων καὶ οὐκ ἀξιόχρεων αὐτῶν ὄντων δοῦν τι ὧν
 2 κἀκεῖνος ἐπενόει. μάλιστα δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξῆσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας.
- 14 Εὐνέβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαιμῖου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν εἶναι ἄψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπὶ τῷ Ἀηλίῳ καὶ δι' ὀλίγου αὐθις ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ῥώμης πιστὴν ἔτι, ἧπερ οὐ προσεδέχοντο πρότερον τὰς σπονδάς, δοκοῦντες τῇ παρουσίᾳ
 2 εὐτυχία καθυπέρτεροι γενήσεσθαι· καὶ τοὺς ξυμμάχους ἅμα ἐδέδισαν σφῶν μὴ διὰ τὰ σφάλματα ἐπαιρόμενοι ἐπὶ πλεόν ἀποσιῶσι, μετεμέλοντό τε ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ
 3 καλῶς παρασχὸν οὐ ξυνέβησαν· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην μὲν ἀποβαίνοντος σφίσι τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ὦντο ὀλίγων ἔτων καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν εἰ τὴν γῆν τέμνοιεν, περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορᾷ, οἷα οὐπω ἐγεγένητο τῇ Σπάρτῃ, καὶ ληστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων, αὐτομολούντων τε τῶν Εἰλιώτων καὶ αἰεὶ προσδοκίας οὔσης μὴ τι καὶ οἱ ὑπομείνοντες τοῖς ἔξω πίσυνοι πρὸς τὰ παρ-
 4 ὄντα σφίσι, ὥπερ καὶ πρότερον, νεωτερίσωσι· ξυνέβαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους αὐτοῖς τὰς τριακοντούτεϊς σπονδάς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας οὐκ ἴθελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, εἰ μὴ τις αὐτοῖς τὴν Κυνορρίαν γῆν ἀποδώσει (ὥστ' ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν), τῶν τε ἐν Πελοποννήσῳ πόλειων ὑπώπτευνόν τινας ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους·
 15 ὅπερ καὶ ἐγένετο. ταῦτ' οὖν ἀμφοτέρους αὐτοῖς λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἢ ξύμβασις, καὶ οὐκ ἴσσον τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐπιθυμία τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νήσου νομίσασθαι· ἴσαν γὰρ οἱ Σπαρτιαῖαι αὐτῶν προῖοί
 2 τε καὶ ὁμοίοις σφίσι ξυγγενεῖς. ἦρξαντο μὲν οὖν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῶν πρῶσσειν, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι

οὕτως ἤθελον, εὖ φερόμενοι, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καταλύεσθαι. σφραλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Ἀηλίῳ παραχοῖμα οἱ Λακεδαιμόνιοι γρόντες νῦν μᾶλλον ἂν ἐνδεξαμένους ποιοῦνται τὴν ἐνιαύσιον ἐχειρίαν, ἐν ᾗ ἔδει ξυνιόντας καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλευέσθαι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν 16 Ἀμφιπόλει ἦσσα τοῖς Ἀθηναίοις ἐγεγένητο καὶ ἐτεθνήκει Κλέων τε καὶ Βρασιδάς, οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἤρπαιον τῇ εἰρήνῃ, ὁ μὲν διὰ τὸ εὖτυχεῖν τε καὶ τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ πολεμεῖν, ὁ δὲ γενομένης ἡσυχίας καταφανεστερος νομιζὼν ἂν εἶναι κακουργῶν καὶ ἀπιστότερος διαβάλλων, τότε δὴ ἑκατέρω τῇ πόλει σπλεύδοντες τὰ μάλιστα αὐτὴν [ἡγεμονίαν] Πλειστοάναξ τε ὁ Πανσανίου, βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, καὶ Νικίας ὁ Νικηράτου, πλείστα τῶν τότε εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις, πολλῶν δὲ μᾶλλον προεθυμοῦντο, Νικίας μὲν βουλόμενος, ἐν ᾗ ἀπαθῆς ἦν καὶ ἡξιούτο, διασώσασθαι τὴν εὖτυχίαν, καὶ ἔς τε τὸ αὐτίκα πόρων πεπαῦσθαι καὶ αὐτὸς καὶ τοὺς πολίτας παῦσαι, καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα ὡς οὐδὲν σφήλας τὴν πόλιν διεγένετο, νομιζὼν ἐκ τοῦ ἀκινδύνου τοῦτο συμβαίνειν καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχῃ αὐτὸν παραδίδωσι, τὸ δὲ ἀκινδύνον τὴν εἰρήνην παρέχειν. Πλειστοάναξ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς καθόδου καὶ ἐς ἐνθυμίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις αἰεὶ προβαλλόμενος ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε τι πιαίσειαν, ὡς διὰ τὴν ἐκείνου καθόδον παρανομηθεῖσαν ταῦτα συμβαίνοι. τὴν γὰρ πρόμαντιν 2 τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπητιῶντο αὐτὸν πεῖσαι μετ' Ἀριστοζέους τοῦ ἀδελφοῦ ὥστε χρῆσαι Λακεδαιμονίοις ἐπὶ πολὺν τὰδε θεωροῖς ἀφικνουμένοις, Διὸς τίεος ἡμιθέου τὸ σπέρμα ἐκ τῆς ἀλλοτρίας ἐς τὴν ἑαυτῶν ἀναφέρειν· εἰ δὲ μή, ἀργυρέα εὐλάκα εὐλάξειν· χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακε- 3 δαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν ἐς Λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν, καὶ ἥμισυ τῆς οἰκίας τοῦ ἱεροῦ τότε τοῦ Διὸς οἰκοῦντα φόβῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ἔπει ἐνὸς δέοντι εἰκοστῷ τοῖς ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυσίαις καταγαγεῖν ὥσπερ ὅτε τὸ πρῶτον Λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς βασιλέας καθίσταντο. ἀχθό- 17 μενος οὖν τῇ διαβολῇ ταύτῃ καὶ νομιζὼν ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σφάλματος γιγνομένου καὶ ἅμα τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἄνδρας κομιζομένων καὶ αὐτὸς τοῖς ἐχθροῖς ἀνεπίληπτος εἶναι, πολέμου δὲ καθεστῶτος αἰεὶ ἀνάγκην

εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν διαβάλλεσθαι,
 2 προουθυμήθη τὴν ξύμβασιν. καὶ τὸν τε χειμῶνα τοῦτον
 ἦσαν ἐς λόγους, καὶ πρὸς τὸ ἕαρ ἤδη παρασκευή τε προεπ-
 ανεσείσθη ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, περιαγγελιομένη
 κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμὸν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον
 ἐσακούοιεν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν ξυνόδων ἅμα πολλὰς δι-
 καιώσεις προενεγκόντων ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο ὥστε ἂ
 ἐκείτεροι πολέμῳ ἔσχον ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι,
 Νίσαιαν δ' ἔχειν Ἀθηναίους (ἀνταπαιτούντων γὰρ Πλά-
 ταιαν οἱ Θηβαῖοι ἔφασαν οὐ βία, ἀλλ' ὁμολογία αὐτῶν
 προσχωρησάντων καὶ οὐ προδόντων ἔχειν τὸ χωρίον, καὶ
 οἱ Ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν Νίσαιαν), τότε δὴ
 παρακαλέσαντες τοὺς ἑαυτῶν ξυμμάχους οἱ Λακεδαιμόνιοι
 καὶ ψηφισαμένων πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ
 Ἡλείων καὶ Μεγαρέων τῶν ἄλλων ὥστε καταλύεσθαι
 (τούτοις δὲ οὐκ ἤρθεσε τὰ πρασσόμενα), ποιοῦνται τὴν
 ξύμβασιν καὶ ἐσπέισαντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὤμο-
 σαν, ἐκεῖνοί τε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τάδε.

- 18 „Σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε, καὶ ὤμοσαν κατὰ πόλεις.
 2 περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν, θύειν [καὶ ἰέναι] καὶ
 μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλόμενον
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἰδεῖν. τὸ δ' ἱερόν καὶ
 τὸν νεῶν τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Δελφούς
 αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτοτελεῖς καὶ αὐτοδίκους καὶ αὐτῶν
 3 καὶ τῆς γῆς τῆς ἑαυτῶν κατὰ τὰ πάτρια. ἔτη δὲ εἶναι
 τὰς σπονδὰς πεντήκοντα Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις
 τοῖς Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις
 τοῖς Λακεδαιμονίων ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ κατὰ γῆν
 4 καὶ κατὰ θάλασσαν. ὄπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ
 πημογῆ μῆτε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ
 Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μῆτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐπὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους, μῆτε
 τέχνη μῆτε μηχανῆ μηδεμιᾶ. ἦν δὲ τι διάφορον ἢ πρὸς
 ἀλλήλους, δικαίῳ χρήσθων καὶ ὄρκους, καθ' ὅ τι ἂν ξυ-
 5 θῶνται. ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίοις Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
 ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν. ὅσας δὲ πόλεις παρέδωσαν Λακε-
 δαιμόνιοι Ἀθηναίοις, ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται
 αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας· τὰς δὲ πόλεις φερούσας
 τὸν φόρον τὸν ἐπ' Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι. ὄπλα

δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν Ἀθηναίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ κακῷ, ἀποδιδόντων τὸν φόρον, ἐπειδὴ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. εἰσὶ δὲ Ἄργιλος, Στάγειρος, Ἄκανθος, Σκῶλος, Ὀλυνθος, Σπάρτιωλος. ξυμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, μήτε Λακεδαιμονίων μήτε Ἀθηναίων· ἦν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις, βουλομένας ταύτας ἐξέστω ξυμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίους. Μηκυβερναίους δὲ 6 καὶ Σαναίους καὶ Σιγγαίους οἰκεῖν τὰς πόλεις τὰς ἐαυτῶν, καθάπερ Ὀλύνθιοι καὶ Ἀκάνθιοι. ἀποδόντων δὲ 7 Ἀθηναίους Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Πάνακτον. ἀποδόντων δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίοις Κορυφάσιον καὶ Κύθηρα καὶ Μέθανα καὶ Πτελεὸν καὶ Ἰταλάντην, καὶ τοὺς ἄνδρας ὅσοι εἰσὶ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ ἄλλοθὶ που ὅσης Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σκιώνῃ πολιορκουμένους Πελοποννησίων ἀρεῖναι καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ἐν Σκιώνῃ εἰσὶ καὶ ὅσους Βρασίδας ἐσέπειψε καὶ εἴ τις τῶν ξυμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ ἢ ἄλλοθὶ που ἧς Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ. ἀποδόντων δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι οὐστίνας ἔχουσιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων κατὰ ταῦτά. Σκιωναίων δὲ καὶ Τοριωναίων καὶ Σερμυλιῶν 8 καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι, Ἀθηναίους βουλευέσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅ τι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναίους πρὸς 9 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κατὰ πόλεις· ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὅρκον ἐκάτεροι τὸν μέγιστον, ἑπτακαίδεκα ἐκάστης πόλεως. ὁ δ' ὅρκος ἔστω ὅδε· „ἐμμενῶ ταῖς ξυμμάχαις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖσδε δικαίως καὶ ἀδόλως.“ ἔστω δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ ταῦτά ὅρκος πρὸς Ἀθηναίους, τὸν δὲ ὅρκον ἀναγενοῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους. στήλας δὲ στήσαι 10 Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήνησι ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἄμυκλαιῳ. εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν 11 ὀποτεροιοῦν καὶ ὅτου πέρι, λόγοις δικαίοις χρωμένοις ἐνόρκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτῃ μεταθεῖναι ὅπη ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις.“

Ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλεισιτόλας, Ἀρτεμι- 19 σίου μηρὸς τετάρτη φθίνοντος, ἐν δὲ Ἀθήναις ἄρχιον Ἀλκαῖος, Ἐλαφρηβολιῶνος μηρὸς ἕκτη φθίνοντος. ὤμνον 2

δὲ οἶδε καὶ ἐσπένδοντο· Λακεδαιμονίων μὲν (Πλειστοάναξ, Ἄγρις,) Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταγένης, Ἄκανθος, Δάϊθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἄντιππος, Τέλλις, Ἀλκινάδας, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος· Ἀθηναίων δὲ οἶδε· Λάμπων, Ἰσθμιοῦντιος, Νικίας, Λάχης, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

- 20 Ἄνται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἤρι, ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν, αὐτόδεκα ἑτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἢ ἐσβολῇ ἢ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἢ ἀρχὴ τοῦ
2 πολέμου τοῦδε ἐγένετο. σκοπεῖτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἐκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων πιστεύσας μᾶλλον. οὐ γὰρ ἀκριβές ἐστιν, οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι καὶ ὅπως ἔτυχέ τῳ ἐπεγένετο
3 τι. κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας ἀριθμῶν, ὡς περ γέγραπται, εὐρήσει, ἐξ ἡμισείας ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος, δέκα μὲν θέρη, ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷδε γεγενημένους.

- 21 Λακεδαιμόνιοι δὲ (ἔλαχον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναι ἂ εἶχον) τοὺς τε ἄνδρας εὐθὺς τοὺς παρὰ σφίσιν αἰχμαλώτους ἀφίεσαν καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης πρέσβεις Ἰσχαγόραν καὶ Μηνᾶν καὶ Φιλοχαρίδαν ἐκέλευον τὸν Κλεαρίδαν τὴν Ἀμφίπολιν παραδιδόναι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοὺς ἄλλους τὰς σπονδάς, ὡς εἶρητο ἐκάστοις, δέχε-
2 σθαι. οἱ δ' οὐκ ἤθελον, νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείας εἶναι· οὐδὲ ὁ Κλεαρίδας παρέδωκε τὴν πόλιν χαριζόμενος τοῖς Χαλκιδεῦσι, λέγων ὡς οὐ δυνατὸς εἶη βία ἐκείνων παρα-
3 διδόναι. ἔλθων δὲ αὐτὸς κατὰ τάχος μετὰ πρέσβειων αὐτόθεν ἀπολογησόμενός τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἣν κατηγορῶσιν οἱ περὶ τὸν Ἰσχαγόραν ὅτι οὐκ ἐπέιθετο, καὶ ἅμα βουλόμενος εἰδέναι εἰ ἔτι μετακινήτῃ εἶη ἢ ὁμολογία, ἐπειδὴ ἤρθε κατειλημμένους, αὐτὸς μὲν πάλιν πεμπόντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κελυόντων μάλιστα μὲν καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, ὅπόσοι Πελοποννησίων ἔνεισιν ἐξαγαγεῖν, κατὰ τάχος ἐπορεύετο.

- 22 Οἱ δὲ ξύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ ἔνυχον ὄντες, καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς σπονδάς ἐκέλευον οἱ

Λακεδαιμόνιοι ποιεῖσθαι. οἱ δὲ τῇ αὐτῇ προφάσει, ἤπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀπεώσαντο, οὐκ ἔφρασαν δέξασθαι, ἢν μὴ τινας δικαιοτέρας τούτων ποιῶνται. ὡς δ' αὐτῶν οὐκ² ἐσῆχονον, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμαχίαν ἐποιοῦντο, νομίζοντες ἤμιστα ἂν σφίσι τοὺς τε Ἀργεῖους, ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, [νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ] δεινούς εἶναι (πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἐξῆν, χωρεῖν), καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ' ἂν ἠσυχάζειν. παρόντων οὖν πρέσβειων ἀπὸ τῶν³ Ἀθηναίων καὶ γενομένων λόγων ξυνέβησαν, καὶ ἐγένοντο ὄρκιοι καὶ ξυμμαχία ἥδε.

„Κατὰ τὰδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι (καὶ Ἀθη-²³ ναῖοι) πεντήκοντα ἔτη· ἢν [δὲ] τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμιοι τὴν Λακεδαιμονίων καὶ κακῶς ποιῶσι Λακεδαιμονίους, ὠφελεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὁποῖῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ δηώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἅμφω τὴν πόλεε. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. καὶ ἢν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων² γῆν ἴωσι πολέμιοι καὶ κακῶς ποιῶσιν Ἀθηναίους, ὠφελεῖν Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὅτι ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν. ἢν δὲ δηώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπ' ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἅμφω τὴν πόλεε. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. ἢν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστῆται, ἐπικουρεῖν³ Ἀθηναίους Λακεδαιμονίοις παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν. ὁμοῦνται δὲ ταῦτα οἵπερ καὶ τὰς ἄλλας σπονδὰς ὤμνον⁴ ἑκατέρων. ἀνανεοῦσθαι δὲ κατ' ἐνιαυτὸν Λακεδαιμονίους μὲν ἰόντας ἐς Ἀθήνας πρὸς τὰ Διονύσια, Ἀθηναίους δὲ ἰόντας ἐς Λακεδαίμονα πρὸς τὰ Ἰακίνθια. στήλην δὲ⁵ ἑκατέρους στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμφικλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηναίᾳ. ἢν δέ τι δοκῇ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις προσθεῖναι⁶ καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας, ὅ τι ἂν δοκῇ, εὖορξον ἀμφοτέροις εἶναι.“

Τὸν δὲ ὄρκον ὤμνον Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε· Πλει-²⁴ στοάναξ, Ἄγις, Πλεισιόλας, Δαριάγητος, Χίονις, Μεταγέννης,

Ἄκανθος, Δαίθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἄντιππος, Ἀλκινάδας, Τέλλης, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος Ἀθηναίων δὲ Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Λάχης, Νικίας, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

- ² Αὕτη ἡ ξυμμαχία ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολλῶ ὕστερον, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὸ θέρους ἦρχε τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους. ταῦτα δὲ τὰ δέκα ἔτη ὁ πρῶτος πόλεμος ξυνεχῶς γενόμενος γέγραπται.
- ²⁵ Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὸν δεκάτην πόλεμον ἐπὶ Πλειστόλα μὲν ἐν Λακεδαίμονι ἐφόρου, Ἀλκαίου δ' ἄρχοντος Ἀθήνησι, τοῖς μὲν δεξαμένοις αὐτὰς εἰρήνη ἦν, οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τινες διεκίνουν τὰ πεπραγμένα· καὶ εὐθὺς ἄλλη (τε) ταραχὴ καθίστατο τῶν ξυμμάχων πρὸς τὴν Λακε-
- ² δαίμονα, καὶ ἅμα καὶ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ Λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου ὑποπτοὶ ἐγένοντο ἔστιν ἐν οἷς οὐ
- ³ ποιοῦντες ἐκ τῶν ξυγκειμένων ἅ εἴρητο. καὶ ἐπὶ ἕξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἐκατέρων γῆν στρατεῦσαι, ἕξωθεν δὲ μετ' ἀνοκωχῆς οὐ βεβαίου ἔβλαπτον ἀλλήλους τὰ μάλιστα· ἔπειτα μέντοι καὶ ἀναγκασθέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα ἔτη σπονδὰς αὐθις ἐς πόλεμον
- ²⁶ φανερόν κατέστησαν. γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἕξῃς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θέρην καὶ χειμῶνας, μέχρι οὐ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον. ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ
- ² ξύμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ τὴν διὰ μέσου ξύμβασιν εἴ τις μὴ ἀξιῶσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιῶσει. τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθροεῖτω καὶ εὐρήσει οὐκ εἰκόσ ὄν εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι, ἐν ἣ οὔτε ἀπέδωσαν πάντα οὔτ' ἀπεδέξαντο ἅ ξυνέθεντο, ἕξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαύριον πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἀμαρτήματα ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης ξύμμαχοι οὐδὲν ἧσσον πολέμοιοι ἦσαν,
- ³ Βοιωτοὶ τε ἐχειρίαν δεχόμερον ἦγον. ὥστε ξὺν τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷ δεκάτῳ καὶ τῇ μετ' αὐτὸν ὑπόπτῳ

ἀνοκωχῆ καὶ τῷ ὕστερον ἐξ αὐτῆς πολέμῳ εὐρήσει τις
 τοσαῦτα ἔτη, λογιζόμενος κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ἡμέρας
 οὐ πολλὰς παρενεγκούσας, καὶ τοῖς ἀπὸ χρησιμῶν τι-
 λισχυρισαμένοις μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρῶς ξυμβάν. ἀεὶ γὰρ ⁴
 ἔγωγε μέμνημαι, καὶ ἀρχομένου τοῦ πολέμου καὶ μέχρι
 οὗ ἐτελεύτησε, προφερόμενον ὑπὸ πολλῶν ὅτι τοῖς ἐννέα
 ἔτη δέοι γενέσθαι αὐτόν. ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, ⁵
 αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καὶ προσέχων τὴν γνώμην
 ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι· καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν
 ἔμμαντοῦ ἔτη εἶκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν,
 καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι, καὶ οὐχ
 ἦσσαν τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν φυγὴν, καθ' ἥσυχίαν
 τι αὐτῶν μᾶλλον αἰσθῆσθαι. τὴν οὖν μετὰ τὰ δέκα ἔτη ⁶
 διαφορὰν τε καὶ ξύγχυσιν τῶν σπονδῶν καὶ τὰ ἔπειτα ὡς
 ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.

Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηχοντούτεις σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ²⁷
 ὕστερον ἢ ξυμμαχία καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου πρε-
 σβείαι, αἵπερ παρεκλήθησαν ἐς αὐτάς, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς
 Λακεδαιμόνος, [καὶ] οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον, ²
 Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους
 ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων ὡς χρή,
 ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ' ἐπὶ καταδου-
 λώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς
 Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποίηνται, ὄραν τοὺς
 Ἀργείους ὅπως σωθῆσεται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ψηφίσα-
 σθαι τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἣτις αὐτόνομός
 τέ ἐστι καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργείους
 ξυμμαχίαν ποιῆσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν, ἀπο-
 δεῖξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας καὶ μὴ
 πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς
 γίνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος. ἔφρασαν δὲ
 πολλοὺς προσχωρήσεσθαι μίσει τῶν Λακεδαιμονίων. καὶ ³
 οἱ μὲν Κορίνθιοι διδάξαντες ταῦτα ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
 οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες ἐπειδὴ ἀνήνεγκαν ²⁸
 τοὺς λόγους ἐς τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν δῆμον, ἐψηφίσαντο
 Ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας εἶλοντο δώδεκα πρὸς οὓς τὸν βουλό-
 μενον τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιῆσθαι πλὴν Ἀθηναίων
 καὶ Λακεδαιμονίων· τούτων δὲ μηδετέροις ἐξεῖναι ἄνευ
 τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι. ἐδέξαντό τε ταῦτα ²
 οἱ Ἀργεῖοι μᾶλλον, ὁρῶντες τὸν τε τῶν Λακεδαιμονίων

σφίσι πόλεμον ἐσόμενον (ἐπ' ἐξόδῳ γὰρ πρὸς αὐτοὺς αἰ
 σπονδαὶ ἦσαν) καὶ ἅμα ἐλπίσαντες τῆς Πελοποννήσου
 ἠγήσασθαι. κατὰ γὰρ τὸν χρόνον τοῦτον ἢ τε Λακεδαιμίων
 μάλιστα δὴ κακῶς ἤκουσε καὶ ὑπερώφθη διὰ τὰς ξυμ-
 φροσάς, οἳ τε Ἀργεῖοι ἄριστα ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυν-
 ἀράμενοι τοῦ Ἀττικῶν πολέμου, ἀμφοτέροις δὲ μᾶλλον
 ἐνσπονδοὶ ὄντες ἐκκαρπώσαμενοι. οἳ μὲν οὖν Ἀργεῖοι
 29 οὕτως ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας
 τῶν Ἑλλήνων. Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἳ ξύμμαχοι αὐτῶν
 πρῶτοι προσεχώρησαν δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους.
 τοῖς γὰρ Μαντινεῦσι μέρος τι τῆς Ἀρκαδίας κατέστραπτο
 ὑπήκοον, ἔτι τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμου ὄντος, καὶ
 ἐνόμιζον οὐ περιόψεσθαι σφᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους
 ἄρχειν, ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἤγον· ὥστε ἄσμενοι πρὸς τοὺς
 Ἀργεῖους ἐτρέποντο, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ
 Λακεδαιμονίοις αἰεὶ διάφορον δημοκρατουμένην τε ὥσπερ
 2 καὶ αὐτοί. ἀποστάντων δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη
 Πελοπόννησος ἐς Θροῦν καθίστατο ὡς καὶ σφίσι ποιητέον
 τοῦτο, νομίσαντες πλέον τέ τι εἰδότηας μεταστῆναι αὐτοὺς
 καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις
 τε καὶ ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς ἐγγράπτο
 εὖορχον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀρελεῖν ὅτι ἂν ἀμφοῖν
 3 τοῖν πολέοιν δοκῆ, Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις. τοῦτο
 γὰρ τὸ γράμμα μάλιστα τὴν Πελοπόννησον διεθορῶβει καὶ
 ἐς ὑποψίαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων σφᾶς βοῦλῶνται
 Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι· δίκαιον γὰρ εἶναι πᾶσι τοῖς
 4 ξυμμάχοις γεγράφθαι τὴν μετάθεσιν. ὥστε φοβούμενοι
 οἳ πολλοὶ ὤρηγντο πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι
 30 ξυμμαχίαν ποιῆσθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν
 Θροῦν τὸν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καθεσιῶτα καὶ τοὺς
 Κορινθίους διδασκάλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλ-
 λοντας σπείσασθαι πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις
 ἐς τὴν Κόρινθον, βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον,
 καὶ ἠτιῶντο τὴν τε ἐσῆγησιν τοῦ παντὸς καὶ εἰ Ἀργείοις
 σφῶν ἀποστάντες ξύμμαχοι ἔσονται, παραβίβησασθαι τε
 ἔφρασαν αὐτοὺς τοὺς ὅρκους, καὶ ἤδη ἀδικεῖν ὅτι οὐδέ-
 χονται τὰς Ἀθηναίων σπονδάς, εἰρημένον κέρριον εἶναι ὅ-
 τι ἂν τὸ πλῆθος τῶν ξυμμάχων ψηφίσῃται, ἢν μὴ τι
 2 θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ἦ. Κορίνθιοι δὲ παρόντων σφίσι
 τῶν ξυμμάχων, ὅσοι οὐδ' αὐτοὶ ἐδίξαντο τὰς σπονδάς

(παρεκάλεσαν δὲ αὐτοὺς αὐτοὶ πρότερον), ἀντέλεγον τοῖς
 Λακεδαιμονίοις, ἃ μὲν ἠδικοῦντο, οὐ δηλοῦντες ἄντικρυς,
 ὅτι οὔτε Σόλλιον σφίσι ἀπέλαβον παρ' Ἀθηναίων οὔτε
 Ἀνακτόριον, εἴ τί τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσοῦσθαι, πρόσχημα
 δὲ ποιούμενοι τοὺς ἐπὶ Θράκης μὴ προδώσειν· ὁμόσαι
 γὰρ αὐτοῖς ὄρκους ἰδίᾳ τε, ὅτε μετὰ Ποτειδαιατῶν τὸ
 πρῶτον ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὕστερον. οὕκουν παρα- 3
 βαίνειν τοὺς τῶν ξυμμάχων ὄρκους ἔφρασαν οὐκ ἐσιόντες
 ἐς τὰς τῶν Ἀθηναίων σπονδὰς· θεῶν γὰρ πίστις ὁμό-
 σαντες ἐκείνοις οὐκ ἂν εὐορκεῖν προδιδόντες αὐτούς.
 εἰρησθαι δ' ὅτι „ἦν μὴ θεῶν ἢ ἰρώων κώλυμα ἦ“·
 φαίνεσθαι οὖν σφίσι κώλυμα θεῖον τοῦτο. καὶ περὶ μὲν 4
 τῶν παλαιῶν ὄρκων τοσαῦτα εἶπον, περὶ δὲ τῆς Ἀργείας
 ξυμμαχίας μετὰ τῶν γίλων βουλευσάμενοι ποιήσειν ὅ τι
 ἂν δίκαιον ἦ. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμονίων πρόσβεις ἀν- 5
 εχώρησαν ἐπ' οἴκου. ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κορίνθῳ καὶ
 Ἀργείων πρόσβεις, οἳ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἵεναι ἐς
 τὴν ξυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ ἐς τὸν ὕστερον
 ξύλλογον αὐτοῖς τὸν παρὰ σφίσι προεῖπον ἦκειν. ἦλθε 31
 δὲ καὶ Ἡλείων πρεσβεία εὐθὺς καὶ ἐποιήσαντο πρὸς Κο-
 ρινθίους ξυμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκεῖθεν ἐς Ἄργος
 ἐλθόντες, καθάπερ προεῖρητο, Ἀργείων ξύμμαχοι ἐγένοντο.
 διαφερόμενοι γὰρ ἐτύγχανον τοῖς Λακεδαιμονίοις περὶ
 Λεπρέου. πολέμου γὰρ γενομένου ποτὲ πρὸς Ἀρκάδων 2
 τινὰς Λεπρεάταις καὶ Ἡλείων παρακληθέντων ὑπὸ Λε-
 πρεατῶν ἐς ξυμμαχίαν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς, καταλυσάν-
 των τὸν πόλεμον, Ἡλεῖοι τὴν γῆν νεμομένοις αὐτοῖς τοῖς
 Λεπρεάταις τάλαντον ἔταξαν τῷ Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀπο-
 φέρειν. καὶ μέχρι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου ἀπέφερον, ἔπειτα 3
 παυσασμένων διὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου οἱ Ἡλεῖοι ἐπ-
 ηνάγκαζον, οἱ δ' ἐτράποντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.
 καὶ δίχης Λακεδαιμονίοις ἐπιτραπέισης, ὑποτοπήσαντες
 οἱ Ἡλεῖοι μὴ ἴσον ἔξειν, ἀνέντες τὴν ἐπιτροπὴν Λεπρεα-
 τῶν τὴν γῆν ἔτεμον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐδὲν ἴσσον 4
 ἐδίδασαν αὐτονόμους εἶναι Λεπρεάτας καὶ ἀδικεῖν Ἡλείους,
 καὶ ὡς οὐκ ἐμμεινάντων τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὀπλιτῶν
 ἐσέπεμψαν ἐς Λέπρεον. οἱ δὲ Ἡλεῖοι νομιζόντες πόλιν 5
 σφῶν ἀφρασηκυῖαν δέξασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ
 τὴν ξυμμάχην προσφέροντες ἐν ἧ εἴρητο, ἃ ἔχοντες ἐς τὸν
 Ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό τινες, ταῦτα ἔχοντας καὶ

ἔξελθεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔχοντες ἀφίστανται πρὸς τοὺς Ἀργείους, καὶ τὴν ξυμμαχίαν, ὥσπερ προείρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδῆς Ἀργείων ξυμμαχοί. Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες ἡσύχαζον, περιορῶμενοι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων] καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν Ἀργείων δημοκρατίαν αὐτοῖς ὀλιγαρχουμένοις ἦσσαν ξύμφορον εἶναι τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας.

32 Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβῶντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδωσαν νέμεσθαι. Ἀηλίους δὲ κατήγαγον πάλιν εἰς Ἀῆλον, ἐνθυμούμενοι τὰς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφορὰς καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος.

2 3 καὶ Φωκῆς καὶ Λοκροὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ξυμμαχοὶ ὄντες ἔρχονται εἰς Τεγέαν ἀποστήσαντες Λακεδαιμονίων, ὀρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένετο, νομίζοντες ἅπασαν ἂν ἔχειν Πελοπόννησον. ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφρασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τεγεᾶται Λακεδαιμονίοις, οἱ Κορίνθιοι μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνείσαν τῆς φιλονικίας καὶ ὠρῶσθαι μὴ οὐδεὶς σφίσιν ἔτι τῶν ἄλλων προσχωρῆ. ὅμως δὲ ἐλθόντες εἰς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδέοντο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γίνεσθαι ξυμμάχους καὶ τᾶλλα κοινῇ πράσσειν· τὰς τε δεχημέρους ἐπισπονδάς, αἱ ἦσαν Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς πρὸς ἀλλήλους οὐ πολλῷ ὕστερον γεγόμεναι [τούτων] τῶν πεντηκοντουτίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ Κορίνθιοι τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐχειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἄνευ αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ δεομένων τῶν Κορινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ξυμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων οὐκ ἠύροντο τὰς δεχημέρους σπονδάς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίοις εἶναι σπονδάς, εἴτερ Λακεδαιμονίων

7 εἰσὶ ξυμμαχοί. Βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπέειπον τὰς δεχημέρους, ἀξιούντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων ξυνθέσθαι σφίσι· Κορινθίοις δὲ ἀνοχωρῆ ἄσπονδος ἦν πρὸς Ἀθηναίους.

33 Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεὶ ἐστρά-

τευσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Πausανίου Λακεδαιμονίων βασιλέως ἡγουμένου, τῆς Ἀρκαδίας ἐς Παρρασίους Μαντινέων ὑπηκόους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικαλεσαμένων σφῶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος ἀναιρήσοντες, ἦν δύνωνται, ὃ ἐτείχισαν Μαντινῆς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουν, ἐν τῇ Παρρασιῇ κείμενον ἐπὶ τῇ Σκιριτίδι τῆς Λακωνικῆς. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν Παρρασίων² ἐδῆρουν, οἱ δὲ Μαντινῆς τὴν πόλιν Ἀργείοις φύλαξι παραδόντες αὐτοὶ τὴν Ξυμιαχίαν ἐφρούρουν· ἀδύνατοι δ' ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν Κυψέλοις τεῖχος καὶ τὰς ἐν Παρρασίαις πόλεις ἀπῆλθον. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς τε Παρρασίους³ αὐτονόμους ποιήσαντες καὶ τὸ τεῖχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους, ἤδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ³⁴ Θράκης μετὰ Βρασίδου ἐξεληθόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλεαρίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκόμισεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν μετὰ Βρασίδου Ἑλλώτας μαχεσαμένους ἔλευθέρους εἶναι καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται· καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμῶδων ἐς Λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἡλείας, ὄντες ἤδη διάφοροι Ἡλείοις· τοὺς δ' ἐκ τῆς νήσου² ληφθέντας σφῶν καὶ τὰ ὄπλα παραδόντας, δεῖσαντες μὴ τι διὰ τὴν Ξυμφορὰν νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτερίσωσιν, ἤδη καὶ ἀρχὰς τινας ἔχοντας ἀτίμους ἐποίησαν, ἀτίμιαν δὲ τοιάνδε ὥστε μίτε ἀρχεῖν μίτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίους εἶναι. ὕστερον δὲ αὖθις χρόνῳ ἐπίτιμοι ἐγένοντο.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Θυσσὸν τὴν ἐν τῇ Ἄθῳ Ἀκτῇ³⁵ Διῆς εἶλον, Ἀθηναίων οὖσαν Ξυμιαχόν.

Καὶ τὸ θέρος τοῦτο πᾶν ἐπιμιξία μὲν ἦσαν τοῖς² Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις, ὑπώπτερον δὲ ἀλλήλους εὐθὺς μετὰ τὰς σπονδὰς οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. τὴν γὰρ Ἀμφίπολιν πρότεροι λαχόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι³ ἀποδιδόμει καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀπεδεδώκεσαν, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ Θράκης παρείχον Ξυμμάχους τὰς σπονδὰς δεχομένους οὐδὲ Βοιωτοὺς οὐδὲ Κορινθίους, λέγοντες αἰεὶ ὡς μετ' Ἀθηναίων τούτους, ἦν μὴ θάλωσι, κοινῇ ἀναγκάσουσι· χρόνους τε προύθεντο ἀνευ Ξυγγραφῆς ἐν οἷς χορῆν τοὺς μὴ ἐσιόντας ἀμφοτέροις πολεμίους εἶναι. τούτων οὖν⁴

- ὄρωντες οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον, ὑπώπτευον
 τοὺς Λακεδαιμονίους μηδὲν δίκαιον διανοεῖσθαι, ὥστε
 οὔτε Πύλον ἀπαιτούντων αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς ἐκ τῆς νήσου δεσμώτας μετεμέλοντο ἀποδεδωκότες,
 5 τὰ τε ἄλλα χωρία εἶχον, μένοντες ἕως σφίσι κάκεινοι
 ἔφρασαν πεποιθέναι· τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι δεσμώτας ὄντας
 Ἀθηναίων ἀποδοῦναι καὶ τοὺς ἐπὶ Θράκης στρατιώτας
 ἀπαγαγεῖν καὶ εἴ του ἄλλου ἐγκρατεῖς ἦσαν· Ἀμφιπόλεως
 δὲ οὐκ ἔφρασαν κρατεῖν ὥστε παραδοῦναι, Βοιωτοὺς δὲ
 πειράσεσθαι καὶ Κορινθίους ἐς τὰς σπονδάς ἐσαγαγεῖν
 καὶ Πάνακτον ἀπολαβεῖν, καὶ Ἀθηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν
 6 Βοιωτοῖς ἀχμάλωτοι κοιμεῖν. Πύλον μέντοι ἤξιουν σφίσιν
 ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μή, Μεσσηνίους γε καὶ τοὺς Εἰλωτας
 ἐξαγαγεῖν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπὸ Θράκης, Ἀθηναίους
 7 δὲ φρουρεῖν τὸ χωρίον αὐτούς, εἰ βούλονται. πολλὰς δὲ
 καὶ πολλῶν λόγων γενομένων ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἔπεισαν
 τοὺς Ἀθηναίους ὥστε ἐξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσσηνίους
 καὶ τοὺς ἄλλους [Εἰλωτὰς τε καὶ] ὅσοι ἠὔτομολίχεσαν
 ἐκ τῆς Λακωνικῆς· καὶ κατόπισαν αὐτοὺς ἐν Κρανίοις τῆς
 8 Κεφαλληνίας. τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο ἰσυχία ἦν καὶ
 ἔφοδοι παρ' ἀλλήλους.
- 36 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος (ἔτυχον γὰρ ἔφοροι
 ἕτεροι καὶ οὐκ ἐφ' ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο ἄρχοντες ἦδη
 καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς) ἐλθουσῶν πρε-
 σβειῶν ἀπὸ τῆς ξυμμαχίδος καὶ παρόντων Ἀθηναίων καὶ
 Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ πολλὰ ἐν ἀλλήλοις εἰπόντων
 καὶ οὐδὲν ξυμβάντων, ὡς ἀπῆσαν ἐπ' οἴκου, τοῖς Βοιωτοῖς
 καὶ Κορινθίοις Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης, οὗτοι οἵπερ τῶν
 ἐφόρων ἐβούλοντο μάλιστα διαλύσαι τὰς σπονδάς, λόγους
 ποιοῦνται ἰδίους, παραινοῦντες ὅτι μάλιστα ταῦτά τε
 γινώσκειν καὶ πειροῦσθαι Βοιωτὰς, Ἀργείων γενομένους
 πρῶτον αὐτοὺς ξυμμάχους, αὐτοὺς μετὰ Βοιωτῶν Ἀργείους
 Λακεδαιμονίοις ποιῆσαι ξυμμάχους· οὕτω γὰρ ἵκισι' ἂν
 ἀναγκασθῆναι Βοιωτοὺς ἐς τὰς Ἀττικὰς σπονδάς ἐσελθεῖν·
 ἐλέσθαι γὰρ (ἂν) Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς [Ἀθηναίων]
 ἔχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν Ἀργείους σφίσι
 φίλους καὶ ξυμμάχους γενέσθαι. τὸ γὰρ Ἄργος αἰεὶ ἠπί-
 στανιο ἐπιθυμοῖντας τοὺς Λακεδαιμονίους καλῶς σφίσι
 φίλιον γενέσθαι, ἰγουμενούς τὸν ἔξω Πελοποννήσου πόλε-

μον ῥάω ἂν εἶναι. τὸ μέντοι Πάνακτον ἐδέοντο *Βοιωτοὺς 2
 ὅπως παραδώσουσι Λακεδαιμονίοις, ἵνα ἀντ' αὐτοῦ Πύλον,
 ἣν δύνωνται, ἀπολαβόντες ῥᾶον καθιστῶνται Ἀθηναίοις
 ἐς πόλεμον. καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι ταῦτα 37
 ἐπεσταλμένοι ἀπὸ τε τοῦ Ξενάρους καὶ Κλεοβούλου καὶ
 ὅσοι φίλοι ἦσαν αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε ἀπαγ-
 γεῖλαι ἐπὶ τὰ κοινά, ἐκάτεροι ἀνεχώρουν. Ἀργείων δὲ δύο 2
 ἄνδρες τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπιόντας αὐ-
 τοὺς καθ' ὁδὸν καὶ συγγενόμενοι ἐς λόγους ἦλθον, εἴ πως
 οἱ Βοιωτοὶ σφίσι ξύμμαχοι γένοιτο, ὥσπερ Κορίνθιοι
 καὶ Ἡλεῖοι καὶ Μαντινῆς· νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχω-
 ρήσαντος ῥαδίως ἦδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι καὶ
 πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῶ λόγῳ χρωμέ-
 νους, καὶ εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι. τοῖς δὲ τῶν Βοιωτῶν 3
 πρέσβεσιν ἀκούουσιν ἤρεσκε· κατὰ τύχην γὰρ ἐδέοντο
 τούτων ὦνπερ καὶ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος αὐτοῖς φίλοι
 ἐπεστάλκεσαν. καὶ οἱ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ὡς ἦσθοντο
 αὐτοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμ-
 ψουσιν ἐς Βοιωτούς, ἀπῆλθον. ἀριζόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ 4
 ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχαις τὰ τε ἐκ τῆς Λακεδαίμονος
 καὶ τὰ ἀπὸ τῶν συγγενομένων Ἀργείων· καὶ οἱ βοιω-
 τάρχαι ἠρέσκοντό τε καὶ πολλῶ προθυμότεροι ἦσαν, ὅτι
 ἀμφοτέρωθεν ξυρεβεβήκει αὐτοῖς τοὺς τε φίλους τῶν
 Λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀργείους
 ἐς τὰ ὁμοῖα σπεύδειν. καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον πρέσβεις 5
 παρήσαν Ἀργείων τὰ εἰρημμένα προχαλούμενοι· καὶ αὐτοὺς
 ἀπέπεμψαν ἐπαινέσαντες τοὺς λόγους οἱ βοιωτάρχαι καὶ
 πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀποστελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας ἐς
 Ἄργος. ἐν δὲ τούτῳ ἐδόκει πρῶτον τοῖς βοιωτάρχαις 38
 καὶ Κορίνθιοις καὶ Μεγαρεῦσι καὶ τοῖς ἀπὸ Θράκης
 πρέσβεσιν ὁμόσαι ὄρκους ἀλλήλοις ἢ μὴν ἐν τε τῶ παρα-
 τυχόντι ἀμνηεῖν τῶ δεομένῳ καὶ μὴ πολεμήσειν τῷ μηδὲ
 ξυμβήσεσθαι ἄνευ κοινῆς γνώμης, καὶ οὕτως ἦδη τοὺς
 Βοιωτοὺς καὶ Μεγαρέας (τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν) πρὸς τοὺς
 Ἀργείους σπένδεσθαι. πρὶν δὲ τοὺς ὄρκους γενέσθαι οἱ 2
 βοιωτάρχαι ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρασι βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν
 ταῦτα, αἵπερ ἅπαν τὸ κῆρος ἔχουσι, καὶ παρήγουν γενέ-
 σθαι ὄρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐπ' ὠφελίᾳ
 σφίσι ξυνομνύειν. οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν 3
 ὄντες οὐ προσδέχονται τὸν λόγον, δεδιότες μὴ ἐναντία

- Λακεδαιμονίοις ποιήσωσι τοῖς ἐκείνων ἀφροστώσι Κορινθίοις ξυνομνόντες· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρχαι τὰ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος, ὅτι τῶν τε ἐφόρων Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν Ἀργείων πρῶτον καὶ Κορινθίων γενομένους ξυμμάχους ὕστερον μετ' αὐτῶν Λακεδαιμονίων γίνεσθαι, οἴομενοι τὴν βουλὴν, κὰν μὴ εἴπωσιν, οὐκ ἄλλα ψηφιεῖσθαι ἢ ἅ σφίσι προδιαγνόντες
- 4 παραινοῦσιν. ὡς δὲ ἀντίστη τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἀπὸ Θράκης πρέσβεις ἀπρακτοὶ ἀπῆλθον, οἱ δὲ βοιωτάρχαι, μέλλοντες πρότερον, εἰ ταῦτα ἔπεισαν, καὶ τὴν ξυμμαχίαν πειράσεσθαι πρὸς Ἀργείους ποιεῖν, οὐκέτι ἐσῆνεγχαν περὶ Ἀργείων ἐς τὰς βουλὰς, οὐδὲ ἐς τὸ Ἄργος τοὺς πρέσβεις οὓς ὑπέσχοντο ἔπεμπον, ἀμέλεια δέ τις ἐνῆν καὶ διατριβὴ τῶν πάντων.
- 39 Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ Μηθύβεραν Ὀλύνθιοι Ἀθηναίων φρουρούντων ἐπιδραμόντες εἶλον.
- 2 Μετὰ δὲ ταῦτα (ἐγίγνοντο γὰρ αἰεὶ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ ὧν εἶχον ἀλλήλων) ἐλπίζοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ Πάνακτιον Ἀθηναῖοι παρὰ Βοιωτῶν ἀπολάβοιεν, κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ Πύλον, ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς πρεσβεύομενοι καὶ ἐδέοντο σφίσι Πάνακτιόν τε καὶ τοὺς Ἀθηναίων δεσμιώτας παραδοῦναι,
- 3 ἵνα ἀντ' αὐτῶν Πύλον κομίσωνται. οἱ δὲ Βοιωτοὶ οὐκ ἔφρασαν ἀποδώσειν, ἣν μὴ σφίσι ξυμμαχίαν ἰδίαν ποιήσωνται ὡσπερ Ἀθηναίοις. Λακεδαιμόνιοι δὲ εἰδότες μὲν ὅτι ἀδικήσουσιν Ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων μήτε σπένδεσθαι τι μήτε πολεμεῖν, βουλόμενοι δὲ τὸ Πάνακτοι παραλαβεῖν ὡς τὴν Πύλον ἀντ' αὐτοῦ κομιούμενοι, καὶ ἅμα τῶν ξυγγέαι σπενδόντων τὰς σπονδὰς προθυμουμένῳ τὰ ἐς Βοιωτοὺς, ἐποίησαντο τὴν ξυμμαχίαν, τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἕαρ· καὶ τὸ Πάνακτον εὐθύς καθηρεῖτο. καὶ ἐνδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.
- 40 Ἄμα δὲ τῷ ἦρι εὐθύς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Ἀργεῖοι, ὡς οἱ τε πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν οὓς ἔφρασαν πέμψειν οὐχ ἦχον, τό τε Πάνακτιον ἦσαντο καθαιρούμενον καὶ ξυμμαχίαν ἰδίαν γεγενημένην τοῖς Βοιωτοῖς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔδεισαν μὴ μοιρωθῶσι καὶ ἐς
- 2 Λακεδαιμονίους πᾶσα ἢ ξυμμαχία χωρήσῃ· τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ᾔοντο πεπεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τό τε Πάνακτιον καθελεῖν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς ἐσιέναι,

τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα, ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθη-
 ναίους ἔτι σφίσι εἶναι ξυμμαχίαν ποιήσασθαι, πρότερον
 ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφορῶν, εἰ μὴ μείνειαν αὐτοῖς αἰ
 πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδαί, τοῖς γοῦν Ἀθηναίοις ξύμ-
 μαχοι ἔσσεσθαι. ἀποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι καὶ 3
 φοβούμενοι μὴ Λακεδαιμονίοις καὶ Τεγεάταις, Βοιωτοῖς
 καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμῶσι, πρότερον οὐ δεχόμενοι τὰς
 Λακεδαιμονίων σπονδὰς, ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες τῆς
 Πελοποννήσου ἠγήσεσθαι, ἔπεμπον ὡς ἐδύναντο τάχιστα
 ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὐστροφον καὶ Αἰσωνα,
 οἱ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι, ἠγούμενοι ἐκ
 τῶν παρόντων κράτιστα πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς
 ποιησάμενοι, ὅπῃ ἂν ξυγχωρῇ, ἤσυχίαν ἔχειν. καὶ οἱ 41
 πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν λόγους ἐποιοῦντο πρὸς τοὺς
 Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ἂν σφίσι αἰ σπονδαί γίγνοιτο.
 καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι ἠξίουσαν δίκης ἐπιτροπήν 2
 σφίσι γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τινὰ ἢ ἰδιώτην περὶ τῆς
 Κυνοραίας γῆς, ἧς αἰεὶ πέρι διαφέρονται μεθορίας οὔσης
 (ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ Θυρέαν καὶ Ἀνθήρην πόλιν, νέμονται δ'
 αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι). ἔπειτα δ' οὐκ ἐόντων Λακεδαιμο-
 νίων μεινῆσθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ βούλονται σπένδεσθαι
 ὥσπερ πρότερον, ἐτοιμοὶ εἶναι, οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις τάδε
 ὁμῶς ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαιμονίους ξυγχωρῆσαι, ἐν
 μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιήσασθαι ἔτη πεντήκοντα,
 ἐξεῖναι δ' ὅποτεροισοῦν προκαλεσαμένοις, μήτε νόσου
 οὔσης μήτε πολέμου Λακεδαίμονι καὶ Ἀργεῖ, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς γῆς ταύτης, ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε, ὅτε αὐτοὶ
 ἐκάτεροι ἠξίωσαν νικᾶν, διώκειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω
 τῶν πρὸς Ἄργος καὶ Λακεδαίμονα ὄρων. τοῖς δὲ Λακε- 3
 δαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα,
 ἔπειτα (ἐπεθύμουν γὰρ τὸ Ἄργος πάντως φίλιον εἶναι)
 ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἠξίουσαν καὶ ξυνεγράψαντο. ἐκέλευον
 δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν, ἐς τὸ
 Ἄργος πρῶτον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει,
 καὶ ἦν ἀρέσκοντα ἢ, ἵκειν ἐς τὰ Υακίνθια τοὺς ὄρους
 ποιησομένους. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ 42
 τούτῳ ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτα ἔπρασσον οἱ πρέσβεις τῶν
 Λακεδαιμονίων Ἄνδρομέδης καὶ Φαίδιμος καὶ Ἀντιμενίδας,
 οὓς ἔδει τὸ Πάνακτον καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρὰ Βοιωτῶν
 παραλαβόντας Ἀθηναίοις ἀποδοῦναι, τὸ μὲν Πάνακτον

ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν αὐτῶν καθηρημένον ἠῦρον, ἐπὶ προ-
 φράσει ὡς ἦσαν ποτε Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς ἐκ διαφορᾶς
 περὶ αὐτοῦ ὄρκοι παλαιοὶ μηδετέρους οἰκεῖν τὸ χωρίον
 ἀλλὰ κοινῇ νέμειν, τοὺς δ' ἄνδρας οὓς εἶχον αἰχμαλώτους
 Βοιωτοὶ Ἀθηναίων παραλαβόντες οἱ περὶ τὸν Ἄνδρομέδην
 ἐκόμισαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀπέδωκαν, τοῦ τε Πανάκτου
 τὴν καθάρεισιν ἔλεγον αὐτοῖς, νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀπο-
 διδόναι· πολέμιον γὰρ οὐκέτι ἐν αὐτῷ Ἀθηναίοις οἰκη-
 2 σειν οὐδένα. λεγομένων δὲ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι δεινὰ
 ἐποίουν, νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦ
 τε Πανάκτου τῇ καθάρεισιν, ὃ ἔδει ὀρθῶν παραδοῦναι,
 καὶ πυνθανόμενοι ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ξυμμαχίαν
 πεποιήνται φάσκοντες πρότερον κοινῇ τοὺς μὴ δεχομέ-
 νους τὰς σπονδὰς προσαναγκάσειν. τὰ τε ἄλλα ἐσκόπον
 ὅσα ἐξελελοίπεσαν τῆς ξυμθήκης καὶ ἐνόμιζον ἐξηπατῆ-
 σθαι, ὥστε χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι
 ἀπέπεμψαν.

- 43 Κατὰ τοιαύτην δὴ διαφορὰν ὄντων τῶν Λακεδαιμονίων
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι
 2 λῦσαι τὰς σπονδὰς εὐθὺς ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ ἄλλοι τε
 καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικία μὲν ἔτι τότε ὦν
 νέος ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος·
 ᾧ ἰδόκει μὲν καὶ ἄμεινον εἶναι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους
 μᾶλλον χωρεῖν, οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ φρονήματι φιλονικῶν
 ἤγαντιοῦτο, ὅτι Λακεδαιμόνιοι διὰ Νικίου καὶ Λάχης
 ἐπραξαν τὰς σπονδὰς, ἑαυτὸν κατὰ τε τὴν νεότητά ὑπερ-
 ιδόντες καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὐσαν οὐ
 τιμήσαντες, ἦν τοῦ πάππου ἀπειπόντος αὐτὸς τοὺς
 ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους θεραπεύων διανοεῖτο
 3 ἀνανεώσασθαι. πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασσοῦσθαι τό-
 τε πρῶτον ἀντιεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαι-
 μονίους, ἀλλ' ἵνα Ἀργεῖους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι
 καὶ αὐθις ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἴωσι, τούτου ἕνεκα
 σπένδεσθαι αὐτούς, καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο,
 πέμπει εὐθὺς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ, κελεύων ὡς τάχιστα ἐπὶ
 τὴν ξυμμαχίαν προκαλουμένους ἦζειν μετὰ Μαντινέων
 καὶ Ἡλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ξυμπράξων τὰ
 41 μάλιστα. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας καὶ
 ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίων πραχθεῖσαν τὴν τῶν
 Βοιωτῶν ξυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθ-

ἐστιῶτας αὐτοὺς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν
 Λακεδαίμονι πρέσβειων, οἱ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυ-
 χον ἀπόντες, ἠμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον
 τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι φίλιαν ἀπὸ
 παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην ὥσπερ καὶ αὐτοὶ καὶ δύνα-
 μιν μεγάλην ἔχουσαν [τὴν κατὰ Θάλασσαν] ξυμπολεμήσειν
 σφίσιν, ἣν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. ἔπεμπον οὖν εὐθὺς 2
 πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας· ξυ-
 επρεσβεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἡλεῖοι καὶ Μαντινῆς. ἀφίζοντο 3
 δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος, δοκοῦντες
 ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, Φιλοχαρίδας καὶ Λέων
 καὶ Ἐνδιος, δεισαντες μὴ τὴν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι
 πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ποιήσονται, καὶ ἅμα Πύλον ἀπαιτή-
 σοντες ἀντὶ Πανάκτου, καὶ περὶ τῆς Βοιωτῶν ξυμμαχίας
 ἀπολογησόμενοι ὡς οὐκ ἐπὶ κακῶ τῶν Ἀθηναίων ἐποιή-
 σαντο. καὶ λέγοντες ἐν τῇ βουλῇ περὶ τε τούτων καὶ ὡς 45
 αὐτοκράτορες ἦκουσι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφό-
 ρων, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐφόβουν μὴ καί, ἣν ἐς τὸν δῆμον
 ταῦτά λέγωσιν, ἐπαγάγωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῆ ἢ
 Ἀργείων ξυμμαχία. μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς τοιόνδε τι 2
 ὁ Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει πίστιν αὐτοῖς
 δοῦς, ἣν μὴ ὁμολογήσωσιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες
 ἦκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν (πέσειν γὰρ αὐτὸς
 Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ νῦν ἀντιλέγειν) καὶ τᾶλλα ξυναλ-
 λάξειν. βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίου τε ἀποστῆσαι 3
 ταῦτα ἔπρασσε καὶ ὅπως, ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς
 ὡς οὐδὲν ἀληθὲς ἐν νῦν ἔχουσιν οὐδὲ λέγουσιν· οὐδέποτε
 ταῦτά, τοὺς Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ξυμμα-
 χους ποιήσῃ. καὶ ἐγένετο οὕτως. ἐπειδὴ γὰρ ἐς τὸν δῆμον 4
 παρελθόντες καὶ ἐπερωτώμενοι οὐκ ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ
 βουλῇ αὐτοκράτορες ἦκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠγείχοντο,
 ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῶ μᾶλλον ἢ πρότερον κατα-
 βουώντιος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσίχονόν τε καὶ ἐτοιμοὶ
 ἦσαν εὐθὺς παραγαγόντες τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς μετ'
 αὐτῶν ξυμμαχους ποιεῖσθαι· σεισμοῦ δὲ γενομένου πρὶν
 τι ἐπικυρωθῆναι, ἢ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη. τῇ δ' 46
 ὑστεραίᾳ ἐκκλησία ὁ Νικίας, καίπερ [τῶν Λακεδαιμονίων
 αὐτῶν ἡπατημένων] καὶ αὐτὸς ἐξηπατημένος περὶ τοῦ μὴ
 αὐτοκράτορας ὁμολογήσαι ἦκειν, ὅμως τοῖς Λακεδαιμονίοις
 ἔφη χοῖραι φίλους μᾶλλον γίγρεσθαι, καὶ ἐπισχόντας τὰ

- πρὸς Ἀργείους πέμψαι ἔτι ὡς αὐτοὺς καὶ εἰδέναι ὅ τι
 διανοοῦνται, λέγων ἐν μὲν τῷ σφετέρῳ καλῶ, ἐν δὲ τῷ
 ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι· σφίσι μὲν
 γὰρ εὖ ἐστῶτων τῶν πραγμάτων ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἄριστον
 εἶναι διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν, ἐκείνοις δὲ δυστυ-
 2 χοῦσιν ὅτι τάχιστα εὖρημα εἶναι διακινδυνεύσαι. ἔπεισέ
 τε πέμψαι πρέσβεις, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, κελύσοντας Λακε-
 δαιμονίους, εἴ τι δίκαιον διανοοῦνται, Πάνακτιόν τε ὁρθὸν
 ἀποδιδόναι καὶ Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν
 ἀνεῖναι, ἣν μὴ ἔς τὰς σπονδὰς ἐσίωσι, καθάπερ εἴρητο
 3 ἄνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι
 καὶ σφεῖς, εἰ ἐβούλοντο ἀδικεῖν, ἤδη ἂν Ἀργείους ξυμμά-
 χους πεποιῆσθαι, ὡς παρεῖναι γ' αὐτοὺς αὐτοῦ τούτου
 ἕνεκα. εἴ τέ τι ἄλλο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπιστείλαντες
 4 ἀπέπεμψαν τοὺς περὶ τὸν Νικίαν πρέσβεις. καὶ ἀφικο-
 μένων αὐτῶν καὶ ἀπαγγειλάντων τά τε ἄλλα καὶ τέλος
 εἰπόντων ὅτι, εἰ μὴ τὴν ξυμμαχίαν ἀνήσουσι Βοιωτοῖς μὴ
 ἐσιοῦσιν ἔς τὰς σπονδὰς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ Ἀργείους
 καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους, τὴν μὲν ξυμμαχίαν οἱ
 Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς οὐκ ἔφασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούν-
 των τῶν περὶ τὸν Ξενάρη τὸν ἔρορον ταῦτα γίνεσθαι,
 καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, τοὺς δὲ ὅρκους
 δεομένου Νικίου ἀνενεώσαντο· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πάντα
 ἀτελεῖ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῇ, ὅπερ καὶ ἐγένετο,
 5 αἴτιος δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδῶν.
 ἀναχωρήσαντός τε αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν
 ἐκ τῆς Λακεδαιμονος πεπραγμένον, εὐθὺς δι' ὄργης εἶχον,
 καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι (ἔτυχον γὰρ παρόντες οἱ Ἀργεῖοι
 καὶ οἱ ξυμμαχοὶ, παραγαγόντος Ἀλκιβιάδου), ἐποίησαντο
 σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε.
- 47 „Σπονδὰς ἐποίησαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀρ-
 γεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι, ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν
 ξυμμάχων ὧν ἄρχουσιν ἐκάτεροι, ἰσόλους καὶ ἀβλαβεῖς
 2 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ὅπλα [δὲ] μὴ ἐξέστω
 ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργείους καὶ Ἡλείους καὶ
 Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ὧν ἄρχουσιν Ἀθηναῖοι, μήτε Ἀθηναίους καὶ
 τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀργείους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας
 3 καὶ τοὺς ξυμμάχους, τέχνη μηδὲ μηχανῇ μηδεμιᾶ. κατὰ
 τάδε ξυμμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους

καὶ Μαντινέας ἑκατὸν ἔτη· ἦν πολέμοιο ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργείους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας Ἀθήναζε, καθ' ὃ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Ἀθηναῖοι, τρόπον ὁποῖω ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴχονται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾶ τῶν πόλεων, ἦν μὴ ἀπάσαις δοκῆ. βοηθεῖν ⁴ δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἄργος καὶ Μαντινείαν καὶ Ἥλιν, ἦν πολέμοιο ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν Ἡλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων, καθ' ὃ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὐταί, τρόπον ὁποῖω ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἦν δὲ δηώσαντες οἴχονται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀθηναίοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἦν μὴ ἀπάσαις δοκῆ ταῖς πόλεσιν. ὕπλα ⁵ δὲ μὴ ἔαν ἔχοντας διέμειναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρως αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι [μηδὲ κατὰ Θάλασσαν], ἦν μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἀπασῶν τὴν δίοδον εἶναι, Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων καὶ Μαντινέων καὶ Ἡλείων. τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἢ πόλις ⁶ ἢ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν σῖτον, ἐπὶν ἔλθῃ ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγέλλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀπιούσι κατὰ ταῦτά· ἦν δὲ πλείονα βούλωνται χρόνον τῆ στρατιᾶ χρῆσθαι, ἢ πόλις ἢ μεταπεμψαμένη διδότω σῖτον, τῷ μὲν ὀπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότη τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγυναίους τῆς ἡμέρας ἐκάστης, τῷ δ' ἵππεϊ δραχμὴν Αἰγυναίαν. ἢ δὲ πόλις ἢ μεταπεμψαμένη τὴν ἡγεμονίαν ⁷ ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ αὐτῆς ὁ πόλεμος ᾖ. ἦν δὲ ποι δόξη ταῖς πόλεσι κοινῇ στρατεύεσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις ταῖς πόλεσιν. ὁμόσαι δὲ τὰς σπονδὰς ⁸ Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τούτων κατὰ πόλεις ὁμνόντων. ὁμνόντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελείων. ὁ δὲ ὄρκος ἔστω ὅδε· „ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ κατὰ τὰ ξυγγείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ ἀδόλως, καὶ οὐ παραβήσομαι τέχνη οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾶ.“ ὁμνόντων δὲ Ἀθήρησι μὲν ⁹

ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἔνδημοι ἀρχαί, ἔξορκούντων δὲ οἱ πρῶ-
 ταιεῖς· ἐν Ἄργει δὲ ἡ βουλὴ καὶ οἱ ὀγδοήκοντα καὶ αἱ
 ἀρτυναί, ἔξορκούντων δὲ οἱ ὀγδοήκοντα· ἐν δὲ Μαντινείᾳ
 οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἔξορκούν-
 των δὲ οἱ Θεωροὶ καὶ οἱ πολέμαρχοι· ἐν δὲ Ἥλιδι οἱ
 δημιουργοὶ [καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες] καὶ οἱ ἔξακόσιοι,
 ἔξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ Θεοδοφύλακες.
 10 ἀνανεοῦσθαι δὲ τοὺς ὄρκους Ἀθηναίους μὲν ἰόντας ἔς
 Ἥλιν καὶ ἔς Μαντινείαν καὶ ἔς Ἄργος τριάκοντα ἡμέραις
 πρὸ Ὀλυμπίων, Ἀργεῖους δὲ καὶ Πλείους καὶ Μαντινέας
 ἰόντας Ἀθήναζε δέκα ἡμέραις πρὸ Παναθηναίων τῶν
 11 μεγάλων. τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδιῶν καὶ
 τῶν ὄρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ
 Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖους δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ
 Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαντινέας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ
 ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίασι στήλην χαλ-
 12 κῆν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί. ἔὰν δέ τι δοκῇ ἄμεινον
 εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσθεῖναι πρὸς τοῖς ξυγκει-
 μένοις, ὅ τι ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις κοινῇ βου-
 λευομέναις, τοῦτο κύριον εἶναι.“

48 Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία οὕτως ἐγένετο. καὶ αἱ
 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων οὐκ ἀπέσθησαν τοῦτου
 2 ἕνεκα οὐδ' ὑφ' ἑτέρων. Κορίνθιοι δὲ Ἀργείων ὄντες
 ξύμμαχοι οὐκ ἐσῆλθον ἔς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ
 τούτου Πλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας,
 τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν,
 ἀρχεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτην γενομένην ἐπιμαχίαν,
 3 ἀλλήλοις βοηθεῖν, ξυνεπιστρατεύειν δὲ μηδενί. οἱ μὲν
 Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστησαν τῶν ξυμμαχίων καὶ πρὸς
 τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην εἶχον.

49 Ὀλύμπια δ' ἐγένετο τοῦ θέρους τούτου, οἷς Ἄνδρο-
 σθένης Ἀρχὴς παγχαίριον τὸ πρῶτον ἐνίκα· καὶ Λακεδαι-
 μόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Πλείων εἶρχθησαν ὥστε μὴ θύειν
 μηδ' ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτινοντες τὴν δίκην αὐτοῖς ἣν
 ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ Πλείοι καταδικάζουσιν αὐτῶν,
 φράσσοντες σφῶν ἐπὶ Φύρκον τε τεῖχος ὄπλα ἐπενεγκεῖν
 καὶ ἔς Λέπρεον αὐτῶν ὀπλίτας ἐν ταῖς Ὀλυμπιακαῖς
 σπονδαῖς ἐπέμψαι. ἡ δὲ καταδίκη δισχίλια μυαῖ ἴσαν,
 κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕναστον δύο μυαῖ, ὥσπερ ὁ νόμος ἔχει.
 2 Λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμψαντες ἀντέλεγον μὴ

δικαίως σφῶν καταδεδικάσθαι, λέγοντες μὴ ἐπιγγέλθαι
 πω ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδὰς, ὅτ' ἐσέπεμψαν τοὺς
 ὀπλίτας. Ἡλεῖοι δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐχειρίαν ἤδη 3
 ἔφρασαν εἶναι (πρώτοις γὰρ σφίσι αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσι),
 καὶ ἵσχυαζόντων σφῶν καὶ οὐ προσδεχομένων ὡς ἐν
 σπονδαῖς, αὐτοὺς λαθεῖν ἀδικήσαντας. οἱ δὲ Λακεδαιμό- 4
 νιοι ὑπελάμβανον οὐ χρεῶν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγεῖλαι ἔτι
 ἐς Λακεδαίμονα, εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς, ἀλλ'
 οὐχ ὡς νομίζοντας τοῦτο δοῦναι, καὶ ὄπλα οὐδαμῶσε ἔτι
 αὐτοῖς ἐπενεγεῖν. Ἡλεῖοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἶχοντο, 5
 ὡς μὲν οὐκ ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται
 σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τό τε αὐτῶν μέρος ἀφιέναι
 τοῦ ἀγῶνι καὶ ὃ κῆ θεῶ γίγνεται αὐτοῖ ὑπὲρ ἐκείνων
 ἐπίσειν. ὡς δ' οὐκ ἐσῆζονον, αὐθις τάδε ἤξιον, Λέπρεον 50
 μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται, ἀναβάτας δὲ ἐπὶ
 τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦν-
 ται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομόσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων
 ἢ μὴ ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. ὡς δὲ οὐδὲ 2
 ταῦτα ἤθελον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ
 [θυσίας καὶ ἀγῶνων] καὶ οἴζοι ἔθνον, οἱ δὲ ἄλλοι Ἑλληνας
 ἐθεώρουν πλὴν Λεπρεατῶν. ὅμως δὲ οἱ Ἡλεῖοι δεδιότες 3
 μὴ βία θύσωσι, ξὺν ὄπλοις τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον·
 ἤλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς, χίλιοι ἑκα-
 τέρων, καὶ Ἀθηναίων ἱππῆς, οἱ ἐν Ἀρπίνῃ ὑπέμενον
 τὴν ἑορτήν. δέος δ' ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα μὴ ξὺν 4
 ὄπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
 καὶ Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου, Λακεδαιμόνιος, ἐν τῷ ἀγῶνι
 ὑπὸ τῶν ῥαβδούχων πληγὰς ἔλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ
 ἑαυτοῦ ζεύγους καὶ ἀνακηρυχθέντος Βοιωτῶν δημοσίου
 κατὰ τὴν οὐκ ἔξουσίαν τῆς ἀγωνίσεως, προσελθὼν ἐς τὸν
 ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον, βουλόμενος δηλῶσαι ὅτι
 ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἄρμα· ὥστε πολλῶ δὴ μᾶλλον ἐπεφρόβητο
 πάντες καὶ ἐδόξει τι νέον ἔσεσθαι. οἱ μέντοι Λακεδαι-
 μόνιοι ἠσύχασάν τε καὶ ἡ ἑορτὴ αὐτοῖς οὕτω διήλθεν. ἐς 5
 δὲ Κόρινθον μετὰ τὰ Ὀλύμπια Ἀργεῖοί τε καὶ οἱ ξύμ-
 μαχοι ἀρίζοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφῶν ἔλθειν (καὶ
 Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἔτυχον παρόντες)· καὶ πολλῶν
 λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ σεισμοῦ
 γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴζου. καὶ τὸ θέρους
 ἐτελεύτα.

- 51 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἡρακλειώταις τοῖς ἐν Τραχῖνι μάχῃ ἐγένετο πρὸς Αἰνιᾶνας καὶ Δόλοπας² καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλῶν τινας· προσοικοῦντα γὰρ τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν· οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γῆ ἢ τῇ τούτων τὸ χωρίον ἐτειχίσθη. καὶ εὐθύς τε καθισταμένη τῇ πόλει ἤραντιοῦντο, ἐς ὅσον ἐδύνατο φθειρόντες, καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς Ἡρακλειώτας, καὶ Ξενάρης ὁ Κνίδιος, Λακεδαιμόνιος, ἄρχων αὐτῶν ἀπέθανε, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἡρακλειωτῶν. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ δωδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.
- 52 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς ἀρχομένου τὴν Ἡράκλειαν, ὡς μετὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο, Βοιωτοὶ παρέλαβον, καὶ Ἠγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ὡς οὐ καλῶς ἄρχοντα ἐξέπειψαν. δείσαντες δὲ παρέλαβον τὸ χωρίον μὴ Λακεδαιμονίων τὰ κατὰ Πελοπόννησον θορυβουμένων Ἀθηναῖοι λάβωσι· Λακεδαιμόνιοι μέντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς.
- ² Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων ξυμπρασσόντων ἔλθων ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν, καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τὰ τε ἄλλα ξυγκαθίστη περὶ τὴν ξυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ καὶ Πατρέας τε τείχῃ καθεῖναι ἔπεισεν ἐς Θάλασσαν καὶ αὐτὸς ἕτερον διανοεῖτο τεχίσαι ἐπὶ τῷ Ρίῳ τῷ Ἀχαικῷ. Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυῶνιοι καὶ οἷς ἦν ἐν βλάβῃ τευχισθὲν βοηθήσαντες διεκώλυσαν.
- 53 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπίδαυροις καὶ Ἀργείοις πόλεμος ἐγένετο, προσφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαῶς, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπειμπον ὑπὲρ βοταμίων Ἐπίδαυροι (κυριώτατοι δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι)· ἐδόκει δὲ καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπίδαυρον τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις προσλαβεῖν, ἣν δύνωνται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν ἢ Σκύλλαιον περιπλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. παρεσκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπίδαυρον διὰ τοῦ θύματος τὴν ἔσπραξιν
- 54 ἔσβαλοῦντες. ἐξστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους πανδημεῖ ἐς Λεῦκτρα τῆς

ἐαυτῶν μεθορίας πρὸς τὸ Λύκαιον, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου
 βασιλέως ἡγουμένου· ἦδει δὲ οὐδείς ὅποι στρατεύουσιν,
 οὐδὲ αἱ πόλεις ἕξ ὧν ἐπέμφθησαν. ὡς δ' αὐτοῖς τὰ δια- 2
 βατήρια θυομένοις οὐ προουχῶρει, αὐτοὶ τε ἀπῆλθον ἐπ'
 οἶκον καὶ τοῖς ξυμμάχοις περιήγγειλαν μετὰ τὸν μέλλοντα
 (Καρνεῖος δ' ἦν μῆν, ἱερομήνια Λωριεῦσι) παρασκευάζε-
 σθαι ὡς στρατευσομένους. Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρησάντων 3
 αὐτῶν, τοῦ πρὸ τοῦ Καρνείου μηνὸς ἐξελθόντες τετραδί
 φθίνοντος καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν
 χρόνον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδήουν. Ἐπι- 4
 δαυριοὶ δὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπεκαλοῦντο· ὧν τινες οἱ μὲν
 τὸν μῆνα προουφασίσαντο, οἱ δὲ καὶ ἐς μεθορίαν τῆς
 Ἐπιδαυρίας ἐλθόντες ἠσύχαζον. καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν 55
 τῇ Ἐπιδαύρῳ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν, ἐς Μαντίνειαν προεσβείαι
 ἀπὸ τῶν πόλεων ξυνηλθον, Ἀθηναίων παρακαλεσάντων.
 καὶ γυνομένων λόγων Εὐφραμίδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη
 τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν· σφρεῖς μὲν γὰρ περὶ
 εἰρήνης ξυγκαθῆσθαι, τοὺς δ' Ἐπιδαυρίους καὶ τοὺς
 ξυμμάχους καὶ τοὺς Ἀργεῖους μεθ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι·
 διαλῦσαι οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἐκατέρων ἐλθόντας τὰ
 στρατόπεδα, καὶ οὕτω πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης.
 καὶ πεισθέντες ὄχοντο καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἀπήγαγον ἐκ 2
 τῆς Ἐπιδαυρίας. ὕστερον δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνηλθόντες οὐδ'
 ὡς ἐδιηθήσαν ξυμβῆναι, ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν
 Ἐπιδαυρίαν ἐσέβαλον καὶ ἐδήουν. ἔξεστράτευσαν δὲ καὶ 3
 οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Καρύας· καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ
 διαβατήρια αὐτοῖς ἐγένετο, ἐπανεχώρησαν. Ἀργεῖοι δὲ 4
 τεμόντες τῆς Ἐπιδαυρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος ἀπῆλθον ἐπ'
 οἶκον. καὶ Ἀθηναίων αὐτοῖς χίλιοι ἐβοήθησαν ὄπλιται
 καὶ Ἀλιβιάδης στρατηγός, πυθόμενοι [δὲ] τοὺς Λακεδαι-
 μονίους ἔξεστρατεῦσθαι· καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτῶν ἔδει,
 ἀπῆλθον. καὶ τὸ θέρους οὕτω διήλθεν.

Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι λαθόν- 56
 τες Ἀθηναίους φρουρούς τε τριακοσίους καὶ Ἀγησιππίδαν
 ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπίδαυρον ἐσέπειψαν. Ἀργεῖοι 2
 δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεκάλουν ὅτι, γεγραμμένον
 ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἐαυτῶν ἐκάστους μὴ εἶν πολε-
 μίους διέναι, ἑάσειαν κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι· καὶ
 εἰ μὴ χιζεῖνοι ἐς Πύλον κοιμοῦσιν ἐπὶ Λακεδαιμονίους
 τοὺς Μεσσηνίους καὶ Εἰλίωτας, ἀδικήσεσθαι αὐτοί. Ἀθη- 3

ναῖοι δὲ Ἀλκιβιάδου πείσαντος τῆ μὲν Λακωνικῇ στήλῃ
 ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς
 ὄρχοις, ἐς δὲ Πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ Κρανίων Εἴλωτας
 4 λήξασθαι, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον. τὸν δὲ χειμῶνα τοῦτον
 πολεμοῦντων Ἀργείων καὶ Ἐπίδαυρίων μάχῃ μὲν οὐδεμία
 ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς, ἐνέδραι δὲ καὶ καταδρομαί, ἐν
 5 αἷς ὡς τύχοιεν ἑκατέρων τινὲς διερθεύοντο. καὶ τελευ-
 τῶντος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἕαρ ἦδη κλίμακας ἔχοντες οἱ
 Ἀργεῖοι ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαυρον ὡς ἐρήμου οὔσης διὰ
 τὸν πόλεμον βίᾳ αἰρήσοντες· καὶ ἄπρακτοι ἀπῆλθον. καὶ
 ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ τρίτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ
 ἐτελεύτα.

- 57 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος Λακεδαιμόνιοι,
 ὡς αὐτοῖς οἱ τε Ἐπίδαυριοὶ ξύμμαχοι ὄντες ἐταλαιπύρουν
 καὶ τὰλλα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ μὲν ἀρειστήζει, τὰ δ'
 οὐ καλῶς εἶχε, νομίσαντες, εἰ μὴ προκαταλήψονται ἐν
 τάχει, ἐπὶ πλέον χωρήσεσθαι αὐτά, ἐστράτεον αὐτοὶ
 καὶ οἱ Εἴλωτες πανδημεὶ ἐπ' Ἄργος· ἠγεῖτο δὲ Ἄγις ὁ
 2 Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. ξυνεστράτεον δ'
 αὐτοῖς Τεγεᾶται καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἀρχάδων Λακεδαιμονίοις
 ξύμμαχοι ἦσαν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου ξύμ-
 μαχοὶ καὶ οἱ ἔξωθεν ἐς Φλιοῦντα ξυνελέγοντο, Βοιωτοὶ
 μὲν πεντακισχίλιοι ὀπλίται καὶ τοσοῦτοι ψιλοὶ καὶ ἱππῆς
 πεντακόσιοι καὶ ἄμπποι ἴσοι, Κορίνθιοι δὲ δισχίλιοι
 ὀπλίται, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φλιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ,
 58 ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ στράτευμα. Ἀργεῖοι δὲ προαι-
 σθόμενοι τό τε πρῶτον τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδαιμο-
 νίων καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις
 προσμίξαι ἐχώρουν, τότε δὲ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοὶ.
 ἐβοήθησαν δ' αὐτοῖς καὶ Μαντινῆς ἔχοντες τοὺς σφετέρους
 2 ξυμμάχους καὶ Πλείων τρισχίλιοι ὀπλίται. καὶ προϊόντες
 ἀπαντῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρχα-
 δίας. καὶ καταλαμβάνουσιν ἐκάτεροι λόφον· καὶ οἱ μὲν
 Ἀργεῖοι ὡς μεμονωμένοις τοῖς Λακεδαιμονίοις παρ-
 εσκευάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἄγις τῆς νυκτὸς ἀναστήσας
 τὸν στρατὸν καὶ λαθὼν ἐπορεύετο ἐς Φλιοῦντα παρὰ τοὺς
 3 ἄλλους ξυμμάχους. καὶ οἱ Ἀργεῖοι αἰσθόμενοι ἅμα ἔφ'
 ἐχώρουν, πρῶτον μὲν ἐς Ἄργος, ἔπειτα ἢ προσεδέχοντο
 τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τῶν ξυμμάχων καταβήσεσθαι,
 4 τὴν κατὰ Νεμέαν ὁδόν. Ἄγις δὲ ταύτην μὲν ἦν προσεδέχοντο

οὐκ ἐγράπετο, παραγγείλας δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀρκάσι καὶ Ἐπιδαυρίοις ἄλλην ἐχώρησε χαλεπὴν καὶ κατέβη ἐς τὸ Ἀργείων πεδίον· καὶ Κορίνθιοι καὶ Πελληνῆς καὶ Φλιασίοι ὄρθιον ἐτέραν ἐπορεύοντο· τοῖς δὲ Βοιωτοῖς καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Σικωνίοις εἶρητο τὴν ἐπὶ Νεμέας ὁδὸν καταβαίνειν, ἣ οἱ Ἀργεῖοι ἐκάθηντο, ὅπως, εἰ οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ σφᾶς ἰόντες ἐς τὸ πεδίον βοηθοῖεν, ἐφεπόμενοι τοῖς ἵπποις χοῶντο. καὶ ὁ μὲν οὕτω διατάξας καὶ 5 ἐσβαλὼν ἐς τὸ πεδίον ἐδήγουν Σάμινθόν τε καὶ ἄλλα. οἱ 59 δὲ Ἀργεῖοι γνόντες ἐβοήθουν ἡμέρας ἤδη ἐκ τῆς Νεμέας, καὶ περιτυχόντες τῷ Φλιασίων καὶ Κορινθίων στρατοπέδῳ τῶν μὲν Φλιασίων ὀλίγους ἀπέκτειναν, ὑπὸ δὲ τῶν Κορινθίων αὐτοὶ οὐ πολλῷ πλείους διεφθάρησαν. καὶ 2 οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Μεγαρῆς καὶ οἱ Σικωνῖοι ἐχώρουν, ὥσπερ εἶρητο αὐτοῖς, ἐπὶ τῆς Νεμέας, καὶ τοὺς Ἀργεῖους οὐκέτι κατέλαβον, ἀλλὰ καταβάντες, ὡς ἐώρων τὰ ἑαυτῶν δηρούμενα, ἐς μάχην παρετάσσοντο. ἀντιπαρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλημῆνοι ἦσαν 3 οἱ Ἀργεῖοι· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶργον τῆς πόλεως καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καθύπερθεν δὲ Κορίνθιοι καὶ Φλιασίοι καὶ Πελληνῆς, τὸ δὲ πρὸς Νεμέας Βοιωτοὶ καὶ Σικωνῖοι καὶ Μεγαρῆς. ἵπποι δὲ αὐτοῖς οὐ παρήσαν· οὐ γάρ πω οἱ Ἀθηναῖοι, μόνου τῶν ξυμμάχων, ἦγον. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων 4 οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον, ἀλλ' ἐν καλῷ ἐδόκει ἢ μάχη ἔσσεσθαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπειληθέναι ἐν τῇ αὐτῶν τε καὶ πρὸς τῇ πόλει. τῶν δὲ Ἀργείων δύο 5 ἄνδρες, Θράσυλλός τε, τῶν πέντε στρατηγῶν εἷς ὢν, καὶ Ἀλκίφρων, πρόξενος Λακεδαιμονίων, ἤδη τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνιόντων προσελθόντε Ἄγιδι διελεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην· ἐτοίμους γὰρ εἶναι Ἀργεῖους δίκας δοῦναι καὶ δέξασθαι ἴσας καὶ ὁμοίας, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργείοις Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν σπονδὰς ποιησαμένους. καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες [τῶν 60 Ἀργείων] ἀρ' ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλῆθους κελεύσαντος εἶπον· καὶ ὁ Ἄγις δεξάμενος τοὺς λόγους αὐτός, καὶ οὐ μετὰ τῶν πλειόνων οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος ἀλλ' ἢ ἐν ἄνδρσι κοινώσας τῶν ἐν τέλει ξυστρατευομένων, σπένδεται τέσσαρας μῆρας ἐν οἷς ἔδει ἐπιτελέσαι αὐτοὺς τὰ ῥηθέντα. καὶ ἀπήγαγε τὸν στρατὸν εὐθύς, οὐδενὶ φράσας τῶν

- 2 ἄλλων [ξυμμάχων]. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἶποντο μὲν ὡς ἠγεῖτο διὰ τὸν νόμον, ἐν αἰτία δ' εἶχον καὶ ἄλλήλους πολλῇ τὸν Ἄγιν, νομίζοντες, ἐν καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμβαλεῖν καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλημένων καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ πεζῶν, οὐδὲν δράσαντες
- 3 ἄξιον τῆς παρασκευῆς ἀπιέναι. στρατόπεδον γὰρ δὴ τοῦτο κάλλιστον Ἑλληνικὸν τῶν μέχρι τοῦδε ξυνήλθεν· ὠφθη δὲ μάλιστα ἕως ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέα, ἐν ᾧ Λακεδαιμόνιοι τε πανστρατιᾶ ἦσαν καὶ Ἀργάδες καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυῶνιοι καὶ Πελληγῆς καὶ Φλιάσιοι καὶ Μεγαρῆς, καὶ οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ' ἐκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες εἶναι οὐ τῇ Ἀργείων μόνον
- 4 ξυμμαχίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ ἔτι προσγενομένη. τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν
- 5 τε καὶ διελύθησαν ἐπ' οἴκου ἕκαστοι· Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτία εἶχον τοὺς σπεισαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες κακείνοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν Λακεδαιμονίους διαπεφευγέναι· πρὸς τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν
- 6 ξυμμάχων τὸν ἀγῶνα ἂν γίνεσθαι. τὸν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, οὐπερ τὰς ἀπὸ στρατείας δίκας πρὶν εἰσεῖναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λεύειν. ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται· τὰ μέντοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ.
- 61 Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων ὀπλιτῶν καὶ τριακοσίων ἱππέων, ὧν ἔστρατηγουν Λάχης καὶ Νικόστρατος, οἱ Ἀργεῖοι (ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς ὤκουν λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους) ἀπιέναι ἐκέλευον αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸν δῆμον οὐ προσῆγον βουλομένους χρηματίσαι, πρὶν δὲ Μαντινῆς καὶ Ἡλεῖοι (ἔτι γὰρ παρήσαν)
- 2 κατηνάγκασαν δεόμενοι. καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι Ἀλκιβιάδου πρεσβευτοῦ παριόντος ἐν τε τοῖς Ἀργείοις καὶ ξυμμαχοῖς ταῦτα, ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων καὶ γένοιτο, καὶ νῦν (ἐν καιρῷ γὰρ
- 3 παρεῖναι σφεῖς) ἀπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέμου. καὶ πείσαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς ξυμμάχους εὐθὺς ἐχώρουν ἐπὶ ὄρχομενὸν τὸν Ἀργαδικὸν πάντες πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δὲ ὅμως καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ'
- 4 ὕστερον καὶ οὗτοι ἦλθον. καὶ προσκαθεζόμενοι τὸν ὄρχομενὸν πάντες ἐπολιόρχουν καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο,

βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέσθαι σφίσι καὶ ὄμηροι ἐκ
 τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν αὐτόφθι ὑπὸ Λακεδαιμονίων κείμενοι.
 οἱ δὲ Ὀρχομένιοι δείσαντες τὴν τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν 5
 καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει,
 μὴ προαπόλωνται, ξυνέβησαν ὥστε ξύμμαχοι τε εἶναι καὶ
 ὄμηρους σφῶν τε αὐτῶν δοῦναι Μαντινεῦσι καὶ οὐς
 κατέθεντο Λακεδαιμόνιοι παραδοῦναι. μετὰ δὲ τοῦτο 62
 ἔχοντες ἤδη τὸν Ὀρχομενὸν ἐβουλεύοντο οἱ ξύμμαχοι ἐφ'
 ὅτι χρὴ πρῶτον λέναι τῶν λοιπῶν. καὶ Ἡλεῖοι μὲν ἐπὶ
 Λέπρεον ἐκέλευον, Μαντινῆς δὲ ἐπὶ Τεγέαν· καὶ προσ-
 ἔθεντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς Μαντινεῦσι. καὶ οἱ 2
 μὲν Ἡλεῖοι ὀργισθέντες ὅτι οὐκ ἐπὶ Λέπρεον ἐψηφίσαντο,
 ἀνεχώρησαν ἐπ' οἶκον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι παρεσκευά-
 ζοντο ἐν τῇ Μαντινείᾳ ὡς ἐπὶ Τεγέαν ἰόντες, καὶ τινες
 αὐτοῖς καὶ αὐτῶν τῶν [Τεγεατῶν] ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδουσαν
 τὰ πράγματα.

Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἄργους τὰς 63
 τετραμῆνους σπονδὰς ποιησάμενοι, Ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτίᾳ
 εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος, παρασχὸν καλῶς
 ὡς οὐπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον· ἀθρόους γὰρ τοσού-
 τους ξυμμάχους καὶ τοιούτους οὐ ῥάδιον εἶναι λαβεῖν.
 ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἠγγέλλετο ἐαλωκέναι, πολλῶ 2
 δὴ μᾶλλον ἐχαλέπαινον καὶ ἐβούλευον εὐθὺς ἐπ' ὀργῆς
 παρὰ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτῶν ὡς χρὴ τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 κατασκάψαι καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶσαι. ὁ δὲ 3
 παρηγεῖτο μηδὲν τούτων δρᾶν· ἔργῳ γὰρ ἀγαθῷ ῥύσεσθαι
 τὰς αἰτίας στρατευόμενος, ἢ τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι
 βούλονται. οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν 4
 ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὃς οὐπω πρό-
 τερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν
 προσεείλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι
 ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως.

Ἐν τούτῳ δ' ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν 64
 ἐπιτηδείων ἐκ Τεγέας ὅτι, εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει,
 ἀποστήσεται αὐτῶν Τεγέα πρὸς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ξυμ-
 μάχους καὶ ὅσον οὐκ ἀφῆστηκεν. ἔνταῦθα δὲ βοήθεια 2
 τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Εἰλώτιων
 πανδημεὶ ὀξεῖα καὶ οἷα οὐπω πρότερον. ἐχώρουν δὲ ἐς
 Ὀρέσθειον τῆς Μαιναλίας· καὶ τοῖς μὲν Ἀρκαδῶν σφε- 3
 τέροις οὕσι ξυμμάχοις προσεῖπον ἀθροισθεῖσιν λέναι κατὰ

πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν, αὐτοὶ δὲ μέχρι μὲν τοῦ Ὀρεσθείου
 πάντες ἐλθόντες, ἐκεῖθεν δὲ τὸ ἔκτον μέρος σφῶν αὐτῶν
 ἀποπέμψαντες ἐπ' οἴζου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερόν τε καὶ τὸ
 νεώτερον ἦν, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν, τῷ λοιπῷ στρατεύ-
 ματι ἀφικνοῦνται ἐς Τεγέαν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον οἱ
 4 ξύμμαχοι ἀπ' Ἀρκάδων παρήσαν. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς
 τὴν Κόρινθον καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας καὶ Λοκρούς,
 βοηθεῖν κελεύοντες κατὰ τάχος ἐς Μαντινείαν. ἀλλὰ τοῖς
 μὲν ἐξ ὀλίγου τε ἐγγίγνεται καὶ οὐ ῥάδιον ἦν μὴ ἀθρόοις
 καὶ ἀλλήλους περιμένεσσι διελθεῖν τὴν πολεμίαν (ξυνέκληθε
 5 γὰρ διὰ μέσου), ὅμως δὲ ἠπείγοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἀναλαμβάνοντες τοὺς παρόντας Ἀρκάδων ξυμμάχους ἐσέβαλον
 ἐν τὴν Μαντινικὴν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι πρὸς τῷ
 65 Ἡρακλείῳ ἐδήρουν τὴν γῆν. οἱ δὲ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμ-
 μαχοι ὡς εἶδον αὐτούς, καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ
 2 δυσπρόσοδον παρετάξαντο ὡς ἐς μάχην. καὶ οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι εὐθὺς αὐτοῖς ἐπῆσαν· καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ
 ἀκοντίου βολῆς ἐχώρησαν· ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις
 Ἄγιδι ἐπεβόησεν, ὁρῶν πρὸς χωρίον καρτερόν ἴοντα
 σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ
 Ἀργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον
 3 προθυμίαν ἀνάληψιν βουλόμενον εἶναι. ὁ δέ, εἴτε καὶ
 διὰ τὸ ἐπιβόημα εἴτε καὶ αὐτῷ ἄλλο τι [ἦ] κατὰ τὸ αὐτὸ
 δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στρατεύμα κατὰ τάχος πρὶν
 4 ξυμμίξαι ἀπῆγε. καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν Τεγεᾶτιν τὸ
 ὕδωρ ἐξέτρεπεν ἐς τὴν Μαντινικὴν, περὶ οὐπερ ὡς τὰ
 πολλὰ βλάπτοντος ὀποτέρωσιν ἂν ἐσπίπτη Μαντινῆς καὶ
 Τεγεᾶται πολεμοῦσιν. ἐβούλετο δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου
 βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπὴν, ἐπειδὴν πύ-
 θωνται, καιαβιβάσαι [τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ξυμμάχους]
 5 καὶ ἐν τῷ ἡμαλῷ τὴν μάχην ποιῆσθαι· καὶ ὁ μὲν τὴν
 ἡμέραν ταύτην μείνας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν· οἱ
 δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπλαγέντες
 τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον ὅ τι
 εἰκάσωσιν· εἴτα ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες ἐκεῖνοί τε ἀπέκρυ-
 ψαν καὶ σφεῖς ἠσυχάζον καὶ οὐκ ἐπηκολούθουν, ἐνταῦθα
 τοὺς ἑαυτῶν στρατηγούς αὐθις ἐν αἰτία εἶχον τὸ τε
 πρότερον καλῶς ληφθέντας πρὸς Ἀργεῖ Λακεδαιμονίους
 ἀφελθῆναι καὶ νῦν ὅτι ἀποδιδράσονται οὐδεὶς ἐπιδιώκει,
 ἀλλὰ κατ' ἡσυχίαν οἱ μὲν σφύζονται, σφεῖς δὲ προδίδονται.

οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ παραντίχα, ὕστερον ὁ δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ προελθόντες εἰς τὸ ὄμαλὸν ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Τῇ δ' ὕστεραία οἱ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ξυν- 66
εἰτάξαντο, ὡς ἐμελλον μαχεῖσθαι, ἣν περιύχουσιν· οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Πριάκλειον πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ὁρῶσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἤδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. μάλιστα δὲ Λακεδαιμόνιοι εἰς ὃ ἐμέμνητο 2
ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν **. διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως ἢ παρασκευῆ αὐτοῖς ἐγίνετο· καὶ εὐθύς ὑπὸ σπουδῆς καθίσταντο εἰς κόσμον τὸν ἑαυτῶν, Ἄγριδος τοῦ βασιλέως ἕκαστα ἐξηγουμένον κατὰ τὸν νόμον. βασιλέως 3
γὰρ ἄρχοντος ἐπ' ἐκείνου πάντα ἄρχεται, καὶ τοῖς μὲν πολεμιάρχοις αὐτὸς φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς, ἐκεῖνοι δὲ τοῖς πεντηκοντῆρσιν, αὐτίς δ' οὗτοι τοῖς ἐνωμοτάρχοις, καὶ οὗτοι τῇ ἐνωμοσίᾳ. καὶ αἱ παραγγέλσεις, 4
ἣν τι βούλωνται, κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι καὶ ταχεῖα ἐπέρχονται· σχεδὸν γὰρ τι πᾶν πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες ἄρχόντων εἰσὶ, καὶ τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου πολλοῖς προσήκει. τότε δὲ 67
κέρας μὲν εὐώνυμον Σκιρῆται αὐτοῖς καθίσταντο, αἰεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνοι Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες· παρὰ δ' αὐτοῖς οἱ ἐπὶ Θράκης Βρασιδίειοι στρατιῶται καὶ νεοδαμῶδεις μετ' αὐτῶν· ἐπειτ' ἤδη Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ ἐξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους καὶ παρ' αὐτοὺς Ἀρκάδων Ἡραιῆς, μετὰ δὲ τούτους Μαινάλιοι, καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι τὸ ἔσχατον ἔχοντες, καὶ οἱ ἱππῆς αὐτῶν ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως εἰτάξαντο· οἱ δ' 2
ἐναντίοι αὐτοῖς δεξιὸν μὲν κέρα Μαρτινῆς εἶχον, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγίνετο, παρὰ δ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι Ἀρκάδων ἦσαν, ἔπειτα Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἄσκησιν τῶν εἰς τὸν πόλεμον δημοσίᾳ παρεῖχε, καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, Κλεωναῖοι καὶ Ὀρεεῖται, ἔπειτα Ἀθηναῖοι ἔσχατοι τὸ εὐώνυμον κέρα ἔχοντες καὶ ἱππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκεῖσι. τάξις μὲν ἴδε καὶ παρα- 68
σκευῆ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδαι-

- ² μονίων μείζον ἐφάνη. ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἐκάστους ἐκατέρων ἢ ξύμπαντας, οὐκ ἂν δυναίμην ἀκριβῶς· τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλήθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν ἠγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες ἐς τὰ οἰκεία (τὰ) πλήθη ἠπιστεῖτο. ἐκ μέντοι τοιοῦδε λογισμοῦ ἔξεστί τῳ σκοπεῖν τὸ Λακεδαιμονίων
- ³ τότε παραγενόμενον πλήθος· λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἑπτὰ ἄνευ Σκιριτῶν ὄντων ἑξακοσίων, ἐν δὲ ἐκάστῳ λόχῳ πεντηκοστίες ἦσαν τέσσαρες, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστύϊ ἐνωμοταίαι τέσσαρες. τῆς τε ἐνωμοτίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βᾶθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὡς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτώ. παρὰ δὲ ἅπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πενήκοντα ἄν-
- 69 δρες ἢ πρώτη τάξις ἦν. ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἔμελλον ἤδη, ἐνταῦθα καὶ παραινέσεις καθ' ἐκάστους ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατηγῶν τοιαῖδε ἐγίγνοντο, Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπὲρ τε πατρίδος ἢ μάχῃ ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ πειρασαμένοις ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ αὐθις πειραῶσθαι· Ἀργείοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς ἡγεμονίας καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας μὴ διὰ παντὸς στερισσομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἄνδρας ἅμα ἐχθροὺς καὶ ἀστυγείτονας ὑπὲρ πολλῶν ἀδικημάτων ἀμύνασθαι· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις, καλὸν εἶναι μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων ἀγωνιζομένους μηδεὸς λείπεσθαι, καὶ ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίους νικήσαντες τὴν τε ἀρχὴν βεβαιωτέραν καὶ μείζω ἔξουσι, καὶ οὐ μὴ ποτέ
- ² τις αὐτοῖς ἄλλος ἐς τὴν γῆν ἔλθῃ. τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις τοιαῦτα παρηρέθη· Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἐκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσι αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακείμεναι τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιοῦντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σφύζουσιν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς δηθεῖσαν παραινέσιν.
- 70 Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμου ἐγκαθεσιώτων, οὐ τοῦ θεοῦ χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ἄνθρωπου βαίνοντες προέλθοιεν καὶ μὴ διασπασθεῖν αὐτοῖς ἢ τάξις, ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις

ποιεῖν. ξυνιόντων δ' ἔτι Ἅγρις ὁ βασιλεὺς τοιόνδε ἔβρου- 71
λεύσατο δρυᾶσαι. τὰ στρατόπεδα [ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα
τοῦτο] ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα αὐτῶν ἐν ταῖς ξυνόδοις μᾶλ-
λον ἐξωθεῖται, καὶ περιέσχουσι κατὰ τὸ τῶν ἐναντίων
εὐώνυμον ἀμφοτέροι τῷ δεξιῷ, διὰ τὸ φοβουμένους προσ-
στέλλειν τὰ γυμνὰ ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ
παρατεταγμένου ἀσπίδι καὶ νομίζειν τὴν πυκνότητα τῆς
ξυγκλήσεως εὐσκεπαστότατον εἶναι· καὶ ἡγεῖται μὲν τῆς
αἰτίας ταύτης ὁ πρωτοστάτης τοῦ δεξιοῦ κέρως, προ-
θυμούμενος ἐξαλλάσσειν αἰετῶν ἐναντίων τὴν ἑαυτοῦ
γύμνωσιν, ἔπονται δὲ διὰ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ οἱ ἄλλοι.
καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ Μαντινῆς πολὺ τῷ κέρα τῶν 2
Σκιριτῶν, ἔτι δὲ πλεον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται
τῶν Ἀθηναίων, ὅσω μείζον τὸ στράτευμα εἶχον. δεισας 3
δὲ Ἅγρις μὴ σφῶν κυκλωθῆ τὸ εὐώνυμον, καὶ νομίσας
ἄγαν περιέχειν τοὺς Μαντινέας, τοῖς μὲν Σκιρίταις καὶ
Βρασιδείοις ἐσήμηνεν ἐπεξαγαγόντας ἀπὸ σφῶν ἐξισῶσαι
τοῖς Μαντινεῦσιν, ἐς δὲ τὸ διάκενον τοῦτο παρήγγελλεν
ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως δύο λόχους τῶν πολεμάρχων Ἴπ-
πονοῖδα καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας
πληρῶσαι, νομίζων τῷ θ' ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περιουσίαν
ἔσεσθαι καὶ τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας βεβαιότερον τετάξε-
σθαι. ξυνέβη οὖν αὐτῷ ἅτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐρόδῳ καὶ ἐξ 72
ὀλίγου παραγγείλαντι τὸν τε Ἀριστοκλεῖα καὶ τὸν Ἴππο-
νοῖδαν μὴ θελῆσαι παρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ
αἰτίημα ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης, δόξαντας μαλακι-
σθῆναι, καὶ τοὺς πολεμίους φθάσαι τῇ προσμίξει, καὶ
κελεύσαντος αὐτοῦ, ἐπὶ τοὺς Σκιρίτας ὡς οὐ παρήλθον
οἱ λόχοι, πάλιν αὖ σφίσι προσμίξαι, μὴ δυνηθῆναι ἔτι
μηδὲ τούτους ξυγκλῆσαι. ἀλλὰ μάλιστα δὴ κατὰ πάντα 2
τῇ ἐμπειρίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐλασσωθέντες τότε τῇ ἀνδρίᾳ
ἔδειξαν οὐχ ἦσσαν περιγιγνόμενοι. ἐπειδὴ γὰρ ἐν χερσὶν 3
ἐγίγνοντο τοῖς ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν Μαντινέων δεξιὸν
τρέπει αὐτῶν τοὺς Σκιρίτας καὶ τοὺς Βρασιδεῖους, καὶ
ἐσπεσόντες οἱ Μαντινῆς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν καὶ τῶν
Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες κατὰ τὸ διάκενον καὶ οὐ ξυγ-
κλήσθην τοὺς Λακεδαιμονίους διέσφθειρον καὶ κυκλω-
σάμενοι ἔτρεψαν καὶ ἐξέωσαν ἐς τὰς ἀμάξας καὶ τῶν
πρεσβυτέρων τῶν ἐπιτεταγμένων ἀπέκτεινάν τινας. καὶ 4
ταύτῃ μὲν ἦσσαντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· τῷ δ' ἄλλῳ στρατο-

- πέδῳ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ἧπερ ὁ βασιλεὺς Ἅγις ἦν καὶ περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμενοι, προσπεσόντες τῶν [τε] Ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις καὶ πέντε λόχοις ὠνομασμένοις καὶ Κλεωναίοις καὶ Ὀρνεάταις καὶ Ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις ἔτριψαν οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας, ἀλλ' ὡς ἐπῆσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ἐνδόντας καὶ ἔστιν οὖς καὶ καταπατηθέντας
- 73 τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατάληψιν. ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν Ἀργείων καὶ ξυμμάχων στρατεύμα, παρερρηγγυντο ἤδη ἅμα καὶ ἐφ' ἐκάτερα, καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν ἐκχυλοῦτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κίνδυνος περιειστήκει, τῇ μὲν κυχλουμένους, τῇ δὲ ἤδη ἠσσημένους. καὶ μάλιστα ἂν τοῦ στρατεύματος ἐταλαιπώρησαν, εἰ μὴ
- 2 οἱ ἱππῆς παρόντες αὐτοῖς ὠφέλιμοι ἦσαν. καὶ ξυνέβη τὸν Ἅγιν, ὡς ἦσθετο τὸ εὐώνυμον σφῶν πονοῦν τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας καὶ τῶν Ἀργείων τοὺς χιλίους, παραγαγεῖλαι παντὶ τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπὶ τὸ νικώμενον.
- 3 καὶ γενομένου τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρῆλθε καὶ ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν τὸ στρατεύμα, καθ' ἡσυχίαν ἐσιώθησαν καὶ τῶν Ἀργείων μετ' αὐτῶν τὸ ἠσσηθέν. οἱ δὲ Μαντινῆς καὶ οἱ ξυμμάχοι καὶ τῶν Ἀργείων οἱ λογάδες οὐκέτι πρὸς τὸ ἐγκεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶχον, ἀλλ' ὀρῶντες τοὺς τε σφετέρους νενικημένους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυγὴν
- 4 ἐτρέποντο. καὶ τῶν μὲν Μαντινέων καὶ πλείους διεφθάρησαν, τῶν δὲ Ἀργείων λογάδων τὸ πολὺ ἐσιώθη. ἡ μέντοι φυγὴ καὶ ἀποχώρησις οὐ βίαιος οὐδὲ μακρὰ ἦν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι χρονίους τὰς μάχας καὶ βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται, τρέψαντες δὲ βραχείας καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις.
- 74 Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ ὅτι ἐγγύτατα τούτων ἐγένετο, πλείστου δὴ χρόνου μεγίστη δὴ τῶν Ἑλληνικῶν
- 2 καὶ ὑπὸ ἀξιολογωτάτων πόλεων ξυνεληθούσα. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὄπλα τροπαῖον εὐθὺς ἴστασαν καὶ τοὺς νεκροὺς ἐσκόλευον καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπῆγαγον ἐς Τεγέαν, οὐπερ ἐτίσθησαν, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.
- 3 ἀπέθανον δὲ Ἀργείων μὲν καὶ Ὀρνεατῶν καὶ Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, Μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ Ἀθηναίων ξὺν

Αἰγινήταις διακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφοτέρω. Λακε-
 δαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξυμμαχοὶ οὐκ ἐταλαιπώρησαν ὥστε
 καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπογενέσθαι· αὐτῶν δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν
 τὴν ἀλήθειαν πυθέσθαι, ἐλέγοντο δὲ περὶ τριακοσίους
 ἀποθανεῖν. τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσεσθαι καὶ Πλει- 75
 στοάναξ ὁ ἕτερος βασιλεὺς ἔχων τοὺς τε πρεσβυτέρους
 καὶ νεωτέρους ἐβοήθησε· καὶ μέχρι μὲν Τεγέας ἀφίκετο,
 πυθόμενος δὲ τὴν νίκην ἀπεχώρησε. καὶ τοὺς ἀπὸ Κορίν- 2
 θου καὶ ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμαχοὺς ἀπέστρεψαν πέμψαντες
 οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες καὶ τοὺς
 ξυμμαχοὺς ἀφέντες (Κάρνεια γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανον ὄντα)
 τὴν ἐορτὴν ἦγον. καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τότε ἐπι- 3
 φερομένην αἰτίαν ἔς τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ
 ξυμφορὰν καὶ ἔς τὴν ἄλλην ἀβουλίαν τε καὶ βραδυτῆτα
 ἐνὶ ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο, τύχῃ μὲν ὡς ἐδόκουν κακι-
 ζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι ὄντες.

Τῇ δὲ προτέρῃ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης καὶ 4
 τοὺς Ἐπιδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀργεῖαν ὡς
 ἐορῆμον οὖσαν καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύλακας τῶν Ἀργείων
 ἐξελεθόντων αὐτῶν διαρθεῖραι πολλούς. καὶ Ἡλείων 5
 τρισχιλίων ὀπλιτῶν βοηθησάντων Μαντινεῦσιν ὕστερον
 τῆς μάχης καὶ Ἀθηναίων χιλίων πρὸς τοῖς προτέροις,
 ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ξυμμαχοὶ οὗτοι εὐθὺς ἐπὶ Ἐπί-
 δαυρον, ἕως οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἦγον, καὶ διελόμενοι
 τὴν πόλιν περιετείχιζον. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπαύσαντο, 6
 Ἀθηναῖοι δὲ, ὡσπερ προσετάχθησαν, τὴν ἄκραν τὸ Ἡραῖον
 εὐθὺς ἐξεργάσαντο. καὶ ἐν τούτῳ ξυγκαταλιπόντες
 ἅπαντες τῷ τειχίσματι φρουρὰν ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις
 ἕκαστοι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένου εὐθὺς οἱ 76
 Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἦγαγον, ἐξεστράτευσαν,
 καὶ ἀφικόμενοι ἐς Τεγέαν λόγους προύπεμπον ἐς τὸ
 Ἄργος ξυμβατηρίους. ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν τε ἄνδρες 2
 ἐπιτήδειοι καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν Ἀργεῖ κατα-
 λῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχῃ ἐγεγένητο, πολλῶ μᾶλλον ἐδύ-
 ναντο πείθειν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν ὁμολογίαν. ἐβούλοντο
 δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 αὐθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἤδη τῷ δήμῳ
 ἐπιτίθεσθαι. καὶ ἀφικνεῖται πρόξενος ὢν Ἀργείων Λίχας 3
 ὁ Ἀρχεσιλάου παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγῳ φέρων

ἐς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὅ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τὸν δ' ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν. καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας (ἔτυχε γὰρ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης παρών) οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις πρᾶσσοντες, ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες, ἔπεισαν τοὺς Ἀργεῖους προσδέξασθαι τὸν ξυμβατήριον λόγον. ἔστι δὲ ὅδε.

77 „Καιτάδε δοκεῖ τῷ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβalέσθαι ποτιῶς Ἀργεῖως, ἀποδιδόντας τῶς παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τῶς ἄνδρας τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τῶς ἄνδρας τῶς ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπιδαύρω ἐκβῶντας καὶ τὸ τεῖχος ἀναιροῦντας.
 2 αἱ δὲ κα μὴ εἴκωντι τοῖ Ἀθηναῖοι ἐξ Ἐπιδαύρω, πολεμῖως εἴμεν τοῖς Ἀργεῖοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοις.
 3 καὶ αἱ τινὰ τοῖ Λακεδαιμόνιοι παῖδα ἔχοντι, ἀποδόμην
 4 ταῖς πόλεσσι πάσαις. περὶ δὲ τῷ σιῶ σύματος μέλην
 5 τοῖς Ἐπιδαιρίοις, ὄρχον δόμεν δὲ αὐτῶς [ὀμόσαι]. τὰς δὲ πόλιας τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας,
 6 αὐτονόμως εἴμεν πάσας κατὰ πάτρια. αἱ δὲ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσῳ τις ἐπὶ τὰν Πελοπόννασον γὰν ἴη ἐπὶ κακῷ, ἀλεξέμεναι ἀμοθεῖ βουλευσαμένως, ὅπα κα
 7 δικαιοῦτατα δοκῆ τοῖς Πελοποννασίοις. ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννήσῳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοι ἐντι, ἐν τῷ αὐτῷ ἔσσοῦνται ἐν τῷπερ καὶ τοῖ τῶν Ἀργείων ξυμμάχοι
 8 ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. ἐπιδείξαντας δὲ τοῖς ξυμμάχοις ξυμβalέσθαι, αἱ κα αὐτοῖς δοκῆ. αἱ δὲ τι δοκῆ τοῖς ξυμμάχοις, οἷαδ' ἀπιάλλην.“

78 Τοῦτον μὲν τὸν λόγον προσεδέξαντο πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ στράτευμα ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Τεγέας ἐπ' οἴκου· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμιξίας οὔσης ἤδη παρ' ἀλλήλους, οὐ πολλῷ ὕστερον ἔπραξαν αὐτοῖς οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε τὴν Μαντινέων καὶ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἡλείων ξυμμαχίαν ἀφέντας Ἀργεῖους σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐγένοντο αἶδε.

79 „Καιτάδε ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργεῖοις σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν εἴμεν πενήκοντα ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὀμοίοις δίκαις διδοίτας κατὰ πάτρια· ταὶ δὲ ἄλλα πόλιας ταὶ ἐν Πελοποννήσῳ κοιναγεόντων τῶν σπονδᾶν καὶ τῆς ξυμμαχίας κῦτόνομοι καὶ αὐτοπόλιας,

τὰν αὐτῶν ἔχοντες, κατὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. ὅσοι δὲ ἔξω Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίοις² ξύμμαχοί ἐντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσσοῦνται τοῖσπερ καὶ τοὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοι ἐν τῷ αὐτῷ ἔσσοῦνται τῷπερ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. αἱ δὲ ποι στρατείας δέη κοινᾶς, βουλευέσθαι Λακε-³ δαιμονίως καὶ Ἀργείως ὅσα κα δικαιοτάτα κρίναντας τοῖς ξυμμάχοις. αἱ δὲ τινι τᾶν πολιῶν ἢ ἀμφίλογα, ἢ⁴ τᾶν ἐντὸς ἢ τᾶν ἐκτὸς Πελοποννήσῳ, αἴτε περὶ ὄρων αἴτε περὶ ἄλλου τινός, διακριθῆμεν. αἱ δὲ τις τῶν ξυμμάχων πόλις πόλει ἐρίζοι, ἐς πόλιν ἐλθεῖν, ἂν τινα ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πολίεσσι δοκεῖοι. τὼς δὲ ἔτας κατὰ πάτρια δικάζεσθαι.“

Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐγεγένητο· καὶ⁸⁰ ὅποσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἴ τι ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. κοινῇ δὲ ἤδη τὰ πράγματα τιθέμενοι ἐψηφίσαντο κήρυκα καὶ πρεσβείαν παρ' Ἀθηναίων μὴ προσδέχεσθαι, ἣν μὴ ἐκ Πελοποννήσου ἐξίωσι τὰ τεῖχη ἐκλιπόντες, καὶ μὴ ξυμβαίνειν τι μηδὲ πολεμεῖν ἀλλ' ἢ ἄμα. καὶ τὰ τε ἄλλα² θυμῷ ἔφερον καὶ ἐς τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία καὶ ὡς Περδίκκαν ἐπεμψαν ἀμφοτέροι πρέσβεις καὶ ἀνέπεισαν Περδίκκαν ξυνομόσαι σφίσι. οὐ μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διανοεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἐώρα· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἀργους. καὶ τοῖς Χαλκιδεῦσι τοὺς τε παλαιοὺς ὄρους ἀνενεώσαντο καὶ ἄλλους ὤμοσαν. ἐπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι πρέ-³ σβεις, τὸ ἐξ Ἐπιδαύρου τεῖχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. οἱ δ' ὄρωντες ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ξυμφύλακας ἐπεμψαν Δημοσθένη τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ ἀγωνά τινα πρόφρασιν γυμνικὸν ἔξω τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρούριον, ἀπέκλησε τὰς πύλας. καὶ ὕστερον Ἐπιδαυρίοις ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδοσαν τὸ τεῖχισμα. μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξυμμαχίας⁸¹ καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχοντες, ἐπειτ' οὐ δυνάμενοι ἄνευ τῶν Ἀργείων, ξυνέβησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀρεῖσαν τῶν πόλεων. καὶ² Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι, χίλιοι ἐκάτεροι, ξυστρατεύσαντες, τὰ τ' ἐν Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες, καὶ μετ' ἐκεῖνα ξυγαμ-

φότεροι ἤδη καὶ τὸν ἐν Ἄργει δῆμον κατέλυσαν, καὶ ὀλιγαρχία ἐπιηδεία τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη. καὶ πρὸς ἕωρ ἤδη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τέταρτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

82 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Διῆς τε οἱ ἐν Ἀθῶν ἀπέστησαν Ἀθηναίων πρὸς Χαλκιδέας καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐν Ἀχαΐα οὐκ ἐπιτηδείως πρότερον ἔχοντα καθίσταντο.
 2 καὶ Ἀργείων ὁ δῆμος κατ' ὀλίγον ξυριστάμενός τε καὶ ἀναθαρσίσσας ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις, τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμονίων. καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς μὲν
 3 ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐξήλασεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἤλθον ἐκ πλείονος **, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβοήθουν. καὶ ἐν Τεγέᾳ πνυθόμενοι ὅτι νενίκηνται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκ ἐτί ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγότων, ἀα-
 4 χωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκον τὰς γυμνοπαιδίας ἤγον. καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβειων ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ πόλει [ἀγγέλων] καὶ τῶν ἔξω Ἀργείων, παρόντων τε τῶν ξυμμάχων καὶ ῥηθέντων πολλῶν ἀφ' ἑκατέρων ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεῖν ἐς
 5 Ἄργος, διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίνοντο. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν πάλιν προσαγόμενος [τε καὶ νομιζῶν μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσειν], τειχίζει μικρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν, ὅπως, ἢν τῆς γῆς εἰργωνται, ἢ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγῇ
 6 τῶν ἐπιτηδείων ὠφελῇ. ξυνήδεσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι πανδημεί, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται, εἰείχιζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς ἤλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

83 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι ὡς ἤσθοντο τειχιζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργος αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων· ὑπῆρχε δὲ τι αὐτοῖς καὶ ἐκ τοῦ Ἄργους αὐτόθεν πρρασόμενον. ἦγε δὲ τὴν στρατιὰν Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς.
 2 καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα προὔλρχειν οὐ προχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τεῖχη ἐλόντες καὶ καταβαλόντες καὶ Ὑσιᾶς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες

καὶ τοὺς ἑλευθέρους ἅπαντας οὓς ἔλαβον ἀποκτείναντες ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. ἔστράτευσαν ³ δὲ μετὰ τοῦτο καὶ Ἀργεῖοι ἐς τὴν Φλιασίαν, καὶ δηρώσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ὑπεδέχοντο· οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα κατέκηντο. κατέκλησαν δὲ τοῦ ⁴ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Μακεδόνας Ἀθηναῖοι, Περδίκκας ἐπικαλοῦντες τὴν τε πρὸς Ἀργεῖους καὶ Λακεδαιμονίους γενομένην ξυνομοσίαν καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ἄμφίπολιν Νικίου τοῦ Νιζηράτου στρατηγούντος ἔψευστο τὴν ξυμμαχίαν καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάσαντος· πολέμιος οὖν ἦν. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα οὕτως, καὶ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος τῆς πολέμου ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγυρομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας ⁸⁴ ἐς Ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν Ἀργείων τοὺς δοκοῦντας ἔτι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε, τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἑγγὺς νῆσους ὧν ἦρχον· καὶ ἐπὶ Μῆλον τὴν νῆσον Ἀθηναῖοι ἔστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν μὲν τριάκοντα, Χίαις δὲ ἕξ, Λεσβίαν δὲ δυοῖν, καὶ ὀπλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίοις καὶ χιλίοις καὶ τοξόταις τριακοσίοις καὶ ἵπποτοξόταις εἴκοσι, τῶν δὲ ξυμμαχῶν καὶ νησιωτῶν ὀπλίταις μάλιστα πεντακοσίοις καὶ χιλίοις. οἱ δὲ Μήλιοι Λακε- ² δαιμονίων μὲν εἰσιν ἄποικοι, τῶν δ' Ἀθηναίων οὐκ ἦθελον ὑπακούειν ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδετέρων ὄντες ἡσύχαζον, ἔπειτα ὡς αὐτοὺς ἠγάγκαζον οἱ Ἀθηναῖοι δηοῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλεμον φανερόν κατέστησαν. στρατοπεδευσάμενοι οὖν ἐς τὴν γῆν αὐτῶν τῆ ³ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατηγοὶ Κλεομήδης τε ὁ Λυκομήδους καὶ Τεισίας ὁ Τεισιμάχου, πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιησομένους ἔπειψαν πρέσβεις. οὓς οἱ Μήλιοι πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐκ ἠγάγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν ἐκέλευον περὶ ὧν ἤκουσιν. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιαύδε.

„Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος οἱ λόγοι γίνονται, ὅπως ⁸⁵ δὴ μὴ ξυνεχεῖ θήσει οἱ πολλοὶ ἐπιγυγὰ καὶ ἀνέλεγκτα ἐσάπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσι (γινώσκομεν γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ἡμῶν ἢ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγή), ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἔτι ἀσφαλέςτερον ποιήσατε. καθ' ἕκαστον

γὰρ καὶ μὴδ' ὑμεῖς ἐνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδεῖως λέγεσθαι εὐθὺς ὑπολαμβάνοντες κρίνετε. καὶ πρῶτον εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν εἶπατε.“

86 Οἱ δὲ τῶν Μηλιῶν ξύνεδροι ἀπεκρίναντο· „Ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν κατ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέγεται, τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεται. ὀρῶμεν γὰρ αὐτούς τε κριτὰς ἤκοντας ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων, καὶ τὴν τελευταίην ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἶκος περιγενομένοις μὲν τῷ δικαίῳ καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι πόλεμον ἡμῖν φέρουσαν, πεισθεῖσι δὲ δουλείαν.“

87 ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων λογιούμενοι ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε ἢ ἐκ τῶν παρόντων καὶ ὧν ὄρατε περὶ σωτηρίας βουλευσόντες τῇ πόλει, πανοίμεθ' ἄν· εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγομεν ἄν.

88 ΜΗΛ. Εἶκος μὲν καὶ ξυγγνώμη ἐν τῷ τοιῷδε καθ' ἐσιῶτας ἐπὶ πολλὰ καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας τρέπεσθαι· ἢ μέντοι ξύνοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἦδε πάρεστι, καὶ ὁ λόγος ᾧ προκαλεῖσθε τρόπον, εἰ δοκεῖ, γιγνέσθω.

89 ΑΘ. Ἡμεῖς τοίνυν οὔτε αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων καλιῶν, ὡς ἢ δικαίως τὸν Μηδὸν καταλύσαντες ἄρχομεν ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξερχόμεθα, λόγων μῆκος ἄπιστον παρέξομεν, οὐθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν ἢ ὅτι Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε ἢ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἠδικήκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν, τὰ δυνατὰ δ' ἐξ ὧν ἑκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν διάπράσσεσθαι, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσιν.

90 ΜΗΛ. Ἦι μὲν δὴ νομίζομέν γε, χρήσιμον (ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ὑμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ξυμφέρον λέγειν ὑπέθεσθε) μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ ἀεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ εἰκότα [δίκαια] καὶ τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσαντά τινα ὠφελήθηναι. καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἦσσαν τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἐπὶ μεγίστη τιμωρίᾳ σφραλέντες ἄν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοισθε.

91 ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἣν καὶ πανθῆ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευταίην· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν

(ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγών), ἀλλ' ἢν οἱ ὑπήκοοι πον τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσι. καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῖν ἀφείσθω κινδυνεύεσθαι· ὡς δὲ ² ἐπ' ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ὑμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἀρξαι, χρησίμως δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι.

ΜΗΛ. Καὶ πῶς χρήσιμον ἂν ξυμβαίῃ ἡμῖν δουλεῦσαι, 92 ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἀρξαι;

ΑΘ. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότετα παθεῖν ὑπ- 93 ακοῦσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνομεν ἂν.

ΜΗΛ. Ὅστε ἡσυχίαν ἄγοντας ἡμᾶς φίλους μὲν εἶναι 94 ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;

ΑΘ. Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτει ἢ ἔχθρα ὑμῶν 95 ὅσον ἢ φιλία μὲν ἀσθενείας, τὸ δὲ μῖσος δυνάμειος παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον.

ΜΗΛ. Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἶκός, 96 ὥστε τοὺς τε μὴ προσίχοντας καὶ ὅσοι ἄποικοι ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται ἐς τὸ αὐτὸ τιθέασιν;

ΑΘ. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται, 97 κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλειόνων ἀρξαι καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παρὰσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων καὶ ἀσθενέστεροι ἐτέρων ὄντες εἰ μὴ περιγένοισθε.

ΜΗΛ. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν; δεῖ γὰρ 98 αὖ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκβιβάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ ὑπακούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρήσιμον διδάσκοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ξυμβαῖνον, πειρᾶσθαι πείθειν. Ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ξυμμαχοῦσι, πῶς οὐ πολεμώσεσθε αὐτούς, ὅταν ἐς τὰδε βλέψαντες ἡγήσωνται ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἤξειν; κὰν τούτῳ τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολεμίους μεγαλύνετε, τοὺς δὲ μηδὲ μελλήσαντας γενέσθαι ἄκοντας ἐπάγεσθε;

ΑΘ. Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινοτέρους, ὅσοι 99 ἡπειρωτὰ πον ὄντες τῶν ἔλευθέρων πολλὴν τὴν διαμέλ-λησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τοὺς

νησιώϊας τέ που ἀνάγκιους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. οὗτοι γὰρ πλείστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπιτον κίνδυνον καταστήσειαν.

100 ΜΗΛ. Ἡ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ πανθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἔλευθέροις πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελθεῖν.

101 ΑΘ. Οὐκ, ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε· οὐ γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μὴ αἰσχύνῃν ὄφλειν, περὶ δὲ σωτηρίας μᾶλλον ἢ βουλή πρὸς τοὺς κρείσσονας πολλῶ μὴ ἀνδίστασθαι.

102 ΜΗΛ. Ἀλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε κοινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἐκατέρων πλῆθος. καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθὺς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ θρωμένου ἔτι καὶ σιῆναι ἐλπὶς ὀρθῶς.

103 ΑΘ. Ἐλπὶς δέ, κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα, τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χωρόμενους αὐτῇ, κἂν βλάβῃ, οὐ καθεῖλε· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι (δάπανος γὰρ φύσει) ἅμα τε γιγνώσκειται σφαλέντων καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι
² φυλάσσεται τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν οὐκ ἔλλειπει. ὃ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ ὁπῆς μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθε παθεῖν, μηδὲ ὁμοιωθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἷς παρὸν ἀνθρωπείως ἔτι σώζεσθαι, ἐπειδὴν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπικλίπωσιν αἱ φανεραὶ ἐλλίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται, μαντικὴν τε καὶ χρησμοὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλλίδιον λυμαίνεται.

104 ΜΗΛ. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς, εὖ ἴστε, νομίζομεν πρὸς δύναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται, ἀγωνίζεσθαι· ὅμως δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ μὴ ἔλασσιώσεσθαι, ὅτι ὅσοι πρὸς οὐ δικαίους ἰστάμεθα, τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἔλλείποντι τὴν Ἀκαδεμονίων ἡμῖν ξυμμαχίαν προσέσεσθαι, ἀνάγκην ἔχουσαν, καὶ εἰ μὴ του ἄλλου, τῆς γε ξυγγενείας ἕνεκα καὶ αἰσχύνῃ βοηθεῖν. καὶ οὐ παντάπασιν οὕτως ὀλόγως θρασυνόμεθα.

105 ΑΘ. Τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ Θεῖον εὐμενείας οὐδ' ἡμεῖς οἴομεθα κελεῖψεσθαι. οὐδὲν γὰρ ἔξω τῆς ἀνθρωπείας τῶν μὲν ἐς τὸ Θεῖον νομίσεως τῶν δ' ἐς σφᾶς αὐτοὺς

βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν. ἡγοῦμεθα γὰρ τό²
 τε θεῖον δόξη, τὸ ἀνθρώπειόν τε σαφῶς διὰ παντός
 ὑπὸ φύσεως ἀναγκαίας, οὐκ ἂν κρατῆ, ἄρχειν. καὶ ἡμεῖς
 οὔτε θέντες τὸν νόμον οὔτε κειμένῳ πρώτοι χρησάμενοι,
 ὄντα δὲ παραλαβόντες καὶ ἐσόμενον ἐς αἰὲ καταλείποντες
 χρώμεθα αὐτῷ, εἰδότες καὶ ὑμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ
 αὐτῇ δυνάμει ἡμῖν γενομένους δρωῖντας ἂν ταυτό. καὶ³
 πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα
 ἐλασσιώσεσθαι· τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ
 τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε αὐτούς, μακα-
 ρίσαντες ὑμῶν τὸ ἀπειροζακον οὐ ζηλοῦμεν τὸ ἄφρον.
 Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτούς καὶ τὰ ἐπι-⁴
 χῶρια νόμιμα πλεῖστα ἀρετῆ χρωῖνται· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους
 πολλὰ ἂν τις ἔχων εἰπεῖν ὡς προσφέρονται, ξυνελὼν
 μάλιστα ἂν δηλώσειεν ὅτι ἐπιφανέστατα ὧν ἴσμεν τὰ μὲν
 ἠδέα καλὰ νομιζουσι, τὰ δὲ ξυμφέροντα δίκαια. καίτοι
 οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν ἀλόγου σωτηρίας ἢ τοιαύτη
 διάνοια.

ΜΗΛ. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἤδη καὶ μάλιστα¹⁰⁶
 πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι αὐτῶν Μηλίους ἀποίκους
 ὄντας μὴ βουλήσεσθαι προδόντας τοῖς μὲν εὔνοις τῶν
 Ἑλλήνων ἀπίστους καταστῆναι, τοῖς δὲ πολεμίοις ὠφε-
 λίμους.

ΑΘ. Οὐκουν οἴεσθε τὸ ξυμφέρον μὲν μετ' ἀσφαλείας¹⁰⁷
 εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου δρωῖσθαι· ὁ
 Λακεδαιμόνιοι ἦκιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τολμῶσιν.

ΜΗΛ. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τε ἡμῶν ἕνεκα μᾶλλον¹⁰⁸
 ἡγοῦμεθ' ἂν ἐγχειρίσασθαι αὐτούς, καὶ βεβαιότερους ἢ
 [ἐς] ἄλλους νομιεῖν, ὅσῳ πρὸς μὲν τὰ ἔργα τῆς Πελοπον-
 νήσου ἐγγὺς κείμεθα, τῆς δὲ γνώμης τῷ ξυγγενεῖ πιστό-
 τεροι ἐτέρων ἐσμέν.

ΑΘ. Τὸ δ' ἐχρὸν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις οὐ τὸ¹⁰⁹
 εὔνον τῶν ἐπιζαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἦν τῶν ἔργων
 τις δυνάμει πολὺ προύχη· ὁ Λακεδαιμόνιοι καὶ πλεῖόν
 τι τῶν ἄλλων σκοποῦσι (τῆς γοῦν οἰκειάς παρασκευῆς
 ἀπιστία καὶ μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πέλας ἐπέροχον-
 ται), ὥστε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσόν γε αὐτούς ἡμῶν ναυκρατόρων
 ὄντων περαιοθῆναι.

ΜΗΛ. Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι· πολὺ δὲ¹¹⁰
 τὸ Κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων ἀποσιώτερος

- 2 ἡ λῆψις ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἢ σωτηρία. καὶ εἰ τοῦδε σφάλλοιντο, τράποιντ' ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων, ὅσους μὴ Βρασίδας ἐπῆλθε· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειότερας [ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς] ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται.
- 111 ΑΘ. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἂν τι γένοιτο, καὶ ὑμῖν [καὶ] οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ' ἀπὸ μιᾶς πώποτε πολιορκίας Ἀθηναῖοι δι' ἄλλων φόβον ἀπεχώρησαν.
- 2 ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φήσαντες περὶ σωτηρίας βουλευσείν οὐδὲν ἐν τοσοῦτῳ λόγῳ εἰρήκατε ὧ ἄνθρωποι ἂν πιστεύσαντες νομίσειαν σωθῆσεσθαι, ἀλλ' ὑμῶν τὰ μὲν ἰσχυρότατα ἐλπίζόμενα μέλλεται, τὰ δ' ὑπάρχοντα βραχέα πρὸς τὰ ἤδη ἀντιτεταγμένα περιγίγνεσθαι. πολλὴν τε ἀλογίαν τῆς διανοίας παρέχετε, εἰ μὴ μεταστησάμενοι ἔτι ἡμᾶς
- 3 ἄλλο τι τῶνδε σωφρονέστερον γνώσεσθε. οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ γε τὴν ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προύπτοις κινδύνοις πλεῖστα διασφείρουσαν ἀνθρώπους αἰσχύνῃν τρέψεσθε. πολλοῖς γὰρ προορωμένοις ἔτι ἐς οἷα φέρονται τὸ αἰσχρὸν καλούμενον ὀνόματος ἐπαγωγῷ δυνάμει ἐπεσπάσατο, ἥσσηθεῖσι τοῦ δῆματος, ἔργῳ ξυμφοραῖς ἀνηκέστοις ἐκόντας περιπεσεῖν καὶ αἰσχύνῃν αἰσχύῳ μετὰ ἀνοίας ἢ τύχης
- 4 προσλαβεῖν. ὃ ὑμεῖς, ἦν εὖ βουλευήσθε, φυλάξεσθε καὶ οὐκ ἀπρεπὲς νομιεῖτε πόλεώς τε τῆς μεγίστης ἥσασθαι μέτρια προκαλουμένης, ξυμμάχους γενέσθαι ἔχοντας τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς, καὶ δοθείσης αἰρέσεως πολέμου πέρι καὶ ἀσφαλείας μὴ τὰ χεῖρω φιλονικῆσαι· ὡς οἴτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ κρείσσοσι καλῶς προσφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἰσι, πλεῖστ'
- 5 ἂν ὀρθοῖντο. σκοπεῖτε οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν καὶ ἐνθυμεῖσθε πολλάκις ὅτι περὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἵς μιᾶς πέρι καὶ ἐς μίαν βουλήν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται.
- 112 Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λόγων· οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον, ἀπεκρίναντο τάδε.
- 2 „Οὐτε ἄλλα δοκεῖ ἡμῖν ἢ ἅπερ καὶ τὸ πρῶτον, ὧ Ἀθηναῖοι, οὐτ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἐπτακόσια ἔτη ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρησόμεθα, ἀλλὰ τῇ τε μέχρι τοῦδε σφίζούσῃ τύχῃ ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτὴν καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων [καὶ Λακεδαιμονίων] τιμωρίᾳ πιστεύοντες

πειρασόμεθα σφίξεσθαι. προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι ³
 μὲν εἶναι, πολέμιοι δὲ μηδετέροις, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν
 ἀναχωρῆσαι σπονδὰς ποιησαμένους αἴτινες δοκοῦσιν ἐπι-
 τήδειοι εἶναι ἀμφοτέροις.“ οἱ μὲν δὴ Μήλιοι τοσαῦτα ¹¹³
 ἀπεκρίναντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διαλυόμενοι ἤδη ἐκ τῶν
 λόγων ἔφρασαν· „Ἄλλ’ οὖν μόνοι γε ἀπὸ τούτων τῶν βου-
 λευμάτων, ὡς ἡμῖν δοκεῖτε, τὰ μὲν μέλλοντα τῶν ὀρωμένων
 σαφέστερα κρίνετε, τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι ὡς γιγνό-
 μενα ἤδη θεᾶσθε, καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ
 ἔλπίσι πλείστον δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες
 πλείστον καὶ σφραλίσεσθε.“

Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ¹¹⁴
 στρατεύμα· οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ἐπήκουον
 οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθύς ἐπάροντο καὶ διελόμενοι
 κατὰ πόλεις περιετείχισαν κύκλῳ τοὺς Μηλίους. καὶ ²
 ὕστερον φυλακὴν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων κατα-
 λιπόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν
 ἀνεχώρησαν τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ. οἱ δὲ λειπόμενοι
 παραμένοντες ἐπολιόρχουν τὸ χωρίον.

Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες ¹¹⁵
 ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ λοχισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ
 τῶν σφετέρων φυγάδιων διεφθάρησαν ὡς ὀγδοήκοντα. καὶ ²
 οἱ ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν
 ἔλαβον. καὶ Λακεδαιμόνιοι δι’ αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς
 οὐδ’ ὡς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκήρυξαν δέ, εἴ τις
 βούλεται παρὰ σφῶν, Ἀθηναίους λήξεσθαι. καὶ Κορίνθιοι ³
 ἐπολέμησαν ἰδίων τινῶν διαφορῶν ἕνεκα τοῖς Ἀθηναίοις·
 οἱ δ’ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἠσύχαζον. εἶλον δὲ καὶ οἱ ⁴
 Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν
 ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ ἄνδρας τε ἀπέκτειναν
 καὶ ἐσενεγκάμενοι σιτόν τε καὶ ὅσα πλείιστα ἐδύνατο
 χοίσιμα ἀναχωρήσαντες ἠσύχαζον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 ἄμεινον τὴν φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. καὶ τὸ
 τέλος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ’ ἐπιγυνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι μελλή- ¹¹⁶
 σαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν στρατεύειν, ὡς αὐτοῖς τὰ διαβα-
 τήρια [ἱερά ἐν τοῖς ὄρεοις] οὐκ ἐγίνετο, ἀνεχώρησαν.
 καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐν τῇ πόλει
 τινὰς ὑποπτεύσαντες τοὺς μὲν ξυνέλαβον, οἱ δ’ αὐτοὺς
 καὶ διέφυγον. καὶ οἱ Μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ²

αὐθις καὶ ἕτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἶλον τῶν Ἀθη-
 3 ναίων, παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. καὶ ἐλθούσης
 στρατιᾶς ὕστερον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλης [ὡς ταῦτα
 ἐγίνετο], ἧς ἤρχε Φιλοκράτης ὁ Δημέου, καὶ κατὰ κράτος
 ἤδη πολιορκούμενοι, γενομένης καὶ προδοσίας τινὸς ἀφ'
 ἑαυτιῶν, ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὡστ' ἐκείνους περὶ
 4 αὐτῶν βουλευῆσαι. οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὅσους ἡβῶν-
 τας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν. τὸ δὲ
 χωρίον αὐτοὶ ὤκισαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους
 πέμψαντες.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ Ζ.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὐθις
 μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχης καὶ Εὐρυμέδοντος
 ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναντο,
 ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν
 ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων,
 καὶ ὅτι οὐ πολλῶ τινι ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο
 2 ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. Σικελίας γὰρ περίπλους
 μὲν ἔστιν ὀκτάδι οὐ πολλῶ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν,
 καὶ τοςαύτη οὔσα ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς
 θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἡπειρος εἶναι.
 2 Ῥικίσθη δὲ ὡδε τὸ ἀρχαῖον καὶ τοςάδε ἔθνη ἔσχε τὰ
 ζύμπαντα. παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς
 χώρας Κύνλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε
 γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὀπόθεν ἐσῆλθον ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν·
 ἀρκείτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἕκαστός πη
 2 γινώσκει περὶ αὐτῶν. Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι
 φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοὶ φασι, καὶ πρότεροι
 διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται,
 Ἴβηρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν Ἴβηρίᾳ
 ὑπὸ Αἰγύων ἀναστάντες. καὶ ἀπ' αὐτῶν Σικανία τότε ἡ
 νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρινακρία καλουμένη· οἰκοῦσι
 3 δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν Σικελίαν. Ἰλίου δὲ
 ἀλισσομένου τῶν Τρώων τινὲς διαφρυνόντες Ἀχαιοὺς
 πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ ὄμοροι τοῖς
 Σικανοῖς οἰκίσαντες ζύμπαντες μὲν Ἑλυμοὶ ἐκλήθησαν,
 πόλεις δ' αὐτῶν Ἐρουξ τε καὶ Ἐγεστία. προσζυγκήσαν

δὲ αὐτοῖς καὶ Φωκῶν τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶν
 ἔς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἔς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατ-
 ενεχθέντες. Σικελοὶ δ' ἔξ Ἰταλίας (ἐνταῦθα γὰρ ᾤκουν) ⁴
 διέβησαν ἔς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικας, ὡς μὲν εἰκὸς καὶ
 λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν, τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος
 τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πως ἐσπλεύσαντες.
 εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Σικελοί· καὶ ἡ χώρα
 ἀπὸ Ἰταλοῦ, βασιλείως τινὸς Σικελῶν, τοῦνομα τοῦτο
 ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνομάσθη. ἔλθόντες δὲ ἔς τὴν ⁵
 Σικελίαν στρατὸς πολλὸς τοὺς τε Σικανοὺς κρατοῦντες
 μάχῃ ἀνέστειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια αὐτῆς
 καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι,
 καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ᾤκησαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν,
 ἔτη ἕγγυς τριακόσια πρὶν Ἑλλήνας ἔς Σικελίαν ἔλθεῖν·
 ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου
 ἔχουσιν. ᾤκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν ⁶
 Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ
 ἐπιχειμένα νησίδια ἐμπορίας ἕνεκεν τῆς πρὸς τοὺς Σικε-
 λούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσ-
 ἐπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω Μοτύην καὶ Σολόεντια καὶ
 Πάνορμον ἕγγυς τῶν Ἑλύμων ξυνοικήσαντες ἐνέμοντο,
 ξυμμαχία τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἑλύμων καὶ ὅτι ἐντεῦθεν
 ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδῶν Σικελίας ἀπέχει. βάρβαροι
 μὲν οὖν τοσοῖδε Σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν. Ἑλλήνων ³
 δὲ πρῶτοι Χαλκιδῆς ἔξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θου-
 κλέους οἰκιστοῦ Νάξου ᾤκισαν καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου
 βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρῶσαντο, ἐφ'
 ᾧ, ὅταν ἐκ Σικελίας θεωροὶ πλέωσι, πρῶτον θύουσι.
 Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλει- ²
 δῶν ἐκ Κορίνθου ᾤκισε, Σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ
 τῆς νήσου, ἐν ἣ νῦν οὐκέτι περικλυζομένη ἡ πόλις ἢ ἐντός
 ἐστίν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστειχισθεῖσα
 πολυάνθρωπος ἐγένετο. Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἐκ ³
 Νάξου ὀρηθῆντες ἔπει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκ-
 σθεῖσας Λεοντίους τε, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαν-
 τες, οἰκίζουσι καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ
 Καταναῖοι ἐποίησαντο Εὐαρχον. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρό- ⁴
 νον καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων ἔς Σικελίαν
 ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου τε ποταμοῦ Τρώτιλόν τι
 ὄνομα χωρίον οἰκίσας καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκι-

δεῦσιν ἐς Λεοντίουσις ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας καὶ
 ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν καὶ θάψον οἰκίσας αὐτὸς μὲν ἀπο-
 θνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς θάψου ἀναστάντες, Ὑβλωνος
 βασιλέως Σικελοῦ προδόντος τὴν χώραν καὶ καθηγησα-
 2 μένου, Μεγαρέας ᾤκισαν τοὺς Ὑβλαίους κληθέντας. καὶ
 ἔτη οἰκῆσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια
 ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακοσίων ἀνέστησαν ἐκ τῆς
 πόλεως καὶ χώρας. πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔτεσιν ὕστερον
 ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκίσαι, Πάμιλλον πέμψαντες Σελινοῦντα
 κίττουσι, καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητροπόλεως οὔσης αὐτοῖς
 3 ἐπελθὼν ξυγκατόκισε. Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ρόδου
 καὶ Ἐντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες κοινῇ ἔκτισαν
 ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ Συρακουσῶν οἰκισιν.
 καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τὸ ὄνομα ἐγένετο,
 τὸ δὲ χωρίον οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶ καὶ ὁ πρῶτον ἐτειχίσθη
 Δίνδιοι καλοῦνται· νόμιμα δὲ Δωρικὰ ἐτέθη αὐτοῖς.
 4 ἔτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτώ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν σφετέραν
 οἰκισιν Γελῶσι Ἀκράγαντα ᾤκισαν, τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ
 τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαντες, οἰκιστὰς δὲ ποιή-
 σαντες Ἀριστόνον καὶ Πυστίλον, νόμιμα δὲ τὰ Γελῶν
 5 δόντες. Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης τῆς ἐν
 Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως ληστῶν ἀφικομένων ᾤκισθη,
 ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας
 πληθὺς ἐλθὼν ξυγκατενεύμαντο τὴν γῆν· καὶ οἰκιστὰι
 Περιήρης καὶ Κραταιμένης ἐγένοντο αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ
 Κύμης, ὁ δὲ ἀπὸ Χαλκίδος. ὄνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον
 Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς
 τὴν ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστὶ (τὸ δὲ δρέπανον οἱ Σικελοὶ
 ζάγκλον καλοῦσιν), ὕστερον δὲ αὐτοὶ μὲν ὑπὸ Σαμίων καὶ
 ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσι, οἱ Μήδους φεύγοντες προσ-
 6 ἔβαλον Σικελίᾳ, τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας Πηγίνων τυ-
 ραννος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐβαλὼν καὶ τὴν πόλιν αὐτὸς
 ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ
 5 τὸ ἀρχαῖον πατρίδος αὐτὸ ὠνόμασε. καὶ ἡμέρα ἀπὸ
 Ζάγκλης ᾤκισθη ὑπὸ Εὐκλείδου καὶ Σίμου καὶ Σάκωνος,
 καὶ Χαλκιδῆς μὲν οἱ πλεῖστοι ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν,
 ξυπόκισαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ Συρακουσῶν φυγάδες στάσει
 νικηθέντες, οἱ Μυλητίδαι καλούμενοι· καὶ φωνὴ μὲν
 μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ Δωρίδος ἐκράθη, νόμιμα
 2 δὲ τὰ Χαλκιδικὰ ἐκράτησεν. Ἄχραι δὲ καὶ Κασμίται ὑπὸ

Συρακοσίων ᾠκίσθησαν, Ἄκραι μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ Συρακούσας, Κασμῆναι δὲ ἑγγὺς εἴκοσι μετὰ Ἄκρας. καὶ Καμάρινα τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακοσίων ᾠκίσθη, ἔτεσιν ³ ἑγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακουσῶν κτίσιν· οἰκισταὶ δὲ ἐγένοντο αὐτῆς Δάσκων καὶ Μενέκωλος. ἀναστάτων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακοσίων δι' ἀπόστασιν, χρόνῳ Ἴπποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακοσίων αἰχμαλώτων λαβῶν τὴν γῆν τὴν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατέκτισε Καμάριναν. καὶ αὖθις ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενομένη τὸ τρίτον κατωκίσθη ὑπὸ Γελῶν.

Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν ᾠκει, ⁶ καὶ ἐπὶ τοσὴνδε οὖσαν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύειν ᾠρηγτο, ἐφιέμενοι μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προφάσει τῆς πάσης ἄρξει, βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς βουλόμενοι τοῖς ἐαντιῶν ξυγγενέσι καὶ τοῖς προγεγενημένοις ξυμμάχοις. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρησαν Ἑγεσταίων γε πρέσβεις ² παρόντες καὶ προθυμότερον ἐπικαλούμενοι. ὁμοροὶ γὰρ ὄντες τοῖς Σελινουντίοις ἐς πόλεμον καθέστασαν περὶ τε γαικῶν τινων καὶ περὶ γῆς ἀμφισβητήτου, καὶ οἱ Σελινούντιοι Συρακοσίους ἐπαγόμενοι ξυμμάχους κατεῖργον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὥστε τὴν γενομένην ἐπὶ Δάχητος καὶ τοῦ προτέρου πολέμου Λεοντίνων οἱ Ἑγεσταῖοι ξυμμαχίαν ἀναμιμνήσκοντες τοὺς Ἀθηναίους, ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπαμῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεράλαιον, εἰ Συρακόσιοι Λεοντίνους τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτι ξυμμάχους αὐτῶν διασφείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας σχήσουσι, κίνδυνον εἶναι μὴ ποτε μεγάλη παρασκευὴ Δωριῆς τε Δωριεῦσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ ἅμα ἄποικοι τοῖς ἐκπέμψασι Πελοποννησίοις βοηθήσαντες καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσι· σῶφρον δ' εἶναι μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἔτι ξυμμάχων ἀντέχειν τοῖς Συρακοσίοις, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφρῶν παρεξόντων ἐς τὸν πόλεμον ἱκανά. ὧν ἀκούοντες οἱ ³ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν τε Ἑγεσταίων πολλάκις λεγόντων καὶ τῶν ξυναγορευόντων αὐτοῖς, ἐψηφίσαντο πρέσβεις πέμψαι πρῶτον ἐς τὴν Ἑγεσταν περὶ τε τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει, ὥσπερ φασίν, ἐν τῷ

κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα πρὸς τοὺς Σελινουντίους ἐν ὧν ἔστιν εἰσομένους.

7 Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλησαν ἐς τὴν Σικελίαν. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν καὶ σῖτον ἀνεκομίσαντό τινα ζεύγη κομίσαντες, καὶ ἐς Ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς Ἀργείων φυγάδας καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς ὀλίγους, καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρνεάτας καὶ Ἀργεῖους τὴν ἀλλήλων, 2 ἀπεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου. ἔλθόντων δὲ Ἀθηναίων οὐ πολλῷ ὕστερον ναυσὶ τριάκοντα καὶ ἑξακοσίους ὀπλίταις, οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾶ ἐξελθόντες τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρχουν· ὑπὸ δὲ νύκτα, ἀλλισαμένον τοῦ στρατεύματος ἄποθεν, ἐκδιδράσκουσιν οἱ ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. καὶ τῇ ὕστεραία οἱ Ἀργεῖοι ὡς ἦσθοντο, κατασκάψαντες τὰς Ὀρνεὰς ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἴκου.

3 Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ὁμορον Μακεδονία ἱππέας κατὰ θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας ἑκακούργουν τὴν 4 Περδίκκου. Λακεδαιμόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, ἄγοντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημέρους σπονδάς, ξυμπολεμεῖν ἐκέλευον Περδίκκᾳ· οἱ δ' οὐκ ἤθελον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

8 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἦκον ἐκ τῆς Σικελίας καὶ οἱ Ἐγεσταῖοι μετ' αὐτῶν ἄγοντες ἑξήκοντα τάλαντα ἀσήμου ἀργυρίου ὡς ἐς ἑξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ἃς ἐμελλον δεῖσασθαι 2 πέμπειν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἐγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβειων τὰ τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὡς εἶη ἑτοῖμα ἐν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ, ἐψηφίσαντο ναῦς ἑξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγούς αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλειτίου καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίοις πρὸς Σελινουντίους, ξυγκατοκίσει δὲ καὶ Λεοντίους, ἣν τι περιγίγνηται αὐτοῖς τοῦ

πολέμου, καὶ τὰλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράζουσι ὅπη ἂν
 γινώσκωσιν ἄριστα Ἀθηναίοις. μετὰ δὲ τοῦτο ἡμέρα 3
 πέμπτη ἐκκλησία αὐθις ἐγίγνετο, καθ' ὃ τι χρὴ τὴν παρα-
 σκευὴν ταῖς ναυσὶ τάχιστα γίνεσθαι καὶ τοῖς στρατηγοῖς,
 εἴ του προσδέονται, ψηφισθῆναι ἐς τὸν ἔκπλου. καὶ ὁ 4
 Νικίας ἀκούσιος μὲν ἤρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν
 πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλεύσθαι, ἀλλὰ προσφάσει βραχεία
 καὶ εὐπρεπεῖ τῆς Σικελίας ἀπάσης, μεγάλου ἔργου,
 ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο καὶ παρήγει
 τοῖς Ἀθηναίοις τοιαύτα.

„Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἦδε 9
 ξυνελέγη, καθ' ὃ τι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μέντοι
 δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ
 ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεία
 βουλῇ περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις
 πειθομένους πόλεμον οὐ προσήγοντα ἄρασθαι. καίτοι 2
 ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιοῦτου καὶ ἴσον ἐτέρων
 περὶ τῷ ἔμμαντοῦ σώματι ὀρθωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν
 πολίτην εἶναι ὅς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας
 προνοῆται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως
 δι' ἑαυτὸν βούλοιο ὀρθοῦσθαι. ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ
 πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην
 οὔτε νῦν ἄλλα ἢ ἂν γινώσκω βέλτιστα ἔρω. καὶ πρὸς μὲν 3
 τοὺς τρόπους τοὺς ὑμετέρους ἀσθενῆς ἂν μου ὁ λόγος
 εἴη, εἰ τὰ τε ὑπάρχοντα σώζειν παραιοίην καὶ μὴ τοῖς
 ἐτοίμοις περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελλόντων κινδυνεύειν· ὡς
 δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε οὔτε ῥᾴδιά ἐστι κατασχεῖν ἐφ'
 ἂ ὤρησθε, ταῦτα διδάξω.

„Φημὶ γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολι- 10
 πόντας καὶ ἐτέρους ἐπιθυμεῖν ἐκεῖσε πλεύσαντας δεῦρο
 ἐπαγαγέσθαι. καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν σπονδὰς 2
 ἔχειν τι βέβαιον, αἱ ἡσυχάζοντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι
 σπονδαὶ ἔσονται (οὕτω γὰρ ἐνθάδε τε ἄνδρες ἔπραξαν
 αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων), σφαλέντων δὲ που ἀξιοχρεῖ
 δυνάμει ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιήσον-
 ται, οἷς πρῶτον μὲν διὰ ξυμφορῶν ἢ ξυμβασίς καὶ ἐκ
 τοῦ αἰσχύονος ἢ ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο, ἔπειτα ἐν
 αὐτῇ ταύτῃ πολλὰ τὰ ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. εἰσὶ δ' 3
 οἱ οὐδὲ ταύτην πω τὴν ὁμολογίαν ἐδέξαντο, καὶ οὐχ
 οἱ ἀσθενέστατοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀντικρὺς πολεμοῦσιν, οἱ

δὲ καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν δεχημέροις
 4 σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. τάχα δ' ἂν ἴσως, εἰ δίχα
 ἡμῶν τὴν δύναμιν λάβοιεν, ὅπερ νῦν σπεύδομεν, καὶ πάνυ
 ἂν ξυνεπιθοῖντο μετὰ Σικελιωτῶν, οὓς πρὸ πολλῶν ἂν
 5 ἐτιμήσαντο ξυμμάχους γενέσθαι ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. ὥστε
 χρὴ σκοπεῖν τινα αὐτὰ καὶ μὴ μετεώρω τῇ πόλει ἀξιῶν
 κινδυνεύειν καὶ ἀρχῆς ἄλλης ὀρέγεσθαι πρὶν ἢν ἔχομεν
 βεβαιωσώμεθα, εἰ Χαλκιδῆς γε οἱ ἐπὶ Θράκης, ἔτη
 τοσαῦτα ἀφροστώτες ἀφ' ἡμῶν, ἔτι ἀχειρωτοὶ εἰσι καὶ
 ἄλλοι τινὲς κατὰ τὰς ἡπείρους ἐνδοιαστώως ἀκροῶνται.
 ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίοις δὴ οὓσι ξυμμάχοις ὡς ἀδικουμένοις
 ὀξέως βοηθοῦμεν, ὑφ' ὧν δ' αὐτοὶ πάλαι ἀφροστώτων
 11 ἀδικούμεθα, ἔτι μέλλομεν ἀμύνεσθαι. καίτοι τοὺς μὲν
 κατεργασάμενοι καὶν κατάσχοιμεν· τῶν δ' εἰ καὶ κρατή-
 σαιμεν, διὰ πολλοῦ γε καὶ πολλῶν ὄντων χαλεπῶς ἂν
 ἀρχεῖν δυναίμεθα. ἀνόητον δ' ἐπὶ τοιούτους ἵεναι ὧν
 κρατήσας τε μὴ κατασχῆσει τις καὶ μὴ κατορθώσας μὴ
 2 ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι ἔσται. Σικελιωταὶ δ'
 ἂν μοι δοκοῦσιν, ὡς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν
 δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἀρξίαν αὐτῶν Συρακόσιοι, ὅπερ
 3 οἱ Ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκροβοῦσι. νῦν μὲν γὰρ καὶ
 ἔλθοιεν ἴσως Λακεδαιμονίων ἕκαστοι χάριτι, ἐκείνως δ'
 οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι· ἢ γὰρ ἂν τρόπον
 τὴν ἡμετέραν μετὰ Πελοποννησίων ἀρέλωνται, εἰκὸς ὑπὸ
 τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ αὐτοῦ καθαιρεθῆναι.
 4 ἡμᾶς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι
 εἶεν, εἰ μὴ ἀφρικοίμεθα, ἔπειτα δὲ καὶ εἰ δεῖξαντες τὴν
 δύναμιν δι' ὀλίγου ἀπέλθοιμεν· εἰ δὲ σφραλεῖμέν τι,
 τάχιστ' ἂν ὑπεριδόντες μετὰ τῶν ἐνθάδε ἐπιθοῖντο. τὰ
 γὰρ διὰ πλείστου πάντες ἴσμεν θαυμαζόμενα καὶ τὰ
 5 πεῖραν ἤμιστα τῆς δόξης δόντα. ὅπερ νῦν ὑμεῖς, ὦ
 Ἀθηναῖοι, ἐς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πεπόν-
 θαιτε· διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτῶν πρὸς ἃ ἐφοβεῖσθε τὸ
 πρῶτον περιγεγενῆσθαι, καταφρονησάντες ἤδη καὶ Σικε-
 6 λίας ἐφίεσθε. χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὰς τύχας τῶν ἐναντίων
 ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαντας θαρσεῖν,
 μηδὲ Λακεδαιμονίους ἄλλο τι ἠγήσασθαι ἢ διὰ τὸ
 αἰσχρὸν σκοπεῖν ὅτιω τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν, ἢν δύνωνται,
 σφῆλαντες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπροελὲς εὖ θήσονται, ὅσῳ
 καὶ περὶ πλείστου καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρετῆς μελε-

τιῶσιν. ὥστε οὐ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἑγεσταίων ἡμῖν, ἠ ἀνδρῶν βαρβάρων, ὁ ἀγὼν, εἰ σιωφρονοῦμεν, ἀλλ' ὅπως πόλιν δι' ὀλιγαρχίας ἐπιβουλεύουσιν ὀξέως φρυλαξώμεθα.

„Καὶ μεμνήσθαι χρὴ ἡμᾶς ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου 12
μεγάλῃς καὶ πολέμου βραχὺ τι λελωφρήκαμεν, ὥστε καὶ
χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ἠϋξῆσθαι· καὶ ταῦτα ὑπὲρ
ἡμῶν δίκαιον ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν, καὶ μὴ ὑπὲρ ἀνδρῶν
φρυγάδων τῶνδε ἐπικουρίας δεομένων, οἷς τό τε ψεύσα-
σθαι καλῶς χρήσιμον, καὶ τῷ τοῦ πέλας κινδύνῳ, αὐτῶν
λόγους μόνον παρασχομένους, ἢ κατορθώσαντας χάριν
μὴ ἀξίαν εἰδέναι ἢ πταίσαντάς που τοὺς φίλους ξυναπ-
ολέσαι. εἴ τέ τις ἄρχειν ἄσμενος αἰρεθεὶς παραινεῖ ὑμῖν 2
ἐκπλεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως τε καὶ νεώτε-
ρος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἄρχειν, ὅπως θαυμασθῆ μὲν ἀπὸ τῆς
ἵπποτροφίας, διὰ δὲ πολυτέλειαν καὶ ὠφελήσῃ τι ἐκ τῆς
ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ
ἰδίᾳ ἔλλαμπρύνεσθαι, νομίζετε δὲ τοὺς τοιοῦτους τὰ μὲν
δημόσια ἀδικεῖν, τὰ δὲ ἴδια ἀναλοῦν, καὶ τὸ πρῶγμα
μέγα εἶναι καὶ μὴ οἷον νεωτέρους βουλευσασθαι τε καὶ
ὀξέως μεταχειρίσασθαι. οὓς ἐγὼ ὄρων νῦν ἐνθάδε τῷ αὐτῷ 13
ἀνδρὶ παρακελευστοὺς καθημένους φοβοῦμαι, καὶ τοῖς
πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύομαι μὴ καταισχυρῆσθαι,
εἴ τῷ τις παρακάθεται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξει, ἐὰν μὴ
ψηφίζηται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μηδ', ὅπερ ἂν αὐτοὶ
πάθοιεν, δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων, γνόντας ὅτι
ἐπιθυμία μὲν ἐλάχιστα κατορθοῦνται, προνοία δὲ πλείστα,
ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς μέγιστον δὴ τῶν πρὶν κίν-
δυνον ἀναοριπιούσης, ἀντιχειροτονεῖν καὶ ψηφίζεσθαι
τοὺς μὲν Σικελιώτας οἷσπερ νῦν ὄροις χρωμένους πρὸς
ἡμᾶς, οὐ μεμπτοῖς, τῷ τε Ἰονίῳ κόλπῳ, παρὰ γῆν ἦν τις
πλήθ, καὶ τῷ Σικελικῷ, διὰ πελάγους, τὰ αὐτῶν νεμο-
μένους καθ' αὐτοὺς καὶ ξυμφέρεσθαι· τοῖς δ' Ἑγεσταίοις 2
ἰδίᾳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ ἄνευ Ἀθηναίων καὶ ξυνηΐσαν πρὸς
Σελινουντίους τὸ πρῶτον πόλεμον, μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ
καταλύεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὴ ποιεῖσθαι,
ὡσπερ εἰώθαμεν, οἷς κακῶς μὲν πράξασιν ἀμνηοῦμεν,
ὠφελίας δ' αὐτοὶ δεηθέντες οὐ τευξόμεθα.

„Καὶ σύ, ὦ πρότατι, ταῦτα, εἴπερ ἴγχει σοι προσήκειν 14
κίθεσθαι τε τῆς πόλεως καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης
ἀγαθός, ἐπιψήφισε καὶ γνώμας προτίθει αὐθις Ἀθηναίοις,

νομίσας, εἰ ὀρθωθεῖς τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τσοῶνδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὅς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλεῖστα ἢ ἕκὼν εἶναι μηδὲν βλάβη.

15 Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπε· τῶν δὲ Ἀθηναίων παριόντες οἱ μὲν πλεῖστοι στρατεύειν παρήγουν καὶ τὰ ἐψηφισμένα μὴ λύειν, οἱ δὲ τινες καὶ ἀντέλεγον. ἐνῆγε δὲ προθυμότητα τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὧν καὶ ἔς τὰ ἄλλα διάφορος τὰ πολιτικὰ καὶ ὅτι αὐτοῦ διαβόλως ἐμνήσθη, καὶ μάλιστα στρατηγῆσαι τε ἐπιθυμῶν καὶ ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι καὶ τὰ ἴδια
3 ἅμα εὐτυχήσας χρημασί τε καὶ δόξῃ ὠφελήσειν. ὧν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀστῶν, ταῖς ἐπιθυμίαις μείζουσιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐχρῆτο ἔς τε τὰς ἰπποτροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας· ὅπερ καὶ καθεῖλεν ὕστερον
4 τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥμισια. φοβηθέντες γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα παρανομίας ἔς τὴν δίαίταν καὶ τῆς διανοίας ὧν καθ' ἕνα ἕνα ἐν ὅτῳ γίγνοιτο ἐπρασσεν, ὡς τυραννίδος ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέστασαν, καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντι τὰ τοῦ πολέμου, ἰδίᾳ ἕκαστοι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες οὐ διὰ
5 μακροῦ ἔσφηλαν τὴν πόλιν. τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς Ἀθηναίοις παρήγει τοιάδε.

16 „Καὶ προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄρχειν (ἀνάγκη γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι, ἐπειδὴ μου Νικίας καθήψατο), καὶ ἀξίος ἅμα νομίζω εἶναι. ὧν γὰρ πέρι ἐπιβόητός εἰμι, τοῖς μὲν προγόνοις μου καὶ ἐμοὶ δόξαν
2 φέρει ταῦτα, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφελίαν. οἱ γὰρ Ἕλληνες καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπιάζε θειωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολεμηθῆσαι, διότι ἄρματα μὲν ἐπὶ καθήκα, ὅσα οὐδεὶς πω ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην καὶ τᾶλλα ἀξίως τῆς νίκης παρεσκευασάμην. νόμῳ μὲν γὰρ τιμὴ τὰ τοιαῦτα, ἐκ
3 δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύναμις ἅμα ὑπονοεῖται. καὶ ὅσα αὖ ἐν τῇ πόλει χορηγίας ἢ ἄλλῳ τῷ λαμπρόνομαί, τοῖς μὲν ἀσίοις φθονεῖται φύσει, πρὸς δὲ τοὺς ξένους καὶ

αὕτη ἰσχὺς φαίνεται. καὶ οὐκ ἄχρηστος ἦδ' ἡ ἄνοια, ὅς
 ἂν τοῖς ἰδίοις τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν
 ὠφελῆ, οὐδέ γε ἄδικον ἔφ' ἑαυτῷ μέγα φρονοῦντα μὴ ⁴
 ἴσον εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσσειν πρὸς οὐδένα τῆς
 ξυμφορᾶς ἰσομοιρεῖ· ἀλλ' ὥσπερ δυστυχοῦντες οὐ προσ-
 αγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν
 εὐπραγούντων ὑπερφρονούμενος, ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὁμοῖα
 ἀνταξιούτω. οἶδα δὲ τοὺς τοιοῦτους, καὶ ὅσοι ἐν τινος ⁵
 λαμπρότητι προσέχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπη-
 ροὺς ὄντας, τοῖς ὁμοίοις μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς
 ἄλλοις ξυνόοντας, τῶν δὲ ἔπειτα ἀνθρώπων προσποιήσιν
 τε ξυγγενείας τισὶ καὶ μὴ οὖσαν καταλιπόντας, καὶ ἧς ἂν
 ὦσι πατρίδος, ταύτῃ αὐχῆσιν, ὡς οὐ περὶ ἄλλοτριῶν οὐδ'
 ἁμαρτόντων, ἀλλ' ὡς περὶ σφετέρων τε καὶ καλὰ πραξάν-
 των. ὧν ἐγὼ ὀρεγόμενος καὶ διὰ ταῦτα τὰ ἴδια ἐπιβου- ⁶
 μενος τὰ δημόσια σκοπεῖτε εἴ του χεῖρον μεταχειρίζω.
 Πελοποννήσου γὰρ τὰ δυνατώτατα ξυστήσας ἄνευ μεγάλου
 ἡμῖν κινδύνου καὶ δαπάνης Λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέραν
 κατέστησα ἐν Μαντινείᾳ περὶ τῶν ἀπάντων ἀγωνίσασθαι·
 ἐξ οὗ καὶ περιγενόμενοι τῇ μάχῃ οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως
 φαρσοῦσιν.

„Καὶ ταῦτα ἢ ἐμὴ νεότης καὶ ἄνοια παρὰ φύσιν ¹⁷
 δοκοῦσα εἶναι ἐς τὴν Πελοποννησίων δύναμιν λόγοις τε
 πρέπουσιν ὠμίλησε καὶ ὀργῇ πίστιν παρασχομένη ἔπεισε.
 καὶ νῦν μὴ πεφρόβησθε αὐτήν, ἀλλ' ἕως ἐγὼ τε ἔτι ἀκμάζω
 μετ' αὐτῆς καὶ ὁ Νικίας εὐτυχῆς δοκεῖ εἶναι, ἀποχρήσασθε
 τῇ ἐκατέρου ἡμῶν ὠφελίᾳ. καὶ τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ²
 μὴ μεταγινώσκετε ὡς ἐπὶ μεγάλην δύναμιν ἐσόμενον.
 ὄχλοις τε γὰρ ξυμμίξιοις πολυανδροῦσιν αἱ πόλεις καὶ
 ῥαδίας ἔχουσι τῶν πολιτειῶν τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχάς·
 καὶ οὐδεὶς δι' αὐτὸ ὡς περὶ οἰκείας πατρίδος οὔτε τὰ ³
 περὶ τὸ σῶμα ὄπλοις ἐξίρηνται οὔτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ
 μονίμοις κατασκευαίς, ὅτι δὲ ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων
 πείθειν οἶεται ἢ στασιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβὼν ἄλλην
 γῆν, μὴ κατορθώσας, οἰκίσειν, ταῦτα ἐτοιμάζεται. καὶ ⁴
 οὐκ εἰκὸς τὸν τοιοῦτον ὄμιλον οὔτε λόγου μιᾶ γνώμη
 ἀκροᾶσθαι οὔτε ἐς τὰ ἔργα κοινῶς τρέπεσθαι· ταχὺ δ'
 ἂν ὡς ἕκαστοι, εἴ τι καθ' ἡδοιῆν λέγοιτο, προσχωροῖεν,
 ἄλλως τε καὶ εἰ στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα. καὶ ⁵
 μὴν οὐδ' ὀπλιταὶ οὔτ' ἐκείνοις ὅσοιπερ κομποῦνται, οὔτε

- οἱ ἄλλοι Ἕλληνες διεφάνησαν τοσοῦτοι ὄντες ὅσους ἕκαστοι σφῶς αὐτοὺς ἠρίθμουν, ἀλλὰ μέγιστον δὴ αὐτοὺς ἐψευσμένη ἢ Ἑλλὰς μόλις ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἱκανῶς ὠπλίσθη. τὰ τε οὖν ἐκεῖ ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι τοιαῦτα καὶ ἔτι εὐπορώτερα ἔσται· βαρβάρους [τε] γὰρ πολλοὺς ἔξομεν οἷ Συρακοσίων μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς. καὶ τὰ ἐνθάδε οὐκ ἐπικωλύσει, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς βουλευσθε. οἱ γὰρ πατέρες ἡμῶν τοὺς αὐτοὺς τούτους οὓπερ νῦν φρασι πολεμίους ὑπολιπόντας ἂν ἡμᾶς πλεῖν καὶ προσέει τὸν Μῆδον ἐχθρὸν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐπέησαντο, οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ ἰσχύοντες.
- καὶ νῦν οὔτε ἀνέλπιστοὶ πῶ μᾶλλον Πελοποννήσιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο, εἴ τε καὶ πάνν ἔρρωνται, τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, κἂν μὴ ἐκπλεύσωμεν, ἱκανοὶ εἶσι, τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν δύναιτο βλάπτειν· ὑπόλοιπον γὰρ ἡμῖν ἔστιν ἀντίπαλον ναυτικόν. ὥστε τί ἂν λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ ἀποκνοῖμεν ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους σκηπτόμενοι μὴ βοηθοῖμεν; οἷς χρεῶν, ἐπειδὴ γε καὶ ξυνωμόσαμεν, ἐπαμύνειν καὶ μὴ ἀντιτιθέσθαι ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνοι ἡμῖν. οὐ γὰρ ἵνα δεῦρο ἀντιβοηθῶσι προσεθέμεθα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐκεῖ ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες δεῦρο κωλύωσιν αὐτοὺς ἐπιέναι. τὴν τε ἀρχὴν οὕτως ἐκτησάμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι ἤρξαν, παραγιγνώμενοι προθύμως τοῖς ἀεὶ ἢ βαρβάροις ἢ Ἕλλησιν ἐπικαλουμένοις, ἐπεὶ, εἴ γε ἡσυχάζοιεν πάντες ἢ φυλοκοινοῖεν οἷς χρεῶν βοηθεῖν, βραχὺ ἂν τι προσκτώμενοι αὐτῇ περὶ αὐτῆς ἂν ταύτης μᾶλλον κινδυνεύοιμεν. τὸν γὰρ προύχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα τις ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ πως ἔπεισι προκαταλαμβάνει. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἄρχειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδὴπερ ἐν τῷδε καθέσταμεν, τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν, τοὺς δὲ μὴ ἀνιέναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἂν ὑφ' ἐτέρων [αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι], εἰ μὴ αὐτοὶ ἄλλων ἄρχοιμεν. καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἡσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψεσθε.
- „Λογισάμενοι οὖν τάδε μᾶλλον αὐξήσειν, ἐπ' ἐκεῖνα ἣν ἴωμεν, ποιόμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελοποννησίων τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα, εἰ δόξομεν ὑπεριδόντες τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαι· καὶ ἅμα

ἢ τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐκεῖ προσγενομένων, πάσης τῷ εἰκότι
 ἄρξομεν, ἢ κακώσοιμεν γε Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ
 καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ὠφελησόμεθα. τὸ δὲ ἀσφαλές, καὶ 5
 μένειν, ἦν τι προχωρῆ, καὶ ἀπελθεῖν, αἱ νῆες παρέξουσιν
 ναυκράτορες γὰρ ἐσόμεθα καὶ ξυμπάντων Σικελιωτῶν.
 καὶ μὴ ὑμᾶς ἢ Νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διά- 6
 στασις τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποτρέψῃ, τῷ
 δὲ εἰδοῦσι κόσμῳ, ὡσπερ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἅμα νέοι
 γεραιτέροις βουλευόντες ἐς τάδε ἦσαν αὐτά, καὶ νῦν τῷ
 αὐτῷ τρόπῳ πειραῶσθε προαγαγεῖν τὴν πόλιν, καὶ νομί-
 σατε νεότητά μὲν καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνα-
 σθαι, ὁμοῦ δὲ τό τε φραῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πᾶν
 ἀκριβὲς ἂν ξυγκραθὲν μάλιστ' ἂν ἰσχύειν, καὶ τὴν πόλιν,
 ἐὰν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψασθαι τε αὐτὴν περὶ αὐτὴν ὡσπερ
 καὶ ἄλλο τι, καὶ πάντων τὴν ἐπιστήμην ἐγγηράσασθαι,
 ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψασθαι τε τὴν ἐμπειρίαν καὶ
 τὸ ἀμύνεσθαι οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον ξύνηθες ἔξειν.
 παράπαν τε γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστ' ἂν 7
 μοι δοκεῖν ἀπραγμοσύνης μεταβολῇ διαφθαρεῖναι, καὶ
 τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν οἱ ἂν τοῖς
 παροῦσιν ἦθεσι καὶ νόμοις, ἦν καὶ χεῖρω ἢ, ἥκιστα δια-
 φόρως πολιτεύωσιν.“

Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι 19
 ἀκούσαντες ἐκείνου τε καὶ τῶν Ἐγεσταίων καὶ Λεοντίνων
 φρυγᾶδων, οἱ παρελθόντες ἐδέοντό τε καὶ τῶν ὀρκίων
 ὑπομιμνήσκοντες ἰκέτεον βοηθῆσαι σφίσι, πολλῶ μᾶλ-
 λον ἢ πρότερον ὠριμητο στρατεύειν. καὶ ὁ Νικίας γινούς 2
 ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν ἔτι ἀποτρέψειε,
 παρασκευῆς δὲ πλήθει, εἰ πολλὴν ἐπιτάξειε, τάχ' ἂν μετα-
 στήσειεν αὐτούς, παρελθὼν αὐτοῖς αὖθις ἔλεγε τοιαύδε.

„Ἐπειδὴ πάντως ὀρῶ ὑμᾶς, ὦ Ἀθηναῖοι, ὠριμημένους 20
 στρατεύειν, ξυνενέγκοι μὲν ταῦτα ὡς βουλόμεθα, ἐπὶ δὲ
 τῷ παρόντι ἂ γινώσκω σημανῶ. ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς 2
 ἐγὼ ἀκοῆ ἀισθάνομαι, μέλλομεν ἰέναι μεγάλας καὶ οὐδ'
 ὑπηκόους ἀλλήλων οὐδὲ δεομένας μεταβολῆς, ἢ ἂν ἐκ
 βιαίου τις δουλείας ἄσμενος ἐς ῥᾶν μετάστιασιν χωροῖη,
 οὐτ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν εἰκότως ἀντ' ἐλευθερίας
 προσδεξαμένης, τό τε πλῆθος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ, πολλὰς
 τὰς Ἑλληνίδας. πλὴν γὰρ Νάξου καὶ Κατάνης, ὡς ἐλπίζω 3
 ἡμῖν κατὰ τὸ Λεοντίνων ξυγγενὲς προσέσεσθαι, ἄλλαι

εἰσὶν ἑπτὰ, καὶ παρεσκευασμένοι τοῖς πᾶσιν ὁμοιοτρόπως
 μάλιστα τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, καὶ οὐχ ἦκιστα ἐπὶ ἄς μάλ-
 4 λον πλέομεν, Σελινοῦς καὶ Συράκουσαι. πολλοὶ μὲν γὰρ
 ὀπλίται ἔνεισι καὶ τοξόται καὶ ἀζοντισταί, πολλαὶ δὲ
 τριήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρώσιον αὐτάς. χρήματά τ' ἔχουσι,
 τὰ μὲν ἴδια, τὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔστι Σελινουντίοις·
 Συρακοσίοις δὲ καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν ἀπαρχὴ ἐσφέρε-
 ται. ᾧ δὲ μάλιστα ἡμῶν προέχουσιν, Ἴππους τε πολλοὺς
 κέκτηνται καὶ σίτῳ οἰκείῳ καὶ οὐκ ἐπακτῷ χρῶνται.

21 „Πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν οὐ ναυτικῆς καὶ φάβλου
 στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζὸν πολὺν ξυμπλεῖν,
 εἴτερον βουλόμεθα ἄξιον τῆς διανοίας δοῦναι καὶ μὴ ὑπὸ
 ἰππέων πολλῶν εἶργεσθαι τῆς γῆς, ἄλλως τε καὶ εἰ
 ξυστώσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι καὶ μὴ ἀντιπαράσχουσιν
 ἡμῖν φίλοι τινὲς γινόμενοι ἄλλοι ἢ Ἐγεσταῖοι ᾧ ἀμυνού-
 2 μεθα ἰππικόν (αἰσχροὺς δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν ἢ ὕστερον
 ἐπιμεταπέμπεσθαι τὸ πρῶτον ἀσκέπτως βουλευσαμένους),
 αὐτόθεν δὲ παρασκευῇ ἀξιόχρεω ἐπιέναι, γρόντας ὅτι
 πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν, καὶ
 οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ στρατευσόμενοι καὶ ὅτε ἐν τοῖς τῆδε
 ὑπηκόοις [ξύμμαχοι] ἦλθετε ἐπὶ τινα, ὅθεν ῥάδιαι αἱ
 κομιδαὶ ἐκ τῆς φιλίας ὧν προσέδει, ἀλλ' ἐς ἀλλοτριᾶν
 πᾶσαν ἀπαντήσαντες, ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν
 22 χειμερινῶν ἄγγελον ῥάδιον ἐλθεῖν. ὀπλίτας τε οὖν πολ-
 λούς μοι δοκεῖ χοῖναι ἡμᾶς ἄγειν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ
 τῶν ξυμμάχων, τῶν τε ὑπηκόων καὶ ἦν τινα ἐκ Πελοπον-
 νήσου δυνώμεθα ἢ πείσαι ἢ μισθῷ προσαγαγέσθαι, καὶ
 τοξότας πολλοὺς καὶ σφενδοθήτας, ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων
 ἰππικόν ἀντέχωσι, ναυσί τε καὶ πολὺν περιεῖναι, ἵνα καὶ
 τὰ ἐπιτήδεια ῥᾶον ἐσχομιζώμεθα, τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν
 σῖτον ἐν ὀκτάσι, πυρρὸς καὶ πεφρυγμένως κριθάς, ἄγειν
 καὶ σιτοποιοὺς ἐκ τῶν μυλώνων πρὸς μέρος ἡραγκασμέ-
 νους ἐμιόσθους, ἵνα, ἴν' πού ὑπὸ ἀπλοίας ἀπολαμβανώ-
 μεθα, ἔχη ἢ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια (πολλὴ γὰρ οὕσα οὐ
 πάσης ἔσται πόλεως ὑποδέξασθαι), τὰ τε ἄλλα ὅσον
 δυνατὸν ἐτοιμάσασθαι καὶ μὴ ἐπὶ ἑτέροις γίγνεσθαι,
 μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς πλεῖστα ἔχειν. τὰ δὲ
 παρ' Ἐγεσταίων, ἃ λέγεται ἐκεῖ ἐτοιμα, νομίσατε καὶ
 λόγῳ ἂν μάλιστα ἐτοιμα εἶναι.

23 „Ἴν' γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν ἐνθένδε μὴ ἀντίπαλον μόνον

παρασκευασάμενοι, πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον αὐτῶν τὸ ἱππικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς πᾶσι, μόλις οὕτως οἴοι τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν, τὰ δὲ καὶ διασωῶσαι. πόλιν τε νομίσαι χορῆ ἐν ἄλλοφύλοις καὶ πολεμίοις οἰκιοῦν-² τας ἵεναι, οὓς πρέπει τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἢ ἂν κατὰσχωσιν εὐθὺς κρατεῖν τῆς γῆς ἢ εἰδέναι ὅτι, ἦν σφάλλωνται, πάντα πολέμια ἔξουσιν. ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος καὶ εἰδίως³ πολλὰ μὲν ἡμᾶς δέον εὖ βουλευσασθαι, ἔτι δὲ πλείω εὐτυχῆσαι, χαλεπὸν δὲ ἀνθρώπους ὄντας, ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ παραδοὺς ἑμαυτὸν βούλομαι ἐκπλεῖν, παρασκευῆ δὲ ἀπὸ τῶν εἰκότων ἀσφαλῆς [ἐκπλεῦσαι]. ταῦτα γὰρ τῇ⁴ τε ξυμπάσῃ πόλει βεβαιότατα ἡγοῦμαι καὶ ἡμῖν τοῖς στρατευσομένοις σωτήρια. εἰ δὲ τῷ ἄλλως δοκεῖ, παρήμι αὐτῷ τὴν ἀρχήν.“

Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε, νομίζων τοὺς Ἀθηναίους²⁴ τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων [ἢ] ἀποτρέψειν ἢ, εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστα ἂν οὕτως ἀσφαλῶς ἐκπλεῦσαι. οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ οὐκ ἐξηρέθησαν ὑπὸ² τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς, πολὺν δὲ μᾶλλον ὠρμηγτο καὶ τούναντίον περιέστη αὐτῷ· εὖ τε γὰρ παραινέσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλὴ ἔσεσθαι. καὶ ἔρως³ ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλεῦσαι· τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἢ καταστρεψομένοις ἐφ' ᾧ ἔπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφραλεῖσαν μεγάλην δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπούσης πόθῳ ὄψεως καὶ θεωρίας, καὶ εὐέλπιδες ὄντες σωθήσεσθαι· ὁ δὲ πολὺς ὁμιλος καὶ στρατιώτης ἐν τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἴσειν καὶ προσκτήσεσθαι δύναμιν ὅθεν αἰδιον μισθοφορὰν ὑπάρξειν. ὥστε διὰ⁴ τὴν ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῷ ἄρα καὶ μὴ ἤρεσκε, δεδιὼς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δόξειεν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἦγε. καὶ τέλος παρελθὼν τις τῶν²⁵ Ἀθηναίων καὶ παρακαλέσας τὸν Νικίαν οὐκ ἔφη χορῆται προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμέλλειν, ἀλλ' ἐναντίον ἀπάντων ἤδη λέγειν ἦντινα αὐτῷ παρασκευῆν Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται. ὁ δὲ ἄκων μὲν εἶπεν ὅτι καὶ μετὰ τῶν ξυναρχόντων² κατ' ἡσυχίαν μᾶλλον βουλευσοίτο, ὅσα μέντοι ἤδη δοκεῖν αὐτῷ, τριήρεσι μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστέα εἶναι (αὐτῶν δ' Ἀθηναίων ἔσεσθαι ὀπλιταγωγούς ὅσαι ἂν δοκῶσι, καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ξυμμάχων μεταπεμπτέας εἶναι), ὀπλίταις δὲ τοῖς ξύμπλασιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων

- πεντακισχιλίων μὲν οὐκ ἐλάσσοσιν, ἣν δέ τι δύνωνται,
 καὶ πλείοσι τὴν δὲ ἄλλην παρασκευὴν ὡς κατὰ λόγον
 καὶ τοξοτῶν τῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρήτης καὶ σφενδονητῶν
 καὶ ἣν τι ἄλλο πρότερον δοκῆ εἶναι ἐτοιμασάμενοι ἄξιον.
 26 ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο εὐθύς αὐτοκρά-
 τορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλήθους καὶ περὶ τοῦ
 παντὸς πλοῦ τοὺς στρατηγούς πράσσειν ἢ ἂν αὐτοῖς δοκῆ
 2 ἄριστα εἶναι Ἀθηναίοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ παρασκευὴ
 ἐγίνετο, καὶ ἔς τε τοὺς ξυμμάχους ἔπεμπον καὶ αὐτόθεν
 καταλόγους ἐποιοῦντο. ἄρτι δ' ἀνειλήφει ἡ πόλις ἑαυτὴν
 ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνεχοῦς πολέμου ἔς τε ἡλικίας
 πληθὺς ἐπιγεγεννημένης καὶ ἔς χρημάτων ἄθροισιν διὰ
 τὴν ἑκχειρίαν, ὥστε ῥᾶον πάντα ἐπορίζετο. καὶ οἱ μὲν
 ἐν παρασκευῇ ἦσαν.
- 27 Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει
 τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετράγωνος
 ἔργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίῳ προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς) μιᾶ
 2 νυκτὶ οἱ πλείστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. καὶ τοὺς
 δράσαντας ἦδει οὐδεὶς, ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις δημοσίᾳ
 οὗτοί τε ἐζητοῦντο καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο, καὶ εἴ τις
 ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγεννημένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν
 3 βουλόμενον καὶ ἁστίων καὶ ξένων καὶ δούλων. καὶ τὸ
 πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον· τοῦ τε γὰρ ἔκπλου οἰωνὸς
 ἰδόκει εἶναι, καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων
 28 καὶ δῆμον καταλύσεως γεγενῆσθαι. μηνύεται οὖν ἀπὸ
 μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμιῶν
 οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον
 ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγεννημένοι, καὶ
 τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· ὧν
 2 καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπητιῶντο. καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες
 οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι
 μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες,
 εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγάλυνον καὶ
 ἐβρόων ὡς ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικά καὶ ἡ τῶν
 Ἑρμιῶν περικοπὴ γένοιτο καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν ὅ τι οὐ
 μεῖ ἐκεῖνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην
 αὐτοῦ ἔς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν.
 29 ὁ δ' ἐν τε τῷ παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα ἀπελογεῖτο
 καὶ ἐτοιμὸς ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι, εἴ τι τούτων
 εἰργασμένος ἦν (ἴδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπό-

ριστο), καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἴργαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθεῖν, ἄρχειν. καὶ ἐπειμαρτύροτο μὴ ἀπόντος πέρι ² αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ ἀδικοῦ, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἶη μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνῶσι, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτω στρατεύματι. οἱ δ' ἐχθροὶ δεδιότες τό τε στρατεύμα μὴ εὔνοον ³ ἔχη, ἢν ἤδη ἀγωνίζηται, ὅ τε δῆμος μὴ μαλακίζηται, θεραπεύων ὅτι δι' ἐκείνον οἱ τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον, ἄλλους ὀϊτορας ἐνιέντες οἱ ἔλεγον νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν ἀναγωγὴν, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις ῥηταῖς, βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἢν ἔμελλον ῥᾶον αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μειάπεμπτον [χομισθέντα] αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.

Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ³⁰ ἐγίνετο ἐς τὴν Σικελίαν. τῶν μὲν οὖν ξυμμάχων τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγοῖς ὀλκάσι καὶ τοῖς πλοίοις καὶ ὅση ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο πρότερον εἴρητο ἐς Κέρκυραν ξυλλέγεσθαι, ὡς ἐκείθεν ἀθρόοις ἐπὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν τὸν Ἴόνιον διαβαλοῦσιν· αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι καὶ εἴ τινας τῶν ξυμμάχων παρήσαν ἐς τὸν Πειραιᾶ καταβάντες ἐν ἡμέρα ῥητῇ ἅμα ἕω ἐπλήρουν τὰς ναῦς ὡς ἀναξήμενοι. ξυγκατέβη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἅπας ὡς ² εἰπεῖν ὁ ἐν τῇ πόλει καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες, οἱ μὲν ἑταίρους, οἱ δὲ νέας, καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κηῖσονται, τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψονται, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστέλλοντο. καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἔμελλον ³¹ μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μᾶλλον αὐτοὺς ἐσῆει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν· ὅμως δὲ τῆς παρουσίας ῥώμης [διὰ τὸ πλῆθος ἐκάστων ὧν ἐώρων] τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. οἱ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος κατὰ θέαν ἔκεν ὡς ἐπὶ ἀξιόχρεων καὶ ἀπιστων διάνοιαν. παρασκευὴ γὰρ αὕτη, πρώτη ἐκπλεύσασα μιᾶς πόλεως δυνάμει Ἑλληνικῇ, πολυτελεστάτη δὴ καὶ εὐπροπεσιτάτη τῶν ἐς ἐκείνον τὸν χρόνον ἐγένετο. ἀριθμῆ δὲ νεῶν καὶ ὀπλιτῶν ² καὶ ἡ ἐς Ἐπίδαυρον μετὰ Περισγλέους καὶ ἡ αὕτη ἐς Ποτειδαίαν μετὰ Ἀγνῶνος οὐκ ἐλάσσων ἦν· τετρακτὶς γὰρ

χίλιοι ὀπλίται αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τριακόσιοι ἱππῆς
 καὶ τριῆρεις ἑκατὸν καὶ Λεσβίων καὶ Χίων πενήκοντα
³ καὶ ξύμμαχοι ἔτι πολλοὶ ξυνέπλευσαν· ἀλλὰ ἐπὶ τε βραχεῖ
 πλῆθ' ὠρμήθησαν καὶ παρασκευῇ φάυλῃ, οὗτος δὲ ὁ
 στόλος ὡς χρόνιός τε ἐσόμενος καὶ κατ' ἀμφοτέρα, οὐδ' αὖ
 δέη, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ ἅμα ἔξαρτυθεῖς, τὸ μὲν ναυτικὸν
 μεγάλας δαπάναις τῶν τε τριηράρχων καὶ τῆς πόλεως
 ἐκπονηθέν, τοῦ μὲν δημοσίου δραχμῆν τῆς ἡμέρας τῷ
 ναύτῃ ἐκάστῳ διδόντος καὶ ναῦς παρασχόντος κενὰς ἐξή-
 κοντα μὲν ταχείας, τεσσαράκοντα δὲ ὀπλιταγωγούς καὶ
 ὑπηρεσίας ταύταις τὰς κρατίστας, τῶν (δὲ) τριηράρχων
 ἐπιφοράς τε πρὸς τῷ ἕκ δημοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς
 θρανίταις τῶν ναυτῶν [καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις] καὶ τᾶλλα
 σημείοις καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένων, καὶ
 ἐς τὰ μακρότατα προθυμηθέντος ἑνὸς ἐκάστου ὅπως
 αὐτῷ τινι εὐπρεπεῖα τε ἢ ναῦς μάλιστα προέξει καὶ τῷ
 ταχυναυτεῖν, τὸ δὲ πεζὸν καταλόγοις τε χρηστοῖς ἐκκριθέν
⁴ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλληθέν. ξυνέβη δὲ πρὸς τε σφᾶς
 αὐτοὺς ἅμα ἔριν γενέσθαι, ὃ τις ἕκαστος προσετάχθη,
 καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐπίδειξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι
 τῆς δυνάμειος καὶ ἐξουσίας ἢ ἐπὶ πολεμίους παρασκευῆν.
⁵ εἰ γὰρ τις ἐλογίσαστο τὴν τε τῆς πόλεως ἀνάλωσιν [δημο-
 σίαν] καὶ τῶν στρατενομένων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως
 ὅσα τε ἤδη προετετελέκει καὶ ἂ ἔχοντας τοὺς στρατηγούς
 ἀπέστειλλε, τῶν δὲ ἰδιωτῶν ἅ τε περὶ τὸ σῶμά τις καὶ
 τριηράρχος ἐς τὴν ναῦν ἀνηλώκει καὶ ὅσα ἔτι ἔμελλον
 ἀναλώσειν, χωρὶς δ' ἂ εἰκὸς ἦν καὶ ἄνευ τοῦ ἕκ τοῦ
 δημοσίου μισθοῦ πάντα τινὰ παρασκευάσασθαι ἐφόδιον
 ὡς ἐπὶ χρόνιον στρατείαν, καὶ ὅσα ἐπὶ μεταβολῇ τις ἢ
 στρατιώτης ἢ ἔμπορος ἔχων ἔπλει, πολλὰ ἂν τάλαντα
⁶ ἠυρέθη ἕκ τῆς πόλεως τὰ πάντα ἐξαγόμενα. καὶ ὁ
 στόλος οὐχ ἦσσαν τόλμης τε θάμβει καὶ ὄψεως λαμπρό-
 τητι περιβόητος ἐγένετο ἢ στρατιᾶς πρὸς οὓς ἐπῆσαν
 ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος ἦδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκείας
 καὶ ἐπὶ μεγίστῃ ἐλπίδι τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα
³² ἐπεχειρήθη. ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν καὶ ἐσέκειτο
 πάντα ἤδη ὅσα ἔχοντες ἔμελλον ἀνάξσεσθαι, τῇ μὲν σάλ-
 πιγγι σιωπῇ ὑπεσημάνθη, εὐχὰς δὲ τὰς νομιζομένας πρὸ
 τῆς ἀναγωγῆς οὐ κατὰ ναῦν ἐκάστην, ξύμπαντες δὲ ὑπὸ

κῆρυκος ἐποιοῦντο, κρατῆράς τε κεράσαντες παρ' ἅπαν τὸ στράτευμα καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς τε καὶ ἀργυροῖς οἷ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ἄρχοντες σπένδοντες. ξυνεπηύχοντο² δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ὁ ἐκ τῆς γῆς τῶν τε πολιτῶν καὶ εἴ τις ἄλλος εἴρους παρῆν σφίσι. παιανίσαντες δὲ καὶ τελειώσαντες τὰς σπονδὰς ἀνήγοντο, καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἄμιλλαν ἤδη μέχρι Αἰγίνης ἐποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν, ἔνθαπερ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν ξυμμάχων ξυνελέγετο, ἠπείγοντο ἀφικέσθαι.

Ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ἠγγέλλετο μὲν πολλαχόθεν τὰ³ περὶ τοῦ ἐπίπλου, οὐ μέντοι ἐπιστεύετο ἐπὶ πολὺν χρόνον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας ἐλέχθησαν τοιοῦδε λόγοι ἀπὸ τε ἄλλων, τῶν μὲν πιστευόντων τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς τῶν Ἀθηναίων, τῶν δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἐρμιοκράτης ὁ Ἐρμιωνος παρελθὼν αὐτοῖς, ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναι τὰ περὶ αὐτῶν, ἔλεγε καὶ παρήνει τοιάδε.

„Ἄπιστα μὲν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινές, δόξω³³ ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν, καὶ γινώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι· ὅμως δὲ οὐ καταφροβηθεῖς ἐπισχῆσω κινδυνευούσης τῆς πόλεως, πείθων γε ἑμαυτὸν σαφέστερόν τι ἑτέρου εἰδὼς λέγειν. Ἀθηναῖοι γὰρ ἐφ' ἡμᾶς, ὃ πᾶν θαυμάζετε,² πολλῇ στρατιᾷ ὤρμηται καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ, πρόσφασιν μὲν Ἐγεσταιῶν ξυμμαχία καὶ Λεοντίνων κατοικίσει, τὸ δὲ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμία, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἠγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, ῥαδίως καὶ τᾶλλα ἔξωιν. ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένων, ὁρᾶτε ἀπὸ τῶν³ ὑπαρχόντων ὅτιω τρόπῳ κάλλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτοὺς καὶ μήτε καταφρονήσαντες ἄφρακτοι ληφθῆσεσθε μήτε ἀπιστήσαντες τοῦ ξύμπαντος ἀμελήσετε. εἰ δέ τῳ καὶ πιστά,⁴ τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῆ. οὔτε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἰοί τε ἔσονται ἢ πάσχειν, οὔθ' ὅτι μεγάλῳ στόλῳ ἐπέρχονται, ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πρὸς τε τοὺς ἄλλους Σικελιώτας πολὺν ἄμεινον (μᾶλλον γὰρ ἐθελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν ξυμμαχεῖν), καὶ ἦν ἄρα ἢ κατεργασώμεθα αὐτοὺς ἢ ἀπράκτους ὧν ἐφίενται ἀπώσωμεν (οὐ γὰρ δὴ μὴ τύχῳσιν γε ὧν προσδέχονται φο-

βοῦμαι), κάλλιστον δὴ ἔργων ἡμῶν ξυμβήσεται καὶ οὐκ
 5 ἀνέλπιστον ἔμοιγε. ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι μεγάλοι ἢ
 Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες
 κατώρθωσαν. οὔτε γὰρ πλείους τῶν ἐνοικούντων καὶ
 ἀστυγειτόνων ἔρχονται (πάντα γὰρ ὑπὸ δέους ξυνίσταται),
 ἦν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἀλλοτρίᾳ γῆ σφαλῶσι,
 τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα, κἂν περὶ σφίσιν αὐτοῖς τὰ
 6 πλείω πταισῶσιν, ὅμως καταλείπουσιν. ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι
 αὐτοὶ οὔτοι, τοῦ Μήδου παρὰ λόγον πολλὰ σφαλέντος,
 ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἦει ηὔξηθησαν, καὶ ἡμῶν
 οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι.

34 „Θαρσοῦντες οὖν τὰ τε αὐτοῦ παρασκευαζόμεθα καὶ
 ἔς τοὺς Σικελοὺς πέμποντες τοὺς μὲν μᾶλλον βεβαιωσώ-
 μεθα, τοῖς δὲ φιλίαν καὶ ξυμμαχίαν πειρώμεθα ποιεῖσθαι,
 ἔς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν πέμπωμεν πρέσβεις, δηλοῦντες
 ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος, καὶ ἔς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως ἢ ξυμμα-
 2 χίαν ποιῶμεθα ἡμῶν ἢ μὴ δέχωνται Ἀθηναίους. δοκεῖ
 δέ μοι καὶ ἔς Καρχηδόνα ἀμεινον εἶναι πέμψαι. οὐ γὰρ
 ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλ' αἰεὶ διὰ φόβου εἰσὶ μὴ ποτε
 Ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθωσιν, ὥστε τίχ' ἂν
 ἴσως νομίσαντες, εἰ τὰδε προήσονται, κἂν σφεῖς ἐν πόλει
 εἶναι, ἐθελήσειαν ἡμῶν ἦτοι κούφα γε ἢ φανερώς ἢ ἔξ
 ἑνὸς γέ του τρόπου ἀμῦναι. δυνατοὶ δ' εἰσὶ μάλιστα τῶν
 νῦν, βουλευθέντες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλεῖστον
 3 κέκτηνται, ὅθεν ὁ τε πόλεμος καὶ τᾶλλα εὐπορεῖ. πέμ-
 πωμεν δὲ καὶ ἔς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ ἔς Κόρινθον,
 δεόμενοι δεῦρο κατὰ τάχος βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον
 4 κινεῖν. ὁ δὲ μάλιστα ἐγὼ τε νομίζω ἐπίκαιρον, ὑμεῖς τε
 διὰ τὸ ξύνηθες ἦσυχον ἤμιστ' ἂν ὀξείως πείθοισθε, ὅμως
 εἰρήσεται. Σικελιωταὶ γὰρ εἰ θέλομεν ξύμπαντες, εἰ δὲ
 μὴ, ὅτι πλείστοι μεθ' ἡμῶν, καθελκύσαντες ἅπαν τὸ
 ὑπάρχον ναυτικὸν μετὰ δυοῖν μηνῶν τροφῆς ἀπαντῆσαι
 Ἀθηναίοις ἔς Τάραντα καὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν, καὶ δῆλον
 ποιῆσαι αὐτοῖς ὅτι οὐ περὶ τῆς Σικελίας πρότερον ἔσται
 ὁ ἀγὼν ἢ τοῦ ἐκείνουσ περαιωθῆναι τὸν Ἴόνιον, μάλιστ'
 ἂν αὐτοὺς ἐκπλήξαιμεν καὶ ἔς λογισμὸν καταστήσαιμεν
 ὅτι ὁρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χώρας φύλακες (ὑποδέχεται
 γὰρ ἡμᾶς Τάρας), τὸ δὲ πέλαγος αὐτοῖς πολὺ περαιου-
 σθαι μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, χαλεπὸν δὲ διὰ πλοῦ
 μῆκος ἐν τάξει μεῖναι, καὶ ἡμῶν ἂν εὐεπίθετος εἴη, βραδεῖά

τε καὶ κατ' ὀλίγον προσπίπτουσα. εἰ δ' αὖ τῷ ταχυνα-⁵
 τοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβάλοιεν, εἰ μὲν
 κώπαις χρήσαιντο, ἐπιθοίμεθ' ἂν κεκηηκόσιν, εἰ δὲ μὴ
 δοκοίη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι ἡμῖν ἐς Τάραντα. οἱ δὲ
 μετ' ὀλίγων ἑροδίῳ ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀπο-
 ροῖεν ἂν κατὰ χωρία ἑρῆμα, καὶ ἢ μένοντες πολιορκοῖντο
 ἂν ἢ πειρώμενοι παραπλεῖν τήν τε ἄλλην παρασκευὴν
 ἀπολίποιν ἂν καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔχοντες,
 εἰ ὑποδέξοιντο, ἀθυμοῖεν. ὥστ' ἔγωγε τούτῳ τῷ λογισμῷ⁶
 ἡγοῦμαι ἀποκληρομένους αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀπᾶραι ἀπὸ
 Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσαμένους καὶ κατασκοπαῖς
 χρωμένους ὁπόσοι τ' ἔσμεν καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι
 ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς χειμῶνα, ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκῆτῳ
 καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου
 τῶν στρατηγῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἀκοντος ἡγουμένου καὶ
 ἀσμένου ἂν πρόφρασιν λαβόντος, εἴ τι ἀξιόχρεων ἀφ' ἡμῶν
 ὀφθεῖη. ἀγγελοῖμεθα δ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τὸ πλείον·⁷
 τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἰ γνῶμαι
 ἴστανται, καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι
 προδηλοῦντας ὅτι ἀμνησθῆναι μᾶλλον πεφοβῆνται, ἰσο-
 κινδύνους ἡγούμενοι. ὅπερ ἂν νῦν Ἀθηναῖοι πάθοιεν.
 ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμνησθῆναι, δικαίως κατ-⁸
 εγνωκότες ὅτι αὐτοὺς οὐ μετὰ Λακεδαιμονίων ἐρθεῖρομεν·
 εἰ δ' ἴδοιεν παρὰ γνώμην τολμήσαντας, τῷ ἀδοκῆτῳ
 μᾶλλον ἂν καταπλαγεῖεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει.

„Πείθεσθε οὖν, μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες, εἰ⁹
 δὲ μὴ, ὅτι τάχιστα τᾶλλα ἐς τὸν πόλεμον ἐτοιμάζειν, καὶ
 παρασιῆναι παντὶ τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν
 τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δείχνουσθαι, τὸ δ' ἤδη τὰς μετὰ φόβου
 παρασκευὰς ἀσφαλεστάτας νομίσαντας ὡς ἐπὶ κινδύνου
 πράσσειν χρησιμώτατον ἂν συμβῆναι. οἱ δὲ ἄνδρες καὶ
 ἐπέρχονται καὶ ἐν πλῶ εὖ οἶδ' ὅτι ἤδη εἰσὶ καὶ ὅσον οὕτω
 πάρεσιν.“

Καὶ ὁ μὲν Ἑρμοκράτης τοσαῦτα εἶπε. τῶν δὲ Συρα-³⁵
 κοσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἔριδι ἦσαν, οἱ
 μὲν ὡς οὐδενὶ ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδ' ἀληθῆ
 ἔστιν ἃ λέγει, τοῖς δὲ, εἰ καὶ ἔλθοιεν, τί ἂν δράσειαν
 αὐτοὺς ὅτι οὐκ ἂν μεῖζον ἀντιπάθοιεν; ἄλλοι δὲ καὶ
 πάνυ καταφρονοῦντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρῶγμα.
 ὀλίγον δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἑρμοκράτει καὶ φοβούμενον

- 2 τὸ μέλλον. παρελθὼν δ' αὐτοῖς Ἀθηναγόρας, ὃς δήμου
 τε προστάτης ἦν καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώτατος τοῖς
 πολλοῖς, ἔλεγε τοιάδε.
- 36 „Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω κακῶς
 φρονῆσαι καὶ ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐνθάδε ἐλθόντας,
 ἢ δειλὸς ἐστὶν ἢ τῇ πόλει οὐκ εὖνους· τοὺς δ' ἀγγέλλοντας
 τὰ τοιαῦτα καὶ περιφρόβους ὑμᾶς ποιοῦντας τῆς μὲν
 2 τόλμης οὐ θαναμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας, εἰ μὴ οἴονται
 ἐνδηλοὶ εἶναι. οἱ γὰρ δεδιότες ἰδίᾳ τι βούλονται τὴν
 πόλιν ἐς ἔκπληξιν καθιστάναι, ὅπως τῷ κοινῷ φόβῳ
 τὸ σφέτερον ἐπηλυγάζωνται. καὶ νῦν αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι
 3 τοῦτο δύνανται, (αἱ) οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου, ἐκ δὲ ἀν-
 δρῶν οἵπερ αἰεὶ τάδε κινουῦσι ζύγκνεται. ὑμεῖς δὲ ἦν εὖ
 βουλευήσθε, οὐκ ἐξ ὧν οὗτοι ἀγγέλλουσι σκοποῦντες
 λογιεῖσθε τὰ εἰκότα, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι δεινοὶ καὶ
 4 πολλῶν ἔμπειροι, ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξιῶ, δράσειαν.
 οὐ γὰρ αὐτοὺς εἰκὸς Πελοποννησίους τε ὑπολιπόντας
 καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μήπω βεβαίως καταλελυμένους ἐπ'
 ἄλλον πόλεμον οὐκ ἐλάσσω ἐκόντας ἐλθεῖν, ἐπεὶ ἐγώ γε
 ἀγαπᾶν οἴομαι αὐτοὺς ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ' ἐκείνους ἐρχό-
 37 μεθα, πόλεις τосαῦται καὶ οὕτω μεγάλαι. εἰ δὲ δὴ,
 ὥσπερ λέγονται, ἔλθοιεν, ἱκανωτέραν ἡγοῦμαι Σικελίαν
 Πελοποννήσου διαπολεμῆσαι ὅσω κατὰ πάντα ἄμεινον
 ἐξήρτυται, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν αὐτὴν τῆς νῦν στρατιᾶς,
 ὡς φασιν, ἐπιούσης, καὶ εἰ δις τосαύτη ἔλθοι, πολὺ κρείσσω
 εἶναι· οἷς γ' ἐπίσταμαι οὐθ' ἵππους ἀκολουθήσοντας οὐδ'
 αὐτόθεν πορισθησομένους εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρ' Ἐγε-
 σταίων, οὐθ' ὀπλίτας ἰσοπλήθεις τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ νεῶν
 γε ἐλθόντας. μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ κούφαις
 τосοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι, τὴν τε ἄλλην παρα-
 σκευὴν ὅσῃν δεῖ ἐπὶ πόλιν τосήνδε πορισθῆναι, οὐκ ὀλίγην
 2 οὖσαν. ὥστε (παρὰ τосοῦτον γιγνώσκω) μόλις ἂν μοι δο-
 κοῦσιν, εἰ πόλιν ἐτέραν τосαύτην ὅσαι Συράκουσαι εἰσιν
 ἐλθοιεν ἔχοντες καὶ ὁμορον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποι-
 οῖντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρήναι, ἢ πού γε δὴ ἐν
 πάσῃ πολεμῖᾳ Σικελίᾳ (ξυστήσεται γάρ) στρατοπέδῳ τε ἐκ
 νεῶν ἰδρουθέντι καὶ ἐκ σκηριδίων καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς
 οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱππέων ἐξιόντες. τό τε
 ξύμπαν οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι· τосοῦτιν
 τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομίζω.

„*Ἄλλα ταῦτα, ὡσπερ ἐγὼ λέγω, οἳ τε Ἀθηναῖοι 38*
γιγνώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν εὖ οἶδ' ὅτι σφίζουσι, καὶ
ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν,
οὓς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπίσταμαι ἦτοι λόγοις 2
γε τοιοῖσδε καὶ ἔτι τούτων κακουροτέροις ἢ ἔργοις βου-
λομένους καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον πλῆθος αὐτοὺς τῆς
πόλεως ἄρχειν. καὶ δέδοικα μέντοι μὴ ποτε πολλὰ πει-
ρῶντες καὶ κατορθώσωσιν· ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ
παθεῖν ὤμεν, προφυλάξασθαι τε καὶ αἰσθόμενοι ἐπεξελ-
θεῖν. τοιγάρτοι δι' αὐτὰ ἡ πόλις ἡμῶν ὀλιγάκις μὲν 3
ἡσυχάζει, στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ πρὸς τοὺς
πολεμίους πλείονας ἢ πρὸς αὐτὴν ἀναιρεῖται, τυραννίδας
δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους. ὣν ἐγὼ πειράσομαι, 4
ἦν γε ὑμεῖς ἐθέλητε ἔπεσθαι, μὴ ποτε ἐφ' ἡμῶν τι περι-
ιδεῖν γενέσθαι, ὑμᾶς μὲν τοὺς πολλοὺς πείθων, τοὺς δὲ τὰ
τοιαῦτα μηχανωμένους κολάζων, μὴ μόνον αὐτοφώρους
(χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν), ἀλλὰ καὶ ὣν βούλονται μὲν
δύνανται δ' οὐ (τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐχ ὣν δεῖ μόνον, ἀλλὰ
καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθαι χρή, εἴπερ καὶ μὴ προ-
φυλαξάμενός τις προπέσειται), τοὺς δ' αὖ ὀλίγους τὰ μὲν
ἐλέγχων, τὰ δὲ φυλάσσων, τὰ δὲ καὶ διδάσκων· μάλιστα
γὰρ δοκῶ ἂν μοι οὕτως ἀποτρέπειν τῆς κακουργίας. καὶ 5
δῆτα, ὃ πολλάκις ἐσκεψάμην, τί καὶ βούλεσθε, ὦ νεώ-
τεροι; πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ ἔννομον. ὁ δὲ νόμος
ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ δυναμένους ἐτέθη
ἀτιμάζειν. ἀλλὰ δὴ μὴ μετὰ πολλῶν ἰσονομεῖσθαι; καὶ
πῶς δίκαιον τοὺς αὐτοὺς μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι;
φήσει τις δημοκρατίαν οὔτε ξυνετὸν οὔτ' ἴσον εἶναι, τοὺς 39
δ' ἔχοντας τὰ χρήματα καὶ ἄρχειν ἄριστα βελτίστους.
ἐγὼ δὲ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι,
ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος, ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι
χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλευῆσαι δ' ἂν βέλτιστα τοὺς
ξυνετούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλοὺς,
καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημο-
κρατία ἰσομοιρεῖν. ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς 2
πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ
μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει· ἃ ὑμῶν οἳ τε
δυνάμενοι καὶ οἳ νέοι προθυμοῦνται, ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ
πόλει κατασχεῖν.

„*Ἄλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὧ πάντων ἀξυνειώτατοι, εἰ μὴ 40*

μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες, [ἢ ἀμαθέστατοι ἐστε] ὡν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικιώτατοι, εἰ εἰδότες τολμᾶτε, ἀλλ' ἦτοι μαθόντες γε ἢ μεταγνόντες τὸ τῆς πόλεως ξύμπασιν κοινὸν αὖξτε, ἠγησάμενοι τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἴσον καὶ πλεον οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἤπερ τὸ τῆς πόλεως πλήθος μετασχεῖν, εἰ δ' ἄλλα βουλήσεσθε, καὶ τοῦ παντὸς κινδυνεῦσαι στερηθῆναι· καὶ τῶν τοιῶνδε ἀγγελιῶν ὡς πρὸς αἰσθημένους καὶ μὴ ἐπιτρέψοντας ἀπαλλάγητε. ἡ γὰρ πόλις ἦδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὐτῆς, καὶ στρατηγοὶ εἰσιν ἡμῖν οἱ σκέπονται αὐτά. καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὐκ οἶομαι, οὐ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα καὶ ἐλομένη ὑμᾶς ἄρχοντας αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιβαλεῖται, αὐτὴ δ' ἐφ' αὐτῆς σκοποῦσα τοὺς τε λόγους ἀφ' ὑμῶν ὡς ἔργα δυναμένους κρινεῖ καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθήσεται, ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη μὴ ἐπιτρέπειν πειράσεται σώζειν.“

- 41 Τοιαῦτα μὲν Ἀθηναγόρας εἶπε. τῶν δὲ στρατηγῶν εἰς ἀναστάς ἄλλον μὲν οὐδένα ἔτι εἶασε παρελθεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τοιαῦτα. „Διαβολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἐσαγγελλόμενα μᾶλλον ὄραν, ὅπως εἰς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς τοὺς ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. καὶ ἦν ἄρα μηδὲν δεήσει, οὐδεμίᾳ βλάβῃ τοῦ γε τὸ κοινὸν κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ὁ πόλεμος ἀγάλεται. τὴν δ' ἐπιμέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἔξομεν καὶ τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἔς τε κατασκοπὴν καὶ ἦν τι ἄλλο φαινῆται ἐπιτήδειον. τὰ δὲ καὶ ἐπιμεμελήμεθα ἤδη καὶ ὅ τι ἂν αἰσθώμεθα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν.“

Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ ξυλλόγου.

- 42 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ Κερκύρα αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν· καὶ πρῶτον μὲν ἐπεξέτασιν τοῦ στρατεύματος καὶ ξύνταξιν ὥσπερ ἔμελλον ὀρμιεῖσθαι τε καὶ στρατοπεδεύεσθαι οἱ στρατηγοὶ ἐποίησαντο, καὶ τρία μέρη νεύματα ἐν ἐκάστω ἐκλήρωσαν, ἵνα μήτε ἅμα πλείοντες ἀπορῶσιν ὕδατος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐν ταῖς καταγωγαῖς, πρὸς τε τὰλλα εὐκοσμιότεροι

καὶ ῥάους ἄρχειν ὧσι, κατὰ τέλη στρατηγῶ προστεταγμένοι· ἔπειτα δὲ προὔπεμψαν καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ² τρεῖς ναῦς εἰσομένας αἴτινες σφῶς τῶν πόλεων δέξονται. καὶ εἶρητο αὐταῖς προαπαντᾶν, ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τοσῆδε ἤδη τῇ παρασκευῇ Ἀθη- ⁴³ ναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κερκύρας ἐς τὴν Σικελίαν ἐπεραι- οῦντο, τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέσσαρσι καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ δυοῖν Ῥοδίῳ πεντηκοντόροισι (τούτων Ἀττικαὶ μὲν ἦσαν ἑκατόν, ὧν αἱ μὲν ἐξήκοντα ταχεῖαι, αἱ δ' ἄλλαι στρατιώτιδες, τὸ δὲ ἄλλο ναυτικὸν Χίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων), ὀπλίταις δὲ τοῖς ξύμπασιν ἑκατὸν καὶ πεντακισχίλοις (καὶ τούτων Ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντακόσιοι μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου, ἑπτακόσιοι δὲ θῆτες ἐπιβάται τῶν νεῶν, ξύμμαχοι δὲ οἱ ἄλλοι ξυνεστρά- τευον, οἱ μὲν τῶν ὑπηκόων, οἱ δ' Ἀργείων πεντακόσιοι καὶ Μαντινέων καὶ μισθοφόρων πεντήκοντα καὶ διακόσιοι), τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίους (καὶ τούτων Κρηῖτες οἱ ὀγδοήκοντα ἦσαν), καὶ σφενδονήταις Ῥοδίων ἑπτακοσίους, καὶ Μεγαρεῦσι ψιλοῖς φρυγᾶσιν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἵππαγωγῶ μιᾷ τριάκοντα ἄγουσῃ ἵππέας. τοσαύτη ἡ πρώτη παρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον διέπλει. ⁴⁴ τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἄγουσαι ὀλκάδες μὲν τριάκοντα σιταγωγοί, καὶ τοὺς σιτοποιοὺς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ τέκτονας καὶ ὅσα ἐς τειχισμὸν ἐργαλεῖα, πλοῖα δὲ ἑκατόν [ᾗ] ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν ὀλκάδιον ξυνέπλει· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ ὀλκάδες ἐκούσιοι ξυνηκολούθουν τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἕνεκα· ἃ τότε πάντα ἐκ τῆς Κερκύρας ξυνδιέβαλλε τὸν Ἰόνιον κόλπον. καὶ προσβαλοῦσα ἡ πᾶσα ² παρασκευὴ πρὸς τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ πρὸς Τάραντα καὶ ὡς ἕκαστοι ἠνύπορησαν, παρεκομίζοντο τὴν Ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομένων αὐτοὺς ἀγορᾶ οὐδὲ ἄστει, ὕδατι δὲ καὶ ὄρμῃ, Τάραντος δὲ καὶ Λοκρῶν οὐδὲ τού- τοις, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον. καὶ ἐνταῦθα ἴδη ἠθροίζοντο, καὶ ἔξω τῆς πόλεως, ὡς ³ αὐτοὺς ἔσω οὐκ ἐδέχοντο, στρατόπεδόν τε κατεσκευά- σαντο ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρεῖχον, καὶ τὰς ναῦς ἀνεγκύσαντες ἠσύχασαν. καὶ πρὸς [τε] τοὺς Ῥηγίνοὺς λόγους ἐποιήσαντο, ἀξιοῦντες Χαλκιδέας ὄντας Χαλκιδεῦσιν οὐσι Λεοντίνοις βοηθεῖν· οἱ δὲ οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἔφρασαν ἔσεσθαι, ἀλλ' ὅ τι ἂν καὶ

- 4 τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ξυνδοκῆ, τοῦτο ποιήσῃν. οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ἐσκόπουν ὅτι τρόπῳ ἄριστα προσοίσονται· καὶ τὰς πρόπλους ναῦς ἐκ τῆς Ἐγέστης ἅμα προσέμενον, βουλόμενοι εἰδέναι περὶ τῶν χρημάτων εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς Ἀθήναις οἱ ἄγγελοι.
- 45 Τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἐν τούτῳ πολλαχόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκόπων σαφῆ ἠγγέλλετο ὅτι ἐν Ῥηγίῳ αἱ νῆες εἰσι, καὶ ὡς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ καὶ οὐκέτι ἠπίστον. καὶ ἔς τε τοὺς Σικελούς περιέπεμπον, ἔνθα μὲν φύλακας, πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ ἔς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρὰς ἐσεκόμιζον, τὰ τε ἐν τῇ πόλει ὅπλων ἔξετάσει καὶ ἵππων ἐσκόπουν εἰ ἐντελῆ ἔστι, καὶ τᾶλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ ὅσον οὐ παρόντι καθίσταντο.
- 46 Αἱ δ' ἐκ τῆς Ἐγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρόπλοι παραγίγονται τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸ Ῥήγιον, ἀγγέλλουσαι ὅτι τᾶλλα μὲν οὐκ ἔστι χρήματα ἃ ὑπέσχοντο, τριάκοντα 2 δὲ τάλαντα μόνον φαίνεται. καὶ οἱ στρατηγοὶ εὐθύς ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν ὅτι αὐτοῖς τοῦτό τε πρῶτον ἀντεκεκρούκει καὶ οἱ Ῥηγῖνοι οὐκ ἐθελήσαντες ξυστρατεύειν, οὐς πρώτους ἤρξαντο πείθειν καὶ εἰκὸς ἦν μάλιστα, Λεοντίνων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσις αἰεὶ ἐπιτηδεῖους. καὶ τῷ μὲν Νικίᾳ προσδεχομένῳ ἦν τὰ παρὰ τῶν Ἐγεσταιῶν, τοῖν 3 δὲ ἑτέροις καὶ ἀλογώτερα. οἱ δὲ Ἐγεσταῖοι τοιόνδε τι ἐξετεχνήσαντο τότε ὅτε οἱ πρῶτοι πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν κατασκοπὴν τῶν χρημάτων. ἔς τε τὸ ἐν Ἐρμῇ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ ἀναθήματα, φιάλας τε καὶ οἰνοχόας καὶ θυμιατήρια καὶ ἄλλην κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην, ἃ ὄντα ἐπάργυρα πολλῶ πλείω τὴν ὄψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως χρημάτων παρείχετο, καὶ ἰδίᾳ ξενίσσεις ποιούμενοι τῶν τριηριτῶν 4 τὰ τε ἐξ αὐτῆς Ἐγέστης ἐκπώματα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ συλλέξαντες καὶ τὰ ἐκ τῶν ἑγγὺς πόλεων καὶ Φοινικικῶν καὶ Ἑλληνίδων αἰτησάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἐστιάσεις ὡς οἰκεία ἕκαστοι. καὶ πάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς αὐτοῖς 5 χρωμένων καὶ πανταχοῦ πολλῶν φαινομένων μεγάλην τὴν ἐκπληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριήρων Ἀθηναίοις παρείχε, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας διεθρόνησαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν. καὶ οἱ μὲν αὐτοὶ τε ἀλατῆθέντες καὶ τοὺς ἄλλους τότε πείσαντες, ἐπειδὴ διῆλθεν ὁ λόγος ὅτι οὐκ

εἴη ἐν τῇ Ἐγέστη τὰ χρήματα, πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἐβουλεύοντο.

Καὶ Νικίου μὲν ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ Σελινοῦντα πάσῃ 47
 τῇ στρατιᾷ, ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν, καὶ ἦν μὲν
 παρέχουσι χρήματα παντὶ τῷ στρατεύματι Ἐγεσταῖοι,
 πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι, εἰ δὲ μή, ταῖς ἐξήκοντα ναυσίν,
 ὅσασπερ ἤτήσαντο, ἀξιοῦν διδόναι αὐτοὺς τροφήν, καὶ
 παραμείναντας Σελινουντίους ἢ βία ἢ ξυμβάσει διαλλάξαι
 αὐτοῖς, καὶ οὕτω, παραπλεύσαντας τὰς ἄλλας πόλεις
 καὶ ἐπιδείξαντας μὲν τὴν δύναμιν τῆς Ἀθηναίων πόλεως,
 δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ ξυμμάχους προ-
 θυμίαν, ἀποπλεῖν οἴκαδε, ἦν μὴ τι δι' ὀλίγου καὶ ἀπὸ
 τοῦ ἀδοκίμου ἢ Λεοντίους οἰοί τε ὧσιν ὠφελῆσαι ἢ
 τῶν ἄλλων τινὰ πόλειον προσαγαγέσθαι, καὶ τῇ πόλει
 διαπανῶντας τὰ οἰκεία μὴ κινδυνεύειν. Ἀλκιβιάδης δὲ 48
 οὐκ ἔφη χρῆναι τοσαύτῃ δυνάμει ἐκπλεύσαντας αἰσχυρῶς
 καὶ ἀπράκτους ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐς τε τὰς πόλεις ἐπικηρυ-
 κεύεσθαι πλὴν Σελινοῦντος καὶ Συρακουσῶν τὰς ἄλλας,
 καὶ πειρᾶσθαι καὶ τοὺς Σικελοὺς τοὺς μὲν ἀφιστάναι
 ἀπὸ τῶν Συρακοσίων, τοὺς δὲ φίλους ποιεῖσθαι, ἵνα
 σίτον καὶ στρατιὰν σχῶσι, πρῶτον δὲ πείθειν Μεσσηνίους
 (ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς τῆς
 Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρμησιν τῇ στρατιᾷ ἱκανω-
 τάτην ἔσεσθαι), προσαγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότες
 μεθ' ὧν τις πολεμήσει, οὕτως ἤδη Συρακούσαις καὶ Σελι-
 νοῦντι ἐπιχειρεῖν, ἦν μὴ οἱ μὲν Ἐγεσταῖοις ξυμβαίνωσιν,
 οἱ δὲ Λεοντίους εἴωσι κατοικίξιν. Λάμαχος δὲ ἄντικρος 49
 ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ Συρακούσας καὶ πρὸς τῇ πόλει ὡς
 τάχιστα τὴν μάχην ποιεῖσθαι, ἕως ἔτι ἀπαράσκευοὶ τε
 εἰσι καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι. τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν 2
 στρατεύμα δεινότατον εἶναι· ἦν δὲ χρονίση πρὶν ἐς ὄψιν
 ἔλθειν, τῇ γνώμῃ ἀναθαρσοῦντας ἀνθρώπους καὶ τῇ ὄψει
 καταφρονεῖν μᾶλλον. αἰγνίδιοι δὲ ἦν προσπέσωσιν, ἕως
 ἔτι περιδεεῖς προσδέχονται, μάλιστ' ἂν σφεῖς περιγενέ-
 σθαι καὶ κατὰ πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκροβῆσαι, τῇ τε ὄψει
 (πλείστοι γὰρ ἂν νῦν φανῆναι) καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν
 πείσονται, μάλιστα δ' ἂν τῷ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης.
 εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς ἀποληφθῆναι 3
 ἔξω διὰ τὸ ἀπιστεῖν σφᾶς μὴ ἕξειν, καὶ ἐσκομιζομένων

- αὐτῶν τὴν στρατιὰν οὐκ ἀπορήσειν χρημάτων, ἣν πρὸς
 4 τῇ πόλει κρατοῦσα καθέζεται. τοὺς τε ἄλλους Σικελιώτας οὕτως ἤδη μᾶλλον καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχήσειν καὶ σφίσι προσιέναι καὶ οὐ διαμελλήσειν περισκοποῦντας ὁπότεροι κρατήσουσι. ναύσταθμον δὲ ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορηθηέντας Μέγαρα ἔφη χρῆναι ποιεῖσθαι, ἃ ἦν ἐρῆμα, ἀπέχοντα Συρακουσῶν οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν.
- 50 Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν ὁμῶς προσέθετο καὶ αὐτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης τῇ αὐτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Μεσσήνην καὶ λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτούς, ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ἀπεκρίναντο πόλει μὲν ἂν οὐ δέξασθαι, ἀγορὰν δ' ἔξω παρέξειν, ἀπέπλει ἐς τὸ Ῥήγιον. καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἐπιτήδεια λαβόντες παρέπλεον ἐς Νάξον, τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐν Ῥηγίῳ καταλιπόντες καὶ ἓνα σφῶν αὐτῶν.
- 3 Ναξίων δὲ δεξαμένων τῇ πόλει παρέπλεον ἐς Κατάνην. καὶ ὡς αὐτούς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἔδεχοντο (ἐνήσαν γὰρ αὐτόφθι ἄνδρες τὰ Συρακοσίων βουλόμενοι), ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν, καὶ ἀυλισάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον, ἐπὶ κέρως ἔχοντες τὰς ἄλλας
- 4 ναῦς. δέκα δὲ τῶν νεῶν προύπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαί τε καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικόν ἐστι καθεικνυμένον, καὶ κηρύξαι ἀπὸ τῶν νεῶν προσπλεύσαντας ὅτι Ἀθηναῖοι ἤκουσι Λεοντίνους ἐς τὴν ἑαυτῶν κατοικιοῦντες κατὰ ξυμμαχίαν καὶ ξυγγένειαν· τοὺς οὖν ὄντας ἐν Συρακούσαις Λεοντίνων ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας
- 5 Ἀθηναίους ἀδεῶς ἀπιέναι. ἐπεὶ δ' ἐκηρύχθη καὶ κατασκέψαντο τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν, ἐξ ἧς αὐτοῖς ὀρμωμένοις πολεμητέα ἦν, ἀπ-
- 51 ἐπλευσαν πάλιν ἐς Κατάνην. καὶ ἐκκλησίας γενομένης τὴν μὲν στρατιὰν οὐκ ἔδεχοντο οἱ Καταναῖοι, τοὺς δὲ στρατηγούς ἐσελθόντας ἐκέλευον, εἴ τι βούλονται, εἰπεῖν. καὶ λέγοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμμένων οἱ στρατιῶται πυλίδα τινὰ ἐντροδομημένην κακῶς ἔλαθον διελόντες καὶ ἐσελθόντες ἠγόραζον [ἐς τὴν πόλιν]. τῶν δὲ Καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν Συρακοσίων φρονοῦντες ὡς εἶδον τὸ σιγάτευμα ἔνδον, εὐθὺς περιδεεῖς γενομένοι ὑπεξῆλθον οὐ πολλοὶ τινες, οἱ δὲ ἄλλοι ἐψηφίσαντό τε ξυμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις

καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα ἐκέλευον ἐκ Ῥηγίου κομίζειν. μετὰ δὲ τοῦτο πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ Ῥήγιον, ³ πάσῃ ἤδη τῇ στρατιᾷ ἄραντες ἐς τὴν Κατάνην, ἐπειδὴ ἀφίκοντο, κατεσκευάζοντο τὸ στρατόπεδον. ἐσηγγέλλετο ⁵² δὲ αὐτοῖς ἐκ τε Καμαρίνης ὡς, εἰ ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἂν καὶ ὅτι Συρακόσιοι πληροῦσι ναυτικόν. ἀπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρακούσας· καὶ ὡς οὐδὲν ἤυρον ναυτικόν πληρούμενον, παρεκομίζοντο αὐθις ἐπὶ Καμαρίνης καὶ σχόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκηρυκεύοντο. οἱ δ' οὐκ ἐδέχοντο, λέγοντες σφίσι τὰ ὅρκα εἶναι μιᾷ νηὶ καταπλέοντων Ἀθηναίων δέχεσθαι, ἣν μὴ αὐτοὶ πλείους μεταπέμπωσιν. ἄπρακτοι δὲ γενόμενοι ² ἀπέπλεον· καὶ ἀποβάντες κατὰ τι τῆς Συρακοσίας καὶ ἀρπαγὴν ποιησάμενοι καὶ τῶν Συρακοσίων ἱππέων βοηθησάντων καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐσκεδασμένους διαφθειράντων ἀπεκομίσθησαν ἐς Κατάνην.

Καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐκ τῶν ⁵³ Ἀθημῶν ἤκουσαν ἐπὶ τε Ἀλκιβιάδην, ὡς κελεύσοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολογία ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ, μεμνημένων περὶ τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμιῶν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ στρατιὰ ἀπέπλευσεν, ² οὐδὲν ἤσσον ζήτησιν ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὰ μυστήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμιᾶς δρασθέντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς, ἀλλὰ πάντα ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πίστιν πάνυ χρηστὸς τῶν πολιτῶν ξυλλαμβάνοντες κατέδουν, χρησιμώτερον ἡγούμενοι εἶναι βασανίσαι τὸ πρᾶγμα καὶ εὔρειν ἢ διὰ μηνυτοῦ πονηρίαν τινὰ καὶ χρηστὸν δοκοῦντα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον διαφυγεῖν. ἐπιστάμενος γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ τὴν Πεισι- ³ στρατοῦ καὶ τῶν παίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευτῶσαν γενομένην καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' ἐαυτῶν καὶ Ἀρμοδίου καταλυθεῖσαν, ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐφοβεῖτο αἰεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανε.

Τὸ γὰρ Ἀριστογείτονος καὶ Ἀρμοδίου τόλμημα δι' ⁵⁴ ἐρωτικὴν ξυντυχίαν ἐπεχειρήθη, ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλέον διηγησάμενος ἀποφανῶ οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐτοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν σφειτέρων τυράννων οὐδὲ περὶ τοῦ γενομένου ἀκριβὲς οὐδὲν λέγοντας. Πεισιστράτου γὰρ γηραιοῦ τελευ- ² τήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι οὐχ Ἴππαρχος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ

οἴονται, ἀλλ' Ἰππίας πρεσβύτατος ὢν ἔσχε τὴν ἀρχήν. γενομένου δὲ Ἀρμόδιου ὥρα ἡλικίας λαμπροῦ Ἀριστογείτων, ἀνὴρ τῶν ἀστίων, μέσος πολίτης, ἐραστὴς ὢν εἶχεν 3 αὐτόν. πειραθεὶς δὲ ὁ Ἀρμόδιος ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου καὶ οὐ πεισθεὶς καταγορεύει τῷ Ἀριστογείτονι. ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλγήσας καὶ φοβηθεὶς τὴν Ἰππάρχου δύναμιν μὴ βία προσαγάγηται αὐτόν, ἐπιβουλεύει εὐθύς ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως κατάλυσιν 4 τῇ τυραννίδι. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἰππάρχος ὡς αὐθις πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἔπειθε τὸν Ἀρμόδιον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δοῦναι, ἐν τρόπῳ δὲ τινι ἀφανεῖ ὡς οὐ διὰ τοῦτο 5 δὴ παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθῆς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπετίθενσαν ἐπὶ πλεῖστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύνεσιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γιγνομένων τὴν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέφερον 6 καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθνον. τὰ δὲ ἄλλα αὐτῇ ἡ πόλις τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις ἐχρῆτο, πλὴν καθ' ὅσον αἰεὶ τινα ἐπεμέλοντο σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθηναίους ἀρχὴν καὶ Πεισιστράτος ὁ Ἰππίου τοῦ τυραννεύσαντος υἱός, τοῦ πάππου ἔχων τὸννομα, ὃς τῶν δώδεκα θεῶν βωμὸν τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀρχὼν ἀνέθηκε καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος 7 ἐν Πυθίῳ. καὶ τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον ὁ δῆμος Ἀθηναίων μείζον μῆκος [τοῦ βωμοῦ] ἠφάνισε τοῦπίγραμματος· τοῦ δ' ἐν Πυθίῳ ἔτι καὶ νῦν δηλὸν ἐστὶν ἀμυδροῖς γραμμασι λέγον τάδε·

μνημα τόδ' ἦς ἀρχῆς Πεισιστράτος Ἰππίου υἱός

Θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τεμένει.

55 ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὢν Ἰππίας ἤρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῇ ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι, γνοίη δ' ἂν τις καὶ αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται τῶν γνησίων ἀδελφῶν γεγόμενοι, ὡς ὅ τε βωμὸς σημαίνει καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας ἢ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα, ἐν ἣ Ἰππάρχου μὲν οὐδ' Ἰππάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἰππίου δὲ πέντε, οἱ αὐτῷ ἐκ Μυρρίνης τῆς Καλλίου τοῦ Ὑπεροχίδου θυγατρὸς ἐγένοντο· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. 2 καὶ ἐν τῇ αὐτῇ στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν πατέρα,

οὐδὲ τοῦτο ἀπεικίτως διὰ τὸ πρεσβεύειν τε ἀπ' αὐτοῦ
καὶ τυραννεῦσαι. οὐ μὴν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι δοκεῖ ³
ποτε Ἰππίας τὸ παραχορήμα ῥαδίως τὴν τυραννίδα, εἰ Ἰπ-
παρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὦν ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ αὐθημερόν
καθίστατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον ξυνηθες τοῖς μὲν
πολίταις φοβερόν, ἐς δὲ τοὺς ἐπικούρους ἀκριβές, πολλῶ
τῷ περιόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησε, καὶ οὐχ ὡς ἀδελ-
φὸς νεώτερος ὦν ἠπόρησεν, ἐν ᾧ οὐ πρότερον ξυνεχῶς
ὠμιλῆκει τῇ ἀρχῇ. Ἰππάρχῳ δὲ ξυνέβη τοῦ πάθους τῇ ⁴
δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος ἐς
τὰ ἔπειτα προσλαβεῖν. τὸν δ' οὖν Ἀρμόδιον ἀπαρηθέντα ⁵⁶
τὴν πείρασιν, ὥσπερ διανοεῖτο, προυπηλάκισεν· ἀδελφὴν
γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγείλαντες ἵκειν κανοῦν οἴσουσαν ἐν
πομπῇ τινι, ἀπήλασαν λέγοντες οὐδὲ ἐπαγγεῖλαι τὴν
ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀξίαν εἶναι. χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος τοῦ ²
Ἀρμοδίου πολλῶ δὴ μᾶλλον δι' ἐκεῖνον καὶ ὁ Ἀριστογεί-
των παρωξύνετο. καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς
ξυνεπιθησομένους τῷ ἔργῳ ἐπέπρακτο, περιέμενον δὲ
Παναθήναια τὰ μεγάλα, ἐν ἧ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὑποπτον
ἐγίνετο ἐν ὄπλοις τῶν πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμ-
ψοντας ἀθρόους γενέσθαι· καὶ ἔδει ἄρξαι μὲν αὐτούς,
ξυνεπαμύνειν δὲ εὐθύς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους ἐκείνους.
ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνομωμοκότες ἀσφαλείας ἕνεκα· ³
ἠλπίζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότας, εἰ καὶ ὀποσοιοῦν
τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχορήμα, ἔχοντάς γε ὄπλα, ἐθε-
λήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευθεροῦν. καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ⁵⁷
ἑορτή, Ἰππίας μὲν ἔξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ καλουμένῳ μετὰ
τῶν δορυφόρων διεκόσμηι ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς
προϊέναι· ὁ δὲ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἔχοντες ἤδη
τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον προῆσαν. καὶ ὡς εἰδόν τινα ²
τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκειῶς τῷ Ἰππία
(ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσодος ὁ Ἰππίας), ἔδρισαν καὶ ἐνόμισαν
μεμηνῦσθαι τε καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ξυλληφθῆσεσθαι. τὸν ³
λυπήσαντα οὖν σφᾶς καὶ δι' ὄνπερ πάντα ἐκινδύνεον
ἐβούλοντο πρότερον, εἰ δύναντο, προτιμωρήσασθαι, καὶ
ὥσπερ εἶχον ὠρμησαν ἔσω τῶν πυλῶν, καὶ περιέτυχον
τῷ Ἰππάρχῳ παρὰ τὸ Λεωκόριον καλούμενον, καὶ εὐθύς
ἀπερισκέπτως προσπεσόντες καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι' ὀργῆς,
ὁ μὲν ἐρωτικῆς, ὁ δὲ ὑβρισμένος, ἔτυπτον καὶ ἀποκτεί-
νουσιν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους τὸ αὐτίκα ⁴

διαφεύγει, ὁ Ἀριστογείτων, ξυνδραμόντος τοῦ ὄχλου, καὶ ὕστερον ληφθεὶς οὐ θάδιως διετέθη· Ἀρμόδιος δὲ αὐτοῦ
 58 παραχορῆμα ἀπόλλυται. ἀγγελθέντος δὲ Ἰππία ἐς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ τὸ γενόμενον ἀλλ' ἐπὶ τοὺς πομπέας τοὺς ὀπίστας, πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι αὐτοὺς ἀποθῆν ὄντας, εὐθὺς ἐχώρησε, καὶ ἀδήλως τῇ ὄψει πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφορὰν ἐκέλευσεν αὐτούς, δείξας τι χωρίον,
 2 ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ ἄνευ τῶν ὀπλων. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἴομενοί τι ἔρειν αὐτόν, ὁ δὲ τοῖς ἐπικούροις φράσας τὰ ὄπλα ὑπολαβεῖν ἐξελέγετο εὐθὺς οὓς ἐπητιάτο καὶ εἴ τις ἠύρέθη ἐγγειρίδιον ἔχων. [μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ
 59 δόρατος εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν.] τοιοῦτω μὲν τρόπῳ δι' ἐρωτικὴν λύπην ἢ τε ἀρχὴ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἢ ἀλόγιστος τόλμα ἐκ τοῦ παραχορῆμα περιδεοῦς Ἀρμοδίῳ
 2 καὶ Ἀριστογείτονι ἐγένετο. τοῖς δ' Ἀθηναίοις χαλεπωτέρα μετὰ τοῦτο ἢ τυραννὶς κατέστη, καὶ ὁ Ἰππίας διὰ φόβου ἤδη μᾶλλον ὢν τῶν τε πολιτῶν πολλοὺς ἔκτεινε καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἅμα διεσκοπεῖτο, εἴ ποθεν ἀσφάλειάν τινα ὀρώη
 3 μεταβολῆς γενομένης ὑπάρχουσάν οἱ. Ἰππόκλου γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ τυράννου Αἰαντίδῃ τῷ παιδί θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχεδίκην, Ἀθηναῖος ὢν Λαμψακηνοῦ, ἔδωκεν, αἰσθανόμενος αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρεῖω δύνασθαι. καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπίγραμμα ἔχον τόδε·

ἄνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ

Ἰππίου Ἀρχεδίκην ἠδε κέλευθε κόνης·

ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὔσα τυράννων
 παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

4 τυραννεύσας δὲ ἔτη τρία Ἰππίας ἔτι Ἀθηναίων καὶ παυθεὶς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλκμεωνιδῶν τῶν φευγόντων ἐχώρει ὑπόσπονδος ἐς τε Σίγειον καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκεῖθεν δὲ ὡς βασιλέα Δαρεῖον, ὄθεν καὶ ὀρωόμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔπει εἰκοσιῶ ἤδη γέρων ὢν μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν.
 60 Ὡν ἐνθυμούμενος ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ μιμησχόμενος ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἠπίστατο, χαλεπὸς ἦν τότε καὶ ὑπόπτῃς ἐς τοὺς περὶ τῶν μυστικῶν τὴν αἰτίαν λαβόντας, καὶ πάντα αὐτοῖς ἐδόκει ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ
 2 ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ πεπερᾶσθαι. καὶ ὡς αὐτῶν διὰ τὸ τοιοῦτον ὀργιζομένων πολλοὶ τε καὶ ἀξιώλογοι ἄνθρωποι

ἦδη ἐν τῷ δεσμιωτηρίῳ ἦσαν καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφαινετο, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεδίδοσαν μᾶλλον ἐς τὸ ἀγριώτερόν τε καὶ πλείους ἔτι ξυλλαμβάνειν, ἐνταῦθα ἀναπεύθειται εἰς τῶν δεδεμένων, ὅσπερ ἐδόκει αἰτιώτατος εἶναι, ὑπὸ πῶν ξυνδεσμιωτῶν τινος εἴτε ἄρα καὶ τὰ ὄντα μηνῦσαι εἴτε καὶ οὐ· ἐπ' ἀμρότερα γὰρ εἰκάζεται, τὸ δὲ σαφές ἀδείς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ τῶν δρασάντων τὸ ἔργον. λέγων δὲ ἔπεισεν αὐτὸν ὡς χροί, εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτὸν τε ἀδειαν ποιησάμενον σῶσαι καὶ τὴν πόλιν τῆς παρούσης ὑποψίας παῦσαι· βεβαιωτέραν γὰρ αὐτῷ σωτηρίαν εἶναι ὁμολογήσαντι μετ' ἀδειας ἢ ἀρηθέντι διὰ δίξης ἐλθεῖν. καὶ ὁ μὲν αὐτός τε καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἄλλων μηνύει τὸ τῶν Ἑρμιῶν· ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄσμενος λαβῶν, ὡς ᾤετο, τὸ σαφές καὶ δεινὸν ποιούμενοι πρότερον, εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται, τὸν μὲν μηνυτὴν εὐθύς καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ὅσων μὴ κατηγορήσει ἔλυσαν, τοὺς δὲ καταιτιαθέντας κρίσεις ποιήσαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνελήφθησαν, τῶν δὲ διαφυγόντων θάνατον καταγνόντες ἐπανείπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. κὰν τούτῳ οἱ μὲν παθόντες ἀδελὸν ἦν εἰ ἀδίκως ἐτειμώρητο, ἢ μέντοι ἄλλη πόλις ἐν τῷ παρόντι περιφανῶς ὠφέλητο. περὶ δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐναγόντων τῶν ἐχθρῶν, οἵπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο, χαλεπῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον· καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν Ἑρμιῶν ᾤοντο σαφές ἔχειν, πολὺ δὴ μᾶλλον καὶ τὰ μυστικά, ὧν ἐπαίτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου [καὶ τῆς ξυνωμοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ] ἀπ' ἐκείνου ἐδόκειπραχθῆναι. καὶ γὰρ τις καὶ στρατιὰ Λακεδαιμονίων οὐ πολλὴ εἴνυχε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθορυβοῦντο μέχρι ἰσθμοῦ παρελθοῦσα πρὸς Βοιωτοὺς τι πράσσοντες. ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος καὶ οὐ Βοιωτῶν ἕνεκα ἀπὸ ξυνθήματος ἦκειν, καὶ εἰ μὴ ἔφθασαν δὴ αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες τοὺς ἄνδρας, προδοθῆναι ἂν ἡ πόλις. καὶ τινα μίαν νύκτα καὶ κατέδαρθον ἐν Θησείῳ τῷ ἐν πόλει ἐν ὄπλοις. οἱ τε ξένοι τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐν Ἄργει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπτεύθησαν τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι· καὶ τοὺς οὐκ ἀμείρους τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν ταῖς νήσοις κειμένους οἱ Ἀθηναῖοι τότε παρέδωκαν τῷ Ἀργείῳ δήμῳ διὰ ταῦτα διαχορήσασθαι. πανταχόθεν τε περιειστήκει

ὑποψία ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην. ὥστε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς κρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτεῖναι, πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκείνον καὶ ὧν περι
 5 ἄλλων ἐμειμήνυτο. εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογισομένῳ ἀκολουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μὴ, θεραπεύοντες τὸ τε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργεῖους βουλόμενοι παραμείναι, δι' ἐκείνοι
 6 νομίζοντες πεισθῆναι σφίσι ξυστρατεύειν. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ ναῦν καὶ οἱ ξυνδιαβεβλημένοι ἀπέπλεον μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐκ τῆς Σικελίας ὡς ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν Θουρίοις, οὐκέτι ξυνείποντο, ἀλλ' ἀπελθόντες ἀπὸ τῆς νεῶς οὐ φανεροὶ ἦσαν, δείσαντες
 7 τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεῦσαι. οἱ δ' ἐκ τῆς Σαλαμινίας τέως μὲν ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· ὡς δ' οὐδαμοῦ φανεροὶ ἦσαν, ἠῶχοντο ἀποπλέοντες. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἤδη φυγὰς ὧν οὐ πολὺ ὕστερον ἐπὶ πλοίου ἐπεραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐρήμη δίκη θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐκείνου.

62 Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸι ἐν τῇ Σικελίᾳ, δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος καὶ λαχὼν ἑκάτερος, ἔπλεον ξύμπαντι ἐπὶ Σελινοῦντος καὶ Ἐγέστης, βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα εἰ δώσουσιν οἱ Ἐγεσταῖοι, κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν Σελινουντίων τὰ πράγματα καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ πρὸς
 2 Ἐγεσταίους. παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσητικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἰμέραν, ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς πόλις
 3 ἐστί· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτούς, παρεκομίζοντο. καὶ ἐν τῷ παράπλω αἰρουῶσιν Ἰγκαρα, πόλισμα Σικανικὸν μὲν, Ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον· ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. καὶ ἀνδραποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδωσαν Ἐγεσταίοις (παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἱππῆς), αὐτοὶ δὲ πάλιν τῷ μὲν πεζῶν ἐχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐς Καϊάνην,
 4 αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν τὰ ἀνδράποδα ἄγουσαι. Νικίας δὲ εὐθύς ἐξ Ἰγκάρων ἐπὶ Ἐγέστης παραπλεύσας καὶ τὰλλα χρηματίσας καὶ λαβὼν τάλαντα τριάκοντα παρῆν ἐς τὸ στρατεύμα· καὶ τὰνδράποδα ἀπεδόθησαν, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ ἐς τοὺς

[τῶν Σικελῶν] ξυμμάχους περιέπλευσαν, στρατιὰν κελύοντες πέμπειν· τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἦλθον ἐπὶ Ὑβλαν τὴν Γελεᾶτιν πολεμίαν οὖσαν καὶ οὐχ εἶλον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς τὴν ἔφοδον οἱ 63 Ἀθηναῖοι ἐπὶ Συρακούσας παρεσκευάζοντο, οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. ἐπειδὴ γὰρ 2 αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶτον φόβον καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ εὐθὺς ἐπέκειντο, κατὰ τε τὴν ἡμέραν ἐκάστην προϊοῦσαν ἀνεθάρσουν μᾶλλον, καὶ ἐπειδὴ πλέοντες τὰ τε ἐπ' ἐκεῖνα τῆς Σικελίας πολὺ ἀπὸ σφῶν ἐφαίνοντο καὶ πρὸς τὴν Ὑβλαν ἔλθόντες καὶ πειράσαντες οὐχ εἶλον βία, ἔτι πλέον κατεφρόνησαν καὶ ἰξίζιον τοὺς στρατηγούς, οἷον δὴ ὄχλος φιλεῖ θαρσύνειν, ἄγειν σφᾶς ἐπὶ Κατάνην, ἐπειδὴ οὐκ ἐκείνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται. ἱππῆς τε προσελαύνοντες ἀεὶ κατάσκοποι τῶν Συρακο- 3 σίων πρὸς τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων ἐφύβριζον ἄλλα τε καὶ εἰ ξυνοικήσοντες σφίσι αὐτοῖς μᾶλλον ἤκοιεν ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἢ Λεοντίνοισι ἐς τὴν οἰκίαν κατοικιοῦντες. ἅ γινώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλό- 64 μνοι αὐτοὺς ἄγειν πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως ὅτι πλεῖστον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ναυσὶν ἐν τοσοῦτῳ ὑπὸ νύκτα παραπλεύσαντες στρατιόπεδον καταλαβεῖν ἐν ἐπιτηδείῳ καθ' ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες, [καὶ] εἰ ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρεσκευασμένους ἐκβιβάζοιεν ἢ κατὰ γῆν ἰόντες γνωσθεῖεν (τοὺς γὰρ ἂν ψιλοὺς τοὺς σφῶν καὶ τὸν ὄχλον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἱππέας πολλοὺς ὄντας, σφίσι δ' οὐ παρόντων ἱππέων, βλάπτειν ἂν μεγάλα· οὕτω δὲ λήψεσθαι χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἱππέων οὐ βλάψονται ἄξια λόγου· ἐδίδασκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπείῳ χωρίου, ὅπερ καὶ κατέλαβον, Συρακοσίων φρυγάδες οἱ ξυνείποντο), τοιόνδε τι οὖν πρὸς ἅ ἐβούλοντο οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται. πέμπουσιν ἄνδρα σφίσι μὲν πιστόν, 2 τοῖς δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς τῇ δοκίσει οὐχ ἴσσον ἐπιτηδεῖον· ἦν δὲ Καταναῖος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀπ' ἀνδρῶν ἐκ τῆς Κατάνης ἦκειν ἔφη ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνόματα ἐγίνωσκον καὶ ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἔτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν σφίσι εὖνων. ἔλεγε δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἀυλίξασθαι ἀπὸ 3 τῶν ὀπλων ἐν τῇ πόλει, καὶ εἰ βούλονται ἐκεῖνοι πανδημεὶ ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἔω [ἐπὶ τὸ στρατεύμα] ἔλθειν,

αὐτοὶ μὲν ἀποκλήσειν αὐτοὺς παρὰ σφίσι καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσειν, ἐκείνους δὲ ῥαδίως [τὸ στράτευμα] προσβαλόντας τῷ σταυρώματι αἰρήσειν· εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς ξυνηδράσοντας πολλοὺς Καταναίων καὶ ἠτοιμάσθαι ἤδη, 65 ἀφ' ὧν αὐτὸς ἦκειν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων, μετὰ τοῦ καὶ ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἄνευ τούτων ἰέναι [παρεσκευάσθαι] ἐπὶ Κατάνην, ἐπίστευσάν τε τῷ ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερὶσκεπτότερον καὶ εὐθὺς ἡμέραν ξυνηθέμενοι ἢ παρέσονται ἀπέστειλαν αὐτόν, καὶ αὐτοὶ (ἤδη γὰρ καὶ τῶν ξυμμάχων Σελινούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς παρῆσαν) προεῖπον πανδημεὶ πᾶσιν ἐξιέναι Συρακοσίοις. ἐπεὶ δὲ ἐτοῖμα αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἦν καὶ αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ξυνέθεντο ἤξιεν ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι ἐπὶ Κατάνης ἠϋλίσαντο ἐπὶ τῷ 2 Συμαίθῳ ποταμῷ ἐν τῇ Λεοντίνῃ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς ἤσθοντο αὐτοὺς προσιόντας, ἀναλαβόντες τό τε στράτευμα ἅπαν τὸ ἑαυτῶν καὶ ὅσοι Σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλλοις τις προσεληλύθει καὶ ἐπιβιβάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ 3 πλοῖα, ὑπὸ νύκτα ἔπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας. καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἅμα ἔω ἐξέβαινον ἐς τὸ κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ὡς τὸ στρατόπεδον καταληψόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρακοσίων πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην καὶ αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στράτευμα ἅπαν ἀνήκται, ἀποστρέψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς, καὶ ξύμπαντες ἤδη ἀπο- 66 τρεπόμενοι ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δ' οἱ Ἀθηναῖοι, μακρᾶς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ' ἰσυχίαν καθῆσαν τὸ στράτευμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἄρξειν ἐμελλον ὁπότε βούλονται καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἠκιστ' [ἄν] αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν· τῇ μὲν γὰρ τειχία τε καὶ οἰκίαι 2 εἶσογον καὶ δένδρα καὶ λίμνη, παρὰ δὲ τὸ κρημινοί. καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν παρά τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν καὶ ἐπὶ τῷ Λάσκωνι ἔρουμά τε, ἢ εὐεροδωτάτον ἦν τοῖς πολεμίοις, λίθοις λογάδην καὶ ξύλοις διὰ ταχείων ὤρθωσαν καὶ τὴν 3 τοῦ Ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. παρασκευαζομένων δὲ ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδεὶς ἐξιῶν ἐκώλυε, πρῶτοι δὲ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων προσεβοήθησαν, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν ξυνελέγη. καὶ προσῆλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δέ, ὡς

οὐκ ἀντιπροῆσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἐλωρίην ὁδὸν ἠύλισαντο.

Τῇ δ' ὑστεραία οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι παρ- 67
εσκευάζοντο ὡς ἐς μάχην καὶ ξυνετάξαντο ὡδε. δεξιὸν μὲν κέρας Ἀργεῖοι εἶχον καὶ Μαντινῆς, Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μέσον, τὸ δὲ ἄλλο οἱ ξύμμαχοι οἱ ἄλλοι. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν, τεταγμένον ἐπὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαισίῳ, ἐπὶ ὀκτὼ καὶ τοῦτο τεταγμένον· οἷς εἶρητο, ἧ ἂν τοῦ στρατεύματός τι πονῆ, μάλιστα ἐφορῶντας παραγίγνεσθαι. καὶ τοὺς σκενοφόρους ἐντὸς τούτων τῶν ἐπιτάκτων ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἔταξαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἐφ' 2 ἐκκαίδεκα, ὄντας πανδημεῖ Συρακοσίους καὶ ὅσοι ξύμμαχοι παρῆσαν (ἐβοήθησαν δὲ αὐτοῖς Σελινούντιοι μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ Γελῶν ἱππῆς, τὸ ξύμπαν ἐς διακοσίους, καὶ Καμαριναίων ἱππῆς ὅσον εἴκοσι καὶ τοξόται ὡς πενήκοντα), τοὺς δὲ ἱππέας ἐπετάξαντο ἐπὶ τῷ δεξιῷ, οὐκ ἔλασσον ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χιλίους, παρὰ δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. μέλλουσι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις προ- 3 τέροις ἐπιχειρήσειν ὁ Νικίας κατὰ τε ἔθνη ἐπιπαριῶν ἕκαστα καὶ ξύμπασι τοιάδε παρεκελεύετο.

„Πολλῇ μὲν παραινέσει, ᾧ ἄνδρες, τί δεῖ χρῆσθαι, οἱ 68 πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; αὐτῇ γὰρ ἡ παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι θάρσος παρασχεῖν ἢ καλῶς λεχθέντες λόγοι μετὰ ἀσθενοῦς στρατοπέδου. ὅπου γὰρ 2 Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν οἱ πρῶτοί ἐσμεν, πῶς οὐ χρῆ μετὰ τοιῶνδε καὶ τοσῶνδε ξυμμάχων πάντα τινὰ μεγάλην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεῖ τε ἀμνηνομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους ὡσπερ καὶ ἡμᾶς, καὶ προσέει Σικελιώτας, οἱ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομενοῦσι δὲ οὐ, διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τόλμης ἦσσω ἔχειν. παραστήτω δέ τι 3 καὶ τόδε, πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν εἶναι καὶ πρὸς γῆ οὐδεμιᾶ φιλίᾳ, ἦντινα μὴ αὐτοὶ μαχόμενοι κτῆσεσθε. καὶ τοῦναντίον ὑπομνησάτω ὑμᾶς ἢ οἱ πολέμιοι σφίσειν αὐτοῖς εὐ οἷδ' ὅτι παρακελεύονται· οἱ μὲν γὰρ οἱ περὶ πατρίδος ἔσται ὁ ἀγών, ἐγὼ δὲ ὅτι οὐκ ἐν πατρίδι, ἐξ ἧς κρατεῖν δεῖ ἢ μὴ ῥαδίως ἀποχωρεῖν· οἱ γὰρ ἱππῆς πολλοὶ ἐπικείσονται. τῆς τε οὖν ὑμετέρας αὐτῶν ἀξίας 4 μνησθέντες ἐπέλθετε τοῖς ἐναντίοις προθύμως καὶ τὴν

παροῦσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν φοβερωτέραν ἡγησάμενοι τῶν πολεμίων.“

- 69 Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα παρακελευσάμενος ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον εὐθύς. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπροσδόκητοι μὲν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν ὡς ἤδη μαχοῦμενοι, καὶ τινες αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὔσης καὶ ἀπεληλύθεσαν· οἱ δὲ καὶ διὰ σπουδῆς προσβοηθοῦντες δρόμῳ ὑστέρηζον μὲν, ὡς δὲ ἕκαστός πη τοῖς πλείοσι προσμίξειε καθίστατο. οὐ γὰρ δὴ προθυμία ἐλλιπεῖς ἦσαν οὐδὲ τόλμη οὐτ' ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὐτ' ἐν ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρία οὐχ ἥσσους ἐς ὅσον ἢ ἐπιστήμη ἀντέχει, τῷ δὲ ἐλλείποντι αὐτῆς καὶ τὴν βούλησιν ἄγοντες προυδίδοσαν. ὁμως δὲ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφίσι τοὺς Ἀθηναίους προτέρους ἐπελθεῖν καὶ διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι ἀμύνασθαι, ἀναλαβόντες τὰ
- 2 ὄπλα εὐθύς ἀντεπῆσαν. καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἑκατέρων οἱ τε λιθοβόλοι καὶ σφενδονῆται καὶ τοξόται προυμάχοντο καὶ τροπιάς, οἷας εἰκὸς ψιλούς, ἀλλήλων ἐποίουν· ἔπειτα δὲ μάντις τε σφάγια προῦφερον τὰ νομιζόμενα καὶ σαλπικταὶ ξύνοδον ἐπώτρυνον τοῖς ὀπλίταις, οἱ δ' ἐχώρουν,
- 3 Συρακόσιοι μὲν περὶ τε πατρίδος μαχοῦμενοι καὶ τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας, τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας, τῶν δὲ ἐναντίων Ἀθηναῖοι μὲν περὶ τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκίαν σχεῖν καὶ τὴν οἰκίαν μὴ βλάψαι ἡσώμενοι, Ἀργεῖοι δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων οἱ αὐτόνομοι ξυγκτήσασθαι τε ἐκείνοις ἐφ' ἃ ἦλθον καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σφίσι πατρίδα νικήσαντες πάλιν ἐπιθεῖν· τὸ δ' ὑπήκουον τῶν ξυμμάχων μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπίστου σωτηρίας, ἣν μὴ κρατῶσι, τὸ πρόθυμον εἶχον, ἔπειτα δὲ ἐν παρέργῳ καὶ εἴ τι ἄλλο ξυγκαταστρεψάμενοι ῥᾶον
- 70 αὐτοῖς ὑπακούσονται. γενόμενης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντειχον ἀλλήλοις, καὶ ξυνέβη βροντὰς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι καὶ ἀστραπὰς καὶ ὕδωρ πολὺ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομένοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὠμιληκόσι καὶ τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου, τοῖς δ' ἐμπειροτέροις τὰ μὲν γινόμενα καὶ ὥρα ἔτους περαίνεσθαι δοκεῖν, τοὺς δὲ ἀνθεστῶτας πολὺ μείζω ἐκπληξιν μὴ νικωμένους
- 2 παρέχειν. ἀσαμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Συρακοσίων καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτούς, παρεροήγγυτο ἤδη καὶ τὸ ἄλλο
- 3 σιράτευμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν καιέστη. καὶ

ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδίωξαν οἱ Ἀθηναῖοι (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων πολλοὶ ὄντες καὶ ἀήσσητοι εἶργον καὶ ἐσβαλόντες ἐς τοὺς ὀπλίτας αὐτῶν, εἴ τινας προδιώκοντας ἴδοιεν, ἀνέστελλον), ἐπακολουθήσαντες δὲ ἀθρόοι ὅσον ἀσφαλῶς εἶχε πάλιν ἐπανεχώρουν καὶ τροπαῖον ἴστασαν. οἱ δὲ Συρακοσῖοι ἀθροισθέντες ἐς τὴν Ἐλωρίνην ὁδὸν καὶ 4 ὡς ἐκ τῶν παρόντων ξυνταξάμενοι ἕς τε τὸ Ὀλυμπιεῖον ὁμῶς σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φρυλακίην, δείσαντες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν αὐτόφθι κινήσωσι, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς 71 μὲν τὸ ἱερὸν οὐκ ἤλθον, ξυγκομίσαντες δὲ τοὺς ἐαυτῶν νεκροὺς καὶ ἐπὶ πυρὰν ἐπιθέντες ἠύλισαντο αὐτοῦ. τῇ δ' ὑστεραία τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἀπέδοσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκρούς (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων περὶ ἐξήκοντα καὶ διακοσίους), τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὅστ' αὖ ξυνέλεξαν (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πενήκοντα), καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκῦλα ἔχοντες ἀπέπλευσαν ἐς Κατάνην. χειμῶν τε γὰρ ἦν καὶ τὸν πόλεμον αὐτόφθην 2 ποιεῖσθαι οὐπω ἐδόκει δυνατόν εἶναι, πρὶν ἂν ἱππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηνηῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτόφθην ξυμμάχων ἀγειρώσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἱπποκρατῶνται, καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόφθην τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἔλθῃ, τῶν τε πόλειόν τινας προσαγάγωνται, ἃς ἤλπιζον μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι, τὰ τε ἄλλα καὶ σῖτον καὶ ὄσων δέοι παρασκευάσωνται, ὡς ἐς τὸ ἔαρ ἐπιχειρήσοντες ταῖς Συρακούσαις.

Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Νάξον 72 καὶ Κατάνην διαχειμάσοντες· Συρακοσῖοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποιοῦν. καὶ 2 παρελθὼν αὐτοῖς Ἐρμιοκράτης ὁ Ἐρμιωνος, ἀνὴρ καὶ ἐς τὰλλα ξύνεσιν οὐδενὸς λειπόμενος καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρία τε ἰκανὸς γενόμενος καὶ ἀνδρεία ἐπιφανής, ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἶα τῷ γεγενημένῳ ἐνδιδόναι· τὴν μὲν 3 γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐχ ἤσσησθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. οὐ μέντοι τοσοῦτόν γε λειψοῦσθαι ὅσον εἰκὸς εἶναι, ἄλλως τε καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία, ἰδιώτας ὡς εἰπεῖν χειροτέχναις, ἀνταγωνισαμένους. μέγα δὲ βλάψαι 4 καὶ [τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ] τὴν πολυαρχίαν (ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς), τῶν τε πολλῶν τὴν ἀξύντακτον ἀναρχίαν. ἦν δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ

- γένονται ἔμπειροι καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ παρασκευά-
σωσι τὸ ὄπλιτικόν, οἷς τε ὄπλα μὴ ἔστιν ἐκπορίζοντες,
ὅπως ὡς πλεῖστοι ἔσονται, καὶ τῇ ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγ-
κάζοντες, ἔφη κατὰ τὸ εἰκὸς κρατήσῃσιν σφῶς τῶν ἐναντίων,
ἀνδρίας μὲν σφίσιν ὑπαρχούσης, εὐταξίας δ' ἐς τὰ ἔργα
προσγενομένης· ἐπιδώσειν γὰρ ἀμφοτέρω ἀυτά, τὴν μὲν
μετὰ κινδύνων μελετωμένην, τὴν δ' εὐψυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς
μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστήμης θαρσαλιωτέραν ἔσεσθαι.
- 5 τοὺς τε στρατηγούς καὶ ὀλίγους καὶ αὐτοκράτορας χρῆναι
ἐλέσθαι καὶ ὁμοῖσαι αὐτοῖς τὸ ὄρκιον ἢ μὴν εἶσειν ἄρχειν
ὅπῃ ἂν ἐπίστωνται· οὕτω γὰρ ἅ τε κρύπτεσθαι δεῖ μάλ-
λον ἂν στέγεσθαι καὶ τᾶλλα κατὰ κόσμον καὶ ἀπροφα-
- 73 σίστως παρασκευασθῆναι. καὶ οἱ Συρακόσιοι αὐτοῦ
ἀκούσαντες ἐψηφίσαντό τε πάντα ὡς ἐκέλευε καὶ στρα-
τηγὸν αὐτόν τε εἶλοντο τὸν Ἑρμοκράτη καὶ Ἡρακλείδην
τὸν Λυσιμάχου καὶ Σικανὸν τὸν Ἐξηκέστου, τούτους τρεῖς,
- 2 καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα πρέσβεις
ἀπέστειλαν, ὅπως ξυμμαχία τε αὐτοῖς παραγένηται καὶ
τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον βεβαιότερον πείθωσι ποιεῖ-
σθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους,
ἵνα ἢ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ
ἐν Σικελίᾳ στρατεύμα ἦσσαν ὠφελίαν ἄλλην ἐπιπέμ-
πωσιν.
- 74 Τὸ δ' ἐν τῇ Κατάνῃ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων ἐπλευ-
σεν εὐθύς ἐπὶ Μεσσήνην ὡς προδοθησομένην. καὶ ἅ μὲν
ἐπράσσειτο οὐκ ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης γὰρ ὅτε ἀπῆει ἐκ
τῆς ἀρχῆς ἤδη μετὰ πειμπτος, ἐπιστάμενος ὅτι φεύξειτο,
μηνύει τοῖς τῶν Συρακοσίων φίλοις τοῖς ἐν τῇ Μεσσήνῃ
ξυνειδῶς τὸ μέλλον· οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας διέφθειραν
πρότερον, καὶ τότε στασιάζοντες καὶ ἐν ὄπλοις ὄντες
ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ταῦτα βου-
- 2 λόμενοι. ἡμέρας δὲ μείναντες περὶ τρεῖς καὶ δέκα οἱ
Ἀθηναῖοι ὡς ἐχειμάζοντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον καὶ
προυχῶρει οὐδέν, ἀπελθόντες ἐς Νάξον ὄρια [καὶ σταύ-
ρωμα] περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι αὐτοῦ διεχεί-
μαζον· καὶ τριήρη ἀπέστειλαν ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τε
χρήματα καὶ ἵππείας, ὅπως ἅμα τῷ ἦρι παραγένωνται.
- 75 Ἐπείχον δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρὸς
τε τῇ πόλει, τὸν Τεμερίτην ἐντὸς ποιησάμενοι, τεῖχος
παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολᾶς ὁρῶν, ὅπως μὴ δι

ἐλάσσονος εὐαποτειχιστοὶ ὦσιν, ἦν ἄρα σφάλλονται, καὶ τὰ Μέγαρα φρούριον καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖν ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν πανταχῇ ἢ ἀποβάσεις ἦσαν. καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ Νάξῳ χειμάζοντας ² ἐστράτευσαν πανδημεὶ ἐπὶ τὴν Κατάνην, καὶ τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων σκηνὰς καὶ τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ ³ πυνθανόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Καμάριναν κατὰ τὴν ἐπὶ Δάχητος γενομένην ξυμμαχίαν πρεσβεύεσθαι, εἴ πως προσαγάγοιντο αὐτούς, ἀντεπρεσβεύοντο καὶ αὐτοί· ἦσαν γὰρ ὑποπτοὶ αὐτοῖς οἱ Καμαριναῖοι μὴ προθύμως σφίσι μῆτ' ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι ἢ ἐπεμψαν, ἐς τε τὸ λοιπὸν μὴ οὐκέτι βούλωνται ἀμύνειν, ὀρῶντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εὖ πράξαντας, προσχωρῶσι ⁴ δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν προτέραν φιλίαν πεισθέντες. ἀφικο- μένων οὖν ἐκ μὲν Συρακουσῶν Ἐρμοκράτους καὶ ἄλλων ἐς τὴν Καμάριναν, ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων Εὐφρήμου μεθ' ἑτέρων, ὁ Ἐρμοκράτης ξυλλόγου γενομένου τῶν Καμαριναίων βουλόμενος προδιαβάλλει τοὺς Ἀθηναίους ἔλεγε τοιαύδε.

„Οὐ τὴν παροῦσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, ὧ Καμα- ⁷⁶ ριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε δεισαντες ἐπρεσβευσάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας ἀπ' αὐτῶν λόγους, πρὶν τι καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, μὴ ὑμᾶς πείσωσιν. ἴκουσι ² γὰρ ἐς τὴν Σικελίαν προσφάσει μὲν ἢ πυνθάνεσθε, διανοία δὲ ἦν πάντες ὑπονοοῦμεν· καὶ μοι δοκοῦσιν οὐ Λεοντίους βούλεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ἐξοικίσαι. οὐ γὰρ δὴ εὐλογον τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀναστάτους ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίζειν, καὶ Λεοντίων μὲν Χαλκιδέων ὄντων κατὰ τὸ ξυγγενὲς κήδεσθαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ὧν οἷδε ἄποικοί εἰσι, δουλωσαμένους ἔχειν. τῇ δὲ αὐτῇ ἰδέᾳ ἐκεῖνά τε ἔσχον ³ καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν περῶνται· ἡγεμόνες γὰρ γενόμενοι ἐκόντων τῶν τε Ἰώνων καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν ξυμμαχοὶ ὡς ἐπὶ τοῦ Μήδου τιμωρία, τοὺς μὲν λιποστρατίαν, τοὺς δὲ ἐπ' ἀλλήλους στρατεύειν, τοῖς δ' ὡς ἐκάστοις τινὰ εἶχον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντες καιεστρέψαντο. καὶ οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα οὔτε οὔτοι τῶν Ἑλλήνων οὐθ' οἱ Ἕλληρες τῆς ἑαυτῶν τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν, περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσιν ἀλλὰ μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως,

οὐ δ' ἐπὶ δεσπόσιον μεταβολῇ οὐκ ἄξυνειωτέρου, κακο-
 ξυνειωτέρου δέ.

- 77 „Ἀλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον
 οὔσαν πόλιν νῦν ἵχομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα
 ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι ὅτι
 ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων ὡς ἐδουλώθη-
 σαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταῦτά
 παρόντα σοφίσματα, Λεοντίνων τε ξυγγενῶν κατοικίσεις
 καὶ Ἑγεσταίων ξυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ξυστραφέντες
 βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἴωνες
 τάδε εἰσὶν οὐδ' Ἑλλησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἱ δεσπότην
 ἢ Μῆδον ἢ ἓνα γέ τινα ἀεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται,
 ἀλλὰ Λωριῆς ἐλεύθεροι ἀπ' αὐτονόμου τῆς Πελοποννήσου
 2 τὴν Σικελίαν οἰκοῦντες. ἢ μένομεν ἕως ἂν ἕαστοι κατὰ
 πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτη μόνον ἀλωτοὶ ἔσμεν
 καὶ ὀρῶντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους
 ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διστάναι, τοὺς δὲ ξυμμάχων
 ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὡς ἕκάστοις τι
 προσηγὲς λέγοντες δύνανται κακουργεῖν; καὶ οἴομεθα τοῦ
 ἄποθεν ξυνοίκου προαπολλυμένου οὐ καὶ ἐς αὐτόν τινα
 ἦξειν τὸ δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα κατ'
 78 αὐτὸν δυστυχεῖν; καὶ εἴ τῳ ἄρα παρέστηκε τὸν μὲν Συρα-
 κόσιον, ἑαυτὸν δ' οὐ πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ
 δεινὸν ἡγεῖται ὑπὲρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν, ἐνθυμηθῆτω
 οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἅμα
 ἐν τῇ ἐμῇ μαχοῦμενος, τοσοῦτῳ δὲ καὶ ἀσφαλέστερον
 ὄσῳ οὐ προδιεφθαρμένου ἑμοῦ, ἔχων δὲ ξυμμάχων ἐμὲ
 καὶ οὐκ ἐρημὸς ἀγωνιεῖται· τὸν τε Ἀθηναῖον μὴ τὴν τοῦ
 Συρακοσίου ἔχθραν κολύσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προσφάσει τὴν
 2 ἐκείνου φιλίαν οὐχ ἦσσαν βεβαιώσασθαι βούλεσθαι. εἴ
 τέ τις φθονεῖ μὲν ἢ καὶ φροβεῖται (ἀμφότερα γὰρ τάδε
 πάσχει τὸ μειζῶν), διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συρακούσας κακωθῆ-
 ναι μὲν, ἵνα σωφρονησθῶμεν, βούλεται, περιγενέσθαι δὲ
 ἕνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως
 βούλησιν ἐλπίζει. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας
 3 καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν ὁμοίως ταμίαν γενέσθαι. καὶ εἰ
 γνώμη ἀμάρτοι, τοῖς αὐτοῦ κακοῖς ὀλοφυρθεῖς τάχ' ἂν
 ἴσως καὶ τοῖς ἑμοῖς ἀγαθοῖς ποιε βουληθεῖη αὐθις
 φθονῆσαι. ἀδύνατον δὲ προεμένῳ καὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς
 κινδύνους, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων,

ἐβελήσαντι προσλαβεῖν· λόγῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν σῶζοι ἂν τις, ἔργῳ δὲ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. καὶ ⁴ μάλιστα εἰκὸς ἦν ὑμᾶς, ὡς Καμαριναῖοι, ὁμόρους ὄντας καὶ τὰ δεύτερα κινδυνεύοντας, προοραῖσθαι αὐτὰ καὶ μὴ μαλακῶς ὥσπερ νῦν ξυμμαχεῖν, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἰόντας, ἅπερ, εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον ἀφίκοντο οἱ Ἀθηναῖοι, δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε, ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ νῦν παρακελευομένους, ὅπως μηδὲν ἐνδώσομεν, φαίνεσθαι. ἀλλ' οὐθ' ὑμεῖς νῦν γέ πω οὐθ' οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὤρισηθε.

„Δειλία δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρὸς τε ἡμᾶς καὶ πρὸς ⁷⁹ τοὺς ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν εἶναι ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους· ἦν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις ἐποιήσασθε, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἦν τις ἐφ' ὑμᾶς ἦν, καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων, καὶ μὴ αὐτοῖ ὥσπερ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν, ἐπεὶ οὐθ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντες Χαλκιδῆς Χαλκιδέας ὄντας Λεοντίνους ἐθέλουσι ξυγκατοιχιζεῖν. καὶ ² δεινὸν εἰ ἐκεῖνοι μὲν τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικαιοῦματος ὑποπτέοντες ἀλόγως σωφρονοῦσιν, ὑμεῖς δ' εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φῦσει πολεμίους βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον φῦσει ξυγγενεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. ἀλλ' οὐ δίκαιον, ἀμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβεῖσθαι ³ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν· οὐ γὰρ, ἦν ἡμεῖς ξυστιῶμεν πάντες, δεινὴ ἐστίν, ἀλλ' ἦν, ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι, τὰναντία διασιτῶμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἐλθόντες καὶ μάχῃ περιγενόμενοι ἔπραξαν ἅ ἐβούλοντο, ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους. ὥστε οὐκ ἀθρόους γε ὄντας εἰκὸς ἀθυμεῖν, ⁸⁰ ἵνα δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν προθυμότερον, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου παρεσομένης ὠφελίας, οἱ τῶνδε κρείσσους εἰσὶ τὸ παράπαν τὰ πολέμια· καὶ μὴ ἐκείνην τὴν προμηθίαν δοκεῖν τῷ ἡμῖν μὲν ἴσην εἶναι, ὑμῖν δὲ ἀσφαλῆ, τὸ μηδετέροις δὴ ὡς καὶ ἀμφοτέρων ὄντας ξυμμάχους βοηθεῖν. οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον ὥσπερ τῷ δικαιοῦματι ² ἐστίν. εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς μὴ ξυμμαχήσαντας ὅ τε παθῶν σφαλῆσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσται, τί ἄλλο ἢ τῇ αὐτῇ ἀπουσίᾳ τοῖς μὲν οὐκ ἡμύνετε σωθῆναι, τοὺς δὲ οὐκ ἐκωλύσατε κακοὺς γενέσθαι; καίτοι κάλλιον τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενέσι προσθεμένοις τὴν τε κοινήν ὠφελίαν τῇ Σικελίᾳ φυλάξαι καὶ τοὺς Ἀθηναίους φίλους δὴ ὄντας μὴ ἔασαι ἀμαρτεῖν.

- 3 „Συνελόντες τε λέγομεν οἱ Συρακόσιοι ἐκδιδάσκειν μὲν οὐδὲν ἔργον εἶναι σαφῶς οὔτε ὑμᾶς οὔτε τοὺς ἄλλους περὶ ὧν αὐτοὶ οὐδὲν χεῖρον γινώσκετε· δεόμεθα δὲ καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσομεν, ὅτι ἐπιβουλευόμεθα μὲν ὑπὸ Ἰώνων αἰεὶ πολεμίων, προδιδόμεθα δὲ ὑπὸ ὑμῶν
- 4 Δωριῆς Δωριέων. καὶ εἰ καταστρέφονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέροις γνώμαις κρατήσουσι, τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον τινὰ ἄθλον ἢ τὸν τὴν νίκην παρασχόντα λήψονται· καὶ εἰ αὖ ἡμεῖς περιεσόμεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ
- 5 τὴν τιμωρίαν ὑφίξετε. σκοπεῖτε οὖν καὶ αἰρεῖσθε ἥδη ἢ τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν ἢ κὰν περιγενόμενοι μεθ' ἡμῶν τούσδε τε μὴ αἰσχροῦς δεσπότας λαβεῖν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μὴ ἂν βραχεῖαν γενομένην διαφυγεῖν.“
- 81 Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἐρμοκράτης εἶπεν· ὁ δ' Εὐφρημος ὁ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτῆς μετ' αὐτὸν τοιάδε.
- 82 „Ἀφικόμεθα μὲν ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμάχιας ἀνανεώσει, τοῦ δὲ Συρακοσίου καθαιψαμένου ἀνάγκη καὶ
- 2 περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν. τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν, ὅτι οἱ Ἴωνες αἰεὶ ποτε πολέμοιοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσιν. ἔχει δὲ καὶ οὕτως· ἡμεῖς γὰρ Ἴωνες ὄντες Πελοποννησίοις Δωριεῦσι, καὶ πλείοσιν οὔσι καὶ παροικοῦσιν, ἐσκεψάμεθα ὅτιω τρόπῳ ἤκιστα
- 3 δι' αὐτῶν ὑπακουσόμεθα· καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν, οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν, πλὴν καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι μείζον ἴσχυρον, αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἤμιστ' ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμννούμεθα, καὶ ὡς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐδὲ ἀδίως καταστρεψάμενοι τούς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας, οὐς ξυ-
- 4 γενεῖς φασιν ὄντας ἡμᾶς Συρακόσιοι δεδουλωσθαι. ἤλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μήδου καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποσιάντες τὰ οἰκεῖα ρθεῖραι, ὡσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοὶ τε ἐβού-
- 83 λοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν. ἀνθ' ὧν ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν, οἷ τε ναυτικὸν πλεῖσιόν τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχόμεθα ἐς τοὺς Ἕλληνας,

καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἐτοιμίως τοῦτο δοῶντες οὔτοι ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἅμα δὲ τῆς πρὸς Πελοποννησίους ἰσχύος ὀρεγόμενοι. καὶ οὐ καλλιπεύμεθα ὡς ἢ τὸν βάρβαρον ² μόνοι καθελόντες εἰκότως ἄρχομεν ἢ ἐπ' ἔλευθερία τῇ τῶνδε μᾶλλον ἢ τῶν ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν κινδυνεύσαντες. πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὴν προσήκουσαν σωτηρίαν ἐμπορίζεσθαι. καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ἕνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες δοῶμεν καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα. ἀποφαίνομεν δὲ ἐξ ὧν οἶδε τε διαβάλλουσι καὶ ³ ὑμεῖς μάλιστα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ὑπονοεῖτε, εἰδότες τοὺς περιδεῶς ὑποπτεύοντάς τι λόγου μὲν ἡδονῇ τὸ παραυτίκα τερπομένους, τῇ δ' ἐγχειρήσει ὕστερον τὰ ξυμφέροντα πράσσοντας. τὴν τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν εἰρήξαμεν ⁴ διὰ δέος ἔχειν καὶ τὰ ἐνθάδε διὰ τὸ αὐτὸ ἔχειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς καταστησόμενοι, καὶ οὐ δουλωσόμενοι, μὴ παθεῖν δὲ μᾶλλον τοῦτο κωλύσαντες.

„Υπολάβη δὲ μηδεὶς ὡς οὐδὲν προσῆγον ὑμῶν κηδό- ⁸⁴ μεθα, γνοὺς ὅτι σωζομένων ὑμῶν καὶ διὰ τὸ μὴ ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρακοσίοις ἧσσαν ἂν τούτων πεμψάντων τινὰ δύναμιν Πελοποννησίοις ἡμεῖς βλαπτοίμεθα. καὶ ἐν τούτῳ προσίκετε ἤδη ἡμῖν τὰ μέγιστα. διόπερ ² καὶ τοὺς Λεοντίνοὺς εὐλογον κατοικίξειν, μὴ ὑπηκόους ὡσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ' ὡς δυνατωτάτους, ἵνα ἐκ τῆς σφετέρας ὁμοροὶ ὄντες τοῖσδε ὑπὲρ ἡμῶν λυπηροὶ ὦσι. τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ³ ἀροῦμεν πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ὁ Χαλκιδεύς, ὃν ἀλόγως ἡμᾶς φησι δουλωσαμένους τοὺς ἐνθάδε ἔλευθεροῦν, ξύμφορος ἡμῖν ἀπαράσκευος ὢν καὶ χρήματα μόνον φέρων, τὰ δὲ ἐνθάδε καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ὅτι μάλιστα αὐτονομούμενοι. ἀνδρὶ δὲ τυράνῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ⁸⁵ ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον οὐδ' οἰκτεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι. καὶ ἡμᾶς τοῦτο ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ ἦν τοὺς φίλους κακώσωμεν, ἀλλ' ἦν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων ῥώμην ἀδύνατοι ὦσιν. ἀπιστεῖν δὲ οὐ χρή· καὶ γὰρ τοῖς ² ἐκεῖ ξυμμαχοῖς ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι ἐξηγοῦμεθα, Χίτους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροκωχῆ αὐτονόμους, τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων βιαιότερον φορᾶ, ἄλλους δὲ καὶ πάνυ ἔλευθέρως ξυμμαχοῦντας, καίπερ νησιώτας ὄντας καὶ εὐλήπτους, διότι ἐν χωρίοις ἐπικαίροις εἰσὶ περὶ τὴν

- 3 Πελοπόννησον. ὥστε καὶ τὰνθάδε εἰκὸς πρὸς τὸ λυσιτελοῦν καί, ὃ λέγομεν, ἐς Συρακοσίους δέος καθίστασθαι. ἀρχῆς γὰρ ἐφίενται ὑμῶν καὶ βούλονται ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ξυστήσαντες ὑμᾶς ὑπόπτῳ βία ἢ καὶ κατ' ἐρημίαν, ἀπράκτων ἡμῶν ἀπελθόντων, αὐτοὶ ἄρξαι τῆς Σικελίας. ἀνάγκη δέ, ἢν ξυστῆτε πρὸς αὐτούς· οὔτε γὰρ ἡμῖν ἔτι ἔσται ἰσχὺς τοσαύτη ἐς ἓν ξυστᾶσα εὐμεταχειρίστος, οὐδ' οἶδ'
- 86 ἀσθενεῖς ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἶεν. καὶ ὅτι ταῦτα μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον ἐλέγχει. τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς ἐπηγάγεσθε οὐκ ἄλλον τινὰ προσείοντες φόβον ἢ, εἰ περιοψόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συρακοσίοις γενέσθαι, ὅτι
- 2 καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν. καὶ νῦν οὐ δίκαιον, ὥπερ καὶ ἡμᾶς ἠξιούτε λόγῳ πείθειν, τῷ αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὐδ' ὅτι δυνάμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε ἰσχὺν πάρεσμεν ὑπ-
- 3 οπτεύεσθαι, πολὺν δὲ μᾶλλον τοῖσδε ἀπιστεῖν. ἡμεῖς μὲν γε οὔτε ἐμμεῖναι δυνατοὶ μὴ μεθ' ὑμῶν, εἴτε καὶ γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα, ἀδύνατοι κατασχεῖν διὰ μῆκος τε πλοῦ καὶ ἀπορία φυλακῆς πόλεων μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἡπειρωτίδων· οἶδε δὲ οὐ στρατοπέδῳ, πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμετέρας παρουσίας ἐποικοῦντες ὑμῖν αἰεὶ τε ἐπιβουλεύουσι καί, ὅταν καιρὸν λάβωσιν ἐκάστου, οὐκ ἀνιᾶσιν (ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλλα ἤδη καὶ τὰ ἐς Λεοντίους),
- 4 καὶ νῦν τολμῶσιν ἐπὶ τοὺς ταῦτα κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας τὴν Σικελίαν μέχρι τοῦδε μὴ ὑπ' αὐτούς εἶναι παρα-
- 5 καλεῖν ὑμᾶς ὡς ἀναισθήτους. πολὺν δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦμεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις μὴ προδιδόναι, νομίσει τε τοῖσδε μὲν καὶ ἄνευ ξυμμάχων αἰεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἐτοίμην διὰ τὸ πληθος εἶναι ὁδόν, ὑμῖν δ' οὐ πολλάκις παρασχῆσειν μετὰ τοσῆσδε ἐπικουρίας ἀμύνασθαι· ἢν εἰ τῷ ὑπόπτῳ ἢ ἀπρακτῶν ἐάσετε ἀπελθεῖν ἢ καὶ σφραλεῖσαν, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν μόριον αὐτῆς ἰδεῖν, ὅτε οὐδὲν ἔτι περᾶνεῖ παραγενόμενον ὑμῖν.
- 87 „Ἄλλὰ μήτε ὑμεῖς, ὧ Καμαριναῖοι, ταῖς τῶνδε διαβολαῖς ἀναπείθεσθε μήτε οἱ ἄλλοι· εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν ὑποπτενόμεθα, καὶ ἔτι ἐν
- 2 κεφαλαίοις ὑπομνήσαντες ἀξιόσομεν πείθειν. φραμὲν γὰρ ἄρχειν μὲν τῶν ἐκεῖ, ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου, ἐλευθεροῦν δὲ τὰ ἐνθάδε, ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώμεθα, πολλὰ δ' ἀναγκάζεσθαι πρῶσσειν, διότι καὶ πολλὰ φυλασσόμεθα,

ξυμμάχοι δὲ καὶ νῦν καὶ πρότερον τοῖς ἐνθάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις οὐκ ἄκλητοι, παρακληθέντες δὲ ἵκειν. καὶ ὅ
 ὑμεῖς μὴ θ' ὡς δικασταὶ γενόμενοι τῶν ἡμῖν ποιουμένων
 μὴ θ' ὡς σωφρονισταί, ὃ χαλεπὸν ἴδη, ἀποτρέπειν πειρᾶ-
 σθε, καθ' ὅσον δέ τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας πολυπραγμοσύνης
 καὶ τρόπου τὸ αὐτὸ ξυμφέρει, τούτῳ ἀπολαβόντες χρή-
 σασθε, καὶ νομίσατε μὴ πάντας ἐν ἴσῳ βλάπτειν αὐτά,
 πολὺ δὲ πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠφελεῖν. ἐν παντὶ ἄ
 γὰρ πᾶς χωρίῳ, κὰν ᾧ μὴ ὑπάρχουμεν, ὃ τε οἴομενος
 ἀδικήσεσθαι καὶ ὃ ἐπιβουλεύων διὰ τὸ ἐτοιμίην ὑπεῖναι
 ἐλπίδα τῷ μὲν ἀντιτυχεῖν ἐπιζουρίας ἀφ' ἡμῶν, τῷ δέ,
 εἰ ἥξομεν, μὴ ἀδέες εἶναι [κινδυνεύειν], ἀμφοτέροι ἀναγ-
 κάζονται ὃ μὲν ἄκων σωφρονεῖν, ὃ δ' ἀπραγμόνως σώζε-
 σθαι. ταύτην οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεομένῳ καὶ ὑμῖν ἔ
 νῦν παροῦσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπώσησθε, ἀλλ' ἐξισώσαντες
 τοῖς ἄλλοις, μεθ' ἡμῶν τοῖς Συρακοσίοις ἀντὶ τοῦ ἀεὶ
 φυλάσσεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀντεπιβουλεύσαί ποτε ἐκ τοῦ
 ὁμοίου μεταλάβετε.“

Τοιαῦτα δὲ ὁ Εὐφρημος εἶπεν. οἱ δὲ Καμαριναῖοι ἔ
 ἐπεπόνθεσαν τοιόνδε. τοῖς μὲν Ἀθηναίοις εὖνοι ἦσαν,
 πλὴν καθ' ὅσον [εἰ] τὴν Σικελίαν ᾤοντο αὐτοὺς δουλώσε-
 σθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἀεὶ κατὰ τὸ ὁμορον διάφοροι·
 δεδιότες δ' οὐχ ἦσσαν τοὺς Συρακοσίους ἐγγὺς ὄντας μὴ
 καὶ ἄνευ σφῶν περιγένηνται, τό τε πρῶτον αὐτοῖς τοὺς
 ὀλίγους ἱππέας ἐπεμψαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδόκει αὐτοῖς
 ὑπουργεῖν μὲν τοῖς Συρακοσίοις μᾶλλον ἔργῳ, ὡς ἂν
 δύνωνται μειρωῖατα, ἐν δὲ τῷ παρόντι, ἵνα μηδὲ τοῖς
 Ἀθηναίοις ἔλασσον δοκῶσι νεῖμαι, ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέ-
 στεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο, λόγῳ ἀποκρίνασθαι ἴσα ἀμφο-
 τέροις. καὶ οὕτω βουλευσάμενοι ἀπεκρίναντο, ἐπειδὴ ἔ
 τυγχάνει ἀμφοτέροις οὖσι ξυμμάχοις σφῶν πρὸς ἀλλήλους
 πόλεμος ὢν, εὐορκον δοκεῖν εἶναι σφίσι ἐν τῷ παρόντι
 μηδετέροις ἀμύνειν. καὶ οἱ πρέσβεις ἐκατέρων ἀπῆλθον.

Καὶ οἱ μὲν Συρακοσῖοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξηρτύοντο ἔ
 ἔς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Νάξῳ ἑστρατοπε-
 δευμένοι τὰ πρὸς τοὺς Σικελούς ἐπρασσον, ὅπως αὐτοῖς
 ὡς πλεῖστοι προσχωρήσονται. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὰ πεδία ἔ
 μᾶλλον τῶν Σικελῶν, ὑπήκοοι ὄντες τῶν Συρακοσίων,
 οὐ πολλοὶ ἀφειστήχεσαν· τῶν δὲ τὴν μεσόγειαν ἐχόντων
 αὐτόνομοι οὖσαι καὶ πρότερον ἀεὶ (αἰ) οἰκίσεις εὐθύς,

πλήν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν, καὶ σιτόν τε κατεχομίζον τῷ στρατεύματι καὶ εἰσὶν οἳ καὶ χρήματα.
 5 ἐπὶ δὲ τοὺς μὴ προσχωροῦντας οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύοντες τοὺς μὲν προσηνάγκαζον, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, φρουρούς τε πεμπόντων καὶ βοηθούντων, ἀπεκωλύοντο. τὸν τε χειμῶνα μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς Νάξου ἐς τὴν Κατάνην καὶ τὸ στρατόπεδον ὃ κατεκαύθη ὑπὸ
 6 τῶν Συρακοσίων αὐθις ἀνορθώσαντες διεχειμάζον. καὶ ἔπειψαν μὲν ἐς Καρχηδόνα τριήρη περὶ φιλίας, εἰ δύραιντό τι ὠφελεῖσθαι, ἔπειψαν δὲ καὶ ἐς Τυρσησίαν, ἔστιν ὧν πόλειον ἐπαγγελλομένων καὶ αὐτῶν ξυμπολεμῆν. περιήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελοῖς καὶ ἐς τὴν Ἐγεστὴν πέμψαντες ἐκέλευον ἵππους σφίσι ὡς πλείστους πέμπειν, καὶ τᾶλλα ἐς τὸν περιτειχισμόν, πλινθία καὶ σίδηρον ἡτοίμαζον καὶ ὅσα ἔδει, ὡς ἅμα τῷ ἦρι ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.

7 Οἱ δ' ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα τῶν Συρακοσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις τοὺς τε Ἰταλιώτας ἅμα παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν μὴ περιορᾶν τὰ γιγνόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ ἐκείνοις ὁμοίως ἐπιβουλεύόμενα, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ Κορίνθῳ ἐγένοντο, λόγους ἐποιοῦντο ἀξιούντες σφίσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς βοηθεῖν.
 8 καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθύς ψηφισάμενοι αὐτοὶ πρῶτοι ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν, καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις, ὅπως καὶ ἐκείνους ξυαναπέθειεν τὸν τε αὐτοῦ πόλεμον σαφέστερον ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐς τὴν Σικελίαν ὠφελίαν τινὰ
 9 πέμπειν. καὶ οἱ τε ἐκ τῆς Κορίνθου πρέσβεις παρῆσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Ἀλκιβιάδης μετὰ τῶν ξυμφυγάδων, περαιωθεὶς τότε εὐθύς ἐπὶ πλοίου φορτηγικοῦ ἐκ τῆς Θουρίας ἐς Κυλλήνην τῆς Ἠλείας πρῶτον, ἔπειτα ὕστερον ἐς τὴν Λακεδαίμονα αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων μεταπεμψάντων ὑπόσπονδος ἐλθὼν· ἐφοβεῖτο γὰρ αὐτοὺς διὰ
 10 τὴν περὶ τῶν Μαντινικῶν πράξιν. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς τε Κορινθίους καὶ τοὺς Συρακοσίους τὰ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην δεομένους πείθειν τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ διαροουμένων τῶν τε ἐφόρων καὶ τῶν ἐν τέλει ὄντων πρέσβεις πέμπειν ἐς Συρακούσας κωλύοντας μὴ ξυμβαίνειν Ἀθηναίοις, βοηθεῖν δὲ οὐ προθύμων ὄντων, παρελθὼν ὃ Ἀλκιβιάδης

παρώξυνέ τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἐξώρμησε λέγων τοιαῦδε.

„Αναγκαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς πρῶτον ἐς ὑμᾶς 89 εἰπεῖν, ἵνα μὴ χεῖρον τὰ κοινὰ τῷ ὑπόπτῳ μου ἀκροάσθησθε. τῶν δὴ ἐμῶν προγόνων τὴν προξενίαν ὑμῶν κατὰ 2 τι ἔγκλημα ἀπειπόντων αὐτὸς ἐγὼ πάλιν ἀναλαμβάνων ἐθεράπευον ὑμᾶς ἄλλα τε καὶ περὶ τὴν ἐκ Πύλου ξυμφορὰν. καὶ διατελοῦντός μου προθύμου ὑμεῖς πρὸς Ἀθηναίους καταλασσομένοι τοῖς μὲν ἐμοῖς ἐχθροῖς δύναμιν, δι' ἐκείνων πράξαντες, ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέφετε. καὶ διὰ 3 ταῦτα δικαίως ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τε τὰ Μαντινέων καὶ Ἀργείων τραπομένου καὶ ὅσα ἄλλα ἡραντιούμην ὑμῖν ἐβλάπτεσθε· καὶ νῦν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν οὐκ εἰκότως ὠροῖζέτο μοι, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς σκοπιῶν ἀναπειθέσθω· ἢ εἴ τις, διότι καὶ τῷ δήμῳ προσεκέιμην μᾶλλον, χεῖρω με ἐνόμιζε, μηδ' οὕτως ἡγήσεται ὀρθῶς ἄχθεσθαι. τοῖς γὰρ τυράννοις αἰεὶ ποτε διάφοροί ἐσμεν, πᾶν δὲ τὸ 4 ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται· καὶ ἀπ' ἐκείνου ξυμπαρέμεινεν ἢ προστασία ἡμῖν τοῦ πλήθους. ἅμα δὲ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης τὰ πολλὰ ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἐπεσθαι. τῆς δὲ ὑπαρχούσης ἀκολασίας 5 ἐπειρώμεθα μετριώτεροι ἐς τὰ πολιτικὰ εἶναι. ἄλλοι δ' ἦσαν καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι καὶ νῦν οἱ ἐπὶ τὰ πονηρότερα ἐξῆγον τὸν ὄχλον· οἵπερ καὶ ἐμὲ ἐξήλασαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ 6 ξύμπαντος προσέστημεν, δικαιούντες ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἢ πόλις ἐτύγχανε καὶ ἐλευθερωτάτη οὕσα καὶ ὅπερ ἐδέξατο τις, τοῦτο ξυνδιασώζειν· ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐγινώσκομεν οἱ φρονούντες τι, καὶ αὐτὸς οὐδενὸς ἂν χεῖρον, ὅσῳ καὶ **, λοιδορήσασιν· ἀλλὰ περὶ ὁμολογουμένης ἀνοίας οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο· καὶ τὸ μεθιστάναι αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι ὑμῶν πολεμίων προσκαθημένων.

„Καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέβη· 90 περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, εἰσηγητέον, μάθετε ἤδη. ἐπλεύσαμεν ἐς Σικελίαν πρῶτον 2 μὲν, εἰ δυναίμεθα, Σικελιώτας καταστρεψόμενοι, μετὰ δ' ἐκείνους αὐτίς καὶ Ἰταλιώτας, ἔπειτα καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἀποπειράσοντες. εἰ δὲ προχωρήσειε 3 ταῦτα ἢ πάντα ἢ καὶ τὰ πλείω, ἤδη τῇ Πελοποννήσῳ ἐμέλλομεν ἐπιχειρήσειν, κομίσαντες ξύμπασαν μὲν τὴν

ἐκεῖθεν προσγενομένην δύναμιν τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς
 δὲ βαρβάρους μισθωσάμενοι καὶ Ἴβηρας καὶ ἄλλους τῶν
 ἐκεῖ ὁμολογουμένως νῦν [βαρβάρων] μαχιμωτάτους, τριή-
 ρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέραις πολλὰς ναυπηγησάμενοι,
 ἐχούσης τῆς Ἰταλίας ξύλα ἄφθονα, αἷς τὴν Πελοπόννησον
 πέριξ πολιορκοῦντες καὶ τῷ πεζῷ ἅμα ἐκ γῆς ἐφορμαῖς
 τῶν πόλεων τὰς μὲν βίᾳ λαβόντες, τὰς δ' ἐντειχισάμενοι
 ὁραδίως ἠλπίζομεν καταπολεμήσειν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ
 4 τοῦ ξύμπαντος Ἑλληνικοῦ ἄρξειν. χρήματα δὲ καὶ σίτον,
 ὥστε εὐπορώτερον γίνεσθαι τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσ-
 γενομένα ἐκεῖθεν χωρία ἔμελλε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθένδε
 91 προσόδου παρέξειν. τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου
 στόλου παρὰ τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότος ὡς διανοήθημεν
 ἀκηχόατε· καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἦν δύνωνται,
 ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν. ὡς δέ, εἰ μὴ βοηθήσετε, οὐ
 2 περιέσται τάχει, μάθετε ἤδη. Σικελιώται γὰρ ἀπειρό-
 τεροι μὲν εἰσιν, ὅμως δ' ἂν ξυστραφέντες ἀθρόοι καὶ
 νῦν ἔτι περιγένοιτο. Συρακόσιοι δὲ μόνοι μάχῃ τε ἤδη
 πανδημεὶ ἠσσημένοι καὶ ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι ἀδύ-
 νατοι ἔσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν.
 3 καὶ εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα
 Σικελία, καὶ εὐθύς καὶ Ἰταλία· καὶ ὃν ἄρτι κίνδυνον
 ἐκεῖθεν προεῖπον, οὐκ ἂν διὰ μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι.
 4 ὥστε μὴ περὶ τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλευεῖν,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τάδε
 ἐν τάχει, στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμπετε τοιαύτην ἐκεῖσε
 οἵτινες αὐτερέται κομισθέντες καὶ ὀπλιτεύσουσιν εὐθύς,
 καὶ ὃ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμιώτερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα
 Σπαρτιάτην ἄρχοντα, ὡς ἂν τοὺς τε παρόντας ξυρτάξῃ
 καὶ τοὺς μὴ θέλοντας προσαναγκάσῃ· οὕτω γὰρ οἱ τε
 ὑπάρχοντες ὑμῖν φίλοι θαρσήσουσι μᾶλλον καὶ οἱ ἐνδοιά-
 5 ζοντες ἀδεέστερον προσίασι. καὶ τὰ ἐνθάδε χρῆ ἅμα
 φανερώτερον ἐκπολεμοῦν, ἵνα Συρακόσιοί τε νομίζοντες
 ὑμᾶς ἐπιμέλεσθαι μᾶλλον ἀντέχωσι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς
 6 ἑαυτῶν ἦσσαν ἄλλην ἐπικουρίαν πέμπωσι. τειχίζειν δὲ
 χρῆ Δεκέλειαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ Ἀθηναῖοι μάλιστα ἀεὶ
 φοβοῦνται, καὶ μόνου αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ
 οὐ διαπεπειρωῆσθαι. βεβαιότατα δ' ἂν τις οὕτω τοὺς
 πολεμίους βλάπτει, εἰ, ἢ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθά-
 νοιο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέρει· εἰκὸς γὰρ

αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἐκάσιους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι. ἃ δ' ἐν τῇ ἐπιτειχίσει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους κωλύσετε, πολλὰ παρῆς τὰ μέγιστα κεφαλαιώσω. οἷς τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκευάσται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς τὰ μὲν ληφθέντα, τὰ δ' αὐτόματα ἦξει· καὶ τὰς τοῦ Λαυρείου τῶν ἀργυρείων μετάλλων προσόδους καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δεκατευτηρίων νῦν ὠφελῶνται εὐθὺς ἀποστερήσονται, μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προσόδου ἧσσον διαφορομένης, οἱ τὰ παρ' ὑμῶν νομίσαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμῆσθαι ὕλιγώρῃσουσιν.

„Γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμό- 92
 τερον ἐν ὑμῖν ἐστίν, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὡς γε δυνατὰ (καὶ οὐχ ἁμαρτίσεσθαι οἶμαι γνώμης) πάνυ θαρσῶ. καὶ 2
 χείρων οὐδενὶ ἀξιῶ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι, εἰ τῇ ἑμαυτοῦ μετὰ τῶν πολεμιωτάτων, φιλόπολις ποτε δοκῶν εἶναι, νῦν ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι, οὐδὲ ὑποπτεύεσθαι μου ἐς τὴν φρυγαδικὴν προθυμίαν τὸν λόγον. φρυγᾶς τε γὰρ εἰμι τῆς 3
 τῶν ἐξελασάντων ποτηρίας καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας, ἣν πεῖθησθέ μοι, ὠφελίας· καὶ πολεμιώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολεμίους που βλάψαντες ὑμεῖς ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολεμίους γενέσθαι. τό τε φιλόπολι οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι 4
 ἔχω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὐσαν ἔτι ἠγοῦμαι νῦν ἵεναι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὐσαν ἀνακτᾶσθαι. καὶ φιλόπολις οὗτος ὄρθως, οὐχ ὅς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδίκως ἀπολέσας μὴ ἐπίη, ἀλλ' ὅς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὸ ἐπιθυμῆναι πειραθῆ ἑαυτὴν ἀναλαβεῖν. οὕτως ἐμοὶ τε ἀξιῶ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς 5
 τάλαιπωρίαν πᾶσαν ἀδειῶς χρῆσθαι, ὃ Λακεδαιμόνιοι, γρόντας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ἀπάντων προβαλλόμενον λόγον ὡς, εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἰκανῶς ὠφελοίην, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα, τὰ δ' ὑμέτερα ἠκαῶρον, καὶ αὐτοὺς νῦν, νομίσαντας περὶ μεγίστων δὴ τῶν διαφερόντων βουλευέσθαι, μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν Σικελίαν τε καὶ ἐς τὴν Ἰτιτικὴν στρατείαν, ἵνα τὰ τε ἐκεῖ βραχεῖ μορῶν ξυμπαραγενόμενοι μεγάλα σώσητε καὶ Ἀθηναίων τὴν τε οὐσαν καὶ τὴν μέλλουσαν δύναμιν καθέλγητε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοὶ τε ἀσφαλῶς οἰκῆτε καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος ἐκούσης καὶ οὐ βία, κατ' εὐνοίαν δὲ ἡγήσθε.“

- 93 Ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διανοούμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περιορώμενοι, πολλῶ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ καὶ νομίσαντες παρὰ τοῦ σαφέστατα εἰδότης ἀκηκοέναι·
- ² ὥστε τῇ ἐπιτειχίσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν καὶ τὸ παραντίκα καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ πέμπειν τινὰ τιμωρίαν. καὶ Ἰνύλιππον τὸν Κλεανδρίδου προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς Συρακοσίοις ἐκέλευον μετ' ἐκείνων καὶ τῶν Κορινθίων βουλευόμενον ποιεῖν ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων μάλιστα καὶ τάχιστα τις ὠφελία ἴξει τοῖς ἐκεῖ.
- ³ ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευέν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦνται πέμπειν καί, ὅταν καιρὸς ἦ, ἐτοίμας εἶναι πλεῖν. ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος.
- ⁴ Ἀρρίκετο δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Σικελίας τριήρης τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἵππέας. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐψηφίσαντο τὴν τε τροφὴν πέμπειν τῇ στρατιᾷ καὶ τοὺς ἵππέας. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἑβδομον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.
- 94 Ἄμα δὲ τῷ ἦρι εὐθύς ἀρχομένη τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου, ὥσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται,
- ² ἀναστήσαντες Συρακοσῖοι αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. ἀποβάντες δὲ ἐδήλωσαν τοὺς τε ἀγροὺς καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρουμά τι τῶν Συρακοσίων καὶ οὐχ ἐλόντες αὐθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμὸν τό τε πεδῖον ἀναβάντες ἐδήουν καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν, καὶ τῶν Συρακοσίων περιτυχόντες τισὶν οὐ πολλοῖς καὶ ἀποκτείναντές τέ τινας καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν
- ³ ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ ἀποπλεύσαντες ἐς Κατάνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα, Σικελῶν πόλισμα, καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογίᾳ ἀπῆσαν, πιμπράντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰνῆσσαίων καὶ τῶν
- ⁴ Ἰβλαίων. καὶ ἀρρικόμενοι ἐς Κατάνην καταλαμβάνουσι τοὺς τε ἵππέας ἤζοντας ἐκ τῶν Ἀθηναίων πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνευ τῶν ἵππων μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν

ἵππων πορισθησομένων, καὶ ἵπποτοξότας τριάκοντα καὶ
τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' Ἄργος στρατεύσαντες Λακε- 95
δαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σεισμοῦ δὲ γενομένου
ἀπεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν
Θυρεάτιν ὄμορον οὖσαν λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν
ἔλαβον, ἣ ἐπράθη ταλάντων οὐκ ἔλασσον πέντε καὶ εἴκοσι.
καὶ ὁ Θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ θέρει οὐ πολὺ ὕστερον ²
ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχευε, ἀλλὰ
βοηθησάντων Θηβαίων οἱ μὲν ξυνελίφθησαν, οἱ δ' ἐξέπε-
σον Ἀθήραζε.

Καὶ οἱ Συρακόσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ὡς ἐπύθοντο 96
τούς τε ἱππέας ἦκοντας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μέλλοντας
ἤδη ἐπὶ σφῶς ἵναί, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν
κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνον τε καὶ
ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθύς κειμένου, οὐκ ἂν ῥαδίως σφῶς,
οὐδ' εἰ κρατοῖντο μάχη, ἀποτειχισθῆναι, διανοοῦντο τὰς
προσβάσεις αὐτῶν φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταῦτα
λάθωσι σφῶς ἀναβάντες οἱ πολέμοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλη ²
γε αὐτοὺς δυνηθῆναι. ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον,
καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τέ ἐστι καὶ ἐπιφανές πᾶν
ἔσω· καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων διὰ τὸ ἐπι-
πολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες ³
πανδημεὶ ἐς τὸν λειμῶνα (τὸν) παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν
ἅμα τῇ ἡμέρᾳ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ περὶ τὸν
Ἐρμοκράτη στρατηγοὶ ἄρτι παρειληφότες τὴν ἀρχήν),
ἐξέτασιν τε ὀπλων ἐποιοῦντο καὶ ἐξακοσίους λογάδας
τῶν ὀπλιτῶν ἐξέζοριαν πρότερον, ὧν ἦρχε Διόμιλος, φρυγὰς
ἐξ Ἄνδρου, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἶεν φύλακες καί, ἦν
ἐς ἄλλο τι δέη, ταχὺ ξυνεστῶτες παραγίγνωνται. οἱ δὲ 97
Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτός, (ἣ) τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ
ἐξητάζοντο, [καὶ] ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύ-
ματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμε-
νον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἐξ ἢ ἐπτὰ σταδίου, καὶ
τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν θάψον
καθορμισάμενοι· ἐστι δὲ χειρόνησος μὲν ἐν στενωπῷ Ἰσθμῷ
προύχουσα ἐς τὸ πέλαγος, τῆς δὲ Συρακοσίων πόλεως
οὔτε πλοῦν οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. καὶ ὁ μὲν ναυτιζὸς ²
στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ θάψῃ διασταυρωσάμενος
τὸν Ἰσθμὸν ἠσύχαζεν· ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει εὐθύς δρόμῳ

- πρὸς τὰς Ἐπιπολάς καὶ φθάνει ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον πρὶν τοὺς Συρακοσίους αἰσθομένους ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ
- 3 τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. ἐβροήθουν δὲ οἳ τε ἄλλοι ὡς ἕκαστος τάχους εἶχε καὶ οἳ περὶ τὸν Διόμιλον ἑξακόσιοι· στάδιοι δὲ πρὶν προσμίξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος ἐγίγνοντο
- 4 αὐτοῖς οὐκ ἔλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι. προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιούτῳ τρόπῳ ἀτακτότερον καὶ μάχη νικηθέντες οἳ Συρακοῖοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν· καὶ ὁ τε Διόμιλος ἀποθνήσκει καὶ τῶν ἄλλων
- 5 ὡς τριακόσιοι. καὶ μετὰ τοῦτο οἳ Ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδόντες τοῖς Συρακοῖοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν τῇ ὕστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς, ἐπαναχωρήσαντες φρούριον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ὑποδόμησαν ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημοῖς τῶν Ἐπιπολῶν ὄρων πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἴη αὐτοῖς, ὁπότε προῖοιεν ἢ μαχοῦμενοι ἢ τειχιούντες,
- 98 τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἐκ τε Ἐγέστης ἵππῆς τριακόσιοι καὶ Σικελῶν καὶ Ναξίων καὶ ἄλλων τινῶν ὡς ἑκατόν· καὶ Ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, οἷς ἵππους τοὺς μὲν παρ' Ἐγεσταίων καὶ Καταναίων ἔλαβον, τοὺς δ' ἐπρίαντο, καὶ ξύμπαντες πεντήκοντα καὶ
- 2 ἑξακόσιοι ἵππῆς ξυνελέγησαν. καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν ἐχώρουν πρὸς τὴν Συκῆν οἳ Ἀθηναῖοι, ἵνα περ καθεζόμενοι ἐτείχισαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. καὶ ἐκπληξιν τοῖς Συρακοῖοις παρέσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας· καὶ ἐπεξελθόντες μάχην διενεοῦντο ποιεῖσθαι
- 3 καὶ μὴ περιορᾶν. καὶ ἤδη ἀντιπαρατασσομένων ἀλλήλοις οἳ τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ ὡς ἐώρων σφίσι τὸ στρατευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ ῥαδίως ξυντασσομένον, ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν πλὴν μέρους τινὸς τῶν ἱππέων· οὗτοι δὲ ὑπομένοντες ἐκώλουν τοὺς Ἀθηναίους
- 4 λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσκίδνασθαι μακροτέραν. καὶ τῶν Ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὀπλιτῶν καὶ οἳ ἵππῆς μετ' αὐτῶν πάντες ἐτείχισαν τοὺς τῶν Συρακοσίων ἱππέας προσβαλόντες, καὶ ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ τροπαῖον τῆς ἱππομαχίας ἔστησαν.
- 99 Καὶ τῇ ὕστεραίᾳ οἳ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἳ δὲ λίθους καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρώγιλον καλούμενον

αεί, ἥπερ βραχύτατον ἐγένετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου
 λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ ὑποτείχισμα. οἱ ²
 δὲ Συρακόσιοι οὐκ ἤμιστα Ἐρμοκράτους τῶν στρατηγῶν
 ἐσηγησαμένον μάχαις μὲν πανδημεὶ πρὸς Ἀθηναίους
 οὐκέτι ἐβούλοντο διακινδυνεύειν, ὑποτειχίζειν δὲ ἄμεινον
 ἐδόκει εἶναι ἢ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἄξειν τὸ τεῖχος καί, εἰ
 φθάσειαν, ἀποκλήσεις γίνεσθαι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τούτῳ,
 εἰ ἐπιβοηθοῖεν, μέρος ἀντιπέμπειν αὐτοὺς τῆς στρατιᾶς·
 καὶ φθάνειν ἂν τοῖς σταυροῖς προκαταλαμβάνοντες τὰς
 ἐφόδους, ἐκείνους δὲ ἂν πανομένους τοῦ ἔργου πάντας
 [ἂν] πρὸς σφᾶς τρέπεσθαι. εἰτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ ³
 τῆς σφετέρας πόλεως ἀρξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου
 τῶν Ἀθηναίων ἐγκάρσιον τεῖχος ἄγοντες, τὰς τε ἐλάας
 ἐκκόπτοντες τοῦ τεμένους καὶ πύργους ξυλίλους καθ-
 ιστάντες. αἱ δὲ νῆες τῶν Ἀθηναίων οὐπω ἐκ τῆς θάψου ⁴
 περιεπεπλεύκεσαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, ἀλλ' ἔτι οἱ Συρα-
 κόσιοι ἐκράτουν τῶν περὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ γῆν δ' ἐκ
 τῆς θάψου οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο. ἐπειδὴ ¹⁰⁰
 δὲ τοῖς Συρακοσίοις ἀρκούντως ἐδόκει ἔχειν ὅσα τε
 ἐσταυρώθη καὶ ὤκοδομήθη τοῦ ὑποτειχίσματος, καὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι [αὐτοὺς] οὐκ ἤλθον κωλύσοντες, φοβούμενοι
 μὴ σφίσι δίχα γιγνομένοις ῥᾶον μάχωνται, καὶ ἅμα τὴν
 καθ' αὐτοὺς περιτείχισιν ἐπειγόμενοι, οἱ μὲν Συρακόσιοι
 γυλὴν μίαν καταλιπόντες φύλακα τοῦ οἰκοδομήματος
 ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς τε ὄχετοὺς
 αὐτῶν, οἱ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἡμίνοι
 ἦσαν, διέφθειραν, καὶ τηρήσαντες τοὺς τε ἄλλους Συρα-
 κοσίους κατὰ σκηρὰς ὄντας ἐν μεσημβρία καὶ τινὰς καὶ
 ἐς τὴν πόλιν ἀποκεχωρηκότας καὶ τοὺς ἐν τῷ σταυρώματι
 ἀμελῶς φυλάσσοντας, τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας
 καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐκλεκτοὺς ὀπλισμένους προύταξαν
 θεῖν δρόμῳ ἐξαπιναιῶς πρὸς τὸ ὑποτείχισμα, ἢ δ' ἄλλη
 στρατιὰ δίχα, ἢ μὲν μετὰ τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν
 πόλιν, εἰ ἐπιβοηθοῖεν, ἐχώρουν, ἢ δὲ μετὰ τοῦ ἑτέρου
 πρὸς τὸ σταύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα. καὶ προσβαλόν- ²
 τες οἱ τριακοῖοι αἰροῦσι τὸ σταύρωμα· καὶ οἱ φύλακες
 αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον ἐς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ
 τὸν Τεμενίτην. καὶ αὐτοῖς ξυρεσέπεσον οἱ διώκοντες,
 καὶ ἐντὸς γενόμενοι βία ἐξεκρούσθησαν πάλιν ὑπὸ τῶν
 Συρακοσίων, καὶ τῶν Ἀργείων τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν

- 3 Ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν. καὶ ἐπαναχωρήσασα ἢ πᾶσα στρατιὰ τὴν τε ὑποτείχισιν καθεῖλον καὶ τὸ σταύρωμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτούς, καὶ τροπαῖον ἔστησαν.
- 101 Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου εἰτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔλους, ὃς τῶν Ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὄρεα, καὶ ἤπερ αὐτοῖς βραχύτατον ἐγίγνετο καταβάσι διὰ τοῦ ὀμαλοῦ καὶ τοῦ ἔλους ἐς τὸν
- 2 λιμένα τὸ περιτείχισμα. καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ ἐξελθόντες καὶ αὐτοὶ ἀπεσταύρουν αὐθις ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ μέσου τοῦ ἔλους· καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσον, ὅπως μὴ οἶόν τε ἢ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι
- 3 τῆς θαλάσσης ἀποτείχισαι. οἱ δ' ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὐθις τῷ τῶν Συρακοσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς θάψου ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν τῶν Συρακοσίων, αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον καιαβάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὀμαλὸν καὶ διὰ τοῦ ἔλους ἢ πηλωδὲς ἦν καὶ στεριωτάτον θύρας καὶ ξύλα πλατεῖα ἐπιθέντες καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἰροῦσιν ἅμα ἔω τὸ τε σταύρωμα πλὴν ὀλίγου καὶ τὴν τάφρον, καὶ
- 4 ὕστερον καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἶλον· καὶ μάχῃ ἐγένετο, καὶ [ἐν αὐτῇ] ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι· καὶ τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν ἔφρευγον, οἱ δ' ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ παρὰ τὸν ποταμῖον. καὶ αὐτοὺς βουλόμενοι ἀποκλήσασθαι τῆς διαβάσεως οἱ τῶν Ἀθηναίων τριακόσιοι λογάδες δρόμῳ ἠπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν.
- 5 δείσαντες δὲ οἱ Συρακόσιοι (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ἐνταῦθα) ὁμόσε χωροῦσι τοῖς τριακοσίοις τούτοις, καὶ τρέπουσί τε αὐτοὺς καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων. καὶ προσπεσόντων αὐτῶν
- 6 ξυνεροβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλὴ τοῦ κέρως. ἰδὼν δὲ ὁ Λάμαχος παρεβοήθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ ἑαυτῶν μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργεῖους παραλαβίων, καὶ ἐπιδιαβάς τάφρον τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν ξυνδιαβάντων ἀποθνήσκει αὐτός τε καὶ πέντε ἢ ἕξ τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ τούτους μὲν οἱ Συρακόσιοι εὐθὺς καὶ ἀτάχος φθάνουσιν ἀρπάσαντες πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές, αὐτοὶ δὲ ἐπιόντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου
- 102 στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων ἀπεχώρουν. ἐν τούτῳ δὲ

οὐκ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ πρῶτον καταφυγόντες ὡς ἑώρων ταῦτα γιγνόμενα, αὐτοὶ τε πάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναθαρσίσαντες ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφῶς Ἀθηναίους, καὶ μέρος τι αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἡγούμενοι ἐρημίον αἰρήσειν. καὶ 2 τὸ μὲν δεκάπλεθρον προτείχισμα αὐτῶν αἰρούσι καὶ διεπύρρθησαν, αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον Νικίας διεκώλυσεν· ἔτυχε γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἀσθένειαν ὑπολελειμμένος· τὰς γὰρ μηχανὰς καὶ ξύλα ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπρῆσαι τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω ἀδυνάτους ἔσομένους ἐρημίᾳ ἀνδρῶν ἄλλῳ τρόπῳ περιγενέσθαι. καὶ 3 ξυνέβη οὕτως· οὐ γὰρ ἔτι προσῆλθον οἱ Συρακόσιοι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλὰ ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ γὰρ πρὸς τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν Ἀθηναίων ἀποδιωξάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανήει, καὶ αἱ νῆες ἅμα αὐτῶν ἐκ τῆς Θάψου, ὥσπερ εἶρητο, κατέπλεον ἐς τὸν μέγαν λιμένα. ἃ ὄρωντες οἱ ἄνωθεν κατὰ τάχος ἀπῆσαν καὶ ἡ ξύμπασα 4 στρατιὰ τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν πόλιν, νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς παρουσίας σφίσι δυνάμειος ἱκανοὶ γενέσθαι κωλύσαι τὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τειχισμὸν.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν καὶ 103 τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν τοῖς Συρακοσίοις καὶ τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο. καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ, ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι ἀπετείχιζον μέχρι τῆς θαλάσσης τείχει διπλῶ τοὺς Συρακοσίους. τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσῆγγο 2 ἐκ τῆς Ἰταλίας πανταχόθεν. ἦλθον δὲ καὶ τῶν Σικελίων πολλοὶ ξύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ πρότερον περιεωρῶντο, καὶ ἐκ τῆς Τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. καὶ τᾶλλα προνώρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. καὶ γὰρ οἱ 3 Συρακόσιοι πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι, ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὠφελία οὐδεμία ἔγχε, τοὺς δὲ λόγους ἐν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο ξυμβατικὸς καὶ πρὸς τὸν Νικίαν· οὗτος γὰρ δὴ μόνος εἶχε Λαμάχου τεθνεῶτος τὴν ἀρχήν. καὶ κύρωσις μὲν οὐδεμία ἐγίγνετο, 4 οἷα δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούντων καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο πρὸς τε ἐκεῖνον καὶ πλείω ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. καὶ γὰρ τινα καὶ ὑποψίαν ὑπὸ τῶν παρόντων κακῶν ἐς ἀλλήλους εἶχον, καὶ τοὺς

στρατηγούς τε ἐφ' ὧν αὐτοῖς ταῦτα ξυνέβη ἔπαυσαν, ὡς ἢ δυστυχία ἢ προδοσία τῇ ἐκείνων βλαπτόμενοι, καὶ ἄλλους ἀνθελόντο, Ἡρακλείδην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν.

- 104 Ἐν δὲ τούτῳ Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Κορίνθου νῆες περὶ Λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι ἐς τὴν Σικελίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δεινὰ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμέναι ὡς ἤδη παντελῶς ἀποτετειχισμέναι αἱ Συράκουσαι εἴσι, τῆς μὲν Σικελίας οὐκέτι ἐλπίδα οὐδεμίαν εἶχεν ὁ Γύλιππος, τὴν δὲ Ἰταλίαν βουλόμενος περιποιῆσαι, αὐτὸς μὲν καὶ Πυθὴν ὁ Κορίνθιος ναυσὶ δυοῖν μὲν Λακωνικαῖν, δυοῖν δὲ Κορινθίαιν ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰόνιον ἐς Τάραντα, οἱ δὲ Κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα Λευκαδίας δύο καὶ Ἀμπρακιώτιδας τρεῖς προσπληρώσαντες ὕστερον ἔμελλον πλεύσεσθαι. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς τὴν Θουρίαν πρῶτον πρεσβευσάμενος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς πολιτείαν ἀνανεωσάμενος καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι, ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἄρπασθεὶς ὑπ' ἀνέμον [κατὰ τὸν Τερναῖον κόλπον], ὃς ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν ἐστηκώς, ἀποφέρεται ἐς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν χειμασθεὶς ἐς τὰ μάλιστα τῷ Τάραντι προσμίσγει· καὶ τὰς ναῦς ὅσαι μάλιστα ἐπόνησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀνεκλύσας ἐπεσκευάζεν.
- 3 ὁ δὲ Νιζίας πυθόμενος αὐτὸν προσπλέοντα ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ὅπερ καὶ οἱ Θούριοι ἔπαθον, καὶ ληστικώτερον ἔδοξε παρεσκευασμένους πλεῖν καὶ οὐδεμίαν φυλακὴν πω ἐποιεῖτο.
- 105 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδήωσαν. καὶ Ἀθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν· αἵπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν.
- 2 πρότερον μὲν γὰρ ληστείας ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μᾶλλον ἢ ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετὰ τε Ἀργείων καὶ Μαντινέων ξυνεπολέμων, καὶ πολλάκις Ἀργείων κελυόντων ὅσον σχόντας μόνον ξὺν ὅπλοις ἐς τὴν Λακωνικὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον μετὰ σφῶν δηλώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἤθελον· τότε δὲ Πυθοδώρου καὶ Λαισποδίου καὶ Δημαράτου ἀρχόντων ἀποβάντες ἐς Ἐπίδαυρον

τὴν Λιμνηρὰν καὶ Πρασιάς καὶ ὅσα ἄλλα ἐδήωσαν τῆς γῆς, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη ἐνπροσάσιστον μᾶλλον τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἕτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἶκον.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Η.

Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθῆν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχισμένοι αἱ Συράκουσαί εἰσιν, ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς Ἐπιπολάς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἴτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεῦσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἰμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτούς τε ἐκείνους καὶ στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσι. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἰμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὕπω παρουσῶν ἐν τῇ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νιζίας ὅμως, πυνθανόμενος αὐτούς ἐν Λοκροῖς εἶναι, ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ τὴν φηλακίην ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσήνῃ ἀφικνοῦνται ἐς Ἰμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄντες τοὺς τε Ἰμεραίους ἔπεισαν ξυμπολεμεῖν, καὶ αὐτούς τε ἔπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὄπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἰμέρα), καὶ τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ ἕς τι χωρίον. πέμψειν δὲ τινὰ αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῶνοι καὶ τῶν Σικελῶν τινες, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἐτοῖμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηγότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὧν οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαίμονος προθύμως δοκούντος ἵκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὀπλισμένους ἑπτακοσίους μάλιστα, Ἰμεραίους δὲ ὀπλίτας καὶ φιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατὸν καὶ Σελινουντίων τέ

- τινας ψιλούς καὶ ἰππέας καὶ Γελῶν ὀλίγους, Σικελῶν
 τε ἔς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.
- 2 οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν
 ὡς εἶχον τάχους ἐβόηθουν καὶ Γόγγυλος, εἰς τῶν Κοριν-
 θίων ἀρχόντων, μιᾶ νηὶ τελευταῖος ὄρμηθεὶς πρῶτος μὲν
 ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου·
- 2 καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου
 μέλλοντας ἐκκλησιάσειν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε,
 λέγων ὅτι νῆες τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι καὶ Γύλιππος
 ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἀρχων.
- 3 καὶ οἱ μὲν Συρακοῖοι ἐπερρώσθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ
 εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἤδη γὰρ
 καὶ ἐγγὺς ὄντα ἤσθάνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Ἰετᾶς τότε τι
 τεῖχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἐλῶν, [καὶ] ξυντα-
 ξάμενος ὡς ἐς μάχην ἀφικνεῖται πρὸς τὰς Ἐπιπολάς·
- 4 καὶ ἀναβάς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἤπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τείχισμα
 τῶν Ἀθηναίων. ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ ἐλθῶν
 ἐν ᾧ ἐπτά μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἀπετετέλεστο τοῖς
 Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν
 κατὰ βραχὺ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι ὠκο-
 δόμον. τῷ δὲ ἄλλῳ [τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώγιλον]
 ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ
 πλέονι ἤδη ἦσαν καὶ ἔστιν ἅ καὶ ἡμέτερα, τὰ δὲ καὶ
 ἐξειργασμένα κατελείπετο. παρὰ τοσοῦτον μὲν Συράκου-
 σαι ἦλθον κινδύνου.
- 3 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ τῶν
 Συρακοσίων σφίσιν ἐπιόντων ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ πρῶ-
 τον, παρειάξαντο δέ. ὁ δὲ θέμενος τὰ ὄπλα ἐγγὺς κήρυκα
 προσπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξιέναι ἐκ τῆς
 Σικελίας πέντε ἡμερῶν λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν,
- 2 ἐτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ ἐν ὀλιγωρίᾳ τε ἐποι-
 οῦντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπέπειψαν. καὶ μετὰ
- 3 τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ
 ὁ Γύλιππος ὄρων τοὺς Συρακοσίους ταρασσομένους καὶ
 οὐ θράδιως ξυντασσομένους, ἐπανῆγε τὸ στρατόπεδον ἐς
 τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον. καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς
 Ἀθηναίους, ἀλλ' ἠσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτῶν τείχει. ὡς δ'
 ἔγνω ὁ Γύλιππος οὐ προσιόντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν
 στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενίτιν καλουμένην καὶ

αὐτοῦ ἠϋλίσαντο. τῇ δ' ὕστεραίμ᾽ ἄγων τὴν μὲν πλείστων 4
 τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων,
 ὕπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε, μέρος δέ τι πέμψας πρὸς
 τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον αἰρεῖ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν
 αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθη-
 ναίοις τὸ χωρίον. καὶ τριήρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐλίσκεται 5
 τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐφορμούσα τῷ με-
 γάλῳ λιμένι.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμ- 4
 μαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι
 ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἀπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι,
 εἰ μὴ δύναιντο κωλύσαι, μηκέτι οἰοί τε ὤσιν ἀποτείχισαι.
 καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀνεβεβήκεισαν ἤδη ἄνω τὸ ἐπὶ τῇ θα- 2
 λάσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γὰρ τι
 τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τεύχους ἀσθενές) νυκτὸς ἀναλαβὼν
 τὴν στρατιὰν ἐπήει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον 3
 γὰρ ἔξω ἀβλιζόμενοι) ὡς ἤσθοντο, ἀντεπῆσαν· ὁ δὲ
 γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. ἐποι-
 κοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοῖ
 μὲν ταύτῃ ἐρύλασσαν, τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ
 τὸ ἄλλο τεῖχισμα ἤδη διέταξαν ἥπερ ἔμελλον ἕαστοι
 φρουρεῖν.

Τῷ δὲ Νιζία ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον 4
 τειχίσαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ
 προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ,
 καὶ εἰ τειχισθεῖη, ὄρεον αὐτῷ ἐφαίνετο ἢ ἐσκομιδὴ τῶν
 ἐπιτηδείων ἔσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι
 [τῷ τῶν Συρακοσίων] ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ
 νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι,
 ἣν τι ναυτικῷ κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ
 θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσειν, ἐπειδὴ
 Γύλιππος ἦγεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν 5
 στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν
 αὐτοῖς τὰ τε σκεύη τὰ πλείστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη
 ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὄρμει καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν 6
 πληρωμίτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο·
 τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ
 ἐπὶ φρουγανισμὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ
 τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς οἱ
 πολλοὶ διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων

τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ
κακουργήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπίειῳ πολίχνῃ
7 ἐτειάχαιτο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων
ναῦς προσπλευούσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν
αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἶρητο περὶ τε Λοκροὺς καὶ Ῥήγιον
καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

5 Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτειχίζετο τὸ διὰ τῶν Ἐπι-
πολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι
προπαρεβάλλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξάγων ἀεὶ
πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμά-
2 χους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε
τῷ Γύλιππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν χερσὶ
γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων, ἧ τῆς ἵππου
3 τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χρῆσις ἦν. καὶ νικηθέντων τῶν
Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους
ἀνελομένων καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαῖον στησάντων, ὁ
μὲν Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα οὐκ ἔφη τὸ
ἀμάρτημα ἐκείνων, ἀλλ' ἑαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ ἵππου
καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν τῇ τάξει, ἐντὸς λίαν
τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι· νῦν οὖν αὐθις ἐπάξειν.
4 καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὡς τῇ μὲν παρα-
σκευῇ οὐκ ἔλασσον ἔξοντας, τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν
ἐσόμενον, εἰ μὴ ἀξιώσουσι Πελοποννήσιοί τε ὄντες καὶ
Λωριῆς Ἰώνων καὶ νησιωτῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων
κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ μετὰ ταῦτα,
6 ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὐθις ἐπῆγεν αὐτούς. ὁ δὲ Νικίας καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι, νομίζοντες, καὶ εἰ ἐκεῖνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης
ἄρχειν, ἀναγκαῖον σφίσιν εἶναι μὴ περιορᾶν παροικοδο-
μούμενον τὸ τεῖχος (ἦδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρεληλύθει
τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τεύχους τελευτήν ἢ ἐκείνων τείχι-
σις, καὶ εἰ προέλθοι, ταῦτὸν ἦδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε
μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ μάχεσθαι), ἀντεπῆσαν
2 οὖν τοῖς Συρακοσίοις. καὶ ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν ὀπλίτας
ἔξω τῶν τειχῶν μᾶλλον ἢ πρότερον προαγαγὼν ξυνέμισγεν
αὐτοῖς, τοὺς δ' ἵππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστάς ἐκ πλαγίου
τάξας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ἧ τῶν τειχῶν
3 ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον. καὶ προσβαλόντες οἱ
ἵππῆς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρα τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ
καὶ αὐτοὺς ἦν, ἔρρεψαν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄλλο
στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατηράχθη ἐς

τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθασαν παροικο- 4
δομήσαντες [καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδο-
μίαν], ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν,
ἐκείνους τε καὶ παντάπασιν ἀπεστερηθέναι, εἰ καὶ κρα-
τοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτείχισαι.

Μετὰ δὲ τοῦτο αἶ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Ἄμπρα- 7
κιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα,
λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακὴν (ἴρχε δὲ αὐτῶν
Ἑρασινίδης Κορίνθιος), καὶ ξυνετείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς
Συρακοσίοις [μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους]. καὶ ὁ Γύ- 2
λιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ὄχετο καὶ
ναυτικὴν καὶ πεζὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα
προσαξόμενος εἴ τις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν ἢ παντάπασιν
ἔτι ἀφειστήξει τοῦ πολέμου. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρα- 3
κοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον
ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν
[ἐν ὀλκάσιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῇ, ὡς
καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἱ τε Συρακοσίοι 4
ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ὡς καὶ τούτῳ ἐπι-
χειρήσοντες, καὶ ἐς τᾶλλα πολὺν ἐπέρρωντο.

Ὁ δὲ Νικίας αἰσθόμενος τοῦτο καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν 8
ἐπιδιδούσαν τὴν τε τῶν πολεμίων ἰσχὺν καὶ τὴν σφρετέραν
ἀπορίαν, ἐπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλων
πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων,
μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν δεινοῖς τε εἶναι καί, εἰ
μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμψουσιν ἢ ἄλλους μὴ
ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίαν (ἂν) εἶναι σωτηρίαν.
φοβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυ- 2
νασίαν ἢ καὶ μνήμης ἑλλίπεις γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς
χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν
ἐπιστολήν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώ-
μην μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς
Ἀθηναίους βουλευσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν 3
ὤχοντο φέροντες ὡς ἐπέστειλε τὰ γράμματα καὶ ὅσα
ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ
φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἐκουσίων κινδύνων ἐπ-
εμέλετο.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίων στρα- 9
ηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφί-
πολιν Θραξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἶλεν, ἐς δὲ τὸν

Σιρμιόνα περιχομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει ὀρμώνεμος ἕξ Ἰμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

10 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἤκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς εἶπον καὶ εἴ τις τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδωσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς ὁ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιάδε.

11 „Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις [πολλαῖς] ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἦσσαν
 2 μαθόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἔσμεν βουλευσασθαι. κρατησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίους ἐφ' οὓς ἐπέμψθημεν καὶ τὰ τεῖχη οἰκοδομησαμένων ἐν οἷσπερ νῦν ἔσμεν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιὰν ἔχων ἐκ τε Πελοποννήσου καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλειων ἔστιν ὧν. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραία ἱππευσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρή-
 3 σαμεν ἐς τὰ τεῖχη. νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρῆσασθαι ἀπανηλωθείας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ ὀπλιτικοῦ), οἱ δὲ παριφοδομήχασιν ἡμῖν τεῖχος ἀπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτούς, ἦν μὴ τις τὸ
 4 παρατείχισμα τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἔλη. ξυμβέβηκέ τε πολιορκεῖν δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτούς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς
 12 χώρας ἐπὶ πολὺν διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα. πεπόμφρασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος ὄχεται, τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ στρατιὰν πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρα-
 2 σκευίγ, ἣν δύνηται, ἄξων. διαροοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ
 3 ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδεὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γὰρ ναυτικὸν ἡμῶν, ἥπερ κάκεινοι πυνθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον ἠκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἱ τε νῆες διάβροχοι, τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασ-
 4 σεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἐφθάρται. τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐχ ἔστιν ἀνεκλύσαντας διαψῦξαι διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ ἔτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὕσας αἰ

προσδοκίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. φανεραὶ δὲ εἰσιν ⁵
ἀναπειρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐκείνοις καὶ ἀπο-
ξηρᾶναι τὰς σφετέρως μᾶλλον [ἐξουσία]· οὐ γὰρ ἐφορ-
μοῦσιν ἄλλοις. ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν ¹³
μόλις τοῦτο ὑπῆρχε καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις, ὥσπερ νῦν,
πάσαις φυλάσσειν. εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ
τῆς τηρήσειως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔξομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων
πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσχομιζόμενοι. τὰ δὲ πληρώματα ²
διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν
ναυτῶν [τιῶν] μὲν διὰ φρυγανισμὸν καὶ ἀρπαγὴν καὶ
ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ
θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτομο-
λοῦσι, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθὺς
κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ
τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλ-
λον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ
τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ὀρωσιν, οἱ μὲν ἐπ'
αὐτονομίας προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύ-
νανται (πολλὴ δ' ἡ Σικελία), εἰσὶ δ' οἱ καί, αὐτοὶ ἐμπο-
ρευόμενοι, ἀνδράποδα Ἰγκαρικὰ ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν
πέισαντες τοὺς τριηράρχους τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ
ἀγῆρηται. ἐπισταμένοις δ' ἡμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα ¹⁴
ἀκμὴ πληρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμιῶντές
τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντων ²
ἀπορώτατον τό τε μὴ οἶόν τε εἶναι ταῦτα ἔμοι κωλύσαι
τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι)
καὶ ὅτι οὐδ' ὀπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν,
ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ'
ῶν ἔχοντες ἦλθομεν τὰ τε ὄντα καὶ ἀπαναλισκόμενα
γίγνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὔσαι πόλεις ξύμμαχοι ἀδύνατοι,
Νάξος καὶ Κατάνη. εἰ δὲ προσγενήσεται ἐν ἔτι τοῖς ³
πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας,
ὀρωῶντα ἐν ᾧ τε ἐσμεν καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων, πρὸς
ἐκείνους χωρῆσαι, διαπεπολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπο-
λιορκηθέντων ἡμῶν [ὁ πόλεμος].

„Τούτων ἐγὼ ἰδίῳ μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλ- ⁴
λειν, οὐ μέντοι χρησιμιώτερά γε, εἰ δεῖ σαφῶς εἰδότας τὰ
ἐνθάδε βουλευσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενος
ὑμῶν, βουλομένων μὲν τὰ ἰδίιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων
δὲ ὕστερον, ἣν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοίον ἐκβῆ, ἀσφα-

15 *λέστερον ἡγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλῶσαι. καὶ νῦν ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγεννημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος, αὐτοὶ βουλεύσασθε ἤδη ὡς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρχούντων, ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δεόν ἢ ἄλλην στρατιάν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα, ἐμοὶ δὲ διάδοχόν τινα, ὡς ἀδύ-*
2 νατός εἰμι διὰ νόσον νεφροῖτιν παραμένειν. ἀξιώ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ ὅτ' ἐρρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ', ἦν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ φθήσονται.“

16 *Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδήλου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἄν ἕτεροι ξυνάρχοντες αἰρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν ἀσθενείᾳ τάλαιπωροῖ· στρατιάν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεζὴν Ἀθηναίων τε ἐκ καταλόγου καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ ξυνάρχοντας αὐτῷ εἶλοντο Δημοσθένη τε*
2 τὸν Ἀλκισθένης καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους. καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ δέκα νεῶν, ἄγοντα εἴκοσι (καὶ ἑκατὸν) τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἦξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται.
 17 *ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο τὸν ἔκπλουν ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος, στρατιάν τε ἐπαγγέλλον ἐς τοὺς ξυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν καὶ ναῦς καὶ ὀπλί-*
2 τας ἐτοιμάζων. πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιού-
3 σθαι. οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρέσβεις ἦκον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἠγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν κέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῶ μᾶλλον ἐπέρωτωντο, καὶ ἐν ὀγκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ

τε ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ [πέμψοντες]. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἴκοσι ⁴ ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσῃσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακῇ, καὶ τὰς ὀγκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφρετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακῇ ποιοῦμενοι.

Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀιτικὴν ἐσβολὴν ¹⁸ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθά-
νοντο τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῆ. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκειμένος ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειχίζειν καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ² ἐγεγένητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαιρειωτέρους ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι ἠγοῦντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφρέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς καὶ, εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνθήκαις ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἣν δίκας θέλωσι διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον καὶ ἐνεθυμοῦντο τὴν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἴ τις ἄλλη αὐτοῖς ἐγένετο. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ³ ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἄργους ὀρμώμενοι Ἐπιδαύρου τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδήλωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλήστευον, καὶ δσάκις περὶ του διαφοραὶ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὐθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐν τῇ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελ- ⁴ λον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τᾶλλα ἐργαλεῖα ἠτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὀγκάσις ἐπικουρίαν αὐτοὶ τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηγάγκαζον. καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ὕγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

- 19 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἤρος εὐθύς ἀρχομένου πρῶτατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἠγεῖτο δὲ Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδῖον ἐδήωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελό-
- 2 μενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλεον καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ὠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν
- 3 Ἀθηναίων πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον· οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὀκτάσι τοὺς ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἰλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὀπλίτας καὶ Ἐκκροτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὀπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι καὶ Ἠγήσανδρος
- 4 Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρῶτοι ὀρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφεῖσαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὀπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προστάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυῶνιοι διακοσίους ὀπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν
- 5 ἦρχε Σαργεὺς Σικυῶνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθῶριμον ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕως περ αὐτοῖς οὗτοι οἱ ὀπλίται ταῖς ὀκτάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὗπερ ἕνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὀκτάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν.
- 20 Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἤρος εὐθύς ἀρχομένου περὶ τε Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ᾧ εἴρητο καὶ ἐς Ἄργος ἀρτικομένῳ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακαλεῖν Ἀργείων [τε] ὀπλίτας
- 2 ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸν Δημοσθένη ἐς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ ἔμελλον, ἀπέστελλον ἑξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις, ὀπλίταις δὲ ἕκ καταλόγου Ἀθηναίων διακο-

σίοις καὶ χιλίοις, καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἕκασταχόθεν οἶόν τ' ἦν πλείστοις χρήσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ὑπηκόων, εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, ξυμπορίσαντες. εἶρητο δ' αὐτῷ πρῶτον μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν Λακωνικήν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιαναν πλεύσας³ τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελέλειπτο περιέμενε καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργεῖους παραλαβεῖν.

Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου²¹ τοῦ ἤρος καὶ ὁ Γυλίππος ἦκεν ἐς τὰς Συρακούσας, ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε στρατιὰν ὄσσην ἕκασταχόθεν πλείστην ἐδύνατο. καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Συρακοσίους ἔρη² χοῖναι πληροῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείστας καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν· ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσεσθαι. ξυν-³ ανέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἐρμοζράτης οὐχ ἵκιστ' αὐτοὺς ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν [ἐπιχειρήσειν] πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδὲ ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδὲ αἰδίων τῆς θαλάσσης ἔχειν, [ἀλλ'] ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικὸς γενέσθαι. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς, οἷους καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους [αὐτοῖς] φαινεσθαι· ἧ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας, οὐ δυνάμει ἔστιν ὅτε προύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες, καταφοβοῦσι, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι ἔρη τῷ τολμηῆσαι ἀπροσδο-⁴ κήτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν ἀντιστῆναι πλέον τι, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν, περιγενησομένους ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. ἵνα οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πείραν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι, τοῦ τε Γυλίππου⁵ καὶ Ἐρμοζράτους καὶ εἴ του ἄλλου πειθόντων, ὠρμηγτό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν. ὁ δὲ Γυ-²² λιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτια πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεζὴν αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρῷ τείχεσι κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς, [καὶ] περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς

- τὰς ἐντὸς προσμίξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ,
 2 ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς
 ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα
 τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐνανμάχουν,
 ταῖς δ' ἐπιλοίοις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου
 περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου
 λιμένος ἐνανμάχουν, καὶ ἀντεῖχον ἀλλήλοις ἐπὶ πολὺ, οἱ
 μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλον, οἱ δὲ κωλύειν.
 23 ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων
 πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν
 γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἔω
 αἰθριδίῳ τοῖς τείχεσι, καὶ αἶρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον,
 ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν
 2 φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥαδίως ληφθέν. καὶ ἐκ
 μὲν τοῦ πρώτου ἀλόγτος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ
 ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὀγκάδα τιὰ κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον
 ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ
 λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τρίηρους μιᾶς
 καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχι-
 σματα ἤλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐτύγγαζον
 ἤδη νικώμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥᾶον παρ-
 3 ἐπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος
 νῆες ναυμαχοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς
 οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας
 παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις. τὰς τε γὰρ
 ἔτρεψαν καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι.
 4 καὶ ἑνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν καὶ τοὺς
 πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν
 νεῶν, οὓς ἐξιώγησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες δι-
 ερθάρησαν. τὰ δὲ ναύαγια ἀνεγκύσαντες τῶν Συρακοσίων
 καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημ-
 μυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.
 24 Οἱ δὲ Συρακόσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως
 ἐπεπράγασαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον καὶ
 τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν
 δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντοι κατέβαλον, τὰ δὲ
 2 δύο ἐπισκευάσαντες ἐρρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν
 τειχῶν τῇ ἁλώσει ἀπέθανον καὶ ἐζωγήθησαν πολλοί,
 καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἔάλω· ἅτε γὰρ ταμειεῖω

χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι πολλὰ μὲν ἐμπόρων
 χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν τριηράρχων,
 ἐπεὶ καὶ ἰστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τᾶλλα σκεύη
 ἐγκατελήφθη καὶ τριήρεις ἀνειλκυσμέναι τρεῖς. μέγιστόν 3
 τε καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὸ στράτευμα [τὸ] τῶν
 Ἀθηναίων ἢ τοῦ Πλημμυρίου λῆψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' [οἱ]
 ἔσπλοι ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ
 γὰρ Συρακόσιοι νασὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες ἐκώλυνον καὶ
 διὰ μάχης ἤδη ἐγίνοντο αἱ ἐσκομιδαί), ἔς τε τᾶλλα κατά-
 πληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ Συρα- 25
 κόσιοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσιον ἄρχοντα.
 καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ὤχετο, πρέσβεις
 ἄγουσα, ὅπως τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν
 εἰσὶ καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνε-
 σθαι· αἱ δὲ ἔνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσαν,
 πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων
 προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ 2
 διέρθειραν καὶ ξύλα ναυπηγίσμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι
 κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοῖμα ἦν. ἔς τε Λοκροὺς 3
 μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὀρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία
 τῶν ὀλκάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἄγουσα Θεσπιέων
 ὀπλίτας· καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ τὰς 4
 ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ
 Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν
 ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυ-
 νήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρακούσας.

Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῇ 5
 λιμένι, οὓς οἱ Συρακόσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσοίκων
 κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς
 ὀρμουῖεν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάβτοιεν ἐμ-
 βάλλοντες. προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς 6
 οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλίνους ἔχουσιν καὶ παρα-
 φράγματα, ἔκ τε τῶν ἀκάτων ὠνευον ἀναδούμενοι τοὺς
 σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ
 δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον· οἱ δ' ἐκ τῆς
 ὀλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν
 ἀνείλον οἱ Ἀθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως 7
 ἢ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐκ ὑπερέχοντας
 τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι,

- μὴ οὐ προΐδῶν τις ὥσπερ περὶ ἔρμα περιβάλη τὴν ναῦν.
 ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυνόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ.
- 8 ὁμως δ' αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ
 ἄλλα πρὸς ἀλλήλους, οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγυὺς
 ὄντων καὶ ἀντιπεταγμένων, ἐμηχανῶντο καὶ ἀκροβολισμοῖς
 καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.
- 9 Ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακόσιοι
 Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέ-
 λοντας τὴν τε τοῦ Πλημμυρίου λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας
 πέρι ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ
 ταραχῇ ἤσσηθεῖεν, τὰ τε ἄλλα [αὐ] δηλώσοντας ὅτι ἐν
 ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ
 ναυσὶ καὶ πεζῶ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων
 ὄντων ἄλλη στρατιᾶ καί, ἣν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον
 διαφθεύραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐτῶν, διαπεπολεμη-
 σόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα ἔπρασσον.
- 26 Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στράτευμα
 ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοθηεῖν, ἄρας ἐκ τῆς
 Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε
 Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμ-
 μίσγει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων ὀπλίτας ἐπὶ τὰς
- 2 ναῦς ἔπλεον ἐς τὴν Λακωνικὴν· καὶ πρῶτον μὲν τῆς
 Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδήλωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς
 τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερόν
 τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἐστὶν ἃ ἐδήλωσαν καὶ
 ἐτείχισαν ἰσθμῶδες τι χωρίον, ἵνα δὴ οἱ τε Εἰλωτες τῶν
 Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα λησταὶ ἐξ
- 3 αὐτοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἀρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ
 μὲν Δημοσθένης εὐθὺς ἐπειδὴ ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον
 παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμ-
 μάχων παραλαβὼν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχι-
 στα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον
 ἐξετείχισε καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ ἀπεκομιζέτο
 καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου καὶ
 οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.
- 27 Ἀφίκοντο δὲ καὶ Θρακῶν τῶν μαχαιοφόρων τοῦ
 Λιακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ ἐν τῷ αὐτῷ
 θέρει τούτῳ τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημο-
 2 σθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς
 ὕστερον ἤκον, διενοοῦντο αὐτοὺς πάλιν ὄθεν ἦλθον ἐς

Θράκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκε-
 λείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς ἐφαίνεται· δραχμὴν γὰρ
 τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανον. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια ³
 τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει
 τούτῳ τειχισθεῖσα, ὕστερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων
 κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπωκεῖτο, πολλὰ
 ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν τοῖς πρῶτον χρημάτων
 τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα.
 πρότερον μὲν γὰρ βραχῆαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ⁴
 ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυνον· τότε δὲ
 ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλειόνων ἐπιόν-
 των, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε
 τὴν χώραν καὶ ληστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόν-
 τος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου
 τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο.
 τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης ἐστέρηντο καὶ ἀνδραπόδων ⁵
 πλέον ἢ δύο μυριάδες ἠῦτομολήκεσαν, καὶ τούτων τὸ
 πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε πάντα ἀπολώλει
 καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε, ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν
 ἱππέων, πρὸς τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομᾶς ποιουμένων
 καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχλωόντο
 ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταιλαιπωροῦντες, οἱ δ'
 ἐτιτρώσκοντο. ἢ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδῇ ἐκ τῆς ²⁸
 Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς
 Δεκελείας θᾶσσον οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν
 πολυτελὲς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν
 ἐδεῖτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη.
 πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ ²
 Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλὴν
 τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὄπλοις που, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους,
 καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταιλαιπωροῦντο. μάλιστα δ' ³
 αὐτοὺς ἐπίεξεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονι-
 κίαν καθέστασαν τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι ἠπίστησεν
 ἂν τις ἀκούσας, τὸ παρ' αὐτοῖς πολιορκουμένους ἐπιτει-
 χισμῶ ὑπὸ Πελοποννησίων μηδ' ὡς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας,
 ἀλλὰ ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν,
 πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτὴν γε καθ' αὐτὴν τῆς Ἀθηναίων,
 καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἑλλήσι τῆς
 δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ
 μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἔτων, οὐδεὶς πλείω

χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἤδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετραχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννήσου.

4 δι' ἃ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι, καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν κατὰ Θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐπέθεσαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι· αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν, ἀλλὰ πολλῶ μείζους καθέστασαν, ὅσω καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν, αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

29 Τοὺς οὖν Θραῦκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας, διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν, εὐθύς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσει αὐτοὺς Διειτρέφει καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολεμίους, ἦν τι 2 δύνηται, ἀπ' αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ ἔς τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἀρπαγὴν τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀφ' ἐσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐρίπον καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν 3 ἤγγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθῶν πρὸς τῷ Ἐρμαίῳ ἠύλισατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησοῦ ἑκαταίδεκα μάλιστα σταδίου), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο οὔση οὐ μεγάλη, καὶ αἰρεῖ ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσῶν καὶ ἀπροσδοκίτοις μὴ ἂν ποτέ τινος σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντας ἐπιθέσθαι, τοῦ 4 τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ἧ καὶ πεπτωκότος, τοῦ δὲ βραχεὸς ὠχοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν ἀνερωγμένων. ἔσπεσόντες δὲ οἱ Θραῦκες ἐς τὴν Μυκαλησσὸν τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφρόνεον φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἔμψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος [τὸ τῶν Θραυκῶν] ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ 5 ἂν θαρσῆση, φρονικώτατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθεισθῆκει ὀλέθρου, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλεῖω παιδῶν, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι

καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν
 πάντας· καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ οὐδεμιᾶς ἦσσαν
 [μᾶλλον ἐτέρας] ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὐτὴ καὶ δεινή.
 οἱ δὲ Θηβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, καὶ καταλαβόντες 30
 προκεχωρηκότας ἴδῃ τοὺς Θραῦκας οὐ πολὺ τὴν τε λείαν
 ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φροβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν
 Εὐρυπὸν καὶ τὴν θάλασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἄ ἤγαγεν
 ὄρμει. καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἔσβάσει τοὺς 2
 πλείστους, οὔτε ἐπισταμένους νεῖν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις,
 ὡς ἐώρων τὰ ἐν τῇ γῆ, ὀρμισάντων ἕξω τοξεύματος τὰ
 πλοῖα· ἐπεὶ ἐν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ
 Θραῦκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικόν, ὕπερ πρῶτον
 προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ ξυστρεφόμενοι ἐν ἐπι-
 χωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο, καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν
 τούτῳ διεφθάρησαν. μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ
 δι' ἀρπαγὴν ἐγκαταλειφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες
 τῶν Θραυκῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων
 καὶ χιλίων ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θηβαίων 3
 καὶ τῶν ἄλλων οἱ ξυμβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας
 τε καὶ ὀπλίτας ὁμοῦ καὶ Θηβαίων τῶν βοιωταρχῶν Σκιρ-
 φῶνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησιῶν μέρος τι ἀπανηλώθη. τὰ 4
 μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησὸν πάθει χρησαμένην οὐδενὸς ὡς
 ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἦσσαν ὀλοφύρασθαι
 ἀξίῳ τοιαῦτα ξυνέβη.

Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερκύρας 31
 μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, ὀλκάδα ὀρμοῦσαν ἐν
 Φειᾷ τῇ Ἡλείων ἐνῶν, ἐν ἣ ἡ οἱ Κορίνθιοι ὀπλίται ἐς τὴν
 Σικελίαν ἔμελλον περαιουῖσθαι, αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ
 δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἔπλεον.
 καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυν- 2
 θον καὶ Κεφαλληνίαν ὀπλίτας τε παρέλαβε καὶ ἐκ τῆς
 Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμψατο, καὶ ἐς τὴν
 ἀντιπέρας ἠπειρον τῆς Ἀχαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλύξειάν τε
 καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοῖ εἶχον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα 3
 ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὃς τότε
 τοῦ χειμῶνος τὰ χεῖματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη,
 καὶ ἀγγέλλει τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν
 ἦδη ὧν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός.
 ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ' αὐτούς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, 4
 ἀγγέλλων ὅτι αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ

σφίσιν ἀνθορομοῦσαι οὔτε καταλύουσι [τὸν πόλεμον] ναυμαχεῖν τε μέλλουσι· πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἰκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσας εἴκοσι τὰς ἑαυ-
 5 τῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον ξυμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἠτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ ὀπλίτας καταλεγόμενος (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένει ἀποτραπόμενος, ὡσπερ καὶ ἠρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγεῖρων.

32 Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημμυρίου ἄλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἐπεισάν τε καὶ ξυναγεῖραντες ἔμελλον ἄξιεν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ξυμμάχους, Κεντόριπὰς τε καὶ Ἀλικυαίους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλη γὰρ αὐτοὺς οἶδὲ πειράσειν· Ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδουσαν
 2 διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν [τινὰ τριχῆ] ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐνὸς τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας, ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἐκόμισεν
 33 ἐς τὰς Συρακούσας. καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφρικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὀπλίται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπειψαν δὲ καὶ οἱ Γελῖοι ναυτικόν τε, ἐς πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἑπτάς διακοσίους.
 2 σχεδὸν γὰρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντίνων (οὔτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν), οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορώμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν.

3 Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐτοιμῆς ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἐκ τε τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς

ἡπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ἴόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν· καὶ ὀρμηθέντες αὐτόθεν κατίσχουσιν ⁴ ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστὰς τέ τινας τῶν Ἰαπύγων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθρους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτα, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς δυνάστης ὧν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες ⁵ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστὰς τε ξυμπέμπειν τριακασίους καὶ τριήρεις δύο καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. καὶ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους ἐκτεπνωκότας· καὶ βουλόμενοι ⁶ τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν ἀθροίσαντες εἴ τις ὑπελέλειπτο ἐξετάσαι καὶ τοὺς Θουρίους πείσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότετα καί, ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσὶ, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἔπρασσον ταῦτα.

Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον ³⁴ οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἵπερ τῶν ὀκτάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρμουν πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀιτικῶν νεῶν, ὀρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μνηοειδοῦς ² ὄντος ἐφ' ᾧ ὥρμουν, ὁ μὲν πεζὸς ἐκατέρωθεν προσβεβηθηκῶς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄκραις παρειέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι· ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορινθίος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου ³ τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισίν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορινθιοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡσύ- ⁴ χαζον, ἔπειτα ἀρθέτος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐνανμάχουν. καὶ χρόνον ἀντειχον πολὺν ἀλλήλοισ. καὶ τῶν μὲν ⁵ Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δὲ Ἀθηναίων κατέδν μὲν οὐδεμία ἀπλῶς, ἑπτὰ δὲ τινες ἄπλοι ἐγένοντο. ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμεναι καὶ ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξιειρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυ- ⁶ τέρας τὺς ἐπωτίδας ἐχουσῶν. ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα ⁶

μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν, ὁμῶς δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διὰ τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσην αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγὴν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἐάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῆ ναυμαχοῦντες ῥαδίως διεσφίζοντο, τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐδεμία κατέδου ναῦς. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν καὶ νομίσαντες αὐτοὶ οὐχ ἡσσᾶσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι ἠγήσαντο κρατεῖν, εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρατοῦντο, οἱ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι, ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὠρμον, ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

35 Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὀπλίταις, τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ ἤγγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ἰλίου ποταμῷ καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιάται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἵεναι, ἐπικαταβάντες ἠύλισαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὕστεραία ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἴσχυοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

36 Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν αὐθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἢ περ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι, ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τι πλεον ἐνεῖδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῶτας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπιπίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῶταις παχείας, καὶ ἀνιήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς

ἐπὶ ἕξ πήγεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν· ὥπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῶραθεν ἐνανμάχουν. ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακόσιοι πρὸς ³ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντινεναυπηγημένας, ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρῶραθεν ἔχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῶροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περιήλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῇ πολλαῖς ναυσὶν οὖσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι· ἀντιπρῶροις γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναρρήξουν τὰ πρῶραθεν αὐτοῖς, στερίφοις καὶ παχέσι πρὸς κοῖλα καὶ ἄσθενῆ παίοντες τοῖς ἐμβόλοις. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ⁴ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περιήλου οὔτε διέκπλου, ὥπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατόν τὸ μὲν οὐ δώσειν [διεκπλεῖν], τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν [ὥστε μὴ περιπλεῖν]. τῇ τε πρό- ⁵ τερον ἀμαθία τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι ἀντιπρῶρον ξυγκρούσει μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρῆσασθαι· πλεῖστον γὰρ ἐν αὐτῷ περισχήσειν· τὴν γὰρ ἀνάκρουσιν οὐκ ἔσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἔξωθουμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν· τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσιν. καὶ ⁶ ξυμφερομένους αὐτούς, ἦν πη βιάζονται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι (ὅπερ καὶ ἐβλαπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακοσίοις)· περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημμυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἔσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

Τοιαῦτα οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην ³⁷ τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες καὶ ἅμα τεθαρσηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσί. καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγῳ πρό- ² τερον τὸν ἐκ τῆς πόλεως Γύλιππος προεξαγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπείου, οἱ τε ὀπλίται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἵππῆς καὶ ἡ γυμνητία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῆγει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ

τοῦτο εὐθὺς ἐπεξέπλεον τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων.
 3 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ
 μόνῳ πειράσειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας
 ἄφνω, ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ πρὸ τῶν
 τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς
 τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος
 χωροῦντας, ἰππέας τε (τούς) πολλοὺς καὶ ἀκοντιστάς,
 ἀντεπεξῆσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν, καὶ ἅμα ἐπὶ
 τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν,
 ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρα-
 38 κοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα. τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ
 πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι καὶ πειράσαντες
 ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἄξιόν τι λόγου παραλα-
 βεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακόσιοι
 καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν
 τειχῶν ἀπῆλθε.

2 Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν Συρακόσιοι ἠσύχαζον, οὐδὲν
 δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας
 ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα καὶ ἐλπίζων
 αὐτοὺς αὐθις ἐπιχειρήσειν, τοὺς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν
 ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴ τις τι ἐπεπονήκει, καὶ ὀλκάδας
 προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς
 πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπε-
 3 πῆγει. διαλειπούσας δὲ τὰς ὀλκάδας ὅσον δύο πλέθρα
 ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως, εἴ τις βιάζοιτο ναῦς,
 εἴη κατάφρευξις ἀσφαλῆς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἐκπλους.
 παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν
 οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

39 Τῇ δ' ὑστεραία οἱ Συρακόσιοι τῆς μὲν ὥρας πρῶ-
 τερον, τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε πεζοῦ καὶ τοῦ
 2 ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀντικαταστάν-
 τες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις ἐπὶ πολὺ διῆγον
 τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων, πρὶν δὲ Ἀρίστων ὁ
 Πυρρήχου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ
 Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχον-
 τας, πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους
 κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν [τῶν πωλουμένων]
 μεταστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι, καὶ ὅσα τις
 ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν,
 ὅπως αὐτοῦ ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθὺς παρὰ τὰς

ναῦς ἀριστοποιήσονται, καὶ δι' ὀλίγον αὐθις καὶ αὐθ-
 ημερὸν ἀπροσδοκίτοις τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν. καὶ 40
 οἱ μὲν πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρ-
 εσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐξαίρνης πρῦμναν κρουσά-
 μενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν, καὶ εὐθὺς ἐκβάντες
 αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες 2
 αὐτοὺς ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσα-
 σθαι, καὶ ἡσυχίαν ἐκβάντες τὰ τε ἄλλα διεπράσσοντο
 καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον, ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι
 οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίρνης δὲ οἱ Συρακόσιοι 3
 πληρώσαντες τὰς ναῦς ἐπέπλεον αὐθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ
 θοροῦ βου καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες
 μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. καὶ χρόνον μὲν τινα ἀπέσχοντο 4
 ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτα οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις
 ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἀναλίσκεσθαι, ἀλλ'
 ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακελεύ-
 σεως ἑναυμάχουν. οἱ δὲ Συρακόσιοι δεξάμενοι καὶ ταῖς 5
 ναυσὶν ἀντιπρόροις χρώμενοι, ὡσπερ διανοήθησαν, τῶν
 ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνερρήγνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων
 ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξιρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν κατα-
 στρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς
 Ἀθηναίους, πολὺ δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις
 περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἔς τε τοὺς ταρσοὺς
 ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἔς τὰ πλάγια παρα-
 πλέοντες καὶ ἐξ αὐτῶν ἔς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες. τέλος 41
 δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρα-
 κόσιοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν
 ὀλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἔς τὸν ἑαυτῶν ὄρμον.
 αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν ὀλκάδων ἐπ- 2
 εδίωκον· ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ τῶν ἔσπλων αἱ
 ἀπὸ τῶν ὀλκάδων δελφίνοφόροι ἠρμέναι ἐκόλυνον. δύο δὲ 3
 νῆες τῶν Συρακοσίων ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐ-
 τῶν ἑγγὺς καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν
 ἐάλω. καταδύσαντες δ' οἱ Συρακόσιοι τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τὰ 4
 ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἄνδρας τε τοὺς μὲν
 ζωογήσαντες, τοὺς δὲ ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν, καὶ τρο-
 παῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν καὶ τὴν ἐλπίδα
 ἤδη ἔχυρὰν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺν κρείσσους εἶναι,
 ἐδόκουν δὲ καὶ τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὡς
 ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφοτέρω παρασκευάζοντο αὐθις.

42 Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν παραγίγνονται, καὶς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς καὶ ὀπλίτας περὶ πεντακισχιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ Ἑλλήνας οὐκ ὀλίγους καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν
 2 ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξίς ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶντες οὔτε διὰ τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἦσσαν στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα τὴν τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην· τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐκ κακῶν ῥώμη
 3 τις ἐγεγένητο. ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα, καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τε εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὑπερὸ Νικίας ἔπαθεν (ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὡς οὐκ εὐθύς προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχειμάζεν, ὑπερώφθη τε καὶ ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος, ἦν οὐδ' ἂν μετέπεμψαν οἱ Συρακόσιοι, εἰ ἐκεῖνος εὐθύς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἦσσους ὄντες καὶ ἀποτειχεισμένοι ἂν ἦσαν, ὥστε μηδ' εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν), ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης καὶ γιγνώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅ τι τάχος ἀποκρίσασθαι τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατεύματος
 4 ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακοσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπλοῦν ὄν καί, εἰ κρατήσῃε τις τῶν τε Ἐπιπολιῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῆν (οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα), ἠπειγέτο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, καὶ οἱ ξυντομιωτάτην (ταύτην) ἠγείτο
 5 διαπολέμησιν· ἢ γὰρ κατορθώσας ἕξιν Συρακούσας ἢ ἀπάξειν τὴν στρατιάν καὶ οὐ τρίψεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς ξυστρατευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν.
 6 πρῶτον μὲν οὖν τὴν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακοσίων ἕτεμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράουον, ὥσπερ τὸ πρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσὶν (οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συρακόσιοι ἀντεπεξῆσαν

ὅτι μὴ τοῖς ἰππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπείου)·
 ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀποπει- 43
 ρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος. ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι
 κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους
 ἀμυνομένων αἱ μηχαναὶ καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῆ
 προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο, οὐκέτι ἔδοκει διατρίβειν,
 ἀλλὰ πείσας τὸν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας,
 ὡς ἔπενόει, τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο.
 καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἔδοκει εἶναι λαθεῖν προσελθόν- 2
 τας τε καὶ ἀναβάντας, παραγγελίας δὲ πένθ' ἡμερῶν σιτία
 καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας λαβὼν καὶ ἄλλην
 παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ ὅσα ἔδει, ἦν κρατῶσι,
 τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρώτου ὕπνου καὶ
 Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν στρατιὰν
 ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, Νικίας δ' ἐν τοῖς τείχεσιν
 ὑπελείπετο. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν 3
 Εὐρύηλον, ἦπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τὸ πρῶτον ἀνέβη,
 λανθάνουσί τε τοὺς φύλακας τῶν Συρακοσίων καὶ προσ-
 βάντες τὸ τεῖχος οὐκ ἦν αὐτόθι τῶν Συρακοσίων αἰρούσι
 καὶ ἄνδρας τῶν φυλάκων ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ πλείους 4
 διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν
 Ἐπιπολῶν τρία ἐν προτειχίσμασιν, ἐν μὲν τῶν Συρακο-
 σίων, ἐν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν ξυμμάχων,
 ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακο-
 σίων, οἱ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Ἐπιπολῶν
 φυλάκας ἦσαν, ἔφραζον. οἱ δ' ἐβοήθουν τ' εὐθὺς, καὶ 5
 αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνο-
 μένους προθύμως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς ἐχώρουν
 ἐς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ παρουσίᾳ ὀρεμῆ τοῦ περαίνεσθαι
 ὦν ἕνεκα ἦλθον μὴ βραδεῖς γένοιται· ἄλλοι δὲ τὸ [ἀπὸ
 τῆς πρώτης] παρατειχίσμα τῶν Συρακοσίων, οὐκ ὑπο-
 μενόντων τῶν φυλάκων, ἦρουν τε καὶ τὰς ἐπάλλξεις ἀπέσυ-
 ρον. οἱ δὲ Συρακοσίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Γύλιππος 6
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ
 ἀδοκίτου τοῦ τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου
 προσέβαλόν τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βια-
 σθέντες ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. προϊόντων 7
 δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων
 καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν
 ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς

ἐφόδου αὐθις ξυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς
 ἀντίσχον καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν
 44 κατέστησαν. καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ
 ἐγίνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲ πυθέσθαι ῥάδιον ἦν οὐδ'
 ἀφ' ἐτέρων ὅτιω τρόπῳ ἕκαστα ξυνηέχθη. ἐν μὲν γὰρ
 ἡμέρα σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγενό-
 μενοι πάντα πλὴν τὸ κατ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις οἶδεν.
 ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἔν-
 γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι ἦδει;
 2 ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά, ἐώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους
 ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προσορᾶν,
 τὴν δὲ γνώσιν τοῦ οἴκειου ἀπιστεῖσθαι. ὀπλίται δὲ
 3 ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ
 τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἔτι τῇ πρώτῃ
 ἐφόδῳ ἀήσητοι ἐχώρουν. πολὺν δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρα-
 τεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀνεβεβήκει, τὸ δ' ἔτι προσ-
 ἀνήει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι. ἤδη
 γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγενημένης ἐτετάρακτο
 4 πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγινῶναι. οἳ τε γὰρ
 Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε
 κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώμενοι, ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ
 τῷ σημῆναι, καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἳ
 τε Ἀθηναῖοι ἐξήτουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐξ
 ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον εἶη τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων,
 πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνηθήματος
 πυκνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῷ γνωρίσαι,
 σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολὺν παρεῖχον ἅμα πάντες
 ἐρωτῶντες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κατέστησαν.
 5 τὸ δ' ἐκείνων οὐκ ὁμοίως ἠπίσταντο, διὰ τὸ κρατοῦντας
 αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἦσσαν ἀγνοεῖσθαι, ὥστ', εἰ
 μὲν ἐντύχοιέν τισι κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων, δι-
 ἐφρευγον αὐτοὺς ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ξύνθημα, εἰ
 6 δ' αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιτο, διεφθείροντο. μέγιστον δὲ καὶ
 οὐχ ἥκιστα ἔβλαψε καὶ ὁ παιανισμὸς· ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων
 παραπλήσιος ὢν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἳ τε γὰρ Ἀργεῖοι
 καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον Λωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν
 ὁπότε παιανίσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ τε
 7 πολέμιοι ὁμοίως. ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ
 πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι
 τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μόνον ἐς φόβον

καθίστασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκόμενοι κατὰ τε τῶν κρημνῶν [οἱ] ⁸ πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στενῆς οὐσῆς τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸ ὀμαλὸν οἱ σφῶζόμενοι ἄνωθεν καταβαῖεν, οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν ἐμπειρία μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγγανον, οἱ δὲ ὕστερον ἦγοντες εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὐς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων περιελάσαντες διέφθειραν.

Τῇ δ' ὕστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο τροπαῖα ἔστη- ⁴⁵σαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἢ πρόσβασις καὶ κατὰ τὸ χωρίον ἢ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο. ἀπέθανον δὲ οὐκ ² ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη· οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἄλλεσθαι ψιλοὶ [ἄνευ τῶν ἀσπίδων] οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δ' ἐσώθησαν.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακόσιοι ὡς ἐπὶ ἀπροσδο- ⁴⁶κῆτι εὐπραγία πάλιν αὖ ἀναρρωσθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ἐπαγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ὤχετο αὐθις, ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὦν καὶ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων αἰρήσειν βία, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο ⁴⁷πρὸς τε τὴν γεγεννημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἐώρων οὐ κατορθοῦντες καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ. νόσιω τε γὰρ ἐπιέζοντο ² κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὐσῆς ἐν ἣ ἄσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἐλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν· τὰ τε ἄλλα [ὅτι] ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνεται. τῷ οὖν Δημοσθένει ³ οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν, ἀλλ' ἄπερ καὶ διανοηθεῖς ἐς τὰς Ἐπιπολάς διεκινδύνευσεν, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἀπιέναι ἐψηφίζετο καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέλαγος οἷόν τε περαιουῖσθαι καὶ τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον ἔφη ⁴

εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζοντας τὸν
 πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι ῥάδιον
 εἶναι χειρώσασθαι· οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπα-
 48 νῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης
 τοιαῦτα ἐγίγνωσκεν· ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς
 πονηρὰ σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβού-
 λετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύειν, οὐδ' ἐμφανῶς σφῶς
 ψηφριζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν τοῖς πολεμίοις
 καταγγέλτους γίνεσθαι· λαθεῖν γὰρ ἂν, ὁπότε βούλοιντο,
 2 τοῦτο ποιοῦντες πολλῶ ἦσσαν. τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν
 πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ πλεόν ἢ οἱ ἄλλοι ἦσθάνετο αὐτῶν,
 ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφειτέρων ἔσεσθαι,
 ἣν καρτερώσι προσκαθήμενοι· χρημάτων γὰρ ἀπορία
 αὐτοὺς ἐκτροχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλεόν ἤδη ταῖς
 ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούντων. καὶ ἦν γὰρ τι
 καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ
 πράγματα ἐνδοῦναι, ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν καὶ οὐκ εἶα
 3 ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ'
 ἀμρότερα ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχε, τῷ δ' ἐμφανεῖ
 τότε λόγῳ οὐκ ἔρη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι
 ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται ὥστε μὴ
 αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς
 ψηφιεῖσθαι τε περὶ σφῶν [αὐτῶν] καὶ τὰ πράγματα
 ὡσπερ καὶ αὐτοὶ ὀριῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμῆσει
 ἀκούοντας γνῶσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν τις εὖ λέγων δια-
 4 βάλλοι, ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεισθαι. τῶν τε παρόντων
 στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔρη, οἳ νῦν βοῶσιν
 ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τάναντία βοήσε-
 σθαι ὡς ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ
 ἀπῆλθον. οὐκ οὐκ βούλεσθαι αὐτὸς γε ἐπιστάμενος τὰς
 Ἀθηναίων φύσεις ἐπ' αἰσχρᾷ τε αἰτία καὶ ἀδίκῳ ὑπ'
 Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ
 5 δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ. τὰ τε Συρακοσίων
 ἔρη ὁμῶς ἔτι ἦσσω τῶν σφειτέρων εἶναι· χρήμασι γὰρ
 αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας καὶ ἐν περιπολίῳ ἅμα ἀναλί-
 σκοντας καὶ ναυτικὸν πολὺν ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας
 τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν· δισχίλιά τε γὰρ
 τάλαντα ἤδη ἀνηλωκέναι καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν, ἦν
 τε καὶ ὀτιοῦν ἐκλίπῃσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι
 τροφήν, φθηρεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπιζουρικὰ

μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης ὥσπερ τὰ σφέτερα ὄντα. τρίβειν⁶
οὖν ἔφη χρῆναι προσκαθημένους καὶ μὴ, χρήμασιν ἕως
πολὸν κρείσσους εἰσὶ, νικηθέντας ἀπιέναι. ὁ μὲν Νικίας⁴⁹
τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρα-
κούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν καὶ ὅτι
ἦν αὐτόθι πολὸν τὸ βουλούμενον τοῖς Ἀθηναίοις γίγνεσθαι
τὰ πράγματα καὶ ἐπικηρυκεύομενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ
ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γοῦν ναυσὶν, ἢ πρότερον,
ἐθάρασσε κρατηθεῖς. ὁ δὲ Δημοσθένης περὶ μὲν τοῦ²
προσκαθῆσθαι οὐδ' ὀπωσοῦν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ
ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἄνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος, ἀλλὰ
τρίβειν αὐτούς, ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν θάψον ἀναστάντας
τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ
πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέψονται πορθοῦντες τὰ
τῶν πολεμίων καὶ ἐκείνους βλάβουσι, ταῖς τε ναυσὶν ἐν
πελάγει καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ, ἢ πρὸς τῶν πολεμίων
μᾶλλον ἔστι, τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ,
ἐν ἣ τὰ τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται καὶ ἀνα-
χωρήσεις καὶ ἐπίπλους οὐκ ἐκ βραχείος καὶ περιγραπτοῦ
ὀρμώμενοί τε καὶ καταίροντες ἔξουσι. τό τε ξύμπαν³
εἶπεῖν, οὐδενὶ τρόπῳ οἱ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι
μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη ἐξανίστασθαι καὶ μὴ μέλλειν.
καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα ξυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος⁴
δὲ τοῦ Νικίου ὄκνος τις καὶ μέλλησις ἐγένετο καὶ ἅμα
ὑπόνοια μὴ τι καὶ πλεόν εἰδῶς ὁ Νικίας ἰσχυρίζεται.
καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ
κατὰ χώραν ἔμενον.

Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ παρῆσαν⁵⁰
εἰς Συρακούσας, ὁ μὲν Σικανὸς ἀμαρτῶν τοῦ Ἀκράγαντος
(ἐν Γέλα γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι ἢ τοῖς Συρακοσίοις στάσις
[ἐς] φιλία ἐξεπεπτώκει)· ὁ δὲ Γύλιππος ἄλλην τε στρα-
τιὰν πολλὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας καὶ τοὺς ἐκ
τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἱεροῦ ἐν ταῖς ὀλκᾶσιν ὀπλίτας ἀπο-
σιαλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς Λιβύης εἰς Σιλινούντα.
ἀπενεχθέντες γὰρ εἰς Λιβύην, καὶ δόντων Κυρηναίων²
τριήρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ
Εὐεσπερίταις πολιορκουμένοις ὑπὸ Λιβύων ξυμμαχίσαντες
καὶ νικήσαντες τοὺς Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παραπλεύσαντες
εἰς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅθεν περ Σικελία
ἐλάχιστον δύο ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦν ἀπέχει, καὶ ἀπ'

- 3 αὐτοῦ περαιωθέντες ἀφίκοντο ἐς Σελινοῦντα. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι εὐθύς αὐτῶν ἐλθόντων παρεσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφοτέρα αὐθις τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ναοὶ καὶ πεζῶ· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ δρωῶντες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημένην αὐτοῖς, καὶ τὰ ἐαντιῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μάλιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετεμέλοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠγαντιοῦτο ἀλλ' ἢ μὴ φανερῶς γε ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἐδύναντο ἀδηλότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πᾶσι, καὶ παρασκευάσασθαι ὅταν τις σημήνη.
- 4 καὶ μελλόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐτοῖμα ἦν, ἀποπλεῖν ἢ σελήνῃ ἐκλείπει· ἐτύγγανε γὰρ πανσέληνος οὔσα. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἱ τε πλείους ἐπισχεῖν ἐκέλευον τοὺς στρατηγούς ἐνθύμιον ποιούμενοι, καὶ ὁ Νικίας (ἦν γὰρ τι καὶ ἄγαν θειασμῶ τε καὶ τῷ τοιοῦτῳ προσκείμενος) οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι ἔτι ἔφη, πρὶν, ὡς οἱ μάντις ἐξηγοῦντο, τρὶς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως ἂν πρότερον κινήθει. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις μελλήσασι διὰ τοῦτο ἢ μονῇ ἐγεγένητο.
- 51 Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πνθόμενοι πολλῶ μᾶλλον ἐπηρμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναοὶ μήτε τῷ πεζῶ (οὐ γὰρ ἂν τὸν ἔκπλουν ἐπεβουλεύσαι), καὶ ἅμα οὐ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένους χαλεπωτέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ ὡς τάχιστα καὶ ἐν ᾧ
- 2 σφίσι ξυμφέρει ἀναγκάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας ὅσαι αὐτοῖς ἐδόκουν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προτέρᾳ πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον, καὶ ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἵππέων κατὰ τινὰς πύλας, ἀπολαμβάνουσί τε τῶν ὀπλιτῶν τινὰς καὶ τρεψάμενοι καταδιώκουσιν· οὔσης δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους τε ἑβδομήκοντα ἀπολλύουσι
- 52 καὶ τῶν ὀπλιτῶν οὐ πολλούς. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακοσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν οὔσαις ἑξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῶ ἅμα πρὸς τὰ τεῖχη ἐχώρουν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι

ἀντανῆγον ναυσὶν ἕξ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ προσμίζαντες
 ἐναυμάχουν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας ²
 τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περικλήσασθαι τὰς ναῦς
 τῶν ἐναντίων καὶ ἐπεξαγαγόντα τῷ πλῶ πρὸς τὴν γῆν
 μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ Ξύμμαχοι τὸ
 μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι κἀκείνον
 ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος καὶ αὐτὸν τε διαφθεί-
 ρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένας· ἔπειτα δὲ
 καὶ τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε
 καὶ ἔξεώθουν ἐς τὴν γῆν. ὁ δὲ Γύλιππος ὄρων τὰς ναῦς ⁵³
 τῶν πολεμίων νικωμένας καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ
 τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος
 διαφθεῖρειν τοὺς ἐκβαίνοντας καὶ τὰς ναῦς ὄρων τοὺς
 Συρακοσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς φιλίας οὕσης, παρεβοήθει
 ἐπὶ τὴν χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς ²
 οἱ Τυρσηνοὶ (οὗτοι γὰρ ἐφύλασσαν τοῖς Ἀθηναίοις ταύτη)
 ὄρωντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθήσαντες καὶ
 προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς
 τὴν λίμνην τὴν Αὐσιμέλειαν καλουμένην. ὕστερον δὲ ³
 πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συρακοσίων
 καὶ Ξυμμάχων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες καὶ δεῖ-
 σαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς
 αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν καὶ ὀπλίτας τε οὐ πολ-
 λούς ἀπέκτειναν καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν
 τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον, δυοῖν δὲ θεούσας
 εἴκοσιν οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ Ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν, καὶ
 τοὺς ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν. καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ⁴
 ἐμπρῆσαι βουλόμενοι ὀγκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ
 δαδὸς γεμίσαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος
 οὐρίος) ἀφείσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντεμηχανήσαντό τε
 σβεστήρια κωλύματα καὶ παύσαντες τὴν φλόγα καὶ τὸ
 μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὀγκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλά-
 γησαν. μετὰ δὲ τοῦτο Συρακόσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας ⁵⁴
 τροπαῖον ἔστησαν καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ὑπο-
 λήψεως τῶν ὀπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον,
 Ἀθηναῖοι δὲ ἤς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποίησαντο τῶν
 πεζῶν ἐς τὴν λίμνην καὶ ἤς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακοσίοις λαμπρᾶς ⁵⁵
 ἤδη καὶ τοῦ ναυτικοῦ (πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο ἰὰς

- μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας), οἱ μὲν Ἀθη-
 ναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς
 μέγας ἦν, πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ μετὰμελος.
 2 πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες,
 δημοκρατουμέναις τε, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ ναῦς καὶ
 ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν
 οὔτε ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς, τὸ διάφορον αὐτοῖς ἢ
 προσήγοντο ἂν, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶν κρείσσονος,
 σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τὰ τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουσαν καὶ
 ἐπειδὴ γε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ ἂν ᾔοντο,
 56 πολλῶν δὴ μᾶλλον ἔτι. οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸν τε λιμένα
 εὐθύς παρέπλεον ἀδεῶς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διενουῶντο
 κλήσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ βούλοιντο, λάθοιεν αὐτούς
 2 οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοῖσι σωθῆναι
 μόνον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως
 ἐκείνους κωλύσωσι, νομίζοντες, ὅπερ ἦν, ἀπὸ τε τῶν
 παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι
 καί, εἰ δύναιτο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμ-
 μάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσι
 εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι· τοὺς τε γὰρ
 ἄλλους Ἕλληνας εὐθύς τοὺς μὲν (ἂν) ἐλευθεροῦσθαι,
 τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι (οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσσεσθαι
 τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθη-
 σόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν), καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν
 αἰτίοι εἶναι ὑπὸ τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν
 3 ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιός ὁ ἀγὼν
 κατὰ τε ταῦτα καὶ ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνων περιεγίγνοντο,
 ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων, καὶ οὐδ' αὐτοὶ
 αὖ μόνοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσι,
 ἡγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων,
 καὶ τὴν σφετέρην πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεῦσαι
 4 τε καὶ τοῦ ναυτικοῦ μέγα [μέρος] προκόψαντες. ἔθνη
 γὰρ πλείω δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνηλθε, πλήν
 γε δὴ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς
 τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.
 57 Τοσοῖδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ περὶ Σικε-
 λίας, τοῖς μὲν ξυγκλησόμενοι τὴν χώραν ἐλθόντες, τοῖς δὲ
 ξυνδιασώσοντες, ἐπὶ Συρακούσαις ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ
 δίχην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάν-
 τες, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι τῆς ξυτυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον

ἢ ἀνάγκη ἔσχον. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας ²
 Συρακοσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φρονῇ καὶ
 νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοι καὶ Ἰμβριοι καὶ Αἰγινῆται,
 οἳ τότε Αἰγιναν εἶχον, καὶ ἔτι Ἐστιαίης οἳ ἐν Εὐβοίᾳ
 Ἐστιαίαν οἰκοῦντες, ἄποικοι ὄντες, ξυνεστράτευσαν. τῶν ³
 δὲ ἄλλων οἳ μὲν ἐπήκοοι, οἳ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι,
 εἰσὶ δ' οἳ καὶ μισθοφόροι ξυνεστράτευον. καὶ τῶν μὲν ⁴
 ὑπηκόων καὶ φόρου ὑποτελῶν Ἐρετριῆς καὶ Χαλκιδῆς
 καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ δὲ
 νήσων Κεῖοι καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι, ἐκ δ' Ἰωνίας Μιλή-
 σιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χῖοι. τούτων Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς
 ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτοὶ μόνοι ξυνέσποντο.
 καὶ τὸ πλεῖστον Ἴωνες ὄντες οὗτοι πάντες καὶ ἀπ' Ἀθη-
 ναίων πλὴν Καρυστίων (οὗτοι δ' εἰσὶ Δρύορες), ἐπήκοοι
 δ' ὄντες καὶ ἀνάγκη ὁμως Ἴωνές γε ἐπὶ Δωριέας ἵκολού-
 θουν. πρὸς δ' αὐτοῖς Αἰολῆς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ ⁵
 καὶ οὐ φόρῳ ἐπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ Αἴνιοι ὑποτελεῖς.
 οὗτοι δὲ Αἰολῆς Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς
 μετὰ Συρακοσίων κατ' ἀνάγκην ἐμάχοντο, Πλαταιῆς δὲ
 καταντικρὺ Βοιωτοῖ Βοιωτοῖς μόνοι εἰκότως κατὰ τὸ
 ἔχθος. Ῥόδιοι δὲ καὶ Κυθήριοι Δωριῆς ἀμφοτέρω, οἳ ⁶
 μὲν Λακεδαιμονίων ἄποικοι, Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμο-
 νίους τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετὰ Ἀθηναίων ὄπλα ἔφερον,
 Ῥόδιοι δὲ, Ἀργεῖοι γένος, Συρακοσίους μὲν Δωριεῦσι, Γε-
 λῳοῖς δὲ καὶ ἀποίκους ἑαυτῶν οὔσι, μετὰ Συρακοσίων
 στρατευομένοις, ἰγναγκάζοντο πολεμεῖν. τῶν τε περὶ Πε- ⁷
 λοπόννησον νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύνθιοι
 αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργό-
 μενοι, ὅτι θάλασσης ἐκράτουν οἳ Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο·
 Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς
 ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι
 ὄντες, τῶν δὲ ξυγγενεῖς, ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς,
 βουλῆσει δὲ κατὰ ἔχθος τὸ Κορινθίων οὐχ ἦσσαν εἶποντο.
 καὶ οἳ Μεσσηνιοὶ νῦν καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ ⁸
 Πύλου τότε ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον παρ-
 ελήφθησαν. καὶ ἔτι Μεγαρέων φρυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγα-
 ρεῦσι Σελινουντίοις οὔσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. τῶν δὲ ⁹
 ἄλλων ἐκούσιος μᾶλλον ἢ στρατεία ἐγίγνετο ἴδη. Ἀργεῖοι
 μὲν γὰρ οὐ τῆς ξυμμαχίας ἔνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμο-
 νίων τε ἔχθρας καὶ τῆς παραντίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας

Δωριῆς ἐπὶ Δωριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθουν, Μαντινῆς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρχάδων μισθοφόροι, ἐπὶ τοὺς αἰεὶ πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους εἰωθότες ἵεναι, καὶ τότε τοὺς μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρχάδας οὐδὲν ἴσσον διὰ κέρδος ἠγούμενοι πολεμίους, Κρητες δὲ καὶ Αἰτωλοὶ μισθῶ καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκους, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἐκόντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν.

¹⁰ καὶ Ἀκαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλεόν Δημοσθένους φιλία καὶ Ἀθηναίων εὐνοία ξύμμαχοι ὄντες

¹¹ ἐπεκούρησαν. καὶ οἶδε μὲν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὀριζόμενοι· Ἰταλιωτῶν δὲ Θούριοι καὶ Μεταπόντιοι, ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε σιασιωτικῶν καιρῶν κατελιημμένοι, ξυνεστράτεον καὶ Σικελιωτῶν Νάξιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ Ἐγεσταῖοι, οἵπερ ἐπηγάγοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλεόν, καὶ τῶν ἔξω Σικελίας Τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφορὰν Συρακοσίων καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι. τοσάδε

⁵⁸ μὲν μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτεον. Συρακοσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαριναῖοι μὲν ὄμοροι ὄντες καὶ Γελῶοι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς, ἔπειτα Ἀκραγαντίνων ἡσυχάζοντων

² ἐν τῷ ἐπ' ἐκεῖνα ἰδρυμένοι Σελινούντιοι. καὶ οἶδε μὲν τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον νεμόμενοι· Ἰμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνοι Ἑλληνες οἰκοῦσιν· οὗτοι δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ

³ μόνοι ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, Δωριῆς τε καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμάχουν, βαρβάρων δὲ Σικελῶν μόνοι ὅσοι μὴ ἀφέστασαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι μὲν ἠγεμόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, νεοδαμῶδεις δὲ τοὺς ἄλλους καὶ Εἰλωτας [δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι], Κορίνθιοι δὲ καὶ νασι καὶ πεζῶν μόνοι παραγενόμενοι καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀμπρακιῶται κατὰ τὸ ξυγγενές, ἐκ δὲ Ἀρχαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες καὶ Σικυνῶνιοι ἀναγκαστοὶ

⁴ στρατεύοντες καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσον Βοιωτοί. πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ Σικελιωταὶ αὐτοὶ πλήθος πλεόν κατὰ πάντα παρέσχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις οἰκοῦντες· καὶ γὰρ ὀπλίται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος ἀφθονος ξυνέλεγχ. καὶ πρὸς ἅπαντας αὐθις ὡς εἰπεῖν τοὺς ἄλλους Συρακόσιοι αὐτοὶ πλείω

ἐπορίσαντο διὰ μέγεθος τε πόλεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῃ
κινδύνῳ ἦσαν. καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικουραὶ τοσαῖδε 59
ξυνηλέγησαν, καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρήσαν
καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέροις ἐπῆλθεν.

Οἱ τε οὖν Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εὐλότως ἐνόμι- 2
σαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένῃ νίκῃ
τῆς ναυμαχίας ἐλεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθη-
ναίων τοσοῦτον ὄν, καὶ μηδὲ κατ' ἕτερα αὐτούς, μήτε διὰ
θαλάσσης μήτε τῷ πεζῷ, διαφυγεῖν. ἔκληγον οὖν τὸν τε 3
λιμένα εὐθὺς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτῶ σταδίων
μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις ἐπ'
ἀγκυρῶν ὀρμίζοντες, καὶ τᾶλλα, ἣν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθη-
ναῖοι τολμήσωσι, παρεσκευάζοντο, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς
οὐδὲν ἐπενόουν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τὴν τε ἀπόκλησιν 60
ὄρωσι καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις βου-
λευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνηλθόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ 2
ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ
ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον (προπέμψαντες
γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι ἀπεῖπον μὴ ἐπάγειν)
οὔτε τὸ λοιπὸν ἐμελλον ἔξειν, εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν,
ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν τεῖχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ
αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπολαβόντες διατειχίσματι ὅσον οἶόν
τε ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἱκανὸν
γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ
τὰς ναῦς ἀπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλωότεραι,
πάντα τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διανανμαχήσαν-
τες, ἣν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἣν δὲ μή,
ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς πεζῇ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ἢ
ἂν τάχιστα μέλλωσί τινος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλλη-
νικοῦ φίλιου ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς
ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἕκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατ- 3
έβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας, ἀναγκάσαντες
ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὀπωσοῦν ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπι-
τήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἱ πᾶσαι δέκα 4
μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ
ἀκοντιστάς τῶν τε Ἀχαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων
ἐσεβίβαζον καὶ τᾶλλα ὡς οἶόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαιῶν τε καὶ
τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ 5
πολλὰ ἐτοῖμα ἦν, ὀρώων τούς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ
εἰωθὸς πολὺν ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ

τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατό τε πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιάδε.

- 61 „Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἄγων ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος [ἐκάστοις οὐχ ἦσσαν ἢ τοῖς πολεμίοις]. ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῷ τὴν ὑπάρχουσαν πονο οὐκείαν πόλιν ἐπι-
 2 ιδεῖν. ἄθυμειν δὲ οὐ χρὴ οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς ξυμ-
 3 φροαῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων, ξυστρατενόμενοι αἰεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στήναι καὶ ὡς ἀναμαχοῦμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους,
 62 ὅσον αὐτοὶ ἐμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε. ἂ δὲ ἀρωγὰ ἐνειδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρασκευήν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ
 2 τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἰστοίμασται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται καὶ ὄχλος ὃ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἠναγκασμένῃ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχίᾳ
 3 πρόσφορα ἔσται. ἠῦρηται δ' ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπιωτίδων αὐτοῖς παχύτητας, ὅπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἱ σήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης
 4 νεώς, ἦν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται ὑπουργῶσιν. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσαμεθα ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μῖτε αὐτοὺς ἀνακρούεσθαι μῖτ' ἐκείρους ἔαν ὠφέλιμον φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς πλὴν ὅσον ἂν
 63 ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχη πολεμίας οὔσης. ὣν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον ἂν δύνησθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτήν, ἀλλὰ ξυμπεσούσης νηὶ νεὼς μὴ πρότερον ἀξιῶν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου καταστρώματος
 2 ὀπλίτας ἀπαράξῃτε. καὶ ταῦτα τοῖς ὀπλίταις οὐχ ἦσσαν τῶν ναυτιῶν παρακελεύομαι, ὅσην τῶν ἔνωθεν μᾶλλον τὸ

ἔργον τοῦτο· ὑπάρχει δ' ἡμῖν ἔτι νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ ναύταις παραινῶ καὶ ἐν τῷ ³ αὐτῷ τῷδε καὶ δέομαι μὴ ἐκπεπλήχθαι τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τὴν τε παρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων βελτίω νῦν ἔχοντας καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι ὡς ἀξία ἐστὶ διασώσασθαι, οὐ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι, καὶ μὴ ὄντες, ἡμῶν τῆς τε φρονῆς τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει ἐθαυμάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἔς τε τὸ φροβερὸν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πολὺ πλεον μετείχετε. ὥστε κοινωνοὶ μόνου ⁴ ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες δικαιοῦσαν αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδετε, καταφρονήσαντες δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλάκις νενικίκατε, καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδεὶς ἕως ἡζμαζε τὸ ναυτικὸν ἡμῖν ἡξίωσεν, ἀμίναςθε αὐτοὺς καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετὰ ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἢ ὑμετέρα ἐπιστήμη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης δόμης. τοὺς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ τάδε ⁶⁴ ὑπομιμησάτω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὄπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἴ τε ξυμβήσεται τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τοὺς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσσομένους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῖν ἀδυνάτους ἔσομένους τοὺς τε αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύναςθαι. καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ Συρακοσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς αὐτοὶ ἴσπε οἷα γνώμη ἐπήλθετε, οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. ὥστε ἐν ἐνὶ ² τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγωνι καθεστῶτες καρτερήσατε, εἶπερ ποτέ, καὶ ἐνθυμεῖσθε καθ' ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἔσομενοι καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ (ἰ) ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ὧν εἴ τις τι ἕτερος ἑτέρου προσφέρει ἢ ἐπιστήμη ἢ εὐψυχία, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτὸς τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασι σωτήριος.“

Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθὺς ἐκέ- ⁶⁵ λευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακοσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγέληθαι δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, καὶ ² πρὸς τε τᾶλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ πρὸς τοῦτο·

τὰς γὰρ πρόφρας καὶ τῆς νεῶς ἄνω ἐπὶ πολὺν κατεβύρσωσαν,
 ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἢ χεὶρ ἐπι-
 3 βαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα πάντα ἦν, παρεκελεύσαντο
 ἐκείνοις οἳ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος καὶ ἔλεξαν τοιάδε.
 66 „Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειργασμένα καὶ ὑπὲρ καλῶν τῶν
 μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ὃ Συρακόσιοι καὶ ξύμμαχοι,
 οἳ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναί (οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως
 αὐτῶν προθύμως ἀντελάβεσθε), καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον
 2 δεῖ ἦσθηται, σηματοῦμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν
 τήνδε ἐλθόντας πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας καταδου-
 λώσει, ἔπειτ', εἰ κατορθώσειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου
 καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην
 τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κεκτημένους, πρῶτοι
 ἀνθρώπων ὑποσιάντες τῷ ναυτικῷ, ὧπερ πάντα κατ-
 ἔσχον, τὰς μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ τοῦ
 3 εἰκότος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ ἐπειδὴν ὧ ἄξιόυσι
 προὔχειν κολουθῶσι, τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης
 ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔστιν ἢ εἰ μὴδ' ὤφθησαν τὸ
 πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ ἀγῆματος σφαλλόμενοι
 καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθηναίους
 67 εἰκὸς πεπονθέναι. ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον,
 ὧπερ καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν, βε-
 βαιότερον νῦν, καὶ τῆς δοκῆσεως προσγεγεννημένης αὐτῷ
 [τὸ] κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν,
 διπλασία ἐκάστου ἢ ἐλπίς. τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὰς ἐπι-
 χειρήσεις ἢ μεγίστη ἐλπίς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν
 2 παρέχεται. τὰ τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν τῆς παρα-
 σκευῆς ἡμῶν τῷ μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστι καὶ
 οὐκ ἀνάρμοστοι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμεθα· οἳ δ',
 ἐπειδὴν πολλοὶ μὲν ὀπλῖται ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων
 παρὰ τὸ καθεστηγὸς ὦσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταί,
 χερσαῖοι ὡς εἰπεῖν Ἀκαρνᾶνές τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀνα-
 βάντες, οἳ οὐδ' ὅπως καθεζομένους χερὶ τὸ βέλος ἀφείναι
 εὐρήσουσι, πῶς οὐ σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν
 αὐτοῖς πάντες οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι ταρα-
 3 ξονται; ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται,
 εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχήσει, πεφρό-
 βηται· ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ ἀργότεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι
 ὧν βούλονται ἔσονται, ῥᾶσται δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀρ'
 4 ὧν ἡμῖν παρεσκευάσται. τὸ δ' ἀληθέσιαιον γινώτε, εἴξ

ὧν ἡμεῖς οἴομεθα σαφῶς πεπύσθαι· ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν οὐ παρασκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀποκινδυνεῦσαι οὕτως ὅπως δύνανται, ἢ ἢ βιασάμενοι ἐκπλεύσωσιν ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὡς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον. πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην 68 ἀνδρῶν ἑαυτὴν παραδεδωκυῖαν πολεμιωτάτων ὄργῃ προσμιξώμεν, καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμιώτατον εἶναι πρὸς τοὺς ἐναντίους οἱ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ προσπεσόντος δικαιώσωσιν ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον, ἅμα δὲ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν, [καὶ] τὸ λεγόμενόν που ἥδιστον εἶναι. ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἐχθιστοί, 2 πάντες ἴστε, οἱ γ' ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθον δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν τᾶλγιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα, πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπίκλησιν. ἀνθ' ὧν μὴ μαλακί- 3 σθῆναί τινα πρέπει, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι. τοῦτο μὲν γάρ, καὶ ἔαν κρατήσωσιν, ὁμοίως δράσουσι· τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἂ βουλόμεθα τούσδε τε κολασθῆναι καὶ τῇ πάσῃ Σικελίᾳ καρπουμένη καὶ πρὶν ἐλευθερίαν βεβαιωτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἀγών. καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οἱ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν.“

Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος 69 τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακελευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς καὺς εὐθὺς ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἠσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων 2 ἐκπεπληγμένος καὶ ὄρων οἶος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι, πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσις ἐνδεᾶ εἶναι καὶ λόγῳ [αὐτοῖς] οὐπω ἱκανὰ εἰρησθαι, αὐθις τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ φυλῆν, ἀξιῶν τό τε καθ' ἑαυτόν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προδιδόναι τινὰ καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν, παιρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαίταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ

τοιούτῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι οὐ πρὸς τὸ
 δοχεῖν τι ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἵποιεν ἄν, καὶ
 ὑπὲρ ἀπάντων παραπλήσια ἔς τε γυναῖκας καὶ παῖδας
 καὶ θεοὺς πατρώους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ
 3 ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν οὐχ
 ἰκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρηγήσθαι, ἀποχω-
 ρήσας ἤγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέιαξεν
 ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐδύνατο, ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς
 4 ναυσὶν ὠφελία ἔς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. ὁ δὲ Δημοσθένης
 καὶ Μένανδρος καὶ Εὐθύδημος (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς
 τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄραντες ἀπὸ τοῦ
 ἑαυτῶν σιραιοπέδου εὐθύς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ
 λιμένος καὶ τὸν παραλειφθέντα διέκπλουν, βουλόμενοι
 70 βιάσασθαι ἔς τὸ ἔξω. προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακόσιοι
 καὶ οἱ Ξυμμάχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ
 πρότερον, καὶ αὖτε τὸν ἔκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσαν
 καὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν
 ἅμα προσπίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτοῖς
 παραβοηθῆ ἤπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν. ἤρχον δὲ τοῦ
 ναυτικοῦ τοῖς Συρακοσίοις Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος,
 κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων, Πυθὴν δὲ καὶ οἱ Κορίν-
 2 θιοὶ τὸ μέσον. ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι προσ-
 ἔμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες
 ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, καὶ ἐπειρῶντο
 λύειν τὰς κλήσεις· μετὰ δὲ τοῦτο πανταχόθεν σφίσι τῶν
 Συρακοσίων καὶ Ξυμμάχων ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ
 ζεύγματι ἔτι μόνον ἢ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα
 ἐγίγνετο, καὶ ἦν καρτερὰ καὶ οἷα οὐχ ἑτέρα τῶν προτέρων.
 3 πολλὴ μὲν γὰρ ἐκατέρωθεν προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἔς
 τὸ ἐπιπλεῖν ὅποτε κελευσθεῖν ἐγίγνετο, πολλὴ δὲ ἢ
 ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλή-
 λους· οἳ τε ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὅποτε προσπέσοι ναῦς
 νηί, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης
 τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν ᾧ προσειέτακτο αὐτὸς ἕκαστος
 4 ἠπείγετο πρώτος φαίνεσθαι. Ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ
 πολλῶν νεῶν (πλεῖστα γὰρ δὴ αὐταὶ ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυ-
 μάχησαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον Ξυναμφότεραι διακόσμαι
 γενέσθαι), αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρού-
 σεις καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐγίγνοντο, αἱ δὲ προσβολαί,
 ὡς τόχοι ναῦς νηὶ προσπεσοῦσα ἢ διὰ τὸ φεύγειν ἢ ἄλλῃ

ἐπιπλέουσα, πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον 5
 προσφέροίτο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοῖς
 ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθόγως ἐπ' αὐτὴν
 ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμίξειαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας
 ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. ζυν- 6
 εἰτύχανέ τε πολλαχοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις
 ἐμβεβληκέναι, τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβληῖσθαι, δύο τε περὶ
 μίαν καὶ ἔστιν ἧ καὶ πλείους ναῦς κατ' ἀνάγκην ζυνηρητῆ-
 σθαι, καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακῆν τῶν δ' ἐπι-
 βουλήν, μὴ καθ' ἓν ἕκαστον, κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν,
 περιεστάναι, καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν νεῶν
 ζυμπιπτουσῶν ἐκπληξίν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς
 ἀκοῆς ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγονται παρέχειν. πολλὴ γάρ 7
 δὴ ἡ παρακέλευσις καὶ βοή ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς
 κατὰ τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα φιλονικίαν
 ἐγίγνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαι τε τὸν ἔκπλουν
 ἐπιβοῶντες καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴ
 ποιε καὶ αὐτοῖς, προθύμως ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρα-
 κοσίοις καὶ ζυμμάχοις καλὸν εἶναι κωλύσαι τε αὐτοὺς
 διαφυγεῖν καὶ τὴν οἰκείαν ἑκάστους πατρίδα νικήσαντας
 ἐπανξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἴ τινά 8
 που ὄρωεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρουόμενον, ἀνα-
 καλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον ἰρώτων, οἱ μὲν
 Ἀθηναῖοι, εἴ τὴν πολεμιωτάτην γῆν οἰκειοτέραν ἦδη τῆς
 οὐ δι' ὀλίγου πόνου κεκτημένης θαλάσσης ἰγούμενοι
 ὑποχωροῦσιν, οἱ δὲ Συρακόσιοι, εἴ οὖς σαφῶς ἴσασι προ-
 θυμουμένους Ἀθηναίους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους
 αὐτοὶ φεύγοντας φεύγουσιν. ὅ τε ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμ- 71
 φοιτέρων ἰσορρόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας πολὺν
 τὸν ἀγῶνα καὶ ζύστασιν τῆς γνώμης εἶχε, φιλονικῶν μὲν
 ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἦδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ
 ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεῖρω πράξωσι. πάν- 2
 των γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς ὅ
 τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐδενὶ ἑοικῶς καὶ διὰ
 τὸ * * ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς
 ἠραγκάζοντο ἔχειν. δι' ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας καὶ 3
 οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοπούντων, εἴ μὲν τινες
 ἴδοιέν πη τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσησάν
 τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν μὴ στερεῖσθαι σφᾶς τῆς
 σωτηρίας ἐτρέποντο· οἱ δ' ἐπὶ τὸ ἴσσωμένον βλέψαντες

ὄλοφρυμῷ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο καὶ ἀπὸ τῶν δρω-
 μένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ
 ἔργῳ ἐδουλοῦντο. ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς
 ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεχῆς τῆς ἀμίλλης
 καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ξυναπο-
 νεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον· αἰεὶ γὰρ παρ' ὀλίγον
 4 ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο. ἦν τε ἐν τῷ [αὐτῷ] στρατεύ-
 ματι τῶν Ἀθηναίων, ἕως ἀγγώμαλα ἐνανμάχουν, πάντα
 ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὄλοφρυμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι,
 ἄλλα ὅσ' ἂν ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πο-
 5 λυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγγεσθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ
 ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον, πρὶν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπὶ πολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχίας
 ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς,
 πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς
 6 τὴν γῆν. τότε δὲ ὁ μὲν ναυτικός στρατός, ἄλλος ἄλλη,
 ὅσοι μὴ μετέωροι ἐάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ
 στρατόπεδον· ὁ δὲ πεζὸς οὐκέτι διαφόρως, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς
 ὁρμῆς οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ πάντες, δυσανασχετοῦντες
 τὰ γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβόηθουν, οἱ δὲ
 πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακὴν, ἄλλοι δέ, καὶ οἱ
 πλεῖστοι, ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπη σωθήσονται
 7 διεσκόπουν. ἦν τε ἐν τῷ παραντίκα οὐδεμιᾶς δὴ τῶν
 ξυμπασῶν ἐλάσσων ἐκπληξίς. παραπλήσιά τ' ἐπεπόνθε-
 σαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ· διαφθαρεῖσιν γὰρ τῶν
 νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις προσαπώλλυντο αὐτοῖς καὶ οἱ
 ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβηκότες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις
 ἀνέλπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἦν μὴ τι παρὰ
 λόγον γίγνηται.

72 Γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν νεῶν
 ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων οἱ Συρακόσιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τὰ τε νανάγια καὶ τοὺς
 νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν
 2 τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν
 παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδὲ ἐπ-
 ενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθύς
 3 ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην
 ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσα-
 σθαι, ἦν δύνωνται, ἅμα ἔφ' τὸν ἔκπλουν, λέγων ὅτι
 πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ εἰσι νῆες χρήσιμαί σφίσιν ἢ τοῖς

πολεμίοις· ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πενήκοντα. καὶ 4
 ξυγχορῶντος Νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν διὰ τὸ καταπε-
 πλῆχθαι τῇ ἡσῃ καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες ἤδη ξύμπαντες τὴν γνώμην εἶχον. Ἐρμοκράτης δὲ ὁ Συρακόσιος ὑπονοήσας 73
 αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν ὑποχωρήσασα καὶ καθεζομένη ποι τῆς Σικελίας βουλήσεται αὐθις σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἐσηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν τέλει οὔσιν ὡς οὐ χρεῶν ἀποχω-
 ρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς περιδεῖν, λέγων ταῦτα καὶ ἂ αὐτῷ ἐδόκει, ἀλλὰ ἐξεληθόντας ἤδη πάντας Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τὰς τε ὁδοὺς ἀποικοδομηῆσαι καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων προσθάσαντας φυλάσσειν. οἱ δὲ 2
 ξυνεγίγνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ οὐκ ἦσσαν ταῦτα ἐκείνου καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης ἀναπεπauμένους καὶ ἅμα ἑορτῆς οὔσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡρακλεῖ ταύτην τὴν ἡμέραν θυσία οὔσα) οὐ δοκεῖν ἂν ῥαδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι· ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης πρὸς πόσιν τετράρθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτοὺς ἢ ὄπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελεθῆναι. ὡς δὲ τοῖς ἄρχουσι ταῦτα λογι- 3
 ζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα καὶ οὐκέτι ἔπειθεν αὐτοὺς ὁ Ἐρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε μηχανᾶται, δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προσθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διεληθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων· πέμπει τῶν ἐταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ ἱππέων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἠνίκα ξυνεσκόταζεν· οἱ προσ-
 ελίσαντες ἕξ ὅσον τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλε-
 σάμενοί τινες ὡς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι (ἦσαν γὰρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἔνδοθεν) ἐκέλενον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς νυκτὸς τὸ στρατεύμα, ὡς Συρακοσίων τὰς ὁδοὺς φυλασσόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρυσκευασάμενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν εἰπόντες ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων. οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπ- 74
 ἔσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι. καὶ ἐπειδὴ καὶ ὡς οὐκ εὐθὺς ὤρμησαν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν

ἐπιούσαν ἡμέραν περιμεῖναι, ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι χρησιμώτατα, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόντες δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια ἀφορμᾶσθαι.

2 Συρακόσιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξεληθόντες τὰς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν ἢ εἰκὸς ἦν τοὺς Ἀθηναίους ἵεναι ἀπεφράγγνυσαν καὶ τῶν ρείθρων καὶ ποταμῶν τὰς διαβάσεις ἐφύλασσον καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος ὡς κωλύσοντες ἢ ἐδόκει ἐτάσσοντο· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφείλκον, ἐνέπρησαν δὲ τινὰς ὀλίγας, ὥσπερ διενοήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὰς δ' ἄλλας καθ' ἰσυχίαν οὐδενὸς κωλύοντος ὡς ἐκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

75 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἱκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐγίγνετο.

2 δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἓν μόνον τῶν πραγμάτων, ὅτι τὰς τε ναῦς ἀπολωλεκότες πάσας ἀπεχώρουν καὶ ἀντὶ μεγάλης ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὕψει

3 ἐκάστῳ ἀλγεινὰ καὶ τῇ γνώμῃ αἰσθέσθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφρων ὄντων, ὅποτε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο, καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματαῖα τε καὶ ἀσθενεῖς πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν καὶ τῶν ἀπ-

4 ολωλότων ἀθλιώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφρομὸν τραπόμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφᾶς ἀξιούντες καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοώμενοι, εἴ τινὰ πού τις ἴδοι ἢ ἐταίρων ἢ οἰκειῶν, τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπιόντων ἐκχρεμαννύμενοι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐς ὅσον δύναιντο, εἴ τῳ δὲ προλίποι ἢ ῥώμῃ καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ [ὀλίγων] ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι· ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στράτευμα πλησθὲν καὶ ἀπορία τοιαύτη μὴ ῥαδίως ἀφορμᾶσθαι, καίπερ ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω ἢ κατὰ δάκρυα τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν

5 ἀφανεῖ δεδιότας μὴ πάθωσι. κατήρηιά τέ τις ἕμα καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν πολλὴ ἦν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορχημένη ἐρύχθεσαν ὑποφρευγούσῃ, καὶ ταύτῃ οὐ σμικρᾷ· μυριάδες γὰρ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου οὐκ

ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο. καὶ τούτων οἱ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὅ τι τις ἐδύνατο ἕκαστος χρήσιμον, καὶ οἱ ὀπλίται καὶ οἱ ἵππῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία ἐπὶ τοῖς ὄπλοις, οἱ μὲν ἀπορία ἀκολούθων, οἱ δὲ ἀπιστία· ἀπηντομολήχασαν γὰρ πάλαι τε καὶ οἱ πλεῖστοι παραχοῆμα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκανά· σίτος γὰρ οὐκέτι ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ⁶ ἢ ἄλλη αἰκία, καὶ ἰσομοιρία τῶν κακῶν ἔχουσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν, οὐδ' ὡς ῥαδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἴας λαμπρότητος καὶ ἀυχήματος τοῦ πρώτου ἐς οἴαν τελευτήν καὶ ταπεινότητα ἀφίκατο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον τοῦτο Ἑλληνικῷ ⁷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἤκειν αὐτοὺς τοῦτο μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι, ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορμᾶσθαι, πεζοὺς τε ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους καὶ ὀπλιτικῷ προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι κινδύνον πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἰστὰ ἐφαίνεται. ὁρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στρατεύμα ⁷⁶ ἀθυμοῦν καὶ ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριῶν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῆ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἕκαστοις καθ' οὓς γίγνοιτο ὑπὸ προθυμίας καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλεῖστον γεγωνίσκων ὠφελεῖν.

„Ἐτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὧ Ἀθηναῖοι καὶ ξυμμαχοί, ⁷⁷ ἐλπίδα χρῆ ἔχειν (ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε ἐσώθησαν), μηδὲ καταμέμψεσθαι ὑμᾶς ἄγαν αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις. καγὼ τοι οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε ῥώμῃ προσφέρων ² (ἀλλ' ὁρᾶτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς νόσου) οὔτ' εὐτυχία δοκῶν που ὑστερός του εἶναι κατὰ τε τὸν ἴδιον βίον καὶ ἐς τᾶλλα, νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φανλοτάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιήτημαι, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώπους δίκαια καὶ ἀνεπίφθορα. ἀνθ' ὧν ἢ μὲν ἐλπίς ὅμως θρασεῖα τοῦ μέλλοντος, αἱ δὲ ³ ξυμφοραὶ οὐ κατ' ἀξίαν δὴ φοβοῦσι. τάχα δ' ἂν καὶ λωφίσειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις ἠτύχηται, καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθοροι ἐστρατεύσαμεν, ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρόμεθα. ἤλθον γὰρ που καὶ ἄλλοι τινὲς ἤδη ἐφ' ⁴

- ἑτέροισι, καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες ἀνεκτὰ ἔπαθον. καὶ
 ἡμᾶς εἰκὸς νῦν τὰ τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλπίζειν ἡπιώτερα
 ἔξιν (οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμὲν ἢ
 φρόνου), καὶ ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς οἴοι ὀπλίται ἅμα καὶ
 ὅσοι ξυντεταγμένοι χωρεῖτε μὴ καταπέπληχθε ἄγαν,
 λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοὶ τε πόλις εὐθύς ἐστε ὅποι ἂν
 καθέξησθε, καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ οὔτ'
 ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥαδίως οὔτ' ἂν ἰδρυσθέντας που
 5 ἔξαναστήσειεν. τὴν δὲ πορείαν ὥστ' ἀσφαλῆ καὶ εὐτακτον
 εἶναι αὐτοὶ φυλάσσετε, μὴ ἄλλο τι ἡγησάμενος ἕκαστος ἢ
 ἐν ᾧ ἂν ἀναγκασθῆ χωρίῳ μάχεσθαι, τοῦτο καὶ πατρίδα
 6 καὶ τεῖχος κρατήσας ἔξιν. σπουδῆ δὲ ὁμοίως καὶ νύκτα
 καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βραχεία
 ἔχομεν, καὶ ἦν ἀντιλαβώμεθά του φιλοῦ χωρίου τῶν
 Σικελῶν (οὔτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρακοσίῳν δέος ἔτι
 βέβαιοι εἰσιν), ἤδη νομίζετε ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι. προ-
 πέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς καὶ ἀπαντᾶν εἰρημένον καὶ σιτία
 7 ἅμα κομίζειν. τό τε ξύμπαν γινώτε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται,
 ἀναγκαῖόν τε ὄν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι, ὡς μὴ
 ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες σωθεῖτε, καὶ
 ἦν νῦν διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἳ τε ἄλλοι τευξόμενοι
 ὦν ἐπιθυμεῖτέ που ἐπιδεῖν, καὶ οἳ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην
 δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκυῖαν ἐπανορθώ-
 σοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τεῖχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν
 κεναί.
- 78 Ὁ μὲν Νικίας τοιάδε παρακελευόμενος ἅμα ἐπῆει τὸ
 στρατεύμα καί, εἴ πῃ ὁρῶν διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει
 χωροῦν, ξυνάγων καὶ καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν
 ἤσπον τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια
 2 λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον, πρῶτον μὲν
 ἡγούμενον τὸ Νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους·
 τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον
 3 οἳ ὀπλίται. καὶ ἐπειδὴ [τε] ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει
 τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, ἠὺρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους
 τῶν Συρακοσίῳν καὶ ξυμμάχων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς
 καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν· οἳ
 δὲ Συρακόσιοι παριππευόντες τε προσέκειντο καὶ ἔσακον-
 4 τίζοντες οἳ ψилоί. καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες
 σταδίους ὡς τεσσαράκοντα ἠύλισαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἳ
 Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὕστεραία πρῶ ἐπορεύοντο καὶ προῆλθον.

ὡς εἴκοσι σταδίου, καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι καὶ αὐτοῦ ἔστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἕκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (ὠκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια, ἧ ἔμελλον ἵεναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ 5 Συρακόσιοι ἐν τούτῳ προελθόντες τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπειτείχιζον· ἦν δὲ λόφος καρτερός καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης, ἐκαλεῖτο δὲ Ἰκραιὸν λέπας. τῇ δ' ὑστεραία οἱ Ἀθηναῖοι προῆσαν, καὶ οἱ τῶν 6 Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων αὐτοὺς ἱππῆς καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἐκώλυνον καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον. καὶ χρόνον μὲν πολλὸν ἐμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, 7 ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον· καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον. οὐ γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν οἷόν τ' ἦν ὑπὸ τῶν ἱππέων. πρῶ δὲ ἄραντες ἐπορεύοντο 79 αὐθις, καὶ ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον [ἐλθεῖν] τὸν ἀποτειχισμένον, καὶ ἠὔρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀποτειχίσματος τὴν πεζὴν στρατιὰν παρατεταγμένην οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων· στενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον. καὶ προσ- 2 βαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάντους ὄντος (δικυνοῦντο γὰρ ῥᾶον οἱ ἄνωθεν) καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀνεχώρουν πάλιν καὶ ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταὶ 3 τινες ἅμα γενόμεναι καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετόπωρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίνεσθαι· ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἔτι ἠθύμουν καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ καὶ ταῦτα πάντα γίνεσθαι. ἀναπανομένων δὲ 4 αὐτῶν ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακόσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς ἀποτειchioῦντας αὐ' ἐκ τοῦ ὕπισθεν αὐτοὺς ἧ προεληλύθεσαν· ἀντιπέμψαντες δὲ κάκεινοι σφῶν αὐτῶν τινὰς διεκώλυσαν. καὶ μετὰ τοῦτο πάσῃ τῇ 5 στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἠὔλισαντο. τῇ δ' ὑστεραία προυχώρουν, καὶ οἱ Συρακόσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον, καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες, εἴ πως κατὰ βραχὺν τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευμα φοβήσειαν. καὶ ἐπὶ πολὺν 6 μὲν τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἕξ σταδίου ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ·

ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

- 80 Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στρατεύμα εἶχε τῶν τε ἐπιτηδείων πάντων ἀπορία ἤδη καὶ κατατειραυματισμένοι ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντες ὡς πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατιάν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἢ διενόηθησαν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἢ οἱ
- 2 Συρακόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν Θάλασσαν· ἦν δὲ ἡ ξύμ-
πασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Καϊάνῃς τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ
κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Καμάριναν
καὶ Γέλαν καὶ τὰς ταύτη πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρ-
- 3 βάρους. καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί.
καὶ αὐτοῖς, οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα
δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δείματα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως
τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας καὶ [ἀπὸ] πολεμίων
- 4 οὐ πολὺν ἀπεχόντων ἰοῦσιν, ἐμπίπτει ταραχή· καὶ τὸ μὲν
Νικίου στρατεύμα, ὥσπερ ἠγεῖτο, ξυνέμενέ τε καὶ πρού-
λαβε πολλῶν, τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ
- 5 πλέον, ἀπεσπᾶσθη τε καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα δὲ
τῇ ἔφ' ἀφικνοῦνται ὅμως πρὸς τὴν Θάλασσαν, καὶ ἐσβάν-
τες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἑλωρίνην καλουμένην ἐπορεύοντο,
ὅπως, ἐπειδὴ γένοιτο ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Κακκυπάρει,
παρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας· ἠλπίζον γὰρ
καὶ τοὺς Σικελοὺς ταύτη οὖς μετεπέμψαντο ἀπαντίσεσθαι.
- 6 ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, ἤρρον καὶ ἐνταῦθα
φυλακίην τινα τῶν Συρακοσίων ἀποτεριχίζουσάν τε καὶ
ἀποστειροῦσαν τὸν πόρον. καὶ βιασάμενοι αὐτὴν διέβη-
σάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὐθις πρὸς ἄλλον
ποταμὸν, τὸν Ἐρινεόν· ταύτη γὰρ οἱ ἠγεμόνες ἐκέλευον.
- 81 ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοί, ὡς ἢ τε
ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἔγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθό-
τας, ἐν αἰτία τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον ἐκόντια
ἀρφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος διώκοντες ἢ οὐ
χαλεπῶς ἠσθάνοντο κευρωχότας, καταλαμβάνουσι περὶ
- 2 ἀρίστου ὥραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημο-
σθένους, ὑστέροις τε οὖσι καὶ σχολαίτερον καὶ ἀτακτό-
τερον χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ξυνεταράχθησαν,
εὐθὺς προσπλεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρα-
κοσίων ἐκνυκλοῦντό τε ῥᾶον αὐτοὺς δίχα δὴ ὄντας καὶ

ξυνηγον ἐς ταῦτό. τὸ δὲ Νικίου στρατεύμα ἀπειχεν ἐν ³
 τῷ πρόσθεν καὶ πεντήκοντα σταδίου· θασσόν τε γὰρ
 ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιούτῳ
 ἐκόντας εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχιστα
 ὑποχωρεῖν, τσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. ὁ δὲ ⁴
 Δημοσθένης ἐτύγχανέ τε τὰ πλείω ἐν πόνῳ ξυνεχεστέρω
 ὢν διὰ τὸ ὑσιέρω ἀναχωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπικεῖσθαι
 τοὺς πολεμίους, καὶ τότε γνοὺς τοὺς Συρακοσίους διώ-
 κοντας οὐ προухώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο,
 ἕως ἐνδιατρίβων κνζλοῦται τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐν πολλῷ
 θορόβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ [Ἀθηναῖοι] ἦσαν·
 ἀνειληθέτες γὰρ ἐς τι χωρίον ἢ κύκλῳ μὲν τειχίον περιῆν,
 ὁδὸς δὲ ἐνθεν τε καὶ ἐνθεν, ἐλάας δὲ οὐκ ὀλίγας εἶχεν,
 ἐβάλλοντο περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ οὐ ⁵
 ξυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακόσιοι εἰκότως ἐχρῶντο· τὸ γὰρ
 ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοημένους οὐ πρὸς
 ἐκείνων μᾶλλον ἢν ἔτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἅμα
 φειδώ τε τις ἐγίγνετο ἐπ' εὐπραγία ἤδη σαφεῖ μὴ προ-
 αναλωθῆναι τῷ καὶ ἐνόμιζον καὶ ὡς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ κατα-
 δαμασάμενοι λήψεσθαι αὐτούς. ἐπειδὴ δ' οὖν δι' ἡμέρας ⁸²
 βάλλοντες πανταχόθεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμάχους
 ἐώρων ἤδη τεταλαιπωρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ
 ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρα-
 κόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ τις
 βούλεται ἐπ' ἐλευθερία ὡς σφᾶς ἀπιέναι· καὶ ἀπεχώρη-
 σάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. ἔπειτα δ' ὑστερον καὶ πρὸς ²
 τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία
 γίγνεται ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν
 μηδένα μήτε βιαίως μήτε δεσμοῖς μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης
 ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρέδωσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ³
 ἕξακισίηλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν
 ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας
 τέσσαρας. καὶ τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεζόμεζον ἐς τὴν
 πόλιν· Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφ-
 ικνοῦνται ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν, καὶ διαβάς πρὸς
 μετέωρόν τι καθῆσε τὴν στρατιάν.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν ⁸³
 ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδιώκοιεν σφᾶς
 αὐτούς, κελεύοντες κάκεινον τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δ' ἀπιστῶν
 σπένδεται ἰππέα πέμψαι σκεψόμενον. ὡς δ' οἰχόμενος ²

ἀπήγγειλε πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυκείται Γυ-
 λίππῳ καὶ Συρακοσίοις εἶναι ἐτοιμὸς ὑπὲρ Ἀθηναίων
 ξυμβῆναι ὅσα ἀνήλωσαν χρήματα Συρακοῖσι ἐς τὸν πό-
 λεμον, ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν
 ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι οὗ δ' ἂν τὰ χρήματα ἀποδοθῆ,
 ἄνδρας δώσειν Ἀθηναίων διμήρους, ἓνα κατὰ τάλαντον.
 οἱ δὲ Συρακοῖσι καὶ Γυλίππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς
 λόγους, ἀλλὰ προσπεσόντες καὶ περιστάντες πανταχόθεν
 3 ἔβαλλον καὶ τούτους μέχρι ὀψέ. εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονηρῶς
 4 σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία. ὅμως δὲ τῆς νυκτὸς
 φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἔμελλον πορεύεσθαι. καὶ ἀνα-
 λαμβάνουσι τε τὰ ὄπλα, καὶ οἱ Συρακοῖσι αἰσθάνονται
 5 καὶ ἐπαιάνισαν. γνόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι οὐ λανθάνουσι,
 κατέθεντο πάλιν πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὗτοι
 δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι ἐχώρουν τῆς νυκτὸς ἢ
 84 ἐδύνατο. Νικίας δὲ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἤγε τὴν στρα-
 τιάν· οἱ δὲ Συρακοῖσι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν
 αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντί-
 2 ζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσινάρον
 ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσ-
 βολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου, οἰόμενοι
 ῥᾶόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἣν διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα
 3 δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία. ὥς δὲ
 γίνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτουσι οὐδενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ
 πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλόμενος καὶ οἱ
 πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποιοῦν·
 ἀθροοὶ γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις
 καὶ κατεπάτουν, περὶ τε τοῖς δορατοῖς καὶ σκεύεσιν οἱ
 μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρ-
 4 ρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ
 Συρακοῖσι (ἦν δὲ κορημῶδες) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς
 Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους καὶ ἐν
 κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους.
 5 οἱ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ
 μάλιστα ἔσφραζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ'
 οὐδὲν ἤσπον ἐπίνειτό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ ἡματωμένον καὶ
 85 περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς. τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν
 ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ καὶ διεφθα-
 ρμένον τοῦ στρατεύματος τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν, τοῦ
 δὲ καί, εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἱππέων, Νικίας Γυλίππῳ

ἑαυτὸν παραδίδωσι πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ ἢ τοῖς Συρα-
 κοσίοις· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἐξείνόν τε καὶ
 Λακεδαιμονίους ὅ τι βούλονται, τοὺς δὲ ἄλλους στρα-
 τιώτας παύσασθαι φρονέοντας. καὶ ὁ Γύλιππος μετὰ ²
 τοῦτο ζωρεῖν ἤδη ἐκέλευε· καὶ τοὺς τε λοιπούς, ὅσους
 μὴ ἀπεκρύψαντο (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο), ξυνεκόμισαν
 ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους, οἳ τὴν φυλακὴν διεξῆλ-
 θον τῆς νυκτός, πέμψαντες τοὺς διωζομένους ξυνέλαβον.
 τὸ μὲν οὖν ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ ³
 πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολὺ, καὶ διεπλήσθη
 πᾶσα Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν
 μετὰ Δημοσθένους ληφθέντων. μέρος δέ τι οὐκ ὀλίγον ⁴
 καὶ ἀπέθανε· πλείστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς
 ἐλάσσωσιν τῶν ἐν τῷ [Σικελικῷ] πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο.
 καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν
 συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ
 ὅμως καὶ διέρρυγον, οἳ μὲν καὶ παραντίκα, οἳ δὲ καὶ δου-
 λεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τούτοις δ' ἦν
 ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ Ξύμμαχοι, ⁸⁶
 τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύναντο πλείστους καὶ τὰ
 σκῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς ²
 μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν Ξυμμάχων ὀπόσους ἔλαβον
 κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην (ταύτην)
 εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένη ἀκον-
 τος τοῦ Γυλίππου ἀπέσφραξαν. ὁ γὰρ Γύλιππος καλὸν
 τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζεν οἳ εἶναι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς
 ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίοις. Ξυνέβαινε δὲ ³
 τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ
 ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον·
 τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ
 Νικίας προθυμήθη, σπονδῆς πείσας τοὺς Ἀθηναίους
 ποιήσασθαι, ὥστε ἀρεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἳ τε Λακεδαιμόνιοι ⁴
 ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς κάκεινος οὐχ ἥκιστα διὰ τοῦτο
 πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίππῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν
 Συρακοσίων τινές, ὡς ἐλέγετο, οἳ μὲν δέισαντες, ὅτι πρὸς
 αὐτὸν ἐξεκοινολόγηντο, μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτο
 ταραχὴν σφίσι ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δέ, καὶ οὐχ
 ἥκιστα οἱ Κορίνθιοι, μὴ χορήμασι δὴ πείσας τινάς, ὅτι
 πλούσιος ἦν, ἀποδορᾶ καὶ αὐθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ'

αὐτοῦ γένηται, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν
 5 αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτη ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτία
 ἔτεθνήκει, ἤμισα δὴ ἄξιος ὢν τῶν γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων
 87 ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν
 οἱ Συρακόσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρι-
 σαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας καὶ ὀλίγῳ πολλοὺς οἱ τε
 ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ πνίγος ἔτι ἐλύπει διὰ τὸ ἀστέγαστον,
 καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνώμεναι τὸνναντίον μετοπωριναὶ καὶ
 2 ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, πάντα
 τε ποιοῦντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ
 προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννηγμένων, οἱ
 ἔκ τε τῶν τραυμάτων καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦ-
 τον ἀπέθνησκον, καὶ ὄσμαι ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῶ
 ἅμα καὶ δίψῃ ἐπιέζοντο (ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἐκάστῳ
 ἐπὶ ὀκτὼ μῆρας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου),
 ἀλλὰ τε ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας
 3 κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. καὶ
 ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινες οὕτω διητήθησαν ἀθρόοι·
 ἔπειτα πλὴν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιω-
 4 τῶν ξυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδοντο. ἐλήφθησαν
 δὲ οἱ ξύμπαντες, ἀκριβεῖα μὲν χαλεπὸν ἐξαιρεῖν, ὅμως
 5 δὲ οὐκ ἐλάσσους ἐπτακισχιλίων. ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο
 [Ἑλληνικόν] τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέ-
 σθαι, δοκεῖν δ' ἔμοιγε καὶ ὢν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ
 τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι
 6 δυστυχέστατον· κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες καὶ
 οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλεθρία δὴ
 τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ
 ἀπώλετο, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν.
 ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ Θ.

Ἔς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν
 ἠπίσταντο καὶ τοῖς πάντι τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 ἔργου διαπεφευγῶσι καὶ σαρῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γε
 ἄγαν πανσυδὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ
 μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ρητόρων τὸν ἔκπλου,

ὡσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς
 χρησιμολόγοις τε καὶ μάντεσι καὶ ὀπόσοι τι τότε αὐτοὺς
 θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ ²
 πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε καὶ περιεστίζει ἐπὶ τῷ
 γεγεννημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις μεγίστη δὴ. ἅμα
 μὲν γὰρ στερόμενοι καὶ ἰδία ἕκαστος καὶ ἡ πόλις ὀπλιτῶν
 τε πολλῶν καὶ ἱππέων καὶ ἡλικίας οἶαν οὐχ ἑτέραν ἐώρων
 ὑπάρχουσαν ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὄρωντες ἐν
 τοῖς νεωσοίκοις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ οὐδ'
 ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ παρόντι
 σωθῆσθαι, τοὺς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας πολεμίους εὐθὺς
 σφίσις ἐνόμιζον τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλευσεῖσθαι,
 ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς αὐτόθεν
 πολεμίους τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμέ-
 νους κατὰ κράτος ἦδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπικεί-
 σεσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν ἀποστάντας.
 ὁμῶς δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει χοῖραι μὴ ἐνδιδόναι, ³
 ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικὸν ὄθεν ἂν δύνωνται,
 ξύλα ξυμπορισμένους καὶ χρήματα, καὶ τὰ τῶν ξυμμά-
 χων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα τὴν Εὐβοίαν,
 τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσει καὶ
 ἀρχὴν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἐλέσθαι, οἵτινες περὶ
 τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ἢ προβουλεύσουσι. πάντα ⁴
 τε πρὸς τὸ παραχοῖμα περιδεές, ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν,
 ἐτοιμοὶ ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίουν
 ταῦτα, καὶ τὸ θέρος ἔτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ²
 τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνες
 πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν, οἱ μὲν μηδετέρων ὄντες ξύμμαχοι,
 ὡς, ἦν τις καὶ μὴ παρακαλῆ σφῶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι
 τοῦ πολέμου εἶη, ἀλλ' ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους,
 νομίσαντες ἂν ἐπὶ σφῶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτούς, εἰ τὰ
 ἐν τῇ Σικελίᾳ κατώρθωσαν, καὶ ἅμα βραχὺν ἔσεσθαι τὸν
 λοιπὸν πόλεμον, οὗ μετασχεῖν καλὸν εἶναι, οἱ δ' αὖ τῶν
 Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ξυμπροθυμηθέντες ἐπὶ πλεόν ἢ
 πρὶν ἀπαλλάξεσθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπωρίας.
 μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι εἰσιῶμοι ἦσαν καὶ ²
 παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν
 τὰ πράγματα καὶ μηδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς ὡς τό
 γ' ἐπιτὸν θέρος οἰοί τ' ἔσονται περιγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν ³

- Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσι τε τούτοις ἐθάρσει καὶ μάλιστα
 ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει,
 κατ' ἀνάγκην ἤδη τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ
 4 ἦρι ὡς εἰκὸς παρέσεσθαι ἔμελλον. πανταχόθεν τε εὐέλπι-
 δες ὄντες ἀπροφασίστως ἄπτεσθαι διενουῶντο τοῦ πολέ-
 μου, λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε
 τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπὸν οἶος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν
 Ἀθηναίων περιέσθῃ ἂν αὐτούς, εἰ τὸ Σικελικὸν προσέλα-
 βον, καὶ καθελόντες ἐκείνους αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος
 ἤδη ἀσφαλῶς ἠγήσεσθαι.
- 3 Εὐθύς οὖν Ἄγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῷ χειμῶνι
 τούτῳ ὀρηθεὶς στρατῷ τινι ἐκ Λακεδείας τὰ τε τῶν
 ξυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἕς τὸ ναυτικόν, καὶ τραπόμενος
 ἐπὶ τοῦ Μηλιῶς κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν
 ἔχθραν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβῶν χρήματα ἐπρά-
 ξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ ἀκόντων
 τῶν Θεσσαλῶν, ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ
 χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἕς Κόρινθον, ἕς τε
 2 τὴν ξυμμαχίαν ἐπειροῶτο προσάγειν. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας
 ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν
 ἑκατέροις ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα,
 καὶ Κορινθίοις πεντεκαίδεκα, Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληγεῦσι
 καὶ Σικωνίοις δέκα, Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροϊζηνίοις καὶ
 Ἐπιδαυρίοις καὶ Ἐρμιονεῦσι δέκα· τὰ τε ἄλλα παρεσκευ-
 ᾶζοντο ὡς εὐθύς πρὸς τὸ ἔαρ ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.
- 4 Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ διανοήθη-
 σαν, ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ τὴν τε ναυπηγίαν, ξύλα
 ξυμπορισάμενοι, καὶ Σούνιον τειχίσαντες, ὅπως αὐτοῖς
 ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγαῖς νασὶν εἴη τοῦ περίπλου, καὶ
 τό τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες ὃ ἐνφοδομήσαν
 παραπλέοντες ἕς Σικελίαν, καὶ τᾶλλα, εἴ πού τι ἐδόξει
 ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἕς εὐτέλειαν, μάλι-
 στα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν
 ἀποστήσονται.
- 5 Πρασόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄντων οὐδὲν
 ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου,
 πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἄγιν περὶ ἀποστάσεως [ἰῶν Ἀθηναίων]
 ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. ὁ δὲ προσδεξάμενος

τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαιμόνος Ἀλκα-
 μένη τὸν Σθενελαΐδου καὶ Μέλανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν
 Εὐβοίαν· οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τρια-
 κοσίους, καὶ παρεσκέυαζεν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. ἐν τούτῳ ²
 δὲ καὶ Λεσβιοὶ ἦλθον, βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποσιῆναι·
 καὶ ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπείθεται
 Ἄγις ὥστε Εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσβίοις
 παρεσκέυαζε τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένη τε ἀρμοστὴν διδούς,
 ὃς ἐς Εὐβοίαν πλεῖν ἔμελλε, καὶ δέκα μὲν Βοιωτοὶ ναῦς
 ὑπέσχοντο, δέκα δὲ Ἄγις. καὶ ταῦτα ἄνευ τῆς Λακεδαι- ³
 μονίων πόλειος ἐπράσσετο· ὁ γὰρ Ἄγις ὅσον χρόνον ἦν
 περὶ Δεκέλειαν ἔχων τὴν μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν, κύριος
 ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἰ ποί τινα ἐβούλετο στρατιάν, καὶ
 ξυναγείρειν καὶ χρήματα πρᾶσσειν. καὶ πολὺ μᾶλλον
 ὡς εἰπεῖν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι
 ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων· δύναμιν
 γὰρ ἔχων εὐθύς ἐκασταχόσε δεινὸς παρῆν· καὶ ὁ μὲν τοῖς
 Λεσβίοις ἔπρασσε. Χίοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι, ἀποσιῆναι ⁴
 καὶ αὐτοὶ ἐτοιμοὶ ὄντες, πρὸς μὲν Ἄγιν οὐκ ἐτρέποντο,
 ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. καὶ παρὰ Τισσαφέρους, ὃς
 βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρταξέρξου στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω,
 πρεσβευτὴς ἅμα μετ' αὐτῶν παρῆν. ἐπήγετο γὰρ καὶ ὁ ⁵
 Τισσαφέρης τοὺς Πελοποννησίους καὶ ὑπισχεῖτο τροφήν
 παρέξειν. ὑπὸ βασιλείῳ γὰρ νεωστὶ ἐτύγγανε πεπραγμέ-
 νος τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι' Ἀθηναίους
 ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πρᾶσσεσθαι
 ἐπωφείλησε· τοὺς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε κομιεῖ-
 σθαι κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἅμα βασιλεῖ ξυμμά-
 χους Λακεδαιμονίους ποιήσειν, καὶ Ἀμόργην, τὸν Πισ-
 σούθνου υἱὸν νόθον, ἀφρεστῶτα περὶ Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ
 προσέταξε βασιλεύς, ἢ ζῶντα ἄξειν ἢ ἀποκτενεῖν. οἱ μὲν
 οὖν Χίοι καὶ Τισσαφέρης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔπρασσον.
 Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος, Μεγαρεύς, καὶ Τιμαγόρας ⁶
 ὁ Ἀθηναγόρου, Κυζικηνός, φηγάδες τῆς ἑαυτῶν ἀμφοτέροι
 παρὰ Φαρναβάζῳ τῷ Φαρνάκον κατοικοῦντες, ἀφικνοῦνται
 περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα πέμψαντος
 Φαρναβάζου, ὅπως ναῦς κομίσειαν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον,
 καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἅπερ ὁ Τισσαφέρης προουθυμεῖτο,
 τὰς τε ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστήσειε τῶν Ἀθη-
 ναίων διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν

- 2 ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ποιήσειε. πρᾶσσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρους, πολλὴ ἄμιλλα ἐγένετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον, οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιὰν
- 3 πείσουσι πέμπειν. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον. ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδίῳ ἐφορεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὢν, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Λακωνικὸν ἢ οἰκία αὐτῶν [κατὰ τὴν ξενίαν] ἔσχεν. Ἐνδιος
- 4 γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. ὅμως δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατάσκοπον ἐς τὴν Χίον πέμψαντες Φρυῖν, ἄνδρα περιόικον, εἰ αἴ τε νῆες αὐτοῖς εἰσὶν ὅσασπερ ἔλεγον καὶ ἄλλα ἢ πόλις ἰκανή ἐστι πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τοὺς τε Χίους καὶ τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμαχοὺς ἐποιήσαντο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν, ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἐξήκοντα ἀφ' ὧν οἱ Χιοὶ
- 5 ἔλεγον ὑπαρχουσῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα τούτων αὐτοὶ ἔμελλον πέμπειν καὶ Μελαγχρίδαν, ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν. ἔπειτα σεισμοῦ γενομένου ἀντὶ τοῦ Μελαγχρίδου Χαλκιδέα ἐπεμπον καὶ ἀντὶ τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἐνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.
- 7 Ἄμα δὲ τῷ ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐπειγομένων τῶν Χίων ἀποστεῖλαι τὰς ναῦς καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρᾶσσόμενα αἰσθῶνται (πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο), ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἑτέρας θαλάσσης ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἅγις παρεσκευάζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς ἄλλας. ἦσαν δὲ αἱ ξυμπασαι τῶν ξυμμαχικῶν
- 8 νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα. ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἃ ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολὴν, πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενουῶντο ἄλλῳ
- 2 στόλῳ πλεῖν. ὁ δὲ Ἅγις ἐπειδὴ ἐώρα τοὺς Λακεδαιμονίους

ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὠρημένους, οὐδ' αὐτὸς ἄλλο τι
 ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς Κόρινθον οἱ ζύμιαχοι
 ἐβουλεύοντο, καὶ ἔδοξε πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν
 ἄρχοντα ἔχοντας Χαλκιδέα, ὅς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε
 ναῦς παρεσκεύαζεν, ἔπειτα ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένη
 ἄρχοντα, ὄνπερ καὶ Ἄγις διενοεῖτο, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς
 τὸν Ἑλλήσποντον ἀφικέσθαι (προσετέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν
 ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμψίου), διαφέρειν δὲ τὸν Ἰσθμὸν τὰς 3
 ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν,
 ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορημένους μᾶλλον τὸν
 νοῦν ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. καὶ γὰρ τὸν 4
 πλοῦν ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονή-
 σαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν
 αὐτῶν πολὺ πω ἐφαίνετο. ὥς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ
 διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς. οἱ δὲ Κορίνθιοι, 9
 ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν πλοῦν, οὐ προθυμίσθησαν ζυμ-
 πλεῖν πρὶν τὰ Ἰσθμια, ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Ἄγις δὲ
 αὐτοῖς ἐτοῖμος ἦν ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δι' τὰς Ἰσθμιάδας
 σπονδάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. οὐ 2
 ζυγγωροῦντων δὲ τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ διατριβῆς ἐγ-
 γιγνομένης, οἱ Ἀθηναῖοι ἦσθοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον, καὶ
 πέμψαντες ἓνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοζράτη ἐπητιῶντο
 αὐτούς, καὶ ἀρνούμενων τῶν Χίων, τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι
 ζυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ζυμιαχικόν· οἱ δ' ἐπέμψαν
 ἐπίτᾳ. αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποσιολῆς τῶν νεῶν οἱ μὲν 3
 πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, οἱ δὲ ὀλίγοι
 καὶ ξυνειδότες τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοί πω πολέμιον
 ἔχειν, πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννη-
 σίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἦξιν, ὅτι διέτριβον.

Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἰσθμια ἐγίνετο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι 10
 (ἐπηγγέλθησαν γὰρ) ἐθεώρουν ἐς αὐτά, καὶ κατάδηλα
 μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρη-
 σαν, παρεσκευάζοντο εὐθὺς ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ
 νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορηθεῖσαι. οἱ δὲ μετὰ τὴν 2
 ἐορτὴν ἀνήγοντο μιᾶ καὶ εἴκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα
 Ἀλκαμένη ἔχοντες. καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον
 ἴσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες ἐπῆγον ἐς τὸ πέλαγος. ὥς
 δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ἀλλ'
 ἀπετράποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τὰς γὰρ 3
 τῶν Χίων ἐπίτᾳ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ

- πιστὰς ἐνόμιζον, ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες (ἕς) ἐπὶ καὶ τριάκοντα, παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἕς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἔστι δὲ λιμὴν ἐρήμος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας. καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλάσσει μετέωρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ
- 4 ἄλλας ξυναγαγόντες ὀρμίζουσι. καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποβάντων θόρυβός τε ἐγένετο πολὺς καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένη ἀποκτείνουσι· καὶ
- 11 αὐτῶν τινες ἀπέθανον. διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς, ταῖς δὲ λοιπαῖς ἕς τὸ νησιδίον ὀρμίζονται, ἐν ᾧ οὐ πολὺν ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἔπεμπον.
- 2 παρήσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοποννησίοις τῇ ὕστεραίᾳ οἱ τε Κορίνθιοι βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι. καὶ ὀρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπονον οὔσαν ἠπόρουσαν· καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀελκύσαι καὶ τῷ πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἂν τις παρατύχη διαφυγῆ ἐπιτηδεῖα. ἔπεμψε δ' αὐτοῖς καὶ Ἄγις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα Σπαρτιάτην Θέρμωνα.
- 3 τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναί εἰσιν ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ (εἴρητο γάρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένην ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἰπέα πέμψαι), καὶ εὐθύς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ Χαλκιδέα ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐβούλοντο πέμπειν· ἔπειτα ὀρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη, καὶ ἀθυμήσαντες, ὅτι πρῶτον ἀπτόμενοι τοῦ Ἰωνικοῦ πολέμου ἔπταισαν, τὰς ναῦς τὰς ἐκ τῆς ἑαυτῶν οὐκέτι διενοοῦντο πέμπειν, ἀλλὰ καὶ τινὰς
- 12 προανηγμένας μετακαλεῖν. γνούς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὐτίς Ἐνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀποκνῆσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φθήσονται τε πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν ξυμφορὰν Χίους αἰσθῆσθαι, καὶ αὐτὸς ὅτι, ἦν προσβάλλῃ Ἰωνία, ῥαδίως πείσει τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυμίαν· πιστότερος γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι.
- 2 Ἐνδίῳ τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαί τε Ἰωνίαν καὶ βασιλέα ξύμμαχον ποιῆσαι Λακε-

δαιμονίοις, καὶ μὴ Ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος ὢν. καὶ ὁ μὲν ³ πείσας τοὺς τε ἄλλους ἐφόρους καὶ Ἐνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν ἐποιοῦντο.

Ἄνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ αἱ ¹³ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι, καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἦρχεν Ἰπποκλῆς Μενίππου, φυλακὴν ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν Κόρινθον.

Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλείοντες ὅσοις τε ¹⁴ ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι, καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῳ τῆς ἠπείρου καὶ ἀρέντες ἐνταῦθα αὐτούς, αὐτοὶ μὲν προξυγγεγόμενοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων τισὶ καὶ κελυόντων καταπλεῖν μὴ προειπόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι τοῖς Χίοις. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξει· τοῖς δ' ² ὀλίγοις παρεσκεύαστο ὥστε βουλὴν [τε] τυχεῖν ξυλληγομένην, καὶ γενομένων λόγων ἀπὸ τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ὡς ἄλλαι [τε] νῆες πολλαὶ προσπλέουσι καὶ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντων, ἀφίστανται Χιοὶ καὶ αὖθις Ἐρυθραῖοι Ἀθηναίων. καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ ³ Κλαζομενὰς ἀφιστᾶσι. διαβάντες τε εὐθὺς οἱ Κλαζομένιοι ἐς τὴν ἠπείρον τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι, σφίσι αὐτοῖς ἐκ τῆς νησίδος ἐν ἧ οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ οἱ μὲν ἀφρεσιῶτες ἐν τειχισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου. ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς ¹⁵ Χίου ἀφικνεῖται· καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἡσυχάζειν, τὰ τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἄψασθαι, εὐθὺς λύσαντες τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως [καὶ] ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ ἐφορμουσῶν τὰς μὲν ὅτι ἤδη πέμπειν, αἱ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ καταλαβοῦσαι ἀνεκεχωρήκεσαν

(ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρομβιχίδης Διοτίμου), ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπο-
 2 λιπούσας καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τὰς τε τῶν Χίων
 ἑπτὰ ναῦς, αἱ αὐτοῖς ξυνεπολιόρχουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ,
 ἀπαγαγόντες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἤλευθέρωσαν,
 τοὺς δ' ἤλευθέρους κατέδησαν. ἑτέρας δ' ἀντὶ πασῶν
 τῶν ἀπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοπον-
 νησιῶν διὰ τάχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν καὶ ἄλλας
 διενροῦντο τριάκοντα πληροῦν. καὶ πολλὴ ἦν ἡ προθυμία
 καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν
 Χίον.

- 16 Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικνεῖται
 ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σαμίαν μίαν ἔπλευσεν ἐς Τέων
 καὶ ἠσυχάζειν ἤξιον αὐτούς. ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων
 καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ
 ὁ πεζὸς ἅμα ὁ τῶν Κλαζομενίων καὶ Ἐρυθραίων παρήει.
 2 προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης ἐξανήγετο, καὶ μετεω-
 ρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς
 ἀπὸ τῆς Χίου, φρυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου· αἱ δ'
 3 ἐδίωκον. τὸν δὲ πεζὸν οἱ Τήιοι τὸ πρῶτον οὐκ ἐσδεχό-
 μενοι, ὡς ἔφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. καὶ ἐπέσχον
 μὲν οἱ πεζοὶ καὶ Χαλκιδεῖα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες·
 ὡς δὲ ἐχρόνιζε, καθήρουν αὐτοὶ τε τὸ τεῖχος ὃ ἀνφο-
 δόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τηίων πόλεως τὸ πρὸς ἠπειρον,
 ξυγκαθήρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες
 οὐ πολλοί, ὧν ἦρχε Στάγης, ὑπαρχος Τισσαφέρους.
- 17 Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον
 Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς
 ναύτας ὀπλίσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώ-
 σαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν ἔπλευον ἐς
 2 Μίλητον ὡς ἀποστήσοντες. ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης,
 ὧν ἐπιτήδειος τοῖς προεσιῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι
 τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτούς
 καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἑαυτῷ καὶ Χαλκιδεῖ καὶ τῷ ἀποστεί-
 λατι Ἐνδίῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι,
 ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεως καὶ
 3 Χαλκιδέως ἀποστήσας. λαθόντες οὖν τὸ πλεῖστον τοῦ
 πλοῦ καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τὸν τε Στρομβιχίδην καὶ
 τὸν Θρασυκλέα, ὅς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων δώδεκα ναυσὶν
 ἄριτοι παρῶν καὶ ξυνδιώκων, ἀριστιᾶσι τὴν Μίλητον. καὶ

οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδη τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρουν. καὶ ἡ πρὸς βασιλέα 4
 ξυμμαχία Λακεδαιμονίοις ἢ πρώτη Μιλησίων εὐθὺς ἀπο-
 σιάντων διὰ Τισσαφέρους καὶ Χαλκιδέως ἐγένετο ἴδε.

„Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο πρὸς βασιλέα καὶ 18
 Τισσαφέρην Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ὀπόσην
 χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασι-
 λέως εἶχον, βασιλέως ἔστω· καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων
 ὀπόσα Ἀθηναίοις ἐφοῖτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων
 κοινῇ βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὅπως
 μήτε χρήματα λαμβάνωσιν Ἀθηναῖοι μήτε ἄλλο μηδέν.
 καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοινῇ πολεμούν- 2
 των βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι· καὶ
 καταλύσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποι-
 εῖσθαι, ἢν μὴ ἀμφοτέροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμο-
 νίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ 3
 βασιλέως, πολέμοι ἔστων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
 ξυμμάχοις. καὶ ἢν τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ Λακεδαιμο-
 νίων καὶ τῶν ξυμμάχων, πολέμοι ἔστων βασιλεῖ κατὰ
 ταῦτά.“

Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ 19
 Χῖοι εὐθὺς δέκα ἐτέρας πληρώσαντες ναῦς ἐπλευσαν ἐς
 Ἄναια, βουλόμενοι περὶ τε τῶν ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι καὶ
 τὰς πόλεις ἅμα ἀφιστάναί. καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκι- 2
 δέως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν καὶ ὅτι Ἀμόργης
 παρῆσται κατὰ γῆν στρατιᾷ, ἐπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν· καὶ
 καθορῶσιν ἐκκαίδεκα ναῦς, ὡς ὕστερον ἔτι Θρασυκλέους
 Διομέδιον ἔχων ἀπ’ Ἀθηνῶν προσέπλει. καὶ ὡς εἶδον, 3
 ἔφευγον μιᾶ μὲν νηὶ ἐς Ἐρεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς
 Τέω. καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι,
 τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ’ ἄλλαι ἐς τὴν
 Τηίων πόλιν καταφεύγουσι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς 4
 Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χῖοι ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀν-
 αγαγόμενοι καὶ ὁ πεζὸς μετ’ αὐτῶν Λέβεδον ἀπέστησαν
 καὶ αὐθις Ἐράς. καὶ μετὰ τοῦτο ἕκαστοι ἐπ’ οἴζου ἀπ-
 εκομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ εἴκοσι 20
 νῆες τῶν Πελοποννησίων, καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορ-
 μούμεναι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιη-

σάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρειαὶς τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὐθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαιμόνος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ὥπερ ἐγίγνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία.

- 2 Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ καὶ Τισσαφρόνης αὐτὸς στρατιᾷ παραγενόμενος καὶ ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέω τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνεχώρησε. καὶ Διομέδων ἀπελθόντος αὐτοῦ οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀρικόμενος ἐσπείσατο Τηίοις ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐρᾶς καὶ προσβαλὼν, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.
- 21 Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις [ὑπὸ] τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων, οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μὲν τινὰς τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε, τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Ἀθηναίων τε σφίσι αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἤδη ψηφισαμένων, τὰ λοιπὰ διαίχουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλου οὐδενός, οὔτε ἐκδοῦναι οὐδ' ἀγαγέσθαι παρ' ἐκείνων οὐδ' ἐς ἐκείνους οὐδενὶ ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν.
- 22 Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χῖοι, ὥπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας ἄνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοὶ τε τρισκαίδεκα ναυσὶ ἐπὶ τὴν Λέσβον, ὥπερ εἴρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἵεναι καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παρήει ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης· ἤρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Λεινιάδας περί-
 2 οίκος. καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμιναν πρῶτον ἀριστᾶσι, καὶ καταλείπονται τέσσαρες νῆες ἐν αὐτῇ· καὶ
 23 αὐθις αἱ λοιπαὶ Μυτιλήμην ἀριστᾶσιν. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος τέσσαρσι ναυσὶν, ὥπερ ὤρητο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειαῶν ἀρικνεῖται ἐς Χίον. καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἤκοντος αἱ Ἀπικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἤρχε Λέων καὶ Διομέδων· Λέων

γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσεβοήθησεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων. ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὄψε, ² καὶ προσλαβὼν Χίαν ναῦν μίαν, ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ὠφελοίη, εἴ τι δύναίτο. καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Πύρρον, ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὕστεραία ἐς Ἔρεσον· ἐνθα πυνθάνεται ὅτι ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεῖ ἐάλωκεν· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ὡσπερ ἔπλεον, ἀπροσδόκητοι ³ κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν τε Χίων νεῶν ἐκράτησαν καὶ ἀποβάντες τοὺς ἀντιστάνας μάχῃ νικήσαντες τὴν πόλιν ἔσχον. ἃ πυνθανόμενος ὁ Ἀστύοχος τῶν τε Ἐρεσίων ⁴ καὶ τῶν ἐκ τῆς Μηθύμης μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἱ τότε καταλειφθεῖσαι καί, ὡς ἡ Μυτιλήνη ἐάλω, φεύγουσαι περιέτυχον αὐτῷ τρεῖς (μία γὰρ ἐάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων), οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μυτιλήνην ὤρμησεν, ἀλλὰ τὴν Ἔρεσον ἀποστήσας καὶ ὀπλίσας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὀπλίτας πεζῇ παραπέμπει ἐπὶ τὴν Ἄντισσαν καὶ Μήθυμναν ἄρχοντα Ἐτεόνικον προστάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ ναυσὶ καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει, ἐλπίζων τοὺς Μηθυμναίους θαρσύνειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ ⁵ πάντα ἡγαντιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. ἀπεκομίσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις καὶ ὁ [ἀπὸ τῶν νεῶν] πεζός, ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον ἐμέλλησεν ἵναί. καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρειᾷ ξυμμαχίδων Πελοποννησιῶν νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἕξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ τε ἐν τῇ Λέσβῳ πάλιν ⁶ κατεστήσαντο καὶ πλεύσαντες ἕξ αὐτῆς Κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ ἡπίερω Πολίχναν τειχιζομένην ἐλόντες διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Λαργοῦντα ἀπῆλθον. καὶ αὐθις Κλαζομεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς ²⁴ εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι, καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἔστησαν, ὃ οἱ Μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνεῖλον· καὶ Λέων καὶ Διομέδιον ἔχοντες ² τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἐκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσσης καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ

- Ἐρυθραία εἶχον τείχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὀρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δὲ ἐπιβάτας τῶν ὀπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς.
- 3 καὶ ἐν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσκῳ τοὺς προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐν Φάναις αὖθις ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν καὶ τρίτῃ ἐν Λευκιονίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χίοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῆσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθῆ
- 4 οὔσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τότε διεπόρθησαν. Χίοι γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους ὧν ἐγὼ ἠσθόμην ἠὲ δαίμωνησάν τε ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μείζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώ
- 5 τερον. καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον προᾶξαι, πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε κάγαθῶν ξυμμάχων ἔμελλον ξυγκινδυνεύσειν καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἠσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν Σικελικὴν ξυμφορὰν ὡς οὐ πᾶν πονηρὰ σφῶν βεβαίως τὰ πράγματα εἶη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπέοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν οἷς ταῦτα ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυναναιρεθήσεσθαι, τὴν ἁμαρτίαν ξυνέγνωσαν.
- 6 εἰργομένοις δ' οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὐ αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἠσύχασαν, Ἀστυόχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἱ παρῆσαν αὐτῷ, κομίσαντες ἐσκόπουν ὅπως μετριώτατα ἢ ὀμῆρων λήψει ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐπιβουλὴν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπρασσον.
- 25 Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος χίλιοι ὀπλιταὶ Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακοσίους τῶν Ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὤπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ χίλιοι τῶν ξυμμάχων ναυσὶ δυοῖν δεούσαις πενήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὀπλιταγωγοί, Φρυγίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σικρωνίδου στρατηγούντων κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάντες ἐς
- 2 Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. Μιλήσιοι δὲ ἐξελθόντες αὐτοὶ τε, ὀκτακόσιοι ὀπλιταὶ, καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδέως ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ Τισσαφέρους τι [ξενικὸν] ἐπικουρικὸν καὶ αὐτὸς Τισσαφέρους παρῶν καὶ ἡ ἵππος

αὐτοῦ ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις.
 καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρει προεξάξαντες ³
 καὶ καταφρονήσαντες, ὡς ἐπὶ Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους
 ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων καὶ
 διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων ἀνδρῶν.
 Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε Πελοποννησίους πρώτους νικήσαντες ⁴
 καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον ὡσάμενοι, τοῖς
 Μιλησίοις οὐ ξυμμιζαντες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς τῶν Ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν, ὡς ἐώρων
 τὸ ἄλλο σφῶν ἡσώμενον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν
 Μιλησίων κρατοῦντες ἤδη τὰ ὄπλα τίθενται. καὶ ξυνέβη ⁵
 ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τοὺς Ἴωνας ἀμφοτέρωθεν τῶν Λωριῶν
 κρατῆσαι· τοὺς τε γὰρ κατὰ σφῶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐνίκων καὶ τοὺς Ἀργεῖους οἱ Μιλήσιοι. στήσαντες
 δὲ τροπαῖον τὸν περιτειχισμὸν ἰσθμῶδους ὄντος τοῦ
 χωρίου οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ προσ-
 αγάγοιντο Μίλητον, ῥαδίως ἂν σφίσι καὶ τὰλλα προσ-
 χωρῆσαι. ἐν τούτῳ δὲ περὶ δείλην ἤδη ὄψιαν ἀγγέλλεται ²⁶
 αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελοποννήσου πέντε καὶ
 πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. τῶν τε γὰρ Σικελιω-
 τῶν, Ἐρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος
 ξυνεπιλαβέσθαι καὶ τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως,
 εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἤλθον καὶ Σελινούντια δύο, αἵ
 τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἐτοῖμαι ἤδη
 οὔσαι· καὶ θηριμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφότεραι
 ὡς Ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι, κα-
 τέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον.
 ἔπειτα ἐξεῖθεν αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Ἀθηναίους ²
 ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρότερον πλεύσαντες ἐβούλοντο
 εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου ³
 ὑπὸ ἐς Τειχιούσσαν τῆς Μιλησίας, οἷπερ τοῦ κόλπου
 πλεύσαντες ἠῴλισαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης·
 παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυνεμάχετο τοῖς Μιλησίοις
 καὶ Τισσαφέρνει, καὶ αὐτοῖς παρήνει, εἰ μὴ βούλονται
 τὰ τε ἐν Ἴωνία καὶ τὰ ξύμπαντα πράγματα διολέσαι, ὡς
 τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιδεῖν ἀποτειχισθεῖ-
 σαν. καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἔφ' ἔμελλον βοηθήσειν· Φρόνιχος ²⁷
 δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπύ-
 θετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων
 ὑπομείναντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὐτ' αὐτὸς ποιήσειν

τοῦτο οὐτ' ἐκείνοις οὐδ' ἄλλω οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέ-
 2 ψειν. ὅπου γὰρ [ἔξῃστιν] ἐν ὑστέρῳ, σαφῶς εἰδόμενος
 πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσας πρὸς αὐτὰς ταῖς
 σφραγείσιν, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις
 ἔσται ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχυρῷ ὀνειδίει εἶξας
 3 ἀλόγως διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχυρὸν εἶναι Ἀθηναίους
 ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὄπου οὖν
 τρόπου αἰσχυρὸν ξυμβῆσεσθαι ἢ ἡσσηθῶσι· καὶ τὴν πόλιν
 οὐ μόνον τῷ αἰσχυρῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περι-
 πίπτειν· ἢ μόλις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέ-
 χεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἔκουσίαν, ἢ πάν-
 γε ἀνάγκη, προτέρα ποι ἐπιχειρεῖν, (ἢ) που δὴ μὴ βιαζο-
 4 μένη γε πρὸς ἀνθυμίας κινδύνους ἵεναι. ὡς τάχιστα
 δὲ ἐκέλευε τοὺς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν
 καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας
 εἰλήφασιν καταλιπόντας, ὅπως κοῦφαι ὥσιν αἱ νῆες, ἀπο-
 πλεῖν ἐς Σάμον, ἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς
 5 ναῦς τοὺς ἐπίπλους, ἢ που καιρὸς ἦ, ποιεῖσθαι. ὡς δὲ
 ἔπεισε, καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα
 μᾶλλον ἢ ὑστερον, οὐκ ἐς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα
 6 ἄλλα Φρόνιχος κατέστη, οὐκ ἀξύνετος εἶναι. καὶ οἱ μὲν
 Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ
 νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ
 τάχος καὶ πρὸς ὄργην τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς
 28 Σάμου ἐπ' οἴκον. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἔῳ ἐκ τῆς
 Τειχιούσσης ἄραντες ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν
 μίαν τῇ ὑστεραία καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς
 μετὰ Χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθεῖσας ἐβούλοντο
 2 καὶ ὡς ἦλθον, Τισσαφέρους τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει
 αὐτοὺς ἐπὶ Ἰασον, ἐν ἣ Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε,
 πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι καὶ οὐ
 προσδεχομένων ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι αἰροῦσι·
 3 καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακόσιοι ἐπηνέθησαν. καὶ
 τὸν τε Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες [Πισσοῦθου νόθον υἱόν,
 ἀφροσιῶτα δὲ βασιλέως] παραδιδόασιν οἱ Πελοποννήσιοι
 Τισσαφέρει ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ, ὥσπερ
 αὐτῷ προσέταξε, καὶ τὴν Ἰασον διεπόρθησαν καὶ χρήματα
 4 πάντων πολλὰ ἢ στρατιὰ ἔλαβε· παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ
 χωρίον. τοὺς τ' ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ

σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλεῖστοι ἐκ Πελοποννήσου· τό τε πόλισμα Τισσαφέρνει παραδόντες καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκαστον στατήρα δαρεικὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν, ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ⁵ ἄρχοντα Λακεδαιμονίων πεμψάντων ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοὶ Φίλιππον καθιστῶσι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἴασον κατ- ²⁹ εστῆσατο ὁ Τισσαφέρνης [ἐς] φυλακὴν, παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὡσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἐκάστω πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκε, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριώβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρῃται· ἦν δὲ κελεύη, δώσειν ἔφη ἐντελῆ τὴν δραχμὴν. Ἐρμοκράτους δὲ ἀντειπόντος ² τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ (ὁ γὰρ Θηριμένης οὐ ναύαρχος ὦν, ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς ξυμπλέων, μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ), ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλεόν ἀνδρὶ ἐκάστω ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν. ἐς γὰρ πέντε ναῦς καὶ πενήκοντα τριάκοντα τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίοις ³⁰ προσαρτιζόμενοι γὰρ ἦσαν καὶ οἴκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγοὶ Χαριμῖνος καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκλήμων, καὶ τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο διακληρωσάμενοι ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. καὶ ἐποίησαν οὕτως· Στρομβι- ² χίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐκλήμων τριάκοντα ναῦς ἔχοντες καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὀπλιτῶν μέρος ἄγοντες ἐν ναυσὶν ὀπλιταγωγοῖς ἐπὶ Χίον λαχόντες ἐπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες τέσσαρσι καὶ ἐβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν, καὶ ἐπίπλους τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

Ὁ δ' Ἀστυόχος ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προ- ³¹ δοσίαν τοὺς διμήρους καταλεγόμενος, τούτου μὲν ἐπέσχεν, ἐπειδὴ ἦσθειο τὰς τε μετὰ Θηριμένους ναῦς ἡκούσας καὶ

τὰ περὶ τὴν ξυμμαχίαν βελτίω ὄντα, λαβὼν δὲ ναῦς τὰς
 2 τε Πελοποννησίων δέκα καὶ Χίας δέκα ἀνάγεται, καὶ
 προσβαλὼν Πτελεῶ καὶ οὐχ ἔλὼν παρέπλευσεν ἐπὶ Κλα-
 ζομενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων φρονοῦν-
 3 τας ἀνοικίξασθαι ἐς τὸν Λαφροῦντα καὶ προσχωρεῖν
 σφίσι· ξυνεκέλευε δὲ καὶ Ταμῶς Ἰωνίας ὑπαρχος ὢν. ὡς
 δ' οὐκ ἐσῆκουον, προσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὔση
 ἀτειχίστῳ καὶ οὐ δυνάμενος ἐλεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ
 μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι
 νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους
 4 Μαραθοῦσσαν καὶ Πήλην καὶ Δρυμοῦσσαν. καὶ ὅσα ὑπ-
 ἐξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμείναντες
 διὰ τοὺς ἀνέμους ὁπῶ τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνήλωσαν,
 τὰ δὲ ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην
 32 ὡς Ἀστύοχον. ὄντος δ' αὐτοῦ ἑνταῦθα Λεσβίων ἀφικνοῦν-
 ται πρέσβεις βουλόμενοι αὐτοῖς ἀποσιῆσαι· καὶ αὐτὸν μὲν
 πείθουσιν, ὡς δ' οἱ τε Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι
 ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει
 ἐπὶ τῆς Χίου. καὶ χειμασθεισῶν τῶν νεῶν ὕστερον
 2 ἀφικνοῦνται ἄλλαι ἄλλοθεν ἐς τὴν Χίον. καὶ μετὰ τοῦτο
 Πεδάριτος, τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος
 ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιουῖται αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς
 Χίον· ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται
 ὑπὸ Χαλκιδέως ἐς πεντακοσίους ζὺν ὅπλοις καταλειφθέν-
 3 τες. ἐπαγγελλομένων δέ τινων Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν,
 προσφέρει τῷ τε Πεδάριτῳ καὶ τοῖς Χίοις ὁ Ἀστύοχος
 τὸν λόγον ὡς χρῆ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν ἀποσιῆσαι
 τὴν Λέσβον· ἣ γὰρ ξυμμάχους πλείους σφᾶς ἔξειν ἢ
 τοὺς Ἀθηναίους, ἣν τι σφάλλονται, κακώσειν. οἱ δ' οὐκ
 ἐσῆκουον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ
 33 προῆσειν. κάκεινος λαβὼν τὰς τε τῶν Κορινθίων πέντε
 καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἐρμιονίδα καὶ ἄς αὐτὸς
 Λακωνικὰς ἔχων ἦλθεν, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν
 ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις ἢ μὴν μὴ ἐπι-
 2 βοηθήσειν, ἣν τι δέονται. καὶ προσβαλὼν Κωρύκῳ τῆς
 Ἐρυθραίας ἐνηλύσατο. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι
 ἐπὶ τὴν Χίον πλείοντες τῇ στρατιᾷ καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ
 3 ἑλελήθεσαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δὲ παρὰ Πεδάριτου ὑπὸ
 νύκτα ἐπιστολῆς ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμάλωτοι ἐκ

Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἤκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστυόχος εὐθὺς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν, καὶ παρὰ τοσοῦτον ἐγένετο αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτὸν καὶ 4 ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναί, ὡς ἠῆρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν, ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δὲ ἐς τὴν Μίλητον ἐχομίσθη, ὡσπερ διανοεῖτο.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν 34 ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ' Ἀργῖνον ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραῖς, καὶ ὡσπερ εἶχον ἰδόντες ἐδίωκον· καὶ χειμῶν τε μέγας ἐπιγίγνεται καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὀρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἀλίσκονται οἱ δ' ἀποθνήσκουσιν, αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον. ἔντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμὸν.

Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἴππο- 35 κράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσὶν, ὧν ἦρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μιᾶ δὲ Λακωνικῇ, μιᾶ δὲ Συρακοσίᾳ, καταπλεῖ ἐς Κνίδον· ἢ δ' ἀφειστήκει ἤδη ὑπὸ Τισσαφέρους. καὶ αὐτοὺς οἱ 2 ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἦσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὐσαὶ τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὀκτάδας προσβαλλούσας ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προύχουσα, Ἀπόλ- 3 λωνος ἱερὸν. πυθόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπίῳ φρουρούσας ἕξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἕξ αὐτῶν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὐσῇ, ὀλίγου εἶλον. τῇ δ' ὕστεραία 4 αὐθις προσέβαλλον, καὶ ὡς ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεσελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων οὐκέθ' ὁμοίως ἐβλαπτον, ἀπελθόντες καὶ δηλώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

Ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχου ἤκουτος ἐς τὴν 36

- Μίλητιον ἐπὶ τὸ ναυτικόν, οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις, οἳ τε Μιλήσιοι
- ² προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρνη ἐδόκουν ὅμως τοῖς Πελοποννησίοις αἱ πρῶται ξυνθήκαι, αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενόμεναι, ἐνδεεῖς εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον, καὶ ἄλλας ἔτι Θηριμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἶδε.
- 37 „Ξυνθήκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα Λαρεῖον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ
- ² Τισσαφέρνη, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κατὰ τάδε. ὀπόση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσὶ Λαρεῖον ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Λαρεῖον βασιλέα μηδὲ ὧν βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς
- ³ ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενί. ἦν δέ τι δέονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως, ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πεί-
- ⁴ θωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιούσι καλῶς ἔχειν. τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἦν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. ὀπόση δ' ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρῃ τῇ βασιλέως ἢ μεταπεμψαμένον βασιλέως, τὴν δαπάνην
- ⁵ βασιλέα παρέχειν. ἦν δέ τις τῶν πόλεων ὀπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἢ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἦν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρῃ ἢ ὄσης βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλύτω καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν.“
- 38 Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηριμένης μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κέλητι ἀφανίζεται·
- ² οἱ δ' ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναῖοι ἤδη διαβεβηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατοῦντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Δελφίνιον ἐτειχίζον, χωρίον ἄλλως τε ἐκ γῆς καρτερόν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀ-
- ³ ἔχον. οἱ δὲ Χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι,

καὶ ἄλλως ἐν σφίσι αὐτοῖς οὐδὲ πᾶν εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδέως τοῦ Ἴωνος ἤδη ὑπὸ Πεδάριτου ἐπ' ἀπτικισμῶ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγους κατεχομένης ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἠσύχαζον, καὶ οὐτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὔτε οἱ μετὰ Πεδάριτου ἐπίκουροι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφαίνοντο. ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἔπειπον, κελεύοντες σφίσι τὸν ⁴ Ἀστύοχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσῆκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. καὶ ⁵ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθειστήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἠσύχαζον.

Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ ³⁹ Φαρναβάζῳ [ὑπὸ] Καλλιγείτου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρᾶσσόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἰωνίας περὶ ἠλίου τροπᾶς, καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. ξυνέπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ² καὶ ἔνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ξυμβούλους Ἀστυόχῳ, ὧν εἷς ἦν Αἰχᾶς ὁ Ἀρκεσιλάου. καὶ εἶρητο αὐτοῖς ἐς Μίλητον ἀφικομένους τῶν τε ἄλλων ξυνεπιμέλεσθαι ἢ μέλλει ἄριστα ἔξειν, καὶ τὰς ναῦς ταύτας ἢ αὐτὰς ἢ πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὡς Φαρνάβαζον, ἢ δοκῆ, ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ραμφίου, ὃς ξυνέπλει, ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστυόχον, ἢ δοκῆ τοῖς ἔνδεκα ἀνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντισθένη δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδάριτου ἐπιστολάς ὑπώπτενον αὐτόν. πλέουσαι οὖν αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγαι Μίλῳ προσ- ³ ἔβαλον, καὶ περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακάουσι. μετὰ δὲ τοῦτο δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσωσι τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας κατῆραν. ἐντεῦθεν δὴ, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγε- ⁴ λίαν ἔπειπον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Μιλήτῳ ναῦς τοῦ ξυμπαρομοισθῆναι. οἱ δὲ Χῖοι καὶ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν ⁴⁰ χρόνον οὐδὲν ἦσσαν, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστυόχον πέμποντες ἀγγέλους ἠξίουσιν σφίσι πολιορκουμένοις βοη-

1 ἤσθαι ἀπάσαις ταῖς ναυσὶ καὶ μὴ περιδεῖν τὴν μεγίστην
 τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλειον ἔκ τε θαλάσσης εἰργο-
 2 μένην καὶ κατὰ γῆν ληστείας πορθουμένην. οἱ γὰρ οἰκείται
 τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μιᾶ γε πόλει πλὴν Λακε-
 δαιμονίων πλεῖστοι γενόμενοι καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος
 χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ στρατιὰ
 τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχους ἰδρῦσθαι,
 εὐθὺς αὐτομολίᾳ τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ
 τὰ πλεῖστα κακὰ ἐπιστάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν.
 3 ἔφρασαν οὖν χρῆναι οἱ Χῖοι, ἕως ἔτι ἐλπίς καὶ δυνατὸν
 κωλύσαι, τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος,
 καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπερι-
 βαλλομένου, βοηθῆσαι σφίσιν. ὁ δὲ Ἀστυόχος καίπερ οὐ
 διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς εἴωρα καὶ τοὺς
 41 ξυμμάχους προθύμους ὄντας, ὠρίμητο ἐς τὸ βοηθεῖν. ἐν
 τούτῳ δὲ ἐκ τῆς Καῦνον παραγίγνεται ἀγγελία ὅτι αἱ
 ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμβουλοι
 πάρρισι· καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι τᾶλλα πρὸς τὸ
 ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον, τσοαύτας ξυμ-
 παρακομίσει καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἳ ἤγον κατάσκοποι
 αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι, εὐθὺς ἀφείς τὸ ἐς τὴν
 2 Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον. καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν
 τῷ παράπλῳ ἀποβάς τὴν τε πόλιν ἀτειχιστον οὔσαν καὶ
 ὑπὸ σεισμοῦ, ὃς αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὦν μεμνήμεθα
 γενόμενος, ξυμπεπτωκυῖαν ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἐς
 τὰ ὄρη πεφευγόντων, καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν
 3 ἐποιεῖτο, πλὴν τῶν ἑλευθέρων· τούτους δὲ ἠφίει. ἐκ δὲ
 τῆς Κῶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Κνίδον νυκτὸς ἀναγκάζεται
 ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων μὴ ἐκβιβάσαι τοὺς ναύ-
 τας, ἀλλ' ὡσπερ εἶχε πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων
 ναῦς εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος, εἷς τῶν ἐκ Σάμου στρα-
 τηῶν, ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς
 Πελοποννήσου προσπλευούσας, ἐφ' ἧσπερ καὶ ὁ Ἀστυόχος
 4 παρέπλει. ἐπύθοντο δὲ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου
 τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν
 Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ρόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν·
 42 ἤδη γὰρ ἤσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καῦνῳ οὔσας αὐτάς. ἐπέπλει
 οὖν ὡσπερ εἶχε πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστυόχος πρὶν ἐκ-
 πυστος γενέσθαι, εἴ πως περιλάβοι που μετεώρους τὰς
 ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα

ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ ταραχῇν παρ-
 ἔσχεν. καὶ ἅμα τῇ ἔρ, διεσπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ 2
 τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις, τοῦ εὐνούμου
 κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανωμένου,
 ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαριῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσί, νομίσαντες ὅσπερ ἐφύλασ-
 σον ναῦς τὰς ἀπὸ τῆς Καύνου ταύτας εἶναι. καὶ προσπε- 3
 σόντες εὐθύς κατέδυσάν τε τροεῖς καὶ κατετραυμάτισαν
 ἄλλας, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὗ ἐπεφάνησαν
 αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ πανταχόθεν
 ἀπεκλήοντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν καταστάντες ἐξ μὲν 4
 ναῦς ἀπολλύασι, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν
 Τευτλοῦσσαν νῆσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἀλικαρνασσόν. μετὰ 5
 δὲ τοῦτο οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες καὶ
 ξυμμιγισῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἐπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν
 αὐτοῖς, ξυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ
 στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο. οἱ δὲ 43
 Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσί πάσαις, ὡς ἦσθοντο
 τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην καὶ ἐπὶ μὲν
 τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὀρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ'
 ἐκεῖνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκευὴ τῶν νεῶν καὶ
 Λωρούμοις τοῖς ἐν τῇ ἡπίερω προσβαλόντες, ἀπέπλευσαν
 ἐς τὴν Σάμον.

Ἄπασαι δ' ἤδη οὔσαι ἅμα ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελο- 2
 πονησίων νῆες ἐπεσκευάζοντό τε εἴ τι ἔδει, καὶ πρὸς τὸν
 Τισσαφέρην (παρεγένειο γάρ) λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἔνδεκα
 ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τε τῶν ἤδη πεπραγμένων,
 εἴ τι μὴ ἴρρασκον αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου,
 ὅτι τῷ τρόπῳ ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολε-
 μίσηται. μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσχόπει τὰ ποιοῦμενα, 3
 καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Χαλκιδέως οὔτε
 τὰς Θηριμένων, ἔφη καλῶς ξυγγεῖσθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι
 εἰ χώρας ὅσης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἤρξαν πρότερον,
 ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γάρ καὶ νῆσους
 ἀπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκροὺς καὶ
 τὰ μέχρι Βοιωτῶν· καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν Μηδικὴν ἀρχὴν
 τοῖς Ἕλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους περιθεῖναι. ἑτέρας οὖν 4
 ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, ἢ ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι,
 οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖσθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν
 δὲ ὁ μὲν Τισσαφέρην ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὄργης

- 44 καὶ ἄπρακτος. οἱ δ' ἐς τὴν Ῥόδον, ἐπικηρυκεομένων ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν, τὴν γνώμην εἶχον πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυρατῶν πλήθει καὶ πεζῶ προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἔσεσθαι, Τισσαφέρην
- 2 μὴ αἰτοῦντες χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. πλεύσαντες οὖν εὐθύς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου, καὶ προσβαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρῶτον ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἑνενήκοντα, ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφρευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τοῖν δυοῖν πολέοιν, Λίνδου καὶ Ἰηλυσοῦ, Ῥοδίους ἔπεισαν ἀποσιτῆναι Ἀθηναίων. καὶ
- 3 προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίοις. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι, ὑστερήσαντες δὲ οὐ πολλῶ τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον, ὑστερον δὲ ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῷ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς
- 4 ἐπίπλους ποιοῦμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα οἱ Πελοποννήσιοι παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα ἀνεῖκύναντες τὰς ναῦς.
- 45 Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσειο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλῆτι μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὑποπτος ὢν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστυόχον ἐκ Λακεδαιμόνος ὥστ' ἀποκτεῖναι (ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἄγιδι ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαίνετο), πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ Τισσαφέρην, ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα
- 2 τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα, καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος τὴν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντιδραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι, λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρην πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον ** τοῖς ἑαυτῶν διδόασιν, οὐ τοσοῦτον πενία ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ σώματα χεῖρῳ ἔχωσι δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα ἀρ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ τὰς ναῦς

ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες ἐς ὀμηρεῖαν τὸν προσ-
 οφειλόμενον μισθόν· καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς ³
 στρατηγούς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν [ὥστε] δόντα χρήματα
 αὐτὸν πείσαι ὥστε ξυγκωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ ** πλὴν
 τῶν Συρακοσίων· τούτων δὲ Ἐρμοκράτης [τε] στρατηγός
 ὢν ἠγαντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ παντός ξυμμαχικοῦ. τὰς ⁴
 τε πόλεις δεομένας χρημάτων ἀπήλασεν, αὐτὸς ἀντιλέγων
 ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρους ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν,
 πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρία δὲ ὅμως
 σφζόμενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι
 ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἑλευθερίας κινδυνεύειν· τὰς δ' ⁵
 ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἱ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἢ
 ἀποστῆναι ἀνήλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν τσοαῦτα καὶ ἔτι πλείω
 ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐφελήσουσιν ἐσφέρειν. τὸν τε Τισσα- ⁶
 φέρην ἀπέφαινε νῦν μὲν, τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα,
 εἰκότως φειδόμενον, ἦν δὲ ποτε τροφή καταβῆ παρὰ
 βασιλέως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς
 πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν. παρήγει δὲ καὶ τῷ Τισσα- ⁴⁶
 φέρην μὴ ἄγαν ἐπείγεσθαι διαλύσαι τὸν πόλεμον, μηδὲ
 βουληθῆναι κομίσαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας ἄσπερ παρ-
 εσκευάζετο ἢ Ἑλλησι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα τοῖς
 αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι,
 ἔχειν δ' ἀμφοτέρους ἔαν δίχα τὴν ἀρχὴν καὶ βασιλεῖ ἐξείναι
 ἀεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτῷ λυπηροὺς τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν. γενο- ²
 μένης δ' ἂν καθ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς,
 ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκαθαιρήσει, ἦν
 μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλη δαπάνη καὶ κινδύνῳ ἀναστάς
 ποτε διαγωνίσασθαι. εὐτελέστερα δὲ τὰδ' εἶναι, βραχεῖ
 μορίῳ τῆς δαπάνης καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας
 αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς Ἑλληνας κατατρῖψαι. ἐπιτη- ³
 δειοτέρους τε ἔφη τοὺς Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ
 τῆς ἀρχῆς· ἦσσαν γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον
 τε ξυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν. τοὺς
 μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θα-
 λάσσης μέρος καὶ ἐκείνῳ ὅσοι ἐν τῇ βασιλείῳ Ἑλληνες
 οἰκοῦσι, τοὺς δὲ τούναντίον ἑλευθερώσοντας ἔχειν. καὶ
 οὐκ εἰκόσ εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν [τῶν
 Ἑλλήνων] ἑλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἑλληνας, ἀπὸ δ' ἐκείνων
 [τῶν βαρβάρων], ἦν μὴ ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ
 ἑλευθερώσαι. τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρους, ⁴

- καὶ ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔπειτ'
 5 ἤδη τοὺς Πελοποννησίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ
 διανοεῖτο τὸ πλεόν οὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ
 τῶν ποιουμένων ἦν εἰκάσαι. τῷ γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα,
 ὡς εὖ περὶ τούτων παραινοῦντι, προσθεῖς ἑαυτὸν ἐς
 πίστιν τὴν τε τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις
 καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἶα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας φάσων
 ναῦς ἤξειν καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι ἔφθειρε τὰ
 πράγματα καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτικοῦ αὐτῶν ἀφείλετο
 γενομένην καὶ πάνυ ἰσχυράν, τὰ τε ἄλλα καταφανεστερον
 ἢ ὥστε λαθάνειν οὐ προθύμως ξυνεπολέμει.
- 47 Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει καὶ
 [τῷ] βασιλεῖ, ὧν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομιζῶν
 παρήγει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα
 ἐπιθεραπεύων, εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, ὅτι ἔσται
 ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πείσαι δ' ἂν ἐνόμιζε
 2 μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου, εἰ Τισσαφέρνης φαινοίτο αὐτῷ
 ἐπιτήδειος ὧν· ὅπερ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἦσθοντο
 αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων
 στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους
 ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥστε μνησθῆναι
 περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ'
 ὀλιγαρχία βούλεται καὶ οὐ πονηρία [οὐδὲ δημοκρατία] τῇ
 ἑαυτὸν ἐκβαλούσῃ κατελθὼν καὶ παρασχὼν Τισσαφέρνῃ
 φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν, τὸ δὲ πλεόν καὶ ἀπὸ σφῶν
 αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τρίηραρχοὶ τε τῶν Ἀθηναίων καὶ
 δυνατώτατοι ὤρμητο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.
- 48 καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦτο, καὶ ἐς
 τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὕστερον ἦλθε. τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ
 διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου ἐς λόγους ἦλθον, καὶ ὑπο-
 τείνοντος αὐτοῦ Τισσαφέρνῃ μὲν προῦτον, ἔπειτα δὲ καὶ
 βασιλέα φίλον ποιήσῃν, εἰ μὴ δημοκρατοῖντο (οὕτω γὰρ
 ἂν πιστεῦσαι μᾶλλον βασιλέα), πολλὰς ἐλπίδας εἶχον
 αὐτοῖς ὅτι ἑαυτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν πολιτῶν τὰ πράγματα,
 οὔτερ καὶ ταλαιπωροῦνται μάλιστα, ἐς αὐτοὺς περιποιή-
 2 σῃν καὶ τῶν πολεμίων ἐπιζατήσῃν. ἐς τε τὴν Σάμον
 ἐλθόντες ξυνίστασάν τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδείους
 ἐς ξυνομοσίαν καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς φανερωῶς ἔλεγον ὅτι
 βασιλεὺς σφίσι φίλος ἔσοιτο καὶ χρήματα παρέξει Ἀλκι-
 3 βιάδου τε κατελθόντος καὶ μὴ δημοκρατουμένων. καὶ ὁ

μὲν ὄχλος, εἰ καὶ τι παραντίκα ἤχθετο τοῖς πρασσομένοις,
 διὰ τὸ εὐπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ παρὰ βασιλέως μισθοῦ
 ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ξυριστάντες τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐπειδὴ τῷ
 πλήθει ἐκοίνωσαν, αὐτοὶς κὰν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῦ
 ἐταιρικοῦ τῷ πλέονι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν.
 καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαινετο εὐπορα καὶ πιστά, Φρονίχῳ ⁴
 δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν, ἀλλ' ὃ τε Ἀλκιβιάδης,
 ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας
 δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτι
 τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν μεταστήσας
 ὑπὸ τῶν ἐταίρων παρακληθεῖς κάτεισι, σφίσι δὲ περι-
 οπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στασιάσωσι· [τῷ]
 βασιλεῖ τε οὐκ εὐπορον εἶναι, καὶ Πελοποννησίων ἤδη
 ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσῃ ὄντων καὶ πόλεις ἐχόντων ἐν τῇ
 αὐτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθηναίους προσθήμενον,
 οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν, ἐξὸν Πελοποννησίους,
 ὑφ' ὧν κακὸν οὐδὲν πω πέπονθε, φίλους ποιήσασθαι.
 τὰς τε ξυμμαχίδας πόλεις, αἷς ὑποσχέσεσθαι δὴ σφᾶς ⁵
 ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατήσονται, εὖ
 εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφίσιν οὐδ' αἱ ἀφεστηκυῖαι
 προσχωρήσονται οὐδ' αἱ ὑπάρχουσαι βεβαιότεραι ἔσονται·
 οὐ γὰρ βουλήσεσθαι αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρα-
 τίας δουλεύειν μᾶλλον ἢ μεθ' ὁποτέρου ἂν τύχῃσι τούτων
 ἔλευθέρους εἶναι· τοὺς τε καλοὺς κάγαθούς ὀνομαζομένους ⁶
 οὐκ ἐλάσσω αὐτοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρέξειν
 τοῦ δήμου, ποριστὰς ὄντας καὶ ἐσηγητὰς τῶν κακῶν τῷ
 δήμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφελεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν
 ἐπ' ἐκείνοις εἶναι καὶ ἀκριτοὶ ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνή-
 σκειν, τὸν δὲ δῆμον σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ ἐκείνων
 σωφρονηστέην. καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐπιστα- ⁷
 μένας τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι ὅτι οὕτω νομί-
 ζουσιν. οὐκ οὐκ ἐναντῷ γε τῶν ἀπὸ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐν τῷ
 παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν. οἱ δὲ ξυλλεγόντες ⁴⁹
 τῶν ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ, ὡσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει,
 τὰ τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις
 Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως
 περὶ τε τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς
 τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλον
 τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν. γνοὺς δὲ ὁ Φρόνιχος ὅτι ⁵⁰
 ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι

Ἀθηναῖοι ἐνδέχονται αὐτήν, δείσας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν
 τῶν ὑφ' αὐτοῦ λεχθέντων μὴ, ἣν κατέλθῃ, ὡς κωλυτὴν
 2 ὄντα κακῶς δρᾶ, τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε τι. πέμπει ὡς
 τὸν Ἀστύοχον, τὸν Λακεδαιμονίων ναύαρχον ἔτι ὄντα τότε
 περὶ τὴν Μίλητον, κρύφρα ἐπιστείλας ὅτι Ἀλκιβιάδης
 αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει Τισσαφέρην Ἀθηναίοις φίλον
 ποιῶν, καὶ τᾶλλα σαφῶς ἐγγράψας· ξυγγνώμην δὲ εἶναι
 3 ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως
 ἄξιμόφρου κακόν τι βουλευεῖν. ὁ δὲ Ἀστύοχος τὸν μὲν
 Ἀλκιβιάδην, ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἴοντα,
 οὐδὲ διανοεῖτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς
 Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρην ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ
 ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίνεταί αὐτὸς μηνυτής,
 προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίους κέρδεσι Τισσαφέρνει
 ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι·
 4 διόπερ καὶ [περὶ] τῆς μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης
 μαλακωτέριω ἀνθήπτετο. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εὐθὺς πέμπει
 κατὰ Φρυνίχου γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν
 τέλει ὄντας οἷα δέδρακε, καὶ ἀξιῶν αὐτὸν ἀποθνήσκειν.
 5 Θορυβούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος καὶ πάντῃ ἐν τῷ μεγίστῳ
 κινδύνῳ ὣν διὰ τὸ μήνυμα ἀποστέλλει αὐθις πρὸς τὸν
 Ἀστύοχον, τὰ τε πρότερα μεμρόμενος ὅτι οὐ καλῶς
 ἐκρύφθη, καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα τὸ τῶν Ἀθηναίων
 ἐτοιμὸς εἴη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖραι,
 γράψας κατ' ἕκαστα, ἀτειχίστου οὔσης Σάμου, ὧ ἂν τρόπῳ
 αὐτὰ πράξειε, καὶ ὅτι ἀνεπίφθονόν οἱ ἦδη εἴη περὶ τῆς
 ψυχῆς δι' ἐκείνους κινδυνεύοντι καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν
 δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων αὐτὸν διαφθαρεῖναι.
 51 ὁ δὲ Ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ. καὶ ὡς
 προήσθετο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος ἀδικοῦντα καὶ ὅσον οὐ
 παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολήν,
 αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίνεταί
 ὡς οἱ πολέμοι μέλλουσιν, ἀτειχίστου οὔσης τῆς Σάμου
 καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασιῶν ἔνδον ὄρμουσιῶν, ἐπιθήσε-
 σθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη,
 καὶ χρῆναι τειχίζεσθαι τε Σάμον ὡς τάχιστα καὶ τᾶλλα
 ἐν φυλακῇ ἔχειν. ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν αὐτὸς
 2 πράσσειν ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμόν τε παρεσκευά-
 ζοντο καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου, καὶ ὡς μέλλουσα, Σάμος
 θᾶσσον ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ

οὐ πολὺ ὕστερον ἦγον ὅτι προδίδοται τε τὸ στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι. δόξας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ ³ τῶν πολεμίων προειδὼς τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνειδότει καὶ ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἐβλαψεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ξυνημαρτύρησε μᾶλλον ταῦτ᾽ ἐσαγγείλας.

Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρην παρεσκευάζε ⁵² καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρήσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ δύναϊτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν θηριμένους σπονδῶν ἦσθετο τῶν Πελοποννησίων (ἤδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο), ἐν ἧ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἔλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπάσας τὰς πόλεις ἐπηλήθευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκείσθαι κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων, ὧν ποτε καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἦρχον. καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρην θεραπεύων προσέκειτο.

Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις [τῶν Ἀθηναίων] ⁵³ ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένοις βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβωόντων ὡς δεινὸν εἶη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν, δι' ἅπερ ἔφυγε, μαρτυρομένων καὶ ἐπιθειαζόντων μὴ κατάγειν, ὁ Πεισάνδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμὸν ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, εἴ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει, Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀντιπρόρους ἐχόντων καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους, βασιλέως τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρωνος χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μὴ τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφῶν. ὁπότε ³ δὲ μὴ φραῖεν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς

ὅτι „Τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολι-
 τεύσομέν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς
 ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεύς, καὶ μὴ περὶ
 πολιτείας τὸ πλεῖον βουλευσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ
 σωτηρίας (ὑστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἣν
 μὴ τι ἀρέσκη), Ἀλκιβιάδην τε κατὰξομεν, ὃς μόνος τῶν
 54 νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι.“ ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν
 πρῶτον ἀκούων χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας·
 σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι
 ἄλλην σωτηρίαν, δεισας καὶ ἅμα ἐπελπίζων ὡς καὶ μετα-
 2 βαλεῖται, ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πεί-
 σανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν ὅπη ἂν
 αὐτοῖς δοκοῖη ἄριστα ἔξειν τὰ τε πρὸς τὸν Τισσαφέρην
 3 καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. ἅμα τε διαβαλόντος καὶ Φρόνιχον
 τοῦ Πεισάνδρου παρέλυσεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν
 ξυνάρχοντα Σκιρωνίδην, ἀντέπειψαν δὲ στρατηγούς ἐπὶ
 τὰς ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα. τὸν δὲ Φρόνιχον ὁ
 Πείσανδρος φάσκων Ἰασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην διέβα-
 λεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην
 4 πρασσομένοις. καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τὰς τε ξυνομοσίας,
 αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὔσαι ἐπὶ δίκαις
 καὶ ἀρχαῖς, ἀπάσας ἐπελθὼν καὶ παρακελευσάμενος ὅπως
 ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν
 δῆμον, καὶ τᾶλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε
 μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν
 πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρην ποιεῖται.

55 Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφι-
 γμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπίπλουν τῇ
 Ῥόδῳ ἐποίησαντο. καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν
 ἀνειλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασιν
 τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥοδίων
 νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ τὸν
 πόλεμον ἐντεῦθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῷ ἐποιοῦντο· εὐφυ-
 λακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο, εἴ ποι ἀπαίροι τὸ τῶν
 Πελοποννησίων ναυτιζόν.

2 Ἦλθε δ' ἐς τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ
 Πεδάριτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων
 ἤδη ἐπιτετέλεσται καί, εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς
 ναυσίν, ἀπολεῖται τὰ ἐν Χίῳ πράγματα. οἱ δὲ διανοοῦντο
 3 βοηθήσειν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτος αὐτὸς τε καὶ τὸ

περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἰρεῖ τε τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τινῶν ἀνεिल्χυσμένων ἐκράτησεν. ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοὶ καὶ ὄπλα ἐλήφθη πολλά.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Χῖοι ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης 56 ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορχοῦντο καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. Ἀλκιβιάδης δὲ (οὐ γὰρ αὐτῷ πάντ' ἀπὸ Τισσαφέρους βέβαια ἦν, φοβουμένου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον καὶ ἔτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκειτο, τρίβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ 3 Τισσαφέρης τὸ αὐτὸ βουληθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἑώρα ἐκείνον καὶ ὡς οὐ ξυμβησίοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρει καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. ἦτι γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλον ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς 4 ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρους, ὥστε τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅ τι αἰτιοῖ ξυγχωρούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι· Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἠξίου δίδοσθαι καὶ αὐθιγῆσους τε τὰς ἐπικειμένας καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιομένων τῶν Ἀθηναίων τέλος ἐν τῇ τρίτῃ ἡδὴ ξυνόδῳ, δείσας μὴ πάντ' φρωαθῆναι ἀδύνατος ὢν, ναῦς ἠξίου εἶναι βασιλεία ποιεῖσθαι καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι τι ἀλλ' ἄπορα 5 νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατησθαι, δι' ὁργῆς ἀπελθόντες κοιμίζονται ἐς τὴν Σάμον.

Τισσαφέρης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 57 χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κοιμῆσαι ἐς τὴν Μίλητον καὶ ξυνθίγας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἅς ἂν δύνηται, τροφήν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῶσθαι, δεδιὼς μὴ, ἦν ἀπορωσὶ πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἴσσηθῶσιν ἢ κενωθεί-

σῶν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἄβούλωνται· ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς
 2 ζητήσῃ πορθήσωσι τὴν ἡπειρον. πάντων οὖν τούτων λογισμῶ καὶ προνοίᾳ, ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους, μεταπειψάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους τροφὴν τε αὐτοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε σπένδεται.

58 „Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος, ἐφορεύοντος δὲ Ἀλεξιππίδα ἐν Λακεδαιμόνι, ξυνθῆκαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρην καὶ Ἰεραμένη καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ
 2 Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων. χώραν τὴν βασιλέως, ὅση τῆς Ἀσίας ἐστί, βασιλέως εἶναι· καὶ περὶ τῆς χώρας
 3 τῆς ἑαυτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως βούλεται. Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἰέναι ἐπὶ χώραν τὴν βασιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενί, μηδὲ βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων χώραν μηδὲ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ
 4 μηδενί. ἦν δὲ τις Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἢ ἐπὶ τὴν βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κωλύειν· καὶ ἦν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἢ ἐπὶ κακῷ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βασιλεὺς
 5 κωλύετω. τροφὴν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις Τισσαφέρην παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκείμενα μέχρι ἂν αἱ
 6 νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσι· Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἦν βούλωνται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. ἦν δὲ παρὰ Τισσαφέρους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν τροφὴν, Τισσαφέρην παρέχειν, Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτῶντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρη
 7 ἀποδοῦναι ὅποσα ἂν λάβωσιν. ἐπὴν δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, αἱ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων καθ' ὅ τι ἂν Τισσαφέρηι δοκῇ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἦν δὲ καταλύειν βούλωνται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι.“

59 Αἱ μὲν σπονδαὶ αὗται ἐγένοντο. καὶ μετὰ ταῦτα παρεσκευάζετο Τισσαφέρους τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἄξιον, ὥσπερ εἶρητο, καὶ τὰλλα ὅσατερο ὑπέσχετο, καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος εἶναι.

Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος Ὠρωπὸν 60
 εἶλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούντων. ξυνέπραξαν
 δὲ Ἐρετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ὠρωπίων ἐπιβουλεύον-
 τες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ
 χωρίον ὃν ἀδύνατα ἦν Ἀθηναίων ἐχόντων μὴ οὐ μεγάλα
 βλέπτειν καὶ Ἐρέτριαν καὶ τὴν ἄλλην Εὐβοίαν. ἔχοντες 2
 οὖν ἤδη τὸν Ὠρωπὸν ἀφικνοῦνται ἐς Ῥόδον οἱ Ἐρετριεῖς,
 ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὐβοίαν τοὺς Πελοποννησίους. οἱ
 δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον
 ὤρηγντο, καὶ ἄραντες πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου
 ἔπλεον. καὶ γενόμενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν 3
 Ἀθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεύσας· καὶ
 ὡς οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται οἱ μὲν ἐς
 τὴν Σάμον, οἱ δὲ ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἐώρων οὐκέτι ἄνευ
 ναυμαχίας οἷόν τε [εἶναι] ἐς τὴν Χίον βοηθῆσαι. καὶ ὁ
 χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ
 ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα τῷ ἤρῳ εὐθύς ἀρχο- 61
 μένω Δερκυλίδας τε, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, στρατιὰν ἔχων
 οὐ πολλὴν παρεπέμφθη περὶ ἑφ' Ἑλλησπόντου Ἄβυδον
 ἀποστήσιον (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἄποικοι), καὶ οἱ Χίοι, ἐν
 ὄσω αὐτοῖς ὁ Ἀστυόχος ἠπόρει ὅπως βοηθῆσοι, ναυμα-
 χῆσαι πιεζόμενοι τῇ πολιορκίᾳ ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δὲ 2
 ἔτι ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε,
 ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένοι ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε,
 τοῦτον κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον ἄρχοντα
 καὶ ναῦς δώδεκα, αἱ ἔτυχον φύλακες Μιλήτου οὖσαι, ὧν
 ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσiai τέσσαρες καὶ μία
 Ἀναιϊτις καὶ μία Μιλησία καὶ Λέοντος μία. ἐπεξεληθόντων 3
 δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ καὶ καταλαβόντων τι ἔρμινόν
 χωρίον καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἕξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ
 τὰς τῶν Ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαγομένων
 ἐναυμάχησαν· καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ
 ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη
 γὰρ καὶ ὁψὲ ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. μετὰ δὲ τοῦτο 62
 εὐθύς τοῦ Δερκυλίδου περὶ ἑφ' ἐκ τῆς Μιλήτου παρεξεληθόν-
 τος, Ἄβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀρίσταται πρὸς Δερκυ-
 λίδα καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυοῖν ἡμέραιν
 ὕστερον. Στρομβιχίδης δ' ἐκ τῆς Χίου πυθόμενος κατὰ 2
 τάχος βοηθῆσας ναυσὶν Ἀθηναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν,

ὄν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὀπλίτας ἄγουσαι, ἐπεξελθόντων τῶν Λαμψακηῶν μάχη κρατήσας καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτειχίστον οὖσαν ἐλῶν, καὶ σκευὴ μὲν καὶ ἀνδράποδα ἄρπαγὴν ποιησάμενος, τοὺς δὲ ἐλευθέρους πάλιν κατοικί-
 3 σίας, ἐπ' Ἄβυδον ἦλθε. καὶ ὡς οὔτε προσεχώρουν οὔτε προσβάλλων ἐδύνατο ἐλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἄβυδου ἀποπλεύσας Σησιτὸν πόλιν τῆς Χερσονήσου, ἣν ποτε Μῆδοι εἶχον, καθίστατο φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησ-
 63 πόντου. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χιοὶ τε Θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστύοχος πυθόμενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς
 2 ἀπεληλυθότα ἐθάρασε. καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν Ἀστύοχος ἐς Χίον κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ ξυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοισ ὑπόπτως ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν Μίλητον.

3 Ὑπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον ἢ ἐν ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελέλυτο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρου ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τὰ τε ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ [αὐτιῶν] τῶν Σαμίων προυτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάνας αὐτοὺς ἀλλήλοισ ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶν-
 4 ται. καὶ ἐν σφίσι αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογούμενοι ἐσχέψαντο Ἀλιβιάδην μὲν, ἐπειδήπερ οὐ βούλεται, ἔαν (καὶ γὰρ οὐκ ἐπιιήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν), αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὕψῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθῆσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων προθύμως χρήματα καὶ ἦν τι ἄλλο δέη, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσι αὐτοῖς
 64 ταιλαιπωροῦντας. παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν Πείσανδρον εὐθύς τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστειλλον ἐπ' οἴκου πράξοντας τάκεϊ, καὶ εἶρητο αὐτοῖς τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωσιν ὀλιγαρχίαν καθιστάναι· τοὺς δ' ἡμίσεις ἐς τὰλλα τὰ ὑπήκοα χωρία
 2 ἄλλους ἄλλη διέπεμπον. καὶ Δειτρέφῃ, ὄντα περὶ Χίον, ἡρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἄρχειν, ἀπέστειλλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. καὶ ἀρικόμενος ἐς τὴν Θάσον τὸν διῆμον κα-
 3 ἔλυσε. καὶ ἀπελθόντως αὐτοῦ οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ

μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον, ὡς τῆς μὲν μετ' Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι, τὴν δ' ἀπὸ Ἀκαδεμαϊονίων ἔλευθερίαν ὀσημέραι προσδεχόμενοι. καὶ 4 γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδείων κατὰ κράτος ἔπρασσε ναῦς τε κομίσει καὶ τὴν θάσον ἀποστήσαι. ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἂ ἐβούλοντο, τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν οὖν τὴν 5 θάσον τάναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστάσι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηζώων· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρυς ἔλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπουλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες.

Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντές τε, ὥσπερ 65 ἐδέδοκτο, τοὺς δῆμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλνον, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων καὶ ὀπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνουσι 2 τὰ πλεῖστα τοῖς ἐταίροις προειργασμένα. καὶ γὰρ Ἄνδροκλέα τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα προεσιῶτα ξυστάτες τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὅσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥμισυ ἐξήλασε, καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα καὶ οἴομενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν Τισσαφέρην φίλον ποιήσοντι χαριεῖσθαι, μᾶλλον τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδείους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνήλωσαν. λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ 3 προειργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἶη ἄλλους ἢ τοὺς στρατενομένους, οὔτε μεθεκτίον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, καὶ τούτοις οἱ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἴοι τε ὦσιν. ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἔξειν γε 66 τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθίστασαν ἔμελλον. δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλὴ ἢ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο· ἐβουλεύοντο δὲ οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ξυνεσιῶσι δοκοίη, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ ῥηθησόμενα πρότερον αὐτοῖς προύσκεπτο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν ἄλλων, 2 δεδιώς καὶ ὀρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηγός· εἰ δέ τις καὶ ἀντίποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου ἐτεθνήκει, καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις οὐδ' εἰ ὑποπτεύοιντο δικαίωσις

- ἐγίγνετο, ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν
 τοιαύτην ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον, εἰ καὶ
 3 σιγῇ, ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλεόν ἡγούμενοι
 εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὃν ἡσώωντο ταῖς γνώμαις, καὶ
 ἐξευρεῖν, αὐτοὶ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως
 4 καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν, οὐκ εἶχον. κατὰ δὲ ταῦτό
 τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαι τι ἀγανακτήσαντα, ὥστε
 ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα, ἀδύνατον ἦν· ἢ γὰρ ἀγνώτα
 5 ἂν ἦεν ἢ ἔρει ἢ γνώριμον ἄπιστον. ἀλλήλοις γὰρ
 ἅπαντες ὑπόπτως προσῆσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά
 τινα τῶν γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς οὐκ ἂν ποτέ
 τις ᾔετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι [καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι
 μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν], καὶ πλεῖστα ἐς
 τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν βέβαιον τὴν ἀπι-
 στίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.
- 67 Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον
 ἐλθόντες εὐθύς τῶν λοιπῶν εἶχοντο. καὶ πρῶτον μὲν τὸν
 δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἄνδρας ἐλέσθαι
 ξυγγραφέας αὐτοκράτορας, τούτους δὲ ξυγγράψαντας
 γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν ῥητὴν καθ'
 2 ὅτι ἄριστα ἡ πόλις οἰκήσεται. ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα
 ἐφῆκε, ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν (ἔστι δὲ
 ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως ἀπέχον σταδίους μάλιστα
 δέκα), καὶ ἐσῆνεγκαν οἱ ξυγγραφεῖς ἄλλο μὲν οὐδέν, αὐτὸ
 δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ εἰπεῖν γνώμην
 ἢν ἂν τις βούληται· ἢν δὲ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψεται
 παρανόμων ἢ ἄλλῳ τι τρόπῳ βλάβῃ, μεγάλας ζημίας
 3 ἐπέθεσαν. ἐνταῦθα δὴ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μῆτε ἀρχὴν
 ἄρχειν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μῆτε μισθο-
 φορεῖν, προέδρους τε ἐλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δὲ
 ἐλέσθαι ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς
 ἑαυτὸν τρεῖς· ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς τετρακοσίους ὄντας ἐς
 τὸ βουλευτήριον ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἄριστα γιγνώσκωσιν αὐτο-
 κράτορας, καὶ τοὺς πεντακισχιλίους δὲ ξυλλέγειν ὁπόταν
 68 αὐτοῖς δοκῇ. ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν
 Πείσανδρος, καὶ τὰλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμότερα
 ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα
 ξυνθεῖς ὅτι τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο καὶ ἐκ πλείστου
 ἐπιμεληθεῖς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν
 ἀρειῇ τε οὐδενὸς δεύτερος καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι

γενόμενος καὶ ἂν γνώη εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριῶν
οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ
πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι
ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δῆμῳ πλεῖστα
εἰς ἀνὴρ, ὅστις ξυμβουλευσάιτό τι, δυνάμενος ὠφελεῖν.
καὶ αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ [μετέστη ἢ δημοκρατία] καὶ ἐς ²
ἀγῶνας κατέστη μετὰ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέριῳ
μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου [ἐκακοῦτο], ἄριστα φαίνεται
τῶν μέχρι ἐμοῦ, ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαθεὶς ὡς ξυγ-
κατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. παρέσχε δὲ ³
καὶ ὁ Φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόντως προθυ-
μότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼς τὸν Ἀλιβιάδην καὶ
ἐπιστάμενος εἰδότα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν
Ἰστύοχον ἔπραξε, νομίζων οὐκ ἂν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ
εἶκος ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελθεῖν· πολὺ τε πρὸς τὰ δεινά,
ἐπειδήπερ ὑπέστη, φερεγγυώτατος ἐράνη. καὶ Θηραμένης ⁴
ὁ τοῦ Ἄγιωνος ἐν τοῖς ξυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος
ἦν, ἀνὴρ οὔτε εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος. ὥστε ἀπ'
ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον οὐκ ἀπει-
κότως καίπερ μέγα ὄν προουχώρησε· χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν
Ἀθηναίων δῆμον ἐπ' ἔτει ἐκατοστίῳ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ
τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας παῦσαι, καὶ οὐ μόνον
μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμῖσιν τοῦ χρόνου τούτου
αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ ⁶⁹
κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὕστερον
τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. ἦσαν [δ']
Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ, οἱ μὲν ἐπὶ τείχει οἱ δ' ἐν τάξει,
τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις. τῇ οὖν ἡμέρᾳ ²
ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἶασαν, ὥσπερ εἰώθεσαν,
ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἴρητο ἡσυχῇ, μὴ ἐπ'
αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἀποθεν περιμένειν, καὶ ἦν τις
ἐμιστῆται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὄπλα μὴ ἐπι-
τρέπειν. ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήριοι καὶ Καρυστίων ³
τριακόσιοι καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων, οὓς Ἀθηναῖοι
ἐπεμψαν οἰκίσοντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἦγοντες ἐν τοῖς
ἑαυτῶν ὅπλοις, οἷς ταῦτα προεῖρητο. τούτων δὲ διατε- ⁴
ταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι μετὰ ξιριδίου
ἀφανοῦς ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν
Ἕλληες νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἴ τί που δέοι χειρουργεῖν,

ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς οὓσιν ἐν τῷ
 βουλευτηρίῳ, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν·
 ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοῖ
 70 καὶ ἐξιούσιν ἐδίδοσαν. ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἢ τε
 βουλή οὐδὲν ἀντειπούσα ὑπεξήλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται
 οὐδὲν ἐνεωτέριζον ἀλλ' ἠσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρακόσιοι
 ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρυτάνεις τε
 σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεούς,
 εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο,
 ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλαξάντες τῆς τοῦ δήμου διοική-
 σεως, πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον τοῦ Ἀλκιβιά-
 2 καὶ ἀνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν
 ἐπιτίθειοι εἶναι ὑπεξαίρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἔδησαν, τοὺς
 δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρὸς τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων
 βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκηρυκεύοντο, λέγοντες
 διαλλαγῆναι βούλεσθαι καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ
 71 οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχωρεῖν. ὁ δὲ νομίζων
 [τὴν πόλιν οὐχ ἠσυχάζειν] οὐτ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον
 τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδώσειν, εἴ τε στρατιὰν
 πολλὴν ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἠσυχάζειν, οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι
 πάνυ τι πιστεύων μὴ οὐκέτι ταράσσεσθαι αὐτούς, τοῖς μὲν
 ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀπ-
 εκρίνατο, προσμεταπειψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρα-
 2 τιάν πολλήν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Δεκελείας
 φρουρᾶ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τεῖχη
 τῶν Ἀθηναίων, ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας αὐτούς μᾶλλον
 ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ἢ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεῖ ἂν
 διὰ τὸν ἐνδοθὲν τε καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον
 3 θόρουβον τῆς τῶν μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν
 λήψεως οὐκ ἂν ἀμαρτεῖν. ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἐγγὺς καὶ
 οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἐνδοθεν οὐδ' ὀπωσιτοῦν ἐκίνησαν,
 τοὺς δὲ ἰππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν
 καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἀνδρας τε κατέβαλον αὐτῶν διὰ
 τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν καὶ ὀπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκρά-
 3 τησαν, οὕτω δὲ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. καὶ
 αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ
 ἔμεινον, τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῆ
 μείναντας ἀπέπειψεν ἐπ' οἴκου. μετὰ δὲ τοῦτο παρὰ
 τε τὸν Ἄγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρακόσιοι οὐδὲν ἦσσαν,

κακείνου μάλλον ἤδη προσδεχομένον καὶ παραινοῦντος ἐκλέμπουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα περὶ ξυμβάσεως πρέσβεις, βουλόμενοι διαλλαγῆναι. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς 72 τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας, παραμυθησομένους τὸ στρατόπεδον καὶ διδάζοντας ὡς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἢ ὀλιγαρχία κατέστη, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ξυμπάντων πραγμάτων, πεντακισχίλιοί τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακόσιοι μόνον οἱ πρᾶσσοντες· καίτοι οὐ πρόποτε Ἀθηναίους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλευσοντας, ἐν ᾧ πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες τὰ 2 πρέποντα εἶπεῖν ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εὐθύς μετὰ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, δείσαντες μὴ, ὅπερ ἐγένετο, ναυτικὸς ὄχλος οὔτε αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλη, σφᾶς τε μὴ ἐκείθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μεταστήσωσιν.

Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιαύδε γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον ὅπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο. οἱ γὰρ τότε 2 τῶν Σαμίων ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες δῆμος, μεταβαλλόμενοι αὐτοῖς καὶ πεισθέντες ὑπὸ τε τοῦ Πεισιάνδρου, ὅτ' ἦλθε, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστώτων Ἀθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται καὶ ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δῆμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. καὶ Ὑπέρβολόν τε 3 τινὰ τῶν Ἀθηναίων, μοχθηρὸν ἄνθρωπον, ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβον ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι μετὰ Χαρμίνου τε, ἑνὸς τῶν στρατηγῶν, καὶ τινῶν τῶν παρὰ σφίσιν Ἀθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς δὲ πλείοσιν ὠρμηγτο ἐπιτίθεσθαι. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν Λέοντι καὶ 4 Διομέδοντι (οὗτοι γὰρ οὐκ ἐκόντες διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ μέλλον σημαίνουσι καὶ Θρασυβούλιῳ καὶ Θρασύλιῳ, τῷ μὲν τριηραρχοῦντι, τῷ δὲ ὀπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἱ ἐδόκουν αἰεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεσιῶσι· καὶ οὐκ ἠξίουσαν περιδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διασφραγέντας καὶ Σάμον Ἀθηναίοις ἄλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνην ἢ ἀρχὴν αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν. οἱ δὲ ἀκούσαντες τῶν τε στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετ- 5 ἦσαν μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ οὐκ ἠξίιστα τοὺς Παράλους, ἄνδρας Ἀθηναίους τε καὶ ἑλευθέρους πάντας [ἐν τῇ νηὶ

πλέοντας] καὶ αἰεὶ δῆποτε ὀλιγαρχία καὶ μὴ παρούση
 ἐπικειμένους· ὃ τε Λέων καὶ ὁ Διομέδων αὐτοῖς ναῦς
 6 τινάς, ὅποτε ποι πλέονειν, κατέλειπον φύλακας. ὥστ'
 ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων
 πάντων τούτων, μάλιστα δὲ τῶν Παράλων, περιεγέροντο
 οἱ τῶν Σαμίων πλείονες. καὶ τριάκοντα μὲν τινάς ἀπ-
 ἔκειναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ
 ἐξημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦντες δημοκρα-
 74 τούμενοι τὸ λοιπὸν ξυνεπολίτευον. τὴν δὲ Πάραλον ναῦν
 καὶ Χαιρέαν ἐπ' αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον,
 γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν
 οἱ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς
 Ἀθήνας ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ἦδεσάν πω
 2 τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν
 εὐθὺς τῶν μὲν Παράλων τινάς οἱ τετρακόσιοι δύο ἢ
 τρεῖς ἔδησαν, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν καὶ
 μετεμβιβάσαντες ἐς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν ἔταξαν φρου-
 3 ρεῖν περὶ Εὐβοίαν. ὁ δὲ Χαιρέας εὐθὺς διαλαθὼν πως,
 ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἔλθὼν ἀγγέλλει
 τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μείζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ
 τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιοῦσι καὶ ἀν-
 εἰπεῖν ἔστιν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ
 ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται, καὶ
 διανοοῦνται, ὅποσοι ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς
 σφρατέρας γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας
 λαβόντες εἴρξειν, ἵνα, ἣν μὴ ὑπακούωσι, τεθνήκωσι· καὶ
 75 ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν. οἱ δ' ἀκούσαντες
 ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἔτι τῶν
 ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὤρμησαν βάλ-
 λειν· ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες καὶ
 διδαχθέντες, μὴ τῶν πολεμίων ἀντιπρῶρων ἐγγὺς ἐφ-
 1 ορμούντων ἀπολέσωσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο. μετὰ δὲ
 τοῦτο λαμπρῶς ἦδη ἐς δημοκρατίαν βουλόμενοι μεταστῆ-
 σαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ ὁ τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ
 Θράσυλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προειστήκεισαν τῆς μετα-
 βολῆς) ὤρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους
 ὄρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἣ
 μὴν δημοκρατήσεσθαι τε καὶ ὁμονοήσειν, καὶ τὸν πρὸς
 Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ τοῖς
 τετρακοσίοις πολέμοιό τε ἔσεσθαι καὶ οὐδὲν ἐπικηρυκεύ-

σεσθαι. ξυνώνυμυσαν δὲ καὶ Σαμίων πάντες τὸν αὐτὸν ³
ὄρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα πάντα καὶ τὰ
ἀποβησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων ξυνεκοινώσαντο οἱ στρα-
τιῶται τοῖς Σαμίοις, νομίζοντες οὔτε ἐκείνοις ἀποστροφὴν
σωτηρίας οὔτε σφίσις εἶναι, ἀλλ' ἐὰν τε οἱ τετρακόσιοι
κρατήσωσιν ἐὰν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμιοι, διαφθαρήσε-
σθαι. ἐς φιλονικίαν τε καθέστιασαν τὸν χρόνον τοῦτον ⁷⁶
οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ
στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν ²
εὐθὺς οἱ στρατιῶται, ἐν ἣ τούτους μὲν προτέρους στρατηγούς,
καὶ εἴ τινα τῶν τριηράρχων ὑπόπτειον, ἔπαυσαν, ἄλλους
δὲ ἀνθέιλοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς, ὧν Θρα-
σύβουλος τε καὶ Θράσυλος ὑπῆρχον. καὶ παραινέσεις ³
ἄλλας τε ἐποιοῦντο ἐν σφίσις αὐτοῖς ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς
οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστηκε· τούτους γὰρ
ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλειόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέ-
ρων μεθεστάναι. ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικὸν τὰς ⁴
ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως
διδόναι καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὠριμῶντο. πόλιν τε γὰρ σφίσις
ὑπάρχειν Σάμον οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἢ παρ' ἐλάχιστον δὴ
ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν,
ἀφελέσθαι, τούτους τε πολεμίους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου
ἀμυνεῖσθαι οὔπερ καὶ πρότερον. καὶ δυνατώτεροι εἶναι
σφείς ἔχοντες τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν
τῇ πόλει. καὶ δι' ἑαυτούς δὲ ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους ⁵
καὶ πρότερον αὐτούς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου,
καὶ νῦν ** ἐς τοιοῦτον καταστήσονται μὴ βουλομένων
σφίσις πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ δυνα-
τώτεροι εἶναι εἶργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων
εἶργεσθαι. βραχὺ τέ τι εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ὧ πρὸς ⁶
τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πολεμίων ἢ πόλις σφίσις χρήσιμος
ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολωλέκεναι, οἳ γε μήτε ἀργύριον εἶχον
εἶτι πέμπειν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε
βούλευμα χρηστόν, οὔπερ ἕνεκα πόλις στρατοπέδων
κρατεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τούτους μὲν ἡμαρτηκένας τούτους
πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὶ δὲ σφίζειν καὶ ἐκεί-
νους πειράσσεσθαι προσαναγκάζειν. ὥστε οὐδὲ τούτους,
οἳπερ ἂν βουλεύοιεν τι χρηστόν, παρὰ σφίσις χείρους
εἶναι. Ἀλκιβιάδην τε, ἣν αὐτῷ ἄδειαν τε καὶ κάθοδον ⁷
ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρ-

έξειν. τό τε μέγιστον, ἦν ἀπάντων σφάλλωνται, εἶναι
 αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις
 77 ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ γῆν εἰρήσουσι. τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις
 ἐκκλησιάσαντες καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ
 τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἥσσον. οἱ δὲ ἀπὸ
 τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον [οἱ δέκα
 πρεσβευταί], ὡς ταῦτα ἐν τῇ Δίῃ ἤδη ὄντες ἤσθάνοντο,
 ἰσύχαζον αὐτοῦ.

78 Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν
 Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς
 αὐτοὺς διεβῶον ὡς ὑπὸ τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρους
 φθίρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε
 πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοί τε ἔρρωντο μᾶλλον
 καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε
 στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν
 τῷ αὐτῷ εἰσιν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρους Φοινίσσας
 ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύειν
 διατριβῆναι· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρην τὰς τε ναῦς ταύτας
 οὐ κοιμίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ
 διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὐκ οὐν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν
 ἔτι, ἀλλὰ διαναναμαχεῖν. καὶ μάλιστα οἱ Συρακόσιοι
 79 ἐνῆγον. αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστυόχος τὸν
 θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναναμαχεῖν,
 ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἢ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχὴ,
 ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις οὔσαις δώδεκα καὶ ἑκατὸν καὶ
 τοὺς Μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς
 2 παριέναι ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην. οἱ δ' Ἀθηναῖοι
 ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δύο καὶ ὀγδοήκοντα, αἱ ἔτυχον ἐν
 Γλαύκῃ τῆς Μυκάλῃς ὀρμουῖσαι (διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἢ
 Σάμος τῆς ἠπειρου πρὸς τὴν Μυκάλην), ὡς εἶδον τὰς τῶν
 Πελοποννησίων ναῦς προσπλεούσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν
 Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεύσαι περὶ τοῦ
 3 παντὸς ἰκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα (προηήσθησαν γὰρ αὐτοὺς
 ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν
 Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσει ταῖς ἐκ τῆς
 Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἀβύδου ἀφικομέναις προσβοηθήσειν·
 4 προυπέπεμπετο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ
 τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ Πελοποννησῖοι καταπλεύ-
 σαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς ἐστρατοπεδεύσαντο καὶ τῶν
 5 Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων ὁ πεζός. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ

μελλόντων αὐτῶν ἐπιπλεῖν τῇ Σάμῳ ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος· καὶ εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. οἱ δ' Ἀθηναῖοι 6 προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν ἐπίπλουν αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτώ καὶ ἑκατόν, βουλόμενοι διαναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἀντανήγετο, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν Σάμον.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὁπόθεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἔξουσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσαφέρους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὡς τὸν Φαρνάβαζον, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσετάχθη, Κλέαρχον τὸν Ραμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. ἐπ- 2 εκαλεῖτό τε γὰρ αὐτοὺς ὁ Φαρνάβαζος καὶ τροφὴν ἐτοιμος ἦν παρέχειν, καὶ ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπεκηρυκεῖτο αὐτοῖς ἀποστῆραι. καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὐταὶ 3 νῆες ἀπάρασαι ἐς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῆθους Ἀθηναίους, χειμασθεῖσαι, [καὶ] αἱ μὲν Δήλου λαβόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλέαρχον καὶ ὕστερον πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς Μίλητον ** (Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν αὐθις ἐς τὸν Ἑλλησπόντον κομισθεὶς ἦρχεν), αἱ δὲ μετὰ Ἐλίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα ἐς τὸν Ἑλλησπόντον διασωθεῖσαι Βυζάντιον ἀριστᾶσι. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ 4 τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοήθειαν καὶ φυλακὴν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ τις καὶ ναυμαχία βραχεῖα γίγνεται πρὸ τοῦ Βυζαντίου ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ.

Οἱ δὲ προεσιῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μάλιστα Θρασύ- 81 βουλος, αἰεὶ γε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατάγειν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδην κάθοδον καὶ ἄδειαν πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρην κατήγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν, εἰ Τισσαφέρην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. γενομένης δὲ 2 ἐκκλησίας, τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπητιάσατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν ἐς ἑλπίδας αὐτοὺς οὐ σμικρὰς τῶν τε μελλόντων καθίστη, καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ

- δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρνει, ἵνα οἳ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν, καὶ οἳ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλείον θαρσοῖεν, οἳ τε πολέμοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ ἀπὸ τῶν
- ³ ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκρίπτοιν. ὑπισχνεῖτο δ' οὖν τάδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο ἢ μὴν, ἕως ἂν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἣν Ἀθηναίοις πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἣν δέη τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμινὴν ἐξαργυρίσαι, τὰς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναίοις καὶ οὐ Πελοποννησίοις· πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως Ἀθηναίοις, εἰ σῶς αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.
- 82 οἳ δ' ἀκούσαντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ στρατηγὸν τε αὐτὸν εὐθύς εἶλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνέτιθεσαν, τὴν τε παραντίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς ἂν ἠλλάξαντο, καὶ ἐτοιμοὶ ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τοὺς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν
- ² καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε πολλῶν ἐπειγομένων, τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ἦρητο, πλεύσας ὡς
- ³ Τισσαφέρνῃ πράξειν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εὐθύς ὤχετο, ἵνα δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός τε εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ἦρηται καὶ εὖ καὶ κακῶς οἴός τ' ἐστὶν αὐτὸν [ἤδη] ποιεῖν. ξυνέβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσαφέρνει τοὺς Ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρνῃ.
- 83 Οἳ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυνθανόμενοι τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσαφέρνει
- ² ἀπιστοῦντες, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι διεβέβληντο. ξυνηρέχθη γὰρ αὐτοῖς, κατὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι, πολλῷ ἔς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνῃ ἀρρωστότερον γενόμενον καὶ ἔς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι
- ³ τούτων διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιδεδωκέναι. καὶ ξυνιστάμενοι κατ' ἀλλήλους οἴάπερ καὶ πρότερον οἳ στρατιῶται ἀνελογίζοντο καὶ τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγωι

ἀνθρώπων καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ὡς οὔτε
 μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν τὸ τε δίδόμενον βραχὺ
 καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς· καὶ εἰ μὴ τις ἢ διαναυμαχήσει
 ἢ ἀπαλλάξεται ὄθεν τροφήν ἔξει, ἀπολείψει τοὺς ἀν-
 θρώπους τὰς ναῦς· πάντων τε Ἀστυόχον εἶναι αἴτιον,
 ἐπιφέροντα ὄργας Τισσαφέρνει διὰ ἴδια κέρδη. ὄντων δ' 84
 αὐτῶν ἐν τοιοῦτῳ ἀναλογισμῷ ξυνηρέχθη καὶ τοιοῦσδε τις
 θόρυβος περὶ τὸν Ἀστυόχον. τῶν γὰρ Συρακοσίων καὶ 2
 Θουριῶν ὅσω μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ
 ναῦται, τοσοῦτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν
 ἀπῆρουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τε τι ἀπεκρίνατο καὶ
 ἠπείλησε καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς ἑαυτοῦ
 ναύταις καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν. τὸ δὲ πλῆθος 3
 τῶν στρατιωτῶν ὡς εἶδον, οἷα δὴ ναῦται, ὠρμησαν ἐκρα-
 γέντες ἐπὶ τὸν Ἀστυόχον ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προῖδὼν
 καταρεύγει ἐπὶ βωμόν τινα. οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ
 διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. ἔλαβον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ 4
 ἐνωχοδομημένον τοῦ Τισσαφέρνουσ φρουρίον οἱ Μιλήσιοι,
 λάθρα ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόοντας φύλακας αὐτοῦ ἐκ-
 βάλλουσι. ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ταῦτα,
 καὶ οὐχ ἥμισυ τοῖς Συρακοσίοις. ὁ μέντοι Λίχας οὔτε 5
 ἠρέσκειο αὐτοῖς, ἔφη τε χοῖναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεύειν
 Μιλησίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλείῳ τὰ μέτρια
 καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. οἱ
 δὲ Μιλήσιοι ὠρογίζοντό τε αὐτῷ καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα
 τοιουτότροπα, καὶ νόσῳ ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ
 εἶασαν θάψαι οὐ βούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαι-
 μονίων. κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν 85
 πραγμάτων πρὸς τε τὸν Ἀστυόχον καὶ τὸν Τισσαφέρνη
 Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυόχου ναυαρχίας ἐκ Λακε-
 δαίμονος ἐπῆλθε καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ
 Ἀστυόχος ἀπέπλει. ξυπέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ 2
 πρεσβευτὴν τῶν παρ' ἑαυτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κᾶρα
 δίγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ
 φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον, εἰδὼς
 τοὺς τε Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ καταβολῇ τῇ αὐτοῦ
 μάλιστα καὶ τὸν Ἐρμοζοράτη μετ' αὐτῶν, ὃς ἔμελλε τὸν
 Τισσαφέρνη ἀποφαίνειν φθείροντα τῶν Πελοποννησίων
 τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα.
 ἔχθρα δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ αἰεί ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ 3

τῆς ἀποδόσεως· καὶ τὰ τελευταῖα φρυγόντιος ἐκ Συρακου-
σῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἐτέρων ἠκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς
τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν Μίλητον στρατηγῶν, Ποτάμιδος
καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης
φρυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῶ ἔτι μᾶλλον καὶ
κατηγόρει ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματά ποτε αἰτήσας αὐτὸν
4 καὶ οὐ τυχὼν τὴν ἔχθραν οἱ προθοῖτο. ὁ μὲν οὖν Ἀστύοχος
καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν
Λακεδαίμονα· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει πάλιν ἤδη
παρὰ τοῦ Τισσαφέρνου ἐς τὴν Σάμον.

86 Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πρε-
σβευταί], οὓς τότε ἐπεμψαν παραμυθησομένους καὶ ἀναδι-
δάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ
Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν ἐπεχείρουν.
2 οἱ δὲ στρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ'
ἀποκτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας· ἔπειτα
3 μέντοι μόλις ἠσυχάσαντες ἤκουσαν. οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς
οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἢ μειάστιασις γένοιτο,
ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὗθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ
(ἐξεῖναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο
ποιῆσαι), τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει
μεθέξουσιν, οἱ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὗθ' ὑβρίζονται, ὡσπερ
Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν
οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν
4 μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον,
ἀλλ' ἐχαλέπαινον καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἔλεγον, μάλι-
στα δὲ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. καὶ ἰδόκει Ἀλκιβιάδης
πρῶτος τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι·
ὠρημημένων γὰρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφῶν
αὐτοῦς, ἐν ᾧ σαφέστατ' ἂν Ἰωνίαν καὶ Ἑλλάσποντον
5 εὐθύς εἶχον οἱ πολέμοι, κωλυτῆς γενέσθαι. καὶ ἐν τῷ
τότε ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἂν ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν
ὄχλον, ἐκεῖνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδία
6 τοῖς πρέσβεσιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. αὐτὸς
δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν, ὅτι τοὺς μὲν πεντα-
κισχιλίους οὐ κωλύει ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους
ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτοὺς καὶ καθιστάναι τὴν βουλήν
ὡσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους· εἰ δὲ ἐς εὐ-
τέλειάν τι ξυντέμῃται, ὥστε τοὺς στρατευομένους μάλ-
7 λον ἔχειν τροφήν, πάνυ ἐπαινεῖν. καὶ τὰλλα ἐκέλευεν

ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις· πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δὲ ἄπαξ τὸ ἕτερον σφαλῆσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ ῥεῖνοι, οὐδὲ ὅτι διαλλαγήσεται τις ἔτι ἔσσεσθαι.

Παρήσαν δὲ καὶ Ἀργείων πρόσβεις, ἐπαγγελόμενοι 8 τῶ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δήμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ εἰπὼν, ὅταν τις καλῆ, παρῆναι, οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ 9 τῶν Παράλων, οἱ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιωτίδι νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὐβοίαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαιμόνα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμπτοὺς πρόσβεις, Λαισποδίαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελησίαν, [οἱ] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλείοντες κατ' Ἄρογος, τοὺς μὲν πρόσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργείοις παρέδουσαν ὡς τῶν οὐχ ἦμισια καταλυσάντων τὸν δήμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄρογος ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρόσβεις ἀφικνούνται ἥπερ εἶχον τριήρει.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρους, κατὰ τὸν καιρὸν 87 τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διὰ τε τὰλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον ἦχθοντο αὐτῶ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερώς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δῆ, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς, παρεσκευάζετο πορευέσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἄσπενδον, καὶ τὸν Λίχαν ξυμπορευέσθαι ἐκέλευε· τῇ δὲ στρατιᾷ προστάζειν ἔφη Ταμῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν ὄσῳ ἂν αὐτοῖς ἀπὴν δίδοναι. λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταῦτό, οὐδὲ ῥάδιον 2 εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρήλθεν ἐς τὴν Ἄσπενδον καὶ παρελθὼν οὐκ ἦγαγε τὰς ναῦς. οὗ μὲν γὰρ αἱ Φοίνισσαι 3 νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἄσπένδου ἀφίκοντο σαφές ἐστι· διότι δὲ οὐκ ἦλθον πολλαχῆ εἰκάζεται. οἱ μὲν γὰρ ἵνα διατρίβῃ ἀπελθῶν, ὥσπερ καὶ διενοίθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων (τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλτιον, ἀλλὰ καὶ χειρόν ὁ Ταμῶς, ᾧ προσειτάχθη, παρεῖχεν), οἱ δὲ ἵνα τοὺς Φοίνιστας προαγαγὼν ἐς τὴν Ἄσπενδον ἐκζηματίσασθαι ἀφείξ (καὶ γὰρ ὡς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρήσεσθαι), ἄλλοι δ' ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαιμόνα, τοῦ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας.

- 4 ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ σαφέστατον εἶναι τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνοσιωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μὲν, ἐν ᾧσιν παρῆει ἐκεῖσε καὶ διέμελλον, ἀνισώσεως δέ, ὅπως μηδετέρους προσθέμενος ἰσχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεὶ, εἴ γε ἐβουλήθη, διαπολεμηῆσαι (ἂν) ἐπιφανεῖς δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς· κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἶκός ἐδωκεν, οἳ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως
- 5 μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρουν. καταφωρᾶ δὲ μάλιστα καὶ ἦν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε συλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν, οὔτε ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλέως, τὰ τε αὐτὰ
- 6 ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. ἐς δ' οὖν τὴν Ἀσπένδον ἵτινι δὴ γνώμη ὁ Τισσαφέρους ἀφικνεῖται καὶ τοῖς Φοίνιξι συγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἔπεισαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς κελύσαντος αὐτοῦ Φίλιππον ἄνδρα Λακεδαιμόνιον
- 88 δύο τριήρεσιν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρην ἤσθειτο παριόντα ἐπὶ τῆς Ἀσπένδου, ἐπλει καὶ αὐτὸς λαβῶν τρεῖς καὶ δέκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν (ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξιον Ἀθηναίους τὰς Φοινίσσας ναῦς ἢ Πελοποννησίοις γε κωλύσειν ἐλθεῖν), εἰδώς, ὡς εἶκός, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρου γνῶμην ὅτι οὐκ ἄξιον ἔμελλε, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺ τῆς Φασήλιδος καὶ Κάνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.
- 89 Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κάκεινοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀχθομένους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πῃ ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος πολλῶ δὴ μᾶλλον
- 2 ἐπέρωσαν. καὶ ξυνίσταντό τε ἤδη καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοντο, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πάντων στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένη τε τὸν Ἄγνωτος καὶ Ἀριστοκράτη τὸν Σκελλίου καὶ ἄλλους, οἱ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς προῖτοι τῶν πραγμάτων, φοβού-

μενοι δ', ὡς ἔφρασαν, τό τε ἐν τῇ Σάμῳ στρατεύματα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῇ πάνυ, τοὺς τε ἐς τὴν Λακεδαιμόνα πρεσβευομένους, μὴ τι ἄνευ τῶν πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὗτοι ἀπαλλαξείειν * τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἔλθειν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύειν καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαιτέραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πολιτικὸν τοῦ λόγου³ αὐτοῖς, κατ' ἰδίας δὲ φιλοτιμίας οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιοῦτῳ προσέκειντο, ἐν ᾧπερ καὶ μάλιστα ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται· πάντες γὰρ αὐθιμερὸν ἀξιούσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολὺν πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰρέσεως γιγνομένης ῥᾶον τὰ ἀποβαίνοντα ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐλασσομένουσ' τις φέρει. σαφέστατα δ' αὐτοὺς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ⁴ Σάμῳ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἰσχυρὰ ὄντα καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι· ἠγωνίζετο οὖν εἰς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου γενέσθαι. οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιοῦτῳ⁹⁰ εἶδει καὶ προεστῶτες, Φρόνιχός τε, ὃς καὶ στρατηγῆσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] τῷ Ἀλκιβιάδῃ τότε διηρέχθη, καὶ Ἀρίσταρχος, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ, καὶ Πείσανδρος καὶ Ἀντιφῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ τὴν ὁμολογίαν προθυμοῦντο καὶ τὸ ἐν τῇ Ἡετιωνείᾳ καλουμένην τεῖχος ἐποιοῦντο, πολλῶν τε μᾶλλον ἔτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τοὺς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους. καὶ ἀπέστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα² καὶ Φρόνιχον καὶ ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου, ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ ὅστις καὶ ὀπωσοῦν ἀνεκτὸς ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. ἠχοδόμον δὲ ἔτι προθυμότερον³ τὸ ἐν τῇ Ἡετιωνείᾳ τεῖχος. ἦν δὲ τοῦ τεύχους ἡ γνώμη αὕτη, ὡς ἔφη Θηραμένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἦν βία ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ νασι καὶ πεζῶν δέξωνται. χηλὴ γάρ ἐστι τοῦ⁴ Πειραιῶς ἡ Ἡετιωνεία, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθύς ὁ ἔσπλους

- ἔστιν. εἰχιζέτο οὖν οὕτω ξὺν τῷ πρότερον πρὸς ἠπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ [τε] ἔσπλου· ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἠπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος τειχιζόμενον πρὸς Θάλασσαν.
- 5 διωκοδόμησαν δὲ καὶ στοάν, ἥπερ ἦν μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη [ἐν τῷ Πειραιεῖ], καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σῆτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν.
- 91 Ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ Θηραμένης διεθρόει καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος πρέσβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι ξυμβατικόν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο καὶ τὴν πόλιν διαρθεῖραι. ἅμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐτύγχανον Εὐβοέων ἐπικαλουμένων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες, ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ Λοκρῶν Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαὶ τινες, ὁρμοῦσαι ἤδη ἐπὶ Λατῆς τῆς Λακωνικῆς καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὐβοίαν πλοῦν (ἦρχε δ' αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγησιάνδρου Σπαρτιάτης)· ἃς ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς τειχιζουσι τὴν Ἡετιώνειαν προσπλεῖν, καὶ εἰ μὴ τις ἤδη φυλάξεται,
- 3 λήσειν διαφθαρέντας. ἦν δὲ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχων, εἰ δὲ μὴ, τάς τε ναῦς καὶ τὰ τεῖχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξιεργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὐθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἔσαγαγόμενοι ἄνευ τειχῶν καὶ νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὀπισσοῦν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια
- 92 ἔσται. διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπεσαγωγὰς τῶν πολεμίων, εἰχιζόν τε πρόθυμωσ καὶ φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι. πρότερον μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρήρα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρόνιχος ἴκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαιμόνα πρεσβείας πληγεὶς ἐπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐπελθόντος ἀπέθανε παραχρήμα, καὶ ὁ μὲν

πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργός, Ἀργεῖος ἄνθρωπος,
 ληφθεὶς καὶ βυβανίζομενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς
 ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη
 πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε
 κατ' οἰκίας ξυτιόντας· τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ'
 αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἴδῃ θρασύτερον καὶ
 Ἀριστοκράτης καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ
 τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες ἦσαν ἐπὶ τὰ πράγματα.
 ἅμα γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς Λᾶς αἱ νῆες ἦδη περιπεπλευνυῖαι ³
 καὶ ὀρμισάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Αἴγιαν κατεδε-
 δραμίσκασαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς εἶναι ἐπ'
 Εὐβοίαν πλεύσας αὐτὰς ἐς Αἴγιαν κατακολπίσαι καὶ
 πάλιν ἐν Ἐπιδάυρῳ ὀρμεῖν, εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἤχοιεν
 ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς αἰεὶ κατηγόρει· οὐκέτι οὖν οἷόν τε
 εἶναι ἡσυχάζειν. τέλος δὲ πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων ⁴
 καὶ ὑποψιῶν προσγενομένων καὶ ἔργῳ ἦδη ἤπτοντο τῶν
 πραγμάτων· οἳ γὰρ ἐν τῷ Πειραιεὶ τὸ τῆς Ἡετιωνείας
 τεῖχος ὀπλιται οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ Ἀριστοκράτης
 ἦν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἔχων, ξυλλαμβάνου-
 σιν Ἀλεξιζιλέα, στρατηγὸν ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ
 μάλιστα πρὸς τοὺς ἐταίρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν
 ἀγαγόντες εἰρξαν. ξυνεπελάβοντο δὲ αὐτοῖς ἅμα καὶ ἄλλοι ⁵
 καὶ Ἐρμων τις τῶν περιπόλων τῶν Μουνυχίασι τεταγμέ-
 νων ἄρχων· τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὀπλιτῶν τὸ στίφος
 ταῦτα ἐβούλετο. ὡς δὲ ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις ⁶
 (ἔτυχον δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι), εὐθύς, πλὴν
 ὅσοις μὴ βουλομένοις ταῦτα ἦν, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα
 ἵεναι καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἠπειλουν. ὁ
 δὲ ἀπολογούμενος ἐτοῖμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρησόμενος
 ἵεναι ἴδῃ, καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν ὃς ἦν
 αὐτῷ ὁμογνώμων ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ· ἐβοήθει δὲ καὶ
 Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. ἦν δὲ Θόρυβος ⁷
 πολὺς καὶ ἐκπληκτικὸς· οἳ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἦδη
 ᾤοντο τὸν τε Πειραιᾶ κατειληφθῆναι καὶ τὸν ξυνειλημμένον
 τεθνήσκειν, οἳ τε ἐν τῷ Πειραιεὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεως ὅσον
 οὐπω ἐπὶ σφᾶς παρεῖναι. μόλις δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων ⁸
 διακωλύοντων τοὺς ἐν τῷ ἄστει διαθέοντας καὶ ἐπὶ τὰ
 ὅπλα φερομένους, καὶ Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλίου τοῦ
 προξένου τῆς πόλεως παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδῶν
 τε ἐκάστοις γιγνομένου καὶ ἐπιβοιωμένου μὴ ἐφεδρευόντων

ἔτι τῶν πολεμίων ἀπολέσαι τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε
 9 καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. καὶ ὁ μὲν Θηραμένης ἔλθῶν
 ἔς τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγός), ὅσον καὶ
 ἀπὸ βοῆς ἔνεκα, ὠργίζετο τοῖς ὀπλίταις· ὁ δὲ Ἀρίσταρχος
 10 καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ ἄληθει ἔχαλέπαινον. οἱ δὲ ὀπλίται
 ὁμόσε τε ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο,
 καὶ τὸν Θηραμένην ἠρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ
 τεῖχος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθῆναι.
 ὁ δὲ, εἴπερ καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ ἔρη
 ξυνδοκεῖν. καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναβάντες οἱ τε ὀπλίται
 καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέσκαπτον
 11 τὸ τεῖχος. ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις ὡς χρεῖ,
 ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν
 τετρακοσίων, ἵνα ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως
 ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι, μὴ ἀντικρὺς δῆμον
 ὅστις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν, φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι
 ὡσι καὶ πρὸς τινα εἰπὼν τίς τι ἀγνοίᾳ σφαλῆ. καὶ οἱ
 τετρακόσιοι διὰ τοῦτο οὐκ ἠθέλον τοὺς πεντακισχιλίους
 οὔτε εἶναι οὔτε μὴ ὄντας δήλους εἶναι, τὸ μὲν κατα-
 στήσαι μετόχους τοσούτους ἀντικρὺς [ἀν] δῆμον ἡγού-
 μενοι, τὸ δ' αὖ ἀφανὲς φόβον ἔς ἀλλήλους παρέξειν.
 93 τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τετρακόσιοι ἔς τὸ βουλευτήριον
 ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ
 ὀπλίται τὸν τε Ἀλεξικλέα ὃν ξυνέλαβον ἀρέντες καὶ τὸ
 τεῖχος καθελόντες, ἔς τὸ πρὸς τῇ Μουνυχίᾳ Διονυσιακὸν
 θέατρον ἔλθόντες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἔξεκλησίασαν,
 καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐθὺς ἐχώρουν ἔς τὸ ἄστυ καὶ ἔθεντο
 2 ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὄπλα. ἔλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακο-
 σίων τινὲς ἡρημένοι πρὸς αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό
 τε καὶ ἐπειθον οὓς ἴδοιεν ἀνθρώπους ἐπεικεῖς αὐτοῦς
 τε ἡσυχάζειν καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν, λέγοντες
 τοὺς τε πεντακισχιλίους ἀποφανεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν
 μέρει ἢ ἂν τοῖς πεντακισχιλίους δοκῆ τοὺς τετρακοσίους
 ἔσεσθαι, τέως δὲ τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαρραβεῖν
 3 μηδ' ἔς τοὺς πολεμίους ἀνώσαι. τὸ δὲ πᾶν πλήθος
 τῶν ὀπλιτῶν, ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων
 γιγνομένων, ἡπιώτερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο
 μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ. ξυνεχώρησάν τε
 ὡσι ἔς ἡμέραν ρητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ
 περὶ ὁμονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν [ἢ ἐν Διονύσου ἐκκλησία] καὶ 94
ὅσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμίνα παραπλεῖν· καὶ πᾶς τις [τῶν πολλῶν ὀπλιτῶν] αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον ὑπὸ Θηραμένους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τείχισμα ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι. ὁ δὲ Ἀγησανδρίδας τάχα μὲν τι καὶ ἀπὸ ξυγκειμένου 2
λόγου περὶ τε τὴν Ἐπίδουρον καὶ ταύτη ἀνεστρέφετο, εἰκὸς δ' αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν παρόντα στασιασμὸν τῶν Ἀθηναίων, δι' ἐλπίδος ὡς κἂν ἐς δέον παραγένοιτο, ταύτη ἀνέχειν. οἱ δ' οὖν Ἀθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς, 3
εὐθύς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεῖ ἐχώρουν, ὡς τοῦ ἰδίου πολέμου μείζονος [ἢ] ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἕκασ ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθείλκον, οἱ δὲ τινες ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεβοήθουν. αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ 95
περιβαλοῦσαι Σούνιον ὀρμίζονται μεταξὺ Θορικοῦ καὶ Πρασιῶν, ὕστερον δὲ ἀφικνοῦνται ἐς Ὠρωπόν. Ἀθηναῖοι 2
δὲ κατὰ τάχος καὶ ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρῆσασθαι, οἷα πόλειός τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ μεγίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι (Εὐβοία γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλημένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν), πέμπουσι θυμοχάρη στρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ἐρετρίαν. ὧν 3
ἀφικομένων ξὺν ταῖς πρότερον ἐν Εὐβοίᾳ οὐσαῖς ἕξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. καὶ εὐθύς ναυμαχεῖν ἠγαγκάζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνῆγε τὰς ναῦς, ἀπέχει δὲ μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ἐρετριέων πόλεως θαλάσσης μέτρον ἕξῃκοντα σταδίους. ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθύς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς 4
ναῦς, οἴομενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δ' ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ἐρετριέων), ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεως οἰκιῶν, ὅπως σχολῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσπεσόντες καὶ ἕξαναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὕτως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ἐρετρίας, ὅποτε χρῆ ἀνάγεσθαι, ἤρθη. διὰ τοιαύτης δὲ 5
παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγαγόμενοι καὶ ναυμαχῆσαντες

- ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἐρετριέων ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὁμῶς καὶ ἀντέσχον, ἔπειτα ἐς φυγὴν τραπόμενοι κατα-
6 διώκονται ἐς τὴν γῆν. καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐρετριέων ὡς φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἔπραξαν φρονεούμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ τείχισμα τὸ ἐν τῇ Ἐρετριαίᾳ, ὃ εἶχον αὐτοί, περιγιγνονται καὶ ὅσαι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν.
- 7 λαβόντες δ' οἱ Πελοποννήσιοι δύο καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν ἀποκτείναντες τοὺς δὲ ζωογῆσαντες τροπαῖον ἔστησαν. καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν Εὐβοίαν [τε] ἅπασαν ἀποστήσαντες πλὴν Ὄρειου (ταύτην δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον) καὶ τὰλλα τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.
- 96 Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν Εὐβοίαν γεγενημένα, ἔκπληξις μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. οὔτε γὰρ ἢ ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰ, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὔτε ἄλλο οὐδὲν πω οὕτως ἐφόβησεν.
- 2 ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφρεσθηκότος, ἄλλων τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων, αὐτῶν τε στασιαζόντων καὶ ἄδηλον ὃν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυρράξουσι, τοσαύτη ἢ ξυμφορὰ ἐπεγεγένητο, ἐν ἣ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὐβοίαν ἀπολωλέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀιτικῆς ὠφελοῦντο, πῶς οὐκ εἰκότως ἠθύμουν;
- 3 μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἔγγυτάτου ἐθορύβει, εἰ οἱ πολέμιοι τολμίσουσι νενικηότες εὐθύς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐρῆμον ὄντα νεῶν πλείων· καὶ ὅσον οὐκ ἤδη
- 4 ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. ὅπερ ἂν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, ῥαδίως ἂν ἐποίησαν, καὶ ἢ διέστησαν ἂν ἐτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφορμοῦντες ἢ, (εἰ) ἐπολιόρχουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς ἠγάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίας οὐσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ τοῖς σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι· καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι [καὶ τὰ μέχρι Εὐβοίας] καὶ ὡς εἰπεῖν
- 5 ἢ Ἀθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ μόνῳ Μακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις πάντων δὴ ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. διάφοροι γὰρ πλείστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὄξεις οἱ δὲ βραδεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἀτολμοὶ, ἄλλως τε καὶ ἐν ἀρχῇ ναυτικῇ πλείιστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δὲ οἱ Συρακόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελημένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε 97 εἵκοσιν ὁμῶς ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον, μίαν μὲν εὐθύς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, οἷπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν, ἐν ἧ⁷περ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι· εἶναι δὲ αὐτῶν ὅλοσοι καὶ ὄπλα παρέχονται· καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾶς ἀρχῆς, εἰ δέ μή, ἐπάρατον ἐποίησαντο. ἐγίνοντο δὲ καὶ ἄλλαι 2 ὕστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ τᾶλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥμιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γ' ἔμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὐπολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἦ τε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ξυγκρασις ἐγένετο, καὶ ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτων γενομένων τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ 3 κατιέναι, καὶ παρὰ τε ἐκεῖνον καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες διεζελεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθύς οἱ μὲν περὶ τὸν 98 Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δακελείαν· Ἀρίσταρχος δ' αὐτῶν μόνος (εἴτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν) λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόνην. ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας 2 τεῖχος, ἐπολιόρχουν δ' αὐτὸ διὰ ξυμφορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνόης γενομένην ἀνδρῶν ἐκ Δακελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι ἐθελοντηδόν, προσπαρακαλέσαντες τοὺς Βοιωτοὺς. κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ 3 Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόνῃ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τᾶλλα ξυμβεβήκασιν Δακεδαιμονίοις, κἀκείνους δεῖ Βοιωτοῖς τὸ χωρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι. οἱ δὲ πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ Οἰνόνην ληφθεῖσαν 4 Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἦ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ 99 οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφὴν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε ὅτε ἐπὶ τὴν Ἀσπενδον παρήει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ

Τισσαφέρνης τέως που ἦγον, ὃ τε Φίλιππος ὁ Ξυμπεμ-
φθεις αὐτῷ ἐπεστάλκει Μινδάρῳ τῷ ναύαρχῳ καὶ ἄλλος,
Ἴπποκράτης, ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι
οὔτε αἱ νῆες παρέσοιντο πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσα-
φέρνους, Φαρνάβαζός τε ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρό-
θυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἔτι πόλεις
τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποσιῆσαι τῶν Ἀθηναίων, ὡσπερ καὶ
ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλέον τι σχήσειν ἀπ' αὐτοῦ·
οὕτω δὴ ὁ Μίνδαρος πολλῶ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγέλμα-
τος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ
τῆς Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομηκοντα ἔπλει ἐπὶ τὸν
Ἑλλάσποντον. πρότερον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε ἑκαί-
δεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν, αἱ καὶ τῆς Χερσονήσου τι
μέρος κατέδραμον. χειμασθεῖς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεῖς
καταίρει ἐς τὴν Ἴαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας
πέντε ἢ ἕξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

- 100 Ὁ δὲ Θράσυλος ἐκ τῆς Σάμου, ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν
ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρκότα, ἔπλει καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθύς
πέντε καὶ πενήκοντα, ἐπειγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν
2 Ἑλλάσποντον ἐσπλεύσας. αἰσθόμενος δὲ ὅτι ἐν τῇ Χίῳ
εἴη καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν
κατεστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπειρῳ,
εἰ ἄρα ποι κινοῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν, αὐτὸς
δὲ ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας ἄλφριτά τε καὶ τᾶλλα
ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέλευεν ὥς, ἦν πλείων χρόνος
γίγνηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησό-
3 μενος. ἅμα δὲ (Ἔρσεος γὰρ τῆς Λέσβου ἀφειστήκει) ἐβού-
λετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναίτο, ἐξελεῖν. Μηθυμναίων
γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι φυγάδες, διακομίσαντες ἕκ τε
τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς ὀπλίτας ὡς πενήκοντα καὶ
τῶν ἐκ τῆς ἠπειροῦ μισθωσάμενοι, ξύμπτασιν ὡς τριακο-
σίοις, Ἀναξάνδρου Θηβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἠγουμένον,
προσέβαλον πρῶτον Μηθύμνη· καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς
πέρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης Ἀθηναίων φρουροὺς
προελθόντας, αὐτοῖς ἕξω μάχῃ ἀπωσθέντες καὶ διὰ τοῦ
4 ὄρους κομισθέντες ἀφιστᾶσι τὴν Ἔρσον. πλεύσας οὖν
ὁ Θράσυλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις ταῖς ναυσὶ διανοεῖτο προσ-
βολὴν ποιεῖσθαι. προαφικόμενος δ' αὐτόσε ἦν καὶ ὁ
Θρασύβουλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου, ὡς ἠγγέλθη
5 αὐτοῖς ἢ τῶν φυγάδων αὐτῇ διάβασις· ὑστερήσας δ' ἐπὶ

τὴν Ἐρεσον ἐφώρμει ἐλθών. προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμεναι καὶ [αἱ] Μηθυμναῖαι (πέντε)· καὶ αἱ πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἐπὶ τὰ καὶ ἐξήκοντα, ἀφ' ὧν τῷ στρατεύματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἣν δύνωνται, αἰρήσοντες τὴν Ἐρεσον.

Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς Χίου τῶν Πελο- 101
ποννησίων αἱ νῆες, ἐπισιτισάμεναι δυοῖν ἡμέραιν καὶ λαβόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἕκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου (οὐ) πελάγαι, ἵνα μὴ περιτύχῃσι ταῖς ἐν τῇ Ἐρέσῳ ναυσίν, ἀλλ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον ἔχοντες ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἠπειρον. καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαΐδος ἐς τὸν ἐν Καρτερίοις ² λιμένα καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κυμαίαν δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργινούσσαις [τῆς ἠπείρου], ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. ἐντεῦθεν δὲ ἔτι πολλῆς ³ νυκτὸς παραπλεύσαντες [τὴν Κυμαίαν] καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἠπείρου ἐς Ἀρματιοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀριστοποιησάμενοι διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λεκτὸν καὶ Λάρισαν καὶ Ἰμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτη χωρία ἀφικνοῦνται ἐς Ροίτειον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲσων νυκτιῶν. εἰσὶ δ' αἱ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατῆραν καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτη χωρίων.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σησιῶ δυοῖν δεούσαις εἴκοσι 102
ναυσίν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἱ τε φρουκτωροὶ ἐσίμεινον καὶ ἡσθάνοντο τὰ πυρὰ ἑξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φαινέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὡς εἶχον τάχους ὑπομίξαντες τῇ Χερσονήσῳ, παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν [τὰς τῶν πολεμίων ναῦς]. καὶ ² τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἑκαταίδεκα ναῦς ἔλαθον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φίλῳ ἐπίπλω, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, ἣν ἐκπλέωσι· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἔφ κατιδόντες τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιουμένου οὐ φθάνουσι πάσαις, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἰμβρου καὶ Ἀθήμων διέφυγον, τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλέουσαι καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα. καὶ μίαν μὲν ³ ἐποχείλασαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσι, δύο δ' ἐτέρας ἀνευ τῶν ἀνδρῶν· τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἰμβρῳ κενὴν κατακάουσι. μετὰ δὲ 103

τοῦτο ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις, ξυμπάσαις ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα, πολιορκήσαντες Ἐλαιούντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἄβυδον.

2 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ψευσθέντες τῶν σκοπιῶν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλου τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ κατ' ἰσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ἦσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἔρεσον κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἰροῦσιν, αἱ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφικόμενοι ὀρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιούντα καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἰμβρου ὅσαι κατέφυγον κομίζονται καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πέντε ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

104 Μετὰ δὲ τοῦτο ἐνανμάχουν τρόπῳ τοιῷδε. οἱ Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σησιτοῦ, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς
2 Ἀβύδου ἀνταῆγον καὶ αὐτοί. καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχήσοντες, παρέτειναν τὸ κέρας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκων μέχρι Ἀρριανῶν, νῆες ἐξ καὶ ἐβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι ἀπὸ
3 Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα. κέρας δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν δεξιὸν Συρακόσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὸς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι, Ἀθηναίοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλος, ὁ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ
4 ὡς ἕκαστοι διετάζαντο. ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρότερόν τε ξυμμίξαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐνόμῳ ἀποκλῆσαι τοῦ ἕξω αὐτοὺς ἔκπλου, εἰ δύναιτο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἕκασ οὖσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ἧ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ
5 ἐναντίοι, ἀντεπεξῆγον καὶ περιεγίγνοντο τῷ πλῆ· τὸ δ' εἰώνημιον αὐτοῖς ὑπερεβεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν ἧ Κυνὸς σῆμα καλεῖται. τῷ δὲ μέσῳ, τοιούτου ξυμβαίνοντος, ἀσθενέσει καὶ διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπ' ἐκεῖνα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα
105 εἶναι. προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ μέσον

ἔξεώσαν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες. ἀμῦναι ² δὲ τῷ μέσῳ οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιῶ ὑπὸ πλήθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θράσυλον ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου (ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν [τὸ Κυνὸς σῆμα] καὶ ἅμα οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐτούς), πρὶν οἱ Πελοποννήσιοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον τὰς ἐπὶ ³ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπαναστρέψαντες εὐθύς ἠμύναντό τε καὶ τρέπουσι, καὶ τὰς κατὰ τὸ νικῆσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἔκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. οἱ τε Συρακόσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλον ἐνδεδωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φρυγὴν ὀριμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἐώρων. γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς καὶ καταφυγόντων τῶν ¹⁰⁶ Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἄβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς γὰρ ὦν ὁ Ἑλλησποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχε), τὴν μέντοι νίκην ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. φοβούμενοι ² γὰρ τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διὰ τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλματα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφορὰν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καταμέμφασθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικά νομίζειν. ναῦς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι Χίας μὲν ὀκτώ, ³ Κορινθίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο καὶ Βοιωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἐκάστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασι. στήσαντες δὲ τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ οὐ τὸ ⁴ Κυνὸς σῆμα καὶ τὰ ναύαγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δὲ ἀφικομένης ⁵ τῆς νεῶς καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπὶ τε ταῖς περὶ τὴν Εὐβοίαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν σιτιάσιν γεγενημέναις πολὺ ἐπερρώσθησαν καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἦν προθύμως ἀντιλαμβάνονται, περιγενέσθαι.

- 107 Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρα τετάρτη ὑπὸ σπουδῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ Σησιῶ Ἀθηναῖοι ἔπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφροστηγυῖαν· καὶ κατιδόντες κατὰ Ἀρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμοῦσας, ἐπιπλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῆ ἔλαβον τὰς ναῦς. ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον ἀτείχιστον οὖσαν προσηγάγοντο πάλιν καὶ χρήματα ἀν-
 2 ἐπραξαν. ἔπλευσαν δὲ ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιούντα καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς ἐκομίσαντο (τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν), καὶ ἐς τὴν Εὐβοίαν ἀπέπεμψαν Ἴπποκράτη καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.
- 108 Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψειε Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἔλθειν, καὶ τὸν Τισσαφέρην ὅτι φίλον πεποιήκοι μᾶλλον Ἀθη-
 2 ναίοις ἢ πρότερον. καὶ πληρώσας ναῦς ἑννέα πρὸς αἷς εἶχεν Ἀλικαρνασσίας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε καὶ Κῶν ἐτείχισε. ταῦτα δὲ πράξας καὶ ἄρχοντα ἐν τῇ Κῷ καταστήσας πρὸς τὸ μετόπισρον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσεν.
- 3 Καὶ ὁ Τισσαφέρης ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὡς ἐπύθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πεπλευκυίας, ἀναξεύζας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς
 4 Ἰωνίας. ὄντιον δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλήσποντῳ, Ἀντάνδριοι (εἰσὶ δὲ Αἰολῆς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ἰδῆς τοῦ ὄρους ὀπλίτας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου, Τισσαφέρηνας ὑπάρχου, ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύτιον κατοικήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Διήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποι-
 5 σάμενος ἀδηλον καὶ ἐπαγγείλας στρατείαν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλία καὶ ξυμμαχία, τηρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόν-
 6 τισε. φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μὴ ποτε καὶ περὶ σφῶν τι παρανομίῃ, καὶ ἅμα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ ἂ φέρειν οὐκ ἐδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς
 109 αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. ὁ δὲ Τισσαφέρης αἰσθόμενος

καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ φρουροί), διαβεβλήσθαι τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἔτι βλάπτωσι, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, πορεύεσθαι διανοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἄντανδρον γεγενημένων καὶ [τὰς διαβολὰς καὶ] περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπρεπέστατα ἀπολογήσεται. καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἐφεσον θυσίαν ἐποίησατο τῇ Ἀρτέμιδι. [ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρους³ χειμῶν τελευτήσῃ, ἐν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

INDEX.

(Nomina, quibus * appictum est, ex coniectura leguntur)

- Ἀβδηρα* Thraciae oppidum II 97, 1. *Ἀβδηροίτης* II 29, 1.
- Ἀβρωνίχος* Atheniensis I 91, 3.
- Ἀβυδος* Milesiorum ad Hellespontum colonia VIII 61, 1. deficit ab Atheniensibus VIII 62. cf. 79, 3. 102, 2. 103, 1. 104, 2. 106, 1. 107, 2. 108, 4.
- Ἀγαθαρχίδας* dux Corinthiorum II 83, 4.
- Ἀγαθαρχος* classis Syracusanorum praefectus VII 25, 1. 70, 1.
- Ἀγαμέμνων* I 9.
- Ἀγησανδρίδας Σπαρτιάτης* VIII 91, 2. 94. 95, 3.
- Ἀγησανδρος* Lacedaemoniorum legatus I 139, 3. Agesandridae pater VIII 91, 2.
- Ἀγησιππίδας* Lacedaemonius V 56, 1.
- Ἄγισ* Archidami filius, rex Laced., dux expeditionum in Atticam III 89, 1. IV 2, 1. 6. iurat in foedus V *19, 2. 24, 1. eius contra Argivos res gestae V 54. 57 sqq. a Laced. accusatur V 63. iterum in Argivos proficiscitur V 65 sqq. eius strategema V 71. Argivos eorumque socios vincit V 72 sqq. nova eius in Argolidem expeditio V 83. Deceleam communit VII 19. inde bellum contra Ath. ciet VII 27, 4. aliae eius res ibidem gestae VIII 3. 5. 7-11. simultates gerit cum Alcibiade VIII 12, 2. 45, 1. optimates Ath. cum eo agunt VIII 70, 2. Athenas nequicquam temptat VIII 71.
- Ἄγνωρ* Ath. Pericli navium subsidia adducit I 117, 2. *στρατηγός* Potidaeam oppugnat II 58. cf. VI 31, 2. ad Sitalcem missus II 95, 3. Amphipolim condit IV 102, 3. *ἰά*
- Ἀγνώνεια οἰκοδομήματα* V 11, 1. pater Theramenis VIII 68, 4.
- ἄγος* I 126, 2. 127, 1. 128, 1 sq. 134, 4. 135, 1. II 13, 1.
- Ἀγραῖοι* Aetoli, *Ἀγραῖς*, *Ἀγραϊκός II 102, 2. III 106. 111, 4. 114 2. IV 77, 2. 101, 3.
- *Ἀγριᾶνες gens Paconica II 96, 3.
- ἄγων Ὀλυμπιακός* I 6, 5. V 50, 4. Delphicus III 104, 3 sq. *γυμνικός* V 80, 3. *ἄγῶνες διετήσιοι* Ath. II 38, 1. cf. 13, 4. *ἐτήσιοι* V 11, 1.
- Ἀδείμαντος* Aristei pater I 60, 2.
- Ἄδμητος* Molossorum rex I 136. 137.
- Ἀείμνηστος* Laconis pater III 52, 5.
- Ἀθηναγόρας* Syracusis *δήμον προστάτης* VI 35, 2. eius oratio VI 36-41. pater Timagorae VIII 6, 1.
- Ἀθῆναι* quomodo creverint I 2, 6. earum magnitudo I 10, 2. instauratae et munitae I 89-93. 107, 1. earum ambitus II 13, 7. caput Atticae a Theseo constitutum II 15. earum pars antiquissima ibid. partes desertae II 17, 1. *Ἑλλάδος παιδεύσις* II 41, 1. terrae motus III 87, 4. *Ἀθηναῖοι* advenas civitate donant I 2, 6. colonias emittunt ibid. et I 12, 4. primi ferro deposito vitae genus delicatius colunt I 6, 3. Delum lustrant I 8, 1. III 104. cum Aeginetis bellum gerunt I 14, 2. 41, 2. nautici facti I 18, 2. urbe relicta naves conscendunt ibid. et 74, 2. dissociati a Lacedaemoniis I 18, 3. quomodo sociis imperarint I 19. 75. 76. 77. 96. 97. 99. III 11. VI 76, 3. quando ad potestatem pervenerint II 36. eorum opes et copiae I 80, 3. II 13. maximus eorum exercitus II 31, 2. mores et ingenia I

70. 71, 3. 77, 1. 102, 3. II 37-42. VI 36, 3. 87, 3. VII 14, 4. 21, 3. 48. VIII 96, 5. vetus in agris habitandi consuetudo II 16. Corcyraeis in amicitiam acceptis auxilium mittunt I 31. 44 sq. cum Corinthiis manus conserunt I 49. quas res circa Potidaeam gesserint I 56 sq. Perdiccae bellum inferunt I 59. postea societatem cum eo ineunt I 61. pugnant cum Corinthiis et Potidaecatis I 62. et victoria potiuntur ibid. Potidaeam obsident I, 64. plurima sacra faciebant II 38. reditus eorum e decumis VI 91. eorum legati respondent orationi Corinthiorum I 72 sqq. urbem et moenia instaurant I 89 sq. duce Pausania cum Persis bellum gerunt I 94. tributum exigunt a sociis I 96. Medos ad fl. Eurym. superant I 100. Thasiis bellum faciunt ibid. eosque subigunt I 101. propter Laced. suspicionem se iungunt Argivis I 102. Helotas recipiunt et Naupacti collocant I 103. bellum gerunt in Aegypto I 104. pugnant cum Corinthiis et Epidauriis I 105. et cum Aeginetis ibid. et cum Corinthiis ibid. longos muros aedificant I 107. pugnant cum Laced. ibid. sq. Boeotos et Locros subigunt etc. I 108. Pelop. depopulantur ibid. Aegypto pulsus I 109 sq. adversus Pharsalum expeditionem suscipiunt I 111. Sicyonios proelio vincunt ibid. et 108. foedera quinquennalia ineunt cum Pelop. I 112. in Cyprum facta expeditione Cyprios aliosque superant ibid. Chaeoneam recuperant ibid. ad Coroneam victi Boeotiam amittunt I 113. Euboeam subigunt I 114. cum Laced. tricennalia foedera percipiunt I 115. Samistatum popularem constituunt ibid. bellum gerunt cum Samiis I 116. eosque subigunt ibid. deliberant de bello Pelop. I 139. tyrannis parent VI 53. eorum socii in bello II 9. ex agris in urbem commigrant II 14. pagatim habitantes a Theseo primum in urbem coacti II 15. pugnae avidi a Pericle reprimuntur II 21. classem circa Pelop. mittunt II 23. Methonen

oppugnant II 25. Locridem invadunt II 26. Aeginetas ex insula pellunt II 27. cum Sitalce societatem ineunt II 29. Sollium capiunt et Astacum etc. II 30. Megaridem invadunt II 31. Atalantam communiunt II 32. exsequias faciunt bello caesis II 34. gravi peste affliguntur II 47 sqq. classem in Pelop. mittunt II 56. Potidaeam frustra oppugnant II 58. Pericli succensent II 59. postea mitigantur II 65. post mortem Periclis ambitioni et quaestui dediti ibid. intercipiunt Pelop. ad Persas legatos II 67 sq. Potidaeam capiunt II 70. naves ad Naupactum et in Cariam mittunt II 69. eorum ad Plataeenses responsum II 73. bellum inferunt Chalcidensibus etc. II 79. vario Marte ibid. pugnant cum Pelop. II 83. iterum se parant certamini II 85 sq. pugnam committunt II 90. Astacum navigant et in Acarnaniam digrediuntur II 102 sq. eorum resp. qualis II 36. eius optimum temperamentum VIII 97. classem in Lesbium mittunt III 3. Mytilenas obsidione cingunt III 6. 18. et capiunt III 27. eorum in Mytilenaeos saevum decretum III 36. 49. Minoam insulam occupant III 51. in Sicil. naves mittunt. III 86. iterum peste laborant III 87. in Aeoli insulas expeditionem suscipiunt III 88. quas res in Sicilia gesserint III 90. 99. 103. 115. classem in Peloponnesum et Melum etc. mittunt III 91. in Acarnania regestae III 94. pugnant cum Aetolis III 97. vincuntur III 98. novam classem instruunt III 115. et in Siciliam mittunt IV 2. Pylum occupant et muniunt IV 4. Eionem capiunt IV 7. pugnant cum Laced. circa Pylum IV 9. eosque superant IV 13 sq. inducias faciunt IV 16. quibus solutis bellum rursus gerunt cum Laced. IV 23. pugnant cum Syracusanis IV 25. Pylum obsident IV 26 sq. pugnant cum Laced. IV 32 sqq. Corinthios invadunt IV 42 sq. Anactorium capiunt IV 49. Chiorum murum dediciunt IV 51. Cythera occupant IV

53 sqq. agrum Lacon. populantur IV 54. Thyream capiunt et Aeginetas perimunt IV 57. longos muros Megarensium capiunt IV 68. et Nisaeam IV 69. pugnam cum Brasida detrectant IV 73. Antandrum recipiunt IV 75. Boeotiam ingressi Delium communiunt IV 90. proelium ineunt cum Boeotis IV 96. vincuntur ibid. Delium amittunt IV 101. Amphipoli capta trepidare coeperunt IV 108. inducias faciunt cum Laced. IV 117 sq. Mendam capiunt IV 130. Scionam obsident IV 131. societatem ineunt cum Perdicca IV 132. Delios insula pellunt V 1. expeditionem in Thraciam suscipiunt V 2. legatos in Siciliam mittunt V 4. ad Amphipolim a Brasida fugantur V 10. ad pacem inclinant V 14. foedera ineunt cum Laced. V 18. 23. Scionam expugnant V 32. eorum in Laced. ira V 42. foederis solvendi occasionem capiunt V 43. foedus faciunt cum Argivis et eorum sociis V 47. in Melum classem mittunt V 84. eamque obsident V 114. et expugnant V 116. in Siciliam expeditionem suscipiunt VI 1. quam ob causam VI 6. de bello Siculo deliberant VI 8. eius apparatus VI 25. 31. 43. ab Segestanis decepti VI 46. inquirunt de sacris violatis VI 53. Alcibiadem e Sicilia revocant VI 61. quas res in Sicilia gesserint VI 62. Syracusas invadere coeperunt VI 63. proelium parant cum Syrac. VI 67. pugnant et vincunt VI 70 sq. Camarinensium societatem petunt VI 75. sunt Iones genere VI 82. VII 47. Siculos et Etruscos belli socios faciunt VI 88. Epipolas capiunt et Syracusanos vincunt VI 97 sqq. 101. Syracusas obsidione premunt VI 103. pacem cum Lacedaemoniis rumpunt VI 105. cum Gylippo vario Marte pugnant VII 5 sq. novum exercitum in Siciliam decernunt VII 16. naves 30 in Pelop. et novam classem in Siciliam mittunt VII 20. post Deccleam muro conclusam consternati VII 27. Thracas domum remittunt VII 29.

cum Corinthiis pugnant ad Eri-
neum VII 34. pugnant cum Syrac.
et vincuntur VII 40 sq. magnam
cladem ad Epipolas accipiunt VII
43 sq. de discessu a Syrac. cogitant
VII 47 sq. discessuri lunae defe-
ctione absterrentur VII 50. vincuntur
a Syrac. VII 52 sqq. quinam eorum
socii in bello Syrac. VII 57. ultimi
proelii fortunam experiri statuunt
VII 60. dimicant VII 70. et super-
rantur VII 71 sq. miserabilis eorum
discessus VII 75 sq. noctu profu-
giunt VII 80. eosque insecuntur
Syracusani VII 81. captivi in lapi-
dicinas coniecti VII 87, 1-4. quanta
eorum fuerit clades VII 87, 4 sqq.
eorum post hanc cladem consterna-
tio VIII 1. sociorumque defectio
VIII 2. classem Pelop. fugant ob-
sidentque VIII 10. eorum appa-
ratus ob sociorum defectionem VIII
14 sq. Mytilenas capiunt VIII 23.
Clazomenios subigunt ibid. Chios
acie victos obsident VIII 24. Mile-
sios superant VIII 25. a Mileto
Pelop. metu abscedunt VIII 27.
expeditionem suscipiunt adversus
Miletum et Chium VIII 30. ad
Chium naufragium faciunt VIII
34. pugnant cum Pelop. et vin-
cuntur VIII 42. amicitiam Tissa-
phernis frustra tentant VIII 56.
statum popularem mutant VIII 54.
66 sqq. tempus huius mutationis
notatur VIII 63, 3. 68, 4. pugnant
cum Chiis VIII 61. quo anno post
exactos tyrannos libertate privati
VIII 68. opprimunt optimates in
Samo VIII 73. pugnant cum Pelop.
et profligantur VIII 95. post Eu-
bocam amissam consternati VIII
96. navale certamen ineunt cum
Pelop. VIII 104. et victoriam ob-
tinent VIII 106. animo confirman-
tur ibid.

Ἀθηναῖα I 126, 2. II 13, 5. 15, 2.
IV 116, 2. V 10, 2. 23, 5. *Χαλκιοί-
νος* I 128, 2. 134, 1.

Ἀθηναῖος Laced. IV 119, 2. 122, 1.
ἀθηναὶ διαζώματα ἔχοντες pri-
mum pugnant I 6, 5.

Ἄθως IV 109, 2. V 3, 6. 35, 1. 82, 1.
Αἰαριτίδης tyran. Lampsacenus
VI 59.

- Αιγάλεων ὄρος* Atticae II 19, 2.
Αἴγινα, *Αἴγινηται* classe olim valuerunt I 14, 2. bellum cum Atheniensibus gerunt ante bella Persica ibid. et I 41, 2. oppugnantur ab Atheniensibus I 105 sq. eisdem se dedunt I 108, 4. cf. I 139, 1. 140, 3. contra eos bellum suadent I 67, 2. ab eis expulsi II 27. cf. VIII 69, 3. Thyreae sedes accipiunt II 27, 2. IV 56, 2. ibidem ab Atheniensibus expugnati IV 57, 3. incursionibus insula infestatur VIII 92, 3. *ὄβολοι Αἴγιναῖοι* V 47, 6. *δραχμὴ Αἴγιναία* ibid.
Αἰγίτιον in Aetolia III 97.
Αἴγυπτος, *Αἰγύπτιοι* ab Artaxerxe deficiunt I 104. Athenienses eos adiuvant I 109. Persis iterum subiecti I 110. classem iterum eo mittunt Athenienses I 112. *οἱ ἔλαιοι* eorum pugnacissimi I 110, 2. pestilentia Aegyptum invadit II 48, 1. Atheniensium in eam navigatio IV 53, 3. VIII 35, 2.
Αἰθαιῆς in Laconica I 101, 2.
Αἰθιοπία I, 48, 1.
Αἴμος ὄρος I 96, 1.
Αἰνέας Corinthius IV 119, 2.
Αἰνησίας ἔφορος ἐν Σπάρτῃ II 2, 1.
Αἰνιᾶνες Maliensibus finitimi V 51, 1.
Αἴνος Thraciae urbs IV 28, 4.
Αἴριοι Atheniensium vectigales VII 57, 5.
Αἰολάδης Pagondae pater IV 91.
Αἰολῆς ante Dorienses Corinthum possederunt IV 42, 2. Atheniensium socii VII 57, 5. Boeotorum colonia ibid. *Αἰολικὰ πολίτευατα* IV 52, 3. *Αἰολίς* III 102, 5. 31, 2.
Αἰόλον νῆσοι prope Siciliam III 88, 1. 115, 1.
Αἰσιμίδης Corcyraeus I 47, 1.
Αἴσων Argivorum legatus V 40, 3.
Αἰτνῆ τὸ ὄρος III 116.
Αἰτωλία, *Αἰτωλοὶ* quales sint III 94, 3. eis Athenienses bellum inferunt III 95-99. contra Naupactum bellum movent III 100. 102, 2. τὸ *Αἰτωλικὸν πάθος* IV 30, 1.
Ἀκαμαντὶς tribus Atheniensium IV 118, 10.
Ἀκανθος Laced. V 19, 2. 24, 1.
Ἀκανθος Chalcidicae oppidum Andriorum colonia IV 84, 1.
Ἀκάνθιοι a Brasida commoventur, ut ab Atheniensibus deficiant IV 84-89. cf. 124, 1. V 18, 5.
Ἀκαρνάν Alcmaeonis fil. II 102, 6.
Ἀκαρνανία ab Acarnane nomen duxit II 102, 6. *Ἀκαρνανες* Ath. socii fiunt II 68. 7, 3. 9, 4. Laced. in eos impetus II 80-83. res a Phormione apud eos gestae II 102. Ath. copiis adiuvant III 7. 94 sq. 107 sqq. IV 49. 77. 89. VII 31, 5. 57, 10. 60, 4. Demosthenem contra Ambraciotas ducem creant III 105, 3. 107, 2. eorum mores I 5, 3. II 81, 8. eorum *κοινὸν δικαστήριον* III 105, 1. τὸ *Ἀκαρνανικὸν πεδίον* II 102, 2.
Ἀκεσίνης Siciliae fluvius IV 25, 8.
Ἀκράγας Siciliae fluvius VI 4, 4.
Ἀκράγας urbs a Gelois condita VI 4, 4. *Ἀκραγαντινοὶ* Niciae iter dare nolunt VII 32, 1. medios se gerunt VII 33, 2. 58, 1. seditio inter eos orta VII 46. quae postea in amicitiam versa est VII 50, 1.
Ἄκραι Siciliae oppidum VI 5, 2.
Ἀκραῖον ἕπας collis prope Syracusas VII 78, 5.
ἄκρόασις eorum quae recitantur I 21, 1. 22, 4.
Ἀκρόθωοι Actae urbs IV 109, 3.
ἄκρόπολις ἢ νῦν οὐσα πόλις ἦν II 15, 3 sqq. cf. V 18, 10. 23, 5. 47, 11.
Ἀκταῖαι πόλεις Asiae IV 52, 3. cf. III 50, 3.
Ἀκτὴ Chalcidicae paeninsula IV 109, 1. *V 35, 1.
Ἄκτιον τῆς Ἀνακτορίας γῆς I 29, 3. 30, 3.
Ἀλέξανδρος Perdiccae pater I 57, 2. 137, 1. II 29, 7. 99, 3.
Ἀλέξαρχος Κορίνθιος VII 19, 4.
Ἀλεξικλῆς unus e quadringentis VIII 92, 4. 93, 1. 98, 1.
Ἀλεξιππίδας ephorus Laced. VIII 58, 1.
Ἄληξ fluvius prope Locros III 99.
Ἀλιάρτιοι Boeoti IV 93, 4.
Ἀλιάς, *Ἀλιῆς* in Argolide I 105, 1. II 56, 5. IV 45, 2.
Ἀλικαρνασσός, *Ἀλικαρνασοῦς* VIII 42, 4. 108, 1.
Ἀλικυαῖοι Siculi VII 32, 1.
Ἄλυσ ποταμὸς I 16.

- Ἀλκαίος ἄρχων* V 19, 1. 25, 1.
Ἀλκαμένης dux Laced. VIII 5. 8, 2. 10. II, 3.
Ἀλκιβιάδης ὁ Κλειρίου V 43. eius genus clarum ibid. cur infestus Lacedaemoniis ibid. eorum legatos deludit V 45 sq. στρατηγός expeditionem in Peloponnesum facit V 52, 2. 55, 4. et in Argos V 84, 1. στρατηγός ἀντοκρατόρ expeditionem in Siciliam creatus VI 8, 2. expeditionem urget VI 15. orationem habet VI 16-19. eius ingenium et mores VI 12, 2. 15. 16. 28, 2. eius in ludis Olympiacis magnificentia VI 16. accusatur de Hermis violatis et mysteriis profanatis VI 28. 53. 61. paratus ad se purgandum VI 29. abit in Siciliam VI 30. eius de bello Siculo sententia VI 48. ad causam dicendam revocatur VI 53. 61. non paret, sed in exsilium abit VI 61. capite damnatur ob desertum iudicium ibid. exul ex agro Thurio in Peloponnesum proficiscitur ibid. exul Sparta oratione Lacedaemonios ad bellum Atheniensibus inferendum excitat VI 89 sqq. Endio Ephoro hospes paternus VIII 6. Lacedaemonios ad classem in Chium mittendam hortatur ibid. in Chium cum Chalcedeo mittitur VIII 11 sq. res in illa insula et circa Miletum ab eo gestae VIII 14. 17. 26. Peloponnesiis suspectus ad Tissaphernem se confert VIII 45. illisque plurimum suis consiliis nocet ibid. et 46. reditus sibi in patriam struit VIII 47 sq. eius cum Phrynicho contentio VIII 50. 51. Tissaphernem Atheniensibus conciliare studet VIII 52. ei reditus in patriam decernitur VIII 81. 97. στρατηγός VIII 82. militum in quadringentos iram compescit VIII 86. Aspendum ad Tissaphernem cur profectus VIII 88. ad classem redit VIII 108. *ἄλκ.* Laced. VIII 6, 3.
Ἀλκίδας Laced. nauarchus Lesbium missus III 16, 3. 26, 1. 29-32. eius reditus III 32. 33. 69. Brasiadam ξύμβουλον accipit III 69, 1. 76. adversus Corcyram navigat III 76. eius ignavia III 79, 3. triumvir co-
- loniae Heracleam deducendae III 92, 5.
Ἀλκινάδας Laced. V 19, 2. 24, 1.
Ἀλκίνον τέμενος III 70, 4.
Ἀλκιοθένης Demosthenis pater III 91, 1. IV 66, 3. VII 16, 1.
Ἀλκίφων πρόξενος Λακεδαιμονίων V 59, 5.
Ἀλκμείων II 102, 5. 6.
Ἀλκμεωνίδαι VI 59, 4.
Ἄλμωπες, *Ἄλμωπία* in Macedonia II 99, 5.
Ἀλόπη oppidum Locrorum Opunt. II 26, 2.
Ἄλύξεια Acarnaniae urbs VIII 31, 2.
ἄλφιστα οἶνω καὶ ἐλαίω πεφυραμένα III 49, 3.
Ἀμαξιτός Aeolidis urbs VIII 101, 3.
Ἀμεινιάδης Ath. II 67, 2. 3.
Ἀμεινίας Laced. IV 132, 3.
Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγός I 13, 3.
Ἀμμέας Plataeensis III 22, 3.
Ἀμόργης ὁ Πισσοῦθρον a rege deficit VIII 5, 5. 19, 2. 28, 3.
Ἀμπελίδας Laced. V 22, 2.
Ἀμπρακία Corinthiorum colonia II 80, 3. Acarnanes et Amphilocheam expugnare nolunt III 113, 6. Corinthii eo praesidium mittunt III 114, 4. *Ἀμπρακιῶται* auxilium ferunt Corinthiis contra Corcyraeos I 27. initium inimicitiarum inter eos et Argivos II 68 sq. bellum inferunt Amphilochis II 68. et Acarnanibus II 80. a quibus repelluntur II 81. aliam adversus Amphilochos et Acarnanes expeditionem suscipiunt III 105. Olpas capiunt ibid. ab Acarnanibus vincuntur III 108 sq. tandem foedus ineunt III 114. Syracusanis contra Athenienses auxilia dant VII 58. *Ἀμπρακικός κόλπος* I 29, 3. 55, 1. II 68, 3. III 107, 1. IV 49. *Ἀμπρακιῶτιδες νῆες* I 48, 4. VI 104, 1. VIII 106, 3.
Ἀμύκλειον templum Apollinis V 18, 10. 23, 5.
Ἀμύντας ὁ Φιλίππου II 95, 3. 100, 3.
Ἀμυρταῖος ὁ ἐν τοῖς Ἐλεο βασιλεύς I 110, 2. 112, 3.
Ἀμφιάρεως Amphilochei pater II 68, 3. Alcmaeonis pater II 102, 5.

- Ἀμφιάριος* Ἐπιδαύριος IV 119, 2.
Ἀμφίδωρος Menecratis pater IV 119, 2.
Ἀμφιλοχία ab Amphilocho condita II 68, 3. Achelous per eam fluit II 102, 2. *Ἀμφιλοχοί* qua lingua utantur II 68, 5. Ambracio-
 tae eis bellum inferunt II 68. ite-
 rum in eos invadunt III 102, 6.
 105-115. *Ἀμφιλοχικά ὄρη* III 112, 2. *Ἀμφιλοχική* II 68, 5.
Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικόν vide *Ἄργος*.
Ἀμφιλοχος ὁ *Ἀμφιάρειος* II 68, 3.
Ἀμφίπολις ab Atheniensibus
 condita I 100, 3. IV 102, 3. eius
 situs et nomen IV 102, 4. a Bra-
 sida occupatur IV 102-107. pugna
 ibi facta V 6-11. ab Atheniensibus
 oppugnatur VII 9. cf. V 83, 4.
Ἀμφιπολίται Brasidam mor-
 tuum honoribus afficiunt V 11, 1.
Ἀμφισσῆς τῶν Λοκρῶν III 101, 2.
ἀναθήματα I 132, 3. II 13, 4. VI
 46, 3. cf. I 13, 6. 134, 4. II 84, 4.
 92, 5. III 57, 1. 68, 3. 104, 2. VI
 56, 6.
Ἀναία Cariae oppidum III 32, 2.
 IV 75, 1. VIII 19, 1. *Ἀναίται*
 III 19, 2. *Ἀναίτις ναῦς* VIII 61, 2.
Ἀνάκειον templum Castoris et
 Pollucis VIII 93, 1.
Ἀνακτόριον Acarnaniae urbs ubi
 sita I 55, 1. IV 49. *Κορινθίων πό-
 λις* IV 49. ab Atheniensibus ex-
 pugnatum IV 49. V 30, 2. VII 31,
 2. Acarnanibus infestum III 114, 3.
Ἀνακτόριοι Corinthiis et Pelo-
 ponneseis socii I 46, 1. II 9, 2. 80,
 5. 81, 3. *Ἀνακτορία γῆ* I 29, 3.
Ἀνάξανδρος Θηβαῖος VIII 100, 3.
Ἀναξίλας Πηγίων τύραννος Mes-
 sanam condit VI 4, 6.
Ἀναπος Acarnaniae fluvius II 82.
Ἄν. Siciliae fluvius VI 66, 2. 96, 3.
 VII 42, 6. 78, 3.
Ἀνδοκίδης dux Ath. I 51, 4.
ἀνδράποδα Atheniensium quot
 transfugerint VII 27, 5. vendita
 VI 62, 4. VIII 28, 4. cf. III 70, 1.
Ἀνδροκλῆς Athenis homo popu-
 laris VIII 65, 2.
Ἀνδροκράτους ἠρόφων III 24, 1.
Ἀνδρομέδης legatus Laced. V
 42, 1.
Ἄνδρος insula II 55, 1. *Ἄνδριοι*
 Atheniensium socii IV 42, 1. VIII
 69, 3. tributarii VII 57, 4. eorum
 coloniae IV 88, 2. 103, 3. 109, 3.
Ἀνδροσθένης Ἀρκάς V 49, 1.
Ἀνήριστος legatus Laced. II
 67, 1.
Ἀνθεμοῦς Macedoniae regio II
 99, 6. 100, 4.
Ἀνθεστηριῶν II 15, 4.
Ἀνθήνη Cynuriae oppidum V
 41, 2.
Ἀντιανδρος Aeolidis urbs IV 52,
 3. 75, 1. VIII 109, 1. *Ἀντιάνδριοι*
 VIII 108, 4.
Ἀντιγένης Socratis pater II 23, 2.
Ἀντικλῆς dux Ath. I 117, 2.
Ἀντιμενίδας legatus Laced. V
 42, 1.
Ἀντίμνηστος pater Hierophontis
 III 105, 3.
Ἀντίοχος Orestarum rex II 80, 6.
Ἀντιππος Laced. V 19, 2. 24, 1.
Ἀντιοθένης Laced. VIII 39, 2.
 61, 2.
Ἀντισσα Lesbiurbs, *Ἀντισσαῖοι*
 III 18. 28, 3. VIII 23, 4.
Ἀντίφημος Gelae conditor VI
 4, 3.
Ἀντιφῶν Ath. auctor mutati sta-
 tus popularis optime capitis cau-
 sam dicit VIII 68, 1-3. paucorum
 dominatum defendit et legatus
 Lacedaemonem proficiscitur VIII
 90, 1-3.
Ἄξιος Macedoniae fluvius II 99, 4.
Ἀπιδανός Thessaliae fluvius IV
 78, 5.
Ἀποδωτοί gens Aetolica III 94, 5.
 100, 1.
ἀποικίαι metropoli officia prae-
 stare debent I 25, 4. 34, 1. 38, 3.
 conditorem honoribus afficiunt V
 11, 1.
Ἀπολλόδωρος Chariclis pater
 VII 20, 1.
Ἀπόλλων I 25, 1. 118, 3. 123, 1.
 126, 4. 134, 4. 135, 1. II 54, 4. III
 92, 5. IV 118, 3. V 23, 1. *Ἀρχηγέτης*
 VI 3, 1. *Ἀρήμιος* I 13, 6. III 104, 2.
Μαλόεις III 3, 3 et 6. *Πυθαεὺς* V
 53, 1. *Πύθιος* IV 118, 1. VI 54,
 6 sq. eius templa I 29, 3. V 47, 11.
 VI 54, 6. IV 76, 4. 90, 1. 97, 3. VII
 26, 2. III 94, 2. V 23, 5. VIII 35, 3.
 eius oraculum II 102, 5. *προοίμιον*

- Ἀπόλλωνος* III 104, 4. *Ἀπολλώνιον* prope Naupactum II 91, 1. *Ἀπολλωνία* Corinthiorum in Illyria colonia I 26, 2.
- ἀπόστασις* sociorum Ath. I 58, 1. 98, 4. 100, 2. 114, 1. 115. III 2, 1. IV 88. 103, 4. 106. 107, 3. 109, 5. 110-113. 120, 1. 123, 1. VIII 14. 17, 3. 44, 1. 62, 1. 80, 3. 95, 7. 100, 3. 107, 1. eius causae I 99. III 10-13. VIII 2.
- Ἀργίλος* prope Amphipolim V 18, 5. *Ἀργίλιοι* I 132, 5. IV 103. V 6, 3.
- Ἀργῖνον* promontorium adversus Chium VIII 34.
- Ἀργινούσσαι* insulae VIII 101, 2.
- Ἄργος* Peloponnesi I 135, 3. 137, 3. II 2, 1. 99, 3. IV 42, 3. 133, 2. VI 95, 1. 105, 1. *Ἀργεία* II 27, 2. IV 56, 2. V 75, 4. 83, 2. 116, 1. VI 7, 1. *Ἀργεῖοι* hostes Lacedaemoniorum I 102. foedus ineunt cum Atheniensibus ibid. quando foedus tricennale inter eos et Lacedaemonios exierit V 14. exstimulantur a Corinthiis contra Laced. V 27. principatum Peloponnesi affectant V 28. cum Mantinensibus societatem ineunt V 29. et cum Eleis V 31. et cum Corinthiis et Chalcidensibus ibid. eorum amicitiam ambiunt Laced. V 36. foedus inire cupiunt cum Corinthiis et Boeotis V 37. amicitiam Lacedaemoniorum ambiunt V 41. Atheniensium societatem petunt V 44sq. et cum illis foedus faciunt V 46. populari imperio reguntur V 44. Corinthum veniunt V 50, 5. bellum gerunt cum Epidauriis V 53sq. in eos bellum parant Laced. V 57. inclusi a Laced. Agidis beneficio evadunt V 59. Orchomenum capiunt V 61. eis rursus bellum inferunt Laced. V 64. pugnam parant V 66. congregiuntur V 72. vincuntur a Laced. V 73 sq. pacem accipiunt a Laced. V 76. de statu populari abolendo clam agunt cum Laced. ibid. foedera ineunt cum Laced. V 77. 79. eorum plebs pulsis optimatibus Atheniensium amicitiam repetit V 82. inter eos et Laced. bellum renovatur V 83. 116. VI 7. Orneas solo
- aequant VI 7. a Milesiis superantur VIII 25.
- Ἄργος Ἀμφιλοχικόν* a quo conditum sit et nominatum II 68, 3. eius potentia II 68, 4. Ambraciotae eo potiuntur II 68, 6. ab Ath. captum Amphilochis redditur II 68, 7. alterum impetum suscipiunt Ambraciotae III 102, 6. 105-109. *Ἀργεία* II 80, 8. III 105, 1. 106, 2. *Ἀργεῖοι* II 68. III 105, 1. 106, 3. 107, 1.
- ἄργυρέα εὐλάκα εὐλάξειν* V 16, 2.
- ἀργύριον* fortitudinis praemium IV 116, 2. *ἄσημον* II 13, 4. VI 8, 1. *ἐπίσημον* II 13, 3.
- Ἄριανθίδης βοιωτάρχης* IV 91.
- Ἄρισταγόρας ὁ Μιλήσιος* IV 102, 2.
- Ἄρισταρχος* Ath. *ἐναντίος τῶ δημῶ* VIII 90, 1. 92, 6-10. Oenoën Boeotis tradit VIII 98. *στρατηγός* VIII 98, 1.
- Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου Ἀθην. στρατηγός* IV 50, 1. 75, 1. *Ἄρ. ὁ Λυσιμάχου* I 91, 3. V 18, 5.
- Ἀριστεύς ὁ Ἀδεμάντιον* Corinthiorum dux I 60-66. legatus ad regem Atheniensibus traditus et interfectus II 67. *Ἄρ. ὁ Πελλίχου* Corinthiorum dux I 92, 2. *Ἄρ.* Laced. IV 132, 3.
- Ἀριστοκλείων* I 20, 2. VI 54-60.
- Ἀριστοκλείδης* Hestiodori pater II 70, 1.
- Ἀριστοκλῆς* Laced. V 16, 2. 71, 3. 72, 1.
- Ἀριστοκράτης* Ath. V 19, 2. 24, 1. *Ἄρ. ὁ Σκελλίων Ἀθ. στρατηγός* VIII 9, 2. 89, 2. 92, 2-5.
- Ἀριστόνοος* Agrigentum condit VI 4, 4. *Ἄρ.* Larisaeus II 22, 3.
- Ἄριστοτέλης* Ath. dux III 105, 3.
- Ἀριστοφῶν* Ath. legatus VIII 86, 9.
- Ἄριστων* Corinthius VII 39, 2.
- Ἀριστώνυμος* Ath. IV 122, 1-5. *Ἄρ.* Euphamidae pater II 33, 1. IV 119, 2.
- Ἀρίφρων* Hippocratis pater IV 66, 3.
- Ἀρκαδία* incolas non mutavit I 2, 3. pars eius Mantinensibus subiecta V 29, 1. 33, 1. *ὁ Ἀρκαδικός*

- Ὀρχομενός* V 61, 3. *Ἀρχάδες* ab Agamemnone naves accipiunt I 9, 3. eorum cum Lepreatis bellum V 31, 2. socii Laced. II 9, 2. V 57, 2. 58, 4. 61, 4. 64, 3. 67, 1. VIII 3, 2. Argivorum socii V 67, 2. mercenarii Pissuthnae III 34, 2. Corinthiorum VII 19, 4. 57, 9. 58, 3. Atheniensium VII 57, 9. ad quamlibet militiam mercede adducti ibid.
Ἀρχεσίλαος Lichae pater V 50, 4. 76, 3. VIII 39, 2.
ἀρχιούρου ἐπιτολαί II 78, 2.
Ἀρματοῦς urbs adversus Methymnam sita VIII 101, 2.
Ἀρμόδιος I 20, 2. VI 54-58.
ἀρμοστής VIII 5, 2.
Ἄρραι τῆς Χαλκιδικῆς IV 103, 1.
Ἄρρη Thessaliae oppidum I 12, 3.
Ἄρρεια Macedoniae oppidum IV 128, 3.
Ἀρπάγιον oppidum ad Propontidem situm VIII 107, 1.
 *Ἀρπίνη prope Olympiam V 50, 3.
Ἀρριανοί prope Sestum VIII 104, 1.
Ἀρριβαῖος Lyncestarum rex a Perdicca bello lacessitus IV 79, 2. 83, 1. Brasidas cum eo de societate agit IV 83. ei bellum inferunt Brasidas et Perdiccas IV 124-129.
Ἀρσάκης Tissaphernis ὑπαρχος VIII 108, 4.
Ἀρτάβαζος σατράπης I 129, 1. 132, 5.
Ἀρταξέρξης Themistoclem recipit I 137, 3-139. Aegyptus ab eo desciscit I 104, 1. moritur IV 50, 3. Darii pater VIII 5, 4.
Ἀρτας Iapygium princeps VII 33, 4.
Ἀρταφέρνης a rege Lacedaemonem missus IV 50.
Ἀρτεμίσιον III 54, 4.
Ἀρτεμίσιος μῆν V 19, 1.
Ἀρτεμεις III 104, 5. VIII 109, 1. eius templum VI 44, 3.
ἀρτυῖναι Argivorum magistratus V 47, 9.
ἀρχαί ἐρδημοί Ath. V 47, 9.
Ἀρχεδίκη ἢ Ἰππίον VI 59, 3.
Ἀρχέλαος ὁ Πεοδίκου II 100, 1.
Ἀρχέστρατος Ἄθ. στρατηγός I 57, 6. VIII 74, 1.
Ἀρχέτιμος Corinthius I 29, 2.
- Ἀρχίας* Camarinaeus IV 25, 7. *Ἀρ. Corinthius* Syracusas condit VI 3, 2.
Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξίδαμον Lacedaemoniorum rex, vir prudens et modestus I 79. orationem habet ibid. sqq. dux expeditionis in Atticam II 10. orationem habet ibid. sqq. legatum Athenas mittit II 12. in Atticam exercitum movet ibid. Periclis hospes II 13. ob Oenoën non expugnatam in gravem suspicionem apud Laced. incidit II 18. cur tanta cunctatione usus ibid. in Atticam irrumpit II 19. cunctatur circa Acharnas II 20. dux alterius expeditionis in Atticam II 47. III 2. et adversus Plataeas II 71. eius ad Plataeenses responsum etc. II 72 sq. Agidis pater III 89, 1. IV 2, 1.
Ἀρχιππος Aristidis pater IV 50, 1
ἄρχοντες ante Theseum II 15, 1. novem Cylonis tempore I 126, 8. appellantur *Ἀλκαῖος Θεμιστοκλῆς Πεισίστρατος Πυθάδωρος*.
Ἀρχωνίδης Siculorum rex VII 1, 4.
Ἀσία I 9, 2. II 67, 1. 97, 6. IV 75, 2. V 1. VIII 39, 3. 58, 2. *Ἀσιανός* I 138, 5. *Ἄ. βάρβαροι* I 6, 4.
Ἀσίνη Messeniae oppidum IV 13, 1. VI 93, 3. Laconicae oppidum IV 54, 4.
Ἀσπενδος Pamphyliae urbs VIII 81, 3. 87. 88, 1. 99. 108, 3.
Ἀσσινάρος Siciliae fluvius III 84, 2.
Ἀσσύρια γράμματα IV 50, 2.
Ἀστακός Acarnaniae urbs II 30, 1. 33, 1. 102, 1.
Ἀστυμαχος Plataeensis III 52, 5.
Ἀστυνοχος Laced. nauarchus VIII 20, 1. 26, 1. 29, 2. 38, 1. in Chium venit VIII 23, 1-5. Lesbium temptat ibid. a Chiis arcessitus VIII 24, 6. eius expeditiones VIII 31-34. 36. Chiis auxilium recusat VIII 38, 4. *ξυμβούλους* accipit VIII 39, 2. Caunum, Ceum, Cnidum, Symen proficiscitur VIII 41. 42. Chiis auxilio venire parat VIII 40. 41, 1. 61. contra Samum proficiscitur VIII 63, 1-3. qualis ei cum Alcibiade condicio intercesserit VIII 45, 1. 50. 68, 2. Mileti versatur VIII 63, 1. 78, 1. 79. 83. 84. mortem ad

- aram confugiens evitat VIII 84, 3.
 Spartam revertitur VIII 85.
Ἀσώπιος Phormionis pater I 64,
 2. *Ἀσ.* eius nepos *Ἀθ. στρατηγός*
 III 7, 1-4.
Ἀσωπόλαος Astymachi pater III
 52, 5.
Ἀσωπός Boeotiae fluvius II 5, 2.
Ἀταλάντη ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς
Ὀπουντίοις νῆσος II 32. III 89, 3.
 V 18, 7. *Ἀτ.* urbs Macedoniae II
 100, 3.
ἄτιμία apud Laced. V 34, 2.
Ἄτιντᾶνες gens Epiri II 80, 5.
ἄτρακτος i. e. *οἰστός* IV 40, 2.
Ἄτραμύττιον Mysiae urbs V 1.
 VIII 108, 4.
Ἄτρεύς I 9, 2.
Ἀττική antiqui temporis I 2, 5 sq.
 II 15, 1. 16, 1. 36, 1. Eurystheus
 ibi interfectus I 9, 2. coloniae inde
 in Ioniam missae I 2, 6. bene culta
 I 82, 4. sociorum vectigalibus sus-
 tentata III 13, 5-7. invaditur I 114.
 II 10-13 et 18-24. 47 et 55-58. III
 1. 26. IV 2, 6. VII 19. impetus terra
 marique in eam susceptus frustra-
 tur III 15-17. *Ἀττική ἀγορά* I 67,
 4. 139, 1. *Ἀ. δραχμή* VIII 29, 1. 45,
 2. *Ἀ. ἱερά* III 114, 1. *Ἀ. πόλεμος*
 V 31, 3-6. *Ἀ. σπονδαί* V 29, 2. 36,
 1. *Ἀ. ξυγγραφή* I 97, 2. *Ἀ. χοῦνιξ*
 IV 16, 1. *ἄττικίζειν, ἄττικι-*
σμός III 62, 1. 64, 5. IV 133, 1.
 VIII 38, 3.
ἀυλητῶν νόμος V 70.
Ἀυλών prope Bolben lacum IV
 103, 1.
αὐτερέται I 10, 4. III 18, 4. VI
 91, 4.
Ἀυτόκλης Ἀθ. στρατηγός IV 53,
 1. 119, 2.
αὐτόπολις V 79, 1.
αὐτοτελής καὶ αὐτόδικος V
 18, 2.
Ἀυτοχαρίδας Laced. V 12, 1.
Ἀφροδίτη VI 46, 3.
Ἀφροδιτία Laconicae oppidum
 IV 56, 1.
Ἄφρτις τῆς Παλλήνης I 64, 2.
Ἀχαΐα Peloponnesi ab Ath. in so-
 cietatem assumpta I 111, 3. Pelo-
 ponnesiis reddita I 115, 1. Ath. eam
 repossunt IV 21, 3. *Ἀχαιοί* Laced.
 socii II 9, 2. in Zacynthem colo-
 niam deducunt II 66, 1. *Ἀχαϊκός*
 II 86. 92, 5.
Ἀχαΐα Thessaliae regio IV 78, 1.
Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται VIII 3, 1.
Ἀχαιοί apud Homerum I 3, 3. IV
 120, 1. VI 2, 3.
Ἀχαρναί II 19, 2. 20. 21. 23, 1.
Ἀχαρνής II 20, 4.
Ἀχελῷος Acarnaniae fluvius II
 102, 2-103. III 7, 4. 106, 1.
Ἀχέρων Thesprotiae fluvius I 46,
 4. *Ἀχερουσία λίμνη* ibid.
Ἀχιλλεύς I 3, 3.
βάρβαροι non sunt apud Home-
 rum I 3, 5. eorum mores I 6. prae-
 dones I 5, 1.
βασιλείαι παρικαί in tyrannides
 mutatae I 13, 1. β. apud Macedo-
 nes II 99, 2. *Περσῶν βασιλείας νό-*
μος II 97, 4. *βασιλῆς* Laced. pri-
 mum instituti V 16, 3. quot suf-
 fragia habuerint I 20, 3. in carce-
 rem ab ephoris duci possunt I
 131, 2. in bello summam potesta-
 tem habent V 66, 3.
Βάττος dux Corinthiorum IV 43, 1.
Βιθυννοὶ Θοῤῃες IV 75, 2.
Βισαλία Thraciae regio II 99, 6.
Βισαλικόν IV 109, 4.
βοῆ κρίνουσι Lacedaemonii I 87, 2-
Βοιόν Doridis oppidum II 107, 2.
βοιωτάρχαι II 2, 1. IV 91. V 37.
 38. VII 30, 3.
Βοιωτία olim *Καδυκίς* I 12, 3.
 fertilis et multas incolarum vices
 experta I 2, 3. eius confinia III 95,
 1. VII 19, 2. VIII 98, 2. *Βοιωτοί*
 apud Homerum I 10, 4. eorum
 migratio I 12, 3. Aeolicae stirpis
 VII 57, 5. III 2, 3. Persis subiecti
 VIII 43, 3. ab Ath. ad Oenophyta
 victi I 108. 111, 1. IV 95, 3. liberi
 fiunt I 113. socii Laced. II 9, 2-4.
 12, 5. 22, 2. IV 72, 2. 95, 2. V 57,
 2. 58, 4. 59, 2. 64, 4. VII 19, 3. 43,
 7. 45, 1. 57, 5. 58, 3. VIII 3, 2. 5,
 2. 106, 3. Lesbios ad defectionem
 sollicitant III 13, 1. VIII 5, 2. Bra-
 sidam adiuvant IV 70, 1. 72. Ath.
 in eos expedito IV 76. 77. 89-91.
 ad Delium pugnant IV 91-97. 101.
 cum Ath. agunt IV 97-100. Delium
 expugnant IV 100. Panactum ca-
 piunt V 3, 5. inducias cum Ath.

- agunt V 26, 2. IV 118, 2. paci adversantur V 17, 2. 22, 1. societatem cum Argivis inire cunctantur V 31, 6. cum Corinthiis agunt V 32. cum Laced. V 36-40. societatem cum eis faciunt V 39, 3. 44, 3. 46, 2-5. Heraclea potiuntur V 52, 1. Oropum capiunt VIII 60, 1. Oenoën occupant VIII 98. τὰ πάτρια τῶν πάντων B. II 2, 4. III 66, 1. B. δημόσιον V 50, 4. eorum τέσσαρες βουλαί V 38, 2. Βοιωτίος IV 76, 2 sq.
- Βόλβη λίμνη* in Mygdonia I 58, 2. IV 103, 1.
- Βολίσκος* in Chio insula VIII 24, 3. *Βοριάδης ὁ Ἐδροντάν* III 100, 1.
- Βοττία, Βοττιαία* Macedoniae regio II 99, 3. 100, 4. *Βοττιαῖοι* deficiunt I 57, 5. 58, 1. eis bellum inferunt Ath. II 79. et Sitalces II 101, 1. *Βοττικῆ* in Chalcidice I 65, 3. II 79, 2. 101, 4.
- Βουδοροον* castellum Salaminis II 94, 3. III 51, 2.
- Βουκολίων* Arcadiae oppidum IV 134, 2.
- βουλή* Ath. V 45. 47, 9. *βουλή ἢ ἀπὸ τοῦ κνάμου* VIII 66, 1. 69, 4. abrogata a quadringentis VIII 69, 70, 1. restituta VIII 86, 5. 97. β. Argivorum V 47, 9. Boeotorum V 38. Chiorum VIII 14, 2. Corcyraeorum III 70, 5. Mantinensium V 47, 9. *βουλευταί* III 70, 6. VIII 69, 4. *βουλευτήριον* unum non habent Peloponnesii I 141, 6. unum totius Atticae instituit Theseus II 15, 2. eo quadringenti conveniunt VIII 67, 3. 69, 1. 70, 1. 92, 6. 93, 1.
- Βουφράς* prope Pylum IV 118, 4.
- Βρασιδᾶς ὁ Τελλίδος Σπαρτιατῆς* ingenio et moribus excellens II 25, 2. IV 81. 108, 2. V 7, 2. *ξύμβουλος* II 85, 1. 86, 6. 93, 1. III 69. 76. Methonen servat et Spartaе colaudatur II 25, 1-3. ad Pylum strenue gerit IV 11. 12. Megarensibus succurrit IV 70-74. Corinthi expeditionem in Thraciam parat IV 74, 1. Thessaliam pertransit IV 78. in Lyncestas proficiscitur IV 83. Acanthios ad defectionem movet IV 84-89. eius oratio IV 85-88. Stagirus ad eum deficit IV 88, 2. et Argilus IV 103, 4. Amphipolim occupat IV 102-107. ab Eione repellitur IV 106, 4. 107, 1-3. Myrcinus, Galepsus, Oesyeme ei se dedunt IV 107, 3. exercitum in Acten ducit IV 109. Toronen occupat IV 113. 114. et Lecythum IV 115. Scione ad eum deficit IV 120. a Scionaeis aurea corona donatur IV 121, 1. Mende ad eum deficit IV 121, 2. 123. alteram in Lyncestas expeditionem suscipit IV 124. deserit a Perdicca IV 125. milites cohortatur IV 126. hostes repellit IV 127. 128, 1-3. hostis iudicatur a Perdicca IV 128, 5. Potidaeam nequidquam temptat IV 121, 2. 135. ad Amphipolim Cleonem vincit V 6-11. milites cohortatur V 9. moritur V 10, 8. sepelitur V 11, 1. *Βρασιδῆοι* V 67, 1. 71, 3. 72, 2.
- Βραυρῶ* regis Edonum uxor IV 107, 3.
- *Βρεᾶ Mygdoniae oppidum I 61, 4.
- Βρικιννῖαι* castellum Leontinorum V 4, 4.
- Βριλησσός* mons Atticae II 23, 1.
- Βρούεργός* *Λυγκηστῶν βασιλεύς* IV 83, 1.
- Βροίσκος* urbs ad effluvium Bolbae lacus IV 103, 1.
- Βυζάντιον* Ath. capiunt I 94, 2. Gongylo a Pausania commissum I 128, 5-7. ibi Pausanias commoratur I 129, 1. 130, 1. 131, 1. eius distantia a Strymone II 97, 2. ab Ath. deficit VIII 80, 3. proelium navale ibi factum VIII 80, 4. 107, 1. *Βυζάντιοι* ab Ath. deficiunt I 115, 5. subiecti I 117, 3.
- Βωμιῆς* Aetoli III 96, 3.
- βωμός ὁ ἐν ἀροσπόλει* I 126, 10. *σεινῶν θεῶν* I 126, 11. *Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου* V 50, 1. *Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου* VI 3, 1. *Πυθίου* VI 54, 6. *τῶν δώδεκα θεῶν* VI 54, 6. *οἱ βωμοὶ τῶν ἀνοσίων ἀμαρτημάτων καταφυγῆ* IV 98, 6.
- Γαληψός* Thasiorum in Chalcidice colonia IV 107, 3. V 6, 1. *γαμικά* II 15, 5. VI 6, 2.
- Γαυλίτης Κάσ* VIII 85, 2.
- Γέλα* Siciliae fluvius VI 4, 3.

- Γέλα condita* VI 4, 3. VII 57, 6.
Siculi eo conveniunt IV 58. *Atheniensibus infensa* V 4, 6. VII 57, 9.
Γελῶνοι νόμιμα Δωρικά habent VI 4, 3. *Agrigentum et Camarinam condunt* VI 4, 4. 5, 3. eorum finitimi VII 58, 1. *Syracusanis socii* VI 67, 2. VII 1, 4. 33, 1. 57, 6. 58, 1. *Γελεῦτις Ἰβλα* VI 62, 5.
Γέλων τύραννος Συρακοσίων VI 4, 2. 5, 3. 94, 1.
Γεραιστός Euboeae oppidum III 3, 5.
Γεράνεια ὄρος I 105, 3. 107, 3. 108, 2. IV 70, 1.
Γεράστιος μῆν IV 119, 1.
Γέται II 96, 1. 98, 4.
γεωμόροι Samii VIII 21.
Γῆς ἱερόν II 15, 4.
Γίγωνος Chalcidicae urbs I 61, 5.
Γλαύκη τῆς Μυκάλης VIII 79, 2.
Γλαύκων dux Ath. I 51, 4.
Γόαξις Edonus IV 107, 3.
Γόγγυλος ὁ Ἐρετριεύς I 128, 6. *Γ. τῶν Κορινθίων ἀρχῶν* VII 2, 1.
Γορτυνία Macedoniae oppidum II 100, 3.
Γορτύνιος Κρής II 85, 5.
Γραϊκὴ Atticae regio II 23, 3. *III 91, 3.
γραμματεὺς VII 10. IV 118, 11.
Γροιστωνία Macedoniae regio II 99, 6. 100, 4.
Γρύλιππος ὁ Κλεανδριδίου praefectus Syracusanis a Laced. missus VI 93. Syracusas venit VII 1. vincitur ab Athen. VII 5. eisdem postea vincit VII 6. Plemmyrium capit VII 22. 23. nova Syrac. auxilia adducit VII 50. pugnat cum Athen. eosque vincit VII 69 sq. eorum fugam impedire statuit VII 74. Niciam capit VII 85. 86. naves ex Sicilia domum reducit VIII 13.
γυμνοπαιδῖαι V 82, 1-4.
γυμνοῦσθαι primi coeperunt Lacedaemonii I 6, 5.
Γυρτώνιοι Thessali II 22, 3.

Δαίθος Laced. V 19, 2. 24, 1.
Δαΐμαχος Eupompidae pater III 20, 1.
δαίμονες ὁμωχέται IV 97, 4.
Δαμάγητος Laced. V 19, 2. 24, 1.
Δαμάγων Laced. III 92, 5.

Δαμότιμος Sicyonius IV 119, 2.
Δαναοί I 3, 3.
Δάρδανος prope Abydum VIII 104, 2.
δαρειακὸς στατήρ VIII 28, 4.
Δαρείος I 14, 1. 16. IV 102, 1. VI 59, 3 sq. *Δ. ὁ Ἀρταξέρξης* VIII 5, 4. 18. 37. 58.
Δασκυλίτις σατραπεία I 129, 1.
Δάσκων Camarinam condit VI 5, 3.
Δάσκων sinus prope Syracusas VI 66, 2.
Δαυλία τῆς Φωκίδος II 29, 3. *Δαυλιάς ὄρις* ibid.
Δαφνοῦς prope Clazomenas VIII 23, 6. 31, 2.
Δεινιάδας περιόικος VIII 22, 1.
Δεινίας Cleippidae pater III 3, 2.
*δεκατεντήρια VI 91, 7.
Δεκέλεια Alcibiade auctore (VI 91, 6. 93, 2. VII 18, 1) a Lacedaemoniis munita VII 19, 1-3. 20, 1 et praesidio firmata cum maximo Atheniensium damno VII 27, 2 sqq. 28. cf. VIII 3, 1. 5, 3. 69, 1. 70, 2. 71. 98, 1. quantum distet ab Athenis VII 19, 2.
Δελφίνιον prope Chiorum urbem VIII 38, 2. 40, 3.
Δελφοὶ ἀντόρομοι V 18, 2. ὁ ἐν Δ. θεός I 134, 4. V 32, 1. cf. I 25, 1. 118, 3. 126, 4. III 92, 5. τὸ ἐν Δ. ἱερόν Delphis, deinde Phocensibus traditum I 112, 5. *πρόμαντις ἡ ἐν Δ. corrupta* V 16, 2. τὸ ἐν Δ. μαντεῖον I 28, 2. τα ἐν Δ. χοήματα I 121, 3. 143, 1. τρίπους ὁ ἐν Δ. I 132, 2. III 57, 2. spolia eo missa IV 134, 1.
Δέρδας Macedo I 57, 1. 59, 2.
Δερκυλίδας Σπαρτιάτης VIII 61, 1. 62, 1.
Δερσαῖοι Thraciae gens II 101, 3.
Δευκαλίων I 3, 1.
Δήλιον ἐν τῇ Ταυραγαίᾳ IV 76, 4. 89, 1. 90, 1. 97, 3. pugna ibi facta IV 91-97. V 14, 1. 15, 2.
Δήλος lustrata I 8, 1. III 104. ταμείον et conventus sociorum I 96, 2. terrae motus II 8, 3. ἀγὼν ibi habitus καὶ γυμνικὸς καὶ μουσικὸς et χοροί III 104, 3 sqq. quantum distet a Rhenea III 104, 2. cf. III 29, 1. VIII 77. 80, 3. 86, 1. *Δηλιακὸς χόρος* III 104, 5. *Δηλιοὶ* ex-

- pulsi V 1. VIII 108, 4. reducti V 32, 1. *Δήλιος* vide *Απόλλων*.
Δημάρατος Ath. dux VI 105, 2.
Δημάρχος Συρακοσίων στρατηγός VIII 85, 3.
Δημείας Philocratis pater V 116, 3.
δημιουργοί magistratus apud Mantinenses et Eleos V 47, 3.
Δημόδοκος Ἀθην. στρατηγός IV 75, 1.
δημοκρατία qualis sit II 37, 1. III 37, 47, 2. VI 39, 89, 4 sqq. VIII 1, 4. eius Athenis tollendae consilium et conatus VIII 47 sqq. sublata VIII 63 sqq. restituta VIII 73 sqq. 89 sqq. Megaris sublata IV 74. Argis sublata V 81. restituta V 82. Corcyrae III 68-82. IV 46-49.
Δημοσθένης ὁ Ἀλκιοθέου III 91. στρατηγός Aetolis bellum infert III 94 sq. cladem ab eis accipit III 98. ob quam Athenas redire non audet, sed apud Naupactum manet ibid. totius socialis exercitus dux electus III 107. res ab eo gestae ibid. circa Pylum quomodo se gesserit IV 3-6. 9-15. στρατηγός ἐν Πύλῳ IV 29. 30. 31. 32, 3 sq. 36, 1. 37, 1. 38, 1. milites hortatur IV 10. στρατηγός Megara temptat IV 66. Megarensium longos muros capit IV 67. Nisaeam occupat IV 69. ad bellum Syracusanum mittit VII 16. Niciae in praetura collega ibid. traicit in Siciliam VII 26. Syracusas cum classe venit VII 42. Epipolas aggressus magna cum clade repellitur VII 43. discessum e Sicilia suadet VII 47. non probat Niciae consilium VII 49. ultimum navale proelium infeliciter temptat VII 69 sq. Syracusis discedit VII 75 sq. cum suis se dedit Syracusanis VII 82. et ab illis interficitur VII 86.
Δημοτέλης Messenius IV 25, 11.
διαβατήρια V 54, 2. 55, 3. 116, 1.
Διαγόρας pater Doriei VIII 35, 1.
διαίτα μετ' ὄπλων I 6, 1-4. 5, 3. ἀνειμένη Ath. I 6, 3. eius apud eodem mutatio II 16. eius apud eodem libertas VII 69, 2. II 39, 1. similis veterum Graecorum et barbarorum I 6, 6.
Διάκριτος Σπαρτιάτης II 12, 1.
Διάσια I 126, 6.
δίγλωσσοι IV 109, 4. VIII 85, 2.
διδασκαλεῖον παιδῶν VII 29, 5.
Διδύμη una ex Aeoli insulis III 88, 2.
Διειρέφης Nicostrati pater III 75, 1. IV 53, 1. 119, 2. 129, 2. alius *Δ.* VII 29, 1. VIII 64, 1.
Διέμπορος βοιωταρχῶν II 2, 1.
δίκη ἐρήμη VI 61, 7. *δίκαι* ξυμβόλαιαι I 77, 1. *ἴσαι καὶ ὁμοῖαι* V 27, 2. 59, 5. 79, 1. ἀπὸ στρατείας V 60, 6.
Διόδοτος Ath. orationem habet III 41-49.
Διοί Thraciae gens II 96, 2. *Διακὸν γένος* VII 27, 1.
Διομέδων Ath. VIII 19, 2. 20, 2. 23, 1. 24, 2. Ath. στρατηγός VIII 54, 3. 55, 1. 73, 4-6.
Διόμιλος φυγὰς ἐξ Ἄνδρου VI 96, 3. 97, 4.
Δῖον in Acte situm IV 109, 4 sq.
Διῆς *V 35, 1. 82, 1.
Δῖον Macedoniae oppidum sub Olympo situm IV 78, 6.
Διονύσον ἱερά II 15, 4. III 81, 5.
Διονυσιακὸν θέατρον VIII 93, 1.
Διονύσιον VIII 93, 3. *Διονύσια τὰ ἀρχαιότερα* II 15, 4. *τὰ ἀστικά* V 20, 1. 23, 4.
Διοσκουρῶν ἱερόν III 75, 3. *Διοσκουρείον* IV 110, 1. cf. VIII 93, 1.
Διότιμος Ἀθ. στρατηγός I 45, 2. VIII 15, 1.
Δίφιλος dux Ath. VII 34, 3.
Δόβηρος ἢ Παιονική II 98, 2. 99, 1. 100, 3.
Δόλοπες I 98, 2. V 51, 1. *Δολοπία* II 102, 2.
Δόρκις Laced. dux I 95, 6.
Δραβησκόος ἢ Ἡδωική I 100, 3. IV 102, 2.
δραχμὴ Αἰγυπτία V 47, 6. 63, 2. *Ἀπτική* II 17, 3. VI 31, 3. VII 27, 2. VIII 29, 1. 45, 2. *Κορινθία* I 27, 1.
Δρυμοῦσσα insula prope Clazomenas VIII 31, 3.
Δρύοπες in Euboea VII 57, 4.
Δρυὸς κεφαλαί III 24, 1.
Δρυῶνι Thracae II 101, 3.
Δύμη τῆς Ἀγίας II 84, 3 et 5.
δυναστεία Thessalorum IV 78, 3.

- δῶρα* sollemnia apud Thracas II 97, 3 sq. cf. II 101, 1.
- Δωριεύς Ῥόδιος* III 8. *Δ. Thurinus* VIII 35, 1. 84, 2.
- Δωριῆς Λακεδαιμονίων μητρόπολις* I 107, 2. III 92, 3 sq. Peloponnesum occupant I 12, 3. 18, 1. IV 42, 2. VII 5, 4. *Καρσι πρόσοικοι* II 9, 4. in Sicilia III 86, 2. IV 64, 3. VI 77, 1. VII 57, 2. 58, 3. qui eorum ad Syracusas pugnauerint VII 57. 58. Ionibus infensi IV 61, 2. VI 80, 3. 82, 2. eos ut imbelles contemnunt V 9, 1. VI 77, 1. VII 5, 4. VIII 25, 3. *Δωριακὸς πόλεμος* II 54, 2. *Δωρικὸς* III 95, 1. 102, 1. *πόλεμος* II 54, 3. *γένος* I 24, 2. *νόμιμα* VI 4, 3. *ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν* VII 44, 6. *Δωρὶς γλῶσσα* III 112, 4. *φωνή* VI 5, 1. *Δωριῶδες πόλεις* III 86, 2.
- Δῶρος* Thessalus IV 78, 1.
- Ἐβρος* Thraciae fluvius II 96, 4.
- Ἐγεστα* Elymorum urbs VI 2, 3. 6, 3. 44, 4. 46, 3 et 5. 62, 1 et 4. 88, 6.
- Ἐγεσταῖοι ἄνδρες βάρβαροι* VI 11, 7. VII 57, 11. *φυγάδες* VI 19, 1. bellum cum Selinuntii gerunt VI 6. Atheniensium opem petunt VI 6, 2 sq. 10, 5. 11, 7. 13, 2. 33, 2. 77, 1. pecuniam mittunt VI 8, 1. eorum promissa VI 8, 2. 22. cf. 47. 62, 1. Ath. fallunt VI 46, 3 sqq. Hyccara oppidum eis traditur VI 62, 3. Ath. auxiliantur VI 88, 6. 98, 1. VII 57, 11.
- Ἐθελόπροξενος* III 70, 3.
- Ἐίδομενή* Macedoniae oppidum II 100, 3.
- εἰκοστή* a Pisistratidis exacta VI 54, 5. ab Ath. τοῖς ὑπηκόοις imposita VII 28, 4.
- Ἐἴλωτες τῶν παλαιῶν Μεσοηρίων ἀπόγονοι* I 101, 2. cum eis Pausanias egit I 132, 4. a Laced. deficientes Ithomen secesserunt I 101, 2 sq. II 27, 2. III 54, 5. IV 56, 2. bellum contra eos I 102. 103. supplices interficiuntur I 128, 1. eorum multitudo VIII 40, 2. militant IV 8, 9. 26, 5 sqq. 80, 5. V 34, 1. 57, 1. 64, 2. VII 19, 3. 58, 3. manumissi V 34, 1. eorum duo milia clam tolluntur IV 80. trans-
- fugiunt IV 41, 3. V 14, 3. 35, 7. 56, 2 sq. VII 26, 2.
- ἐκχειρία* inter Siculos IV 58.
- ἐνιαύσιος* inter Laced. et Ath. IV 117. 118. 119. 122, 1. 123, 1. 134, 1. V 1. 15, 2. *δεχήμερος* Ath. et Boeotorum V 26, 2. 32, 5. *ἡ παρ' Ἡλείους* V 49, 3. cf. *σπονδαί*.
- ἐκκλησία* Atheniensium I 31, 4. 44, 1. 139, 3. II 13, 1. III 36, 6. IV 29, 1. V 45, 4. 46, 1. VI 6, 3. 8, 2. VIII 67, 2. 93, 3 et 94, 1. 97, 1. *ἐν Διονυσίῳ* VIII 93, 3. *ἐν Κολωνῶ* VIII 67, 2. *ἐν Πυκνί* VIII 97, 1. a praetoribus et prytanibus convocata IV 118, 4. cf. II 13, 1. a *ξυλλογῶ* distincta II 22, 1. cf. 59, 3. VIII 67, 1. militum Ath. VIII 76, 2. 81, 1 sq. 86, 1. 93, 1. Catinensium VI 51, 1. Lacedaemoniorum I 87, 6. V 77, 1. VI 88, 10. Syracusanorum VI 32, 3. 72, 1. cf. *ψηφίσματα*.
- Ἐκκρυπιος Σπαρτιάτης* VII 19, 3.
- Ἐκλειπτις ἧλιον* I 23, 3. II 28. IV 52, 1. *σελήνης* VII 50, 4.
- Ἐλαιᾶτις τῆς Θεσπρωτίδος* I 46, 4.
- Ἐλαιούς* Chersonesi oppidum VIII 102, 1. 103, 1 et 2. 107, 2.
- Ἐλαφηβολίων μῆν* IV 118, 2.
- ἐλεγείον* I 132, 2.
- Ἐλένη* I 9, 1.
- Ἐλευσίνιον* templum Cereris II 17, 1.
- Ἐλευσίς* I 114, 2. II 19, 2. 20, 3. 21, 1. IV 68, 5. *Ἐλευσίνιοι* II 15, 1.
- Ἐλιμιῶται* gens Macedonum II 99, 2.
- Ἐλιξος Μεγαρένς στρατηγός* VIII 80, 3.
- Ἐλλανικὸς* historicus I 97, 2.
- Ἑλλάς* instabiliter olim habitata I 2. qualis ante bellum Troianum I 3 et post bellum Troi. I 12. unde et quando Hellas nominari coepta I 3. colonias emittit I 12. a tyrannidis impedita ne illustre aliquod facinus ederet I 17. quanta mala ex bello et seditionibus passa sit III 82. Graeciae urbes ubi olim conditae I 7. *Ἑλληνες* prisci quo vitae genere et cultu usi sint I 5. quomodo ad Troianam expeditionem profecti sint I 9. ad Troiam appulsi quid gesserint I 11. rei navali operam dare coeperunt I 13. latrocinia

- sustulerunt ibid. quomodo bellum olim gesserint I 15. quando partim ad Athenienses partim ad Lacedaem. divisi transierint I 18. Graecorum duces exstiterunt Lacedaemonii in bello Medico ibid. Athenienses autem post Pausaniae iniurias I 95. *Ε. νεανίσκοι* VIII 69, 4. *Ἑλληνικός πόλεμος* I 112, 2. 128, 3. *ἀρχή* I 128, 3. *ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ* VII 58, 3. *θάλασσα* I 4. *δύναμις* VI 31, 1. *στρατόπεδον* pulcherrimum V 60, 3. *χωρίον* I 80, 3. VII 60, 2. *τὸ Ἐ.* I 1, 1. 15, 3. 138, 2. III 57, 2. IV 20, 4. VI 90, 3. *τὸ παλαιὸν barbaris simile* I 6, 6. *πᾶν τὸ Ἐ. ἐκινήθη* III 82, 1. *τὰ Ἐ.* I 97, 2. VIII 87, 4. *Ἑλληνίδες πόλεις* I 35, 2. III 113, 6. VI 20, 2. 46, 3. VIII 5, 5. Thraciae II 97, 3. *Ἑλλήν ὁ Λευκαίωνος* I 3, 1. *Ἑλληνοταμίαι* I 96, 2. *Ἑλλησποντος* II 67, 1. IV 75, 1. VIII 80, 3. 99. 100, 1. 103, 2. 106, 1. 108, 3. terra I 128, 3. VIII 6. 8, 2. 22, 1. 23, 5. 39, 2. 61, 1. 62, 2. 79, 3. 109, 1. Ath. socius I 89, 2. II 9, 4. VIII 86, 4. 96, 4. *Ἑλλόμενον τῆς Λευκαδίας* III 94, 1. *Ἐλος* urbs Laconica IV 54, 4. *Ἐλυμοι* gens Sicula VI 2, 3 et 6. *Ἐλωρίνη ὁδός* in Sicilia VI 66, 3. 3. 70, 4. VII 80, 5. *Ἐμβατον τῆς Ἐρυθραίας* III 29, 2. 32, 1. *Ἐμπεδίας* Laced. V 19, 2. 24, 1. *Ἐνδιος* Laced. legatus V 44, 3. *ἔφορος* VIII 6, 3. 12. 17, 2. *Ἐριπεύς* Thessaliae fluvius IV 78, 3. *Ἐννεάκρουνος κρήνη* II 15, 5. *Ἐννεά ὁδοί* postea Amphipolis I 100, 3. IV 102, 3. *Ἐντιμος* Gelae conditor VI 4, 3. *Ἐννάλιον* IV 67, 2. *ἐνωμοτία, ἐνωμόταρχος* V 66, 3. 68, 3. *ἔξακόσιοι* magistratus Eleorum V 47, 9. *Ἐξηκεστος* Sicani pater VI 73, 1. *Ἐορδία, Ἐορδοί* in Macedonia II 99, 5. *ἔορτη Διὸς Μελχίου* I 126, 5. *Ἀπόλλωνος Μαλόεντος* III 3, 3. Ar. Amyclaei V 23, 4. 41, 3. Herculis apud Syracus. VII 73, 2. *δημοτελής* II 15, 2. religiose observata a Laced. IV 5, 1. V 82, 3. *ἔπη* I 3, 3. II 41, 4. III 67, 6. *ἐπιβάται θῆτες* VI 43, 1. *ἐπιβάτης* nauarchus additus VIII 61, 2. *ἐπιγράμματα* I 132, 2. 134, 4. V 56, 3. VI 54, 7. 55, 1. 59, 3. *Ἐπίδαυρος* ubi sita I 24, 1. colonia Corcyraeorum I 24, 2. *Ἐπιδάμνιοι* causam praebent belli inter Corcyraeos et Corinthios orti I 24-30. *Ἐπίδαυρος* Argiva oppugnatur ab Ath. II 56, 4. Alcibiades et Argivi eam occupare conantur V 53. 56. in eius agrum irrumpunt Argivi V 55. invaditur ab Eleis et Ath. V 75, 5. 77, 2. 80, 3. Peloponnesiorum classis eo appulsa VIII 92, 3. *Ἐπιδαύριοι* Corinthios adiuvant I 27, 2. 105, 1 et 3, Megarenses I 114, 1. in Argivorum terram invadunt V 75, 4. Lacedaemoniis naves praebent VIII 3, 2. *Ἐπιδαυρία* IV 45, 2. V 54, 3. 55, 2. VIII 10, 3. *Ἐπιδαύριος πόλεμος* V 26, 2. *Ἐπίδαυρος ἡ Λιμηρά* IV 56, 2. VI 105, 2. VII 18, 3. 26, 2. *ἐπιδημιουργοί* a Corinthiis Potidaeam missi I 56, 2. *Ἐπικλῆς* Proteae pater I 45, 2. II 23, 2. Laced. VIII 107, 2. *ἐπίκλυσις* III 89. *Ἐπίκουρος* Pachetis pater III 18, 3. *Ἐπικυδίδας* Laced. V 12. *ἐπιμαχία* a *ξυμμαχία* distinguitur I 44, 1. cf. V 48, 2. *Ἐπιπολαί* ubi sitae et unde appellatae VI 96, 1 sq. ab Ath. obsessae VII 43 sq. cf. VI 75, 1. 97. 101, 1-4. 102, 1. 103, 1. VII 1, 1. 2, 4. 4, 1. 5, 1. 42, 4. 45, 1. 46. 47, 3. *ἐπισπονδαί* V 32, 5. cf. 22, 2. *ἐπισοτατεῖν* IV 118, 11. *ἐπιστολή* Pausaniae ad Xerxem I 128, 7. Xerxis ad Pausaniam I 129, 3. Themistoclis ad Artaxerxem I 137, 4. regis ad Laced. IV 50, 2. Niciae ad Ath. VII 11-16. *Ἐπιτάδας* dux Spartanorum, qui Sphacteriam occupant IV 8, 9. 31, 2. 33, 1. 39, 2. interfectus IV 38, 1. *ἐπίτιμοι* V 34, 2.

- ἔποικοι* II 27, 1. 70, 4. IV 102, 2. V 5, 1. VI 4, 3. VIII 69, 3.
Ἐραί Ioniae oppidum VIII 19, 4. 20, 2.
Ἐρασιδίδης Κορίνθιος VII 7, 1.
Ἐρασίστρατος Phaeacis pater V 4, 1.
Ἐρατοκλείδης Phalii pater I 24, 2.
Ἐρεσος urbs Lesbi ab Ath. deficit III 18, 1. subiecta III 35, 1. iterum deficit VIII 23, 2-5. 100, 3. 101, 1. 103, 2. *Ἐρέσιοι* VIII 23, 4.
Ἐρέτρια Euboeae urbs VIII 60, 1. 95. *Ἐρετριῆς* cum Chalcidensibus bellum gerunt I 15, 3. Ath. tributarii VII 57, 4. eorum hostes VIII 60, 1 sq. 95. Mendam condunt IV 123, 1.
Ἐρεχθεύς II 15, 1.
Ἐρινεὸς τῆς Ἀχαΐας portus VII 34, 1. 8. *Ἐ. Doridis* oppidum I 107, 2.
Ἐρινεὸς Siciliae fluvius VII 80, 6. 82, 3.
Ἐρμαί VI 27, 1. 28. 53. 60, 4. 61, 1.
Ἐρμαίον prope Mycalessum VII 29, 3.
Ἐρμαιώνδας Θηβαῖος III 5, 4.
Ἐρμιονῆς Argivi I 27, 2. VIII 3, 2.
Ἐρμιονίς γῆ II 56, 5. *τρήρης* I 128, 3. 131, 1. VIII 33, 1.
Ἐρμοκράτης ὁ Ἐρμωνος pacem Siciliensibus suadet IV 58. eius oratio IV 59-65. oratione Syracusanos hortatur ad bellum parandum VI 33-35. eius consilia VI 72. vir prudens et fortis VI 72, 2. dux creatus VI 73, 1. 96, 3. eius oratio ad Camarinaeos VI 76-81. eius consilia VI 99, 2. VII 21, 3 sqq. quo commento usus sit ad decipiendos hostes VII 73. classem Siciliensem contra Ath. in Asiam ducit VIII 26, 1. Tissapherni adversatur VIII 29, 2. 45, 3 sqq. 85, 2 sqq. imperio exutus VI 103, 4. in exilium missus VIII 85, 3.
Ἐρμων Hermocratis pater IV 58. VI 32, 3. 72, 2. Ath. VIII 92, 5.
Ἐρυνθραῖ Boeotiae oppidum III 24, 2.
Ἐρυνθραῖ in Ionia sitae VIII 24, 6. 28, 5. 32, 2. 33, 3. *Ἐρυνθραῖοι* deficiunt ab Ath. VIII 5, 4. 6, 4. 14, 2. Laced. auxiliantur VIII 16, 1.
Ἐρυνθραῖα III 29, 3. 33, 2. VIII 24, 2. 33, 2.
Ἐρυνξ urbs Elymorum VI 2, 3. 46, 3.
Ἐρυνξилаΐδας Philocharidae pater IV 119, 2.
ἔσθῆματα sollemnia III 58, 4.
Ἔστιαια in Euboea VII 57, 2.
Ἔστιαιῆς I 114, 3. VII 57, 2.
Ἔστιόδωρος στρατηγὸς Ἀθην. II 70, 1.
ἔσφορά III 19, 1.
ἔταιρία III 82, 5 sq. cf. VIII 48, 3 sq. 65, 2. 92, 4.
ἔται V 79, 4.
Ἐτεόνικος Laced. VIII 23, 4.
ἔτος πρῶτον τοῦ πολέμου ἐτελεύτα II 47, 1. *δεύτερον* II 70, 5. *τρίτον* II 103, 2. *τέταρτον* III 25, 2. *πέμπτον* III 88, 4. *ἕκτον* III 116, 3. *ἕβδομον* IV 51. *ὄγδοον* IV 116, 3. *ἐνάτον* IV 135, 2. *δέκατον* V 20, 1. 24, 2. *ἐνδέκατον* V 39, 3. *δωδέκατον* V 51, 2. *τρίτον καὶ δέκατον* V 56, 5. *τέταρτον καὶ δέκατον* V 81, 2. *πέμπτον καὶ δέκατον* V 83, 4. *ἕκτον καὶ δέκατον* VI 7, 4. *ἕβδομον καὶ δέκατον* VI 93, 4. *ὄγδοον καὶ δέκατον* VII 18, 4. *ἐνὸς δέον εἰκοστόν* VIII 6, 5. *εἰκοστόν* VIII 60, 3.
Εὐάλας Σπαρτιάτης VIII 22, 1.
Εὐαρχος Astaci tyrannus II 30, 1. 33, 1. *Ἐ. Cataniae* conditor VI 3, 3.
Εὐβοία ab Ath. deficit I 114, 1. subacta I 114, 2. cf. I 23, 4. II 2, 1. custoditur II 26, 1. 32. III 17, 2. VIII 1, 3. 74, 2. 86, 9. in eam impetus paratur III 92, 4. 93, 1. VIII 60. ut deficit agitur VIII 5, 1 sq. 60, 2. 91, 2. deficit VIII 95, 7. 96. cf. VIII 106, 5. 107, 2. terrae motus III 87, 4. 89, 2. memoratur praeterea II 14, 1. 55, 1. III 3, 5. 93, 1. IV 109, 3. VI 3, 1. 4, 5. 76, 2. 84, 2. VII 28, 1. 29, 2. VIII 95, 3. *Εὐβοῆς* I 98, 3. 113, 2. IV 92, 4. VIII 5, 1. 91, 2. *Εὐβοϊκά* I 87, 6.
Εὐβουλος Chius VIII 23, 4.
Εὐεπερίται Cyrenaeorum finitimi VII 50, 2.
Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθ. VII 9.
Εὐήνος Aetoliae fluvius II 83, 3.
Εὐθύδημος Ath. V 19, 2. 24, 1. *Ἀθ. στρατηγὸς* VII 16, 1. 69, 4.
Εὐθύκλῆς Xenoclidis pater I 46, 2. III 114, 4.

- Εὐκλείδης* Himeræ conditor VI 5, 1.
Εὐκλῆς στρατηγὸς Ἀθ. IV 104, 4.
Ε. Syracusanorum dux VI 103, 4.
Εὐκράτης Diodoti pater III 41.
Εὐκτῆμων Ἀθ. στρατηγὸς VIII 30, 1 sq.
Εὐμαχὸς Corinthiorum dux II 33, 1.
Εὐμολπίδαι gens sacerdotalis Ath. VIII 53, 2.
Εὐμολπὸς II 15, 1.
Εὐξεινὸς πόντος II 97, 1 et 5. cf. IV 75.
Εὐπαίδας Amphiae pater IV 119, 2.
Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος III 96, 2, 102, 1.
Εὐπομπίδας Πλαταιῶν στρατηγὸς III 20, 1.
Εὐρύπιδης Xenophontis pater II 70, 1, 79, 1.
Εὐρύπος VII 29, 1 sq. 30, 1.
Εὐρύβατος Corcyraeus I 47, 1.
Εὐρύηλος prope Syracusas VI 97, 2. VII 2, 4, 43, 3.
Εὐρύλοχος Σπαρτιάτης III 100, 2, 101, 1, 102, 5 sqq. 105-109.
Εὐρύμαχος Θηβαῖος II 2, 3, 5, 7.
Εὐρύμειδων Ἀθ. στρατηγὸς Corcyram missus III 80, 2, 81, 4, 85, 1. Tanagram proficiscitur III 91, 4. in Siciliam missus III 115, 5. IV 2, 2, 3, 1, 8, 3, 46, 1, 47, 1. multatus IV 65, 3. iterum in Siciliam missus VII 16, 31, 3 sqq. 33, 3 sqq. 35-42, 1. dux pugnae VII 43, 2. cum Demosthene sentit VII 49, 4. cadit VII 52, 4.
Εὐρυμέδων Pamphyliae fluvius I 100, 1.
Εὐρυουθεύς I 9, 2.
Εὐρυτιῦνες gens Aetolorum III 94, 5. cf. 100, 1.
Εὐρύτιμος Archetimi pater I 29, 2.
Εὐρώπη I 89, 2. II 97, 5 sq.
Εὐρωπὸς Macedoniae oppidum II 100, 3.
Εὐστροφος Argivorum legatus V 40, 3.
Εὐφραμίδας Corinthius II 33, 1. IV 119, 2. V 55, 1.
Εὐφημος Ath. VI 75, 4. eius oratio VI 82-88.
Εὐφίλητος Charoeadis pater III 86, 1.
εὐχαί sollemnes VI 32, 1. VIII 70, 1.
Ἐφεσος Ioniae urbs I 137, 2. III 32, 2, 33, 1. IV 50, 3. VIII 19, 2, 109, 1. Ἐφέσια III 104, 3.
Ἐφόδιον II 70, 3. VI 31, 5. 34, 5.
Ἐφοροὶ ἐπισηφίζονσι I 87, 1. regis in carcerem concienti ius habent I 131, 2. legatos mittunt VI 88, 10. imperatori mandatum dant VIII 11, 3. expeditio ab eis decernitur VIII 12. Pausaniae consilia ad irritum redigunt I 131. 133. 134. parseorum paci adversatur V 36, 1, 38, 3, 46, 4. appellantur *Αἰρησίας*, *Ἀλεξίπιδας*, *Ἐνδιος*, *Κλεόβουλος*, *Ξενάρης*, *Πλειστόλας*, *Σθενελαΐδας*.
Ἐφύρη τῆς Θεσπρωτίδος I 46, 4.
Ἐχεκρατίδης Θεσσαλῶν βασιλεὺς I 111, 1.
Ἐχετιμίδας Tauri pater IV 119, 2.
Ἐχινάδες insulae ad Acarnaniae oram II 102, 3.
Ζάγκλη VI 4, 5, 5, 1.
ζάγκλον i. e. δρέπανον VI 4, 5.
Ζάκυνθος ubi sita II 66, 1. ea potiri Laced. conantur II 80, 1 sq. Ath. classis ibi constituta IV 8, 2, 13, 2. VII 31, 2. *Ζακύνθιοι* Corcyraeorum socii I 47, 2. Ath. socii II 7, 3, 9, 4. III 94, 1, 95, 2. VII 57, 7.
Ζενξίδαμος Archidami pater II 19, 1, 47, 2, 71, 1. III 1, 1.
Ζενξίδας Laced. V 19, 2, 24, 1.
Ζεὺς ἑλευθέριος II 71, 2. *Ἰθωμήτις* I 103, 2. *Μειλίχιος* I 126, 6. *Νέυειος* III 96, 1. *Ὀλύμπιος* II 15, 4. III 14, 1. V 31, 2, 49, 5, 50, 1. *Διὸς ἱερὸν* III 14, 1, 96, 1. V 16, 3, 47, 11. VIII 19, 2. *τέμερος* III 70, 4. *εὐροτή* I 126, 6. *υἱὸς ἡμίθεος* V 16, 2.
Ζώπυρος Megabyzi pater I 109, 3.
ἡγεμονία Ath. I 76, 1, 95, 96. III 10, 4 sqq. VI 76, 3, 82, 3. *παλαιά* Argivorum V 69, 1. Laced. I 10, 2, 18, 2, 19, 77, 6, 94, 2. II 89, 4. VI 82, 3.
Ἠγήσανδρος Pasitelidae pater IV 132, 3. *Ἠ.* Thespiensis VII 19, 3.
Ἠγησιππίδας Laced. V 52, 1.
Ἠδῶνες, *Ἠδῶνοὶ* Thraeces I 100, 3. II 99, 4. IV 102, 2 sq. 107, 3, 109,

4. V 6, 4. Ἡδωνικός I 100, 3. IV 107, 3.
 Ἡετιώνεια χηλή τοῦ Πειραιῶς VIII 90, 91, 2. 92, 4.
 Ἡιῶν ἢ ἐπὶ Θράκης IV 7. ἢ ἐπὶ Στυρμόνι IV 50, 1. 102, 4. ab Ath. capta I 98, 1. a Th. servata IV 104, 5. 106, 3 sq. 107, 1 sq. cf. V 6, 1. 10, 3 sqq.
 Ἡλῆς II 66, 1. V 47, 9 sq. ἢ κοίλη II 25, 3. Ἡλεία II 25, 3. V 34, 1. VI 88, 9. Ἡλεῖοι Corinthiis naves praebent I 27, 2. 46, 1. Laced. socii II 9, 3. victi ab Ath. II 25, 3. paci adversantur V 17, 2. Lepreatis socii V 31, 2. eorum hostes V 31, 3. 62. cum Argivis et Corinthiis societatem ineunt V 31, 1. 58, 1. 61, 1. Laced. hostes fiunt V 31, 3 sqq. 34, 1. 49. 50. cum Ath. foedus faciunt 43, 3. 44. 47. 78. Mantinensibus subveniunt V 75, 5. eorum ἐπίγειον I 30, 2. II 84, 5.
 ἢ πειρώται praedones I 5, 2 sq.
 Ἡρα II 68, 3. eius templum IV 133, 2. Ἡραῖον Corcyrae I 24, 7. III 75, 5. 79, 1. 81, 2. Plataeis III 68, 3.
 Ἡραϊῆς Ἀρκάδων V 67, 1.
 Ἡραῖον ἄκρα V 75, 6.
 Ἡράκλεια ἢ ἐν Τραχινίᾳ a Laced. condita et administrata III 92. 93. 100, 2. IV 78, 1. V 12. a Boeotis occupata V 52, 1. Ἡρακλεῶται V 51.
 Ἡρακλεῖδαι I 9, 2. 12, 3. VI 3, 2.
 Ἡρακλείδης Syracusanorum dux VI 73, 1. 103, 4.
 Ἡρακλεῶται ad Pontum IV 75, 2.
 Ἡρακλῆς I 24, 2. V 16, 2. VII 73, 2. Ἡράκλειον V 64, 4. 66, 1.
 ἦρωες invocantur II 74, 2 sq. IV 87, 2. ἦρων κώλυμα V 30, 1 et 3. Brasidas ut ἦρος colitur V 11, 1.
 Ἡσιόδος ὁ ποιητής interfectus III 96, 1.
 Ἡσσιοι Locrorum gens III 101, 2.
 Ἡφαιστος III 88, 3.
 Φαλάμιοι IV 32, 2.
 Θάρυπος Molossorum rex II 80, 6.
 Θάσος Pariorum colonia IV 104, 4. Thucyd. ibi versatur ibid. 105, 1. Θάσιοι post defectionem ab Ath. subiecti I 100, 2. Lacedaemonios auxilio vocant I 101, 1. iterum deficiunt VIII 64, 2 sqq. eorum coloniae IV 107, 3. V 6, 1.
 Θάψος paeninsula VI 97, 1 sq. 99, 4. 101, 3. 102, 3. VII 49, 2. oppidum ibi conditum VI 4, 1.
 Θεαγέννης Megarensium tyrannus Cylonem adiuvat I 126, 3 et 5. Θ. Ath. IV 27, 3. V 19, 2. 24, 1.
 Θεαίνετος Plataeensis III 20, 1.
 Θεάτρον Διονυσιακόν VIII 93, 1.
 Θεμιστοκλῆς rei navalis studii auctor Ath. I 14, 2. 74, 1. 93, 3 sqq. ἄρχων I 93, 3. legatus Spartam missus 90, 3-92. pulsus Argis habitat I 135, 2 sq. eius fuga et litterae ad Artaxerxem missae I 136. 137. eius apud eundem auctoritas I 138. mors monumentum sepulcrum I 138, 4 sqq. eius ingenium I 74, 1. 138, 3.
 Θεόδωρος Proclis pater III 91, 1.
 Θεοὶ ἐγγύρωι II 71, 4. 74, 2. 87, 2. ξυμμαχικοὶ III 58, 1. ὀνοβῶνιοι III 59, 2. ὄρκιοι I 71, 5. 78, 4. II 71, 4. πατρόιοι II 71, 4. VII 69, 2. cf. δαίμονες. οἱ δώδεκα θεοὶ VI 54, 6. αἰσμεναὶ θεοὶ I 126, 11.
 Θεόλυτος Cynetis pater II 102, 1.
 Θέρμη Macedoniae urbs I 61, 2. II 29, 6.
 Θερμοπύλαι II 101, 2. III 92, 6. IV 36, 3.
 Θέρμων Σπαρτιάτης VIII 11, 2.
 Θερμοπύλακες magistratus Eleorum V 47, 9.
 Θεσπιῆς Boeoti pugnant contra Ath. IV 93, 4. 96, 3. eorum muri diruti IV 133, 1. eorum seditio VI 95, 2. eorum ὀπλίται VII 25, 3. cf. VII 19, 3. Θεσπικὴ γῆ IV 76, 3.
 Θεσπρωτοὶ ἀβασίλεινοι II 80, 5.
 Θεσπρωτὶς γῆ I 46, 3. cf. I 30, 3. 50, 3.
 Θεσσαλία fertilis et multas incolarum vices experta I 2, 3. difficilis transitu IV 78, 2. V 13, 1. Persis subiecta VIII 43, 3. Ath. eo expeditionem faciunt I 111, 1. Θεσσαλοὶ immigrant I 12, 3. Ath. et Argivis foederati I 102, 4. 107, 7. II 22, 3. Heracleotis infensi III 93, 2. V 51, 1. eorum multitudo Ath. favet IV 78, 2. pars Brasidam

prosequitur IV 78. 108, 1. *δυναστεία* utuntur IV 78, 3. eorum *ἐπήκοοι* II 101, 2. VIII 3, 1. *Θεσσαλός* Pisistrati fil. I 20, 2. VI 55, 1. *Φεωροί* magistratus Mantinensium V 47, 9. *Θήβαι* I 90, 2. II 5, 2. III 22, 7. 24, 1. IV 76, 2. *Θηβαῖοι* Plataeas noctu ingrediuntur II 2. plurimi a Plataeensibus caesi II 4. reliqui se dedunt ibid. Thebani, qui extra urbem, suis succurrunt II 5. Plataeens. insidias struunt ibid. foederum tempore et feriis mensuris Plataeas occuparunt III 56. VII 18, 2. contioni Plataeensium respondent II 61. merita in Graeciam ostentant etc. III 62 sq. victores ad Coroneam ibid. muros Thespensium diruunt IV 133. Thracas Mycalesso digressos prosecuntur VII 30. *Θηβαῖς* III 58, 5. *Φήκαι* ex Delo sublatae I 8, 1. III 104, 2. V 1. *Θήρα* insula II 9, 4. *Θηραμένης Ἄθ.* *στρατηγός* unus ex eis qui statum popularem everterunt VIII 68, 4. 89, 2. rursus ei favet VIII 90, 3. 91, 2. 92, 2 sqq. 94, 1. *Θηριμένης* Laced. classem in Asiam adducit VIII 26, 1. 31, 1. foedus cum Persis facit VIII 36, 2. 37. 43, 3. 52, 1. eius interitus VIII 38, 1. *Θησεύς* rempublicam Ath. constituit II 15, 1-3. *Θησεῖον τὸ ἐν πόλει* VI 61, 2. *Φήτες ἐπιβάται τῶν νεῶν* VI 43. *Θορικός* pagus Atticae VIII 95, 1. *Θουκλῆς* Eurymedontis pater III 80, 2. 91, 4. 115, 5. VII 16, 1. *Θ.* Chalcidensis Naxum et Leontinos condit VI 3, 1 et 3. *Θουκνυδίδης ὁ Ὀλόρου* IV 104, 4. quando, qua occasione, in quem finem, et quomodo conscripserit bellum Pelop. I 1. 20. 21. 22. 23. V 20. 26. peste correptus II 48, 3. auri secturas et officinas in Thracia possidebat et opibus inter illius regionis primores ideo valebat IV 105, 1. Thraciae regioni ab Athen. praefectus Amphipolim defensurus sero venit IV 104-107.

Eionem contra Brasidam defendit IV 107. vitam per 20 annos in exilio traduxit V 26, 5. *Θ.* alius Ath. dux I 117, 2. *Θ. Φαρσάλιος* hospes Athen. VIII 92, 8. *Θουριᾶται τῶν περιοίκων* I 101, 2. *Θούριοι* in Italia VI 61, 6. 104, 3. VII 33, 6. 35, 1. 57, 11. VIII 84, 2. *Θουρία* VI 61, 7. 88, 9. 104, 2. VII 33, 5. *Θούριαι νῆες* VIII 35, 1. 61, 2. *Θουρίας γῆ* VII 35, 1. *Θράκες* Athen. profligant I 100. IV 102. Thracas inter Haemum et Rhodopen II 96. *αὐτόνομοι καὶ μαχαιοφόροι* II 96, 2. 98, 4. VII 27, 1. suis legibus vivunt II 29. 96. 98. alii sunt Thracas qui Phocidem olim incolebant II 29. accipere potius quam dare consueverunt II 97, 4. barbari et avidi caedis VII 29, 4. pugnant cum Thebanis VII 30. Mycalessum crudeliter diripiunt ibid. Thracum res gestae in Macedonia II 100. Thracum gens trans Strymonem II 101, 3 sq. *Θράκη* I 100, 3. 130, 1. II 29. 67. IV 101, 5. 105, 1. expeditiones eo susceptae I 59, 1. 60, 3. IV 70, 1. 74, 1. cf. III 92, 4. *οἱ ἐπὶ Θ.* V 30, 2. *οἱ ἐπὶ Θ. Ξύμμαχοι* I 56, 2. IV 102, 1. 122, 2. V 26, 2. 35, 3. *οἱ ἐπὶ Θ. Χαλκιδῆς* I 57, 5. II 95, 1. *οἱ ἐπὶ Θ. ἀφροσιῶτες* IV 79, 2. *τὰ ἐπὶ Θ.* I 59, 1. 68, 4. II 9, 4. IV 78, 1. 82. 104, 4. V 21, 1. *τὰ ἐπὶ Θ. χωρία* II 29, 4. V 2, 1. 12, 1. 80, 2. *ὁ ἐπὶ Θ. πόλεμος* II 29, 5. 95, 2. *οἱ ἐπὶ Θ. στρατιῶται* V 35, 5. 67, 1. cf. 34, 1. *στρατιὰ Θρακία* II 29, 5. *Θράκισαι πύλαι* V 10, 1. 7. *Φρανῖται* VI 31, 3. *Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου τριηραρχῶν* VIII 73, 4. imperium populare restituere studet VIII 75, 2. *στρατηγός* VIII 76, 2. 81, 1. 100, 4. 104, 3. 105, 2 sq. *Θρασυκλῆς* Ath. V 19, 2. 24, 1. dux navium VIII 15, 1. 17, 3. 19, 2. *Θράσυλλος* Argivus V 59, 5. 60, 6. *Θράσυλος* Ath. populari imperio favet VIII 73, 4. 75, 2. *στρατηγός* VIII 76, 2. 100, 4. 104, 3. 105, 2 sq. *Θρασυμηλίδας Σπαρτιάτης* IV 11, 2. *Θριάσιοι πεδῖον* Atticae II 19, 2.

- 20, 3. 21, 1. *Θριῶζε* I 114, 2. II 21, 1.
Θρόνιον oppidum Locrorum episcnemid. II 26, 2.
Θύαμις Epiri fluvius I 46, 4.
Θύαμος ὄρος Ἀγραικόν III 106, 3.
Θύματα ἐπιχώρια I 126, 6.
Θυμοχάρης Ἀθ. στρατηγός VIII 95, 2.
Θυρέα urbs II 27, 2. IV 56, 2. 57, 3. V 41, 2. *Θυρεᾶτις* in confiniis Argolidis et Laconicae VI 95, 1. γῆ II 27, 2.
Θυσίαι διετήσιοι II 38, 1. ἐτήσιοι V 11, 1.
Θυσίαι Actae oppidum IV 109, 3. V 35, 1.
Ίάπυγες ἀκοντισταί VII 33, 4. μισθοφόροι VII 57, 11. *Ίαπυγία ἄκρα* VI 30, 1. 34, 4. 44, 2. VII 33, 3. *ἡσοι Ίαπυγίαι* VII 33, 4.
Ίασος Ioniae urbs VIII 28, 2 sq. 29, 1. 36, 1. 54, 3. *Ίασικὸς κόλπος* VIII 26, 2.
Ίβηρες, Ίβηρία VI 2, 2. 90, 3.
Ίδακος prope Sestum VIII 104, 2.
Ίδη τὸ ὄρος IV 52, 3. VIII 108, 4.
Ίδομένη, Ίδομέναι colles in finibus Amphilochorum III 112, 1. 113, 3 sq.
Ίέρα Aeoli insula III 88, 2 sq.
Ίεραμένης Persa VIII 58, 1.
Ίερῆς Malienses III 92, 2.
ἰερομηρία III 56, 2. 65, 1. V 54, 2.
ἰερός πόλεμος I 112, 5. *ἰερά γῆ* I 139, 2. *ἰεροὶ κληροὶ* III 50, 2.
Ίεροφῶν Ath. dux III 105, 3.
*Ίεταὶ τεῖχος τῶν Σικελῶν VII 2, 3.
Ίηλυσός Rhodi urbs VIII 44, 2.
Ίθώμη in Messenia I 101, 2. 102, 1 sqq. 103, 1. III 54, 5. *Ίθωμήτας* I 103, 2.
Ίκαρος maris Aegaei insula III 29, 1. VIII 99.
ἰκέτευμα μέγιστον I 137, 1.
Ίλιον I 12, 2 sq. VI 2, 3.
Ίλλυριοὶ I 26, 4. IV 124, 4. 125, 1 sq. *Ίλλυρικόν ἔθρος* I 24, 1.
Ίμβρος insula VIII 102, 3. 103, 2.
Ίμβριοι III 5, 1. IV 28, 4. V 8, 2. VII 57, 2.
Ίμέρα Siciliae urbs VI 5, 1. 62, 2. VII 1, 2 sqq. *Ίμεραία* III 115, 1.
Ίμεραῖοι VII 1, 3 sqq. 58, 2.
Ίμεραῖον prope Amphipolim VII 9.
Ίνάροως βασιλεὺς Λιβύων I 104, 1. 110, 3.
Ίνησσα Σικελικὸν πόλισμα III 103, 1. *Ίνησσαῖοι* VI 94, 3.
Ίόλαος Macedo I 62, 2.
Ίόλιος κόπεδος I 24, 1. II 97, 5. VI 13, 1. 30, 1. 34, 4. 44, 1. 104, 1. VII 33, 3. 57, 10.
Ίπνῆς Locri III 101, 2.
Ίππαγρότης Spartanorum in Sphacteria dux IV 38, 1.
Ίππαρχος ὁ Πεισιστράτου I 20, 2 sqq. VI 54-59.
ἰππῆς ordo equester Ath. III 16, 1. οἱ τριακόσιοι ἰππῆς V 72, 4.
Ίππίας ὁ Πεισιστράτου I 20, 2 sqq. VI 54-60. eius filius VI 54, 6. eius filia VI 59, 3. *Ί. Ἀργαδῶν ἀρχων* III 34, 3.
ἰπποδρομία III 104, 6.
Ίπποκλῆς Ath. dux VIII 13.
Ίπποκλιος ὁ Λαμψακηνὸς τύραννος VI 59, 3.
Ίπποκράτης ὁ Λοίφρονος Ἀθ. στρατηγός apud Megara IV 66, 3. 67, 1. idem in Boeotia IV 76. 77. 89. 90. 93. 94. milites adhortatur IV 95. caesus IV 101, 2. *Ί. Γέλας τύραννος* VI 5, 3. *Ί. ὁ Λακεδαιμόνιος* VIII 35, 1. 99. 107, 2.
Ίππολοχίδας Thessalus IV 78, 1.
Ίππόνικος Ἀθην. στρατηγός III 91, 4.
Ίππονοῦδας Laced. V 71, 3. 72, 1.
ἰπποτοξόται II 13, 8. 96, 1. V 84, 1. VI 94, 4.
ἰπποτροφία VI 12, 2. 15, 3.
*Ίππωνιάται Locris epizeph. finitimi V 5, 3.
Ίσαρχίδας Corinthiorum dux I 29, 2.
Ίσαρχος eius pater ibid.
Ίσθμιόνικος Ath. V 19, 2. 24, 1.
ἰσθμός Corinthius I 13, 5. 108, 2. II 9, 2. 10, 2. 13, 1. 18, 3. III 15, 1. 16, 1. 18, 1. 89, 1. IV 42, 2 sq. V 18, 10. 75, 2. VI 61, 2. VIII 7. 8, 3. 11, 3. *Ίσθμια* VIII 9, 1. 10, 1.
Ίσθμιάδες σπονδαί VIII 9, 1. *ἰ. ὁ Λευκαδίων* III 81, 1. 94, 2. IV 8, 2. *ὁ τῆς Παλλήνης* I 56, 2. 62, 3. 64, 1. IV 120, 3. alii IV 45, 2. 113, 2. VI 97, 1 sq.

- Ἰσοκράτης* Corinthiorum dux II 83, 4.
Ἰσόλοχος Pythodori pater III 115, 2.
Ἰστρος ποταμός II 96, 1. 97, 1.
Ἰστώνη mons Corcyrae III 85, 4. IV 46, 1.
Ἰσχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος IV 132, 2 sq. V 19, 2. 21, 1. 24, 1.
Ἰταλία unde dicta VI 2, 4. a Sicilia habitata ibid. coloniae eo deductae I 12, 4. abundat materia VI 90, 3. VII 25, 2. navigatio in eam I 36, 2. 44, 3. auxilia inde accessunt Laced. II 7, 2. cf. III 86, 2. Syracusanorum et Leontinorum ibi socii III 86, 2. legatum Ath. eo mittunt V 4, 1. 5. naves ab Ath. ante expeditionem Siciliensem. eo praemissae VI 42, 2. 44, 2. cf. 34, 1. periculum ei ab Ath. impendens VI 91, 3. cf. 90, 2. comineatum inde apportant Ath. VI 103, 2. VII 14, 3. Gylippus eam praetervehitur VI 104, 2. Syracusani naves eo mittunt VI 25, 1-5.
Ἰταλιῶται VI 44, 3. 90, 2. qui Ath. socii fuerint VII 57, 11. 87, 3.
Ἰταλιώτιδες ρῆες VIII 91, 2.
Ἰταλὸς βασιλεὺς Σικελῶν VI 2, 4.
Ἰταμάνης Persa III 34, 1.
Ἴτις II 29, 3.
Ἰχθυῖς ἄκρα Elidis II 25, 4.
Ἰώλκιος Ath. V 19, 2. 24, 1.
Ἴων Tydei pater VIII 38, 3.
Ἴωνες Ath. coloni et consanguinei I 2, 6. 12, 4. 95, 1. II 15, 4. III 86, 3. VI 82, 4. VII 57, 2. eodem vestitu quo Ath. utebantur I 6, 3. cf. III 104, 4. eisdem diebus festis II 15, 4. eorum in Delum conventus III 104, 3 sqq. Chalcidensium cognati IV 61, 2. Doriensium perpetui hostes VI 80, 3. 82, 2. ab eis contemnuntur I 124, 1. V 9, 1. VI 77, 1. VII 5, 4. VIII 25, 3. maris imperium obtinent I 13, 6. a Cyro subacti I 16. a Persis ad Ath. deficiunt I 89, 2. 95, 1. VI 76, 3. eorum imperio subiciuntur VI 76, 3. 82, 2. colonia Heraclea excluduntur III 92, 5. *Ἴωνία* I 2, 6. 89, 2. Ath. socia II 9, 4. VII 57, 4. VIII 40, 1. maximi inde Ath. reditus III 31, 1. *ἀτείχιστος* III 33, 2. consilium eius ad defectionem permovendae III 31. Laced. classis eo venit III 32, 3. 36, 2. alteram eodem expeditionem Laced. parant et suscipiunt VIII 6, 2. 12, 1. 20, 1. 26, 3. 39, 1. eam postulant Persae VIII 56, 4. periclitatur VIII 86, 4. 96, 4. eo proficiscitur Tissaphernes VIII 108, 3. eius *ὑπαρχος* VIII 31, 2. *Ἰάς ξυγγένεια* IV 61, 2. *Ἴωνικός πόλεμος* VIII 11, 3.
Καδμηῖς γῆ I 12, 3.
κάθαρσις I 8, 1. III 104, 2. V 1. VIII 108, 4.
Καιάδας spelunca, qua Laced. pro carcere utuntur I 134, 4.
Καικίνος fluvius in Locrorum epizeph. finibus III 103, 3.
κακὸν κακῶ ἰᾶσθαι V 65, 2.
Κακὸνπαρίς Siciliae fluvius VII 80, 5.
Κάληξ fluvius in finibus Heracleae Ponticae IV 75, 2.
Καλλιᾶδης Calliae pater I 61, 1.
Καλλίας Ἀθ. στρατηγός I 61, 1. 63, 3. Hipponici pater III 91, 4. *Κ. ὁ Ὑπεροχίδου* VI 55, 1. *Κ. Callicratidis* pater I 29, 2.
Καλλιγείτος Μεγαρέυς VIII 6, 1. 8, 1. 39, 1.
Καλλιῆς Aetoli III 96, 3.
Καλλικράτης dux Corinthiorum I 29, 2.
Καλλιμαχος Learchi pater II 67, 2. Phanomachi pater II 70, 1.
Καλλιροσὴ κορή Ath. II 15, 5.
Καλυδὼν τῆς Αἰτωλίας II 102, 5.
Καλχηδών Bithyniae urbs IV 75, 2.
Καυάρινα Siciliae urbs ubi sita VII 80, 2. a Syracusanis condita VI 5, 3. Ath. eam tuentur IV 25, 7. Ath. favet VI 52, 1. legati a Syracusanis et Ath. eo missi VI 75, 3 sq. *Καυαριναία* VI 78, 4. *Καυαριναῖοι* Syracusanorum vicini VI 78, 4. VII 58, 1. Leontinis socii III 86, 2. inducias cum Gelsensibus faciunt IV 58, 1. Morgantina eis traditur IV 65, 1. Athen. consiliis parent V 4, 6. pacta eorum cum Ath. VI 52, 1. Syracusanis auxilia mittunt VI 67, 2. his suspecti VI 75, 3. orationes in eorum contione habitae VI 76-88.

- quid decreverint VI 88, 1 sq. Syracusanis auxiliantur VII 33, 1. 58, 1.
- Καμβύσης* I 13, 6. 14, 1.
- Κάμειρος τῆς Ροδίας* VIII 44, 2.
- Καναστραῖον* promontorium Palenae IV 110, 2.
- Καπάτων* Proxeni pater III 103, 3.
- Καρδαμύλη* in Chio sita VIII 24, 3.
- Κᾶρες* e Cycladibus pulsi I 4. Doriensibus vicini II 9, 4. praedones I 8, 1. Ath. socii II 9, 4. in hos impetum faciunt III 19, 2. *Κᾶρ διγλωσσος* VIII 85, 2. *Καρία* I 116, 1 sqq. II 69, 1. III 19, 2. VIII 5, 5. ἡ ἐπὶ θαλάσῃ II 9, 4.
- Καρκίνος Ἄθ. στρατηγός* II 23, 2.
- Κάρνεια* V 75, 2. 5. 76, 1. *Καρνεῖος μῆν* V 54, 2 sq.
- Καρτέρια τῆς Φωκαΐδος* VIII 101, 2.
- Καρύαι* Laconicae V 55, 3.
- Καρύστιοι* in Euboea Dryopes VII 57, 4. Ath. subiecti I 98, 3. IV 42, 1. 43, 3. VII 57, 4. VIII 69, 3.
- Καρχηδῶν* VI 2, 6. 15, 2. 34, 2. 88, 6. *Καρχηδόνιοι* I 13, 6. VI 90, 1.
- Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον* VII 50, 2.
- Κασμέναι* a Syracusanis conditae VI 5, 2.
- καταδίκη* V 49, 1. 50, 1.
- κατάλογος* VI 26, 2. 31, 3. 43. VII 16, 1. 20, 2. VIII 24, 2.
- Κατύνη* a Chalcidensibus condita VI 3, 3. 20, 3. invalida VII 14, 2. Ath. ibi versantur VI 50, 3. 5. 51, 3. 52, 2. 62, 3. 63, 2. 71, 1. 72, 1. 74, 1. 88, 5. 94, 3 sq. 97, 1. VII 42, 3. Syracusani eo proficiscuntur VI 64, 65. terram devastant VI 75, 2. Ath. receptaculum VII 49, 2. 60, 2. 80, 2. 85, 4. commeatum Ath. praebet VII 60, 2. *Καταναῖοι* ubi habitent III 116, 1. Ath. non recipiunt VI 50, 3. subito oppressi eorum socii fiunt VI 51. eis equites praebent VI 98, 1. VII 57, 11.
- Καυλωνιάτις* in Italia VII 25, 2.
- Καῦνος* Cariae urbs I 116, 3. VIII 39, 3. 41, 1. 4. 42, 2 sqq. 57, 1. 88. 108, 1.
- Κεγχρεῖά, Κεγχρεαί* Corinthi portus IV 42, 4. 44, 4. VIII 10, 1. 20, 1. 23, 1. 5.
- Κεῖοι insulani* VII 57, 4.
- Κέκαλος* Nicasi pater IV 119, 2.
- Κέκροψ* II 15, 1.
- Κερκονφάλεια* insula ad Argolidis oram I 105, 1.
- κελευσταιί* II 84, 3. VII 70, 6 sq.
- Κεντόριψ Σικελῶν πόλισμα* VI 94, 3. *Κεντόριπες* VII 32, 1.
- κεραταὶ δελφινοσόροι* VII 41, 2.
- Κεραμεικός* Ath. VI 57, 1. 58, 1.
- Κερδύλιον* prope Amphipolim V 6, 3 sqq. 8, 1. 10, 2.
- Κερκίνη ἐρημον ὄρος* Macedoniae II 98, 1.
- Κέρκωρα* Epidamni metropolis I 24, 6. opportune sita I 36, 2. 37, 3. 44, 3. eius arx et portus III 72, 3. cf. II 7, 3. IV 2, 3. 8, 2. VI 30, 1. 32, 2. 34, 6. 42, 1. 43, 1. 44, 1. VII 26, 3. 31, 5. 33, 3. *Κερκωραῖοι* Epidamnum condunt I 24, 2. Corinthiorum coloni I 25, 3 sq. nullius socii I 32, 4. 35, 1. 37, 2. eorum potestas maritima I 14, 1. 25, 4. 33, 2. 35, 5. 36, 3. 44, 2. 68, 4. eorum opes I 25, 4. 38, 6. antiquissima cum Corinthiis pugna navalis I 13, 4. Themistocli gratiam debent I 136, 1. eorum bellum cum Epidamniis et Corinthiis I 24-32. 45-56. eorum oratio I 32-37. cum Ath. societas I 44, 1. II 9, 4 sq. 25, 1. III 94, 1. 95, 2. VII 44, 6. 57, 7. eorum seditio III 69-82. 85. IV 46-49. *Κερκωραϊκά* I 118, 1.
- Κεστρίνη* Epiri regio I 46, 4.
- Κεφαλλήνες* I 27, 2. III 94, 1. 95, 2. Ath. *ξύμαχοι αὐτόνομοι* VII 57, 7. *Κεφαλληνία* II 80, 1. V 35, 7. VII 31, 2. ubi sita sit et quot urbes habeat II 30, 2. legatos eo mittunt Ath. II 7, 3. Ath. socii II 30, 2. Corinthii eo appellunt II 33, 3.
- Κήναιον τῆς Εὐβοίας* promontorium III 93, 1.
- κηρύκειον* I 53, 1.
- Κήρυκες* gens sacerdotalis Ath. VIII 53, 2.
- Κιθαιρών* II 75, 2. III 24, 1.
- Κίλικες* I 112, 4.
- Κίμων ὁ Μιλτιάδου Ἄθ. στρατηγός* Eionem capit I 98, 1. Lacedaem. Ithomen auxilio proficiscitur I 102, 1. in Cypria expeditione moritur

- I 112, 2. 4. Lacedaemonii pater I 45, 2.
- Κίτιον* Cypri urbs I 112, 3.
- Κλαζομεναι* Ioniae urbs ab Ath. deficit VIII 14, 3. 22, 1. subiecta VIII 23, 6. frustra ad defectionem sollicitatur VIII 31, 2 sqq. *Κλαζομενιοι* Laced. auxiliantur VIII 16, 1. cf. 14, 3. 23, 6. 31, 4.
- Κλάρος* Ioniae oppidum III 33, 1 sq.
- Κλεάνετος* Cleonis pater III 36, 4. IV 21, 3.
- Κλεανδρίδας* Gylippi pater VI 93, 2. VII 2, 2.
- Κλεαρίδας* Laced. IV 132, 3. V 6, 5. 8, 4. 9, 7. 10, 1 sqq. 11, 3. 21, 1 sq. 34, 1.
- Κλέαρχος* Laced. VIII 8, 2. 39, 2. 80, 1 sqq.
- Κλεινίας* Alcibiadis pater V 43, 2. 52, 2. VI 8, 2. 15, 2. *Κ.* Cleopompi pater II 26, 2. 58, 1.
- Κλειππίδης* Ath. στρατηγός III 3, 3.
- Κλέόβουλος ἔφορος* V 36, 1. 37, 1. 38, 3.
- Κλεόμβροτος* Nicomedis pater I 107, 2. Pausaniae pater I 94, 1. II 71, 2.
- Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος* I 126, 12. *Κ.* dux Laced. III 26, 2.
- Κλεομήδης στρατηγός Ἀθην.* V 84, 3.
- Κλεόπομπος Ἀθην. στρατηγός* II 26, 1. 58, 1.
- Κλέων ὁ Κλεανέτου* quo fuerit ingenio III 36, 6. IV 21, 3. V 7, 2. 16, 1. eius oratio III 37-41. eius de Mytilenaeis sententia III 36, 6. 50, 1. pacis actionibus fraude intervenit IV 21, 3. 22, 27, 3. imperatores incusat IV 27, 3 sqq. imperium ad eum defertur IV 28. res eo duce ad Pylum gestae V 29-41. rogatio eius de Scionaeis IV 122, 6. eius expeditio in Thraciam V 2. 3. 6-II. caeditur V 10, 9.
- Κλεωναί* Actae oppidum IV 109, 3. *Κ.* Argivum oppidum VI 95, 1.
- Κλεωναῖοι* V 67, 2. 72, 4. 74, 3.
- Κλεώνυμος* Clearidae pater IV 132, 3.
- κλήροι, κληροῦχοι* III 50, 2. cf. I 98, 2. II 27, 1. V 32, 1. 116, 4.
- Κνημος Σπαρτιάτης ναύαρχος* II 66, 2. 80, 2 sqq. 81, 3. 82. 83, 1. 84, 5. 85, 1-4. 86, 6. 93, 1.
- Κνίδις* Xenaris pater V 51, 2.
- Κνίδος* Cariae urbs ab Ath. deficit VIII 35. cf. 42, 5. 43, 1 sq. 44, 2. 52. 109, 1. *Κνιδία* VIII 35, 3.
- Κνίδιοι* III 88, 2. VIII 35, 4. 41, 3.
- Κολοφώνιοι* in Ionia habitantes III 34.
- Κολωναί αί Τρωάδες* I 131, 1.
- Κολωνός* Ath. VIII 67, 2.
- Κόνων* Ath. VII 31, 4 sq.
- Κόρινθος* prima naves aedificat I 13, 2. Graeciae emporium I 13, 5. eius situs I 13, 5. IV 42, 2. 45, 1. Laced. classis eo se recipit II 92, 6. inde expeditio in Piraeum II 93, 94. eo legati veniunt exulum Corinthiorum III 85, 3. Aetolorum III 100, 1. circa eam Brasidas versatur IV 70, 1. 74, 1. ut legati eo mittantur suadet Hermocrates VI 34, 3. eo obsides mittit Agis VIII 3, 1. Laced. Spartiatis quosdam VIII 7. eo conveniunt socii VIII 8, 2. *Κορινθία* IV 42, 1. 45, 1. VIII 10, 3. *Κορινθιος* I 25, 4. VII 39, 2. *ναπηγός* I 13, 3. *δραχμή* I 27, 1. *ναῦς* III 70, 2. 74, 3. *Κορινθιοι* III 70, 1. 114, 4. IV 119, 2. VI 7, 1. VII 25, 9. navium formam primi immutarunt I 13, 2. opulenti I 13, 5. Ath. contra Aeginetas naves praebent I 41, 2. prohibent, ne Peloponnesii Samiis auxilium ferant ibid. Epidamnios in fidem et clientelam recipiunt I 25. Corcyraeos odio prosequuntur ibid. Epidamnium praesidia mittunt adversus Corcyr. I 26. bellum contra Corcyr. parant I 27. cum Corcyr. navale proelium committunt et vincuntur I 29. praesidiis Leucadem ceterasque civitates amicas tumentur I 30. bellum adversus Corcyr. instaurant I 31. et cum illis et Ath. rursus pugnant I 48 sq. exitus proelii I 50 sq. auxilium mittunt Potidaeis I 60. Ath. vincunt I 62. Ath. odio habent I 103. cum illis aequo Marte pugnant I 105. gravissimam cladem accipiunt ibid. a Phormione proelio navali superantur II 84. cum Ath.

- pugnant et ab illis vincuntur IV 43 sq. pacem turbant V 25, 1. maximum tumultum in Peloponneso excitant V 27. a Laced. abalienati V 30. societatem faciunt cum Eleis V 31. et cum Argivis ibid. cum Laced. in gratiam redire student V 36-39. Syrac. contra Ath. suppetias ferunt VI 93. VII 17 sq. 70, 1. Laced. auxiliantur VIII 3, 2. 9, 1. 11, 2. 32, 1. 33, 1. 106, 3. Corinthiorum orationes I 37-44. 68-72. 120-125.
- Κόροιβος* Ammeae pater III 22, 3.
- Κόροιντα* Acarnaniae oppidum II 102, 1.
- Κορυφάσιον* Pylus a Laced. appellata IV 3, 2. 118, 4. V 18, 7.
- Κορώνεια* Boeotiae urbs, ubi pugna facta I 113, 2. III 62, 5. 67, 3. IV 92, 7. *Κορωναῖοι* IV 93, 4.
- κοτύλη* IV 16, 1. VII 87, 2.
- Κοτύρτα* locus Laconicae IV 56, 1.
- Κράνιοι* in Cephallenia II 30, 2. 33, 3. V 35, 7. 56, 3.
- Κρανώνιοι* Thessali II 22, 3.
- Κραταιμένης* Zanclae conditor VI 4, 5.
- κρατήρες* libationi adhibiti VI 32, 1.
- Κρατησικλῆς* Thrasymelidae pater IV 11, 2.
- Κρηναί της Ἀμφιλοχίας* III 105, 2. 106, 3.
- Κρηστωνία* Macedoniae regio II 99, 6. 100, 4. *Κρηστωνικόν* IV 109, 4.
- Κρήτη* II 85, 5 sq. 86, 1. 92, 7. III 69, 1. VIII 39, 3. Ath. socia II 9, 4. Gela eius colonia VI 4, 3. VII 57, 9. *Κρήτες τοξόται* VI 43. 25, 2. *μισθῶ πεισθέντες* VII 57, 9. *Κρητικὸν πέλαγος* IV 53, 3. V 110, 1.
- Κρυσαῖος κόλπος* I 107, 3. II 69, 1. 83, 1. 86, 3. 92, 6. 93, 1. IV 76, 3. *Κροῖσος* I 16.
- Κροκύλειον* in Aetolia situm III 96, 2.
- Κρομμυῶν της Κορινθίας* IV 42, 4. 44, 4. 45, 1.
- Κροτωνιάται* Italiae VII 35, 2. *Κροτωνιάτις* VII 35, 1.
- Κρουσις γῆ* ad Chalcidicae oram sita II 79, 4.
- κρωβύλος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριζῶν* I 6, 3.
- Κρωπεῖα* pagus Atticus II 19, 2.
- κῦαμος* ad suffragandum adhibitus VIII 66, 1. 69, 4.
- Κυδωνία* Cretae urbs II 85, 5. *Κυδωνιάται* II 85, 5 sq.
- Κύζικος* urbs ad Propontidem sita VIII 107, 1. *Κυζικηνός* VIII 6, 1. 39, 1.
- Κυθῆρα* insula ubi sita IV 53, 2. ab Ath. subiecta IV 53-55. cf. 55, 1. 56, 1. 57, 4. 118, 4. V 14, 3. 18, 7. VII 26, 2. *Κυθηριοί* IV 54. 57, 4. *Λακεδαιμονίων ἀποικοί* opem Ath. ferunt VII 57, 6. *Κυθηροδίκης ἀρχή* IV 53, 2.
- Κυκλάδες* I 4. II 9, 4.
- κύκλος τῶν νεῶν* II 83, 5. III 78, 1. pars *περιτειχιόματος* VI 98, 2. 99, 1. 3. 101, 1. 102.
- Κύκλωπες* VI 2, 1.
- Κυλλήνη τὸ Ἠλείων ἐπίγειον* I 30, 2. II 84, 5. 86, 1. III 69, 1. 76. VI 88, 9.
- Κύλων* Ath. dominatione potiri conatur I 126, 3 sqq.
- Κύμη ἢ Αἰολίς* III 31, 1. VIII 22, 1. 31, 3. 100, 3. *Κυμαία* VIII 101, 2.
- Κύμη ἢ ἐν Ὀπικίᾳ* VI 4, 5.
- Κύνης* Acarnan II 102, 1.
- Κυνός οἶμα* Chersonesi promontorium VIII 104, 5. 105, 2. 106, 4.
- Κυνορούα μεθορία της Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς* IV 56, 2. V 41, 2. de ea certant Argivi et Laced. V 41, 2. cf. 14, 4. Aeginetis data V 56, 2. cf. II 27, 2.
- Κύπρος* insula a Pausania expugnata I 94, 2. 128, 5. Ath. eo expeditionem faciunt I 104, 2. 112, 2-5.
- Κυρῆνη* Libyae urbs I 110, 1. *Κυρρηναῖοι* VII 50, 2.
- Κῦρος maior* I 13, 6. 16. minor II 65, 12.
- Κύρρος* Macedoniae urbs II 100, 4.
- Κυτίτιον* Doridis urbs I 107, 2. III 95, 1. 102, 1.
- Κύπελα της Ἀρκαδίας* V 33, 1 sq.
- κώδων παρεχθεῖς* IV 135, 1.
- Κωπαιῆς* Boeoti IV 93, 4.
- Κώρονκος* Ioniae promontorium VIII 14, 1. 33, 1. 34.

Κως ἡ Μεροπίς insula VIII 41, 2. 44, 3. 55, 1. 108, 2.
 *Κωφός λιμὴν prope Toronam V 2, 2.

Λάβδαλον ἄκρα τῶν Ἐπιπολῶν
 VI 97, 5. 98, 2. VII 3, 4.

Λάδη insula VIII 17, 3. 24, 1.

Λαϊαῖοι Παῖονες II 96, 3. 97, 2.

Λαισποδίας Ath. dux VI 105, 2. legatus VIII 86, 9.

Λαιστρονόες VI 2, 1.

Λακεδαιμόνιος ὁ Κίμωνος Ἄθ. στρατηγός I 45, 2.

Λακεδαιμῶν quantum habuerit ambitum I 10, 2. a Doriensibus condita I 18, 2. V 16, 3. seditionibus conflictata, bonis legibus usa, tyrannidis semper immunis I 18, 2. diffamata V 28, 2. servis abundat VIII 40, 2. Themistocles eo missus I 90, 3 sq. legatus regis IV 50, 1. *Λακεδαιμόνιοι* duas Peloponnesi partes colunt et totius imperium tenent I 10, 2. eorum mores I 68, 1. 69, 3 sqq. 70. 71, 2. 77, 6. 84. 118, 2. 132, 5. 144, 2. II 67, 4. IV 12, 3. 17, 2. 40. 84, 2. V 75, 3. 107. 109. VIII 96, 4 sq. cf. II 37-41. suffragandi mos I 87, 2. cultus et vestitus I 6. acies V 66, 3 sq. primi corpora nudarunt et unxerunt certaturi ibid. plerosque tyrannos ex Graecia sustulerunt I 18. Graecorum duces electi ibid. eandem reip. formam serarunt ibid. ab Atheniensibus dissociati bellum cum eis gerere coeperunt ibid. quomodo sociis imperarint I 19. oligarchiae patrocinantur ibid. III 82, 1. IV 126, 2. quanam causae eos impulerint ad bellum suscipiendum contra Athen. I 23 sqq. 56. 66. 88. 102. bellum illaturi conventus sociorum indicunt I 67. post contiones utrumque habitas sententiam ferunt Athenienses iniuste agere decernuntque foedera esse rupta I 79. 87. 118. voce, non calculis suffragia dant I 87. in suffragiis ferendis quot calculis utantur reges Laced. I 20. bellum gerendum esse decernunt I 88. per legatos postulant, ne Athe-

nenses muros reficerent I 90. a Themistocle illuduntur ibid. et sq. Pausaniam ad causam dicendam arcessunt I 95. 128 sq. Themistoclem accusant I 135. in Atticam irrupturi terrae motu impediuntur I 101. contra Helotas, qui erant Ithomae, bellum gerunt I 102 sq. palam dissentiunt ab Athen. ibid. mari pugnant cum Athen. et vincuntur I 105. suppetias ferunt Doriensibus, eorum metropoli I 107. superant Athen. ad Tanagram I 108. foedera quinquennalia ineunt cum Athen. I 112. bellum sacrum suscipiunt et templum Apollinis Delphis tradunt ibid. irrumpunt in Atticam I 114. cum Athen. tricennalia foedera percutiunt I 115. ad bellum tardi I 118. de bello Athen. inferendo oraculum consulunt ibid. socios iterum convocant et cum eis deliberant de bello I 119. tandemque bellum decernunt I 125. legatis ab Athen. missis imperarunt ut scelus Cydonium expiarent I 126 sq. eis vicissim imperant Athen., ut piaculum ad Taenarum admissum ex urbe pellerent I 128. per legatos postulant ab Athen., ut Potidaeae obsidione recederent etc. et ut decretum de Magarensibus rescinderent I 139. hisce respondent Athen. I 145. eorum ad bellum apparatus II 7. et socii II 9. Atticam invadunt II 18. Oenoën frustra oppugnant ibid. Atticam depopulantur II 19. 23. domum redeunt II 24. Aeginetis pulsus eiectisque Thyream incolendam dederunt II 27. iterum in Atticam irrumpunt II 47. bellum inferunt Zacyntho II 66. eorum legati ab Athen. intercepti II 67. copias ducunt versus Plataeas II 71. easque oppugnant II 75. et obsidione cingunt II 77. Acarnaniam invadunt II 80. pugnant cum Athen. II 83. et superantur II 84. iterum se parant ad certamen II 85. duces eorum milites adhortantur II 87. proelium committunt vario Marte II 90 sq. Piraeum nequidquam temptant II 93. in Atticam irrumpunt III 1.

Mytilenaeis succurrere volunt III 15. classem in Lesbum mittere statuunt III 16. in Atticam irrumpunt III 26. eorum classis in Asiam traicit III 29. in Pelop. se recipit III 32. eamque prosequuntur Athen. ibid. Plataeas deditione accipiunt III 52. eorum de civibus et urbe Plataeensium iudicium III 68. in Corcyram classem mittere statuunt III 69. Corcyraeos vincunt III 78. metu Athen. ab Corcyra fugiunt III 81. Atticam invasuri terrae motibus absterrentur III 89. Heracleam coloniam deducunt III 92. cum Ambraciotis expeditionem suscipiunt contra Amphilochos III 105. post cladem ab Acarn. acceptam Ambraciotas deserunt III 109. in Atticam irrumpunt IV 2. post Pylum captam domum redeunt IV 6. ad Pylum exercitum admovent IV 8. Sphacteriae praesidium imponunt ibid. Pylum terrae marique oppugnant IV 11. superantur ab Athen. IV 14. inducias faciunt cum Athen. IV 16. legatos mittunt Athenas ibid. eorum ad Athen. oratio ibid. sq. re infecta et pace non impetrata redeunt IV 22. in Sphacteria obsidentur IV 26. eosque aggrediuntur Athen. IV 31. deditionem faciunt IV 38. captivi Athenas deferuntur etc. IV 41. epistola missa ad Laced. a rege Persarum, intercepta ab Athen. IV 50. consternantur post clades acceptas IV 55. Helotas ablegandi causas quaerunt IV 80. Amphipolim capiunt IV 106. inducias annuas faciunt cum Athen. IV 117 sq. ad pacem inclinant V 14. foedera ineunt cum Athen. V 18. 23. accusant Corinthios V 30. in Arcadium expeditionem suscipiunt V 33. Helotas sub Brasidae ductu pugnantes libertate donant V 34. suspecti sunt ab Athen. V 35. cum Boeotis societatem instituunt V 39. Panactum Athen. reddunt V 42. aditu ad Iovis Ol. templum ab Eleis prohibiti V 49. Epidauriis succurrunt V 56. contra Argivos arma movent V 57. Agidi succensent V 63. 65. Tegeatis opem fe-
 runt V 64. in agrum Mantinensium irrumpunt ibid. aciem instruunt contra Argivos V 67. exercitus ordo ibid. ad tibicinum cantum incedunt ad proelium V 70. Argivos ad Mantineam vincunt V 73. atque hac victoria infamiae notam, ob cladem in Sphacteria acceptam sibi ab universis Graecis inustam, delent V 75. eis pacem dant V 77. et foedera ineunt V 79. oligarchiam Argis instituunt V 81. muros Argivorum diruunt V 83. Hysias capiunt ibid. agrum Argivum depopulantur VI 7. suppetias Syracusanis ferre decernunt VI 93. Syracusas veniunt VII 2. vario Marte pugnant cum Athen. VII 5. bellum contra Athen. instruunt VII 18. Atticam ingressi Deceleam communiunt VII 19. navalia in Siciliam auxilia mittunt ibid. Syracusas adveniunt VII 21. Chios adiuvant VIII 6. in Chium proficiscentes fugantur ab Athen. VIII 10. foedus faciunt cum rege Persarum VIII 18. 37. 58. ab Athen. obsessi erumpunt VIII 20. Iasum capiunt VIII 28. novam classem in Asiam mittunt VIII 39. pugnant cum Athen. et vincunt VIII 42. Rhodum occupant VIII 44. partem classis ad Pharnabazum mittunt VIII 80. cum Athen. pugnant eosque profligant VIII 95. navali proelio decertant cum Athen. et superantur VIII 104. 106. Lacedaemoniorum in re nautica tirocinium II 85. brevilocutione IV 17. Carneae V 76. Gymnopaediae V 82. eorum agrum ab Argivo disternat Thyrea IV 56. eorum et Atheniensium disciplina diversa II 37 sqq. eorum trecenti equites V 72. illiberalitas V 105. reges in exercitu summum imperium habent V 66. Lacedaemonii peregrinos civitate pellebant II 39. ad bella proficiscentes tertiam sociorum partem domi relinquebant II 10. 12. III 15. hostes fusos non longe persequerentur V 73. omnia in republ. occulta habebant V 68. Carneae a militia abstinebant V 54. 75. item propter terrae motum I 101. III 89.

- V 50. βακτηρίας gerebant VIII 84. Λάκων III 5, 4. VIII 55, 2. Λακωνικός. ὄνομα VIII 6, 3. στήλη V 56, 3. νῆες VIII 33, 1. 35, 1. γῆ IV 12, 3. Λακωνική II 25, 1. IV 3, 1. 41, 2. 53, 3. VI 105, 2. VII 26, 1. 31, 1. VIII 4, 6, 5. 91, 2. confinia eius II 27, 2. IV 56, 2. V 34, 1. 41, 2. Cythera eius propugnaculum IV 53, 3. τῆς Α. τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία III 7, 2.
- Λάκων Plataeensis III 52, 5.
- Λάμαχος Ath. V 19, 2. 24, 1. στρατηγός in Ponto IV 75, 1 sq. in Sicilia VI 8, 2. 49. 50, 1. 101, 6. 103, 1. 3.
- Λάμις Megarensis in Siciliam coloniam deducit VI 4, 1.
- Λάμπων Ath. V 19, 2. 24, 1.
- Λάμψακος urbs ad Hellespontum sita I 138, 5. VI 59, 3 sq. ab Ath. deficit et subicitur VIII 62, 1 sq.
- Λαμψακηνός τύραννος VI 59, 3.
- Λαμψακηνοί VIII 62, 2.
- Λαοδίκιον τῆς Ὀρεσθίδος IV 134, 1.
- Λαοφῶν Calligiti pater VIII 6, 1.
- Λάρισα Thessaliae urbs II 22, 3. IV 78, 2. Λαρισιοί II 22, 3. urbs Aeolidis VIII 101, 3.
- Λᾶς τῆς Λακωνικῆς VIII 91, 2. 92, 3.
- Λαύρειον II 55, 1. IV 91, 7.
- Λάφιλος Laced. V 19, 2. 24, 1.
- Λάχης Ath. IV 118, 11. V 19, 2. 24, 1. στρατηγός in Sicilia III 86, 1. 90, 2. 103, 3. 115, 2. 6. VI 1, 1. 6, 2. 75, 3. in Peloponneso V 61, 1. 74, 3.
- Λέαγρος Glauconis pater I 51, 4.
- Λέαρχος Ath. II 67, 2 sq.
- Λέβεδος ab Ath. deficit VIII 19, 4.
- Λεῖυα vendita VI 95, 1. cf. ἀνδράποδα.
- Λεκτός Aeolidis urbs VIII 101, 3.
- Λεοντιάδης Eurymachi pater II 2, 3.
- Λεοντίνοι conditi VI 3, 3. 4, 1. Χαλκιδῆς ibid. VI 20, 3. 44, 3. 46, 1. 76, 2. 77, 1. 79, 1. contra Syracusanos ab Ath. adiuti III 86, 2 sqq. IV 25, 9 sq. eorum seditio V 4, 2 sqq. VI 6, 2. 33, 2. urbs deserta ibid. Ath. eis subveniunt VI 8, 2. 19, 1. 44, 3. 47. 48. 50, 4. 63, 3. 76, 2. 77, 1. 79, 1. 84, 2. 86, 3. Λεοντίνη V 4, 4. VI 65, 1.
- Λέπρεον Elidis oppidum causa contentionis inter Laced. et Eleos V 31, 1-6. 49. 50, 1. 62. Helotes cum Brasida profecti eo mittuntur V 34, 1. Λεπρεῦται cum Arcadibus bellum gerunt V 31, 2. cf. 50, 2.
- Λέροος ἡ πρὸς Μιλήτου νῆσος VIII 26, 2. 27, 1.
- Λέσβος insula Ath. utilis III 13, 5. IV 52, 3. naves eis praebet I 116, 1. 117, 2. Ath. classis ibi constituta VIII 34. 38, 2. cf. 100, 2.
- Λέσβιοι Ath. ἔξυμμαχοὶ αὐτόνομοι I 19. III 10, 6. 11. Ath. naves praebet I 116, 2. II 9, 4. 56, 2. V 84, 1. VI 31, 2. deficient III 2-7. in Laced. societatem recepti III 15, 1. classem eis auxilio mittunt Laced. III 26, 1. 27. 69, 1. subiecti III 27. 28. 35. 50. 51, 1. iterum deficere frustra conantur VIII 5, 2. 7. 8, 2. 22, 1. 23. 24, 2. 32.
- Λευκάς paeninsula ubi sita III 94, 2. cf. II 30, 2. Corinthiorum colonia I 30, 2 sq. cf. 46, 2. II 80, 3. 84, 5. III 7, 5. 80, 2. 94, 1. 95, 1 sq. 102, 3. VI 104, 1. VII 2, 1. Λευκάδιος. ναῦς II 91, 2. 92, 3. νῆες VI 104, 1.
- Λευκάδιοι Corinthiorum socii I 26, 1. 27, 2. 46, 1. Laced. socii II 9, 2. 80, 5. 81, 3. 92, 6. III 69, 1. VII 7, 1. 58, 3. VIII 106, 3. Ath. eos invadunt III 94, 1-3. ὁ Λευκαδίων ἰσθμὸς III 81, 1. IV 8, 2. Λευκαδία III 94, 1. IV 42, 3. VIII 13.
- Λευκίμμη τῆς Κερκύρας ἀρωγήριον I 30, 1. 4. 47, 2. 51, 4. III 79, 3.
- Λευκὸν τεῖχος τῆς Μέμφιδος I 104, 2.
- Λευκτρα τῆς Λακωνικῆς V 54, 1.
- Λευκῶνιον in Chio situm VIII 24, 3.
- Λεωγόρας Andocidis pater I 51, 4.
- Λεωκόριον monumentum in interiore Ceramico situm I 20, 2. VI 57, 3.
- Λεωκράτης Ἀθ. στρατηγός I 105, 2.
- Λέων Ath. V 19, 2. 24, 1. VIII 23, 1. 24, 2. στρατηγός VIII 54, 3. 55, 1. 73, 4 sq. A. Laced. III 92, 5. V 44, 3. VIII 28, 5. 61, 2.
- Λέων locus prope Epipolas VI 97, 1.
- Λεωνίδας Plistarchi pater I 132, 1.

- Λεωτυχίδης ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων* I 89, 2.
- Λήκωνθος φρούριον* Toronaeorum IV 113, 2. 114, 1. 115, 1. 116, 2.
- Λήμιος* insula I 115, 3. 5. VIII 102, 2. a Pelasgis habitata IV 109, 4. pestilentia eo pervadit II 47, 3.
- Λήμιοι* eadem lingua atque institutis quibus Ath. utuntur VII 57, 2. eis auxilia mittunt III 5, 1. IV 28, 4. V 8, 2. VII 57, 2.
- λησταί, ληστεία* I 4. 5. 7. 8. 11. 13, 5. II 32. IV 53, 3. VI 4, 5. *ληστῶν ἐκπομπάι* III 51, 2. cf. II 69, 1. V 56, 3. 115, 2. VII 26, 2. praedonum naves I 10, 4. IV 9, 1. 67, 3.
- Λιβύη* I 110, 1. II 48, 1. IV 53, 3. VI 2, 3. VII 50, 1 sq. 58, 1. *Λίβυες* I 104, 1. 110, 3. VII 50, 2.
- Λίγυες* VI 2, 2.
- Λιμηρά* vide *Ἐπίδαυρος*.
- Λίμναι* Athenarum regio II 15, 4.
- Λιμναία τῆς Ἀργείας* II 80, 8. III 106, 2.
- λιμοί* I 23, 3. 112, 4. *λιμός* et *λοιμός* confusi II 54, 3.
- Λίνδιοι* Gelae arx VI 4, 3.
- Λίνδος* Rhodi urbs VIII 44, 2.
- Λιπάρα* insula, *Λιπαραίοι* III 88, 2.
- Λίχας* Laced. V 22, 2. 50, 4. 76, 3. *ξύβονλος* VIII 39, 2. 43, 3. 52. 84, 5. 87, 1.
- λογογράφοι* I 21, 1. cf. 22, 4. 97, 2. *λόγοι* qua ratione a Thuc. conscripti sint I 22, 1. Corcyraeorum I 32-37. Corinthiorum I 37-44. 68-72. 120-125. Atheniensium I 73-79. Periclis I 140-145. II 35-47. 60-65. Archidami I 80-86. II 10. Sthenelaïdae I 86. Plataeensium III 53-60. Cnemi ceterorumque ducum Lacedaemoniorum II 87. Phormionis II 89. Mytilenacorum III 9-15. Teutiapli Elei III 30. Cleonis III 37-41. Diodoti III 42-49. Thebanorum III 61-68. Demosthenis IV 10. Lacedaemoniorum IV 17-21. Hermocratis IV 59-65. VI 33-35. 76-81. Brasidae IV 85-88. 126. V 9. Pagondae IV 92. Hippocratis IV 95. Niciae VI 9-15. 20-24. 68. VII 61-65. 77. Alcibiadis VI 16-19. 89-93. Athenagorae VI 36-41. Euphemi VI 82-88. Gylippi et ceterorum belli ducum VII 66-69. colloquia lega-
- torum Plataeensium cum Archidamo II 71-74. Meliorum cum Ath. V 85-114.
- λοιμός* I 23, 3. II 47-55. 58, 3. 61, 3. 64, 1. III 3, 1. 87.
- Λοκροὶ οἱ Ἐπιζεφύριοι* VII 1, 1 sq. cum Syracusanis sentiunt III 86, 2. 99. 115, 6. IV 1. 24, 2. 25, 3. 11. *ἔποικοι* in Messanam recepti V 5, 1. cum Ath. foedus faciunt V 5, 2. Ath. iterum infensi VI 44, 2. VII 4, 7. 25, 3. 35, 2. VIII 91, 2. *Λοκροὶ* III 99. 103, 3. *νήες Λοκροίδες* IV 1, 1. *Λοκροὶ οἱ Ὀζόλαι* I 103, 3. III 95, 1. 101. 102, 1. Ath. socii III 95, 3. 97, 2. eorum cum Phocensibus bellum V 32, 2. *Λοκροὶ* III 91, 6. 95, 3. 96, 2. 98, 3. 101, 2. *Λοκροὶ οἱ Ὀπούντιοι* I 108, 3. II 32. III 89, 3. VIII 43, 3. apud Coroneam contra Ath. pugnant I 113, 2. Laced. socii II 9, 2. 26, 2. IV 96, 8. V 64, 4. VIII 3, 2. *Λοκροὶ* II 26, 1. 32. *λόχοι* Laced. V 68, 3. cf. I 20, 3. *πέντε* Argivorum V 72, 4.
- Λύγκος* Macedoniae regio IV 83, 2. 124, 1. 129, 2. 132, 1. *Λυγκησταί* II 99, 2. IV 79, 2. 83, 2. 124, 2 sq.
- Λύκαιον* Arcadiae V 16, 3. 54, 1.
- Λυκία* II 69, 1. VIII 41, 4.
- Λυκομήδης* Archestrati pater I 57, 6. Cleomedis pater V 84, 3.
- Λύκος* Thrasymbuli pater VIII 75, 2.
- Λυκόφρων* Corinthiorum dux IV 43, 1. 44, 2. *Λ.* Laced. II 85, 1.
- Λυσικλῆς* Habronichi pater I 91, 3. *Λ. Ἄθ. στρατηγός* III 19, 1.
- Λυσιμαχίδης* Arianthidis pater IV 91.
- Λυσιμαχος* Aristidis pater I 91, 3. *Λ.* Heraclidis pater VI 73, 1.
- Λυσιμέλεια λίμνη* prope Syracusas VII 53, 2.
- Λυσιστρατος Ὀλύμπιος* IV 110, 2.
- Λώρρυμα* Cariae oppidum VIII 43, 1.
- Μαγνησία ἢ Ἀσιανή* I 138, 5. VIII 50, 3.
- Μάγνητες* Thessalorum finitimi II 101, 2.
- Μαιάνδρου πεδίων* III 19, 2. VIII 58, 1.

- Μαιδοί* gens Thraciae II 98, 2.
Μαιναλία Arcadiae regio V 64, 2.
Μαινάλιοι V 67, 1. 77, 1.
Μακάριος Σπαρτιάτης III 100, 2. 109, 1.
Μακεδόνες βάρβαροι IV 126, 1 sqq. eorum gentes II 99, 2. apparatus bellicus II 100, 1 sq. expeditio contra Arrhibaeum IV 124-129. exules VI 7, 3. *ίππης* I 61, 4. 62, 4. 63, 2. 100, 5. IV 124, 1. VI 7, 3. ab Ath. commeatu interclusi V 83, 4.
Μακεδονία II 95, 1. IV 78, 6. VI 7, 3. eius descriptio II 99. reges Argis oriundi II 99, 3. V 80, 2. reges ante Archelaum II 100, 2. Ath. eo expeditionem faciunt I 57-64. item Sitalces II 95-102. cf. *Πεδίκκας*.
Μαλέα Laconicae promontorium IV 53, 2. VIII 39, 3. *Μ. Lesbii* promontorium III 4, 5. 6, 2.
Μαλόεις vide *Απόλλων*.
μαντείον, χρησμός, χρηστήριον I 25, 2. 28, 2. 103, 2. 118, 3. 123, 1. 126, 4. 6. 134, 4. II 17, 1 sq. 21, 3. 47, 4. 54, 4 sq. 102, 5. III 92, 5. 96, 1. 104, 1. IV 118, 1. V 16, 2. 26, 3. 32, 1. 103, 2. *μάντεις, χρησολόγοι* II 8, 2. 21, 3. III 20, 1. VI 69, 2. VII 50, 4. VIII 1, 1.
Μαντινεία Arcadiae urbs V 64, 4. 77, 1. legationes eo conveniunt V 55, 1. pugna ibi facta V 65-76. VI 16, 6. eius magistratus V 47, 9. *Μαντινής* in Peloponnesiorum exercitu III 107, 4. 108, 3. 109, 2. 111, 1 sq. 113, 1. cum Tegeatis pugnant IV 134. V 65, 4. Argivorum socii V 29, 1. 33, 2. 37, 2. 44, 2. 45, 3. 47. 50, 3. 58, 1. 61. 62, 1. 67, 2. 74, 3. 75, 5. 78. VI 89, 3. 105, 2. Arcadiae partem sub ditione sua habent V 29, 1. 33, 1. 58, 1. ad Laced. societatem redeunt V 81, 1. Ath. auxilia praebent VI 29, 3. 43. 61, 5. 67, 1. 68, 2. *μισθοφόροι* VII 57, 9. *Μαντινικός πόλεμος* V 26, 2. *Μαντινικά* VI 88, 9. *Μαντινική* V 64, 4. 65, 4.
Μαραθούσα insula prope Clazomenas VIII 31, 3.
Μαραθών I 18, 1. 73, 4. II 34, 5. VI 59, 4.
Μάρεια Aegypti urbs I 104, 1.
- Μυσαλία* Phocaeensium colonia I 13, 6.
μαχαιοφόροι Thracae II 96, 2. 98, 4. VII 27, 1.
μάχη ή έν Μαραθώνι I 18, 1. *έν Συλαίρι* I 73, 4. inter Corcyraeos et Corinthios I 29. 49 sq. inter Ath. et Corinthios I 62. 105. II 83. IV 43. VII 34 sq. inter Ath. et Persas I 100. 112, 4. inter Ath. et Thasios I 100. inter Ath. et Pelop. ibid. et 105. II 86. 90. inter Ath. et Aeginetas I 105. inter Ath. et Laced. I 107. IV 11 sq. V 6 sqq. VIII 104 sq. inter Ath. et Phoenices I 110, 4. inter Ath. et Boeotos I 113. IV 93 sq. inter Ath. et Samios I 117. inter Ath. et Chalcidenses II 79. inter Chaones et Stratios II 81. inter Pelop. et Corcyraeos III 78. inter Ambraciotas et Acarnan. III 108-115. inter Ath. et Syracusanos IV 25. VI 70. VII 22 sq. 38 sq. 43 sq. 52 sq. 70 sq. inter Mantinenses et Tegeatas IV 134. inter Laced. et Argivos eorumque socios V 65 sq. quod proelium omnium maximum V 74, 1. inter Ath. et Milesios VIII 25. inter Ath. et Chios VIII 62. cf. *ναυμαχία*.
Μαζάων Κορινθίων στρατηγός II 83, 4.
Μεγάβαζος Persa I 109, 2.
Μεγάβάτης Persa I 129, 1.
Μεγάβυζος Persa I 109, 3.
Μεγακλής Onasimi pater IV 119, 2.
Μέγαρο Peloponnesi VIII 94, 1. tyranno parent I 126, 3. ab Ath. occupata I 103, 4. 105, 4. 107, 3. deficient I 114, 1. Ath. eis potiri conantur IV 66-75. coloniae IV 75, 2. VI 4, 1 sq. VII 57, 8. *Μεγαροής* I 42, 2. 103, 4. 105, 3. eorum *μαζρά τείχη* I 103, 4. IV 66, 4. 69, 4. 70, 1. 73, 4. 109, 1. Corinthiis naves praebent I 27, 2. 46, 1. 48, 4. *Μεγαρέων ψήγισμα* I 139, 1 sq. 140, 3. 67, 4. 144, 2. impetus in Piraeum faciendi auctores II 93 sq. eorum *φρούριον* III 51, 1 sq. eorum perfugae Plataeis habitant III 81, 3. eorum seditio IV 66. cf. VI 43. VII 57, 8. Laced. socii II 9, 3. IV 100, 1. V 58, 4. 59, 2 sq. 60, 3. VIII 3, 2. 33, 1. 80, 3. paci adver-

- santur V 17, 2. cf. 31, 6. cum Argivis societatem inire student V 38, 1. *Μεγαρίς* I 105, 3. 108, 2. II 31, 1. IV 76, 1. *ναῦς* VIII 33, 1. *νήες* I 48, 4.
- Μέγαρα* Siciliae urbs VI 49, 4. 75, 1. 94, 1. 97, 5. VII 25, 4. *Μεγαρής* Ὑβλαῖοι VI 4, 1.
- Μεδεών* Acarnaniae oppidum III 106, 2.
- *Μεδμαῖοι Locris epizeph. finitimi V 5, 3.
- Μέθαρα* ἢ μεταξὺ Ἐπιδάουρον καὶ Τροϊζήνος IV 45, 2. V 18, 7.
- Μεθύδριον* τῆς Ἀρκαδίας V 58, 2.
- Μεθώνη* τῆς Λακωνικῆς II 25, 1 sq.
- Μ.* ἢ ὄμορος Μακεδονία VI 7, 3.
- Μεθωναῖοι* IV 129, 4.
- Μείδιος* fluvius prope Abydum VIII 106, 1.
- Μελαγχροῖδας* ναύαρχος Laced. VIII 6, 5.
- Μέλανθος* Laced. VIII 5, 1.
- Μελανῶπος* Lachetis pater III 86, 1.
- Μελίας* Λάκων III 5, 4.
- Μελήσανδρος* Ἀθ. στρατηγός II 69.
- Μελησίας* Ath. VIII 86, 9.
- Μελήσιππος* Laced. I 139, 2. II 12, 1.
- Μελιτία* τῆς Ἀχαΐας Thessal. IV 78, 1.
- Μέρφης* I 104, 2. 109, 4.
- Μερανδρος* Ἀθ. στρατηγός VII 16, 1. 43, 2. 69, 4.
- Μένδη* Pallенаe oppidum IV 121, 2. ab Ath. deficit IV 123, 1. 124, 4. ab Ath. recepta IV 129. 130. 131, 3. *Μενδαῖοι* IV 123, 2 sqq. 129. 130.
- Μενδήσιον* κέρασ Νιλί I 110, 4.
- Μερεδάτιος* Σπαρτιάτης III 100, 2. 109, 1 sq.
- Μενεκράτης* Μεγαρέυς IV 119, 2.
- Μενέκωλος* Camarinae conditor VI 5, 3.
- Μένιππος* Hippoclis pater VIII 13.
- Μένων* Pharsalius II 22, 3.
- Μεροπίς* vide Κῶς.
- Μεσοάπιοι* Locri III 101, 2. *Μεσοάπιοι* ἐθνος Italiae VII 33, 4.
- Μεσσηνή* τῆς Σικελίας condita VI 4, 6. Ath. societati accedit III 90. deficit IV 1, 1. 4. cf. 24, 1. 25, 3. 5. 10. seditione laborat V 5, 1. Ath. non recipit VI 50, 1. 74, 1. cf. VII 1, 2. *Μεσσηνιοί* III 88, 3. 90. IV 1, 3. V 5, 1. VI 48. a Naxiis victi V 25, 7-10. Leontinos vincunt V 25, 10 sq.
- Μεσσηνιοὶ οἱ παλαιοί* I 101, 2. Dorica lingua utuntur III 112, 4. IV 3, 3. *οἱ ἐν Ναυπάκτῳ* I 103, 3. II 9, 4. Ath. socii II 9, 4. 25, 4. 90, 3. 102, 1. III 75, 1. 81, 2. 94, 3. 95, 1 sq. 97, 1. 107, 1. 108, 1. 112, 4. IV 9, 1. 32, 2. 36, 1. VII 31, 2. 57. 8. Pylum occupant IV 41, 2. V 35, 6 sq. 56, 2. *Μεσσηνία γῆ* IV 3, 2. *Μεσσηνίς* IV 41, 2.
- Μεταγένης* Laced. V 19, 2. 24, 1.
- μέταλλα* I 100, 2. 101, 3. II 55, 1. IV 105, 1. VI 91, 7.
- Μεταπόντιον* τῆς Ἰταλίας VII 33, 4. *Μεταπόντιοι* VII 33, 5. 57, 11.
- μεταπύργιον* III 22, 3. 23, 1.
- μέτοικοι* I 143, 1. II 13, 7. 31, 1 sq. III 16, 1. IV 90, 1. VI 28, 1.
- Μῆδος* I 69, 5. 74, 4. 77, 5 sq. 92. 102, 4. III 10, 3. 54, 3. 62, 4. 63, 2. V 89. VI 17, 7. 33, 6. 76, 3. 77, 1. 82, 4. 83, 1. *Μῆδοι* I 104, 2. Iones eos fugiunt VI 4, 6. a Graecis victi I 18, 2. 86, 1. 89, 2. 93, 8. 100, 1. 144, 4. II 71, 2. 74, 3. III 57, 3. 58, 4. VI 59, 4. VII 21, 3. *ἀκροθίνιον ἀπὸ τῶν Μ.* I 132, 2. Byzantium amittunt I 94, 2. 128, 5. item Eionem I 98, 1. Sestumque I 89, 2. VIII 62, 3. *δορυφοροῦσι* I 130, 1.
- Μηδικὸς πόλεμος* I 90, 1. 95, 7. 97, 1. III 10, 2. *ἔργον* I 23, 1. *ἀρχή* VIII 43, 3. *σκεναί* I 130, 1. *σκύλα* II 13, 4. *τὰ Μηδικά* I 14, 1. 18, 3. 41, 2. 69, 1. 73, 2. 97, 2. 142, 7. II 16, 1. 21, 2. VI 82, 3. VIII 24, 3. *μηδίξειν, μηδισμός* I 95, 5. 135, 2. III 34, 2. 4. 62, 1. 2. 6. 64, 1. 5.
- Μηθύμνα* VIII 101, 2. Ath. fidem servat III 2, 1. 5, 1. 18, 1. 50, 2. deficit VIII 22, 2. 23, 4. 100, 2. *Μηθύμναῖοι* III 2, 3. VIII 23, 4. 100, 3. *Αἰολῆς* VII 57, 5. victi III 18, 2. Ath. *ξύμμαχοι ἀτόνομοι* VI 85, 2. VII 57, 5.
- Μηκύνβεργνα* prope Olynthum V 39, 1. *Μηκύνβεργναῖοι* V 18, 6.
- Μηλιῆς* III 92, 2. V 51, 1. *Μηλία*-

- κός, Μηλιεύς κόλπος* III 96, 3. IV 100, 1. VIII 3, 1.
Μήλος insula V 84, 1. 108. 109. neutris socia II 9, 4. V 84, 2. 89. Ath. eo expeditionem faciunt III 91, 1 sqq. 94, 1. Laced. eo appellant VIII 39, 3. 41, 4. *Μηλιοί* Laced. *ἄποικοι* V 84, 2. 89. 106. cf. 112, 2. ab Ath. expugnantur V 84-VI. eorum colloquium V 85-112.
μῆν II 15, 4. IV 118, 12. 119, 1. V 19, 1. 54, 2 sq. *ἰσάμενος* IV 52, 1. *τελευτών* II 4, 2. *θθίνων* V 19, 1. 54, 3. *μηρός μισθός* VI 8, 1. VIII 29.
Μηνᾶς Laced. V 19, 2. 24, 1.
Μητροπόλις castellum prope Olpas III 107, 1.
μητροπόλις honoratur et adiuvatur a coloniis I 25, 4. 34, 1. 38, 3. 107, 2. III 92, 3. cf. VI 82, 4. coloniis auxilium praestat I 24, 6. V 104. 105, 3. 112, 2. dux coloniae inde accessit I 24, 2. VI 4, 2.
μηχαναί II 18, 1. 58, 1. 76, 4. 77, 1. III 51, 3. IV 13, 1. 100, 1-5. 115, 2. V 7, 4. VI 102, 2. VII 43, 1. VIII 100, 5. cf. VII 25, 6.
Μικιάδης Corcyraeus I 47, 1.
Μίλητος bellum cum Samiis gerit I 115, 2 sqq. 116, 1. ab Ath. deficit VIII 17. 19, 1. 24, 1. 25. 26, 2 sq. 27, 6. 30. 36, 1. 45, 1. 79, 6. Pelopon. classis ibi versatur VIII 28, 4 sq. 29, 1. 32, 2. 33, 1. 4. 36, 1. 38, 4. 39, 2. 4. 50, 2. 60, 3. 61, 2. 63, 1. 75, 3. 78, 1. 79, 5 sq. 80, 3. 83, 2. 84, 4. 85, 3. 99. 100, 1. 108, 3. *Μιλήσιοι* I 115, 2. VIII 17, 2 sqq. 24, 1. 25, 2 sqq. 26, 3. 36, 1. 79, 4. 84, 4 sq. 85, 2. 4. Ath. socii IV 42, 1. 53, 1. 54, 1. VII 57, 4. Tissapherni infensi VIII 84, 4 sq. 85, 2. 109, 1. Spartam veniunt VIII 85, 4. eorum colonia VIII 61, 1. *Μιλησία* VIII 24, 1. 26, 3.
Μιλτιάδης Cimonis pater I 98, 1. 100, 1.
Μίμας mons Ioniae VIII 34.
Μίνδαρος Laced. nauarchus VIII 85, 1. 99. 101, 1. 102, 2. 104, 3.
Μινύειος vide *Ορχομενός*.
Μινώα insula III 51, 1. IV 67, 1. 118, 4.
Μίνως I 4. 8, 2.
- μισθός* navium VI 8, 1. 31, 3. VIII 29. 45, 2. militum gravis armaturae III 17, 3. V 47, 6. equitum V 47, 6. Thracum VII 27, 2. *βουλευτών* VIII 69, 4. *ἀρχῆς* VIII 67, 3. 97, 1. cf. 65, 3. *μισθοφόροι* milites I 35, 4. 60, 1. II 33, 1. III 34, 2. 109, 2. IV 52, 2. 76, 3. 80, 5. VI 22. 43. 55, 3. 58, 2. 90, 3. 100, 3. VII 13, 2. 57, 3. 9. 11. 58, 3. VIII 25, 2. 28, 4. 55, 3. cf. VI 24, 3. *Θράκες* II 96, 2. IV 129, 2. V 6, 2. *ἐρέται* I 31, 1. *ναυβάται* I 121, 3. 143, 1. *μνήμα, μνημεῖον* I 132, 2. 138, 5. V 11, 1. VI 54, 7. cf. VI 59, 3.
Μόλοβρος Epirotae pater IV 8, 9.
Μολοσσοί Epirotae I 136, 2. II 80, 5.
Μολύκρειον Aetoliae oppidum II 84, 4. III 102, 2. *Μολυκρικός* II 86, 2.
Μοργαντίνη Siciliae oppidum IV 65, 1.
Μοτύη Siciliae urbs VI 2, 6.
Μουρνηχία II 13, 7. VIII 92, 5. 93, 1.
Μυγδονία Macedoniae regio I 58, 2. II 99, 4. 100, 4.
Μυκάλη promontorium I 89, 2. VIII 79, 1 sq.
Μυκαλησός, Μυκαλήσσιοι prope Tanagram VII 29. 30.
Μυκῆναι, Μυκηναῖοι I 9, 2. 10, 1.
Μύκονος insula prope Delum sita III 29, 1.
Μυλαί in Sicilia III 90, 2.
Μυλητίδαι exules Syracusani VI 5, 1.
Μυονῆς Locri III 101, 2.
Μυόννησος ἡ Τηίων III 32, 1.
Μυοῦς Cariae urbs I 138, 5. III 19, 2.
Μύρκινος Ἰδωνική πόλις IV 107, 3. *Μυρκίνιος* V 6, 4. 10, 9 sq.
Μυρρίνη Hippias uxor VI 55, 1.
Μυρτίλος Ath. V 19, 2. 24, 1.
Μυρωνίδης Ἀθ. στρατηγός I 105, 4. 108, 2. IV 95, 3.
Μύσκων Στρακασίων στρατηγός VIII 85, 3.
μυστήρια, μυστικά VI 28, 1 sq. 53, 1 sq. 60, 1. 61, 1. VIII 53, 2.
Μυτιλήνη VIII 101, 2. ab Ath. deficit III 2. ab Ath. obsidetur III 18, 4 sq. naves eo a Laced. missae III 16, 3. 25, 1. 26, 1. 27, 1. 29. 69, 1. Ath. deditur III 27. 28. iterum deficit VIII 22, 2. ab Ath. recipitur

- VIII 23, 2sq. 100, 3. *Μυτιληναῖοι* festum Apollinis celebrant III 3, 3. deficiunt ab Ath. et cum eis bellum gerunt III 2-7. 18. 27. 28. legatos Lacedaemonem mittunt III 4, 5. eorum oratio Olympiae habita III 8-15. cf. 16, 2. in Pelopon. societatem recepti III 15, 1. Ath. de eis decreta III 36. 49. 50. eorum fugitivi III 52. 75, 1. cf. *Λέσβος*.
- Νάξος* insula ab Ath. obsessa I 137, 2. *Νάξιοι* subacti I 98, 4. *Νάξος ἢ Χαλκιδική*, Siciliae urbs IV 25, 7. VI 3, 1 et 3. cf. VI 20, 3. Ath. recipit VI 50, 2 sq. cf. 72, 1. 74, 2. 75, 2. 88, 3 et 5. VII 57, 11. *ἄδυνατος* VII 14, 2. *Νάξιοι* VI 50, 3. 98, 1. VII 57, 11. Messanenses vincunt IV 25, 8.
- ναύαρχοι* Laced. II 66, 2. 80, 2. III 16, 3. 26, 1. 76, 1. IV 11, 2. VIII 6, 5. 20, 1. 23, 1. 24, 6. 26, 1. 50, 2. 99. *ναυαρχία* VIII 20, 1. 33, 1. 39, 2. 85, 1.
- Ναυκλείδης* Plataeensis II 2, 2.
- Ναυκράτης* Damotimi pater IV 119, 2.
- ναυμαχία παλαιάτη* I 13, 4. *μεγίστη τῶν πρὸ αὐτῆς* I 50, 2. Massiliensium cum Carthag. I 13, 6. Ath. contra Aeginetas I 14, 2. 105, 2. Graecorum contra Persas I 23, 1. 74, 1. 100, 1. 112, 4. III 54, 4. Corcyraeorum cum Corinthiis I 13, 4. 29, 4 sq. 48-52. Ath. cum Thasiis I 100, 2. Ath. contra Pelopon. I 105, 1. II 83 sq. 90-93. IV 13 sq. VII 34. VIII 20, 1. 42. 95. 103-106. Corcyraeorum et Ath. contra Pelopon. III 76-80. Ath. cum Syracusanis IV 25, 1. VII 22 sq. 36-42. 52 sq. 70 sq. Ath. cum Chiis VIII 61.
- Ναύπακτος* Messeniis data I 103, 3. cf. II 90, 2. Ath. ibi versantur II 69, 1. 84, 4 (cf. III 78, 2). 91, 1. 92, 7. 102, 1. 103, 1. III 7, 3. 75, 1. 96, 2. 98, 5. 100, 1. 101, 1. 102, 3. 114, 2. IV 13, 2. 49. 76, 1. 77, 1. VII 17, 4. 19, 5. 31, 4. 34. 36, 2. Ambraciotae ei infensi II 80, 1. itemque Aetoli III 94, 3. 100, 1. 102, 1-4. *Ναυπακτία* III 102, 2. *Ναυπακτίων λιμὴν* II 92, 3. cf. *Μεσσηνιοί*.
- ναῦς μυριοφόρος* VII 25, 6. *στρογγύλη* II 97, 1. cf. *Πάραλος*, *Σαλαμινία*. *νῆες ἀργυρολόγοι* III 19, 1. IV 50, 1. 75, 1. cf. II 69, 1. *ἰππαγωγοί* II 56, 2. IV 42, 1. VI 43. *μακροί* I 41, 2. IV 16. 118, 5. VIII 34, 1. *ὀπλιταγωγοί* VI 25, 2. 31, 3. VIII 25, 1. 30, 2. *σιταγωγοί* VIII 4. *στρατηγίδες* II 84, 3. *στρατιώτιδες* I 116, 1. VI 43. VIII 62, 2. 74, 2. 86, 9. *ταχεία* VII 31, 3. 43. VII 4, 5. *ἄκατος* VII 25, 6. 59, 3. *ἄκατιον* I 29, 3. *ἀμφηρικόν* IV 67, 3. *κέλης* IV 9, 1. 120, 2. VIII 38, 1. *κελήτιον* I 53, 1. IV 120, 2. *ὀλκᾶδες* II 67, 4. VI 22. 44, 1. VII 18, 4. *σιταγωγοί* VI 30, 1. 44, 1. *πειτηκόντοροι* I 14. VI 43, 1. 103, 2. *πλοῖον κωπήρες* IV 118, 5. *φορτηγικόν* VI 88, 9. *πλοῖα* III 6, 2. IV 27, 1. 116, 2. *κατάφρακτα* I 10, 4. *λεπτά* II 83, 5. VII 40, 5. *μακρά* I 14, 1. *τριακόντορος* IV 9, 1. *τριήρεις* I 13, 2. 14. 25, 4. III 4, 5. 39, 2. 51, 2. IV 108, 6. VI 90, 3. *ναύσταθμον* III 6, 2. VI 49, 4. *ναῦται* partim *ξένοι* I 143, 1. armati IV 9, 1. praecipuae eorum virtutes VII 14, 1. populari imperio favent VIII 72, 2. eorum audacia VIII 84, 2 sq. *ναυτικά* a Graecis comparata I 13 sq. *δυνατώτατα* I 14, 1. 36, 3.
- Νέα πόλις*, *Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον* VII 50, 2.
- Νεμέα* III 96, 1. V 58, 3 sq. 59, 1 sq. 60, 3. *Νέμειος* III 96, 1.
- νεοδαμώδεις* V 34, 2. 67, 1. VII 19, 3. 58, 3. VIII 5, 1.
- Νέστος* Thraciae fluvius II 96, 4.
- νεώς* (*ἱερὸν*) Apollinis I 29, 3. II 91, 1. III 94, 2. IV 90, 2. V 18, 2. 53. VII 26, 2. VIII 35, 3. Apoll. Amyclaei V 18, 10. 23, 5. Pythii II 15, 4. IV 118, 1. VI 54, 6. Bacchi II 15, 4. III 81, 5. VIII 93, 1. Castoris et Pollucis III 75, 3. IV 110, 1. Dianae VI 44, 3. Eleusinium II 17, 1. Herculis V 64, 4. 66, 1. Iovis Nemei III 96, 1. Olympii II 15, 4. Iunonis I 24, 7. III 68, 3. 75, 5. 79, 1. 81, 2. IV 133, 2. Mercurii VII 29, 3. Neptuni I 128, 1. IV 118, 4. 129, 3. VIII 67, 2. Palladis IV 116, 2. V 10, 2. 23, 5. Pall. *Χαλκιοίκου*

- Γ 134, 4. Protesilai VIII 102, 3. Tel-
 luris II 15, 4. Thesei VI 61, 2. Ven-
 neris VI 46, 3. templum Iunonis
 Argis deflagrat IV 133, 2. tem-
 pla eorum sunt qui regionem ob-
 tinent IV 98, 2. templis hostium
 temperandum IV 97, 3.
Νήρικος Leucadis urbs III 7, 5.
Νικάνωρ dux Chaonum II 80, 5.
Νίκασος Megarensis IV 119, 2.
Νικήρατος Niciae pater III 51, 1.
 91, 1. IV 27, 5. 42, 1. 53, 1. 119, 2.
 129, 2. V 16, 1. 83, 4. VI 8, 2.
Νικιάδης Ath. *ἐπιστάτης* IV 118, 10.
Νικίας ὁ Νικηράτων III 91. religio-
 sus et prodigiorum observationi
 deditus VII 50. 77. 86. eius laus
 VII 86. eius orationes VI 9. 20. 68.
 VII 61. 77. *στρατηγός* Minoam in-
 sulam capit III 51. Melum frustra
 oppugnat III 91. Tanagraeos vincit
 ibid. Locridis oram populatur
 ibid. Corinthios acie vincit IV
 43 sq. Cleoni imperio cedit IV 27,
 5-29. Cythera capit IV 54. *στρα-*
τηγός classis in Chalcidicen mis-
 sae IV 129. Mendam capit IV 130.
 Scionen obsidione cingit ibid. ad
 pacem cum Laced. faciendam prop-
 tensus V 16. foederis et pacis cum
 Laced. auctor V 43. 46. VII 86.
στρατηγός ἀντοκράτωρ bello Syrac.
 praeficitur VI 8. bellum dissuadet
 VI 9-15. cf. 34, 6. eius de bello
 Siculo sententia VI 47. milites ad
 proelium hortatur VI 68. Syrac.
 acie vincit et obsidet VI 69. eius
 strategema VI 102. defuncto Lam-
 macho solus imperium habet VI
 103. litteras Athenas mittit de statu
 rerum in Sicilia VII 8. 11. cuncta-
 tus adoriri Syracusas in contem-
 ptum venit VII 42. Syracusis dis-
 cedere recusat VII 48. postea
 discedit VII 75. Gylippo se dedit
 VII 85. interficitur VII 86. N. pater
 Hagnonis II 58, 1. IV 102, 3.
N. Γορτύριος II 85, 5.
Νικόλαος Laced. II 67, 1.
Νικόμαχος Φωκεύς IV 89, 1.
Νικουμήδης Laced. I 107, 2.
Νικονίδας Thessalus IV 78, 2.
Νικόστρατος Αθ. *στρατηγός* III
 75. IV 53, 1. 119, 2. 129, 2 sqq.
 130, 2. V 61, 1. 74, 3.
Νίκων Θρηβαῖος VII 19, 3.
Νίσαια ubi sita IV 66, 4. ab Ath.
 obsessa I 103, 4. 114, 1. reddita I
 115, 1. IV 21, 3. Pelopon. inde
 Piraeum petunt II 93, 2. 94, 3. ab
 Ath. capta IV 66-70. 71, 1. 73, 4-
 85, 7. 100, 1. 108, 5. 118, 4. V 17,
 2. cf. II 31, 3.
Νῆσος IV 118, 4.
νομοθέται Ath. VIII 97, 2.
νόμος coloniae deducendae I 24,
 2. *Ὀλυμπιακός* V 49, 1. *νόμοι*
ἀγραφοί II 37, 3. *σοοῖοι* I 77, 1.
πάτριοι II 34, 1. IV 118, 1. 3.
 VIII 76, 6. cf. II 2, 4. III 61, 2. 65,
 2. 66, 1. IV 98, 8. 118, 8. V 18, 2.
 77, 5. 79, 1. 4. Argivorum IV 133,
 3. Ath. II 34, 1. 7. 35, 1. 3. 46, 1.
 37, 1. 52, 4. VI 14. 16, 2. 54, 6.
 VIII 53, 2. cf. II 24. VIII 15, 1 et
ψήφισμα. Corcyraeorum III 70,
 4 sq. Graecorum I 41, 1. III 56, 2.
 58, 3. 66, 2. 67, 6. IV 98, 2. Laced.
 IV 38, 1. V 60, 2. 63, 4. 66, 2. Per-
 sarum II 97, 4. Thracum ibid.
νόμιμα Γελώων VI 4, 4. *Δωρικά*
 VI 4, 3. *Ἑλλήνων* III 59, 1. IV 97,
 2. cf. III 9, 1. *ἐπιγούρια* Laced. V
 105, 4. *Χαλκιδικά* VI 5, 1. *νόμοι*
πολεμικοί Laced. V 69, 2. eorun-
 dem *ἀλλήτων νόμος* V 70.
νόσος νεφρῆτις VII 15, 1. vide *λοι-*
μός.
Νότιον τὸ Κολοφωνίων III 34.
νομηγνία II 28. IV 52, 1.
Νυμφόδωρος Abderita II 29, 1. 5.
Ξάνθιππος Periclis pater I 111,
 2. 127, 1. 139, 4. II 13, 1. 31, 1.
 34, 8.
Ξεναγοί Laced. II 75, 3.
Ξεναρῆς ephorus V 36, 1. 37, 1.
 38, 3. 46, 4.
Ξενηλασία apud Laced. I 144, 2.
 II 39, 1.
Ξενία nominis dandi causa VIII
 6, 3.
Ξενίσεις τῶν τριηριτῶν VI 46, 3.
Ξενοκλείδης Κορινθῖος I 46, 2. III
 114, 4.
Ξενοτίμος Carcini pater II 23, 2.
Ξενοφάνης Lamachi pater VI 8, 2.
Ξενοφαντίδης Λακων VIII 55, 2.
Ξενοφῶν Αθ. *στρατηγός* II 70, 1.
 79, 1. 7.

Ξένων *Θηβαῖος* VII 19, 3.
Ξέρξης I 14, 1. 118, 2. 129. 137, 3.
 III 56, 5. IV 50, 3.
ξυγγένεια auxilii et societatis
 causa I 26, 3. III 2, 3. IV 61, 2. VI 6,
 1. 20, 3. 46, 2. 50, 4. 88, 7. VII 57, 1.
ξυγγραφή ἢ Ἀττικὴ *Hellanici* I
 97, 2.
ξυγγραφήs αὐτοκράτορες ab Ath.
 creati VIII 67, 1 sq.
ξύμβουλοι a Laced. imperatori-
 bus dati II 85, 1. III 69, 1. 76. V
 63, 4. VIII 39, 2. 41, 1.
ξύμμαχοι αὐτόνομοι Ath. I 97, 1.
 67, 2. 139, 1. 140, 3. III 10, 5. 11,
 1. 39, 2. V 18, 5. VI 69, 3. VII 57,
 3. 7. non tributarii sunt, sed naves
 praebent VI 85, 2. VII 57, 4 sq. cf.
 II 9, 5. *ὑπήκοοι, ὑποτελεῖς φόρον*
 I 56, 2. 66, 1. 80, 3. II 9, 4. V 111,
 4. VI 69, 3. VII 20, 2. 57, 3-6. VIII
 1, 2. Laced. socios non tributarios
 habent I 19. cf. IV 86, 1. 88, 1. V
 18, 5. 31, 4. 33, 3. 77, 5. 79, 1. VI
 77, 1.
ξύμοροι *Thebanorum* IV 93, 4.
ὑνδθημα VII 44, 4 sq.
ὑννοικία apud Ath. II 15, 2.
ὑνωμοσίαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς
 VIII 54, 4.
ὄγδοήκοντα magistratus Argivo-
 rum V 47, 9.
ὀδόμαντοι *Thracēs* II 101, 3. V
 6, 2.
ὀδούσαι *Thracēs* II 29, 2 sq. 95, 1.
 96, 1. 97. 98. 2. 4. IV 101, 5.
ὀδυσεύς IV 24, 5.
ὀλανθῆς *Locri* III 101, 2.
ὀινεὼν τῆς Λοκρίδος III 95, 3. 98,
 3. 102, 1.
ὀινιάδαι τῆς Ἀκαρνανίας I 111, 3.
 II 82. 102, 2. 3. 6. III 7, 4. 94, 1.
 114, 2. IV 77, 2.
ὀινόη τῆς Ἀττικῆς II 18, 1-4. 19, 1.
 VIII 98.
ὀינוῦσαι αἱ πρὸ Χίου νῆσοι VIII
 24, 2.
ὀινόφυτα in *Boeotia* I 108, 3. IV
 95, 3.
ὀισύμη *Macedoniae oppidum* IV
 107, 3.
ὀίταιοι *Oetae montis accolae* III
 92, 2 sq. VIII 3, 1.
ὀλιγορχία (ὀλίγοι) qualis sit VI

39. VIII 89, 3. *ιούνομος* III 62, 3.
Laced. ei favent I 19. V 81, 2. apud
Argivos V 81, 2. 82, 2. apud Ath.
 VIII 47. 48. 53. 54. 65-78. 86. 89-98.
 apud *Chios* VIII 14, 2. *Epidamni*
abrogata I 24, 5. apud *Megarenses*
 IV 74, 3. apud *Mytilenaeos* III 39, 6.
 47, 3. apud *Samios* VIII 21. 63, 3 sq.
 73-76. apud *Sicyonios* V 81, 2.
ὄλκοι III 15, 1.
ὄλορος *Thucydidis pater* IV 104, 4.
ὀλόφουξος *Actae urbs* IV 109, 3.
ὄλλη, ὄλλαι *Amphilochorum*
oppidum III 105, 1. 4. 106. 107, 2.
 108, 3. 110, 1. 111, 1. 113, 1. *ὄλ-*
παῖοι III 101, 2.
ὀλυμπία I 121, 3. 143, 1. III 8. V
 18, 10. 47, 11. VI 16, 2. *ὀλυμπια-*
κὸς ἀγών I 6, 5. *νόμος* V 49, 1.
σπορδαί *ibid.* *ὀλύμπιος* II 15, 4.
ὀλύμπια I 126, 5. V 47, 10 sq. 49,
 1. 50, 5. *ὀλυμπιονίκης* I 126, 3.
 cf. V 49, 1. VI 16, 2. *ὀλυμπιάς*
 III 8.
ὀλυμπιεῖον prope *Syracusas* VI
 64, 1. 65, 3. 70, 4. 75, 1. VII 4, 6.
 37, 2 sq. 42, 6.
ὀλυμπος mons IV 78, 6.
ὀλυνθος ἢ Χαλκιδική I 62, 1. 63,
 2. IV 123, 4. *aucta* I 58, 2. Ath.
infensa I 62. 63, 1 sq. II 79, 2. 4.
αὐτόνομος V 18, 5. *ὀλύνθιοι* IV
 110, 3. V 3, 4. 18, 6. 39, 1.
ὀμηρος I 3, 3. 9, 3. 10, 3. II 41, 4.
 III 104, 4. 6.
*ὀμοῖοι *Spartani* V 15, 1.
ὀνάσιμος *Sicyonius* IV 119, 2.
ὄνειον ὄρος prope *Corinthum* IV
 44, 4.
ὄνητοριδῆς *Diempori pater* II
 2, 1.
ὀνομακλῆς *Ἄθ. στρατηγός* VIII
 25, 1. 30, 2.
ὀπικες *Itali* VI 2, 4. *ὀπικία* VI
 4, 5.
ὄπλα olim *Graeci* gestabant I 6,
 1 sq. Ath. *primi deposuerunt* I 6, 3.
ὀποῦς II 32. *ὀπούντιοι* vide
Λοκοί.
ὀρέουθειον τῆς Μαυραλίας V 64, 2.
ὀρρεσθίς IV 134, 1.
ὀρέσται *Macedones* II 80, 6.
ὀρέστῆς *Thessalus* I 111, 1.
ὄρκος V 18, 9. 47, 8. *renovatur* V
 18, 10. 46, 4. 47, 10 sq. 80, 2.

- magistratus eo obligantur IV 86, 1. V 47, 9.
- Ὄρνειαί in Agivorum terra VI 7, 1-3. Ὄρνειαί V 67, 2. 72, 4. 74, 3. VI 7, 1.
- Ὄροβίαί τῆς Εὐβοίας III 89, 2.
- Ὄροιδος βασιλεὺς Παρναίων II 80, 6.
- Ὀρχομενὸς ὁ Ἀρκαδικός V 61, 3. 62, 1. 63, 2. Ὀρχομενιοί V 61, 4. 77, 1.
- Ὀρχομενὸς ὁ Βοιωτικός, ὁ Μυρτίσιος I 113, 1 sq. III 87, 4. IV 76, 3.
- Ὀρχομενιοί IV 76, 3. 93, 4.
- Ὄσκιος Thraciae fluvius II 96, 4.
- Ὄφιονῆς Aetoli III 94, 5. 96, 1. 100, 1.
- ὄχετοί VI 100, 1.
- *Παγασαῖοι Thessali II 22, 3.
- Πάγγαιον mons Thraciae II 99, 3.
- Παγώνδας βοιωταρχῶν IV 91. 93, 1. 96, 1. 5. eius oratio IV 92.
- Παιόνες Macedoniae gens II 96, 3. 98, 2. Παιονία II 99, 4. Παιωνικά ἔθνη II 96, 3. cf. II 98, 2.
- Παλαιρῆς Ἀχαρνάνων II 30, 1.
- Παλῆς Κεφαλλήνων I 27, 2. II 30, 2.
- Παλλήνη I 64, 1. IV 116, 2. 120, 1. 123, 1. 129, 1. ἰσθμὸς τῆς Παλλήνης I 56, 2. IV 120, 3.
- Πάμιλλος Selinuntis conditor IV 4, 3.
- Παμφυλία I 100, 1.
- Παναθηναία τὰ μεγάλα V 47, 10. VI 56, 2. Παναθηναϊκὴ πομπή I 20, 2.
- Παναῖοι Thracae II 101, 3.
- Πάναιρος Thessalus IV 78, 1.
- Πάνακτον Atticae castellum a Boeotis captum V 3, 5. redditum V 18, 7. 35, 5. 36, 2. 39, 2 sq. delictum V 39, 3. 40, 1. 42. 44, 3. 46, 2.
- Πανδίων Procnæ pater II 29, 3.
- Πάνορμος ὁ Ἀγαϊκός II 86, 1. 92, 1. II. τῆς Μηλοσίας VIII 24, 1. II. in Sicilia VI 2, 6.
- πανσέληνος VII 50, 4.
- Παντακύας Siciliae fluvius VI 4, 1.
- Παράλιοι Μηλῆς III 92, 2.
- Πάραλος (παράλιον) γῆ II 55, 1. 56, 1. 3. navis III 33, 1 sq. 77, 3. VIII 74, 1. Πάραλοι VIII 73, 5. 74, 2. 86, 9.
- παρὰ νόμων γράφεσθαι VIII 67, 2.
- Παρναῖοι Epirotæ II 80, 6.
- Πάριοι insulani IV 104, 4.
- Παρνασσός mons III 95, 1.
- Πάρνης mons Atticae II 23, 1. IV 96, 7.
- Παρράσιοι τῆς Ἀρκαδίας, Παρρασικὴ V 33.
- Πασιτελίδης Laced. IV 132, 3. V 3, 1.
- Πάτμος insula III 33, 3.
- Πάτραι τῆς Ἀχαΐας II 83, 3. 84, 3. 5. Πατρῆς V 52, 5.
- Πατροκλῆς Tantalii pater IV 57, 3.
- Πανσανίας ὁ Κλεομβρότου dux Graecorum I 132, 2. II 71, 2 sq. 72, 1. III 54, 4. 58, 5. 68, 1. bellum contra Persas persequitur I 94. imperii ad Ath. translati auctor I 95, 1. 96, 1. revocatus et accusatus I 95, 3-6. eius proditiōnis consilia I 128-134. mors I 134. pater Plistoanactis I 107, 2. 114, 2. II 21, 1. V 16, 1. 33, 1. II. ὁ Πλειστοάνακτος III 26, 2. II. Macedo I 61, 4.
- Πάχης Ἀθ. στρατηγός III 18, 3. 28, 1 sq. 33, 2. 34, 2. 35, 1. 36, 3. 49, 4. 50, 1.
- Πεδάριτος Laced. dux VIII 28, 5. 32, 2. 33, 3 sq. 38, 3 sq. 39, 2. 40, 1. 55 2 sq. 61, 2.
- Πειθίας Corcyraeus III 70.
- Πειραιεύς VIII 76, 5. 86, 4. 90, 4. 93, 1. 96, 2. eius circuitus II 13, 7. aedificatus I 93, 3 sqq. 107, 1. impetus in eum a Pelopon. paratur II 93. 94. cf. VIII 1, 2. morbus in eum primum invadit II 48, 2. cf. 17, 3. naves ibi conscendunt Ath. VI 30, 1. tumultus ibi coortus VIII 92, 6-95. captus V 26, 1. cf. *Ἡετιώνευ*
- Πειραιός τῆς Κορινθίας VIII 10, 3. 11, 3. 14, 2. 15. 20, 1.
- Πείσανδρος Athen. praecipuus evertendi status popularis auctor VIII 49. 53. 54. 64, 1. 65, 1. 67. 68, 1. 73, 2. 90, 1. 98, 1. legatus ad Tissaphernem missus VIII 54, 2. 56, 1. 63, 3.
- Πεισιστρατος Ath. tyrannus I 20, 2. VI 53, 3. 54. Delum lustrat III 104, 1. II. ὁ Ἰππίον ἀρχὼν VI 54, 6.
- Πελασγικόν I 3, 2. IV 109, 4. II. τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν II 17, 1.
- Πέλλα Macedoniae urbs II 99, 4. 100, 4.

- Πελληγηνῆς* Achaei IV 120, 1. Laced. auxiliantur II 9, 2 sq. V 58, 4. 59, 3. 60, 3. VIII 3, 2. 106, 3.
- Πέλλιχος* Aristei pater I 29, 2.
- Πελοπόννησος* II 9, 2. 4. 27, 1. V 77, 5 sqq. 79. VI 16, 6. 85, 2. 90, 3. 91, 4. multas incolarum habuit mutationes I 2, 3. unde dicta I 9, 2. quantam eius partem teneant Laced. I 10, 2. a Doriensibus occupata I 12, 3. VI 82, 2. *αὐτόνομος* VI 77, 1. cf. I 122, 3. Laced. in civitatibus eius suum commodum secuntur I 76, 1. pube abundat I 8, 1. mercenarii inde conducti I 31, 1. IV 52, 2. 76, 3. 80, 5. VI 22, 1. VIII 28, 4. pestilentia eo non pervadit II 54, 5. turbata V 29, 2.
- Πελοποννήσιοι* quo colonias emiserint I 12, 4. quales sint I 121. 123, 1. 141, 3 sqq. IV 126, 2. VI 18, 4. VII 5, 4. rei maritimae imperiti I 142, 5 sqq. cum Samiis faciunt I 40, 5. cum Ath. pugnant I 105, 1-4. I 1, 1. 23, 4. 66. Potidaeatis opem ferunt I 60, 1. 62. Laced. socii II 9, 2. *τὸ Πελοποννήσιον* V 3, 3.
- Πέλοψ, Πελοπίδαι* I 9, 2.
- Πελωρίς τῆς Μεσσηνίας* IV 25, 3.
- πεντακισχίλιοι* apud Ath. reipublicae partem habent VIII 65, 3. 67, 3. 72, 1. 86, 3. 6. 89, 2. 92, 11. 93, 2. 97, 1.
- πεντακόσιοι* senatus Ath. VIII 86, 6.
- πεντετηρίς* Delia III 104, 2.
- πεντηκοστές* exercitus Laced. V 68, 3. *πεντηκοντηῆρες* V 66, 3.
- Πεπάρηθος* insula III 89, 4.
- Περδικκας ὁ Ἀλεξάνδρου* Macedonum rex I 56, 2. 57, 2. II 27, 7. 99, 1. 6. *Τημενίδης* II 99, 3. V 80, 2. frater Philippi et Derdae I 57, 3. pater Archelai II 100, 2. eius regnum II 99, 6. IV 78, 6. 128, 3. Ath. hostis ex amico et socio factus I 57-60. societatem cum eis init I 61, 3. paulo post deficit I 62. per Sitalcen Ath. reconciliatur II 29, 4 sqq. ei bellum infert Sitalces II 95, 96. 98-102. Scuthen sibi devincit II 101, 5 sq. copias ex Pelopon. ad se evocat IV 79, 2. cf. 78, 2. 6. 79, 1. Ath. cum hostem habent IV 82. 103, 3. 107, 3. eius cum Brasida in Arrhibaeum expeditio IV 83. 124. 125. Brasidae infensus IV 128, 5. Ath. reconciliatur IV 132, 1. V 6, 2. rursus eorum hostis V 80, 2. 83, 4. VI 7, 3 sq. eorum socius VII 9.
- Περιήρης* Zanclae conditor VI 4, 5.
- Περικλείδας* Athenaei pater IV 119, 2.
- Περικλῆς ὁ Ξανθίππου* Ath. princeps I 127, 3. 139, 4. piaculo obnoxius I 127, 1. eius mores atque ingenium II 65, 5-10. *στρατηγός* I 111, 2. 114. 116. 117. II 13, 1. 21, 3. 31, 1. 55, 2-57. 58, 1. 59, 3. 65, 4. cf. VI 31, 2. bellum suadet I 140-145. eius consilium II 12, 2. civium suspicionem prudenter vitat II 13, 1. Ath. copias et opes recenset II 13, 2 sqq. eis invisus II 21, 3. 22. 59. eius oratio funebris II 35-47. oratione se defendit II 60-65. pecunia multatus II 65, 1-4. mortuus II 65, 5.
- περίνεω* I 10, 4.
- περιοικοι* Laced. I 101, 2. III 92, 5. IV 8, 1. 53, 2. VIII 6, 4. 22, 1.
- περιπολοι, περιπόλαρχος* VIII 92, 2. 5.
- Περραιβοί, Περραιβία* in Thesalia IV 78, 5 sq.
- Περσείδαι* I 9, 2.
- Πέρσης* I 109, 2 sq. IV 50, 1 sq. *Πέρσαι* I 13, 5. 14, 1. 89, 3. 104, 2. 137, 3. eorum mos II 97, 4.
- Περσικός* I 16. 130, 1. *Περσις γλώσσα* I 138, 1.
- Πέτρα τῆς Ρηγίνης* VII 35, 2.
- Πηγαί* in Megarensium terra ab Ath. captae I 103, 4. 107, 3. 111, 2. redditae I 115, 1. IV 21, 3. a fugitivis occupatae IV 66, 1. 74, 2.
- Πήλη* insula prope Clazomenas VIII 31, 3.
- Πίερες* e Macedonia pulsi II 99, 3. *Πιερία* II 99, 3. 100, 4. *Πιερικός κόλπος* II 99, 3.
- Πιέριον τῆς Θεσσαλίας* V 13, 1.
- πίλοι* Laced. IV 34, 3.
- Πίνδος ὄρος* II 102, 2.
- Πισσοῦθνης ὁ Ἰοτάσπων* Sardes tenet I 115, 4. Ath. inimicus III 31, 1. 34, 2. Amorgis pater VIII 5, 5.

- Πιτανάτης λόγος* Laced. I 20, 3.
Πιπτακός Ἡδώνων βασιλεύς IV 107, 3.
Πλάταια, Πλαταιαί II 2, 1. 5, 2. 7, 1. 10, 1. 19, 1. 78, 4. III 21, 1. 36, 1. 61, 2. *Πλαταιᾶσιν* I 130, 1. IV 72, 1. parva urbs II 77, 2. quantum distet a Thebis II 5, 2. a Thebanis condita III 61, 2. Thebanorum subitus in eam impetus II 2-7. cf. II 12, 5. 19, 1. VII 18, 1. a Lacedaemoniis obsessa II 71-79. III 20-25. 52. diruta III 68, 3. repetita ab Ath. V 17, 2. *Πλαταιῆς* contra Persas pugnant III 54, 3 sq. 56, 4 sq. 58, 4. 62, 1. Laced. auxilio veniunt III 54, 5. socii Ath. II 2, 2. 9, 4 III 55, 1. 61, 2. 68, 5. VII 57, 5. *αὐτόνομοι* II 71, 2. pars noctu ex obsessa urbe erumpit III 20-25. Laced. se dedunt III 52. eorum oratio III 53-60. interfecti III 68, 1-4. Scionen ab Ath. habitandam accipit V 32, 1. *ψιλοί* IV 67, 2. 5. *Πλαταιίς* II 71, 4. 74, 3. III 58, 5. cf. III 68, 3.
Πλείσταρχος ὁ Λεωνίδου Laced. rex I 132, 1.
Πλειστοάναξ ὁ Πανσανίου Laced. rex I 107, 2. *V 19, 2. 24, 1. expeditionem in Atticam facit I 114, 2. II 21, 1. patria pulsus II 21, 1. revocatus V 16. ad pacem propensus V 16, 1. in Parrhasios exercitum ducit V 33, 1. itemque Mantineam V 75, 1. Pausaniae pater III 26, 2.
Πλειστόλας ἔφορος V 19, 1 sq. 24, 1. 25, 1.
Πλευρῶν τῆς Αἰτωλίας III 102, 5.
Πλημύριον prope Syracusas VII 4, 4. 6. 22, 1. 23, 1. 4. 24, 1. 3. 25, 9. 31, 3. 32, 1. 36, 6.
Πινύξ VIII 97, 1.
πολέμαρχοι Laced. praefecti militares V 66, 3. 71, 3. magistratus Mantinensium V 47, 9.
πόλεμος ὁ τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων quantus fuerit I 1. 21, 2. 23, 1-4. eius causae I 23, 4 sq. 66. eius apparatus II 7. initium I 23, 4. 118, 2. II 1. III 17, 1. 86, 2. V 20, 1. eius tempus V 20. 26. qua ratione a Thuc. conscriptus sit I 22. II 1. V 26, 1. cf. I 8, 1. 13, 3. 18, 1. 3. 19. 97, 1. II 16, 1. 21, 1. 34, 1. 68, 9. III 98, 4. 113, 6. IV 48, 5. 133, 3. VI 17, 5. VII 44, 1. 85, 4. 87, 5. vide *ἔτος*. *Αττικός* V 31, 3-6. *δεκέτης* V 25. 1. 26, 3. cf. 20. 24, 2. *Δωρικός* II 54, 3. *Ἑλληνικός* I 112, 2. 128, 3. *Ἐπιδάυριος* V 26, 2. cf. 53-56. *ἱερός* I 112, 5. *Ἴωνικός* VIII 11, 3. *Μαντινικός* V 26, 2. cf. 33. *Μηδικός* I 90, 1. 95, 7. 97, 1. III 10, 2. *ὑστερος μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας* IV 81, 2. *Χαλκιδεῶν καὶ Ἐρετριῶν* I 15, 3. *Χαλκιδικός* II 95, 2. cf. 29, 5. *Πόλις κώμη Ῥαίων* III 101, 2.
Πόλιχνα adversus Clazomenas VIII 14, 3. 23, 6.
Πολιχνῖται ὄμοροι τῶν Κυθωνιατῶν II 85, 5.
Πολλῆς τῶν Ὀδομάντων βασιλεύς V 6, 2.
Πόλλης Ἀργεῖος II 67, 1.
Πολυάνθης Κορίνθιος VII 34, 2.
Πολυδαμίδας Laced. IV 123, 4. 129, 3. 130, 3.
Πολυκράτης Σάμου τυραννῶν I 13, 6. III 104, 2.
Πολυμήδης Larisaeus II 22, 3.
πομπή ἢ Παραθηναϊκή I 20, 2. VI 56, 2. 57, 1. *σκευὴ περὶ τὰς πομπὰς* II 13, 4.
Πόντος IV 75. vide *Εὐξείνος* et *Τυρρηικός*.
πορθμός inter Siciliam et Italiam IV 24, 4 sq. VI 2, 4. VII 1, 2. cf. VI 48.
Ποσειδῶν I 128, 1. II 84, 4. VIII 67, 2. *Ποσειδώνιον* prope Nisaeam IV 118, 4. prope Mendam IV 129, 3.
Πόταις Συρακοσίων στρατηγός VIII 85, 3.
Ποτειδαία ubi sita sit I 56, 2. 63, 2. 64, 2. 68, 4. IV 120, 3. cf. IV 130, 2. Corinthiorum colonia I 56, 2. 66. ab Ath. deficit I 56-60. Corinthii ei subveniunt I 60. 66. Ath. eo proficiscuntur I 61. ab Ath. obsessa I 64. 65. 67, 1. 71, 3. 85, 2. 119. 139, 1. 140, 3. II 58. 67, 1. eius obsidionis sumptus II 13, 3. III 17, 3. cf. II 31, 2. VI 31, 2. tradita II 70. cf. II 79, 7. IV 120, 3. 121, 2. 129, 3. Brasidas frustra eam temptat IV 121, 2. 135, 1. *Ποτειδαῖται* I 56, 2. Dorienses I 124, 1.

- cum Ath. pugnant et vincuntur I 62, 63. in Chalcidicen emigrant II 70, 3 sq. *Ποτειδαϊτικὰ* I 118, 1. *Ποτιδανία* Aetoliae oppidum III 96, 2. *Πρασιαί* Atticae VIII 95, 1. *Π. τῆς Λακωνικῆς* II 56, 6. VI 105, 2. VII 18, 3. *Πριάπος* oppidum ad Propontidem situm VIII 107, 1. *Πριήνη* Ioniae oppidum I 115, 2. *προάστειον* Athenarum II 34, 5. Mendae IV 130, 1. Naupacti III 102, 2. Nisaeae IV 69, 2. Toronae V 2, 4. *προβούλων ἀρχή* ab Ath. instituta VIII 1, 3. *πρόεδροι* Mytilenaeorum III 25, 1. Atheniensium VIII 67, 3. *Προκλῆς Ἀθ. στρατηγός* III 91, 1. 98, 5. alius V 19, 2. 24, 1. *Πρόκνη ἢ Πανδίωνος* II 29, 3. *πρόμαντις ἢ ἐν Δελφοῖς* V 16, 2. *Προνναῖοι* Cephallenes II 30, 2. *πρόξενοι* II 29, 1. 85, 5. III 2, 3. 52, 5. 70, 1. IV 78, 1. V 59, 5. 76, 3. VIII 92, 8. *προξενία* V 43, 2. VI 89, 2. *Πρόξενος* dux Locrorum III 103, 3. *προσίμιον* III 104, 4 sq. *προπύλαια* II 13, 3. *πρόσοδοι* Ath. I 81, 4. 122, 1. II 13, 2 sq. III 13, 6. 31, 1. IV 108, 1. VI 90, 4. 91, 7. VII 28, 4. *προσϋτάι τοῦ δήμου* III 75, 2. 82, 1. IV 46, 4. 66, 3. VI 35, 2. VIII 89, 4. *προστασία* II 65, 11. VI 89, 4. *Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας* III 102, 5. 106, 1. *Προσωπίτις* Aegypti insula I 109, 4. *προτειχισμα* IV 90, 4. VI 100, 2. VII 43, 6. *προτιμένισμα* I 134, 4. *πρυτάνεις* IV 118, 14. V 47, 9. VI 14. VIII 70, 1. cf. IV 118, 11. *πρυτανεῖον* II 15, 1 sq. III 89, 4. *Πρωτέας Ἀθ. στρατηγός* I 45, 2. II 23, 2. *Πρωτεσιλάου ἱερὸν* VIII 102, 3. *Πρωτήνη* insula ad Messeniae oram sita IV 13, 3. *πρωτοστίας* V 71, 1. *Πτελεόν* urbs incerta V 18, 7. II. *τεῖχος ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ* VIII 24, 2. 31, 2. *Πτοιόδωρος* Thebanus IV 76, 1. *Πτυχία* insula prope Corcyram IV 46, 3. cf. III 75, 5. *Πύδνα* Macedoniae urbs I 61, 2 sq. 137, 1. *Πυθαγγελος βοιωταρχῶν* II 2, 1. *Πυθαεὺς* vide *Ἀπόλλων*. *Πυθῆν Κορινθίος* VI 104, 1. VII 1, 1. 70, 1. *Πύθης* Nymphodori pater II 29, 1. *Πυθόδωρος ἄρχων* Ath. II 2, 1. *στρατηγός* III 115. IV 2, 2. 65, 3. cf. V 19, 2. 24, 1. VI 105, 2. *Πυθοῖ* V 18, 10. *Πύθια* V 1. *Πύθιος* vide *Ἀπόλλων*. *Πυθικὸν χρηστήριον* I 103, 2. *μαντεῖον* II 17, 1. *Πύλος* ubi sita sit IV 3, 2. 8, 6. 8. 41, 2. eius arx IV 26, 2. ab Ath. occupata IV 3-7. Pelopon. eam recuperare student IV 8-16. Ath. eam obtinent IV 23, 2. 26, 1 sq. 28, 4. 29, 1. 30, 4. 31, 2. 32, 2. 39, 3. 41, 2 sq. 80, 2. cf. VI 89, 2. 71, 7. 86, 3. Messenii ibi considunt IV 41, 2. V 56, 2. VII 57, 8. Lacedonica inde diripitur V 14, 3. 115, 2. VI 105, 2. VII 18, 3. 26, 3. a Laced. repetita V 35, 6. 36, 2. 39, 2 sq. 44, 3. 45, 2. vide *Κορινθίων*. *Πυράοιοι* Thessali II 22, 3. *πύργοι ξύλινοι* IV 90, 3. 115, 2. VI 99, 3. VII 25, 6. *Πύργα* Lesbi oppidum III 18, 1. 25, 1. 35, 1. VIII 23, 2. *Πύρριχος* Aristonis pater VII 39, 2. *Πυστίλος* Agrigentum condit VI 4, 4. *ῥαβδοῦχοι* V 50, 4. *Ραμφίας* Laced. I 139, 3. V 12, 13, 1. 14, 1. Clearchi pater VIII 8, 2. 39, 2. 80, 1. *Ρεῖτοι* Atticae II 19, 2. *Ρεῖτος* rivulus prope Solygeam IV 42, 2. *Ρήγιον τῆς Ἰταλίας* III 86, 5. VI 44, 2. ubi sita sit IV 24, 4. Atheniensium classis ibi versatur III 86, 4 sq. 88, 4. 115, 2. IV 25, 11. VI 44, 2. 45, 1. 46, 1. 50, 1 sq. 51, 3. VII 1, 2. 4, 7. *ἑστασίαζε* IV 1, 3.

- Ῥηγίνη* VII 35, 2. *Ῥηγῖνοι* Chalcidenses VI 44, 3. 79, 1. cum Leontinis consanguineis sentiunt III 86, 1. Ath. socii III 88. IV 25, 1. cum Locris bellum gerunt IV 1, 2 sqq. 24, 2. neutrorum socii VI 44, 3. 46, 2. 79, 1.
- Ῥήνεια* prope Delum insula I 13, 6. III 104, 2.
- ῥήτορες* III 40, 3. VI 29, 3. VIII 1, 1.
- Ῥιον τὸ Ἀχαϊκόν* II 86, 3 sq. 92, 5. V 52, 2. *τὸ Μολυκρικόν* II 84, 4. 86, 2. *τὰ Ῥία* II 86, 5.
- Ῥοδόπη* Thraciae mons II 96, 2. 4. 98, 4.
- Ῥόδος* insula VIII 41, 4. ab Ath. deficit et cum Pelop. societatem iungit VIII 44, 1 sq. cf. 45, 1. 52, 1. 55. 60, 2. 61, 2. *Ῥόδιοι* Gellam condunt VI 4, 3. VII 57, 6. 9. Ath. socii VI 43. VII 57, 6. *Ἀργεῖοι* ibid. *Ῥόδιος* III 8, 1. *Ῥοδία* VIII 44, 2.
- Ῥοίτειον* urbs ad Hellespontum sita IV 52, 2. VIII 101, 2.
- Ῥυπικὴ τῆς Ἀχαΐας* VII 34, 1.
- Σαβύλινθος* tutor regis Molosorum II 80, 6.
- Σάδοκος* Sitalcae filius II 29, 5. 67, 2.
- Σάκων* Himeram condit VI 5, 1.
- Σάλαιθος* Laced. III 25, 1. 27, 2. 35, 1. 36, 1.
- Σαλαμίς* insula *φρούριον* habet II 93, 4. III 51, 2. a Peloponnesiis devastata II 93, 4. navibus custoditur III 17, 2. pugna ibi facta I 73, 4. 137, 4. *Σαλαμινία* (ναῦς) III 33, 1 sq. 77, 3. VI 53, 1. 61, 4. 6. 7. *Σαλαμίς ἢ ἐν Κύπρῳ* I 112, 4.
- Σαλῦνθιος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγρῶν* III 111, 4. 114, 2. IV 77, 2.
- Σαμαῖοι* Cephallenes II 30, 2.
- Σάμινθος* in campo Argivo V 58, 5.
- Σάμος* Polycratis dominationi paruit I 13, 6. III 104, 2. *ἀτείχιστος* VIII 50, 5. olim potens I 76, 4. eius seditiones VIII 21. 48-52. 63, 3. 72-78. cf. 68, 2. Ath. classis ibi versatur VIII 16, 1 sq. 17, 1. 19, 4. 25, 1. 27, 4 sqq. 30, 1. 33, 2. 35, 3 sq. 38, 5. 39, 3. 41, 3 sq. 44, 3. 47, 2. 48, 1 sq. 50, 3 sqq. 51. 53, 1. 56, 5. 60, 3. 63. 72, 1. 74, 3. 75, 2. 76, 5. 77. 79. 80, 4. 81. 85, 4. 86. 88. 89. 90, 1-4. 96, 2. 97, 3. 99. 100, 1. 4. 108, 1 sq. *Σαμία ναῦς* VIII 16, 1. *Σάμιοι* VIII 74, 1. 75, 3. naves aedificant I 13, 3. 6. Messanam occupant VI 4, 5 sq. eorum cum Milesiis et Ath. bellum I 115, 2-118. cf. 40, 5. 41, 2. *οἱ ἐξ Ἀναίων* III 32, 2. IV 75, 1. Ath. *ὑπήκοοι* VII 57, 4. eorum *δυνατοί* VIII 21. 48, 1. 63, 3. 73, 2.
- Σάνδιος λόφος* in Caria III 19, 2.
- Σανή* Actae urbs, Andriorum colonia IV 109, 3. 5. *Σαναῖοι* V 18, 6.
- Σαργεὺς Σικυώτιος* VII 19, 4.
- Σάρδεις* Lydiae urbs I 115, 4.
- σεισμοί* I 23, 3. 101, 2. III 87, 4. 89. V 45, 4. 50, 5. VI 95, 1. VIII 6, 5. 41, 2.
- Σελινοῦς* condita VI 4, 2. VII 57, 8. potens VI 20, 3 sq. Ath. ea potiri volunt VI 47. 48. cf. 62, 1. Gylippus eo venit VII 50, 1 sq. *Σελινοῦντιοι* ubi habitent VII 58, 2. cum Segestanis bellum gerunt VI 6, 2 sq. 8, 2. 13, 2. 62, 1. Syracusanorum socii VI 6, 2. 48. 65, 1. 67, 2. VII 1, 3. 5. 57, 8. 58, 1. *Σελινοῦνταιι νῆες* Laced. subveniunt VIII 26, 1.
- Σερμυλιῆς* Chalcidenses I 65, 2. V 18, 8.
- Σεύθης* Odrysorum rex II 97, 3. 101, 5 sq. IV 101, 5.
- σημεῖα* navium VI 31, 3.
- σηστός* VIII 62, 3. 102, 1. 104, 1. ab Ath. capta I 89, 2.
- Σθενελαΐδας ἔφορος* I 85, 3. eius oratio I 86. Alcamenis pater VII 5, 1.
- Σιγγαῖοι* in Chalcidice V 18, 6.
- Σίγειον* urbs Troadis VI 59, 4. VIII 101, 3.
- Σιδουῦσσα τεῖχος ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ* VIII 24, 2.
- Σικανοί* VI 2, 2. 3. 5. *Σικανία* VI 2, 2. 5. *Σικανικὸν πόλισμα* VI 62, 3.
- Σικανὸς ποταμὸς ὁ ἐν Ἰβηρίᾳ* VI 2, 2.
- Σικανὸς* dux Syracusanorum VI 73, 1. VII 46. 50, 1. 70, 1.
- Σικελία* quantum ab Italia distet IV 24, 4. a Carthagine VI 2, 6.

- VII 50, 2. ab Athenis VI 21, 2. opportunum in eam iter I 36, 2. 44, 3. eius magnitudo VI 1, 2. VII 13, 2. eius urbes et apparatus bellicus VI 20. frumentum inde exportatur III 86, 4. veteres eius incolae VI 2. Graccorum ibi coloniae I 12, 4. VI 3-6. eius tyranni naves comparant I 14, 1. Laced. auxilia inde exspectant I 36, 2. II 7, 2. VIII 2, 3. Ath. eius subigendae consilia III 86, 4. VI 1, 1. 8, 4. 90, 2. 91, 3. VII 68, 2. VIII 1, 1. prima Ath. expeditio III 86. 88. 90. 99. 103. 115. IV 1. 2. 24. 25. 58-66. altera VI. VII. cf. II 65, 11 sq. VII 28, 3. VIII 96, 1. 106, 2. *Σικελικός κόλπος* VI 13, 1. *πέλαγος* IV 24, 5. 53, 3. *πόλις* III 103, 1. *νήες* VIII 91, 2. *ξυμφορά* VIII 24, 5. *τὸ Σικελικόν* VIII 2, 4. *Σικελιώται* III 90, 1. 115, 1. IV 58. 65, 1. VI 10, 4. 11, 2. 13, 2. 33, 4. 34, 4. 49, 4. VII 18, 2. 33, 2. 87, 3. VIII 26, 1. Graeci IV 58. 64, 3. quot eorum urbes VI 20, 3. magnas urbes habent VII 58, 4. quid bello valeant VI 68, 2. 91, 2. VII 63, 4. qui eorum ab Ath. steterint VI 20, 3. VII 57, 11. Laced. naves auxilio mittunt VIII 13, 26, 1. *Σικελιοί* ex Italia in Siciliam migraverunt VI 2, 4. quam eius partem teneant VI 2, 5. 3, 2 sq. III 88, 3. IV 25, 9. V 4, 6. VI 4, 5. 62, 3. pars Syracusanis subiecti VI 88, 4. cf. III 103, 1. VI 34, 1. 45. 48. VII 1, 4 sq. 58, 3. *αὐτόνομοι* VI 88, 4. plerique ad Ath. accesserunt VI 62, 5. 65, 2. 88, 4 sq. 98, 1. 103, 2. VII 32, 1. 33, 3. 57, 11. 58, 3. 77, 6. 80, 5. eorum oppidum VI 94, 3. castellum VII 2, 3. reges VI 4, 1. VII 1, 4. *Σικύων* Peloponnesi urbs II 80, 3. IV 70, 1. paucorum imperium ibi constitutum V 81, 2. *Σικωνία* IV 101, 3. *Σικωνίοι* IV 119, 2. ab Ath. victi I 108, 5. 111, 2. Megarensibus subveniunt I 114, 1. eorum legati I 28, 1. Laced. socii II 9, 3. IV 70, 1. V 58, 4. 59, 2 sq. 60, 3. VII 19, 4. VIII 3, 2. coacti Syracusanis auxiliantur VII 58, 3. Ath. vincunt IV 101, 3 sq. cf. V 52, 2. *Σίμος* Himeram condit VI 5, 1. *Σιμωνίδης Ἀθ. στρατηγός* IV 7. *Σιντοί* Thracae II 98, 1 sq. *Σιτάλκης* Thracum rex Ath. socius II 29. 67, 1 sq. eius contra Perdiccam expeditio II 95-102. victus a Triballis et interfectus IV 101, 5. cf. II 97, 3. *Σίφαι* Boeotiae oppidum IV 76, 3. 77. 89. 101, 3. *Σκάνδεια* Cytherorum portus IV 54, 1. 4. *Σκελλίας* Aristocratis pater VIII 89, 2. *Σκιρίτις τῆς Λακωνικῆς* V 33, 1. *Σκιρίται* V 67, 1. 68, 3. 71, 2 sq. *Σκιρφώνας* Thebanus VII 30, 3. *Σκιρωνίδης Ἀθ. στρατηγός* VIII 25, 1. 54, 3. *Σκιώνη* Pallenae urbs ab Ath. deficit IV 120. 121. 123, 3 sqq. obsessa IV 129, 2. 130, 7. 131. 132, 1. 133, 4. V 2, 1. 18, 7 sq. *Σκιωναῖοι Πηληληνῆς* IV 120, 1. Mendae subveniunt IV 129, 3 sqq. 130, 1 sq. expugnati V 32, 1. *Σκόμβρον ὄρος* Thraciae II 96, 3 sq. *Σκύθαι* II 96, 1. 97, 6. *σκῦλα Μηδικά* II 13, 4. dedicata III 57, 1. IV 134, 1. divisa III 114, 1. *Σκύλλαιον* promontorium Argolidis V 53. *Σκῦρος* insula I 98, 2. *σκυτάλη* I 131, 1. *Σκῶλος* oppidum Chalcidicum V 18, 5. *Σόλλιον* Corinthiorum in Acarnania oppidum II 30, 1. III 95, 1. V 30, 2. *Σολόεις* Siciliae urbs VI 2, 6. *Σολύγεια* vicus Corinthius IV 42, 2. 43, 1. *Σολύγειος λόγος* IV 42, 2. *Σούνιον* Atticae VII 28, 1. VIII 4. 95, 1. *σοφισταί* III 38, 7. *Σοφοκλῆς ὁ Σουστρατίδου Ἀθ. στρατηγός* III 115, 5. IV 2, 2. 3, 1. 46, 1. 65, 3. *Σπάρδακος, Σπαράδοκος* Seuthae pater II 101, 5. IV 101, 5. *Σπάρτη* I 86, 5. 128, 1. 7. 131. II 2, 1. 21, 1. III 54, 5. IV 3, 2. 15, 1. 81, 1. 132, 3. V 14, 3. *Σπαρτιάται* I 132, 5. II 12, 1. 25, 2. III 100, 2. IV 11, 1. V 9, 9. VI 91, 3. VII 19, 3.

- 58, 3. VIII 7. 11, 2. 22, 1. 39, 1. 61, 1 sq. 91, 2. *ξύμβουλοι* V 63, 4. VIII 39, 2. civitas I 128, 3. 131, 1. 132, 1. IV 8, 1. in Sphacteria capti IV 38, 5. V 15, 1.
- Σπάρτωλος ἡ Βοιωτική* II 79, 2. V 18, 5.
- σπονδαί* columnis lapideis incisae V 47, 11. Acarnanum cum Pelopon. III 109. cum Ambraciotis III 114, 3. Argivorum cum Eleis Corinthiis Chalcidensibus V 31. *τριακοντούταις* cum Laced. V 14, 4. 22, 2. 28, 2. *τετράμηροι* cum eisdem V 60, 1. 63, 1. *σπ. καὶ ξυμμαχία* cum eisdem V 76-80. Atheniensium cum Argivis Mantinensibus Eleis V 47. 56, 2. cum Boeotis I 113, 3. *δεξήμεροι* cum Chalcidensibus VI 7, 4. 10, 3. *αἱ περὶ Πύλον* cum Laced. IV 16-23. *πεντηκοντούτιδες* cum eisdem V 18. 19. 20. 32, 5. *ξυμμαχία* V 23-26. 29, 2. *πεντέταις* cum Pelopon. I 112, 1. *τριακοντούταις* cum eisdem I 23, 4. 35, 1. 40, 2. 87, 6. 115, 1. 118, 3. II 2, 1. 7, 1. Laced. cum Boeotis V 39, 2 sq. cum Mantinensibus V 81, 1. cum Tissapherne VIII 18. 37. 58. Pausaniae I 67, 2. II 72. 1. III 68, 1. inter Siciliae civitates IV 65, 1. cf. *ἐκχειρία* et *ἐπισπονδαί*. *Ὀλυμπιακαί* V 49, 1-4. *Ἰσθμιάδες* VIII 9, 1.
- Στάγειρος* oppidum Chalcidicae IV 88, 2. V 6, 2. 18, 5.
- Στάγης ὑπαρχος Τισσαφέρους* VIII 16, 3.
- στατήρ* III 70, 4. *Διοικικός* VIII 28, 4. *Φωκαΐτης* IV 52, 2.
- στέφανος χρυσοῦς* IV 121, 1.
- σπῆλαι* I 134, 4. V 18, 10. 23, 5. 47, 11. 56, 3. VI 55, 1 sq. *ἀπό σημμάτων* I 93, 2.
- Στησαγόρας* Samius I 116, 3.
- στοά* in Piraeo aedificata VIII 90, 5.
- στρατηγοὶ πέντε* Argivorum V 59, 5. *στρ.* Atheniensium comitia convocant II 13, 1. IV 118, 4. *αὐτοκράτορες* VI 8, 2. 26, 1. 72, 5. *στρατηγὸς τῶν κάτω* VIII 5, 4.
- Στρατιόδημος* Laced. II 67, 1.
- Στρατονίκη* Perdiccae soror II 101, 6.
- Στρατός* Acarnaniae urbs II 80, 8. 82. 102, 1 sq. *Στράτιοι* Chao-
- nes vincunt II 81. 82. 84, 5. eorum terra III 106, 2.
- *Στρέψα Mygdoniae oppidum I 61, 4.
- Στρογγύλη* una ex Aeoli insulis III 88, 2.
- Στροῦβος* Leocratis pater I 105, 2.
- Στρομβιχίδης Ἀθην. στρατηγός* VIII 15, 1. 16, 1 sq. 17, 1. 3. 30. 62, 2. 63, 1. 79, 3. 5.
- Στρομβίχος* Diotimi pater I 45, 2.
- Στρόφακος* Thessalus IV 78, 1.
- Στρονυῶν ποταμὸς* I 98, 1. 100, 3. II 96, 3. 97, 2. 99, 3 sq. 101, 3. IV 102, 1. 4. 103, 4. 108, 1. 6. V 7, 4. VII 9, 1.
- Στυρῆς* in Euboea VII 57, 4.
- Στύφων* Laced. IV 38, 1.
- Σύβαρις* fluvius agri Thurini VII 35, 1.
- Σύβοτα νῆσοι* prope Corcyram I 47, 1. 54, 1. *Σ. τῆς Θεσπροτιδος λιμνῆς ἔρημος* I 50, 3. 52, 1. 54, 1 sq. III 76.
- Συκῆ* prope Syracusas VI 98, 2.
- Σύμαιθος ποταμὸς ἐν τῇ Λεοντινῇ* VI 65, 1.
- Σύμη* insula inter Rhodum et Cnidum VIII 41, 4. 42, 1. 5. 43, 1.
- Συράκουσαι* conditae VI 3, 2. seditionibus turbatae VI 38, 3. earum potestas VI 20, 2. magnitudo VI 37, 2. VII 28, 3. 58, 4. portus magnus VI 50, 4. 99, 1. 101, 1. 3. 102, 3. VII 2, 4. 3. 5. 4, 4. 22. 23, 2 sq. 25, 5. 36, 3. 5. 6. 52, 2. 56, 1. 59, 3. 62, 1. 69, 4. 70, 1 sq. portus minor VII 22, 1. *ρεώσοικοι* VII 25, 5 sq. cf. 22, 1. *λιθοτομίαι* VII 86, 2. 87, 1. receptis Leontinis auctae V 4, 2 sq. *Συρακοσία* VI 52, 2. *Συρακούσιοι* cum Leontinis bellum gerunt III 86. pugnant cum Ath. et vincuntur IV 24 sq. copias contra Athen. instruunt VI 45. 63. proelium parant VI 6. congregiuntur cum Athen. et funduntur VI 70 sq. eos consolatur Hermocrates VI 72. urbem muniunt VI 75. legatos Camarinam mittunt ibid. Corinthum Spartamque VI 73. 88. Catanæorum agrum populantur VI 75. praesidium contra Athen. parant VI 96. pugnant et superantur VI 97 sq. obsessi murum

Atheniensibus obiciunt V 99 sq. VII 4. de compositione cum Nicia agere coeperunt VI 103. rem navalem exornant contra Athen. VII 21. Athen. terra marique adoriuntur VII 22. mari superantur VII 23. naves in Italiam mittunt VII 25. eorum auxilia a Siculis caeduntur VII 32. iterum navale certamen parant VII 36. terra marique aggrediuntur Athen. VII 37. eosque superant VII 41. duo tropaea statuunt VII 45. ob insperatum successum animis eriguntur VII 46. ad Athen. invadendos rursus copias parant VII 50. eos discessu prohibere statuunt VII 51. proelio fundunt fugantque ibid. et 53. tropaeum erigunt VII 54. animis valde confirmantur VII 56. socii eorum et auxiliarii VII 57. in ultimum proelium se accingunt VII 65. dimicant VII 71 sq. et victoria potiuntur VII 72. Athen. discessuros quo strategemate deceperint VII 73. eos ab itinere prohibent VII 78. fugientes insecuntur VII 81. quomodo tractarint Athen. captivos VII 87. Peloponnesiis auxilia contra Athen. mittunt VIII 26. 105.

Σφακτηρία insula IV 8, 6sq. 13, 2. 24, 3. 30, 1 sq. 31, 1. 33, 1. 36, 2. 55, 3. 108, 7. V 14, 3. 15, 1. 24, 2. 75, 3. VII 86, 3.

Σωκράτης *Ἀθ. στρατηγός* II 23, 2.

Σωστράτιδης Sophoclis pater III 115, 5.

Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς I 128, 1. 133, 1. VII 19, 4.

τάλαντα χίλια ab Ath. seposita II 24, 1. VIII 15, 1. pondus II 13, 5. mensura IV 118, 5.

ταμιεῖον sociorum Ath. Deli collocant I 96, 2.

Ταμῶς Ἰωνίας ἑπαρχος VIII 31, 2. 87, 1. 3.

Ταναγρα τῆς Βοιωτίας I 108, 1. III 91, 3. 5. IV 91. 97, 1. VII 29, 2.

Ταναγραία IV 76, 4. *Ταναγραῖοι* muris privati I 108, 3. victi III 91, 5. apud Delium pugnant IV 93, 4.

Τάρτακος Laced. IV 57, 3 sq.

Τάρας Italiae urbs VI 34, 4 sq. Ath. non recipit VI 44, 2. cf. VI 104, 2. VII 1, 1. VIII 91, 2.

Ταυλάντιοι Ἰλλυρικὸν ἔθνος I 24, 1.

Ταῦρος Laced. IV 119, 2.

ταφαί publicae Ath. II 34. 35, 1.

Τεγέα Arcadiae urbs frustra ad defectionem sollicitata V 32, 3sq. iterum temptata V 62. a Laced. in fide retinetur V 64, 1sq. cf. 74, 1. 75, 1. 76, 1. 78. 82, 3. *Τεγεάτης* II 67, 1. *Τεγεᾶται* contra Mantinenses pugnant IV 134. cf. V 65, 4. Laced. socii V 32, 3. 40, 3. 57, 2. 67, 1. 71, 2. 73, 1. *Τεγεᾶτις* V 65, 4.

Τεισίας Ἀθ. στρατηγός V 84, 3.

Τεισιμαχος Tisiae pater V 84, 3.

τεῖχη μακρά Ath. I 69, 1. 89, 3. 90, 1. 91, 3. 93, 5. 107, 1. 4. 108, 3. II 13, 7. 17, 3. cf. VIII 90, 4 sq. Argivorum V 82, 5. 83, 2. Megarensium I 103, 4. IV 66, 4. 69, 4. 73, 4. 109, 1. cf. V 52, 2. *τεῖχος* Pelopon. ad Plataeas III 21. *ξίλων* Plataeensium II 75, 4. cf. 76, 3.

Τείχιον Aetoliae oppidum III 96, 2.

Τειχιούσσα τῆς Μιλησίας VIII 26, 3. 28, 1.

Τελλίης dux Syracusanorum VI 103, 4.

Τέλλης Laced. V 19, 2. 24, 1. Brasidae pater II 25, 2. III 69, 1. IV 70, 1.

Τεμενίτης pars Syracusarum VI 75, 1. 100, 2. cf. 99, 3. *Τεμενίτις ἀκρά* VII 3, 3.

τέμενος I 134, 1. III 70, 4. IV 116, 2. VI 54, 7. 99, 3.

Τένεδος insula III 28, 2. 35, 1.

Τενέδιοι III 2, 3. VII 57, 5.

Τερναῖος κόλπος VI 104, 2.

τεσσαρακοσταί Chiorum nummus VIII 101, 1.

τετρακόσιοι Ath. imperant VIII 67, 3. 68-73. 74, 1. 75, 2 sq. 77. 82, 1. 86, 1. 6. 9. 89, 1. 90-94. 97, 1.

τέπτιγες χροσαί I 6, 3.

Τεντίαπλος *Ἠλείος* III 29, 2. 30.

Τεντλοῦσσα νῆος prope Halicarnassum VIII 42, 4.

Τέως Ioniac urbs VIII 16, 1. 19, 3. 20, 2. *Τήιοι* III 32, 1. VIII 16, 3. 19, 3. 20, 2.

- Τημενίδααι* ἐξ Ἀργεῶν II 99, 3.
Τήνιοι insulani VII 57, 4. VIII 69, 3.
Τηρεὺς II 29, 3.
Τήρης Odrysarum rex II 29. 67, 1. 95, 1.
Τηρίας Siciliae fluvius VI 50, 3. 94, 2.
Τηλαταῖοι Thraces II 96, 4.
Τιμαγόρας Κυζικηνός VIII 6, 1. 8, 1. 39, 1. *Τ. Τεγεάτης* II 67, 1.
Τιμάνθης Timanoris pater I 29, 2.
Τιμάνωρ dux Corinthiorum I 29, 2.
Τιμοκράτης Ath. V 19, 2. 24, 1. Aristotelis pater III 105, 3. Timoxeni pater II 33, 1. *Τ.* Laced. II 85, 1. 92, 3.
Τιμόξερος Corinthiorum dux II 33, 1.
Τισαμενός Trachinius III 92, 2.
Τίσανδρος ὁ Ἀποδωτός III 100, 1.
Τισσαφέρους στρατηγός τῶν κάτω Laced. ad bellum impellit VIII 5, 5. 6. 1-4. 17, 4. pactiones cum eo factae VIII 18. 36, 2. 37. 57. 58. Pelopon. copiis adiuvat I 20, 2. 25, 2 sq. 28, 2 sq. 35, 2. stipendia quomodo solverit VIII 29. 45. 56, 3. 57. 83. classem Phoenicum parat VIII 46, 1. 59. 81, 3. 87, 3. Alcibiadis consilia VIII 45, 1. 46. 47. 50, 2. 52. 54, 2. 56, 2 sq. 81. 82, 2 sq. 88. Pelopon. suspectus VIII 43, 2 sq. 78. 80, 1. 83. 87. 88. 99. castellum eius a Milesiis captum VIII 84, 4. 85, 2. 109, 1. eius legatio VIII 85, 2. Hermocrates ei adversatur VIII 29, 2. 45, 3. 85, 2. in Ioniam venit VIII 108, 3. cum Pelopon. in gratiam redire studet VIII 109, 1. eius ὑπαρχοὶ VIII 16, 3. 31, 2. 87, 1. 108, 4.
Τληπόλεμος dux Ath. I 117, 2.
Τολμαῖος Autoclis pater IV 53, 1. 119, 2. Tolmidæ pater I 108, 5. 113, 1.
Τολμίου Ἰσθ. στρατηγός I 108, 5. 118, 1. Theaeneti pater III 20, 1.
Τόλοφος Ὀριονεύς III 100, 1.
Τόλοφώνιοι Locri III 101, 2.
Τομεὺς prope Pylum IV 118, 4.
Τορούλαος Thessalus IV 78, 1.
Τορώνη ἡ Χαλκιδική ab Ath. deficit IV 110-117. 120, 3. 122, 2. 129, 1. 132, 3. capta V 2, 2-4. cf. 6, 1.
Τορωναῖοι IV 110, 2. 111, 2. 113, 1. 114, 1. 3. V 2, 2. 18, 8.
Τραγία insula prope Samum I 116, 1.
Τραχίς III 100, 2. IV 78, 1. V 12, 1. 51, 1. *Τραχίνιοι* III 92, 2. 4.
Τρηῆρες Thraces II 96, 4.
τριακόσιοι equites Laced. V 72, 4.
Τριβαλλοί Illyrici II 96, 4. IV 101, 5.
τριηράρχων δαπάναι VI 31, 3-6.
Τρινακρία olim Sicilia vocabatur VI 2, 2.
Τριόπιον ἄκρα τῆς Κριδιάς VIII 35, 2 sq. 60, 3.
Τριποδίσκος κόμη τῆς Μεγαρίδος IV 70.
Τριταῖης Locri III 101, 2.
Τροία I 8, 4. 11, 2. IV 120, 1. VI 2, 3. cf. I 12, 2. *Τρωάς* I 131, 1.
Τρώες I 11, 1. VI 2, 3. *Τρωικά* I 3, 1. 3. 4. 12, 1. 4. 14, 1. II 68, 3.
Τροιζήν Argolidis urbs ab Ath. reddita I 115, 1. IV 21, 3. cf. IV 45, 2. 118, 4. *Τροιζήνιοι* Corinthiorum socii I 27, 2. Laced. socii VIII 3, 2. *Τροιζηνία γῆ* IV 45, 2.
Τροιζηνίς γῆ II 56, 5.
τροπαῖα Acarnanum VIII 109. 112. Atheniensium I 63. 105. II 84. 92. IV 12. 14. 25. 38. 44. 72. 131. V 3. VI 70. 94. 98. 103. VII 5. 23. 34. 54. VIII 24. 25. 106. Boeotorum IV 97. Brasidae IV 124. V 10. Corcyraeorum I 30. 54. Corinthiorum I 54. VII 34. Mantinensium IV 134. Perdiccae IV 124. Pelopon. II 22. 92. VIII 42. 95. Sicyoniorum IV 101. Syracusanorum VII 24. 41. 45. 54. 72. Tegeatarum IV 134.
Τρωγίλος portus prope Syracusas VI 99, 1. VII 2, 5.
Τρώτιλος locus Siciliae VI 4, 1.
Τυδεὺς Chius VIII 38, 3.
Τυνδάρεως I 9, 1.
τύραννοι I 13, 6. 126, 3. II 30, 1. VI 54, 6. 59, 4. VI 4, 2. 6. 59, 3. potentes erant in Sicilia I 14, 1. ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι I 17. τυράνων κατάλοιποι I 18, 1. Ath. II 15, 5. VIII 68, 4. Ath. semper eis inimici

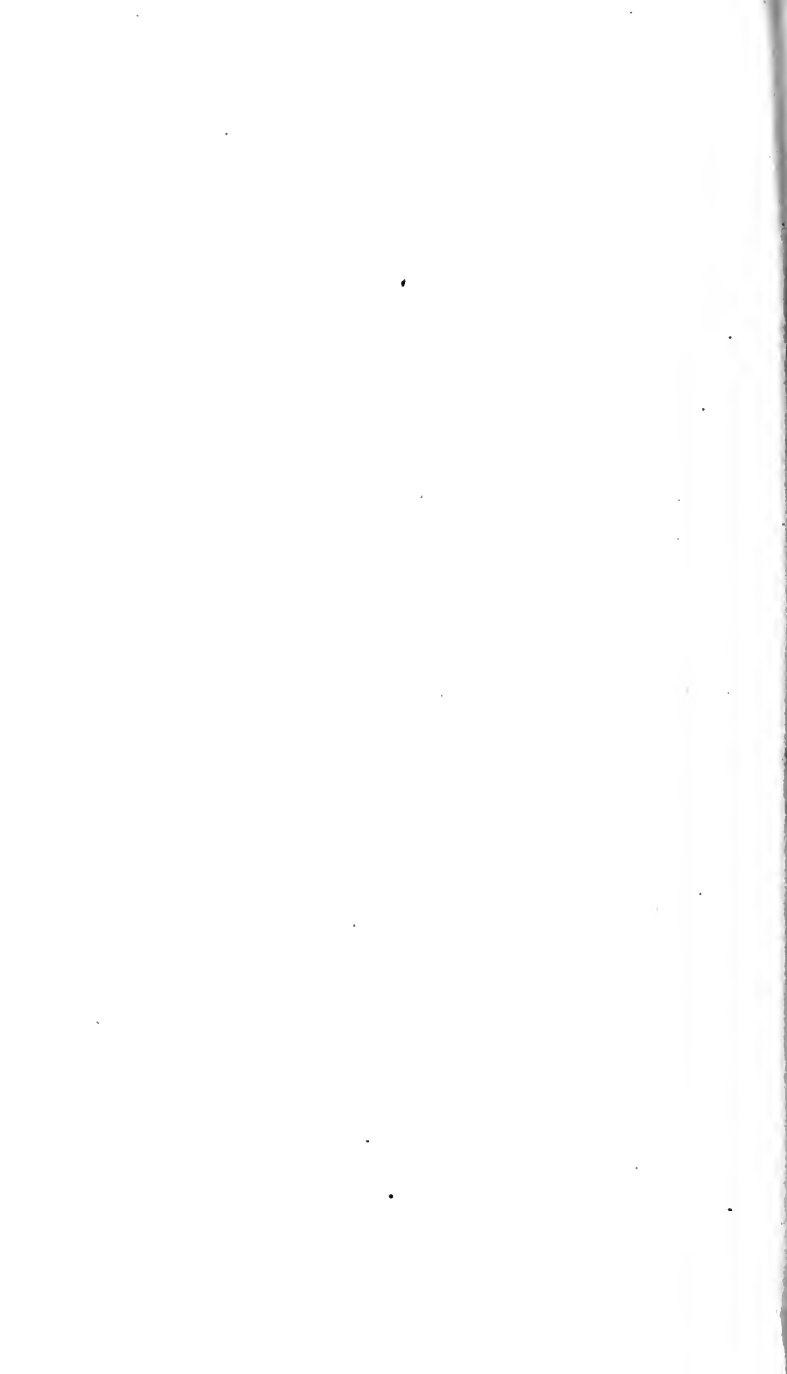
- VI 89, 4. *τυραννίδες* quando in Graecia extiterint I 13, 1.
- Τυρσηνοί* Athenas et Lemnum incolebant IV 109, 4. Ath. adiuvant VII 53, 1. 54. 57, 11. *Τυρσηνία* VI 88, 6. 103, 2. *Τυρσηνικὸς πόντος* VII 58, 2. *πέλαγος* IV 24, 5.
- Ῥαῖοι* Locri III 101, 2.
- Ῥακίνθια* Laced. sollemnia V 23, 4. 41, 3.
- Ῥβλα ἢ Γελεᾶτις* VI 62, 5. 63, 2.
- Ῥβλαῖοι* VI 94, 3. *Μεγαρήs οἱ Ῥβλαῖοι* VI 4, 2.
- Ῥβλοῦ βασιλεὺς Σικελός* VI 4, 1.
- Ῥδωρ ἄφαντος* IV 97, 3.
- Ῥκκαρα πόλισμα Σικανικόν* VI 62, 3 sq. *ἀνδράποδα Ῥκκαρικά* VII 13, 2.
- Ῥλίας* Italiae fluvius VII 35, 2.
- Ῥλλαῖκὸς λιμὴν* Corcyraeorum III 72, 3. 81, 2.
- Ῥπαρχοί* VIII 16, 3. 31, 2. 87, 1. 108, 4.
- Ῥπέροβολος* Ath. VIII 73, 3.
- Ῥπεροχίδης* Calliae pater VI 55, 1.
- Ῥσιαι τῆs Ἀργείας* V 83, 2. Boeotiae oppidum III 24, 2.
- Ῥσιάσπης* Pissuthnae pater I 115, 4.
- Ῥάγρης* Thraciae oppidum II 99, 3.
- Ῥαεινίς* sacerdos Argiva IV 133, 3.
- Ῥαῖακες* I 25, 4.
- Ῥαῖαξ* Ath. V 4, 5.
- Ῥαίδιμος* Laced. V 42, 1.
- Ῥαῖνιππος* Ath. *γρομματεύς* IV 118, 11.
- Ῥάκιον* Thessaliae oppidum IV 78, 5.
- Ῥαληρόνδε* I 107, 1. *Ῥαληρικὸν τεῖχος* II 13, 7.
- Ῥάλιος* Corinthius I 24, 2.
- Ῥάναι* promontorium Chii VIII 24, 3.
- Ῥανόμαχος* Ἀθ. στρατηγός II 70, 1.
- Ῥανοτεύς* Phocensium urbs IV 89, 1. *Ῥανοτίς* IV 76, 3.
- Ῥάραξ* Styphonis pater IV 38, 1.
- Ῥαρνάβιζος ὁ Ῥαρνάξων* Laced. sibi conciliare studet VIII 6, 1. 8, 1. 39, 1 sq. 80, 2. 99. 109, 1. Abydus ad eum deficit VIII 62, 1. Clearchus ad eum missus VIII 80, 1. *Ῥ. Pharnacis* pater II 67, 1.
- Ῥαρνάκης* Artabazi pater I 129, 1. *ὁ Ῥαρναβάζων* II 67, 1. V 1. VIII 6, 1. 58, 1.
- Ῥάρος* Aegypti I 104, 1.
- Ῥάρσαλος τῆs Θεσσαλίας* I 111, 1. IV 78, 1. 5. *Ῥαρσάλιος* VIII 92, 8. *Ῥαρσάλιοι* II 22, 3.
- Ῥάσηλις* urbs Lyciae II 69, 1. VIII 88. 99. 108, 1.
- Ῥεῖα τῆs Ἠλείας* II 25, 3 sq. VII 31, 1.
- Ῥεραῖοι* Thessali II 22, 3.
- Ῥθῖωται* Thessali VIII 3, 1. *Ῥθῖωτίς* I 3, 2.
- Ῥιλήμων* Aminiadis pater II 67, 2.
- Ῥίλιππος* Laced. VIII 28, 5. 87, 6. 99. *Ῥ. Macedo* I 57, 2. 59, 2. 61, 4. II 95, 2 sq. 100, 3.
- Ῥιλοκράτης* Ath. dux V 116, 3.
- Ῥιλοκτῆτης* I 10, 4.
- Ῥιλοχαρίδας* Laced. IV 119, 2. V 19, 2. 24, 1. 44, 3.
- Ῥλιοῦς* Peloponnesi urbs IV 133, 3. V 57, 2. 58, 1 sq. *Ῥλιασία* V 83, 3. 115, 1. VI 105, 3. *Ῥλιαῖοι* a Corinthiis pecuniam rogati I 27, 2. Laced. socii IV 70, 1. V 57, 2. 58, 4. 59, 3. 60, 3. ab Argivis victi V 59, 1. eos vincunt V 115, 1.
- Ῥοῖνικες* VIII 87, 3. praedones I 8, 1. eorum *ναυτικόν* I 16. 100, 1. 110, 4. 112, 4. VIII 81, 3. partem Siciliae incolunt VI 2, 6. *Ῥοῖνίκη* II 69, 1. *Ῥοῖνισσαίητες* I 116, 1. 3. VIII 46, 1. 5. 59. 78. 87, 1 sq. 88. 99. 108, 1. 109, 1. cf. 58, 5. *Ῥοῖνικικαὶ πόλεις* VI 46, 3.
- Ῥοῖνικοῦς ὁ ὑπὸ τῶ Μίμαντι λιμὴν* VIII 34.
- Ῥορμίων* dux Ath. classis contra Samios missae I 117, 2. *στρατηγός* ad Potidream I 64, 2. 65, 3. II 29, 6. 58, 2. III 17, 2. in Acarnania II 68, 7. Naupacti II 69, 1. 80, 4. 81, 1. 83, 2. 85, 4. 86, 2. 88. 90, 1. 92, 7. 102, 1. 103, 1. eius oratio ad milites II 89. Asopii pater III 7, 1. *Ῥόρος* sociorum Ath. I 86. 99, 1. II 13, 3. V 18, 5. VII 28, 4. ab Ath. Aeginetis impositus I 108, 4. Cytheriis IV 57, 4. Seuthae penditur II 97, 3. a rege exactus VIII 5, 5. 6, 1. cf. 37, 2.
- Ῥούγία* vicus Atticae II 22, 2.

- φρουκτοί* II 94, 1. III 22, 7 sq. 80, 2. VIII 102, 1.
Φρύνις ἀνὴρ περίοικος VIII 6, 4.
Φρύνιχος Ἀθ. στρατηγός VIII 25, 1. 27, 1. 48, 4. pugnam navalem dissuadet VIII 27, 1-5. eius ingenium VIII 27, 5. Alcibiadi adversatur VIII 48, 4 sqq. eius proditio VIII 50. 51. imperio privatus VIII 54, 3. oligarchos adiuvat VIII 68, 3. 90, 1. legatus Lacedaemonem missus VIII 90 2. interfectus VIII 92, 2.
Φυλείδης Pythageli pater II 2, 1.
φυλή Ath. II 34, 3. VII 69, 2. ὀπλιτῶν VI 98, 4. cf. 100, 1. VIII 92, 4. *φυλαὶ τῶν Μεσσηνίων* III 90, 2.
Φύρκος castellum Elidis V 49, 1.
Φύσκα parum nota Macedoniae urbs II 99, 5.
Φυτία Acarnaniae III 106, 2.
Φώκαια Ioniae urbs VIII 31, 3. *Φωκαῆς* Massiliam condunt I 13, 6. *Φωκαῖς* VIII 101, 2. *Φωκαΐτης* στατήρ IV 52, 2.
Φώκαιαι γῶριον Λεοντίων V 4, 4.
Φωκεύς IV 89, 1. *Φωκῆς* Doriensibus bellum inferunt I 107, 2. Ath. socii I 111, 1. Laced. socii II 9, 2. V 64, 4. VIII 3, 2. Ath. amici III 95, 1. cf. IV 76, 3. Locris infensi III 101, 2. V 32, 2. in Sicilia VI 2, 3. *Φωκίς* I 108, 3. II 29, 3. IV 76, 3.
φωνή mixta VI 5, 1. Ath. VII 57, 2. 63, 3. cf. II 68, 5. 94, 5. 112, 4.
Φώτνος dux Chaonum II 80, 5.
Χαιρέας Ath. VIII 74. 86, 2.
Χαιρώνεια Boeotiae oppidum I 113, 1. IV 76, 3. 89, 2.
Χάλκη insula prope Rhodum VIII 41, 4. 44, 3. 55. 60, 3.
Χαλκιδεύς Laced. nauarchus VIII 6, 5. 8, 2. 11, 3. 12, 3. 14, 2. 15, 1. 16, 1. 17. 19, 2. 24, 1. 25, 2. 28, 1. 32, 2. 45, 1. foedus per eum cum rege factum VIII 18. 36, 2. 43, 3.
Χαλκιδῶν οἱ ἐπὶ Θοάκης VI 10, 5. cf. V 3, 4. eorum finitimi II 99, 3. eorum πρόξενος IV 78, 1. ab Ath. deficient et cum eis bellum gerunt I 57, 5. 58. 62, 3. 65, 2 sq. II 20, 6. 58. 79. 95. 101. Brasidam arcessunt et adiuvant IV 7. 79. 81, 1. 83, 3. 84. 103, 3. 123, 4. 124, 1. V 6, 4. cf. IV 114, 1. induciis adversantur V 21, 2. cum Argivis societatem ineunt V 31, 6. 80, 2. cf. 82, 1. inducias cum Ath. faciunt VI 7, 4. *Χαλκιδικὴ* I 65, 3. II 70, 4. 101, 4. IV 79, 1. 103, 1. *Χαλκιδικός πόλεμος* II 95, 2. *ἵππος* V 10, 9. *Χαλκιδικόν* IV 109, 4. cf. IV 110, 1. 123, 4. *Χαλκιδῆς* in Sicilia VI 3. 4. 5. 76, 2. Leontinorum et Ath. socii III 86. IV 61, 4. VI 6, 1. 44, 3. 76, 2. 79, 1. cf. IV 64, 3. τὸ *Χαλκιδικόν* IV 61, 2. *Χαλκιδικαὶ πόλεις* III 86, 2. cf. IV 25, 7.
Χαλκίοικος I 128, 2. 134, 1. 4.
Χαλκίς Euboeae urbs VI 4, 5. VII 29, 2. VIII 95, 6. eius in Sicilia coloniae VI 3. 4. 5. in Italia VI 4, 5. 44, 3. 79, 1. *Χαλκιδῆς* cum Eretriensibus bellum gerunt I 15, 3. colonias emittunt VI 3. Ath. subiecti VI 76, 2. 84, 3. VII 57, 4. *Χαλκιδικὴ πόλις* VI 4, 5. *φωνή* VI 5, 1. *γένος* IV 61, 4. *νόμισμα* VI 5, 1.
Χαλκίς Κορινθίων πόλις I 108, 5. II 83, 3.
Χάονες Epirotae II 68, 9. 80, 1. 5. 81, 3-7.
Χάραδρος rivus prope Argos V 60, 6.
Χαρικλῆς dux Ath. VII 20, 1. 3. 26, 1. 3.
Χαρμίνος Ἀθ. στρατηγός VIII 30, 1. 41, 3. 42, 2. 73, 3.
Χαρσιάδης Ἀθ. στρατηγός III 86, 1. 90, 2.
Χάρυβδεις IV 24, 5.
Χειμέριον τῆς Θεσπρωτιδος I 30, 3. 46, 3. 48, 1.
χειρ οιδηρᾶ IV 25, 4. VII 62, 3. 65, 1 sq.
Χερσόνησος Corinthia IV 42, 2. 43, 2. Thracia I 11, 1. VIII 62, 2. 99, 2. 102, 1. 104, 1. Methana IV 45, 2. Thapsus VI 97, 1.
Χίονις Laced. V 19, 2. 24, 1.
Χίος insula I 116, 1. III 104, 5. VIII 24, 2. 62, 2. Laced. naves eo veniunt VIII 6, 2. 7, 1. 8, 2. 10, 2. 16, 1. 17, 1. 20, 1. 28, 5. 31, 1. 32, 1. 33, 4. 55, 2. 63, 2. 99. 100, 2. cf. 60, 2 sq. Ath. eodem naves mittunt VIII 15, 2. 30. 33, 2. 38, 2. 79, 3.

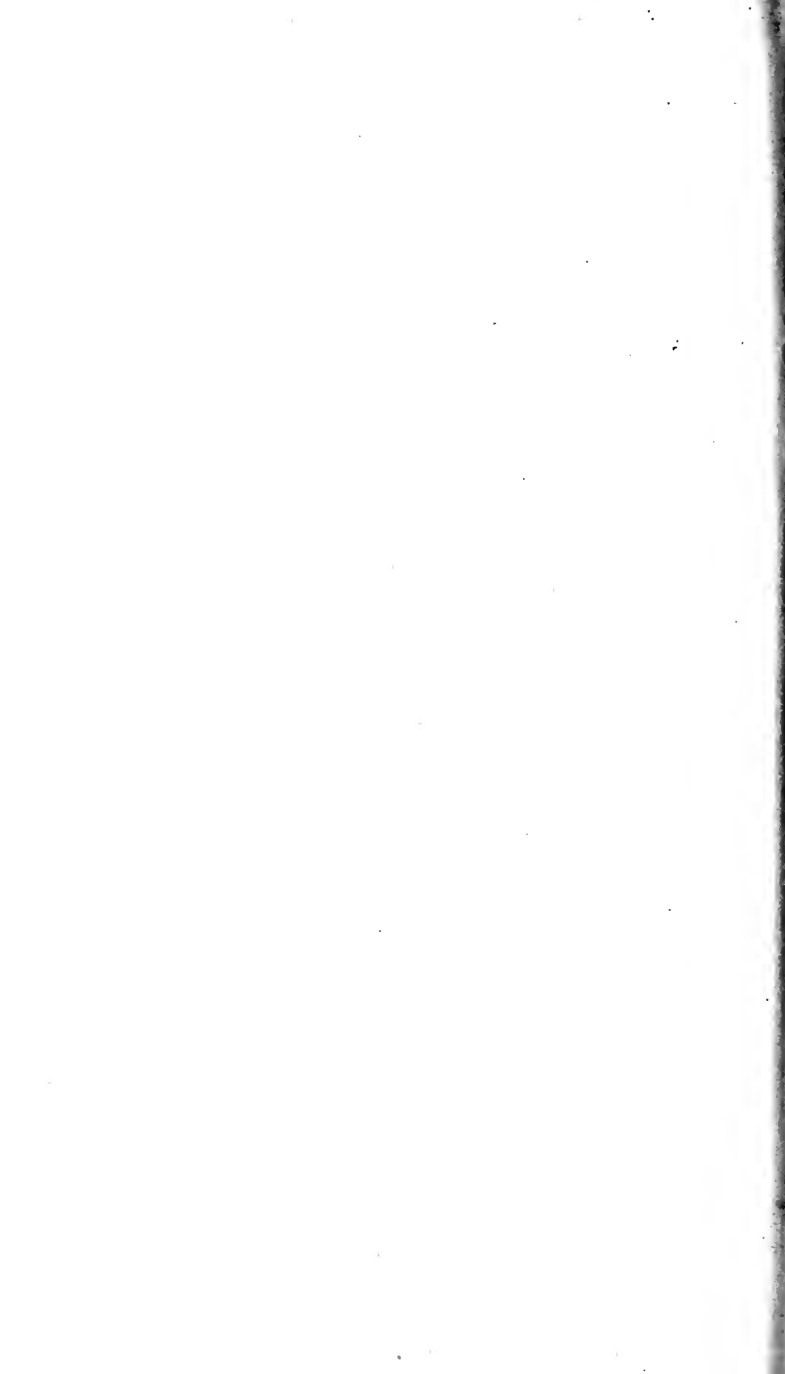
- Χῆροι* Ath. socii ἀντόνομοι I 19, III 10, 5. VI 85, 2. VII 57, 4. cf. I 116, 2. 117, 2. II 9, 4. 56, 2. IV 13, 2. 129, 2. V 84, 1. VI 31, 2. 43. VII 20, 2. VIII 10, 3. 15, 2. beati et modesti VIII 24, 4. opulenti VIII 40, 2. 45, 4. eorum urbs VIII 34. deficiunt VIII 5, 4. 6, 3sq. 9, 2sq. 10, 1. 14, 1 sq. 17. 19. 22. victi VIII 23. 24. iterum defectionem moliti ab Ath. oppugnantur VIII 32. 33. 38. 40. 41. 55. 56. 61. *Θαλασσοκράτορες* VIII 63, 1. *Χῆραι τεσσαρακοσταί* VIII 101, 1. *Χίων ἄνδρες* III 32, 3.
χοῖνιξ IV 16, 1.
Χοιράδες νῆσοι Ἰαπυγίας VII 33, 4.
χορηγίαι VI 16, 3.
Χρόμων ὁ Μεσσηνίος III 98, 1.
χρυσίον ἄσημον II 13, 4. *τὰ περι- κείμενα χρ.* τῆς Θεοῦ II 13, 5.
Χρῦσιππος Pelopis filius I 9, 2.
Χρῦσις sacerdos Argiva II 2, 1. IV 133, 2.
Χρῦσις Eumachi pater II 33, 1.
- Ψαμμήτιχος βασιλεὺς Λιβύων* I 104, 1.
ψηφίσματα Argivorum V 28, 1. Argivorum et sociorum V 62, 1. 80, 1. Ath. I 44, 1. 139, 1. 145. II 14, 1. (cf. 13, 1.) 24, 1. III 36, 2. 49, 1. IV 29, 1. 118. 122, 6. V 46. VI 6, 3. 8, 2. 26, 1. 27, 2. 93, 4. VII 16, 1. VIII 15, 1. 21. 54, 2. 69, 1. 81, 1. 97. quando tali decreto opus sit VII 48, 3. 49, 2. Catinensium VI 51, 2. Corcyraeorum III 70, 2. Corinthiorum VI 88, 8. Laced. I 88. V 34, 1. 77. VIII 6, 4. Megarensium IV 74, 3. Peloponnesiorum I 40, 5. 125, 1. V 17, 2. quae rata habenda sint V 30, 1. Syracusanorum VI 37, 1.
- Ἐκντος* Aeneae pater IV 119, 2.
Ἐρεός Euboeae urbs VIII 95, 7.
Ἐρωπός Atticae oppidum II 23, 3. III 91, 3. IV 96, 7 sq. VII 28, 1. VIII 95, 1-5. quantum distet ab Eretria VIII 95, 3. a Boeotis capta VIII 60, 1. *Ἐρωπία* IV 91. 99.
Ἐρώπιοι II 23, 3.

10500

LGr

Author Thucydides

T532St

Title Historia belli peloponnesiaci; ed. by J. M. Stahl.

9 vols in 1

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

